

COLLECTIO SCRIPTORUM

R E R U M

HISTORICO - MONASTICO ECCLESIASTICARUM

VARIORUM RELIGIOSORUM ORDINUM

T O M U S I V

I N Q U O C O N T I N E T U R

FRANCISCI PETRI Can. Reg. S. Augustini Imperialis ac
celeberrimæ Canonie Wettenhufanæ quondam Senioris
ac Historiographi, Germaniæ Canonico - Augustinianæ,
Ordine Alphabetico conscriptæ Pars II. Littera C. D.
E. F. Pars III. G. H.

CURANTE

M I C H A E L E I I I

*ad Exemptas Insulas Wengenses Cann. Regg. Ulmæ Suevorum Prælati, Sacræ Cæsareæ
ac Cathol. Majestatis Consiliario ac Sacellano Perpetuo.*

P E R M I S S U S U P E R I O R U M .

U L M Æ

Sumptibus GAUMIANIS 1757.

COLLECTIO
SCRIPTORUM

MCMXXIV

HISTORICO-MONASTICO

ECCLESIASTICARUM

VARIORUM RELIGIOSORUM ORDINUM

TOMUS IV

IN QUO CONTINETUR

FRANCISCI PETRI CAP. REG. S. AUGUSTINI HISTORIA
SOCIETATIS S. AUGUSTINI WINDOBONENSIS QUONDAM SCRIPTA
ET HISTORICIS QUONDAM QUAE AD HISTORIAM
SOCIETATIS S. AUGUSTINI WINDOBONENSIS PERTINENT
E. F. SCHMIDT

CURANTE

MICHAELI III

AL. RECHNER
AL. RECHNER
AL. RECHNER

PERMISSA SUPERIORUM

MCMXXIV

SEMPER GAUMANNIS 1772

PRÆFATIO.

uæ in vestibulo Tomi III. hujus Collectionis meæ de GER-
 MANIÆ CANONICO-AUGUSTINIANÆ Autho-
 re, Ejusdemque Continuatoribus disserui, non opus est repe-
 tere. Partem II, & III. nunc Benevolis Lectoribus exhibeo,
 utinam! addere licuisset & IV. quam tamen Tomo V. ex
 voluntate Bibliopolæ nostri, de cujus sumptibus agitur, reservare oportuit, à
 qua sese dimoveri haud passus est, ne Tomus iste mole sua præcedentes su-
 peraret. Prodit ille quidem fors multorum expectatione seriùs. Lubens ta-
 men longiores inducias concedebam Typographo, dum aliud Opus Canonico
 & Apostolico Ordini nostro non minus honorificum ac gloriosum interea
 excuderet. Nec puto eruditi Operis hujus Fautores ac Amici propterea suc-
 censebunt mihi; non enim hæc aliquot mensium mora præsentì GERMANIÆ
 obfuit, cum sat multis illa, novisque Accessionibus nunc auctior compareat
 in publico, quas partim propria industria, quantum scilicet per temporis op-
 portunitatem & horas vacuas licuit, ex variis Scriptoribus excerpti, partim
 Amantissimis meis Dominis Concanonicis & Confratribus strenuè mecum pro
 augmento hujus Operis collaborantibus debeo. Varii quoque extranei Re-
 verendissimi Antistites suam pro complenda Collegiorum suorum historia con-
 tulère operam, quo favore nullus mihi gratior potuisset accidere. Commu-
 nicata Supplementa suis inserta sunt locis, quæ verò seriùs venère ad ma-
 num inter additamenta collocare oportuit. Quare omnium denuo, quotquot
 adhuc suo in flore perdurant, Asceteriorum nostrorum Reverendissimos Præ-
 siles, Bibliothecarum & Archiviorum Præfectos, aut Historiæ Religioso-
 Tom IV. Cann. Regg. Origines.) Eccle-

P R Æ F A T I O.

Ecclesiasticae Amatores hic imploro, ut quibus ad praesens Opus suam conferre symbolam lubet, hanc gratiam suam maturare, & desiderata Complementa Historiae adhuc in tempore transmittere dignentur. Absit! ut ullam ego hic prodigalitem improvidam in communicandis documentis, ac propalandis sacrorum Catuum arcanis postulem. Novi enim probè, plurima saepe in arctè clausis custodiri scriniis, quae si emanarent in publicum, periculosis hisce temporibus, fors plus nocenti suis Possessoribus, quam utilitatis afferre possent in tanta harpyarum frequentia, quae alienis, praesertim Religiosarum Sodalitatum Juribus, per fas & nefas avidissimè inhiant. Est modus in rebus, sunt certi denique fines, quos transgredi absque periculo haud licet. Nec veritas historica quidquam deperdit pretii, si ea fileantur, quae secreta in hodiernum usque diem Deus ipse voluit, & absque damno five proprio five alieno publicari haud possunt. Quodsi plura, quam desiderent Lectores, praetermissa putent, cogitent esse *quandam etiam in omittendo artem, cujus circumspectione* (ut sapienter monet Vir quidam doctissimus, qui tertiam editionem *Metropolis Salisburgensis HUNDII* Ratisbonae anno 1719. adornaverat) *quidquid inutiles & invidiae Curiositati subtrahitur, omittentis prudentiae & aequitati accrescere.* Sed nec in hanc prudentiae & aequitatis regulam peccasse Historiographum nostrum quis credat, quod in recensendis Religiosorum Virorum, ac Reverendissimorum Antistitum Actis quaedam in publicam lucem protraxerit crimina, quae melius Constantini Imperatoris obtexisset Pallio; aut enim talia sunt, quae dudum à probatae fidei Authoribus Librisque propalata jam fuere, aut in facie populi olim gesta hominum memoriae subtrahi non amplius possunt absque ingenui candoris dispendio, qui tamen inter Historici Scriptoris dotes facile primum locum obtinet. Intemperantiori hac Critica vapulavit ante annos haud admodum multos ANNALIUM PRÆMONSTRATENSIIUM Parens Reverendissimus Perillustris ac Amplissimus D. LUDOVICUS CAROLUS HUGO Stigaviensis Abbas. Quam autem felici calamo omnem à se culpam removerit, mox intelliges, si verba Illius recitavero, quae Praefationi Partis I. Tomo II. praefixae, inseruit.

„Audio, inquit Reverendissimus Author, audio, quod à doctis & indoctis, „à subditis & Superioribus nonnullis exposituler, tanquam alienae famae dilapi- „dator, & quasi crimen, ipsis criminibus, quae argui, commississem grandius, „queruntur amarè de revelatis Patrum pudendis, quae vel silentio premere, „vel interpretatione benigna minuere debuissim, honori Ordinis, mortuorum „nomini Christianè consulens, & parcens misericorditer. Queruntur, quod „Abbatès, quod Praepositos inutiles, quod suis Domibus Superiores funestos, „Ecclesiae Dei diligentiam non habentes, oppignorantes bona Crucifixi, & „dissipantes patrimonia Pauperum, publicae luci exposuerim condemnandos. „Quidni jure eodem in sacros Scriptores insurgunt, qui Petrum tertio abne- „gantem, qui Paulum in Christianos barbarè favientem, qui Matthæum ad „Telonium sedentem & immersum usuris, qui Thomam de Mysterio Resurre- „ctionis Christi dubitantem aeternis consecrârunt monumentis, qui Genealo- „giam Christi contextentes, graduâ successione Proavos, & Proavias inter- „seruerunt profligatae vitae? Quidni in Authores Veteris Testamenti velut in „prodigos famae Patriarcharum & Prophetarum insurgant, quorum vitam in- „superferunt naëvis. Sed quanto amplius in Historiae Ecclesiasticae Scriptores „antiquos & nuperos exasperentur, qui Romanorum Pontificum, qui Episco- „porum, qui Abbatum acta alternis boni & mali, vicibus variata Posteritati „tradiderunt: nonne damnabiliores evadent, qui Ecclesiam in dialanianda Pa- „storum ejus vita conspurcârunt? Quodsi veniam obtinent, imò & laudem, „quod veritati servientes, bona & mala fidei calamo transcripserunt Posteri- „tati. Cur nos in malevolentiam & odia incurreremus, & notaremur censu- „ra, ingenuitatis ejusdem sectatores? an decuisset exponere nostros gloriosos „tantum,

P R Æ F A T I O.

„tantum, & illaudabiles reticere, continuata series bonorum, nullis interpo-
 „lata malis, omnem etiam credulis credendi speciem abstulisset, & repetita
 „toties à sex Sæculis Reformatio Ordinis nostri, Ordinis deliquium in ipsis
 „met verticibus accusasset. Gravissimæ hujus Apologiæ scuto tueri etiam In-
 nocentiam suam poterit Scriptor noster.

Videtur tamen tam lugubre Argumentum silentio potius & lachrymis
 quam tractatione esse prosequendum, si Petrum Damianum audiamus, qui
 Opuſ. 12. c. 11. in fine ait: *qui spreto divini militiæ Castris, ad mundana ver-*
tiginis molam sinistro postliminio revolvuntur, quàm judicabiliter agant, quàm in-
considerabiliter vivant, referant qui volunt. Nobis consultius videtur, eos pia
compassione deslere, quàm execrandæ conversationis gesta conscribere: ne quibus so-
las compatiendi lachrymas debemus impendere, his videamur censoriis Litteris ob-
tractare. Nunquid enim, dum Virorum sacrorum, & Religiosorum Ascete-
 riorum Antistitum mali mores, ventris studium, dilapidationes bonorum, de-
 fectio à fide, & alia crimina ceu in publico Theatro exhibentur, Reli-
 gionis nostræ, & sacrorum Ordinum hostibus, quorum planè numerus exi-
 guus non est, anſa criminandi præbetur, ac gladius in manus traditur, quo
 Religiosorum cætuum famæ impudentiùs noceant, Personas Deo dicatas au-
 dacius contemnant, & ex paucorum delictis omnium reliquorum dijudicent
 mores? hanc pessimam depravati Sæculi consuetudinem jam olim deploravit
 Augustinus qui in Epistola 137. sic ait: *Ad quid aliud sedent isti (de Clero-*
Maſtygibus & Osoribus Religiosorum Ordinum loquens) & quid aliud captant,
niſi ut quisquis Episcopus, vel Clericus vel Monachus, vel Sanctimonialis cecide-
rit, omnes tales esse credant, sed non omnes posse manifestari? & tamen etiam
ipsi, cum aliqua maritata invenitur adultera, nec projiciunt Uxores suas, nec ac-
cusant Matres suas. Cum autem de aliquibus, qui sanctum nomen profitentur,
aliquid criminis, vel falsitatis sonuerit, vel veri patuerit, instant, satagunt,
ambiant, ut de omnibus hoc agatur. Meminerint hujusmodi superciliosi Cato-
 nes, etiam Religiosæ vitæ addictos Viros & sacrarum familiarum Antistites juxta
 illud Psalms Regii: *homines imposuisti super capita nostra, & homines fuisse, &*
 adhuc esse, homines, inquam, fragilitati humanæ ex peccato originali ortæ
 obnoxios, homines, non Angelos jam confirmatos in gratia, ac in bono in-
 flexibiles. Sanctissimus Legislator noster Augustinus, cum de gravi flagitio age-
 retur, quasi sua in familia perpetrato, in citata jam Epistola ad Clerum &
 Populum Hipponensem sequentem in modum disserit: „Quantumlibet vigilet
 „disciplina domûs meæ, homo sum, & inter homines vivo, nec mihi atro-
 „gare audeo, ut domus mea melior sit, quàm Arca Noë, ubi tamen inter
 „octo homines, reprobus unus inventus est, aut melior sit, quàm domus
 „Abrahæ, ubi dictum est: *ejice ancillam & filium ejus:* aut melior sit, quàm
 „domus Isaac, cui de duobus Geminis dictum est, *Jacob dilexi, Esau autem*
 „*odio habui,* aut melior sit, quàm domus ipsius David, cujus filius cum So-
 „ro concubuit, cujus alter filius contra Patris tam sanctam mansuetudinem
 „rebellavit, aut melior, quàm cohabitatio Pauli Apostoli, qui tamen, si inter
 „omnes bonos habitaret, non diceret, *foris pugne intus timores.* Nec diceret,
 „cum de sanctitate & fide Timothei loqueretur: *neminem habeo, qui germanè*
 „*de vobis sollicitus sit, omnes enim sua quærunt, non quæ Jezu Christi:* aut melior
 „quàm ipsius cohabitatio Domini Christi, in qua undecim boni perfidum &
 „furem Judam toleraverunt, aut melior sit postremò, quàm Cælum, unde
 „*Angeli ceciderunt.* Ex una calcei forma omnes metiri inepti Sutoris, unius
 mores omnibus affingere, pessimi Christiani est. Quis Christianorum cætus,
 quæ Nobilium familia, quæ Congregatio Civium innocens, si, uno aut etiam
 pluribus peccantibus, rei pronuntiari debent cæteri? Si malorum Antistitum,
 qui in hoc Volumine occurrunt, ineatur numerus, pauci illi sunt, Boni verò

PRÆFATIO.

propemodum innumeri, qui Optimi Animarum Pastores, forma Gregis facti eximiis exemplis, egregiis virtutibus, & sanctitate morum inclaruere, qui prudentia, & rerum agendarum peritia præclarissimi, summa cum utilitate commisso sibi populo præfuere, ac veluti stellæ primæ magnitudinis in firmamento Canonico-Augustiniano fulgebunt in perpetuas æternitates. Audi, quàm eleganter, quàm solidè *Gregor. Nazianz.* pessimam hanc ob unius delictum reliquos omnes calumniandi artem retundat in suo *de Pudicitia* Carmine.

At! corruerunt dixeris quidam. MALE
TIBI SIT, LEGIS QUI DEBILES, NON OPTIMOS,
ILLI PROBRUM SUNT NAM SIBI: HI NOBIS DECUS:
Diramne propter grandinem tellus coli,
Serique vitis desinit? Quid? Littori
Pontusne omnes applicat, quos accipit?
Longinqua verò quid sequor, cum Phosphoro
Utrum Angelorum sunt simul lapsi Chori?
Quid? nonne Christi carnifex Judas erat?
Apostoli verò decus?

Concludo cum gravissimis S. Hieronymi verbis, quæ habet in calce Consolationis ad Julianum; *Noli respicere Judam negantem, sed Paulum respice confidentem. Jacobi ditissimi Patris filius, solus & nudus in baculo suo pergit Mesopotamiam; jacet lassus in itinere, & qui delicatissime à Rebecca Matre fuerat educatus, lapide ad caput pro pulvillo utitur. Vidit Scalam de terra usque ad cælum, & ascendentes per eam Angelos, & descendentes, & desuper insipientem Dominum, ut lassus manum porrigeret, ut ascendentes suo ad laborem provocaret aspectu. Unde & vocatur locus ipse BETHEL, id est DOMUS DEI, in qua quotidie ASCENDITUR & DESCENDITUR. Et sancti enim corruunt, si fuerint negligentes, & peccatores. Pristinum recipiunt gradum, si sordes fletibus laverint. Hoc idè dixi, ut non te terreant DESCENDENTES, sed provocent ASCENDENTES. NUNQUAM EXEMPLUM A MALIS SUMITUR. ETIAM IN SÆCULI REBUS, SEMPER A MELIORI PARTE, INCITAMENTA VIRTUTUM SUNT. Vale, Benevole Lector, & ne inter DESCENDENTES & malos, quod metuo, sed potius inter ASCENDENTES & bonos aliquando inveniar, mecum DEI misericordiam & gratiam tuis precibus implora.*

GERMANIA
CANONICO-AUGUSTINIANA

PARS II.

Littera C.

CANONIA
CALMONSTRATENSIS.

CALMONSTRATENSIS Monasterii olim in Ducatu Lotharingæ celeberrimi temporibus nostris vix nuda solum superest memoria, & quidem apud unum Penotum in histor. tripartitâ lib. 2. cap. 39. num. 12. de eodem vel paucis in hæc verba scribentem: *in Tullensi Diœcesi Provinciæ Trevirensis sunt duo Monasteria Canonicorum Regularium ex libro taxarum Apostolicarum, quorum unum dicitur Calmonstratense &c.* Cæterum hujus suppressæ & extinctæ hodie Canonix notitia nulla per nos obtineri potuit.

CALMOSIACENSE Monasterium Sacræ Congregationis Salvatoris Nostri seu *Abbatia nostræ Domine Calmosiacensis* communiter appellata, in antedicto Ducatu Lotharigico & Diœcesi Tullensi hodie dum inclyta: cujus summariam descriptionem hic damus, qualiter eam accepimus nuper inde transmissam, prout sequitur: *Hujus Abbatix fundationis historia scripta fuit à primo ejus Abbate Sebero, qui cum adhuc sæcularis esset Presbyter, Canonicorum Abbatix S. Leonis Tullensis (de quâ pluribus infra) cura ei demandata fuit, qui dignè hoc munere functus versus Spinalium (vulgò Espinal Urbem Lotharingæ ad Mosellam fluvium versus Vogesum montem quatuor leucis distantem à limite Comitatus Burgundiæ in Borean, uti paulò minus à Romarici monte, quinque à Mirecurtio in Eurum, & decem Nancejo in meridiem) se contulit, à qua Urbe non procul Nobilis quidam nomine Theodorus, prole sibi honorum herede succedente carens, omnes facultates & possessiones suas Ecclesiæ donare proposuit: quo circa Stumptuosam cum Monasterio Ecclesiam Spinalium inter & Domperium ruri pro Canonicis Regularibus extrui curavit; cujus regimen assumens Seberus pias & largas dotationes à prædicto Nobili Domino Theodoro factas ope summi Pontificis ac Serenissimi Lotharingæ Ducis protectus, contra adversantes aliquot nobiles maxime Abbatissam Remiremantis invictò animo sustinuit, adeò ut ex eo tempore magnis & amplis privilegiis à sede Apostolica datis & obtentis nunc Ecclesia hæc perfruatur: quam Episcopus (RICARDUS) Albanus in Galliam Legatus missus à Paschali II. consecravit, dedicavitque. Sedi Apostolicæ immediatè subest; Canonicus in Abbatem electus potest à solo Episcopo Tullensi absque ullâ Bullâ Pontificiâ confirmari; Insulatus gaudet jurisdictione quasi Episcopali in plures insignes Ecclesias, Prioratus, Paræcias &c. habet etiam Jus Patronatus in alias, & dominium Sæculare in plures pagos &c.*

Series Abbatum Calmosiacensium.

I. Seherus. anno 1128. In ejus tumulo sequens Scriptura est inventa: anno ab Incarnatione Domini Millesimo centesimo vigesimo octavo idibus Maji obiit piæ memoriæ Dominus Seherus Abbas primus & fundator hujus Cænobii & S. Leonis Tulli.

II. Joselinus. anno 1137.

III. Romanus. anno 1140.

IV. Richardus de Betigny. anno 1168.

V. Videicus de Betigny. anno 1170.

VI. Guido. anno 1177.

Tom. IV. Cam. Regg. Origines.

A

VII. Pe.

- VII. Petrus. anno 1187.
 VIII. Hugo. anno 1189.
 IX. Humbertus. anno 1197.
 X. Guilielmus. anno 1229.
 XI. Hugo. anno 1241.
 XII. Guilielmus. anno 1257.
 XIII. Reginaldus. anno 1274.
 XIV. Dominicus. anno 1297.
 XV. Guilielmus. anno 1299.
 XVI. Joannes. anno 1313.
 XVII. Theobaldus Autoritate Pontificiâ sine electione provifus anno 1354.
 XVIII. Theodoricus de Dompere anno 1366.
 XIX. Joannes de Bufignicourt. anno 1427.
 XX. Joannes de Grand Maifon. anno 1473.
 XXI. Philippus de Craincourt. anno 1505.
 XXII. Carolus de Frenet. anno 1520.
 XXIII. Joannes de Frenet. anno 1560.
 XXIV. N. Abbas Commendatarius.
 XXV. N. Abbas Commendatarius.
 XXVI. Gerardus de Hautoy. anno 1580.
 XXVII. Francifcus Paticier. anno 1601.
 XXVIII. Francifcus Paticier Nepos præcedentis anno 1653. Hujus sub regimine reformatio fecundum ftatuta Congregationis Salvatoris Noftri in Lotharingiâ hîc loci fuit introduâta.
 XXIX. Antonius de Bourg. anno 1654.
 XXX. Antonius à Lenoncuria omnia follicitè reftaurans.

CAMENTZUM. Taliter fuo nomine dictum primùm ordinis Canonîcorum Regularium S. Auguftini Cænobium, idem tamen poft annos ad Afcetas Reformationem Cifterciens. Profeflos translatum: occasione cujus Dubravius in fuâ Boëmicâ lib. 9. fol. 53. retulit fequentia: Uladiflaus Polonus Boleslaum Filium adhuc Tyrunculum amat Rectore ei dato Militiæ gnaro, qui illum ad Moraviam modis omnibus vastandam, quibus nuper Silesia vastata fuit, deduceret. Rector juffa Regis promptius accepit, quàm executus est, non aufus ultrâ extremos Moraviæ fines & Silesiæ conterminos progredi, ne quis fortè intra penitiorum Moraviam casus Juveni Regulo contingeret, ob quem ipse quantumvis infons noxæ dederetur. Pagis itaque incensis, pecoribusque abactis retrahit copias, ac Patri filium quasi Victorem restituit, & Bretislaus (Boëmiæ Dux fecundus anno 1260. terris emortuus) intimam rursùm Silesiam percurfat, similmque priori calamitatem incolis cis ultrâque Nyfam flumen incolentibus affert, ac mox arcem Brigam ripæ Oderæ impositam cum ipfo oppido vi arripit, militique illam diripiendam, demoliendamque tradit. Ipse haud procul inde novam sibi construxit arcem indito illi nomine Camense, nunc ibi Cænobium vifitur &c. quod à Gab. Bucelino part. 4. fol. 20. in hæc verba refertur: *Camentzum Ducatus Silesiæ in Diœcesi Uratislaviensi Cænobium Canonîcorum Regularium, quod hi Cifterciensibus spontè cesserunt, vigetque usque hodiè ibidem sub Prælato Regularis disciplina. Est filia lubens de lineâ Morimundi.*

CASELA, seu Casselæ Hassiæ inferioris civitas, atque etiam totius cognominis Landgraviatûs Metropolis sub Archiepiscopatu Moguntino comprehensa, superiori ætate Religiosissimum quoddam Ordinis S. Auguftini Parthenæum habuit, quod ceu Venerabilis Congregationis Commembrum Montis S. Annæ titulò decoratum (quamvis de tempore & authore primæ foundationis nondum constet) circa annum 1450. strenuè reformâsse novimus Joannem Dulmannium piissimæ memoriæ Priorem Bodecensem jam supra laudatum ex monumentis Canonîæ Bodecensis. Cæterum Venerabile contubernium istud jam pridem Sacrilegè subvertit, & iniquissimo jure cum attinentiis suis suum esse fecit damnata hæresis, iniquissima loci Dominatrix.

CAZIENSE. aliis COZIENSE dictum; item apud Joannem Stumpfium in Chronico Helvetiæ lib. 10. cap. 17. fol. 632. Germanice Cüz appellatum, vel olim Cæonifarium primùm quidem Regularium de Sacro ordine Auguftiniano, subindè vero sæcularium perillustre Collegium Diœcesis Curiensis in Superiori Rhetiâ in Valle (uti vocant) Domestica, seu *Domesche*, seu *Toneschen* prisicâ ætate conspicuum; idem tamen jam dudum à tumultuantibus terræ hujus Inquilinis, Vefanis Iconoclastis; iniquissimè rebellatum, ac penitus eversum. Hoc autem omninò Nobilissimum Gynæceum primùm instituisse scribitur

bitur Victor hujus Nominis primus, successione verò ordine decimus quintus Curiensis Episcopus anno 760. terris demortuus & in eodem spectatissimo quondam Nobilissimi Parthenonis hujus Caziensis templo condignis honoribus appositus teste Bruschio de Episcopis Germaniæ tom. 1. cap. 3. Gabriel Bucelinus part. 1. cap. 2. fol. 21. quasi ex more sibi congenito etiam Parthenium hoc Caziense Collegium Benedictino ordini suo priscâ ætate subditum fuisse quidem scriptitat, verum nobiles Domicellas antiquitùs isthic loci commorantes sacræ Regulæ Canonico - Augustinianæ, secus verò Monasticæ morem gessisse satis aperte constat ex collecto Abbatissarum catalogo, quem memoratus Bruschius apponit de Monast. German. cent. 1. fol. m. 38. ubi disertè legitur Venerabilem Dominam Guttam adhuc anno 1358. in regimine Claustrali constitutam sese nomine suo signatur subscripsisse. *Magistram Ordinis S. Augustini*; cui proin priores saltem (posteriores enim uti fama fert, successu temporis ad instar aliarum plurium in Germaniâ nostrâ degentium Canonissarum sæcularisari maluerunt) Religiosæ hujus loci Antistitæ cum Domicellis suis pariter eidem Canonico Ordini Augustiniano fuerunt addictæ.

CELLA S. MARIE, taliter ex proprio nomine suo dicta, eadem tamen à vulgari populo terræ ineptâ vocis mutilatione communiter *S. Margen* appellari solita florentissima quondam Canonorum Regularium S. Augustini Diœcesis Constantiensis Abbatia in Herciniis constituta, eadem tamen hæc lapsu temporis secum possessiones & appertinentia jura sua plurimum angustata tantum non omninò defecit, quam tamen anno 1120. de suo & in suo territorio proprio Divæ Virgini Sacram omninò novam fundavit, eamque liberalissimè dotavit Bruno de Hohenberg Cathedralis Ecclesiæ Argentoratensis Præpositus, qui claustrali Domicilio isthic locorum undequaque completo Canonicos Augustinianos immitti voluit, locumque de posthac *Cella S. Mariæ* nominari constituit.

Tota foundationis series autoritate Pontificiâ legitimè comprobata legitur ab Honorio III. cujus Bullam seu copiam illius, item Syllabum Abbatum, & alia litteraria documenta plura ad Marianam Cellam istam adspèctantia prolixè satis explanata dedimus in nostra Sueviâ Ecclesiasticâ fol. 237. & sequentibus.

CHARZAWICENSE, taliter patrio nomine suo dictum Monasterium seu Regularis quædam Præpositura Canonici Ordinis Augustini de Congregatione S. Sepulchri apud Silesios in Diœcesi Uratislaviensi tempore & authore non notato fundata sub decursum sæculi decimi sexti tumultuante hæresi secundum omnem existentiam suam ad nihilum redacta, vel solum reliquit sui memoriam seræ Posteritati servandam.

CHIEMENSE, florentissimum hodiè apud Bavoros Ducatùs inferioris Inquilinos in cognomine Insulâ Chiemensî Canonorum Regularium Ordinis S. Augustini Cathedralis (sub Metropolitanano Salisburgensi constitutum) Collegium, de cujus genuino (quoad memoratum Ordinem suum) initio Miræus de Canonicis Regularibus ex Aventino & aliis Patriæ scriptoribus cap. 20. fol. 96. profert sequentia: *In Norico Conradus Fuvavia Episcopus ex Aberspergensî familiâ oriundus idem anno 1106. die 7. Januarii sedi Metropolitanæ impositum) Chimum templum à Thassilone secundo Duce Bavariæ Divo Benedicto Conditum ab Ugris ad egestatem redactum Monachis Augustinianis tradit, hoc est Canonicis Regularibus S. Augustini. Eberhardus secundus hujus nominis Archiepiscopus Salisburgensis Ecclesiam hanc Chiemensem anno 1214. Cathedralem fecit, & propriam sedem Episcopalem in eâ constituit*; de quo dilucidè videri poterit Franciscus Dückher in novo Chronico Salisburgensi fol. 143. Bulla foundationis novi Episcopatus hujus tota recitatur ab Hundio in Metropol. Salzburg. tom. 2. fol. 231. atque Episcopi isti quamvis hodiè ad libitum Metropolitanæ assumantur seu denominentur ex meris Salisburgensis Ecclesiæ Canonicis, ipsi tamen Cathedrales Canonici Chiemenses (ut & Secovienses, & Lavantini) nihilominus in regulari tramite secundum antiquam sacri Ordinis sui observantiam seu Canonicam S. P. N. Augustini regularitatem firmissimè persistunt. Hundius tom. 1. fol. 11. & tom. 2. fol. 235. Nebrius in antiquo Monastico Epist. 139. fol. 630.

Porrò in Cathedrali Ecclesia ista Archi-Diaconatus Chiemensis fuit (ut ait Hundius loc. cit. fol. 235.) ante Episcopatum; de cujus tamen institutione nec quicquam certi constat; Catalogus verò Cathedralium Præpositorum & Archi-Diaconorum Chiemensium reperitur apud citatum Hundium sequens.

Catalogus Prælatorum Chiemensium.

I. B. HARTMANNUS, qui ab initio Pataviæ ad S. NICOLAUM Canonicus erat: postea instituto Ordine Canonorum Regularium Salisburgi anno 1121. assumptus est

A 2

ibidem

4 GERMANIA CANONICO - AUGUSTINIANA.

ibidem in Decanum. Deinde primum anno 1131. factus Præpositus & Archidiaconus Chiemenfis, ubi tres imperavit annos: sed hoc dignitatis gradu quoque relicto, postulatus Novenburgi in Austria Præpositus efficitur, ubi cum aliquamdiu commoratus esset, petitus & consecratus est in Episcopum Brixienfem.

II. CHUNO, qui sub anno 1142. electus, annos decem imperavit.

III. UDALRICUS. rexit an. 26. sub hujus regimine Eberhardus Archiepiscopus Salisburgensis Advocatiam Ecclesiæ Chiemenfis rogatu Udalrici & fratrum suorum Canonicorum contulit Sigobotoni de Nuumburg ea lege, ut remoto omni gravamine, quod Advocatorum plerique sub nomine Patronatus Ecclesiis heu! damnabiliter inferre consueverunt, bonus & fidelis advocatus existat, & nec ipse nec ullus de suis hæredibus, qui sibi legitimè in Advocatia succedent, justitiam quolibet ausu, quolibet furtionis astutia præsumat irrumpere. Videatur Hundii metropolis Salisb. cum additionibus Gewoldi T. II. p. 237. &

IV. SIBERTUS. rexit anno 25.

V. ADELBERTUS. Imperio præfuit annos 25.

VI. CONRADUS. præfuit annis 17.

VII. ENGELSCALCUS. annos 14.

VIII. HENRICUS. rexit annis 19.

IX. FRIDERICUS annis 23.

X. FRIDERICUS hujus nominis secundus, præfuit annos decem; post electus est in Episcopum Chymenfem.

XI. GOTTSCHALDUS seu GOTTSKALDUS. annos 5.

XII. OTTO. annos 15.

XIII. GRIMOLDUS. an. 1.

XIV. SEUFRIDUS. annos 11.

XV. HENRICUS secundus. 15.

XVI. JACOBVS I. an. 2.

XVII. JACOBUS II. an. 1.

XVIII. HENRICUS III. an. 7.

XIX. CONRADUS II. an. 7.

XX. JOANNES I. an. 27.

XXI. NICOLAUS an. 7.

XXII. STEPHANUS an. 11.

XXIII. UDALRICUS II. an. 33.

XXIV. LUDOVICUS. an. 1.

XXV. UDALRICUS III. ann. 7.

XXVI. SIGISMUNDUS. an. 10.

XXVII. JOANNES II. an. 10.

XXVIII. RUDBERTUS. an. 24.

XXIX. ADAMUS. an. 19.

XXX. VIRGILIUS. an. 2½.

XXXI. ERASMUS. an. 15.

XXXII. JACOBUS III. an. 2.

XXXIII. CHRISTOPHORUS I. an. 20.

XXXIV. ERASMUS II. qui primum factus est Administrator Officii Archidiaconalis, tandem per Commissarios in Præpositum & Archidiaconum confirmatus. An. 1½

XXXV. CHRISTIANUS. an. 3½.

XXXVI. JOANNES tertius, qui prius fuit Canonicus Rorensis, menses tres & dies octo.

XXXVII. UDALRICUS tertius. An. 1½.

XXXVIII. SEBASTIANUS. an. 5.

XXXIX. MARTINUS qui fuit Canonicus Rorensis. Incertum quamdiu rexerit.

XL. JOANNES JACOBUS RAIGER nobilis, & suæ familiæ ultimus, qui prius fuit Canonicus Baumburgensis. Rexit annos 8. & quatuor menses, postea resignavit.

XLI. JOANNES IV. cognomine Ruam, fuit prius Canonicus in Ror. præfuit annos 10. & menses duos.

XLII. CASPARUS SPINDLER, annos 3½. hucusque Hundius l. c.

XLIII. AUGUSTINUS DASCHNER. Præpositus & Archidiaconus Chiemenfis natus, delectus ex gremio anno 1617. præfuit annis 9. mensibus totidem.

XLIV. ARSENIUS ULRICH è Cœnobio S. Crucis Augustæ Vindelicorum anno 1627. postulatus rexit annis 26. & diebus octo, terris in Domino demortuus anno 1653.

XLV. RUPERTUS KEGEL, natione Suevus Neoburgi ad Camlacium oppido infra limites Marchionatus Burgoviensis situato sub annum 1618. progenitus Reverendissimi

ac Amplissimi Domini Francisci piæ memoriæ Canonorum Regularium ad S. Crucem Augustæ Vindelicorum Præpositi Germanus frater Præpositus & Archidiaconus Chiemensis natus ex proprio gremio delectus adhuc infans vix cœpit (ita sonant litteræ mortuales obitum illius Religiosis Confratribus denuntiantes) cum ratione vivere, jam coactus est fugere. Fugienti (Suecis patriam depopulantibus) asylum fuit Salisburgum, ubi ingenium & iudicium utrumque à natura planè sapida salum Scholastico insuper sale acuit. Infulsus deinde mundus ipsi desipere, & sitire cœpit aquam salientem in vitam æternam. Chiemensem igitur Insulam nostram quasi Religiosas thermas pro animæ suæ curâ sitibundus Aspirans gratiosèque susceptus tam generosos fecit in Spiritu haustus ut accepto vix Presbyteratu aliis etiam propinare agerèque iustus sit Moderatorem Novitorium, Cellarium, in Parochiis incorporatis Vicarium, Vice - Decanum, & Decanum. Dum Pruttingæ pestifera lues invaluit, Rupertus tum Vicarius parcens binis, quos domesticos habebat, cooperatoribus ipsemet propriis manibus concreditas sibi pavit oviculas tam imperterritè & fervidè, ut coràm edixerit, si citra fatalis temeritatis notam liceret, se venenosum hominem proprio ore sine horrore extracturum. Verè Pastor fidelis ponens animam suam pro ovibus suis, ac proinde dignissimus Pontificio Pastoralis, quod unà cum Cathedrali mitrà per Canonicam electionem anno 1653. accepit, vel potius obtrudi sibi passus est. Ne sublimis Cathedralis Præposituræ & duplicis Archidiaconatus dignitas Religiosissimum titillaret animum, cæpto statim regimine pedum ligneum suo tempore tumulo inferendum (eheu jam illatum!) genuflexorio suo affixit, in ejus aspectu quotidianæ devotionis pensum persolvens. Ad aram dum per morbos licuit, stetit quotidie. Privilegium liberandæ animæ certo altari affixum sanctè observavit, ut non dubitemus, fuisse pariter à purgatorio privilegiatum. Erga Religiosos suos mirè fuit discretus, affabilis & usque adedè paternus, ut amore filiorum abreptus quondam dixerit, male in se ipsum flagello animadvertere.

Subditi & pauperes quàm gratiosum amiserint Dominum & Patronum, loquatur fama, quæ Rupertum pauperum & pupillorum parentem passim proclamavit! loquantur lacrymæ, quibus gratiosum funus erat circumfusum! Inter pauperes gratissimi erant Sraphici seu RR. PP. Capucini, quibus nonnunquam amorosè minitatus; omne subsidium sese de posthac substracturum dixit, nisi frequentius necessaria peterent, ut vel mediante jejuniis appetitum dandi satiaret. Abjectissimis etiam colonis patebat accessus, eò frequentior & liberior, quò plus etiam eorundem saluti dignissimus per multos annos statuum Provincialium Superioris Baviaræ Deputatus & Commissarius laborabat. Egentibus subditis Laudemium & Canonem vel remisit, vel mitigavit optimus in Clementinis Canonista, & Clementissimus fundi Dominus in fundo misericordiæ profundè fundatus. Ut ut autem habuerit manus liberales, non habuit tamen prodigas, sed novit frugalem contrahere dexteram, ne sinistrè quidquam dilapidaret. Adstant tot testes, quot ædificia splendida è fundamentis surgere fecit. Eminent inter ea Cathedrale templum cujus vel sola Cathedra sine Panegyriatà satis deprædicat Ruperti laudem. Verbò, fuit Oeconomus & Architectus omnibus numeris absolutus in serà etiam senectute itentidem habens negotium cum lapidibus. Sed tandem ipsi lapides gravissimum faceffere negotium, dum dolorosa ex calculo rupes in Ruperto concrevit emolliri nescia nisi per patientiam rursus faxeam. Et licèt habuerit naturam pariter, uti loquimur, lapideam, imò ferream, sensit tamen sensim eam deficere: unde humana nauseare, solaque cœpit cælestia sapere. Vnicum adhuc habebat appetitum. Et quis ille? desiderio, ajebat, desidero manducare cum Conventu, antequam moriar. Fit, die festo S. Josephi, qui simul erat Anniversarius Electionis, deducitur succollantibus alienis humeris; senili amabilitate, & certè paternâ si non fraternâ Charitate conversatus, redit cum animi satietate ad hypocæstum, & omnia se consummâsse tunc putans solam expectabat, si non provocabat, mortem, ejus desiderio ita exardescens, ut pedum funebre cum osculo amplexus in hæc verba suspiraverit: ah, quando tandem te tenebo! efficax, eheu! suspirium, morbi enim gravefcere, Medicus de vitâ dubitare, & inspecto, quem misit, sanguine tacitè desperare: apertè verò Rupertus voluntati divinæ se resignare: & quoniam sandapilam, lapidem sepulchralem, fasces, insignia, totumque funebrem apparatus multis jam annis habebat paratum, soli nunc animæ præparandæ vacare. Igitur præmissa Exomologesi ipso festo S. Ruperti (natali, vix non fatali) sacro viaticò refectus, & sequenti Dominica Letare extremè inunctus amantissimo Conventui inter singultus & lacrymas benèvalèque dixit. Mirabile adhuc penultima nocte humilitatis exemplum dedit, dum Confessarii sui dexteram coram adstantibus exosculatus est in gratiarum actionem fidelis, ut ajebat, assistentiæ. Tandem post terribilem generosi cordis cum suffocante phlegmate luctam, sub qua exquisitissimas mittebat Jaculatorias, dum Confessarius adgeniculante corona Canonorum iterum & ultimò absolvit, solvitur anima 30. Martii die Martis

post Dominicam Lætare, numeratis annis vitæ humanæ 70. Religionis 50. Sacerdotii 46. Regiminis 35. Rupertus noster, cujus vita erat labor, dolor, & Passio, meritò sub hebdomade Lætare ad proximas palmas & Pascha avocatus in cælos anno 1688.

XLVI. SEBASTIANUS ZOLLNER Cathedralis Ecclesiæ hujus Chiemensis Professus Burghufii è quatuor excelsis Baviaræ Regiminibus claris Civitatibus una vitalem auram primò cum studiis humanioribus hausit, non genere quidem sed animo & virtutibus nobilis, quibus jam tunc nulli secundus esse voluit. Subinde candoris amans, ut jugum Domini suave portaret ab adolescentiâ suâ candidam Religionem in nostrâ Cathedrali Ecclesia est amplexus candidissimus Sebastianus. Mox ob Indolem præclaram & ingenium minimè angustum Augustam Vindelicorum in Aristotelis Lycaum, ac postea doctas Germaniæ Athenas Dilingam missus, SS. Theologiæ, atque Juris Pontificii studium velut Olympicum stadium, defenso publicè summo omnium applausu insigni de Jure & Justitia tractatu felicissimè est emensus. A litteris domum redux litteratissimus ac Sacerdos factus pro vacantiis vacantem Philosophiæ & Theologiæ moralis Cathedralam, atque paulò post Decanatûs sedem invenit, semper de honore in honorem, sicut de virtute in virtutem pari passu ambulans, donec tandem 5. May 1688. plurium votis ad supremum Præfulatûs nostri apicem, licèt plurimùm reluctans sit evectus, nempè quos superi amant, fovent, & ad magna ducunt. Quâ dignitate condecoratus tantùm abfuit, ut mores (quamvis honores) mutarent, quin potiùs absolutissimi Præfulis ideam in se exprimere inter potissima habuerit. Omnibus omnia factus omnium animos sibi conciliavit, amatus ab omnibus solius invidiæ mortis odium evitare non poterat; quâ cum ipsi altero statim à suscepto regimine anno frequens erat velitatio. Et licet ipse ex 46. Infulatis hujus Cathedralis Ecclesiæ capitibus Sebastianus secundus esset, haud tamen secundè cum morte confligit. Hæc enim ut citiùs dejiceret gratiosum caput nostrum, omniâque in uno membra læderet, vulnus infixit capiti incurabile, quia oeculum & ipsi Æsculapio ignotum multiplicato nomine anonymum. Primò siquidem polyponares obsidente, cùm via naturalis negaretur, viam pituitæ aperuit ingens fistula eandem è cerebro ad genas dexteras veluti canalis deducens. Inde tumor variabilis: dùmque neglectâ fistulâ tumori resistit manus medica, ex pituitâ fit ulcus, ex ulcere putredo, quam intùs venulas arteriâsque paulatim inficientem, & circum quaque exedentem secuta est Anastomosis, atque exinde copiosa & frequens sanguinis per os & nares fontis instar effusio. Crescente verò in dies tumore, ut oculo dextro jam pænè periclitanti consuleret & ulceri, ut ipse credebat, viam aperiret, approbante medico incisiones varias atque vulnera patitur aperta, jam verè Sebastianus, quia Martyr. Ut verò nec sic quidem mali finem, (nam præter sanguinem profluentem, carnem spongiosam, & vehementem arteriarum pulsum cernebatur nihil) sed posteriora vidit deteriora prioribus, ne quidpiam intentatum relinqueret, Monachium secundâ vice proficiscens optimos quosque Archiatros convocat, quia periculum in morâ, consilium capturus in arenâ. Sed ecce consilium arenaceum! dum multùm de cancro (quo laborare aliquibus videbatur) disceptant Medici, ipsos iteratus terræ motus retrogrados fecit, immobili intereâ parùmque territo à terrâ Sebastianò, utpote qui semper virtutis alumnus, nunquam non æternitati maturus, semper mortis memor, mortem ubique expectare jam pridem didicerat. Et quia non ex eorum fuit contubernio, quibus omnia casu mentibus omnia accidunt, non eveniunt, jam satis, intellexerat verius magnæ matris in finem, seu ad tumulum vocantis consilium. Quare misso Hypocrati, Galenòque, quorum opis & opera in cassum abierat, nuntio, sacros lares suos repetens, postquam omnem firmiorem valetudinis pristinæ recuperandæ spem deposuerat, in prochodochium sese lectum cunctantem adhuc mortem fortiter expectaturus composuit. Interea tamen semper stetit etiam dum jacuit pro spartâ Ecclesiæ sibi commissæ, atque inter privatæ ægritudinis anhelitus non nisi salutem publicam anhelans in id decumbens maximè incubuit, ne disciplina succumberet Ecclesiastica. Ad extrema tandem deductus, omnisque jam calamitatis hospitium factus, & vivum funus oculos amiserat, quia videlicet Miseriarum in compendio jam viderat satis: at nondum satis audierat, nam unum ipsi in tantâ miseriâ lamentum deerat, quod dum in profesto S. Michaëlis Angelorum antesignani ob anniversariam consecrationis recordationem felix ipsi *Vivat*, intonarent Musici, unicè appetebat, fortè quia ipsi tunc non alius magis decebat cantus, nisi lamentabilis? fortè quia suum incolatum dolebat prolongatum? miserius enim est misero vitam trahere, quàm tradere; fortè ut post lamentum (quod idem est, ac Graduale apud Savantum) gradi mereretur ad verum gaudium? quidquid sit, lamentum hoc inchoatum pleno Choro ipse postea continuavit ferè per triduum voce solâ, usque dum Spiritu deficiente optimus malorum omnium Medicus mors silentium indixit: & ipse in Divinam voluntatem resignatissimus omnibus Sacramentis iterato munitus inter Canon^{orum} suorum preces

preces & fuspiria placidiffimè expiravit Religiofus annis 17. Sacerdos 10. modò pauf at exanguis & exanimis, nam fiflula eum exanimavit, qui aliàs ad majorem Dei honorem fiflulas in Choro egregiè fatis animavit. Diximus haftenùs quàm malè vixerit æger corpore, nunc breviter etiam dabimus, quàm benè. Ut quotidie viveret Religiofè, quotidie renovavit tria vòta fua Religiofa, hinc indies evadens fe ipfo perfectior, defectus etiam minimos ftudiofè evitabat, ut propterea fermo exierit inter Fratres Canonicos fuos, Sebaftianum nullam levitatis notam unquam incurriffè. Ad aram itetit quotidie, etiam dum æger potuit quotidie cultùs divini ftudiofiffimus æmulator. Ut ftentio involvamus fingularem & quotidianam ipfius devotionem erga Beatiffimam Cæli Reginam, fantùmque Tutelarem Angelum, è quorum nutibus totus pendebat; illud certè non prætereundum, quòd SS. Triadem increatam & creatam fummo femper quo potuit affectu deperierit, cujus haud dubiè occultâ difpofitione factum, ut numerum ternarium fantè ad mortem ufque obfervaverit; dum poftquam per triennium Meritiffimus Decanus, per triennium Præful Infulatus Vigilantiffimus etiam tandem vivere defuit trigesimo Septembris anni currentis tertio quadrante ad tertiam pomeridianam, ætatis fuæ vix uno fupra annum trigesimum tertium. Hic confummatus in brevi explevit tempora multa, quia non annis fed annalibus vivit mortalitas, ætas quippe fenectutis *ejus vita immaculata*. Ita tenor mortualis, ut vocant rotulæ ad Confederatos emiffæ.

XLVII. JACOBUS

CITIUM feu *Cizium*, vulgò *Ceitx* Saxonie Superioris civitas in Mifniâ jure ac titulo Suffraganeatùs Sedi Magdeburgenfi fubdita præfcis temporibus Cathedralẽ Ecclefiam habuit Regularem, cujus Canonicos fuiffe tales, ex eo novimus, quia nimirum Citiensis ifta de Saxonie una fuit, quæ haud dubiè ad inftar aliarum fimilium Comprovincialium pariter regularitatem coluit; de quo ampliùs fermo redibit infrâ V. *Magdeburgenfis*.

CLAUSTRO - NEOBURGICUM, Magnificentiffimum ac inter omnes, quas hodie tota tellus noftra Teutonica hinc inde difperfas habet Sacri Ordinis Noftri Canonico - Auguftiniani Ecclefias pinquiffimis reditibus fuis Opulentiffimum (nifi fallor) Archi-Ducale Collegium ad S. *Mariam Leopoldinam* intitulatum duabus circiter leucis Viena Inferioris Auftriæ Metropoli diflitum, idque communi fuo Archi-Canonie titulo ac nomine totâ præftantiâ digniffimum fecundum primam foundationem fuam à S. Leopoldo Marchione Auftriæ anno 1136. Idibus Novembris cælis recepto gloriofè factam à R. P. Mathæo Radero Soc. Jefu in Bavariâ Sanctâ volum. 3. fol. 147. & feqq. ex authenticis defcriptum habetur, prout fequitur: Marchio Leopoldus Agnetem Mulierem caftiffimam & nobiliffimam Henrici IV. Rom. Imperat. filiam divino nutu fibi facro matrimonio copulavit anno Domini 1106. fervans continentiam laudabilẽque caftimoniam ante oculos femper habens matrimonium magnum effe in Deo & in Ecclefia Sacramentum, in quo fides thori conjugalis & proles verum testimonium divini nutùs perhibent, perfeverantes enim in eadem fide & caftimoniâ ufque ad extremum vitæ exitum & ficut in vitâ unus Spiritus & una caro fuiffe nofcuntur, ita & morientes alter ad latus alterius confepeliri voluit. Legitur namque de eo, cum ad honorem Dei & animarum falutem Ecclefiam conftituere, & dotare decreviffet, & locum pro conftituendâ Ecclefia Deo placitum fcire ex aliquo divino indicio affectâffet, ftatim fub quieto & tranquillo aère furgens ventus validus flammeolum capiti præfatæ Agnetis avellens in longinquum fuo impetu deportavit, deinde elapfis novem (aliis fex) annis Marchio prædictus venationis actum exercens flammeolum capiti fuæ Conjugis avulfum (ut prædicatur) fuper frutice Sambuci invenit integrum & illæfum; quod ut bonorum credulus pro divino indicio loci conftituendæ Ecclefie gratanter excepit, locumque pro ædificio Ecclefie difponi fecit. Cum autem ab eo tanquam à Fundatore à cunctis corâm adftantibus exigeretur, ut fundamento Neoburgenfis Basilicæ primum lapidem poneret, ipfe, ut erat Vir piiffimus, omninò contradixit, & hoc à Clerico debere fieri dignum & juftum constantiffimè affirmavit. Itaque ipfo jubente & præfente Otto primus ejusdem loci Præpofitus hoc anno Dominicæ Incarnationis Millefimo centefimo Undecimo quinto Idus Junii primum lapidem impofuit in honore Domini N. Jefu Chrifti, & Gloriofæ Virginis Mariæ, & poftuit illic Canonicos Sæculares.

Hic Leopoldus bellum habuit cum Rege Hungariæ Secundo & eum de Auftriâ vi compulſu, & laudabilem triumphum de Hungariâ obtinuit. Dein anno Chrifti 1127. fundavit Monafterium Sanctæ Crucis Ordinis Cifterciensis S. Bernardi, in cujus Capitulo Patruus fuus Albertus Facilis eft olim fepultus. Hic Leopoldus habitavit cum Curia fuâ in Caftro *Ialnperg*. Defuncto autem Imperatore Electores hunc Leopoldum, Fredericum Ducem Saxonie, & Carolum Comitem Flandriæ in Regem defignarunt: fed

Electio Lotharii prævaluit, cum quo in Italiam ivit. Cùm autem Otto Præpositus Collegii Neuburgensis Ecclesiæ diem obiisset, prius Marchio S. Leopoldus Filium suum Ottonem adhuc Scholarem dictæ Ecclesiæ præfecit Præpositum, substituens ei Vicarium Opaldum nomine. Dum verò idem Otto ex Parisiis secundò reverteretur, in Cœnobio Morimontensi Monachum se fieri fecit. S. Marchio Pater ejus cùm jam videret locum Filii vacare, & Ecclesiam Neuburgensem proviforem non habere, sicut erat providus & Deo devotus mittens invitavit in domum suam Venerabiles Viros Archi-Episcopum Salisburgensem, Conradum de Abensperg, Raymarum Pataviensem, Romanum Episcopum Gurcensem & alias quàm plures Religiofas Personas. Horum ordinatissimum ad Dei voluntatem consilium secutus Canonicos Sæculares, qui sibi videbantur negligenter & nimis remissè agere, decentissimè commutavit in Regulares B. Augustini viam regiam, & optimam formam tenentes.

Anno Incarnationis Domini 1130. eundem locum eis perpetuò tenendum potestativà manu tradidit Præpositum eis præponens Venerabilium eorundem Virorum consilio Præpositum Chiemensem Hartmannum nomine Sanctissimæ vitæ Deo & hominibus acceptum: sed post aliquot annos in Brixinensem Episcopum assumptus est. Hic primus Præpositus regularem constitutionem omninò congruam scripsit, & scriptam legendam & imitandam suis Canonicis Regularibus reliquit. Habet autem hoc initium: *sub testimonio Christi & Ecclesiæ Dei. &c.*

Anno ab Incarnatione Domini 1131. Indictione 15. tertio Calendas Octobris dedicata est Basilica Neuburgensis à Beato Conrado Juvaviensis Ecclesiæ Archi-Episcopo cooperantibus S. Sedis Pataviensis & Gurcensis Ecclesiarum Episcopis Raymaro & Romano in honore S. Dei Genitricis Mariæ & omnium Sanctorum Spirituum, Patriarcharum, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum, & quarum reliquiæ ibi conditæ sunt. De vestimento Sanctæ Dei Genitricis Mariæ, cujus virtutum patrocínio privilegiata & fundata est, de aliis reliquiis ibi contentis, & de indulgentiis eidem Ecclesiæ concessis brevitate causâ pertranséo pro præsentibus.

Hoc itaque solemne Monasterium Neuburgæ Claustralis Beatæ Mariæ Virginis sub ordine Canonicorum Regularium B. Augustini usque in hodierna tempora famosum atque gloriosum laudabili observantiâ perseverat. Donavit siquidem illi magnam sui patrimonii partem, cujus rei testimonium perhibent irrefragabiles litteræ authenticæ donationis illius, quarum tenor sequitur in hæc verba: *In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis Leopoldus Marchio Orientalis fundator Ecclesiæ Neuburgensis. Quoniam negotiis sæcularibus impediti Deo per nos ad summum placere nequimus, eos quos illi placitos & maxime mundialibus studiis exemptos probamus diligere, congregare, conservare, ac modis omnibus eorum quieti providere debemus operam dare, hoc enim modo fit, ut & præsentis nobis vitæ incolumitas, temporum tranquillitas, pacis & omnimodæ salutis prosperitas arrideat, & quæ ipsis in futuro sunt in Cælis reposita, non usquequaque privabimur bonis. Igitur ego Leopoldus Marchio Orientalis cum Nobilissima Coniuge Agnete cum unanimi omnium filiorum, & filiarum nostrarum consensione, omnium quoruncunque mortalium sopitâ contradictione Sigefridum & Prunicum, qui tunc præsentibus erant, cum omni familiâ & possessionibus, quos vel ipsi vel alii fideles tradiderunt cum Davidicâ devotione in simplicitate cordis mei letus universa Deo, & Ecclesiæ Neuburgensi (quam ipse in honorem S. Dei Genitricis Mariæ fundavit) obtuli, ut fratribus sub Regulâ S. Augustini Christo servientibus in perpetuum deserviant. In qua traditione semel, bis, tærque omnibus libera data facultas est requirendi, siquid sui quisquam recognosceret, in omnibus, quæ oblata sunt, sed nec Vir, nec Mulier, quidquid contradiceret, inveniri potuerunt. Proinde in consecratione Ecclesiæ ejusdem Basilicæ Domino Conrado Salisburgensi Archi-Episcopo, & Raymaro Pataviensi nostro Diœcesano, & Romano Gurcensi Episcopo cum Clero & populo, qui eâ die in infinitum confluerant, notificavi, quòd locum prædictum cum possessionibus suis Sancto Petro & Beato Innocentio Apostolico ipse obtuleram per manum Wolframi Nobilis Viri de Pubenkirchen. Quo Legato in Pisenfem Synodum veniente, & coram Episcopis 56. delegata delegante B. Apostolicus in liberam defensionem prædictam Ecclesiam suscepit, & omnium unanimi Episcoporum, qui aderant, bænno & subscriptione confirmatum pro libertate loci ejusdem nobis remisit privilegium, quod etiam coram frequentia totius populi recitari feci. Huic rei testificantur Comes, & quinque Nobiles Orientalis Regionis, Ottocarus Marchio Styrensis, Dienericus de Grifanstein, Conradus de Pufenstain, Gebhardus de Pinggen cum fratre Adalberto & Filio Herimanno, Luitholdus de Plengen, & filius ejus Luitholdus, Ekeberdus de Puto-nens, Sigehardus, & Gebhardus de Purkheusen Comes, Adalramus cum fratre Adalberto de Pergen, Otto de Lengenbach, & Hartwicus, Haiderricus quique fratres ejus,*

Val-

Valtherus de S. Andrea cum fratribus suis Adalramo de Epingerge, Hertnico de Rudinche, Ernesto de Triefmō, Otto & frater ejus Valchius de Mathlande, Henricus de Lummaningen, Rudolphus de Peche. His itaque gestis in talem sententiam prædicti Pontifices assurgunt, possessiones huic Ecclesiæ traditæ Apostolico privilegio communitæ sunt. Dominus enim noster Apostolicus omnem invasorem & raptorem hujus substantiæ anathemate damnavit. Vos quoque pauperes Christi Regulam S. Augustini absque proprietate sequentes quietos ad Dei laudes esse volumus, & ideò Domini Apostolici sententiam sequentes, & quod cæpit, perficientes omnem invasorem & raptorem à Domo Dei, quæ est Ecclesia ejus, perpetuo anathemate separamus, qui de vitâ eorum temerè quicquam vel mutare, aut substantias eorum invadere, vel diripere præsumperit, à die qua Ordo eorum in Generali Synodo Apostolico privilegio munitus, & possessio autoritate Summi Pontificis est defensata. Ad confirmationem omnium, quæ vel dicta vel gesta sunt in hoc solemnî negotio, hanc Chartam propriis placuit insigniri sigillis anno ab Incarnatione Domini Nostri Jesu Christi millesimo centesimo tricesimo sexto Indiétione undecimâ tertio Calendas Octobris in Christo feliciter acta sunt. Per quæ omnia satis evidenter apparet Deum altissimum magnam gloriam cum illo fecisse, ut sic meritò inter Sanctos & Electos Dei debeat annumerari ac publicè venerari. Pius itaque Marchio S. Leopoldus & ejus devotissima uxor post eum vidua consepeliri simul volebant. Prius tamen solemnî pœnitentiæ præmissâ cum vera cordis contritione, oris confessione, & operis satisfactione, & omnibus signis veræ pœnitentiæ in illis concurrentibus, pectoris scilicet tunctione, lacrymarum emissionem, & Christi nominis assiduâ invocatione extrema pariter Sacramenta unctionem & animæ commendationem salubriter ac devotè consecuti, more non solum cujusque Christianissimi, atque fidelissimi Servi Dei, sed etiam cujusque utique Sanctissimi atque Beatissimi. In quorum cujuslibet obitûs die eorum sepulchra circum vicinis populis singulis annis visitari, illisque per manus Canonorum Regularium ejusdem Monasterii Neuburgensis, in quo consepulti jacent, magnæ & laudabiles elemosinæ singulis advenientibus distribui hilariter consuevère panis utique atque vini, nec non & carniæ, si dies illa in diem, quâ carnis veseimur, incidit. Mortuus est igitur Pius Leopoldus currentibus annis Domini 1136 die 15. Mensis Novembris, qui sicut cum cunctorum hominum in Partibus conversantium gratia & benevolentia admirabili semper vixerit, ita moriens cunctos moestos non mediocriter dereliquit, per ampliùsque dolore non vulgari, plurimòque luctu Patria illa se desolatam prorsus deputasset, nisi Miraculorum coruscatio & proles magnis virtutibus & gratis illustrata illi successisset. Est autem Catalogo Sanctorum inscriptus & Canonizatus per Papam Innocentium VIII. anno salutis 1485. in festo Epiphaniarum sub Friderico tertio Rom. Imperatore de Romæ in publico Consistorio, cujus festum celebratur 15. Novembris. Hactenus Raderus loco citato, ubi & additur ejusdem S. Leopoldi Marchionis Fundatoris Epigraphæ, cujus copia talis est:

Austriaco Princeps fueram Leopoldus in Orbe
 Justitiâ populos & pietate regens.
 Hæc ego fundavi divino Numine templum
 Flammeolo signum dum mihi ab arce datum est,
 Innocuus Papp octavus dum federat Urbe
 Tertius & Cæsar dum Fridericus erat.
 Hi jussere mei transferri corporis artus
 Atque inter Sanctos me retulere Viros.
 Ut vota exciperem, quæ totus dat mihi mundus,
 Nec finerem cassas ullius esse preces.

Syllabus & Ordo Præpositorum.

I. Otto I. statu & conditione suâ Clericus seu Sæcularis Canonicus moribus, pietate, & scientiâ præstantissimus idem dehinc à S. Leopoldo Fundatore supra dicto in primum novæ Ecclesiæ Claustro - Neoburgicæ Præpositum delectus, ejusdem etiam primum lapidem ritu solemnî in fundamenta reposuit, demùm etiam Primogeniæ huic dignitati suæ feliciter immortalis anno 1133.

II. Otto II. S. Leopoldi fundatoris antè dicti Filius, generatione quintus ob perspicuam ingenii felicitatem, & congenitum virtutum fulgorem à piissimo Parente statui Clericali mancipatus liberalium & Theologicarum scientiarum ergò ad celeberrimam Universitatem Parisiensem est ablegatus, ubi in perfectissimum Ecclesiæ Hierarcham evadens Serenissimos Parentes revivens, nominatissimas reliquias inclytæ Canonice suæ donavit, quæ in proximorum Parentum præsentia processionali solemnitate in publicam populi

puli venerationem summo in altari sunt expositæ; dum interim inter Neophytos Clericos Claustro - Neoburgenses oppidò vacillavit.

His gestis Beatis Parentibus filiali osculo valedicens ipse Otto Præpositus Lutetiam Parisiorum abiit, & dum ex itinere suo ad Burgundiones descedens quindécim nobilibus juvenibus religiosi desiderii fociis sibi assumptis in asceterio Morimundano Divi Bernardi Claravallensis Abbatis claustralem habitum ex Religionis fervore suscepit, ibidem paulò post & ipse pro meritis in Abbatem delectus. Verùm cum adeò præfulgidum Ecclesiæ lumen sub modio diu latere nequiverit, Conradi III. Romanorum Imperatoris voto & plenitudine potestatis anno 1138. in Episcopum Frisingensem est sublevatus, quem millenis vitæ discriminibus Religionis zelò terrâ marique est secutus; re-dux cum eodem Conrado Cæsare, & Brenrico germano Fratre Marchione Austriæ non modò diversa Bavariæ Monasteria immanissimâ Hungarorum & Avarorum feritate miserimè diruta sumptuosissime restauravit; cujus ejusdem sumptibus & operâ etiam Neocellensis Præmonstratensis Ordinis Ecclesiæ Frisingæ propiùs adsita recens fuit crecta, Gallias ter, Syriam totam, Sacra Palæstina loca & Græciam universam individuum Cæsaris supra dicti Comes peragravit; Jordanis undis & arenis in sacram Divinissimi Baptismi recordationem sese quasi pœnitens absterfit, & ubique quasi Apostolici Spiritûs, nec non sanctissimæ vitæ vestigia ac monumenta reliquit. Ad Episcopatum reverfus sacratoris vitæ studiis omnique virtutum exercitio incumbens celeberrimum ab orbe condito usque ad Friderici Primi Cæsaris Ænobarbi tempora Chronicon continuavit, quod in præfens usque omnium Scriptorum encomiis, præsertim ob Orientales expeditiones, quas oculatus testis conscripsit, celebratur, fidissimus alioquin Friderici Amicus, attentatis tamen adversus legitimum Ecclesiæ Pastorem Alexandrum tertium Cæsaris Machinis minimè parens innumeris commendatur præconiis Babenbergensis sanguinis Gloria, statûs Ecclesiastici firmamentum, eruditorum Magister, sacra militiæ zelosissimus Promotor dictus, quem Cardinalis Baronius ipse sanctum compellare non dubitavit, ei que non absimile inclamavit elogium: *E terris sublatus, ne malitia facinorosi in Sedem Romanam Schismatis perverteret intellectum ejus.*

Anno 1158. vigesima secunda Septembris totius Bavariæ & Austriæ luctu in Domino moritur, & ad Summam Ecclesiæ Cathedralis aram inhumatur. Cujus tumulum frequentia celebrarunt prodigia, & à Christi fidelibus usque hodiè piè frequentantur. Cujus invictam animi in Cæsarem constantia fortissimo ausu secutus est etiam Germanus Frater Conradus Archi-Episcopus Salisburgensis, æquè Religiosus, & Patavien- sis Antistes: uti non minùs inclyta Canonica Leopoldina à vetustissimâ tunc ætatis scripta tabula ob pariter inconcussam erga Sedem Romanam Constantiam mirâ laude decoratur.

III. B. Hartmannus ex Canonico-Regulari (uti certâ traditione constat) Divi Augustini ad S. Nicolaum extrâ muros Patavienfes primò Præpositus Salisburgensis, dein Collegii Chiemensis, quem Sanctus Fundator anno 1133. adhuc vivens cum Religioso Cœtu Clericis sæcularibus usque hætenùs immorantibus priùs indè dimmissis unice divini cultûs fervorem propagandi causâ ceu novas colonias isthuc Claustro - Neoburgum introduxit. Quantæ in Deum pietatis, devotionis, temperantiæ, & Religionis fuerit zelator ob nimiam materiæ prolixitatem ad ejus à Mathæo Radero Soc. Jesu Presbytero in Bavariâ Sanctâ volum. 2. fol. 262. & Annales Brixinenses remissum volumus. Id ex pervetustis Canonica hujus Leopoldinæ manuscriptis apertâ veritate comprobatum manet, Hartmannum in vita & post mortem prodigiosum fuisse Antistitem anno 1142. in Episcopum Brixinensem elevatum maxima sanctitatis famâ fulsisse com- pertum habemus. Cum adhuc vivus in Canonica ista Claustro - Neoburgica cum suis sacra læctioni intentus mensæ accumberet, derepentè exiliens ad domum quandam pro- pero pede accurrens (ubi negotiorum causâ aliqui de suis detenti morabantur) altum acclamans, ut protinùs sese ex ædibus proriperent: iis vix pedes è domo moven- tibus stupendâ Dei providentiâ præcipiti casu integra moles corruerat. Non mi- nùs Nautas gravissima tempestate jaçtatos, & cum non paucis vectoribus ad scopulos allisos videns hisce verbis: *Adjuvet vos Deus & Beata Virgo Maria*, fluctuantes Danubii procellas sedavit, omnésque à præsentis naufragii periculo liberavit. Dignus proinde, quem Sacra Sedes Pontificia Innocentius II. post Piissimi Marchionis sanctum obitum, viduatæ Beatæ Agnetis amoribus unice commendaret. In Divini amoris & Religionis ardentissimo Spiritu animam suo reddidit Salvatori in Cathedrali Basilica Brixione fu- nerali pompâ sepultus, miraculis clarus, Ordinis Canonici novus Augustinus, Colle- giorum piissimus Informator, Ecclesiarum fundator, Religiosissimus Christianorum Pa- stor, in tumulo Christianorum devotione invocatur: in cujus honorem at officium & sacrificium Deo offeratur Brixensibus Sedes Romana indulgit.

IV. Rudge.

IV. Rudgerus. Hujus sedulo sub regimine Canonica ista Claustro-Neoburgica Friderici Ænobarbi nunc minis nunc blanditiis incredibiles sustinuit afflictiones & pressuras, quam ab obedientia Alexandro III. legitimo universalis Ecclesiæ Pastori debitâ mordicus avertere conabatur idem Imperator. Quare Diœcesano seu Provinciæ Ordinario in execrandam Schismaticorum sententiam pertracto, seu veriùs dicam, coacto, compluribus annis nullus de Religioso Cœtu Regularium Canonicorum Istorum S. Leopoldi Claustro-Neoburgici ad sacros ordines suscipiendos valuit aut voluit promoveri; quapropter Rudgerus iste Antistes verè Catholicus, etsi semper corpore infirmus, nec minis deteritus, nec promissis commotus sub directione Wernheri cujusdam Diaconi Religiosos Canonicos filios ac fratres in Domino longè Clarissimos ad Hierarcham Metropolitanum Constantissimum S. Leopoldi Marchionis Filium Archi-Antistitem Salisburgensem sacris ordinibus insigniendos delegavit: quibus susceptis paterno Charitatis osculo, & Archi-Præfulari Benedictione insigniti læti ad propria remeârunt, unde Canoniam istam, verè omninò piam & fidelem primo Eberhardi, deinde Conradi utriusque Salisburgensis Beatiq̃ue Hartmanni Brixinensis Episcopi supradiçti sententiam secutam nullis aut machinis aut pollicitis stomachatus Cæsar à Romana obedientia valuit dimovere.

V. Marquardus electus anno 1185. quo ad clavum sedente Diabolum schisma contra legitimum caput Ecclesiæ Alexandrum III. à Friderico I. Cæsare suscitatum universam penè Austriam, atque una simul etiam Ecclesiasticum Provinciæ hujus statum nequiter involvit, quousque tandem anno 1177. ipso eodem Cæsare pro meritis submissò voracissima dissensionis hujus flamma rursùm cœpit restingui, & sic quidem immortalem Canonice hujus Leopoldinæ commendationem; dum scilicet ejusdem constantia & imperterrita in Sedem Romanam fides totum Clerum Austriæ ad Pontificia traxit obsequia, quibus omnino stabilitis Marquardus Antistes optimus vix uno solùm expleto regiminis anno fatis urgentibus ad plures abiit evocatus anno 1186. die 3. Januarii.

VI. Pabo electus anno 1186. itidem uno solùm & quidem non integro præfuit anno; unde præter œconomicam illius industriam de rebus gestis ipsius vix pauca restant testimonia, quem tamen piissimum fuisse sui Ordinis Prælatum notatu digna, quæ superant, monumenta, testantur, decessit & terris emortuus Successori locum reliquit anno 1187. die 26. Augusti.

VII. Werengerus electus anno 1187. vigilantissimus Ecclesiæ suæ Præful ob admirandam, qua præstitit, doctrinæ & virtutum eminentiam in Episcopum Gurcensem apud Carantanos delectus; qui in Catalogo Ecclesiæ istius *Wernerus* suo nomine dictus, ordine septimus legitur fuisse Gurcensis Antistes anno 1192. in id muneris assumptus, dum priùs aræ tabulatæ artè fusoriâ ex ære fabrefactæ hisce tunc in partibus pretiosissimæ fuerit Author: quam incendiò destructam Nicolai Episcopi Virdunensis operâ Stephanus de Syrdorff (itidem recensendus infra) rursùm ex integro renovari curavit dignissimus S. Leopoldi Claustro-Neoburgici numero decimus septimus.

VIII. Gotscalcus electus anno 1192. vidit is in diebus suis, quando Leopoldus cognomento Virtuofus Austriæ Dux ex Palæstinâ reversus Richardum Angliæ Regem Austriæ Vexillum quinque alaudarum aurearum expugnatâ Ptolomaide dehonestantem propè Viennam Erdbergæ captivum detinet; duobus verò post annis gravissimo lytro redemptum libertati restituit; atque ob admirandam hujus Principis generositatem scutum seu Insigne Austriacum ab Henrico VI. Romanorum Imperatore Leopoldi confanguineo mutatum fuisse perhibetur in clypeum rubicundum cum albò transtro. Ipse verò Gotscalcus Præpositus vitâ temporali decessit anno 1193. die 3. Augusti.

IX. Wernerus electus anno 1193. iniquissima sustinuit tempora, quando nimirum perdurante Præfulatu suo, & quidem solùm brevissimò maximè sub annum 1195. pestilentissima Albigenis Hæresis non tantùm in Gallias proserpsit & Italiam, sed & plures quoque pervagata est Germaniæ nostræ provincias, & sic quidem haud sine maximo Romanæ Ecclesiæ scandalo & horrore. Interim ipse Wernerus Antistes iste Claustro-Neoburgicus immortalis factus tumulo confepultus, & illatus fuit anno 1195. die non notato.

X. Rudolphus I. Electus anno 1195. terminavit præfulari regimine suo usque ad annum 1216. pertracto primum Leopoldinæ foundationis Jubilæum; quo perdurante sedes Apostolica ut puta Innocentius II. Romæ, Eugenius III. Viterbii, & Urbanus III, Viennæ Spirituales, Conradus III. Imperator verò Leopoldus II. cognomento Largus, & Henricus itidem II. Marchiones in Duces Austriæ temporalibus, & quidem quam plurimis

rimis Ecclesiam seu Canoniam Leopoldinam respectivè donârunt, & firmârunt, & auxerunt gratiis ac privilegiis. Cæterum obitus Rudolphi Præfulis hujus incidit in annum gratiæ 1216.

XI. Dietmarus electus anno 1216. præstitit usque ad annum 1223. cujus temporibus ad sepulchrum Divi Marchionis Piissimi Fundatoris propè innumera Superûm ope patrata sunt miracula. Quantus enim ad sacrum tumulum plurimarum gentium fuerit confluxus, sepulchralis ex marmore lapis, qui erat ad ostium monumenti, solâ devotorum genuflexione magnâ ex parte incavus testatur.

XII. Giffento electus anno 1223. præfuit usque ad annum, quem sibi fatalem habuit Christi 1234. die non notato.

XIII. Waltherus electus anno 1234. Hic dum admodum laudatus ad clavum sedit anno sui regiminis penultimo, Christi verò Salvatoris 1253. Indictione decima inter Odolphum Equestris ordinis Teutonici supremum per Austriam & Styriam Commendatorem unâ & Canoniam Claustro-Neoburgicam partibus ex altera contractus quidam fuit initus & firmatus, quo præfatus ordo Teutonicus Hiezinganam (de qua pluribus mox infra) Capellam cum queisvis attinentiis absque ulla pactorum restrictione aut reservatione perpetuis futuris temporibus tenendam ac possidendam concessit. Quæ eadem Capella cum anno 1529. à Solymano Turcarum Tyranno in primâ Viennensium obsidione penitus fuisset devastata, à Georgio Claustro-Neoburgico Præposito hujus nominis tertio novam in formam restaurata, & de mandato Clementis Papæ VII. per Conradum Scotorum Viennensium Abbatem sæpè factæ Canonix Leopoldinæ pleno jure fuit incorporata; Item propter immensa Sancti Leopoldi miracula Serenissimi Austriae Duces & Successores suos certatim eo sæculo favores & gratias contulerunt: quàm Leopoldus & duo Friderici Navalium vectigalium onere ad Anisum usque exemerunt, sacellumque pervetustum rubro interiùs marmore affabrè incrustatum ædificârunt, rarisque donationibus Albertus & Otto Austriae Duces Canonix concesserunt, aliisque alia annuerunt beneficia & privilegia: occurrit verò peculiarissimâ observatione dignum, quòd Elisabetha Austriae ac Styriæ Ducissa &c. Carniolæ, Marchiæ, Portusque Naonis Dominatrix, ultima Divi Leopoldi ex Babenbergensium Austriae Principum Prosapia hæres, quam Rudolphus I. acquisito Imperio Filio suo Alberto primo dein Cæsari fausto junxit conjugio (postquam anno 1264. ab Urbano IV. Augustissimi Corporis Christi festiva solennia sunt instituta) per Wernhardum & Luipoldum Pataviensis & Secoviensis Ecclesiarum Episcopos anno Christi nati 1288. ipsâmet Palmarum Dominicâ perpetuæ Eucharistiæ adorationem & Processiones solennissimâ ordinaverit ritu & instrumento: ut jam tunc Rudolphina in sacro-sanctum Altaris Mysterium devotio in sacram Canoniam Claustro-Neoburgicam fuerit transplantata. Indubium videtur sæpè memoratam inclytam Canoniam istam inter omnium primas Germaniæ Ecclesias, si non primam Sacratissimi Instituti numerari cultricem; cum ab eo sæculo usque in hodiernum diem festivissimâ solennitate Divinissimi Corporis Christi processiones publicæ omni feriâ quintâ per anni circulum irremisse ac devotissimè continuentur.

Eodem quoque sæculo Alexander Papa IV. Septimò, Urbanus IV. secundò & Martinus IV. primò Pontificatus anno omnia tam Ecclesiastica quàm temporalia ab Austriae Ducibus indulta Authoritate Apostolicâ confirmarunt privilegia.

XIV. Conradus electus anno 1259. provixit in regimine Prælaturæ usque ad annum 1296. quo currente vocante Nemesi requievit cum Patribus suis die 12. Martii.

XV. Bertholdus electus anno 1296. terminavit in diebus suis secundum Leopoldinæ foundationis Jubilæum, & ad plures abiit anno 1317. die 29. Maji.

XVI. Nicolaus I. electus anno 1317. in regimine regularis Prælaturæ suæ salvus & incolumis perrexit usque ad annum Christi 1319. quo principiante vitæ terrestri metam attingit die 4. Januarii.

XVII. Stephanus de Syrndorff electus anno 1319. Hujus sub regimine & quidem anno gratiæ 1321. Cathedrale Capitulum Pataviense inter & Canonicum istud S. Leopoldi Collegium præter alia piæ confœderationis pacta perpetua & indissolubilis quæque fraternitatis societas fuit stabilita & firmata, ut quoties unum de Claustralibus & Leopoldi Canonicis ad Pataviensem Ecclesiam, & vicissim de Pataviensibus unum ad S. Leopoldum divertere contigerit, quivis istorum à die adventûs sui ad octo dies continuos præbenda & vi-

& victalio toties quoties Charitativè hospitetur & honoretur. Atque hæc eadem pia fraternitas inter Albertum Præpositum, & Wolfgangum Decanum, totumque Illustrissimum Pataviensis Ecclesiæ Capitulum ex unâ, ac Stephanum Prælatum Claustro - Neoburgicum partibus ex altera in perpetuum sinceri amoris signum solemnissimo fœdere fuit sancita. Post hæc anno 1322. Canoniam ista Claustro - Neoburgica casuali incendio tota quanta periit adeò quidem, ut præter unam altaris aurei tabellam nihil prorsus fuerit salvatum, Vulcanus in civitate subortus, eandemque etiam ultra medietatem pessimè depravit. Miro non impar, quòd in festivitate Dominicæ Crucis inventæ omnia vineta gelidissima pruina & frigore adeò fuerint destructa, ut celeberrima octo jugerorum vinea vulgo Incunabula suo nomine dicta vix mediam vini vecturam germinarit, ac eodem anno in Exaltatione S. Crucis præfatum incendium universam quoque (ut dictum est) Canoniam assumpserit. Unde Stephanus Præpositus ante dictus de restauratione quantocyus faciendâ sollicitus simul ac necessitate compulsus Canonicos suos usque ad quatuor in Ministerium Ecclesiæ necessarios aliò emisit: duodecim ibidem campanæ flammam æstu diffluerunt, quibus ægrè reparatis idem ipse Stephanus eandem Canoniam suam prius lateritiam, & facellum marmoreum stanneis antea & plumbeis laminis tectum urgente necessitate tegulis ligneis restauravit.

XVIII. Nicolaus II. electus anno 1335. perpaucis solum mensibus antestitit, cujus tamen temporibus iteratis vicibus in summo feralis incinerationis periculo & discrimine versabatur Leopoldina Canoniam ista; pullulare itidem id temporis cœpit damnatissima illa nota flagellantium secta; quam metuenda in Cælo signa, sed vel maximè formidabiles duo Cometæ præcesserunt, quorum unus quatuor, alter varò tribus amplius mensibus, Junio, Julio & Augusto incumbentem Superum iram minitabantur. Mortuus est autem ipse Nicolaus Præpositus, & sepultus est cum Patribus suis primo statim sui regiminis anno die 5. Martii.

XIX. Radwinus ex Nobilissimâ Rapiorum familiâ progenitus, & in summum Canoniam hujus Leopoldinæ Antistitem electus, fuit antehac Serenissimi Principis ac Ducis Austriæ Alberti II. primarius Minister à Secretis, qui pro Collegio suo sat magnis impensis maximam sui temporis sonorâ fabricari fecit campanam, sed vel maximè Zelus Pastor iste Vigilantissimus super gregem suam antedictam flagellantium sectam ex toto Claustro - Neoburgensium oppido longè proscripsit idem demum mortuis accensus anno 1352. die 13. Octobris.

XX. Odulphus de Wolckensdorff prænobili stemmate præcreatus & electus anno 1352. præ cunctis in Prælatura venerandis Antecessoribus suis omnium primus auctoritate Apostolica Innocentii Papæ VI. Mitra Præfulari aliisque cohærentibus juribus ac privilegiis donatus hujuscemodi prærogativam etiam ad Posterorâ derivatam accepit. Idem ipsissimus hic multæ laudis Præpositus Odulphus subscripsit quoque litteris primæ fundationis Collegiæ (quæ postmodum Cathedralis evasit) Ecclesiæ Viennensis ad S. Stephanum, quas eosdem litteras anno 1365. Dominicâ tertia Quadragesimæ unâ cum ambo. bus Serenissimis Fratribus Rudolpho & Alberto Ducibus Austriæ &c. nec non cum Serenissima Domina Catharina Caroli IV. Romanorum Imperatoris Filia, præfati Ducis Rudolphi Conthorali, & cum altera Catharina Austriæ Ducissâ Moniali ad S. Claram Professâ. Cæterum Odulphi dies obitus in Necrologio Domestico notatur anno 1371. die 24. April.

XXI. Colomannus de Laa generatione sua prænobilis electus anno 1371. fuisse commendatur reddituum ac bonorum forensium augmentator egregius, cujus industria hodie constat commune Refectorium grata vetustate sua contuendum, ut & ambitus eodem Colomanno Præposito dictante in splendidiorem & quidem Gothicam formam innovatus. Cæterum idem ipse Colomannus in causa propria ad Synodum Basileensem profectus gravem Alberti Ducis indignationem incurrit, paulò tamen post cura & Sollicitudine Patrum denuò Serenitati suæ reconciliatus emerfit, idem denuò mortuis accensus anno 1394.

XXII. Petrus I. electus anno 1394. vel eo in regimine suo felix & beatus, quòd temporibus illius universæ terræ Austriacæ Benedixerit Cæli & terræ Dominus, ut in partibus istis tanta agrorum æquè ac vinetorum abundarit fertilitas & copia, qualem nemo Posterorâ credere vel comprehendere valeat; quale tamen terrigenarum gaudium admodum turbavit ferale incendium, quo magna pars Civitatis Claustro - Neoburgensis interit. Deffit ipse Petrus Præpositus, & cum Patribus suis in Domino requievit anno 1399. die 17. Julii.

XXIII. Bartholomæus à Pierbaum electus anno 1399. tertius is regimine suo claudit suam primæ foundationis Leopoldinæ sæculum ac brevi post initium sequentis, huic sæculo defunctus fuisse perhibetur Bertholdus à Wahingen Episcopus Frisingensis, qui consecravit sacellum, quod est in ambitu Claustro-Neoburgensi, qui idem consecrator totis propemodum annis purgatorii flammis expiatus fuisse dicitur primum ætate nostra seu parvo tempore ante ingressum anni sæcularis 1700. & sic quidem piis precibus & meritis Monialis cujusdam in Parthenone Monacensi vulgò auf dem Anger nuncupato de tertio ordine S. Francisci tunc imorantis. Atque memorati Frisingensis Episcopi istius etiam Frater Germanus N. miles strenuus, qui anno 1365. cum civibus Claustro-Neoburgicis Burggravium Crypho-Steinensem ad faciendam deditioem coëgit, in eodem sacello fuit tumulatus. Porro delabente tertio isto Leopoldinæ foundationis sæculo tam in sacris quàm respectivè etiam in Politicis donata & augmentata fuit gratiis ac privilegiis, ut puta à Joanne XXI. Romæ, & Urbano V. Avenione item sub Carolo IV. Rom. Imperatore, Friderico Duce, item Albertis duobus Wilhelmo & Ottone; qui cognomento jucundus inaudit, Clementissimè fuit decorata; de quo nimirum Principe ultimo seu memorato Ottone pervetustæ narrant historiæ, ipsum eundem Ducem facetorum duorum Jocularum Aulicorum videlicet Neidhardi Fuchs ex Franconia progeniti, sed vel maximè Wigardi de Theben nugatoriis gestis & sermonibus admodum fuisse delectatum, quorum prior cognomine Baur-Feind (cujus lapidea statua & tumulus in introitu Cathedralis Ecclesiæ ad S. Stephanum Viennæ hodieum spectatur) alter verò vulgari cognomento der Pfaff zu Kalenberg inaudit, quæ eadem Parochia seu filialis Matrici Canonice Claustro-Neoburgicæ manet incorporata.

XXIV. Albertus electus anno circiter 1413. fuit toto perdurante regimine suo quorumvis Jurium Ecclesiasticorum pro Canonica sua Leopoldina defensor & propugnator acerrimus, opere & sermone potentissimus, & dehinc à compatriis statibus tam sacris quàm politicis in Oratorem Austriæ specialiter exoratus anno 1413. cum spectatissimo famulitii comitatu personis 40. plus minus apparato Constantiam digressus ac ibidem anno proximiè sequenti inde denuò regressus, ubique locorum cum maximo concurrentium applausu lætanter exceptus nimirum ob res undique benè gestas; dum interim eadem Sacrosancta Synodus Oecumenica quosvis Canonice Claustro-Neoburgicæ invasores & Depopulatores gravissimo fulmine Excommunicationis feriit, ac ipsam sæpè memoratam Canoniam in specialem sedis Apostolicæ tutelam (proprio diplomate in id clementissimè datò) clementissimè suscepit. Porro idem ipse Albertus Præpositus, tum Thomam S. R. E. Cardinalem & Archiepiscopum Mediolanensem, ut & post hunc etiam Augustissimum Romanorum Imperatorem Sigismundum Regem Boëmiae seu gratissimos hospites in domum seu Canoniam suam hospitio recepit; demùm idem ipse meritissimus Antistes temporum vicissitudini cedens ad Religiosam quietem sese composuit ac Præsulatu suo sub annum 1423. spontanea resignatione derelicto in diem usque mortis suæ privatus vixit.

XXV. Georgius II. electus anno 1423. vir communi omnium judicio pluribus titulis dignissimus, eò maximè quòd coram Synodo Constantiensi ante dicta citatus an invitatus personaliter comparere pertinaciter detrectans gravem Patrum indignationem incurrit, eximiis tamen Ludovici Aquileiensis Patriarchæ favoribus brevè fuit reconciliatus. Quapropter unanimi Regularium Canonici Ordinis Prælatorum Austriæ voto de gremio suo Leopoldino eruditissimum quendam alium ablegavit Colomannum Knappium in Decretis Magistrum, qui singulas conciliorum orationes & acta manu propria in unum conscripsit volumen pretiosum. Cæterùm ipse Georgius Præpositus inter mortales amplius comparere desuit tumulo illatus anno 1442. die 30. Septembris.

XXVI. Simon I. de Turre cognominatus nobilis ac virtutibus in omni conversatione sua electus anno 1442. fuisse laudatur, qui anno 1450. feriâ quinta ante festum Assumptionis B. V. Mariæ die 13. Augusti primum lapidem fundamentis alterius turris ad Divum Stephanum Viennæ ex latere Curie seu Aulæ Episcopalis solemnè ritu immerisit. Basilicæ Cathedralis primus Author fertur Henricus Primus Austriæ Dux Divi Leopoldi Filius ad annum 1157; quam in præsentem magnificentiam erexit Albertus secundus cognomento *sapiens* seu *contractus* dictus, & Albertus Episcopus anno 1340. Dominicâ à Albis Divi Stephani Proto Martyris honoribus dedicavit. Turritæ molis ex advento sitæ posuit fundamenta Rudolphus quartus, qui primus Archi-Principem se scripsit circa annum 1362. ideò cognomentum *Ingeniosi* est sortitus, sed ad suum non perduxit fastigium, Albertus autem Quartus *Mirabilia Mundi* vocatus eminentissimam ac Superbissimam Machinam regiis sumptibus per artificem Georgium Hauser perfecit, operis stupendo desiderata

fideratissimam imposuit coronidem, sed vel maximè summam gloriæ memoriæ laudisque immortalitatem est promeritus, eò quòd in Cathedrali hac Superùm Regiâ primum cultui omnium Sanctorum, nunc verò sancti Proto-Martyris honoribus dicata nobilissimam instituerit Præposituram, ac viginti quatuor fundaverit Canonicos, quibus coccinei coloris togas talares cum aureâ cruce pectorali gratiosissimo privilegio tunc designavit. Fornices Basilicæ omnes & gradus cochilificos absolvit, ibidémque suam & Fratrum Principum sepulturas strui ordinavit. Memoratam verò Præposituram Fridericus quartus inclytissimus Palladis cultor cognomento *Pacificus* in Episcopatum cum adiacentibus Paræciis Cæsarea munificentia permutavit, uti in præfens sacri Romani Principatus titulo gloriatur, atque inter hæc gloriosa gesta Simon Præpositus supradictus leni mortis dormitione sese Prælaturæ subducens in fata declinavit anno 1451. die 30. Augusti.

XXVII. Simon II. electus anno 1451. qui quanta sapientiæ rerumque gerendarum dexteritate polluerit vel inde patet, quòd à Ladislao posthumo Alberti secundi Imperatoris Filio Hungariæ ac Boëmiæ Rege Archi Duce Austriæ anno 1453. splendidissimo famulantium & Equitatus apparatu ad sacram sedem Pontificiam in primum Legationis Oratorem fuerit denominatus, nec non aliis quoque legationibus Archi-Ducatus Aufriaci nomine ad Fridericum IV. in Hungariæ Regem tunc deligendum ac Salisburgum ad Hierarcham Metropolitanum fuerit perfunctus. Exinde post annos 14. Simon Præful iste Gloriosus de communi Patriæ salute plusquam optimè meritus, laborumque sudore madidus solitariam spirans sanitatem Præposituræ suæ cessit Infulis anno 1465. die 16. Aprilis.

XXVIII. Joannes electus anno 1465. Hujus sub optatissimo regimine ad Instantiam Friderici Quarti Romanorum Imperatoris, Mathiæ Corfina Hungariæ Regis, Maximiliani Archi-Ducis, nec non Inclytissimorum Hungariæ, Boëmiæ, & Austriæ statuum Divus Leopoldus piissimus Marchio & Canonice Claustro-Neoburgensis Fundator anno 1484. die 6. Januarii ab Innocentio Papa VIII. Sanctorum Confessorum Catalogo fuit adscriptus, quorum dictorum Magnatum mandatariam Legationem ad Curiam Romanam suscepit Thomas Listius meritissimus id temporis Canonice Leopoldinæ Decanus, & alter cum illo Marquardus Pryfacher J. V. Doctor Sacræ Cæs. Majestatis Consiliarius. Ipse verò Joannes, Præpositus demum in Domino requievit anno 1485. die 27. Junii Innumera Divi Marchionis sunt prodigia, quæ ad ejus tumulum eo sæculo sunt patrata, quibus Deus sancti Principis sanctitatem voluit testatam, claudi namque, cæci, surdi, muti, aliisque infirmitatibus pressi integræ sunt restituti sanitati, quod mirum amplius; mortui ad ejus invocationem non pauci ad vitam sunt resuscitati.

XXIX. Jacobus I. electus anno 1485. Hujus ob singularissimas doctrinæ, sapientiæ, prudentiæ ac devotionis dotes Imperatores duo videlicet Fridericus IV. & Maximilianus I. tanta Præfulem istum Jacobum profecuti sunt veneratione & gratiis, ut non modo Proto-Capellani Aulico-Cæsarei, sed & intimi Consilarii titulo eum decorarint; ejusdem quoque perdurante Regimine & quidem sub annum 1506. die 15. Februarii sacra Leopoldi ossa in præsentiarum Maximiliani Primi Cæsaris Maximi (qui in Archi-Ducali Paludamento & diademate rostrato redimitus festivissimo fastu cum universis Aulæ Proceribus comparuit) assistentibus Leonardo Archi-Episcopo Salisburgenfi, Wigulæo Episcopo Pataviensi, & Mathæo S. R. E. Cardinali & Episcopo Gurcensi aliisque plurimis Ecclesiæ Prælatibus in tumbam argenteam reposita solemnissima Processione sunt translata, publicoque cultui in Ecclesiam sunt exposita & venerationi. Cæterum spiritualia Canonice hujus privilegia Sixtus Papa Quartus, & Julius secundus, temporalia verò Albertus Archi-Dux, nec non Sigismundus, Fridericus IV. & Maximilianus I. ambo Cæsares confirmarunt, Concilia quoque Constantiense & Basileense quosvis bonorum Canonice hujus invasores & turbatores anathemate percusserunt. Idem posthac ipse Jacobus Præpositus multa laude promeritus terrestrem mortalitatem exutus in fata declinavit anno 1509. die 12. Augusti.

XXX. Georgius III. Cognomento Hausmansteter, electus anno 1509. Vir fuit experientiæ æconomice studiosissimus Paterfamilias, vigilantissimus ovium suarum pastor, Jurium Canonice suæ propugnator acerrimus, qui fundorum ac districtuum circum circa longè patentium volumina propria propriis manibus studiosissimè concinnavit, & quod amplius est in solemnibus Illustrissimorum Statuum Provinciæ Diæta Augustam Vindelico-rum & Spiram ad generalia Imperii comitia fuit applicatus, atque inibi intus Sacræ Cæsareæ Majestatis Consiliarius dehinc esse & talis permanere declaratus excelsum Austriæ Interioris regimen cum suis sibi adjunctis expeditiorem in ordinem disposuit. Inclytorum quoque Statuum Deputatus anno 1514. Oenipontum ad Cæsaream Majesta-

tem in difficillimis Provinciæ causis missus felicissima expeditione remeavit. Sapius in negotiis Imperatoriis supremi momenti à Statibus Provinciæ ad Ferdinandum I. Archiducem Neostadium, Græcium, Oenipontum, Norinbergam ad Comitata Imperii, dein ad diætam Provinciam Linzium, & Cremsium est deputatus, ubi primum novæ Ecclesiæ lapidem fundamentis imposuit. In Canonia sua Cameram fundorum ac reddituum meliorem in ordinem direxit, armamentarium ob metuendum belli Turcici periculum in certiore Collegii sui defensionem armis instruxit. anno 1529. propter insperatam Solimanni in Austriam irruptionem & obsidionem Viennensem cum Canonicis suis & sacro Ecclesiæ Thesaurò pernix Passavium fugam arripuit, hostibus Uienna rejectis devastatam Uirginis Thaumaturgæ Hiezinganae Ecclesiam præ cæteris Dominiis ad unam omnibus hostiliter incineratis pro posse restauravit. Ita & hic gloriosus Antistes anno 1537. fortunæ dolendam adeo expertus est varietatem; turris enim major cum Campanis & ipsa Canonia terrifico nimirum fulminis ictu magna ex parte conflagravit. Unde de Patria & Canonia sua optimè meritis, curisque tam publicis, quàm privatis consumptus & consummatus, in senectute admodum provecta Religiosam anhelans quietem, famosissimus Austriæ Minister fidelissimus Cæsarum Consiliarius in Domino terris est defunctus anno 1541. die 3. Decembris.

XXXI. Wolfgangus electus anno 1541. Idem quandoque in absentia Prædecessoris sui adhuc in officio Decani constitutus, & rerum gerendarum Vicarius aded fideliter ad Cæsaris jussu boni viri officii est perfunctus, ut communi omnium suffragio ad Infulas Religiosæ Prælaturæ sit elevatus, inter alia, quæ pro bono publico præclarè gessit, in certissimum Collegii sui præsidium tormenta bellica comparavit; tum ob continuas hæresis Lutheranae perniciosas Reipublicæ Religiosæ luctas gravissimam Prælaturæ farcinam fastidians omnem sui muneris & officii dignitatem otii spiritualis cupidus ultrò despectit & abdicavit, siquidem id ævi hæretica pravitas in universis penè Germaniæ provinciis, & in Archi-Ducatu Austriæ ad subversionem Religionis Orthodoxæ terribiliter aded est grassata, falsissimisque sedem Romanam dogmatibus impugnavit, deplorandus certè tunc erat Ecclesiæ Status.

XXXII. Christophorus I. Superstite etiamnum Wolfgango eloquentissimus Verbi Divini præco Præsul est electus, qui ea lege & conditione in Præpositali confirmatus est dignitate, ut simul Prælati ac Orthodoxi Pastoris obeat munia & Apostolicis prædicationibus plebem Christianam in fide Romana & antiquo Ecclesiæ obsequio confirmet simul & conservet, devixit demum anno sui regiminis sexto, Christi verò anno 1558. die 17. Aprilis.

XXXIII. Petrus II. electus anno 1558. ob truculentum universæ Patriæ statum de tota administratione sua Posteritati parùm notus dehinc actis publicis non nisi folio nigro inscriptus solo notatur tempore obitus sui qui fuit anno Christi 1562.

XXXIV. Leopoldus electus anno 1563. toto tempore regiminis sui nullum non movit lapidem, omnemque navavit operam de communi ovium suarum salute sollicitus omnino Pastor & vigil attentissimus, ne fœdissimum Religionis monstrum videlicet Lutheranismus in adspectantibus Canoniæ Claustro-Neoburgensis ditionibus ultrà proferperet. Diætæ Viennensis contra metuendas Turcarum irruptiones, & Catholicæ Religionis illibatè conservandæ pro communi Patriæ salute conceptæ simul ac statuta perquam strenuus fuit Cooperator. Interim, quod malum amplius auget, perdurante luctuosissimo totius Patriæ statu Domus Præposituræ Leopoldinæ casuali incendio tota quanta miserrimè periit, qua eadem pro posse reædificata inferioris Austriæ Archi-Ducalis Camera ad Collegium istud Leopoldinum vel ad tempus fuit translata, & Leopoldus Præsul optimus morte interveniente in longinquam alterius sæculi regionem translatus abiit anno 1577. die 13. Aprilis.

XXXV. Casparus Christiani Cathedralis Ecclesiæ Viennensis Canonicus & Decanus SS. Theologiæ Baccalaureus de speciali mandato Gregorii Papæ XIII. vacanti sedi Leopoldinæ impositus anno 1577. atque communibus suffragantium votis gratanter acceptus Basilicam suam Mariano-Leopoldinam pretiosa admodum exornavit suppellectili & paramentis in opus ministerii divini necessariis, oppidò pretiosis, tum quod amplius est piis Christianæ Religionis operibus constanter æquè ac largiter intentus captivis miseris & egenis propriis ipse manibus tum Claustro-Neoburgi, tum Viennæ copiosissimas elargitus est elemosynas fanè quoad vixit Pater pauperum Amantissimus demum complorantibus bonis omnibus tumulo illatus anno 1584. die 13. Jan.

XXXVI.

XXXVI. Balthasar Polzmannus electus anno 1584. qui quantorum meritorum Apollo fuerit, inde maximè commendatur, quòd Lutheranae Impietati oppositus Achilles opere ac sermone potens hæreticorum persecutus fuerit pertinaciam simul, ac Judæorum seu de gente non sancta perversorum omnimodè detestandam extinxit perfidiam, fuit autem is olim Metropolitanæ Ecclesiæ Strigoniensis in Hungaria, & Tyrnaviæ famosa ejusdem Regni Civitate Concionator omninò celeberrimus, qui de salute suâ certior fieri cupidissimus, Leopoldino cætui præoptavit aggregari; ubi postmodum pro meritis simul in Parochum & Decanum constitutus fuit, iterum anno 1580. ad Abbatiam Jeruntinam est vocatus, bienniò verò post unanimi voto & applausu in Caspary Christiani successorem delectus. Novitius Prælati, novus Antistes laborioso studio vitam, miracula & officium Divi Leopoldi Fundatoris latino idiomate concinnavit, turrinque sectò lapide erigere cœpit. Plagas Neoburgensi Canonix proprias ac circum circa positas salutaribus documentis, Apostolico zelo, & virtutum exemplis præservavit, veluti Sydus sapientiæ ac pietatis luce Austriæ universæ ad fidei constantiam præluxit juxtâ tamen aliis serviendo seipsum consumpsit, cui omnes Viennæ status & Ecclesiastici ordines tristi ac lugubri solemnitate extra portas (uti vocant) Scotenses usque piè parentârunt.

XXXVII. Thomas Rueff Cathedralis Ecclesiæ Viennensis Canonicus Juris Utriusque Doctör, ejusdemque geminæ facultatis in universitate Viennensi Professor, pro tempore Styriæ Archi-Ducali ac Provinciali in Superiori Austriâ Civitate Parochus de speciali mandato Augustissimi Cæsaris pro debellandâ pravitate hæreticâ constitutus utpotè Concionator celeberrimus post quadriennem Præposituræ Leopoldinæ vacantiam (electionem de se factam interim bis humiliter renuente Andrea Weisenstein SS. Theologiæ ac J. U. Doctore, nec non in antedicta Academia Professore publico, & totis 14. annis Decano &c.) liberâ omnium voce postulatus, atque instantissimè devotis precibus in id adductus & sacrum Religionis Canonico-Augustinianæ habitum indutus, & mox etiam in Regularem Canonix Leopoldinæ Præpositum constitutus, tum Viennæ, tum Hiezingæ apud Beatissimam Virginem Thaumaturgam, tum etiam alibi locorum haud sine communi omnium etiam Principum applausu Verbum Dei imprætermisè prædicavit; & jam in Prælatura sua autoritativè confirmatus ob præsentissimum belli Bozkajani periculum Divi Leopoldi reliquias cum reliquo Sacrii Claustro-Neoburgici thesauro ad comprovinciale castrum & Monasterium Mellicienfè transportavit, ibique in præstiti asyli thesseram Casparo Abbati sancti Fundatoris pollicem unum sacro dono concessit. Posthæc ob præstantissimas scientiæ, & congenitæ facundiæ dotes Rudolpho II. Romanorum Imperatori, Mathiæ Hungariæ Regi, ac Leopoldo Archi-Duci, Episcopo Passaviensi à secretis consiliis annis compluribus Inclytorum Statuum Austriæ fuit deputatus, à quibus iisdem anno 1608. Pofonium ad delectos Hungariæ Status in causâ Religionis missus est Caduceator, miro ingenii acumine die decima Novembris in debita Regi obsequia Regni Magnates reduxit. Postquam concredita Canonix immortalis nominis & gestorum laude annis 12. præfuisset, cum immenso Civitatis Viennensis non modò, sed & universæ Austriæ luctu inclytissimus verbi divini Præco, sapientissimus Legislator, fidei orthodoxæ Seminor, & pacis publicæ Restitutor ex hac mortali in beatam transiit æternitatem anno 1612. die 10. Novembris.

XXXVIII. Andreas Mosmüller vir desideriorum sanctorum justè vocatus, electus fuit ad finem anni 1612. qui priùs officio Decanus ob ingentem Religionis fervorem, excellentem morum ac vitæ integritatem in Præpositum ad S. Dorotheam Viennæ est vocatus, deinde ad Insulam à morte Thomæ Excellentissimi Venerabilis memoriæ Prælati toto jam quadriennio vacantem fuit revocatus, de posthac ergò non solum ad S. Dorotheam, sed & in Leopoldina ista Canonix absolutissimi æconomi partes explevit, paternòque & æquo utrobique Concanonicos suos est complexus affectu; complures in Dominiis & suo Collegio erigere cœpit fabricas. Chorum, Vestiarium, novamque Præposituram construxit in informandâ Cellariorum æconomiâ summè industrius, cujus laboribus abundè satis per omnia benedixit Dominus, Thesaurum Ecclesiasticum ad Reliquias S. Leopoldi Fundatoris adspectantem pretiosissimis ex auro & argento vasis artefactis, calicibus, & novâ Beatæ Agnetis statuâ multiplicavit, & ita pariter reliquam ejusdem Canonix suæ suppellectilem; arcem, villas, molendina, aliâque domicilia, possessiones, prædia, & Jura partim multo ære comparavit, partim restauravit, & ædificavit: Dormitorium in formam elegantiorè distinxit, affabrèque decoravit. Statuum Inferioris Austriæ Deputatus longè dignissimus congenitâ humanitate simul ac civilitate Magnatum, civiumque omnium amorem sibi conciliavit, apud cunctos summa exitit in veneratione, cujus præclara gesta protensum merentur præconiorum Elenchum,

cùm & œconomicae industriæ religiosissimam junxerit pietatem, sed eâdem demùm, quâ orbi natus est, die Divo Andreae sacrâ Apostolicus devixit Andreas anno 1629. die 30. Novembris.

Accedit observatione æternæque memoriâ dignum, quod in tanti Ecclesiæ Hierarchæ reverentiam in ipsis Præposituræ auspiciis Serenissimus Archi-Dux Austriae Maximilianus Tertius Rudolphi Secundi & Mathiæ Imperatorum germanus frater Maximiliani Secundi itidem Imperatoris filius electus Poloniæ Rex Provinciarum anterioris (uti vocatur) Austriae Governator, nec non inclitissimi Ordinis Teutonici supremus Magister suæ erga Divum Leopoldum ardentissimæ devotionis immortale testimonium Orbi Austriaco palàm exhibuerit, & argenteam Sancti Marchionis Statuam arte fusoriâ elegantissimam, & Diadema seu Archi-Ducalem coronâ rostratâ redimitum cum arcuatâ cruce splendidissimum ac inæstimabilem pileum in Basilicâ Claustro-Neoburgensi præfati Fundatoris honoribus consecraverit, eo privilegio, quo Præpositi universi cum suis Canonicis memorati Diadematis mirâ arte fabrefacti perpetuorum asservatorum titulo gaudere valeant, omnésque Archi-Domûs Austriae posterî & Successores in Provinciâ Homagio solemnî, Majestate eodem inaugurentur. Cautum prætereâ, ut prædictum Diadema ad inaugurationem ex inclyta Canonîâ Leopoldinâ aulico apparatu & pretiosissimo equitatu festivè instructo cum Guardiâ militari in Archi-Ducali holoserico rubrò auròque fimbriatò gestatoriò à mulis abductum post inaugurationem ultrâ trigessimum diem sub excommunicationis fulmine ex constitutione Pauli quinti ab inaugurato Archi-Duce nequeat detineri, & quoties festiva homagii solemnîa celebrantur, eâ, quâ per duos Illustrissimos Ablegatos Aulicos asportetur reverentiâ comitante in Archi-Ducali curru semper Reverendissimo loci Præposito, eâdem reductum in omnium Canonicorum coronâ ipsiusmet Præpositi manibus cum aulicâ gratiarum actoriâ oratione utrinque persolutâ debeat restitui, & ad gazophylacium reportari. Atque de eodem hoc Archi-Ducali seu potius Regio diademate ampliùs notandum est, quòd istud à Ducalibus omninò differat pileis, quòd nimirum isti coronâ quadam rotundâ non erectâ aut ascendente, sed circumquaque altitudine æquali in modum zonæ circumdati sint absque ullo ulteriori ornatu. Illud verò coronæ rostratæ seu pinnitæ priscis Romanis usitatæ speciem aliquatenùs refert, cujus usum speciali indulto Cæsareo-Augustæ Domui indulgit etiamnum in petitione feudorum sive homagio præmissâ Fridericus Ænobarbus anno 1166. circumulum aureum ad similitudinem coronæ Imperii Romani adjecit Henricus Rex Romanorum Friderici Primi Imperatoris Filius anno 1228. in hæc verba locutus, *ut sui Principatus pileo nostræ Regalis coronæ diadema solemniter ferre possint &c.* atque hanc coronarum differentiam sive circuli aut spheræ transversæ majestatem sedulò observârunt Sueciæ Proceres, cùm Serenissimam Principem Christinam Sueciæ Reginam ac Carolum Gustavum Generalem militiæ Ductorem hæreditarium Sueciæ Principem declararent impostâ nimirum coronâ circulo ut vocant clausâ, Principi Palatino autem altera supernè testâ. Crucem in superficie spheræ adjecit Fridericus Imperator Secundus sub his formalibus: *Crucem nostri diadematis suo principali pileo sufferendam &c.* quas prærogativas uti & alia Principum Austriacorum privilegia roboravit Augustissimus Cæsar Carolus V. æterna dignissimus memoriâ aurea Bulla desuper confecta: Item Cruci huic raræ magnitudinis ac coæqualis ubique coloris Saphyrus magno æstimabilis pretio, auro dextrè inclusus ad augendum diadematis ornatum fortè suppositus, ansam Imperatoribus Suecicis familiam Austriacam sua ætate hujusmodi honoribus cumulandi præbebant ingentia gentis in universum Imperium ac Suecicam Domum merita, ac cognati sanguinis propensio ad invicem, ex eodem enim materno ambæ derivabantur sanguine à Beata Agnete descendentes, quæ raro fortunæ exemplo fuit Imperatoris filia, Soror, avia; fuisset etiam Conjux, si maritus ejus Leopoldus uti reliquorum Sacri Romani Imperii Principum, ita Moguntini Præfulis in actu electionis favens habuisset votum, nec ei Conradum ejusdem Agnetis ex primo matrimonio Filium dictus Archi-Episcopus præposuisset quamvis reluctantem ac invitum.

XXXIX. Bernardus Waiz electus anno 1629. Prædecessoris eximius in cunctis æmulus Basilicam suam fornicibus opere crustatorio elegantissimè reparavit, Dormitorio veteri novum adjecit ædificium ingentemque molem turritam ex quadris sectisque lapidibus ad coronidem fermè sublimavit, totum ejusdem Basilicæ pavementum purissimo marmore stravit; organum in plagis Austriacis facilè maximum miro compendio construxit, Arcem Azenbruggianam ad delicias erexit, bonis, prædiis, sylvetis, ovilibus, pascuis, ac dominiis suam cumulavit Canoniam. Lites quàm plurimas suo & Leopoldi Collegio à Civitate Viennensi, tum etiam Claustro-Neoburgensi, imò etiam à diversis Provinciæ Magnatibus, hinc inde suscitatas plerumque felici sententiâ terminavit; porrò

porrò Jurium suorum firmissimum sese murum violatoribus quibuscunque constanter opposuit dignus propterea, quem & ipsa Sacra Cæsarea Majestas in arduis scripto confuleret. Visitator insuper sui Ordinis per universam Austriam constitutus mira audiit dexteritatis & prudentiæ suæ testimonia; univoco namque calculo ab universis non tam Visitatoris quam Illustratoris præconiò est decoratus. Podagræ tandem doloribus nimium quantum attritus vitâ temporali defecit perfectissimus sanè ac zelosissimus Elias Canonix suæ, quam de posthac Successori possidendam reliquit anno 1643. die 7. Aprilis.

XL. Rudolphus II. Müller cognomine dictus electus anno 1643. seu communi ac univoco suffragantium calculo ad vacantem Prælaturæ sedem promotus continuò funestissimis Bellonæ Suecicæ motibus, & abominandis Hungarorum tumultibus agitatus, populares subditos suos ab hostili devastatione summâ vigilantia studuit servare liberos & immunes, artificiosissimam conflagavit campanam, quæ post Viennenses in Austriâ & pondere, & soni suavitate omnibus hucusque insonat celeberrima, quam ipse Rudolphus Præpositus anno 1644. die 12. May perenni cultui Divi Leopoldi Fundatoris consecravit cum inscriptione sequenti

*Ad sacra compello, tempestatesque repello,
Horas vulgo sonò, tumuloque cadavera pono.*

Eodem præfacto anno dum truculentissimus Mars Aquilonaris triduo molimine Castrium Crucisteinense & mox oppidum Corneoburgense in maximum partium transdanubianarum ruinæ discrimen efferamque Canonix Leopoldinæ direptionem expugnavit, inde tamen istud quarto post anno Ferdinandi III. Cæsaris & quidem longâ cruentaque obsidione reparatum, Rudolphus Præclarissimus Antistes iste prælegit (ob innumera malorum fastidia) mundo valedicere, quàm miseram suorum conditionem & afflictionem intueri. Decessit ergo Rudolphus Præpositus iste anno 1648. 13. Septembr.

XLI. Bernardus II. Schmiding cognominatus electus anno 1648. in accessu Prælaturæ suæ non tam propriam, quàm totius Austriæ faciem ex omni parte deprehendit tristem nimis & infauftam non aliò, quàm anno eodem 1648. adventante pacis nuntio spei remedio componendam, à primordio Præposituræ corruptelas, & Suecorum menda cœpit emendare, in ædificandis granariis thesaurum paravit, in Cellariis construendis multiplicavit; dolia ligneis passim cincta in aureum sœnus ferreis compressit vinculis, novamque inde reperit aurifodinam fucceffu adeò secundo, ut nec sœnator scrutatus sit substantiam ejus; unde Canonix huic totus etiam post cineres aureus Prælatus Pasturam Hagiopolitanam, jura montium, pluresque decimas parato ære Canonix juribus acquisivit. In primo Præposituræ lustro dolorifera Podagræ sensit incommoda: ita tamen cum Alberto sapiente Austriæ Duce fellæ gestatorix affixus, ut sicut Austria universa per suum Albertum contractum, ita Canonix Leopoldina ista per continuam Bernardi vigilantiam plurima contraxerit commoda, quam Dominiis, bonis, censibus, Juribus, villis, subditis, vinetis, domiciliis, vini ac montium redditibus ditavit, & auxit. Meritò aureus dictus, quia ferrea omninò in aurea mutavit sæcula, licet variantem causarum & litium expertus sit fortunam, in cunctis tamen gestis plerumque secundus, solâ valetudine minus secundus, nil suo optavit studio magis; quàm Canoniam suam ad ultimum usque orbis occasum reddere secundam, ut & omnes Præposituræ Successores vivant secundi; cujus laborum, & vitæ finis fuit repentinus, ut in alterâ virtutum, Justitiæ, Innocentiæ, pietatis, vigilantix cultusque divini merito vivat æternum magis secundus. Cæterum idem ipse Bernardus Præpositus in censum Libitinæ proreptus terris disparuit anno 1675. die 11. Novembris.

XLII. Adamus Scharrer gente Austriacus Patria Cremsianus Ernesti Theophili Præpositi Subensis in inferiori Bavaria Germanus Frater anno 1675. die 19. Decembris ex meritissimo Canonix Claustrò-Neoburgicæ Decano in dignissimum ejusdem Præpositum electus, & sic talis anno proximè sequenti die 19. Januarii Dominicâ tertiâ post Epiphaniam ritu solemnè de more mitrà Præfulari redimitus ob res nunquam non benè gestas Canonix hujus Cælum ultra quinquennium constantissimè portavit idem ipse non solum Atlas, sed & Boanerges quoque meritò dicendus, mox enim post aditum Prælaturæ quasi alter David restaurandæ simul ac innovandæ Canonix suæ lapides numeravit, sed & insuper contagionis lue videlicet anno 1679. prohibitus, Salomon templi Divini esse nequivit: Mausolæum tamen in sanctissimi Fundatoris Leopoldi honorem, & adeò percelebre construxit gazophylacium, eaque magnificentia, ut hodieum coronati Imperatorum, Regum, ac Archiducum utriusque sexûs vertices venerabundi eò

se flexis etiam genibus inclinent, anno verò 1681. die 13. Febr. summæ spei Archi-Ducalis Canonica hæc amisit Religiosissimum Antistitem, qui non modò in omnium ore ac amore, sed & ab Imperatoris aulâ nunquam non peculiari habitus est in veneratione.

XLIII. Sebastianus Mayr, natione Bojus ab Eberswangen electus annò 1681. fuisse commendatur toto regiminis sui tempore verus Nathanaël Israelita, in quo dolus non fuit, Religionis fervore, prudentiæ dono, devotionis omnigenæque virtutis gratiâ, Hospitalitatis verò apprimè cultor, miserorum, exulùmque fautor, cunctis facillè Mæcenatibus Superior, Novitiorum quondam Magister zelotes, inde Sub-Decanus animarum magis quàm salutis corporum intentus, dein officiò Decanus nunquam non viva Thomæ Nostri Kempensis in suorum timore & amore Idæa, qui anno 1687. fœdisfragam belli Turcici irruptionem non sine apertissimo vitæ & totius Thesauri, ipsarùmque Divi Leopoldi Exuviarum discrimine expertus Passavium usque fugitivam Imperatoris aulam contrario flumine secutus, obvios quosque pariter sibi familiares recipiens, rebus in Austriæ interitum adedè angustis navalem fugam arripiens ad S. Nicolaum, & ipse exul cum suis à Reverendissimo ac Amplissimo Domino Eustachio ibidem id temporis Præposito tenerrimò affectu receptus est, tum rebus Ottomannicæ Tyrannidis infectis ac Viennensi obsidione pridie Idus Septembris soluta secundo Danubio in propria renavigans, Dominia Canonice suæ tam cis, quàm transdanubiana complura in cineres acta, & unà cum Ecclesiis funditus vastata & everfa territoriales subditos bonorum copiâ profus exutos, miserandàmque ad inopiam redactos Concanonicos suos in varias regiones & loca dispersos, tandem remanentes nullo superfite solatio conspexit, quàm quod Canoniam suam Tartarorum, Turcarùmque insultibus petitam sed invictam repererit, quorum efferatissimorum constans usque modò traditur assertio, sese sereno etiam meridie, die nominatim autem Divæ Annæ Matris Genitricis Dei festo S. Leopoldum suo cum vexillo in aère non semel tremebundos conspexisse, horrendàmque semper in vallorum Viennensium expugnatione stragem perpeffos esse. Porro non propriæ sed suorum salutis consulens benignissimus ipse Præsul Sebastianus Ecclesias, domos, Dominia reficiens, subditos operâ & consiliò, quemque suæ restituit ditioni, ratus, opem divinam sibi nunquam defuturam, Deum interim diu noctûque abstinendo, & sustinendo pro temporali æque ac æternâ suorum salute devotissimè sollicitans tandem anno 1686. die 21. Julii virium languore Paralyfi tactus, ac demùm etiam totus hydropicus factus, eaque sanie plusquàm fortiter obmersus, annos natus 57. Religiosissimo sine diem vitæ simul ac humanæ clausit miseræ anno 1686. die 21. Julii.

XLIV. Christophorus Mathæi è natione Franconica Neostadianus ad Salam anno 1686. die 16. Octobris electus, atque hujus prima post cultum divinum cura fuit boni Pastoris, melioris Patrisfamilias, optimi verò œconomi munia ex amussi adimplere; olim ut alendæ matri unius ex Con-Canonicis beneficio foret, ultrò beneficium Parochiæ Enzerstorffensis & ex animo lubens cessit, Vicarii denuò, dein Parochi in sanctâ (uti vocant) civitate functiones annis plus 16. maximo zelo constanter obiens eam anno 1679. & proximè sequenti dirissimâ tunc lue grassante ovium suarum curam gerens animam quotidianæ eique apertissimæ toties morti ac martyrio charitatis exposuit, quoties publica Sacramentorum administratione quietis nescius ovium salutis prospexit. Inde vel invitus ad Decanatûs officium Con-Canonicorum suffragiis vocatus, toto officii sui quinquennio eâ discretionis trutinâ, vigilantæ zelo, & prudentiæ normâ ad clavum fedit, ut singulis admirationi esset ac exemplo, tandèmque febrili licèt correptus in condignam laborum suorum mercedem ad Præpositalem elevatus tiaram communi & vivo omnium oraculo Spiritu principali confirmatus afferebatur. Insignium enim suorum naturam vivus adedè vivè expressit, ut simul serpentis sagacitatem, ac optimi Pastoris industriam non sibi sed suis laborando, arando, & metendo numeris omnibus absolute sit imitatus. Tertio Præposituræ anno gravissimum debitorum pondus redimens subditis universis Patrem sese benevolum magis quàm Dominum exhibuit, cujus laboribus ac immensæ pietati Deus ter Optimus Maximus omnium bonorum largitor adedè benedixit, ut pagos, dominia, arces &c. aut meliorem in formam instauraverit, aut innovârit, ut Canoniam suam bonis accedentibus, pluribûsque aliis adauxerit proventibus; adedè intenso Dei Deiparæque gloriæ ac honoris promovendi ardebat studio, ut nullis parcens sumptibus Canonice Basilicam (uti & sæpè memoratam Thaumaturgæ Virginis Hiezinganæ) opere crustatorio & vermiculato cum picturis circumquaque absolutis, aris octo ex selecto marmore cum imaginibus artificiosissimè pictis, nec non Cathedrâ ex Porphyretici coloris lapide, & operculo ex cupro inauratò non minûs sumptuosè, quàm opiparè admodum fabrefactis, atque in devotionem oculos animosque rapientibus obsistente licèt semper infirmâ valetudine affaberrimè exornarit. Tantis interim præ
Deo

Deo & Ecclesia, pro aris & facis ausu Religioso cœptis laude immortalis exantlandis ac tandem consummandis laboribus industriè nimis intentus apoplexiæ impetu bis obrutus, maloque in pejus semper vergenti manuum, pedum, linguæque usu penè destitutus lugentem merito induit Tobiam, *quale gaudium mihi?* Non quòd lumen cæli non viderit, sed quòd annos propè 13. in sella solum gestatoria oneri oportuerit invigilare Pastoralis Lazari ad instar pedis utriusque doloribus ac carne diffluente licèt exulceratus, Jobi tamen patientis æquanimem tolerantiam hilari semper fronte æmulatus. Priusquam verò laborum finis cederet in funus, coadjutoriam desiderans manum, sed eventuris forsan inde periculis ultro cedens an. 1706. duodecimo calendis Martias honorem oneris, aut potius onus honoris precabundus resignavit; qui quatuor ferme annorum lustris annis nimirum 19 mensibus quatuor diebus 2. sibi consummatus alienæ servivit propriæ victurus animæ salutis, linguæ licèt, membrorumque languore penitus exhaustus, primum tamen in Ecclesia orationis & bonorum operum Spiritum cum S. Martino Turonensium Episcopo minimè relaxabat, tandemque morbo ipsa senectute decimo sexto Calendis Januarii præacti lacrymas inter & oscula Patris, pietatem mœrentium Filiorum omnibus Sacramentorum mysteriis devotissimè susceptis sibi præsentissimus, de Deo, de Ecclesia sua merittissimam animam uti compunctissimè ita placatissimè suo reddidit Creatori & Salvatori ætatis anno ferè 71.

XLV. Jacobus II. Cini cognominatus Leytopontanus SS. Theologiæ Doctor, Proto-Notarius ac Pœnitentiarius Apostolicus, olim Studioforum Canonorum director, mox Thesaurarius Thaumaturgæ Deiparæ Hiezinganæ tum emeritus in Canoniam sua Camerarius Prælati suis titulis ac elogiis sanè dignissimus, ac in paucis famosissimus, vix namque in tanta dignitate sua confirmatus Præfulque salutatus actu factuque usque inaccessa moliri cœpit, totamque Canoniam suam machinam funditus diruere, nobilioremque in formam restituere ducta jamjam fundamentorum delineatione decrevit. Ejus virtuti in via nulla via, quem jure optimo versatissimum imò centoculatum rerum gerendarum Argum, quin potius providum præteritorum, futurorumque Janum, & in cineribus suis revereri dignum, qui duobus solum cunctorum in se se oculos rapuit, & admirationem, cujus illustres animi dotes, affatus suavitatem, vitæ integritatem, doctrinæ sublimitatem, maturamque in consiliis sapientiam Inclyti Provinciæ Status suspicientes uno in unum ferebantur affectu, ac in rationum Deputatum adsciscentes Collegium suum ad altiora abs dubio honorum culmina, Eudemmet elevare verbum & sensus in unum est, febris Lethali in Scyrum sensim degenerante tanti nominis & insignis Hierarcha dolorifera nimis morte in optatissimo ætatis vitæque flore Con-Canonorum suorum abreptus est oculis, septimo Idus Decembris anno superius memorato 1706. postquam regimine mensium novem, dierum sex in brevi cœplevit tempora multa, cujus ad tumulum manes coram amariùs nemo, quàm resignans senecio deploravit, quem & ipse undecima die in æternitatem comitatus, uterque in tumulo sepulchrali lapide & præsentis insignitus Epitaphio

Christophorus Pater hic: ibi filius ecce Jacobus,
Quos pia vota dabant, pessima fata negant.
Filius ad mortem Patris prævenerat annos,
Cini nunc cinis est: sed Pater ipse cinis.

XLVI. Ernestus ex Horn notissimo Austriæ inferioris Oppido prognatus electus anno 1707. tertio Calendis Februarii SS. Theologiæ Doctor, Orbis & Urbis famosissimus Universitatis Viennensis Rector Magnificus; idem jam olim ad administratorias Ecclesiæ Hiezinganæ vices subrogatus mox in Leopoldinæ Celeberrimæ Canoniam suam Decanum, ac demum jam de eodem munere suo strenuè promeritus ad Præpositalem Insulam est sublevatus, quem etsi hominem ante mortem in vivis laudare à sacro Præcone prohibeamur, ne fortè vel verecundiæ rubore suffundamus, vel vanæ adulationis fucò confundamus, patulæ tamen veritatis licebunt elogia, primum igitur in Præpositum confirmatus non potestatis dominantis sed Charitatis servientis palam dedit testimonium, dum nempe singulari paternaque largitate vestes Canonicas decentiorem in habitum cum Rochetis permutari clementer indulgit, firmissimus ceteroquin Canoniam suam Propugnator, disciplinæ Canonice tam regularissimus (ut ita dicamus) quàm observantissimus Promotor, industriæ æconomicæ Vigilantissimus prosecutor, Ecclesiæ suæ subselliis exornator, arcium reparator, vitæ comite facturum omnia, litteratorum æque Mæcenas ac Patronus promptissimus, in consiliis deliberando ac festinando lentè Augustus, in probitatis devotionisque ergo superos virtute verior Trafeus, in humilitatis profunditate, in vitæ, morumque innocentia, in procurandorum ad vitam necessariorum providentia verissimus ut alter Josephus Ægyptius. Nolumus autem hunc in præsentis virtutum suarum

Tom. IV. Cam. Regg. Origines.

F

reddere

reddere ferie commendatiorem, ac Orbi spectabiliorem eum, qui coram Imperatoria Majestate cæteris aulæ Cæsareæ Ministris, ac spectatissima Procerum frequentia tantis sese probavit ac Ipsummet commendavit argumentis, una etenim ut Decanus, ut Præpositus altera vice in Archi-Ducali inauguratione Josephi Primi, & Augustissimi Caroli VI. in præfens imperantis Cæsaris, & Hispaniarum Monarchæ in Ablegatorum Comitem adscitus est & Oratorem, ut meritissimè ei perpetui Archi-Ducalis Diadematis asservatoris titulus arrogetur, dignissimus proinde, qui in Prædecessoris honoris apicem, & ab Inclytissimis Austriae inferioris Statibus in Rationum Deputatum consilio, opere, & sermone nulli non parem subvectus sit sublimiora Dignitatum fastigia proximè (faxit cælum!) conscensurus.

CLAUSTRO - NEOBURGENSE aliud quoddam fæminini tamen sexus Ordinis Canonico - Augustiniani Regulare contubernium in uno eodemque oppido constitutum, haud dubiè foundatione sua priori illi Virorum Canonorum Asceterio coætaneum; dum 1413. qualiscunque demum contagiosa lues Religiosas Domicellas inibi commorantes simul ad unam omnes sustulit, Burcardus Venerabilis memoriæ pro tempore Præsul Claustro-Neoburgi meritissimus totam hujuscemodi claustralem mansionem anno 1451. S. Joanni Capistrano Thaumaturgo illi Ordinis Minorum S. Francisci, ac Religiosissimis Affectis illius, isthac fortuito delatis, in omnimodam possessionem cessit, penes quos hodie locus pacifice consistit.

S. CLEMENTIS intitulata in Ducatu Lotharingæ Regularis Abbatia quædam vel olim constitit, de cujus statu ex Pennotto nostro in Histor. generali lib. 2. cap. 39. num. 6. constat. Ubi sic habetur: *In Episcopatu Metensi sunt duæ Amplissimæ Abbatiæ, quarum altera dicitur S. Clementis extra muros civitatis Metensis &c.* Certiora de Abbatia hac S. Clementis communico ex litteris Rev. ac Amplif. DD. Augustini Calmet Abbatis Nancejani, nunc Senonensis, nuperrimè in talem electi, Ord. S. Benedicti. qui propria manu hæc nuper ad me continuatorem Libri hujus gratiosè rescripsit: *cæterum de Abbatia S. Clementis extra muros Metenses audio, & in quodam libro Historico de Episcopis Metensibus lego, quòd olim ibi habitaverint Canonici Regulares, uti nunc Benedictini. Ecclesia primò fuit ædificata à S. Clemente discipulo S. Petri Apost. & primò Episcopo Metense, qui fuit Patruus S. Clementis consulis & Mart. item magnus Patruus S. Clementis I. Papæ & Mart. ac S. Flaviæ Domitillæ V. & Mart. postmodum ad hanc Ecclesiam erecta fuit Abbatia sub nomine S. Felicis, nunc S. Clementis ob sacrum ejusdem Corpus 1090. illuc translatum, aliam quoque Ecclesiam extruxit S. Patiens IV. Episcopus Metensis in honorem S. Joannis Evangelistæ sui quondam Magistri, illucque ordinavit Ecclesiasticos laudem Dei decantantes, qui deinde successu temporis Regulam S. Augustini amplexi sunt sed in Regulari disciplina tandem notabiliter deficientes 939. extrusi, eorumque in locum Benedictini intrusi sunt; anno 1049. etiam Abbatia S. Clementis per specialem Bullam Pontificiam S. Leonis IX. sub Adalberone Episcopo Metense, dictique S. Pontificis olim Præceptore Abbatia S. Arnulphi (sic vocatur hodie memorata Ecclesia S. Joannis Evangelistæ) totaliter fuit incorporata, ita ut omnes Abbatia S. Clementis Domus, agri, Sylvæ, ac Vineæ cum cæteris quibuscunque appendiciis in Dominium Abbatis ad S. Arnulphum cesserint, ejusdemque Bullæ virtute in hibitum fuerit: ne ullus ibi in posterum Pastoralem Virgam quoquo modo portare præsumat, nihilominus (uti mihi dicitur) hodie est iterum Abbatia absoluta à Benedictinis occupata.*

COLONIENSE, Collegium Metropolitanum, seu primaria & antiquissima Ecclesia ista à S. Materno B. Petri Principis Apostolorum discipulo foundationem suam accepisse gloriatur. Eam verò non solum Regularem extitisse, sed usque ad Philippum (qui ab anno 1181. usque ad 1211. præfuit) quadragesimum quintum Regularia Instituta tenuisse tradit Molanus lib. 1. de Canonicis cap. 44. ubi ponit Rescriptum Ecclesiæ Coloniensis ad Canonicos Trajectenses; cum etenim Ecclesia Trajectensis, aut rectius Ultrajectensis in fervore regularis disciplinæ relaxaretur, & Godebaldus Episcopus cœpisset primam præbendam Decani Majoris Ecclesiæ conferre quibusdam renitentibus, Ecclesia Coloniensis, quam super ea re consuluerunt, in hunc modum respondit: Dominis ac Fratribus nostris Sanctæ Trajectensis Ecclesiæ tam majoribus, quam minoribus Salutem &c. Ut Præpositura, Decania, vel aliqua Claustralis Obedientia pro beneficio habeatur, vel beneficium nominetur, Ecclesiæ nostræ consuetudo non patitur; addit ibidem Molanus, unum valdè notandum esse, cum sub Philippo quadragesimo quarto disciplina regularis in Ecclesia Coloniensi relaxaretur, Canonicos nonnullos, qui in regulari observantia manere voluerunt, Nussienſe Monasterium condidisse, quod si verum est, convincitur, falsum esse, quod idem Molanus supra non uno in loco in gratiam Canoniorum sæcularium scribit, sensus verborum antiquorum Conciliorum distorquens Canonicos, Cathedralium licet regulariter & communiter viventes non tamen verè fuisse regulares cum

votorum emissione, quod præterquam ex multis capitibus falsissimum esse constat, ex hoc enim evidenter convincitur, quia Colonienses nonnulli ut propositum vitæ regularis aliis deficientibus tenerent, monasterium Nussiensè erexerunt, qui in Nussiensis vivebant verè regulares cum votorum emissione. Cæterum de vera Coloniensium Canoniorum regularitate, omnimoda proprietatis abdicatione, de obedientia claustrali, de claustro, & officinis, de regula S. Augustini à Coloniensibus servata & aliis id genus testatur Wazo Leodiensis Præpositus in quadam Epistola, quam refert Mauburnus in Venatorio lib. 2. part. 5. cap. 30. num. 1. cujus tenorem dabimus infra in Historia Metropolitanæ Ecclesiæ Leodiensis, ubi etiam alia plura refert, & Innocentius tertius in capit. *postulasti* &c. de clerico excommunicato, scribens Decano & Priori Coloniensi. Hastenus Pennottus noster in Historia tripart. lib. 2. cap. 39. num. 3. quibus pro uberiori dictorum confirmatione isthic ex Chronico anonymi rerum Belgicarum fol. 191. opportunè sunt addenda etiam sequentia. *Reparatio ordinis Regularium per universam Latinitatem quemadmodum supra tempore Gregorii septimi hujus nominis Papæ habetur, incæpit anno salutis 1074. sæculares verò Canonici majori pro parte ad regularis vitæ tramitem, unde exciderunt, non sunt reversi, ex quibus Canonici majoris Ecclesiæ Coloniensis (Domini videlicet in summo) extiterunt; nam antea sub Abbate Deo regulariter militaverunt.* Item etiam Franciscus à S. Augustino Macedo ordinis minorum S. Francisci de stricta observantia SS. Theologiæ Lector bis Jubilatus; qui in suis Divi Thomæ Aquinatis & Joannis Scoti collationibus anno 1680. Patavii in fol. editis collat. 9. different. 2. cap. 5. fol. 629. ad finem de antiqua regularitate Metropolitanæ Ecclesiæ hujus Coloniensis ita differit: *S. Maternus S. Petri discipulus in Germaniam Canoniorum Regularium ordinem, cum eò prædicandi Evangelii causa missus esset, invexit insigniori Ecclesiæ Coloniensi erecta, in qua Cælestis illa disciplina cæpit, & incorrupta duravit annos plurimos, & nonnulla sæcula.* Series Episcoporum descripta extat usque ad Philippum quadragesimum; tam tenax ille ejus, quod semel accepit, Instituti fuit teste Joanne Molano gravi Authore lib. 5. de Canonicis cap. 14. Viro interdum minùs Regularibus æquo; ita ut ei sit, cum laudat, fidentiùs credendum.

COLONIENSE communiter S. Cuniberti nuncupatum, seu sanctissimo Hierarchæ isti Coloniensi (cujus memoria in fastis Ecclesiæ recolitur die 12. Novembris) dicatum Canoniorum olim quidem (prout certa & constans habet traditio) Regularium, hodie verò sæcularium Collegium, de cujus origine anonymus author Magni Chronici rerum Belgicarum fol. 21. prostat in hæc verba legendus: *Extruxit S. Cunibertus ante dictus) Ecclesiam extra muros Urbis Coloniensis in honorem S. Clementis Martyris, Conventumque Fratrum ibidem instituit, & possessionibus magnificè dotavit, quæ tandem mutato nomine S. Cuniberti Ecclesia nuncupatur, in qua ipse requiescit honorificè tumulatus miraculis clarus, cujus vita, virtutes, & gesta in Legenda ipsius plenius continentur.*

COLONIENSE, aliud tale seu Sæcularium itidem hodie Canoniorum Collegium S. Mariæ ad gradus intitulatum, de quo loco ante citato fol. 21. sic habetur: *Sæmo hujus nominis secundus Coloniensis Archi-Episcopus transtulit Monasterium, quod ipse construxerat in honorem S. Dei Genitricis Mariæ dictum ad Gradus.* Est autem antiquatum istud Regularium Canoniorum Monasterium unum ex illis, de quo Pennottus noster in Hist. tripart. lib. 2. cap. 39. num. 3. ita fatur. *Puto autem, non solum Cathedralis, sed etiam alias Ecclesias Colonienses olim Regulares fuisse, & rescriptum illud supra memoratum non de consuetudine solum Cathedralis, sed totius Ecclesiæ Coloniensis intelligendum esse.*

COLONIENSIS alia quædam atque ista cum adjuncto (quod est Canoniorum Regularium de Congregatione Windesimensi) Cænobio suo SS. Corporis Christi intitulata secundum ortum & progressum suum à Tolemano Bredembachio in sacris collationibus lib. 1. cap. 8. recensetur, in hæc verba legenda: *Notum sit omnibus Christi fidelibus hunc venerabilem locum cum devotione visitaturis, quod veridico relatu didicimus, & Patres nostri annuntiaverunt nobis. Deum, qui mirabilis prædicatur in Sanctis suis, mirabiliorum se exhibuisse circa Venerabilis loci sanctissimi Corporis & Sanguinis Sacramentum de ore cujusdam hominis lecto decumbentis, qui communicaverat, in specie Infantuli dignoscitur fuisse effusum, & super eandem foveam erectum fuisse oratorium parvum & magno populorum concursu frequentatum, secundum quod Scriptura & pictura elegans cum variis signis & miraculis, videlicet submersis, resuscitatis, de arreptis hominibus, de Infantibus periclitatis in partu, de matribus eorum & aliis multis admirandis; item de S. terra foveæ, ubi fertur Venerabile Sacramentum versum in substantiam infirmi febricitantes super eadem terra portantes frequenter sanati sunt & indies sanantur. Quamobrem sæpius huc confluunt peregrini eandem terram in exigua quantitate cum devotione deportantes, & sanitate percepta cum gratiarum actione hoc in loco Venerabile corpus Christi*

Christi devotissimè venerantes, & laudes Deo reddentes; sed tandem circa annum Domini Millesimum quadringentesimum tricesimum prædictus locus templo est ornatus, & privilegiis suis per compensum Devoti Viri Domini Henrici Afelli pro tunc Pastoris Ecclesiæ Parochialis S. Christophori dotatus. Tandem opera Reverendissimi Domini Theodori de Moens Archi-Episcopi Coloniensis promotus fuit idem locus ad cultiorem statum, atque in Monasterium Canonorum Regularium Ordinis S. Augustini divina comitante gratia erectus; quo tempore primus Præfectus vel Prior hujus Monasterii Venerabilis scientia & moribus Frater Thomas Van der Wall professus in Monasterio fontis B. Mariæ Virginis propè Arrnhaim civitatem Geldricam hîc sepultus in choro nostro, qui laudabiliter Monasterio præfuit ultra triginta annos usque ad 1490. cujus etiam temporibus hoc Monasterium notanter in ædificiis eleemosynariis & redditibus auctum est; quo defuncto eodem anno alius successit in locum ejus Prior hujus Monasterii filius civitatis Coloniensis; qui considerans prædictam foveam quodammodo per oblivionem & incuriam obrui, & quasi penitus deleri, & illam omni honore dignissimam memoriam Venerabilis Corporis Christi, unde hoc Monasterium suum nomen suscepit, minori devotione coli & negligi, devotionis Zelo inflammatus Dei adjutorio & Christi fidelium subsidio eandem foveam renovavit, & titulo decoro solemniter erexit in luminibus, & indulgentiis, prout in propatulo claret. Idem considerans, Ecclesiam istam uti novellam paucissimis aut nullis reliquiis exornatam, ad quas colligendas semper devotionem singularem habuit, solitudine studiosa & instantia maxima & laboriosa diversas notabiles reliquias de Societate Sanctarum undecim mille Virginum, & Societate SS. Gereonis Maurorum & aliorum Martyrum in Conventu seu Monasterio S. Cæcilie Virginis, cui tum temporis præfuit Commissarius, sollicitavit, impetravit, & multo conamine aurata argentata luculenter decoravit, quæ pia devotione tempore peregrinationis ac festivitatum temporibus à peregrinis & incolis civitatis visitantur; quo etiam tempore cum omni reverentia ea ostenduntur populis, & peregrinis. Idem cogitans & mente pertractans, ut hæc prædicta mirabilia rei memoriam habeant, anno Domini 1497. inchoavit solemnem fraternitatem Venerabilis Corporis Christi & septem gaudiorum Beatæ Mariæ Virginis, in quorum etiam septem gaudiorum temporalium & æternalium Beatissimæ Mariæ spectabilem erexit Capellam anno Domini 1503. de oblationibus peregrinorum tempore peregrinationis ac cum subsidio aliorum amicorum, atque Christi fidelium Fratrum, & Sororum ejusdem fraternitatis; quæ fraternitas in eadem capella perpetuis temporibus frequentatur, continuatur, & firmatur cum redditibus, Missis, vigiliis, orationibus, & aliis multis bonis operibus. Ut autem Christi fideles devotius ac confidentius ad hanc fraternitatem confluant, & se inscribi faciant, idem impetravit magno labore & studio à Reverendissimo Domino Raymundo Cardinale Presbytero, qui eodem tempore Coloniæ causam Legationis egit, certas indulgentias pro omnibus & singulis in eadem fraternitate Venerabilis Corporis Christi atque septem gaudiorum Beatæ Virginis in scriptis, quæ patent in solemnibus Bulla desuper confecta & sigillata, ac cum tempore numerosius patebunt ex Curia Romana impetranda. Anno autem 1433. de speciali licentia Domini Joannis de Rynere Præpositi & Archi-Diaconi Ecclesiæ ad sanctum Gereonem Coloniæ (comprobante simul loci Ordinario seu Metropolitano Celsissimo ac Reverendissimo Principe ac Domino Domino Theodorico Archi-Episcopo & Electore Coloniensi) Venerabilis Pater Joannes de Puteo Prior Monasterii Novesiani sæpè dictam Ecclesiam SS. Corporis Christi cum ædibus juxta positis in Monasterium coordinatis eidem Regulari Canonice Novesianæ auctoritate ordinaria incorporatum & unitum suscepit, eidemque novo Cænobio Coloniensi in Rectorem dedit Venerabilem Patrem Abelem de Sera, quem ab Archi-Episcopo antè dicto in hunc finem confirmari petiit & obtinuit. Erat autem hic Pater Vir satis industrius, Zelofus, sedulus, & tam sanguine, quàm pietate præstantissimus, qui munus & onus sibi impositum neutiquam detrectans, ut eandem spartam dignius exornaret, & novam Sponsam suam cultiorem & celebriorem redderet, Dominique vineam, ut diligens cultor & agricola quàm optimè plantaret, & excoleret, per annos plurimos strenuè laborando defudavit, & ad mortem usque se totum impendit, quamdiu autem rebus bene præfuerit, aut quibusnam operibus inclytus refulserit, haud amplius licet inquirere. Ejus à morte successerunt Præsides quinque, isti tamen solo titulo *Rectoris Monasterii* gaudentes, quorum unus nempe Venerabilis Dominus Henricus Krener nominatus in Chronico Monasterii Montis S. Agnetis à Venerabili Patre Thoma Kempensi cap. 26. fol. 187. his verbis commendatur. *Eodem (1451.) anno assumpta est (in Congregationem Windesimensem) Domus Regularium in Colonia, quæ vocatur ad corpus Christi sita in Parochia Corporis Christi. Missus est etiam tum temporis post Conceptionem Beatæ Virginis frater noster Henricus Krener cum fratre Gerardo Clivie Rectore ejusdem Domus ad standum ibidem pro superiore, quo tempore circiter Coloniæ præsidere cæperunt Priores, qui numero & ordine suo recensentur fuisse sequentes, & talis eorum novissimè missus est ad me.*

SYLLABUS.

I. Thomas Van der Wall Canonicus Regularis & Professor Monasterii ad fontes B. Mariæ Virginis propè oppidum Arnheim è quinto ejusdem Domûs hujus Colonienfis Rectore anno circiter 1450. in primum Priorem constitutus; qui eandem Domum suam feu Monasterium pluribus ædificiis illustravit, & in eam, quam hodiè præferebat, formam largissimo Benefactorum subsidio nitidissimam atque commodissimam apparavit, quique idem Venerabilis Dominus Prior juxtâ simul probatissimis vitæ moribus ac scientia oppidò nobilitatus annis 30. officio æquè dignissimè ac laudatissimè fuit perfunctus.

II. Wilhelmus Wychtrich Monasterii hujus Professor Ecclesiam sibi creditam quamplurimis de Societate SS. Gereonis M. M. Reliquiis multifariam comparatis pretiosissimè ditavit, atque anno 1503. in honorem B. Virginis Mariæ sub titulo septem gaudiorum insigne quoddam in eâ facellum ædificari fecit usque ad hæc tempora nostra per totam festi Visitationis Octavam magnâ populi devotione ac pari concursantium multitudine frequentari solitum; quibus & aliis pluribus præclarè gestis Venerab. Dominus Wilhelmus Prior iste ab officio suo spontè destitit, & ad reliquum vitæ sub claustrali obedientiâ privatus vixit.

III. Joannes Cœsfeldt, in Monasterio Bodecensi ad S. Meinulphum Professor idem in tabulis *Vir industrius* appellatus, eidem Canonice suæ universim per omnia sua benè præfuisse laudatus, demum placida morte in Domino sopitus emigravit anno 1518.

IV. Joannes II. de Lechenich, taliter appellari solitus de proprio gremio assumptus, delatum sibi Religiosæ Superioritatis officium anno vix uno retinuit; siquidem sub annum 1519. mense Septembri ad manus capituli feu Religiosorum Concanonicorum suorum de gremio ultrò resignavit, & relicta Colonia Agrippina ad nobile Parthenium Regularium Canonissarum in *Capellen* appellatum discessit, ubi in spiritualibus Rectorem illarum egit, atque pientissimo hujuscemodi officio demum immortalis vitæ terrestris curriculum absolvit, inibi mortuus & sepultus anno 1535.

V. Henricus I. Swalemund, ex ante dicta Canonica Bodecensi ad claustrale regimen desumptus Gubernator strenuus in annalibus Domesticis admodum commendatus, claustrales Collegii hujus fascès demum ultro dimisit, ad priorem Religiosæ mansionis suæ locum digressus anno 1527. inde in 14to nativæ suæ Bodecensis Canonice capitulariter electus fuit, prout pluribus videre est infra in Catalogo Priorum Bodecensium.

VI. Gerardus I. Reyt, cognominatus Patria ac Religiosa Professione sua Colonienfis, cogente infirma corporis valetudine coarctatus, tum senecta ætate fractus Prioratum amplius administrare humiliter recusavit anno 1531.

VII. Joannes III. Hurlgen cognominatus unanimi suffragantium calculo delectus in suburbano Monasterio Novesiano vivere desiit anno 1539. die 8. Augusti.

VIII. Henricus II. Flaiskelre, patria Colonienfis ex proprio gremio ad Claustralem Prælaturam regendam assumptus, sacrorum studiorum inter suos fautor & Promotor egregius novam & insignem apparavit Bibliothecam nobilissimis libris & authoribus instructam, in qua præter alios magni pretii libros apprimè charos etiam tota Biblia æquè novum ac vetus testamentum complexa, eaque à Venerabili Thoma Kempensi manu propria elegantissimè conscripta; Cæterum Religiosissimus Antistes iste quàm pluribus laboribus attritus omnis consummationis laborum suorum finem simul ac vitæ temporalis exitum ægro corpore sustinuit anno Christi 1552.

IX. Adolphus natione Westphalus, Patria Osnabruggenfis, Religiosa verò Professione sua Colonienfis sexennio vices sui Prioratus extulit, idem demum mortuis accensus anno 1558.

X. Conradus Bensbûrgh, itidem Religiosæ Canonice Colonienfis Domesticus ultrâ septennium munus & onus Regularis Prioratus exantlavit, mortali corpore solutus anno 1571. die 30. Martii.

XI. Chrysanthus Eppelmann, patria Kempensis, Canonica verò Professione Colonienfis usque ad annum 1573. titulo ac potestate Prioris Claustralis inclaruit, talis tamen plus ultra perseverare constantissimè detrectavit, & dehinc eodem anno spontanea resignatione successorì locum dedit prætacto anno mense 9. Maji.

Tom. IV. Carm. Regg. Origines.

G

XII. Ada-

XII. Adamus Kayferswerth, Sacrae Domus hujus Colonienfis filius Canonicè promotus anno 1573. die 2. Julii exacto vitæ temporalis, vitæ simul ac Prælaturæ regimen exiit defuper evocatus anno 1577.

XIII. Chryfanthus Eppelmann fecunda jam vice Prior designatus in fufcepto hujus cemodi Superioritatis munere ampliùs fupervixit ufque ad annum 1585.

XIV. Wernerus Titianus in Canoniam fuburbana propè Novesium profeffus, id temporis verò apud Marbacenfes Superioris Alfatia Prioris officio defunctus, ad regimen Prioratus Colonienfis evocatur anno 1585. idem poft aliquot annos jam curâ & laboribus exhaustus ampliùs præeffe renuit, & ad nativam Religiofæ Profreffionis fuæ Domum fe recepit.

XV. Wilhelmus II. Bedsburg Cognomine dictus, & is quoque Colonienfis Profeffus, atque Canoniam hujus pro tempore Oeconomus anno 1587. die 9. Decembris in Priorem electus, demùm ob plurimas adminiftrationis fufceptæ curas ac moleftiffimas (quibus legaliter obviare haud poterat) difficultates lubens officio fuo ceflit anno 1590.

XVI. Marcellus Lentius antè Monafterii fimul ac totius Capituli feu Congregationis Windefimienfis Prior generalis, fævitia Batavorum Calviniftarum Clauftuali manfione fua contumeliofè dejectus, tum mifer exulare coactus, atque apud Religiofos Confratres fuos Afcetas Colonienfes hospitatus, fed & iisdem cum plena poteflate præeffe nominatus, cum totam Congregationem fuam annis circiter triginta plusquam laudabiliter rexiffet, plenus meritis in Domino requievit anno 1603. tertio calendis Decembris. Fuit ultimus Prior fimul ac primariæ Domûs Windefimienfis, quâ (fæviente hærefi) miferimè devaftata ipfe Marcellus cum Religiofis filiis ac fubditis fuis exul abire coactus, Coloniam Agrippinam petiit, ubi in fæpè nominata ifta Sacratiffimi Corporis Chrifti Ecclefia prædicto die & anno poft mortem fuam ante fumum Altare loculum accepit. Mors ejus toti Congregationi, fed vel maximè Colonienfi huic afceterio triftis admodum & luctuofa fuit, fiquidem omnes maximè verò Regulares Domicelli Colonienfes ceu Patronum & Magiftrum fuum constantiffimè venerati, ceu alterum Fundatorem fuum amabant, & plura beneficia ab eo multifariam fibi collata gratis animis recogitabant.

XVII. Wilhelmus III. Bufcius apud Batavos in primaria Canoniam Windefimienfi Profeffus, inde tamen cum aliis Religiofis Concanonicis fuis fæviente hærefi deturbatus, dum apud Religiofos Confratres fuos œconomi vices laudabiliter explevit (concorditer in id invitatus) etiam Prælaturæ fufces indeptus fuit, morte tamen naturali quafi propiùs imminente oneri fimul ac honori lubens ceflit anno 1605. octavo Idus Novembris.

XVIII. Henricus III. Brandt cognominatus, Profeffus Colonienfis poft annos quatuor fpontanea refignatione magis fubeffe quam ampliùs præeffe fibi delegit anno 1609.

XIX. Albertus Luyckenius pariter de proprio gremio canonicè promotus ob innatam quafi rerum gerendarum peritiam & admirandam (quibus nobiliter inclaruit) virtutum excellentiam anno 1610 Prior Generalis Congregationis Windefimienfis electus poft annos hujusmodi officio cefante etiam Prioratum Colonienfem dimiffit, Vicarius Generalis in Spiritualibus Diœceſis Osnabruggenfis in Weftphalia factus.

XX. Michael Caerſius, natione Belga Patria Antwerpienſis in notiffimo illo æque ac fanctiffimo Rubæ vallis Monafterio profeffus, anno 1623. fexto nonas Julii fuæ Congregationis Windefimienfis per Superiorem Germaniam Commiffarius ac demùm etiam anno 1637. duodecimo calendis Auguſti in Supremum Magiftrum feu Priorem (uti vocant) Generalem cum plenitudine potefſtatis feligitur, qui tandem anno Regiminis feu Prioratus fui Colonienfis anno decimo octavo, Generalatus verò quarto plenè tranſacto anno 1641. pridie Calendis Octobris terreſtrem mortalitatem exiit ad fuperos digreffus.

XXI. Michael II. Glafer cognomine dictus, SS. Theologiæ Doctor, ejusdemque facultatis in alma univerſitate Colonienſi Profeffor celeberrimus Sacrae Domus hujus Colonienſis filius & alumnus ex Imperiali Urbe Spirenſi progenitus, Jacobum Glafer Imperialis Camerae Spirenſis Aſſeſſorem Patrem habuit, qui idem mox ab adoleſcentia ſua ſuave jugum clauſtralis obedientia portare fufcepit, ſiquidem jam anno ætatis decimo ſeptimo parentibus licèt invitatis, ſacram Religionem Canonico-Auguſtinianam profeffus, ob felicem memoriam nec non acumen ingenii planè ſtupendum ufque ad eò in ſtudiis profecit, ut Doctorem SS. Theologiæ lauream adhuc ætate Juvenis pro merito fuerit aſſecutus, idem ipſe proin ſumma cum laude Doctorem Angelicum S. Thomam publicè explicare & interpretari ſolitus, dum indies ſingularis prudentia atque admirandæ doctri-næ ſuæ ſpecimina palàm edidit, primùm Prior Monafterii Merxeshufani in Haſſia designatus fuit, poſt mortem verò Michaelis Caerſii ſupradicti, venerabilis memoriae Prioris Colonienſis in oculos ſuffragantium incurrit, ut eo digniorem haud judicarent, qui Prædeceſſori illi Prior idem ac Succeffor ſufficeretur. Verùm digniffimus Antifites iſte communi omnium luctu-

luctu præmatura morte fuit abreptus, ætatis suæ anno 38. Prioratus sui septimo, Christi verò 1648.

XXII Hermannus Nivenheim Professus Coloniensis intra proximum mensem à morte Prædecessoris sui in Priorem electus quinquennio talis exstitit, quo usque demùm in fata declinavit anno 1653. decimo calendas Maji.

XXIII. Henricus IV. Caerfius Michaëlis supra memorati Venerabilis memoriæ Prioris ex fratre Nepos, electus anno 1653. die 16. Junii usque ad annum 1666. præfuit, quo decurrenre etiam Prior iste terris defecit quinto calendas Decembris.

XXIV. Petrus Mockel sub finem anni prædicti quarto calendas Januarii delectus, nec integrum quidem annum antestitit, sed præter omnem spem in fauces mortis incidit anno 1667. tertio nonas octob.

XXV. Gerardus II. Westerbergh cognominatus primùm 13. mensibus sub Rectoris solum titulo suprema Monasterii cura perfunctus, tum anno 1668. quarto nonas Novembris cum plenitudine omnis potestatis canonica electione in Priorem constitutus, post annos septem, non tam senio, quàm variis corporis infirmitatibus exhaustus, in generali Capitulo anno 1677. quinto Idus Maji in Monasterio S. Leonardi apud Leodium coacto, fasces regiminis deponere petiit & obtinuit.

XXVI. Casparus Van der Meer natione Belga Tungrensis in patria Canoniam suam *Passionis Christi* cognominata professus, ejusdemque Cœnobii in temporalibus Procurator seu Oeconomus anno 1677. ætatis 34. duodecimo Calendas Junii delectus, dum ceu stella primæ magnitudinis constanter emicuit (Dominus ac Patronus mihi perquam Gratiofus) ex congenita humilitate amplius præfidere respuens, ad nativam Canoniam suam remeavit, ibidem amplius sub claustrali obedientia usque ad mortem victurus.

XXVII. Joannes III. de Casteun Trajecti ad Mosam progenitus, prius in spiritualibus Rector Nobilissimi Parthenonis Coloniensis in Nazareth nuncupati dignissimus, nescio quibus de causis Prioratum suum spontanea resignatione (de prævio assensu Curie Romanæ in id clementissimè indulto) lubens dimisit, & ad priorem Rectoratum suum Nazarethanum supradictum abiit.

XXVIII. Joannes IV. Frölich cognominatus ex œconomio Coloniensis Canoniam SS. Corporis Christi anno 1690. tertio nonas Martii concordibus suffragantium votis electus laudabilissimè præfuit usque ad annum 1698. quo tandem fati concessit.

XXIX. Henricus Bornheim 3. Septemb. anno 1698. legitima electione in Priorem assumptus, vix ultra biennium in regimine perduravit, & anno 1701. ad strictiora aspirans Seraphicum FF. Capucinorum Institutum in Italia suscepit.

XXX. Paulus Dahmen anno 1701. die 31. Maji unanimi Capitularium voce abeunti Henrico suffectus, Vir rara litteratura insignis & idcirco supremis tum Theologiæ tum SS. Canonum gradibus condecoratus, nobilissimum Inclytæ Congregationis Windesimensis commembrum, ejusdemque actualis Definitor, Visitator & Secretarius, nec non Sacri Ordinis Cellitarum Commissarius Generalis Autoritate Sedis Apostolicæ confirmatus.

CONFLUENTINUM,

Antiquissimum S. Castoris intitulatum Canonicorum Regularium collegium, istud tamen jam pridem omninò sæcularisatum, dum olim & à prima institutione sua Regulari observantia plurimum inclaruit, de quo Pennotus noster in Historia tripartita lib. 2. cap. 39. num. 3. sic legendum: *Confluentia locus est, ubi Mosella Rhenum influit, ibi loci Hetto, qui ex Abbate Monasterii cujusdam Mediolanensis factus fuerat Archiepiscopus Trevirensis anno 1147. à S. Materno in somnis admonitus fundavit Monasterium Canonicorum Regularium, in quod corpus S. Castoris de Cordona (Diæcesis Trevirensis civitate Comprovinciali) transferens collocavit. Sed Canonici S. Castoris ante plures annos vitam Regularem abjecerunt. Tritemius in historia Hirsaugiensi ann. 847. & 917. & ex illo Molanus Lib. 1. de Canonicis cap. 14.*

CONFLUENTINUM,

Jam pridem antiquatum, quod & ipsum tempore & authore non notato fundatum titulo S. Mariæ Magdalenæ pœnitentis claruit, ac propè Confluentias civitatem olim constitit Virorum Monasterium Congregationis Windesimensis Authore Venerab. P. Arnolde Priore Bodecensi strenuè reformatum. Cæterà nobis vel invitis penitus ignotum, utpotè sequentibus annis diuturno strepitu martiali omninò perditum & annihilatum.

CONFLUENTINUM,

Parthenium usque modò perstat, Sodalitium communiter S. Barbaræ Virginis & Martyris intitulatum, de qua nuper ex Diœcesi Trevirensi fidus Achates vel modicam sequentem ad nos transmisit relationem: *Consistit hoc S. Barbaræ Virginis & Martyris Domicilium Religiosum, etsi soliam tenue & modicum, sacris tamen Regulis Augustinianis devotissimum & addictissimum, degunt Canonice Moniales sub Ecclesiastica Jurisdictione Ordinarii seu Metropolitanæ Trevirensis, de cætero quoad primam Parthenii claustræ hujus originem seu relationem de præsentî ad manus acquirere nondum potui &c.*

CONSTANTIENSE,

Collegium Cathedrale Provinciæ Moguntinæ intra muros Urbis Constantiensis ad lacum Podanicum in Superiori Suevia signanter temporibus S. Conradi Constantiensis Episcopi numero decimi quinti anno 976. relati, ut & S. Gebhardi in eadem cathedra Successoris (intermedio Gaminolpho) proximi anno 996. cælis asserti, sub communi vitæ disciplina regulari constituisse manifestè satis liquet ex antiquo Breviario Constantiensi, studio & opera Hugonis de Landenberg Cathedralis Ecclesiæ Constantiensis Canonici jam ante annos 200. typis edito; ubi in festo ejusdem S. Conradi Episcopi die 26. Novembris in lectione sexta hæc habentur. *Auget (S. Conradus antedictus) quoque majoris Ecclesiæ fratrum manerum spatiosam ex propriis, ac memoriale tradens in alodium, ne similitantes Deo gravius paterentur, victus & vestitus dispendium, illud tanquam in deserto mormuranti-bus virus irreperet serpentinum, quod non nisi per Dominicæ Passionis fugatur intuitum: hæc ibi. Ex quibus nota, quòd in antiquo Breviario dicantur fratres, qui in recentiori inaudiunt Canonici magno satis antiquæ & religiosæ Antiquitatis documento, at nomine usitato apud Canonicos illos, qui olim simul in claustrò commorantes vitam communem observabant. Sed res clarior emicat in S. Gebhardo antedictò, qui (uti videre est in diplomate seu privilegio, quo is ipsemet bona sua præfatæ Cathedrali Ecclesiæ Constantiensi tradidit) expressa mentio fit *Monasterii Cathedralis & fratrum ibidem Deo servientium: itemque Regulæ Canonice, juxta quam vivebant, testimonium perhibente Jacobo Manlio in Chron. Constantiensi fol. 546. ubi integrum illud diploma ponit in hæc verba legendum: Noverint omnes tam præsentès quàm futuri, quòd ego Gebhardus Sanctæ Constantiensis Ecclesiæ frater indignus cogitem pro remedio animæ meæ, nec non Evangelica secutus mandata consensu Fratrum meorum & advocati mei Udalrici tam juris mei proprietatem quàm parentum successiones in locis Oberndorff, Huzlinbach, Philofinga, Lutheresdorff cum omnibus appendiciis, ad eadem loca pertinentibus, ædificiis, mancipiis, pascuis, sylvis, aquis, aquarumque decursibus, mobilibus & immobilibus, & cunctis ad eadem loca pertinentibus dignoscor habere, trado ad S. prædictæ Constantiensis Ecclesiæ Cænobium fratribus Deo ibidem assidue famulantibus, cui Vir summæ Religionis & doctrinæ Conradus Episcopus Regimine speciali præfectus esse videtur, eà tamen conditione, ut ego eandem ad me recipiens proprietatem, vel alius ejusdem fraternitatis quemcunque voluere censum inde persolvat, singulis quibusque adhuc impofterum annis festivitate S. Patris nostri, ac Venerabilis Patris Gregorii prædictis fratribus, sicut Canonica monstrabit regula, sumat. Acta Constantiæ quarto Idus Martii præsentè & confavente prædicto Advocato meo Udalrico, nec non & aliis testibus, quorum subscripta sunt nomina Eberhart, Lufriid, Elerbolt, Obrecht, Adebort, Merebot, Lufpret, Sigipret, Hadepret, Dietyer, Werns, Adilgot. &c. Ita tenor recitati diplomatis, quod maximè facit contra Gabrielem Bucelinum, & Ægydium Rambeck binos sacrae familiæ Benedictinæ Chronographos, qui antiquum sæpè dictæ Cathedralis Constantiensis Ecclesiæ statum fuisse Monastico-Benedictinum adstruunt. Alius in rem nostrum habetur testis à partium studio prorsus immunis Henricus Murer Carthusianus in sua Helvetia sacra anno 1640. typis Lucernensibus Germanicè edita, ubi is fol. 247. in præfatione vitæ sæpè nominati S. Conradi plures recenset vitæ Sanctissimi Episcopi hujus scriptores, atque hos inter etiam notissimum Encomiastem Benedictinum Arnoldum Wionem, de quo taliter pronuntiat: *Es irret sich der Author, indem er Ihne (S. Conradum) einen Benedictiner macht, dann Er keiner gewesen.* Et in fine fol. 269. etiam in historia S. Gebhardi idem Carthusianus antè citatus Wionem falsa scripsisse redarguens taliter incusat: *doch irret Er (Arnoldus Wion) indem Er Ihne (S. Gebhardum) einen Benedictiner zu St. Gallen, oder in der Reichenau macht.* Accedit insuper, quod haud ita pridem ex relatione nobilis ac Clarissimi Viri Danielis Karrer Reverendissimi ac Illustrissimi Cathedralis Capituli Constantiensis pro tempore Syndici nobis palam ingenuè confessi habemus, scilicet sese plenissimam quidem memorati Constantiensis Capituli documentorum & Archivii habere notitiam, ac plures legisse ac relegisse Bullas circa S. Conradum & Gebhardum expeditas, ex nulla tamen illarum colligere potuisse, quòd vel alteruter Sanctorum Episcoporum illorum aliquando fuerit Monachus, multò minùs verum esse, quòd Cathedrale Capitulum Constantiense primis & antiquioribus illis sæculis fuerit Monasticum seu cucullatum.**

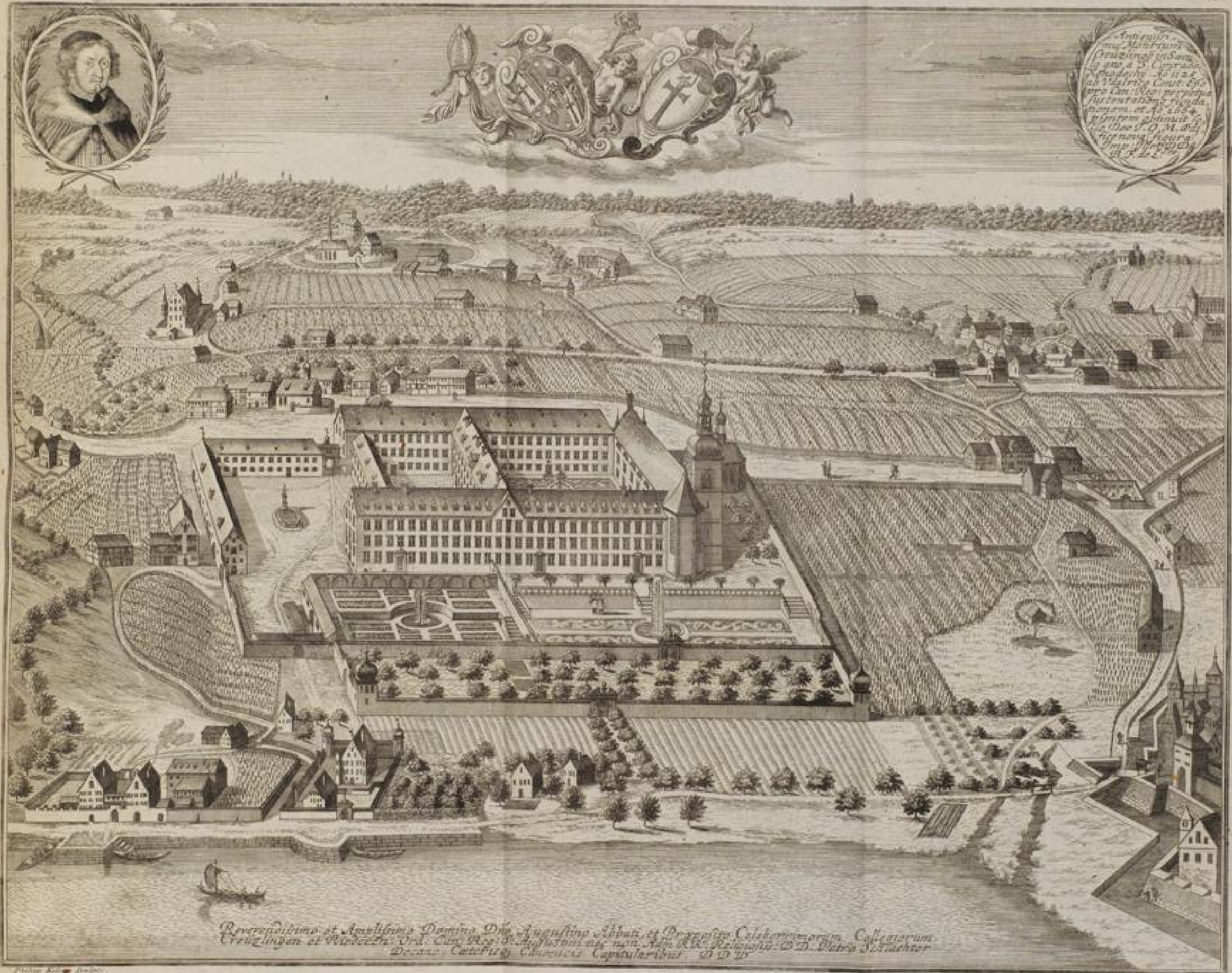

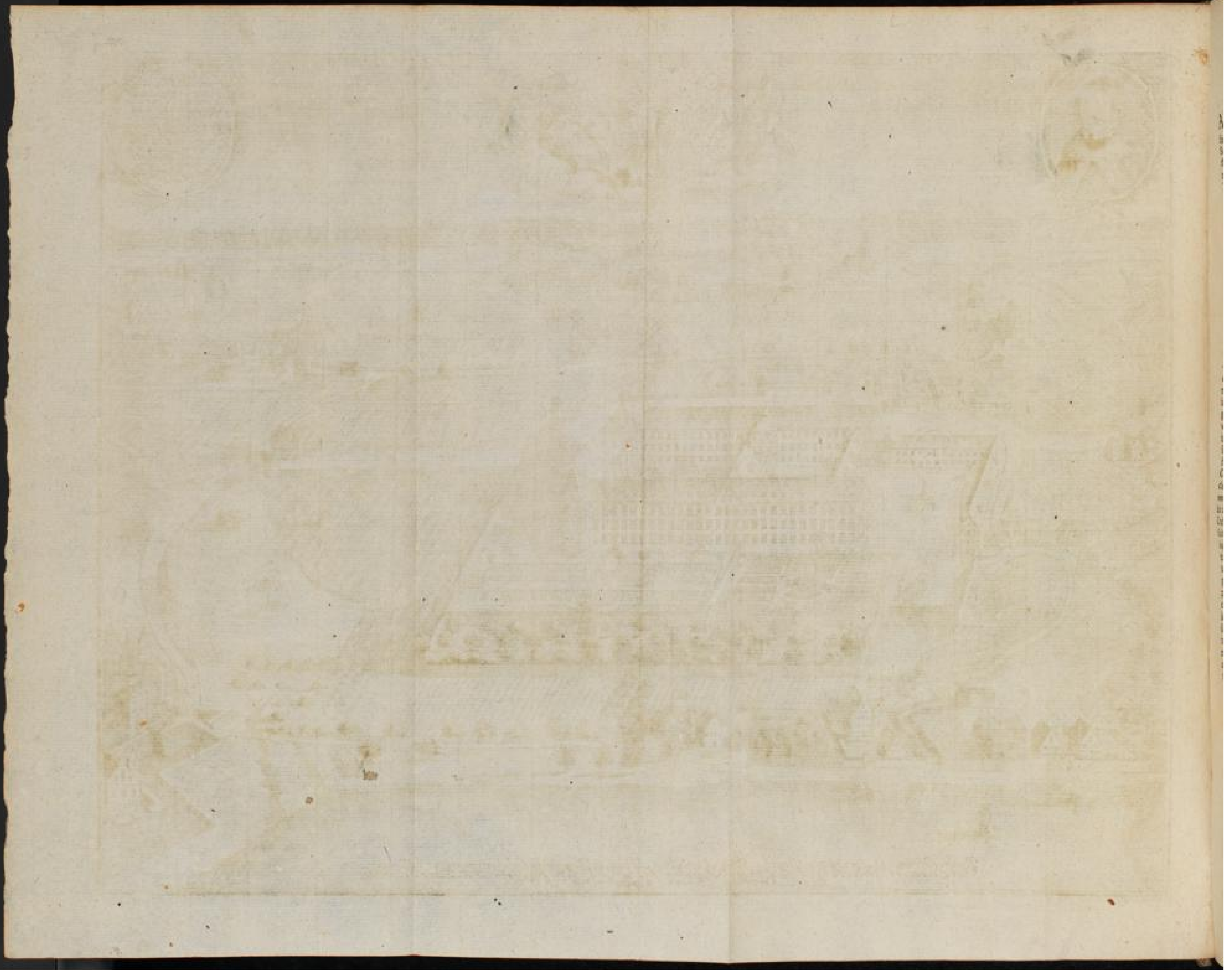
Antiquissimus Monasterium
Creslingense in Sacy
19 qno a S. Conrado
Xthodochy. An ii 25
ab Vdalrico Const. Ep'o
pro Can: Reg: perpetua
sustentatione funda-
tionem, et An 1664
plentem obtinuit 19
lo Deo J. Q. M. Edi-
fice novas figura
Imp: Phil: D. D.
B. F. de L. 300

allegiarum
Schlachter

Philipp Kili. Sculp.

CONSTANTIENSE,

Alterum tale, post Cathedrale tamen, quamvis paulò minus ab illo minoratum, præ reliquis tamen omnibus Civitatis istius Collegiis sacris faciliè præcipuum, sæcularium itidem Canonicorum Collegium cum adspectante propria Ecclesia sua Sancto Stephano Proto Martyri sacrum, tota veneranda antiquitate sua admodum præstat, dum nempe primam originem suam seu foundationem refert ad decursum sæculi noni, quando nimirum Cathedralis Canonicus quidam in proprio fundo suo Salmonsach in Turgovia situato novam quandam Ecclesiam edificari fecit Divo Nicolao Myrensi Episcopo sacram, quam tamen postmodum idem fundator dum anno 831. ad officium & mitram Pontificalem promotus fuit, in ipsam Constantiensem Urbem suam recepit ad Ecclesiam supra dicto Proto-Martyri dicatam, eique plures aliquot Regulares Canonicos (prout certa fide refert Jacobus Merck in suo Constant. Chronico fol. 24.) immisit seu transfudit, inibi de posthac in officio Clericali commanuros; ubi tamen hodieum & quidem jam à tempore, ejus memoria non extat, observantia Regularis penitus exulat Præposito uno & Canonicis Capitularibus numero novem isthic inofficiatis. Cætera grata memoria hic recolendum occurrit, qualiter primis Canonice foundationis hujus sæculis inter Clericos Regulares inclutus isthic constiterit Urbi & Orbi notissimus ille Bertholdus Presbyter natione Suevus communiter *Constantiensis* appellari solitus, isque communiter pro tanto habitus, qui sub Henrico Quarto circa annum 1054. plura conscripsit opuscula, itidem per nos suo loco recensenda infra.

CREUZLINGENSE,

Imperiale Collegium Diocesis Constantiensis ad lacum Acronianum extra muros Constantienses non tam gratissima situatione sua jucundissimum, quam amplissimis redditibus uberrimum, sed & structuris suis omnino novis verè Magnificentissimum, vetustissimæ Originis suæ primum fundatorem quem habuerit, non tam incuria satis Antiquitas, quam detestanda malevolorum, qui sacra penitus abolere satagunt, perversitas, etsi quidem haud manifestarit, certum tamen & authenticum primæ vetulstatis arcanum nempe Henrici IV. diploma Cæsareum hodieum à Creuzlingensibus integerrimè servatum apertè prodit, S. Conradum anno 935. ad Infulam Constantiensem promotum, primitus hoc condidisse & genuinum fuisse Ecclesiæ hujus Creuzlinganæ fundatorem, & quidem statim à suscepto sui Pontificatus officio; siquidem Anselmus Comes de Calw anno reparatæ salutis 938. in suam Majorumque suorum salutem in Ecclesia montis *Wurmblingen* anniversarium constituit, certis sicuti prædiis *Abbatibus & Conventui Creuzlingensi* (ut in authentico foundationis habetur) in rei confirmationem traditis, ita conditionibus planè mirandis simul adjectis, quæ pro libitu legendæ prostant apud Crusium in *Annal. Sueviæ* part. 3. lib. 2. cap. 17. ubi etiam Historiographus iste addit, *Calwenfes Comites, quia potentes olim in his locis erant, magnam vim bonorum ad Monasterium Creuzlingense contulerunt &c.* Est autem memoratum *Wurmblingen* locus in notissimo Sueviæ Comitatu Hohenbergensi, ad Nicrum flumen binas inter Rotenburgum, & Tubingam Wirtembergicam hanc, illam verò (ditione sua) Auftriacam civitates gratissimè situatus, templum ibi exstitit S. Remigio Episcopo Rhemensi & Confessori sacrum vertici montis impositum, uti miraculis celeberrimum, sic & peregrinationibus piis, bello verò Suecico cum adiacentibus, quas insignes admodum habuit, ædibus parochialibus non tam sacrilegè direptum, quam terribiliter exustum; inde tamen sub annum 1646. è busto suo sumptibus Creuzlinganis resuscitatum, magnum denuò Convenarum numerum attraxit, trahitque hodie, solitis præsertim verò Veneris diebus, quibus per anni circulum hebdomadatim recurrentibus loci hujus religio (urgente Zelo Canonicorum Creuzlingensium animarum curam isthic exercentium) mirificè propagatur, dum nempe sexcenti plus minus peregrinantes aliquando causa devotionis advolant, & vota sua Domino reddunt, eò maximè quòd inibi vigeat Fraternalitas sub titulo S. Sebastiani Martyris novissimè sub annum 1688. instituta, privilegiis suis & indulgentiis ab Innocentio XI. collatis incluta plurimum: sed & amplius ad pedem montis in præfato *Wurmblingen & Hirschau* pagis gemina vigent Beneficia Matrivi Creuzlingensi pleno jure subdita & incorporata. Verùm his per intermedium seu obiter hic annotatis vetulstatem Creuzlinganam amplius perstringamus, cui magis stabiliendæ principaliter facit, quòd S. Conradus antè dictus anno 968. Hierosolyma (quòd tertia vice durante Episcopatu suo peregrinationem devotus suscepit) in Germaniam redux Creuzlingæ ex opposito Cænobii trans *Stratam*, uti vocant, occidentalem propriis sumptibus non tantum fundaverit, verùm etiam (attestante officio Ecclesiæ Constantiensis) propriis manibus suis erexerit hospitale quoddam, cujus curam in Spiritualibus Priorem (ut ibi sanctus iste Antistes loquitur) Creuzlingensem in temporalibus verò Religiosas Virgines in vicino Parthenone *Münsterlingensi* (de quo suo loco particulariter agemus infra) habere voluit; & factum est ita, quo usque S. Gebhardus ejusdem Divi Conradi in Cathedra Constantiensi Successor (intermedio

folùm Gaminolfo) proximus dictum Hospitale suo loco motum in *Münsterlingen* transferri fecit; quo casu translationis hujus, accedentibus insuper bellis intestinis, & concatenata temporum illorum iniquitate plurimùm certè passura fuerat Creuzlinga, nisi Deus suorum semper amans in tempore providisset, & suscitasset subinde Spiritum Udalrici primi hujus nominis è Comite Dilingensi & Kyburgensi anno 1117. Episcopi Constantiensis, ordine Successionis tricesimi noni, qui decoris Domini studiosus admodum ac diligens & Zelo Religionis jugiter ardens, locum in honorem SS. Udalrici Episcopi Augustani & Afræ Martyris jam priùs extructum juvare cogitans certa quædam prædia, Decimas, & alias diversas possessiones Henrico id temporis Antistiti Creuzlingensi tota proprietate contradidit, quæ postmodùm omnia tum Honorius II. tum Henricus IV. propria uterque autoritate sua confirmavit, & quidem (uti legimus) ea omnia sub utriusque Juris bannò stabilita; unde plures hallucinantur, qui memoratum Udalricum Episcopum primum Ecclesiæ Creuzlingensis fundatorem adstruunt, qui non nisi fautor & restaurator illius fuit, contrà ac nominatim scripsit Gabriel Bucelinus Ordinis S. Benedicti Monachus Weingartensis in sua Germania Chrono-Topostematographica part. 2. fol. 169. ubi etiam perperam addit, Creuzlingam nullos adhuc id temporis habuisse Prælatos, planè omnium, quas hætenus adduximus, autoritatum omnino ipse ignarus.

Porro si nominis Ethymon attendas, *Creuzlinga* probabiliter illud acceperit ab insignibus reliquiis de salvifico ligno S. Crucis Servatoris nostri, quas auro & argento, nec non pretiosis margaritis pretiosissimæ Cruci decentissimè huc usque inclusas religiosissimè servat & colit à suis primordiis, re & nomine Christo Crucifixo consecrata, ut scilicet quemadmodum alii grandibus inflatis delectantur titulis, ita *Creuzlinga* multò rectiùs cum Apostolo Galat. cap. 6. v. 14. *in cruce Domini nostri Jesu Christi* tanquam militari salutis humanæ labaro, ac triumphali vexillo unicè gloriatur, ad hoc noviter animatum stupendo planè prodigiò, dum scilicet ignis plusquam hostilis Creuzlingano templo sub annum 1633. violenter injectus, omne ædificium illius (ut infra pluribus dicetur) miserimè depastus intactam solummodo reliquit Crucem, de qua justa hominis statura dependet effigies Salvatoris, inibi suspensam, nec etiam pilis nativis, mento ac capiti appositis ullam in tantis flammis læsionem inferre ausus; quod miraculum etiam plura alia fuerunt diversimodè secuta, quapropter sacrosancta Crux ista dignè colitur, & feria sexta cujusvis hebdomadæ à fidelibus magno numero concurrantibus singulari devotione visitatur, & maxima veneratione Sacrosancta habetur; atque pro majore hujusmodi cultus incremento novissimè sub annum (quo hæc scribimus) 1689. in Ecclesia Creuzlingensi novum quoddam altare fuit apparatus, reclusas in se continens totius corporis reliquias S. Leontii Martyris, Roma nuper isthuc translatas, easque publicæ venerationi convenienter expositas, sed & auro argenteoque, nec non unionibus ac margaritis pretiosissimis ad stuporem exornatas: quibus imminet eadem Crux Miraculosa in eodem Altari desuper pendula, & devotissimis precibus indies adorari solita. Sed Abbatialem etiam hîc attendamus dignitatem, quam in Reverendissimis Ecclesiæ hujus Creuzlingensis Prælati amplius adauget titulus sui Ordinis Visitatoris, quales ii jam sub annum 1339. à Benedicto XII. omnium Monasteriorum per trinas Provincias Moguntinensem, Trevirensis, & Coloniensem suprema autoritate Apostolica fuerunt constituti; quod ipsum privilegium nova confirmatione sub annum 1459. reiteravit Pius II. Ejusdemque Juris executionem realiter adimplendam mandavit Zacharias Delphinus Apostolicæ Sedis Legatus anno 1588. nec non illud ipsum primùm initio ferè decurrentis sæculi nostri nempe anno 1603. Clemens Papa VIII. *ex certâ scientiâ* (prout sonant verba Bullæ in id clementissimè datæ) *ac maturâ deliberatione, deque Apostolicæ potestatis plenitudine Abbati Creuzlingensi pro tempore existenti concessit; & confirmavit pro Diocæsi Constantiensi, Augustana, & Basileensi, quâocumque & quotiescunque opus foret illud exercendi &c.* Pontificiæ huic autoritati accedit etiam Sacrosancta Synodus Constantiensis in speciali quadam Bullâ de anno 1415. data, ubi inter alia sic habetur: *cum eidem Abbati Monasterii Creuzlingen existenti pro tempore, uti Patri Abbati etiam plura Monasteria dicti Ordinis S. Augustini in Diocæsi (Constantiensi) variis locis existentia secundum ejusdem Ordinis Regularia instituta per Sedem ipsam ex certa scientia approbata subessent, in quæ, eorumque Personas degentes in eisdem Jus seu Superioritatem visitandi, corrigendi, & nutriendi haberet, propterea Abbas & Conventus ejusdem Monasterii in Creuzlingen in quibuscunque actibus solemmibus, nec non Processionibus generalibus, quæ fierent, ac etiam in generali Concilio meritò præferri &c.* Quæ Jura ac privilegia omnia & singula per me salva sint etiamnum & integra, non item per alios, qui hodiè apertè contradicunt; quam tamen litem hîc discutere non est meum, sed post dignitates & immunitates sacras juvat etiam commemorare politicam & Imperialem; hæc enim Reverendissimi Domini Domini Canonice hujus Abbates inter communes & immediatos, uti vocant, S. R. J. status nunquam non excelluerunt usque in præsens, prout apertè factis constat ex Matricula Imperiali novâ & antiqua, item ex Rescriptis Cæsareis, quibus ipsi

ad

ad generalia Imperii Comitia seorsim semper fuerunt invitati; nominatim autem anno 1522. à Carolo V. Norimbergam, anno 1582. à Rudolpho II. Augustam Vindelico- rum, anno 1606. ab Eodem Imperatore Ratisbonam, anno 1640. à Ferdinando III. iterum Ratisbonam, & novissimè anno 1662. ab Augustissimo Imperatore nostro Leopoldo I. Reverendissimus ac Amplissimus Dominus Dominus Augustinus Abbas itidem Ratisbonam. Talibus ergo præ eminentiis suis Creuzlinga dignanter dotata & honorata, uti hæcenus in utroque foro Ecclesiastico scilicet & Sæculari in clyta refulsit, talis & in ævum pro meritis constantissimè conservanda vigeat, floreat, ac excellat in suis S. R. J. Prælatiis, quorum ordinatam Successionem hæc enumerare constituimus, prout suggerit ex Actis domesticis fideliter desumptus, qui hæc sequitur

SYLLABUS ABBATUM.

Tametsi pluribus sacrae Familiæ nostræ Canonico-Augustinianæ Prælatiis in Superiori Germania præsertim apud vicinos nostros Bavaros & Austriacos titulus *Abbatis* minus arrideat, & quasi Monachismum sapere fastidiosus omnino sit & ingratus; aliis tamen de eodem Ordine satis acceptus ille est & usitatissimus, maximè apud Suevos nostris & Silesios, nominatim autem apud Creuzlingenses: quibus ab antiquissimis temporibus, imò statim à prima fundatione communis fuit titulus iste ac proprius, prout apertè constat ex Bullis Pontificiis, aliisque Authenticis plurimis, quale præ reliquis est geminum illud Breve Apostolicum ab Eugenio III. sub annum 1145. & annum 1146. clementissimè datum: atque utriusque istius tale est initium: *Eugenius Episcopus Servus Servorum Dei dilectis Filiis Henrico Abbati ejusque Fratribus &c.* Idem tenor est etiam Bullæ Innocentii VIII. de anno 1487. ubi is in Confirmatione Privilegiorum Creuzlingensium primarium loci Rectorem disertè nominat *Abbatem pro tempore existentem.* Neque discrepat Sacrosancta Synodus Constantiensis, cujus in Bullâ supra citatâ verba etiam hæc sunt: *cum Abbas etiam (Creuzlingensis) in Abbatiali dignitatis promotione Abbatem Monasterii in Petri Domo Ordinis S. Benedicti longè præcesserit; nec non Abbas pro tempore existens dicti Monasterii in Creuzlingen mitrâ & amulo cæterisque Pontificalibus Insigniis ex speciali privilegio sedis Apostolicæ, cui non est in aliquo derogatum, uti & gaudere ab olim consuevisset: quibus dictus Abbas Monasterii Petri Dominus minime utebatur seu gaudebat &c.* Ergo cum Abbatibus nobis hæc negotium est, & tales modò veniunt suo ordine recensendi: quorum tamen primorum aliquot notitiam (secundum nomina & res gestas) ad posteros transmittendam tum injuria temporum, tum fatalis interitus antiquorum documentorum omnino subtraxit; non quòd non fuerint, sed quòd nomina illorum & (ut diximus) res benè gestæ quocunque tandem fato penitus exciderint, quod malum aliis etiam pluribus sacris Domibus, & Collegiis commune est, & perquam dolendum, præclara hujusmodi bellaria litteraria haud dubiè magnam historiæ lucem allatura, vel igne conflagrâsse, vel blattis & tineis in prædam cecidisse, vel denique alio quovis modo in maximum damnum interiisse custodibus illorum interim innocuis planè, si enim lapides etsi benè solidos aliquando rodit longæva ætas, an forsitan chartis parcat edax rerum vetustas? sed priusquam insistamus cæptis, obiter saltem hæc commemorare liceat Jura & privilegia Abbatibus Creuzlinganis jam olim indulta; siquidem magna merita ut plurimum post se trahunt pedissequas gratias, & comites favores magnorum Principum, ut puta Pontificum, Imperatorum, Regum &c. quorum liberalitas nusquam clariùs respundet, quàm in dotatis abs se Ecclesiis ac Religiosis Domiciliis. Ignosce Lector Venerande, qui Jura & privilegia memoratis Abbatibus istis diversimodè concessa nosse cupis, si te ad Bullas & Litteras Originarias ablegem tibi æquè ac mihi (ut jubeor) pro voluntate & necessitate coràm exhibendas; ipsa enim longitudo (ut responsum fero) quandoque fastidium creat, & historia nisi filo continuo fluat, tædio est, imò quædam breviter solum rectè judicantur, quàm cum nauseâ producuntur. Ne autem genium tuum ac curiositatem defraudem, quam scire utiliter interest, attende quædam compendio hæc danda. Potest ergo Abbas Creuzlingensis pro tempore existens, vi suæ potestatis & Jurium Ecclesiæ Matrici suæ Creuzlingensi subditas inofficiare, uti loquimur, seu procurare, vel per Sacerdotes sæculares, vel per suos Regulares, prout ipsi in Domino meliùs videbitur, fructibus superfluis in congruam sustentationem Religiosorum convertendis. Ita formalia in Bullis Pontificum tam Romanorum quàm Constantiensium, quorum unus nempe Udalricus I. antè dictus pro ratione addit: *ut ordo Canoniarum Regularium perpetuis hæc loci possit subsistere temporibus, concedimus &c.* Sed succedat tandem Ordo Abbatum, ex quo alia quam plura Privilegia ab iisdem per summam industriam impetrata faciliè patebunt.

I. Henricus I. à Lucio II. & Eugenio III. varia privilegia impetravit, quæ fuscè continentur in Bullis Papalibus de anno 1144. 1145. & 1146. datis. Fratrem germanum ipse habuit Marquardum avita stirpe & prosapia nobilem, qui Religionis causa Hierosolymam abiturus anno 1147. villam *Büttershausen* sub certis conditionibus Ecclesiæ Creuzlingensi ut propriam deinceps possidendam legavit.

II. Manegoldus Comes à Montfort electus anno 1149. post biennium ab Eugenio III. Bullam obtinuit sub annum 1151. datam, in qua signanter descripta recensentur quævis bona immobilia ad Ecclesiam Creuzlingensem pertinentia, ubi inter cætera sic legitur: *Quæ Monasterium in presentiarum justè & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium seu aliis justis modis Deo propitio poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus & illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, videlicet Horgencella & cætera, quæ in pago Linchaw rationaliter possidetis, in pago autem Turgow; Sulgen, Onwangen, Wilar &c.* Anno 1154. idem Abbas Canoniam suam Creuzlinganam & privilegia illius etiam autoritate Cæsareâ confoveri, ac stabiliri procuravit, testimonium perhibente authentico, quod hodieum superest diplomate Friderici Barbarossæ id temporis rerum potentis, apud quem præfacto anno querelam etiam ipse movit ratione fundi sui circa domos, prata, & vineas ab Inquilinis Constantiensibus diversimodè turbati; quare idem Imperator Jus advocatiæ Creuzlingensibus administrandum soli sibi, suisque in folio regni successoribus deinceps sacrosanctum haberi voluit, simulque ne hoc alii quomodolibet infringere præsumant firmissimè statuit, Asylum perpetuum Creuzlingæ constituit, ac ne quisquam sub quovis prætextu aut colore justitiæ ibidem potestatem exerceat, districtè præcepit; Hermanno id temporis Episcopo Constantiensi Commissario in hujusmodi executionem realiter adimplendam autoritate Cæsarea specialiter deputato, cum quo postmodum anno 1157. Manegoldus Abbas iste concambium quoddam iniit, Bulla Hadriani IV. roboratum, ac tandem anno 1173. vir uti splendore generis, ita fervore Religionis eximius, virtutèque, sanguine nobilior, postquam 24. annis non tam præclaro laudatissimæ vitæ exemplo, quàm maximo rei familiaris incremento dignissimè præfuit; vitam finiit temporalem die 9. May anno 1173.

III. Albertus usque ad annum 1189. in officio Prælaturæ provixit, de cujus industria authenticum à Friderico I. Imperatore respectivè datum & impetratum, quo Creuzlinga deobligata fuit & exonerata gravissimis advocatiæ molestiis, maximè verò causa principali illius seu Advocatis toties quoties tantoperè facinorosis, molestis & onerosis.

IV. Marquardus electus anno 1189. laudatur, plura privilegia & confirmationem eorum in favorem Ecclesiæ suæ à Viris principibus maximè ab Imperatoribus Suevis Henrico VI. & Philippo concessa sagaciter impetrasse. Ejusdem sub regimine & anno 1196. Venerabilis Dominus N. Cathedralis Ecclesiæ Constantiensis Decanus Anniversarium sibi constituit in Choro Creuzlingensi de posthac celebrandum 24. libris monetæ Constantiensis in hujusmodi fundationem numeratis. Authenticum hujus constitutionis etiamnum superat, in quo recensentur plures hujus temporis Canonici Creuzlingenses natalium splendore ac lectâ nobilitate præcellentes, qui præ cæteris sunt Henricus de Zollern, Albertus de Wormblingen, Bertholdus de Thumpil, & plures alii, quorum avitæ ceræ accedente virtute utique non mediocriter in arâ Domini supra candelabrum positæ splenduerunt; nobilitas enim religionem haud impedit, aut dedecorat, sed adjuvat, & magis ornat, velut aurum scintillantes in annulo gemmas. Memoratur etiam ibi specialiter villa Hungerweil, item alia bona immobilia pro tunc ad Creuzlingenses pertinentia, quare meritò satis miramur Bucelinum, qui dum hic in sua Descriptione Creuzlingenses debuisset viros profus innocuos sine offendiculo saltem præterire, ne dicamus justissimè commendare, magis ausus fuit eos temerè cavillare & accusare de œconomia male administrata: cujus tamen assertum apertè refutat ipsa tot nobilium Præfulum prosapia, & œconomia cura vigilantissima. Anno proxime sequenti seu anno 1197. legimus Wernherum, qui fuit Ministerialis Rudolphi Comitis Habsburgensis, de pleno consensu ejusdem Rudolphi & filii ipsius Alberti prædium *Hirschblatt*, & molendinum in *Küttenhusen* in suam suorumque salutem Abbati & Conventui Creuzlingano tradidisse, eumque paulò post de pari consensu Domini sui Rudolphi Comitis similiter ad pias causas tradidisse bona sua in *Hirschblatt*, *Jetterhusen*, & aliis locis circum circa situatis de posthac perpetuo proprietatis jure possidenda in pascuis, nemoribus, sylvis, agris, pratis, &c. Diethelmo Episcopo Constantiensi in defensionem & conservationem piæ fundationis hujus à dictis Comitibus exorato sub annum 1198. quo decurrente vel altero proximè sequenti (nam de certo quodam determinato non constat) Marquardus Abbas iste vivere simul ac præesse desuit die 20. Martii, anno (ut diximus) non notato.

V. Theo

V. Theodericus legitur sub annum 1213. procurasse diremptionem litis autoritate ordinaria factam Conrado Episcopo Constantienti ratione decimarum in Pfaffenberg exortæ; vigore cujus duæ partes Ecclesiæ in Wurmbingen, tertia verò Ecclesiæ in Silchem cesserunt, ita dijudicante eodem Episcopo, qui sub idem tempus prohibuit Bertholdum Comitem de Heiligenberg Juri ac titulo Advocatiæ innisum Comiti de Arbon tradere ac donare homines, ut vocant proprios seu mancipatos hinc inde in territorio Creüzlingensi commorantes, ratus extra limites & cancellos illius tentatam hanc procedere potestatem. Porro idem Episcopus in favorem Theoderici Abbatis hujus solennem edidit Confirmationem publico testimonio roboratam privilegii illius, quo datur Creüzlingensibus parochias suas curari seu administrari facere per sacerdotes sive sæculares sive regulares; verba autem memorati privilegii seu solemnii testimonii inter alia hæc sunt: *Notum facimus, quòd sicut Prædecessores nostri cum consensu Capituli sui Monasterio de Crucelin Ecclesias ejusdem Monasterii cum suis proventibus ad usus fratrum loci ejusdem confirmamus, indulgentes Fratribus ejus, ut Ecclesias suas sive per Confratres suos Presbyteros, sive per Sacerdotes Sæculares, sicut & hætenus factum est, prout magis expedire videbitur pro sua voluntate procurer inofficiari.* Atque hoc ipsum Decretum Henricus Conradi hujus in Episcopali Cathedra successior proximus itidem sub eodem prorfus tenore sub annum 1234. nova Confirmatione reiteravit. Anno 1226. idem Abbas apud Henricum VII. Romanorum Regem prævaluit contra Comitem Rottenburgensem possessiones Creüzlingenses in Neckeraw & Wurmbingen potenter admodum infestantem, dum scilicet invasor iste iniquus sub comminatione multæ centum marcarum argenti examinati à male tentatis suis fuit deterritus. Tum anno proxime sequenti seu anno 1227. Theodericus noster subscripsisse legitur testimonio cuidam, seu litteris publicis, duo ditionis suæ curtia concernentibus, & quidem præsentibus Canonicis suis Riwino Priore, Wolfino Plebano, Rudolpho de Obenried Cellario, Udalrico de Bintmaringen, Conrado Fincker, Conrado de Ligishatshausen, Udalrico de Mollickhaim, Henrico de Wengta &c.

VI. Conradus I. post mortem Theoderici electus anno 1227. autoritate Fridrici II. recuperavit arcem suam Radorach certa pecuniæ summa in id numerata, pro qua tamen idem Imperator vicissim firmam condixit & promisit assistentiam ratione Hirschlatt & Horgencellæ cum appertinentiis effectivè præstandam, ne scilicet hæc (ut in authentico habetur) Monasterii bona abriperentur, aut devenirent in alienas manus.

VII. Sifridus primo statim regiminis sui anno Collegium suum Creüzlingense, nominatim autem Ecclesias in Wurmbingen & Ranchweil cum appertinentiis in specialem Sedis Apostolicæ protectionem recipi voluit, quod & Gregorius IX. clementissimè præstitit anno Pontificatûs sui 2do. Tum Instrumento cuidam publico sub annum 1235. conscripto inserta leguntur sequentia: *actum præsentibus fratribus Conrado quondam Abbate ibidem &c.* Unde conjicitur, ipsum Conradum Abbatem antèdictum paucis saltem aliquot annis ante mortem suam ultrò Prælaturam dimisisse, & sub Sifrido hoc vitam privatam vixisse. Anno 1240. ipse Sifridus ab Ordinario suo Henrico Episcopo Constantienti innovatam obtinuit licentiam & facultatem, qua conceditur imò & autoritate ordinaria iteratò statuitur, quasvis Ecclesias Matrivi Creüzlingensi subditas & incorporatas ad libitum Abbatis pro tempore existentis per Presbyteros sive sæculares sive Regulares administrandas hac in parte imperturbatas debere relinqui. Anno 1244. centum marcis argenti Tutweil, Buech, Krillenberg, Murckart & Tingelhart cum Jure Advocatiæ & aliis pertinentiis de speciali consensu Hermanni Comitis Kyburgensis directi Domini in omnimodam proprietatem emit; tum anno 1247. ab Innocentio IV. in specialem Sedis Apostolicæ protectionem Ecclesiam suam Creüzlingensem suscipi, & privilegia illius autoritate Apostolica de novo confirmari impetravit, uti etiam perpetuitatem Ordinis Canonico-Augustiniani hic loci constantissime servandam; item exemptionem à Decimis, exactionibus Principum Ecclesiasticorum æque ac sæcularium &c. qui idem Pontifex ad instantiam hujus Sifridi nostri Henico Cardinali Sedis Apostolicæ Legato, ut Eberhardum Episcopum Constantiensem à perversa cura, & enormi læsione Collegii Creüzlingensis abigat, per specialem Bullam mandavit, cui etiam reus hac in parte morem gessit & obtemperavit. His & aliis bene gestis, emptis etiam quibusdam decimis alibi locorum colligendis, Sifridus iste obdormivit in Domino. Habuit quoad regimini præfuit multum commendabilis ac Venerabilis Abbas faventes admodum sibi Pontifices ac Magnates alios, nec dubium, quin & superos, qui probitate ejus delectati viro optimo digna (uti confidimus) destinarunt virtutis præmia.

VIII. Riwinus electus anno circiter 1254 Hujus sub regimine Wernerus miles de Radorach conscientia ductus, in refusionem damni Creüzlingensibus illati, contulit 30. mar-

cas argenti puri & solidi, quod idem in simili causa præstitit Marquardus de Schellenberg, dans pratum aliquod suum *Ranckweil in den Mäderen* appellatum cum toto proprietatis jure, & advocatiæ liberè posthac possidendum. Anno 1258. emit idem Abbas ab Udalrico de Klingenberg Jus advocatiæ super bona in *Himerhusen* situata. Anno 1259. nobili Viro Rudolpho de Bodmann pro duobus prædiis in *Weiler* cum advocatiâ simul adjuncta, aliud quoddam dedit in *Pfaffenboven* situatum cum 19. marcis argenti simul solutis. Eodem etiam anno pridie Idus Septembris emit ab Hartmanno Comite Kyburgensi Jus advocatiæ in Sulgen vulgò *die Anfall* nuncupatum; item movit Eberhardum Episcopum Constantiensem constituere & decernere, *ne ulli Laicorum liceat Advocatias honoriarum Monasterii in Sulgen, Weiler, Baldschausen, & Bachi* infeudare, seu de eis servitium tributarium exigere &c. qui idem Episcopus amplius decrevit, ut pratum situm sub vinea civitatis (Constantiensis) proxima dictum *Mörder-Wisen* cum prato apud *Mülch-Wisen*, quod utrumque post primam sectionem graminis ad communem pascuam pertinebat in utiliores & commodiores dicti Cœnobii perpetuos usus redigeretur liberam concedendo facultatem illic locorum excolendi hortos & ciduras fertiliores. Et paulò post: *insuper partem fundi qui dicitur Estar, quemadmodum per certas metas & fossata existit divisus, sæpè dicto Monasterio duximus conferendam ipso jure, sicut prata in Tegermos possideat quietè, pacificè, perpetuo possidendam. Cæterum ad tollendam omnem Monasterii litis materiam, quæ in terminis dicti Monasterii ac præfata civitatis accedente consensu, ut fossata strata, quæ de Curia antedicti Monasterii ad lacum se extendit, nec non fossata posterior sub claustro salicibus obsita ad usus Monasterii pertineat antedicti & perpetuam proprietatem, ita quidem ut per fossata prædicta strata ex parte Monasterii expediatur pons, per quem animalibus dictæ Civitatis egressus sine difficultate pateat & regressus, ad compensationem vero locorum præceptorum prædicta prata, super quibus quæstio vertebatur, & pratum apud muros Constantienses interiores scilicet in *Schlachtbor, & Schachtbor* se extendentes (Stadelhofen quippe post Concilium Constantiense datis reversalibus de ullo damno Creuzlingensibus causando per pomarium & alia Cœnobii prædia muro cingebatur) dictum *Mörder-Wis* cum fundo suo, huic contiguo, qui dicitur *Mükhlstatt*, quæ titulo proprietatis prælibato Monasterio ab antiquo pertinebat, consensu præmemorati Capituli accedente in Cambium duximus conferenda, & ad communem pascuam utriusque partis deputanda. Hæc studiose Lector ex authenticis descripsimus, ut inde colligas ac scias firmissimè quantum Juris restet Creuzlingensibus una cum pascuis in *Stadelhofen* usque ad portam *Schlachtbor* dictam restituendum à Constantiensibus vi Reversalium, quarum tenore dictum suburbium muro cingere absque ullo damno promittebant. Anno 1260. idem Riwinus Abbas in regimine suo etiamnum inclutus ab Udalrico de Castel redemit Advocatiam super prædium *Wurmblingen* usurpandam. Anno 1262. recepit 36. marcas argenti, quas in pœnam (eo quòd Ecclesiam Creuzlingensem turbasset & spoliasset jure Advocatiæ honorum in *Ranckweil, Bræderis & Runa*) solvit Marquardus de Schellenberg, à Præposito Canonorum Regularium in *Ittingen* delegato Sedis Apostolicæ Commissario specialiter condemnatus. Anno 1263. amplius ab Hartmanno Comite Kyburgensi recepit omne Jus Advocatiæ, quod ipse habuit in *Trülhofen & Owangen* duabus libris denariorum annuatim inde persolvendis, item Advocatiam in *Mözzenbrunn, Hungerweil, Owangen, Mers, & Sindica* super Personas & bona ibi omnia. Actum *Frauenfeldt* die 24. Aprilis. Emit etiam ab Henrico Milite de *Capella* omnes possessiones ejus in *Bizenhofen*, anno 1265. ratione advocatiæ in *Owangen* cum Rudolpho Comite de *Habsburg* convenit, ei tanquam Judici seu Advocato unam libram denariorum & multas inde provenientes, pro ea consignans. His & aliis pluribus utilissimè gestis Riwinus Abbas iste cælo maturus apparuit, ut in abundantia sepulchrum ingrederetur velut acervus tritici, qui infertur in tempore suo.*

IX. Gerungus electus anno 1266. à Conrado II. Duce Sæviæ impetravit Confirmationem privilegiorum Creuzlingensibus hætenus indultorum. Emit possessiones aliquas in *Laimbec* propè *Marcdorff*, item *Manfum* in *Alterfchwil*. anno 1282. à Rudolpho Constantiensi Ecclesiam in *Wangen* sitam; item à Bertholdo Episcopo Curienfi aliam *S. Petri* in *Ranckweil* intitulatam in donum accepit, tum anno 1291. Decimas propè *Rottenburg* in loco *civitas antiqua* nuncupato, ut & alias in *Brigenwis* sibi judicialiter attribui fecit, demortuus tandem die & anno hætenus incomperito.

X. Conradus II. anno 1305. tragica peste per universam Germaniam grassante consumptus, cætera ignotus, nisi aliquando ab Alberto Nobili Viro de Klingenberg in grati animi signum 70. marcis argenti honoratus.

XI. Henricus II. vix triennio in Abbatia munere laudatissime peractò immortalitatem ingressus die 8. Januarii anno 1300.

XII. Henricus III. quanto tempore præfectus, minime notum.

XIII.

XIII. Gualterus sub annum 1327. quædam bona in Diefenhofen emptitiè comparasse laudatus, cætera pariter ignotus, nisi quòd immortalitatem ingressus fuerit die 26. Februarii anno 1328.

XIV. Henricus IV. anno 1328. plura ac diversa bona tum coëmit, tum aliis in lucrum elocavit, atque hæc inter etiam ædes quasdam intra muros Rottenburgenses ad Nicrum situatas, quas ipsas, dum decurrente sæculo nostro sub annum 1654. Reverendissimus Præsul Jacobus Abbas Creüzlingensis RR. Patribus Societatis Jesu id temporis ibidem loci novum aliquod Collegium inædificare molitis, gratuita donatione tradidit, cella vinaria ingentem fossuram lapidum materiariis necessariorum præter omnem spem aperuit, & in se gaudiose reperi fecit. Anno 1330. idem Henricus Abbas Jus decimandi in Tegermos, & Egelshofen Ecclesiæ suæ Creüzlingensi judicialiter attribui petiit, & obtinuit; item anno 1344. à Nobili Viro Joanne de Wald prædia in Bulafingen & Staringen cum pertinentiis ad pias causas oblata recepit, tandemque vivendi finem fecit anno 1348.

XV. Hermannus electus anno 1343. sedulò inquisivit in antiquas Ecclesiæ suæ possessiones, atque distractas, puta decimas, agros &c. quorum restitutionem quantocyus fieri Autoritate Apostolica mandavit Clemens VI. anno 1355. idem Abbas adjudicari sibi petiit & impetravit Sylvam in *Engweil* appellatam. Fundavit etiam Primissariam in *Wurmblingen*. anno 1360. cum Monasteriis Salemitano, Weingartenfi, Minor Augiensi, Rothenfi &c. in auro (ut dicitur) contribuentibus, & ipse quoque Symbolam suam contulit & pariter in auro solvit mille ducentos florenos pro redimenda Profectura superioris Sueviæ, *die Ober Landvogtey* communiter appellata, ipse verò Carolus vicissim condixit & promisit propria Monasteriorum istorum Jura se pro toto posse & nosse suo potenter velle defendere. Tum sui regiminis anno 14. idem Hermannus Molendinum Kemmenmühl appellatum cum adjacente villa justo pretio sui juris fecit, pauloque post vitam beato fine clausit.

XVI. Bertholdus Streit Constantiensis electus anno 1362. post biennium nempe anno 1364. cum Venerabili Domino Joanne in der Büdt cognominato, Collegiatæ Ecclesiæ ad S. Stephanum Constantiæ Plebano, decimas quasdam commutavit in proprio fundo suo hinc inde solvendas. Anno 1368. fundum in Ackerthor jam antehac videlicet anno 1353. à Steuris & Angariis liberatum & immunem, novo decreto talem stabiliri fecit. Anno 1369. venditionem Domus in Baumgarten prope Buchorn Creuzlingensibus factam, à Curia Constantiensi ratam haberi procuravit & confirmari. Anno 1370. villam Wifentschwiler emit, item anno 1371. quartam partem Decimarum in Kurzen-Riggenbach, nec non partem villæ in Lippoldswel, anno 1374. vitæ Bertholdi hujus penultimo legimus, villam Baltshufen gratuitò fuisse Creuzlingensibus oblatam, donationem hanc confirmante Venerabili Domino Donaldò Constantiæ ad Scotos Abbate. Demum anno 1375. Bertholdus Abbas iste dignissimus de Domo Dei, semper quoad præfuit optimè promeritus, occubuit die 31. Julii.

XVII. Joannes I. ex Patritio genere Benningerorum Constantiæ progenitus, anno 1375. in Abbatem electus, nedum expleto, brevi solum unius anni regiminis spatio demortuus anno 1376.

XVIII. Joannes II. Bettmünger cognominatus electus anno 1376. villam Samblets-hofen ab Hermannò Gefsler anno 1381. ad pias causas donatam, item Domum cum horto in Buchhorn ab Henrico Burst pari legationis titulo recepit anno 1383. quo currente die 27. Septembris ipse Joannes Abbas morte interveniente Successori locum dedit.

XIX. Joannes III. Nobilis Constantiensis de Wald genere ac nomine suo dictus, anno 1383. in Abbatem electus, annotatus legitur anno vitæ & regiminis ultimo, Christi verò 1389. eximiam magni ponderis & pretii comparasse statuam, quæ hodie dum adest S. Afræ Martyris Patronæ Creuzlingensis purissimo argento confectam.

XX. Erhardus Lind, patria Constantiensis electus anno 1389. vir eximius & selectæ virtutis in tabulis appellatus, primo statim Prælaturæ suæ biennio jus decimandi pluribus in locis emptitiè comparavit perpetua proprietate possidendum. Anno 1394. antiqua Ecclesiæ suæ jura ac privilegia autoritate Apostolica reiterari fecit, quæ & Bonifacius Papa IX. itidem de novo stabilivit. Anno 1404. duo plaustra vini Officialibus Rottenburgensibus in recognitionem juris advocatiæ tempore Vindemiæ quotannis hactenus soluta, amplius adaugeri posse vel debere procuravit autoritate Friderici V. Archi-Ducis Austriæ; item novas vineas cum reliquis appertinentiis in Superiori Hörlin

coëmit. Anno 1414. Joannem XXIII. Constantiam ad Concilium generale proficiscentem in pervigilio SS. Apostolorum Simonis & Judæ cum tota familia sua hospitio excepit, ac perquam humaniter habuit, cui econtra idem Pontifex die mox sequenti pretiosissimam Insulam Abbatialem unionibus ac margaritis fulgidam, sed & auro argenteque decoratam, in Ecclesia Creuzlingensi vertici ejus solemnissimo ritu imposuit, unaque simul privilegium mitræ Erhardo Abbati & successoribus ejus renovavit, item alia quoque privilegia contulit, maximè verò præcedentiam in eodem Concilio & aliis futuris temporibus usurpandam, ante Abbatem vicini Monasterii in Petershausen Ordinis S. Benedicti, quæ postmodum omnia non tam Synodus Constantiensis anno 1415. Sede vacante comprobavit, quàm Innocentius VIII. per specialem Bullam similiter innovavit, de quo vide pluribus differentem Cornelium Bartholomæi in suo Pondere Sanctuarii part. 2. cap. 25. pag. 207. & part. 5. pag. 519. Porrò ad instantiam ejusdem Abbatis Erhardi anno 1418. demandavit Episcopis Constantiensi, Basileensi & Curienti bona Creuzlingensia ab exteris inique detenta, pro viribus suis reduci faciant, etiam brachio sæculari si opus fuerit, in id adhibendo. Anno 1423. vitæ & regiminis sui penultimo, Abbas iste decimas in *Hagenbuch* emit, tandemque anno proximè sequenti per beatam mortem ad cælos abiit Vir Deo & hominibus multum amabilis.

XXI. Conradus III. Lucerner cognomine suo dictus, patria Villinganus, electus anno 1424. regimen accepit, & post quadriennium anno scilicet 1428. cum Curatoribus Ecclesiæ ad S. Jodocum in urbe Constantiensi quandam censuum aliquot ac reddituum ex certis domibus inibi solvendarum commutationem habuit, & de speciali consensu Magistratus præfatæ urbis legitime perfecit. Anno 1431. idem Abbas Conradus Eugenium IV. movit ad condemnandum in expensas Joannem Episcopum Curientem, ratione Ecclesiæ Parochialis in Ranckweil Creuzlingensibus pleno jure incorporatæ, ab ipso secundum jura sua turbatæ & infestatæ. Reliqua acta Venerabilis Antistitis hujus latent, quoad farcinam carnis æquè ac regiminis omnino deposuit anno 1434.

XXII. Joannes IV. Nobilis de Sulzberg, alias Hueber cognominatus, electus anno 1434. legitur ab Eugenio IV. Pontifice antè dicto in suo Abbatia munere specialiter fuisse confirmatus. Eodem anno à Friderico IV. Romanorum Imperatore nova confirmatione restabiliri procuravit immunitates, jura, ac privilegia ab antiquitus usque id ævi Creuzlingensibus impertita & usurpata. Item anno 1447. aliud quoddam privilegium obtinuit nomine Henrici Episcopi Constantiensis, per hujus Vicarium Generalem scriptotenus expeditum, quo is Decanis & Camerariis Diocesis Constantiensis absolute mandat, ne Canonicos Creuzlingenses in Beneficiis, in quibus Abbas potest Regulares suos, vel etiam Sacerdotes sæculares idoneos constituere & inofficiare ratione privilegiorum pridem obtentorum, *propter statuta Synodalia, & mandata ordinaria vexent, aut perturbent, neque instantias faciant. &c.* Quod ipsum hoc mandatum post proximè sequens undecennium eadem autoritate renovatum fuit die 8. Julii anno 1448. Porrò idem Joannes Abbas anno 1450. villam *Ittenbusen* cum appertinentiis coëmptam & aliam similiter *Wechtolsweil* nuncupatam anno 1453. posthac in perpetuum Ecclesiæ suæ possidendam adjecit, qui & postmodum anno 1455. multa bona in fundo *Paradisus* appellato piè legata recepit, ac denique diem clausit extremum anno 1457.

XXIII. Marcus Reichlin de Meldeck Nobilis Uberlinganus, à Ven. Domino Joanne piæ memoriæ Prædecessore suo semper pretiosè habitus, præ reliquis admodum laudatur, Abbatiam suam à Gregorio de Lapide in Commendam fraudulenter obtinente potenter abstulisse, eamque integram sibi servasse, similiter etiam decimas ex fundo in Bermating præstandas acquisivisse. Anno 1459. quisvis censibus ac redditibus suis securè magis de posthac servandis novum quoddam Tabularium apparari constituit in pergameno belle descriptum, hodièque integerrimè servatum. Anno 1462. Ecclesiam in Hirschaw à propria Matrice sua in Wurmbingen separatam, & pro nova Parochiali deinceps habendam, eamque à Serenissima Principe Mechtilde Alberti VI. Archi-Ducis Austriæ vidua, pro congrua novi proprii Curionis sustentatione liberalissime dotatam, de speciali consensu Ordinarii sui, seu Henrici Episcopi Constantiensis Abbatia suæ Creuzlingensi pleno jure concessam obtinuit, exinde post biennium nempe anno 1464. privilegia sua ab eodem Episcopo promulgata, Burchardi in eadem cathedra Successoris autoritate renovari fategit, annoque proximè sequenti ultimam vitæ suæ metam attingit.

XXIV. Ortolphus Welck triennem tantum Abbatem egit; unde quasi futurorum præseius, diuturnas lites in causâ Decimarum in *Schwaderloch* amore pacis & omnis discordiæ causa apud posteros præcavenda sub annum 1467. autoritate ordinaria dirimi procuravit speciali quadam transactione, cujus tenore memoratæ Decimæ partibus inde litigantibus nempe Canonice Creuzlingensi Parthenoni Löwenthalensi, & Curioni Hohenzol-

henzollerenfi adeò fuerunt divifæ, ut amicabile hujuscemodi juris compositio cunctis, uti vocamus, intereffentibus fuerit folatio nullam exiviffè vacuam. Præter hæc eodem anno 1467. de fingulari industria Abbatis hujus renovatam fuiffè legimus descriptionem annuorum cenfuum, ac reddituum in Rottenburg & locis appertinentibus Abbatia Creuzlinganæ quotannis folvendorum; quibus falutaribus negotiis convenienter adimpletis, ipfe Ortolphus ad plures abiit anno 1468.

XXV. Conradus IV. hujus nominis Binder cognominatus Constantienfis, electus anno 1468. poft triennium vineam & villam in *Geisberg* emit, tum regiminis luftro vix tranfacto vocanti Domino per Religiofam & piam mortem paruit die 2. Aprilis an. 1474.

XXVI. Cafparus Seur electus anno 1474. facris Indulgentiis pro Ecclefia fua Creuzlingenfi fub annum 1480. feliciter obtentis, eodem adhuc anno reliquum vitæ in Hirschlatt peracturus ultroneè refignavit.

XXVII. Joannes V. Fifcher ex cognomine fuo dictus, natus Rottenburgenfis, electus anno 1481. mox à primo Prælaturæ fuæ ingreffu opera & authoritate Ottonis Epifcopi Constantienfis renovari ac comprobari fecit privilegia prioribus annis 1447. 1450. 1464. collata. Idem Abbas anno 1482. die 5. Junii Ven. Domino Chriftophoro Gloggnier Constantiæ ad S. Stephanum Canonico novam Primiffariam ibidem Constantiæ ad S. Jodocum fundare permiffit refervatis tamen refervandis, & quidem ad quodvis præjudicium Abbatia Creuzlingenfi indè generandum, de futuro hac in parte cautè præcavendum. Anno 1487. ad instantiam ejusdem Joannis noftri magis præcipua privilegia Creuzlingenfia iteratis vicibus authoritate Apoftolica per Innocentium V. fuerunt innovata, quorum tenore de novo concessum fuiffe legitur, quòd Abbas Creuzlingenfis pro tempore existens omnes Ecclefias Parochiales vel per Canonicos ejusdem Monafterii vel per Clericos sæculares ad nutum amovibiles administrare poffit & procurare. Anno 1489. Joannes ifte ampliùs obtinuit Jus pifcationis in flumine Mura prope Owan gen fibi judicialiter attributum: item emit decimas vini, frumenti, pecoris &c. in *Trullika*. Demùm anno 1494. per liberam refignationem officio fuo ceflit, & reliquum in Hirschlatt tranfingere, folique fibi vacare laudabiliter intentus fecum piè ftatuit, & perfecit.

XXVIII. Fridericus de Schwarzach Nobilis Constantienfis electus anno 1494. Hujus inter eximias avitæ nobilitatis laudes ea præcipuè eminet, quòd fpecialis fuerit cultor Beatiffimæ Virginis Deiparæ, unde nec dubium, quin congruam summæ devotionis fuæ mercedem ab Eâ reportarit in ultimo vitæ Agone, quem vix elapfo Prælaturæ triennio fuffinuit, & lætus emigravit anno 1498.

XXIX. Petrus I. patria Campidunenfis, ex nobili familia de Babenberg ortus anno 1498. communi Canonicorum Capitularium fuffragio mitratus Abbas factus, queisvis incefifanter quoad præfuit Canonix fuæ cladibus fe viriliter oppofuit, fiquidem fecundo ftatim fui regiminis anno, turris quoque & aliorum quorundam ædificiorum fuorum violentam demolitionem trifti animo fuffinere coactus, contra per publicum Notarium & testes folemni ter proteftatus, cuivis juri fuo faltem de futuro utcunque fervando, prout potuit, folicitus invigilavit, etiam Auguftæ Vindelicorum coram Auguftiffimo Romanorum Rege Maximiliano I. perfonaliter querelando, & supplicando litteris commendatitiis ab Ordinario loci, in id fpecialiter refpectivè datis & acceptis. Anno 1501. fimiliter apud Sedem Apoftolicam de eadem injuriâ fuit acerbiffimè conqueftus, unde petitioni ipfius clementiffimè annuens Alexander VI. id negotii cum poteflate Commiffarii Apoftolici defuper impertitâ curandum, & ad plenariam ufque fatisfactionem omnimodè præftandam realiter exequendum demandavit Abbati San Gallenfi in Helvetia, qui hujusmodi Authoritate inftitutus contra iniquiffimos invalores, puta S. P. Q. Constantienfem eò invaluit, ut Helveticus Turgoviæ Magiftratus quovis cenfus ac redditus illis ex dicta provincia quotannis folvendos fub annum 1504. totaliter interdixerit, unde pars tam enormiter læfa modò potenter adjuta, debitam damni fibi illati refufionem accepit grandi pecuniarum fuma ad noviffimum quadrantem inde numerata. Anno 1512. Idem Petrus Abbas confueta Ecclefie fuæ Jura & privilegia authoritate denuò renovari & confirmari fecit Reverendifsimis DD. Abbatibus San Gallenfi, Einfidlenfi, & Salemitano dictis immunitatibus & privilegiis farta tecta de futuro fervandis in Judices & Defenfores cum plenitudine omnimodæ potef-tatis pro tunc conftitutis. Anno 1517. Creuzlinga durante etiamnum felici Regimine Abbatis iftius Petri villam *Walterweiler* in pleniffimam proprietatem accepit perpetuis futuris temporibus poffidendam, dum nempe Nobilis Vir Wilhelmus de Arnfperg eam filio fuo Wilhelmo juniori

ad gremium Creuzlingense per Canonicam Professionem recepto in dotem dedit. Post hæc legimus antedicta privilegia Creuzlingensia uti prius à Julio II. Autoritate Pontificia, sic quoque (fatagente plurimum Ven: Domino isto Petro Abbate) Cæsarea sub annum 1540. à Carolo V. Imperatore fuisse confirmata, eumque dignissimum Antistitem pluribus titulis emeritum discessisse è vita corporali ad requiem immortalem & perpetuam anno 1545. Cæterum de eodem in actis habetur annotatum, *ipsum sese verè exhibuisse Petrum seu Petram, ad quam hæresis caput suum sæpius confregit, & signanter quidem, dum in primo flagrantissimo Pseudo-Evangeliæ astu etiam tota ferè Urbe Constantia pariter ab Orthodoxa fide sacrilegè dilapsa Civés illius Canonicis Creuzlingensibus Regulari mansione sua dejectis & in exilium actis præconem quendam Calvinianum in suggestum eorum intruserunt, totus quantus ipse pro viribus obstetit violentis hæreticorum molitionibus, & à Decano suo Georgio Tsebudi Zelote præclarissimo (in Abbatia munere Successore proximo) egregiè confortatus, & adjutus, continuè immobilem sese præbuit, quousque prædictus Seminiverbius & Minister mendacii de speciali mandato Illustrissimorum DD. Cantonum Helvetiæ Catholici cedere coactus, cum probro suo haud vulgari turpiter ejectus est importunus hospes.*

XXX. Georgius hujus nominis I. cognomento *Tsebudi* Nobilis Claronensis ex Coadjutore die 5. Aprilis anno 1545. in Abbatem electus, vir verè præstantissimus, in quo præter nobilitatem stemmatis & spectabilem admodum corporis staturam tota Religionis virtutis potissimum illuxit, tam in prosperis quàm in adversis, maximè dum adhuc officio Decani perfunctus, plenus gratia & fortitudine non formidavit à facie Hæreticorum, sed de violentia ac sacrilega Cœnobii sui occupatione coram Notario & testibus in id specialiter assumptis, in optima forma solemnissimè ex publica Cathedra protestatus est juxta sequentium tenorem:

Nos N. N. Decanus & Capitulum Monasterii & Ecclesiæ Creuzlingensis contestamur & protestamur absente Reverendissimo nostro (jam tunc contumeliosè in fugam acto) coram Deo Omnipotente, Vobis Notario, ac Testibus omnibusque & universis hic præsentibus, cum hucusque sicut Dei Sacerdotes & Personæ Regulares decet, in vera Christiana Apostolica Ecclesia & fide Catholica, quæ à temporibus Christi Jesu Redemptoris nostri & Apostolorum, Martyrum & Confessorum ad hanc ætatem nostram ubivis observata, perstiterimus, omnesque ejus articulos fideliter custodiverimus, & adjuvante divina gratia omnia, quæ hæc sancta nostra Ecclesia Romano-Catholica præcipit, incunctanter & Religiosè custodiverimus; ea propter pati non volumus, ut sacris Ecclesiæ ordinationibus doctrina sua ac moribus contrarius resistens adversans præco præficiatur nostrorum Parochianorum cœtui, quibus juxta constitutionem & traditionem majorum nostrorum in Domino viventium providemus de assiduis ac sedulis Concionatoribus impignè Verbum divinum annuntiantibus, & propere ministrantibus sancta Ecclesiæ Sacramenta: quæ omnia & nos imposterum & perpetuis temporibus secundum ritum & ordinem sanctæ Matris Ecclesiæ, quæ errare non potest, tanquam obediens ejusdem filii non tam debitè quàm promptè summa diligentia præstabimus.

Obstupefcimus & dolemus præterea sitim & concupiscentiam subditorum & Parochianorum nostrorum, qua dementer & impetu magis quàm ratione feruntur, vel potius rapiuntur in Religionis, ut ajunt, reformationem, an potius deformationem. Nec minus miramur vestram (Constantienses vicini) temeritatem, audaciam, & illatam injuriam, qua vos, quibus in nos & Canonicam nostram nulla prorsus competit aliqua Jurisdictionis species, ratio, aut gradus, ausi fuistis armata manu, & summa ac inexcusabili violentia Sectatorem Calviniani dogmatis nobis nostrisque intrudere; quare vos obtestamur, ut eundem quamprimùm iterum removeatis, & nos in antiquo exercitio psallendi, cantandi, missas celebrandi, & reliqua secundum ritum antiquum peragendi ulterius ne molestetis, sed quietos imperturbatosque in pace possessioneque nostra relinquatis. Desuper propterea nobis Justitiam & omnia Juris remedia adversus vos debitè reservantes. &c. &c. Quo in certamine ac difficillima Labyrinthi hujus eluctatione cum pessimi Novatores & Sectarii Georgium nostrum Heroem verè fortissimum, & quasi murum aheneum diris vexationibus frangi nescium, de malè tentatis desperantes haud amplius invadere pertimescerent, blanditiis plectere, & in partem suam trahere fraudulentè insistentes, fædas carnis spurcicias, amplas spes, opes, & dignitates, nobile matrimonium &c. eidem obtulerunt. Verùm nec sic quidem sancta Innocentia & Religiosa Constantia Viri hujus labefactari potuit, siquidem ipse per omnia contra audentior ivit, ac vaferrimas hujuscemodi insidias verè diabolicas strenuè devicit, & gloriosè de iis triumphavit, quia nimirum Petrus iste fundatus erat supra firmam petram. Præter hunc immensum & admirandum tuendæ avitæ Religionis fervorem uberrimè passim editum, Abbas iste Zelosissimus & pastor Dominici gregis vigilantissimus genium suum amplius demonstravit in
faga-

facacissima administratione rei œconomicæ, quam perdurante regimine suo notabiliter fatis aduxit, & egregiè locupletavit; dum scilicet plura bona immobilia in propriam Canoniam suam possessionem in justo pretio coëmit, maximè verò Jus Patronatus cum proventibus consuetis eidem annexis in *Güttingen* sub annum 1554. è manibus iniquorum, seu hæreticorum potenter eripuit, eique Jus decimandi ibidem insuper adjecit, quod utrumque postmodum Badenæ in publico confesso Illustrissimorum DD. Cantonum Helvetiæ in apertam tam Ordinarii sui, seu Episcopi Constantiensis, quàm Canoniam suam Creuzlingensium utilitatem generosissimè defendit, ibidemque loci exercitium, uti vocamus, Catholicum, post diutinam & sumptuosam admodum litis contestationem tum Badenæ, tum Frawenfeldæ propugnatam victoriosè reinduxit, ab aliis jam derelictum desperatumque 2100. florenis in gravissimo hujusmodi negotio incunctanter expensis; econtrà verò à malis vicinis suis Constantiensibus adactus est 1400. florenis divendere amplissimum campum Tegermos appellatum, de quo supra; cum Jurisdictione forensi olim ad pias causas datum & fundatum, cujus tamen fundi abalienatio utpotè minis solum & terriculentis extorta nec hodiè quidem ut authentica subsistit ob defectum consensus Ordinarii vel maximè in solidationem hujusmodi contractuum de jure necessarij. Anno 1563. idem Abbas Georgius ob insignia virtutum & scientiæ merita à Zacharia Delphino Pii IV. ad partes Helvetiæ Nuntio, & Legato à Latere S. Sacræ Aulæ Lateranensis Comes Palatinus creatus eodem adhuc decurrente anno senio, & labore fessus de prævio (quorum interfuit) consensu plenario, Prælaturæ suæ Coadjutorem sibi assumpsit, quousque ipse anno 1566. naturæ debitum solvit, Vir fanè pretiosus, ac inde mori nescius, quia in animis suorum superstes & in factis suis immortalis.

XXXI. Wilhelmus de Arnspurg, egregij Ecclesiæ Creuzlinganæ Benefactoris suprâ nominati filius anno 1430. ad Præposituram Buronensem evocatus, postliminio verò ad nativam Canoniam suam revocatus & in Abbatem illius constitutus annotatur. Legitur consueta Ecclesiæ suæ privilegia à Maximiliano II. de novo confirmari fecisse, quædam etiam prædia in augmentum & utilitatem illius coëmisse, ac tandem fatis concessisse anno 1572.

XXXII. Henricus V. hujus nominis, Nobilis à Guettenberg die 17. Maji anno 1572. Abbatæ Creuzlingensi præfectus graves admodum innocuè passus est controversias à Magistratu Constantiensi in causa Jurisdictionis forensis iniquè suscitatas: pro quibus utcumque sedandis Helveticos, uti vocamus, Cantones per solemnem legationem convenit, sed & pro antiquis Juribus suis magis stabiliendis iteratam eorum confirmationem Cæsaream procuravit à Rudolpho in scriptis datam & expeditam de dato Augustæ die 25. Augusti anno 1582.

XXXIII. Petrus II. Schreiber cognomine suo dictus, Patria Constantiensis, ex Decano in Abbatem canonicè promotus & constitutus die 7. Aprilis anno 1584. sui muneris confirmationem accepit & post quadriennium ab Octavio Pallavicino Nuntio Apostolico cum potestate Legati de latere licentiam absolvendi ab Excommunicatione tam Viros, quàm fæminas Ordinis Canonico - Augustiniani in tribus Provinciis Moguntinensi, Trevirensi & Coloniensi pro tempore subsistentes, tanquam dicti Ordinis Visitatori in præfatis locis anno 1588. gratiosè concessam, inde anno proximè sequenti Religiosum fœdus (concernens suffragia Defunctis Fratibus mutuè impendenda) cum Cænobitis loco vicinis in Petershausem Ord. S. Benedicti juxta conditiones hinc inde positas iniit, ac demùm senecta ætate Prælaturæ resignationem admodum suadente lubens muneris suo cessit anno 1598.

XXXIV. Petrus II. Hugo cognominatus, natione Turgojus, Patria Wilensis stipenda prorsus raræ eloquentiæ facultate potentissimus, post annos quinque itidem resignationem meditatus, anno 1604. ad paræciam Wurmblingen de futuro curandam abiit, inde tamen exacto triennio ad Præposituram Riederensem anno 1607. pro meritis advocatus sedulum illius Rectorem usque ad mortem se præbuit.

XXXV. Georgius II. Cognomento Strafsburger ex Ermantingen natus, optimi œconomi vices per omnia solerter adimpleffe specialiter laudatus die 1. Novembris anno 1625. Apoplexia tactus occubuit. Cæteroquin vir summè Religiosus & eximius fanè sacræ Religionis Canonico - Augustinianæ propagator ad dies vitæ præclarissimè meritis & indefessus.

XXXVI. Jacobus Denckinger ex Schönberg, oppido Superioris Sueviæ honesta stirpe prognatus prius officio Decanus, die 12. Novembris anno 1625. in Abbatem loci constitutus, & paulò post nempe die 6. Januarii in festo Trium Regum anno 1626. Insigniis Abbatialibus solemniter inauguratus, eodem adhuc anno cum Religiosis sui Ordinis Confratribus seu Canonicis in Waldsee & Beuren intra unam eandemque Diœcesin

Constantiensem consistentibus, novam quandam Confraternitatem iniit, eamque juxta quædam specialiter observanda studiosissimè de posthac curavit; qui & brevi post ad laudatissimum Prædecessorum suorum exemplar antiqua Collegii sui jura ac privilegia auctoritate Cæsarea restabiliri fecit, quod anno 1630. Ferdinandus II. Romanorum Imperator clementissimè præstitit; æconomum etiam & ædilem in utroque foro satis industrium se prodere cæpit dignissimus Abbas iste, dum nempe præter novum horreum affabrè & commodè satis inædificatum, ornatissimum etiam novum quoddam apparavit facellum Divæ Virgini sacrum, & ad Abbatiam suam undequaque magis illustrandam præter disciplinam regularem firmissimè stabilitam, etiam numerum Canonicorum Claustralius insigniter adauxit, nihilque non egit, multa & magna tota industria & ingenio suo molitus. At ecce sequitur annus 1633. uti toti ac universæ Sueviæ nostræ, ita & Creuzlingæ tantum non fatalis, copiosissimis lacrymarum imbribus justissimè deplorandus, dum nempe post solutam Urbis Constantiensis obsidionem, & jam undique dilapsis licet hostilibus Suecorum copiis S. P. Q. Constantiensis, nescio, quo zelo ducti an seducti, præfata Urbi suæ, ut ajebant, de futuro tutius servandæ celeberrimo Collegio huic Imperiali hostium latebris, ut tum putabatur, aptissimo, præter omnem spem & expectationem violentas manus injiciunt, illudque cum cunctis reliquis structuris suis puta molendinis, hospitibus, horreis &c. ferocissimo Vulcani Ministerio ad terram prosternunt, non relinquentes in eo lapidem super lapidem. Forte maxima licet murorum & ædificiorum hujusmodi jactura utcunque æstimari potuerat, nisi simul omnis etiam suppellex tam sacra quàm profana, & æconomica inde fuisset deperdita; sed vel maximè hic quoque deplorandæ veniunt ædes ille *Ackerthor* nuncupatæ intra muros Constantienses Creuzlingensium propriæ, & vel hinc æquè totaliter spoliata ac incinerata, quæ tamen id temporis de speciali gratia & favore Reverendissimi Præsulis hujus Jacobi non tantum ut Visitatoris, sed & verè Patris Religiosissimi pro congrua habitatione deservierunt Regularibus Canonissis Inzkoviensibus horrore belli Suevici mansione sua dejectis, atque isthuc loci deportatis verè miseris & exulantibus. Et quod res est, recensito hoc damno certè, ut videbatur maximo, adhuc tamen major, quia incomparabilis fuit amissio rei litterariæ, puta, documentorum sanè nobilissimorum, Bibliothecæ itidem perquam insignis & instructissimæ: quibus accessit omnimoda desperatio ipsius loci tum recuperandi, tum amissa spes nova in eo propriis licet sumptibus ædificandi; hoc etenim minimè attempto, amplius afflictis addita est afflictio, quando etiam amicissimi (ut tum videbantur) & prius in Claustrali Refectorio quotidiani, nec unicam quidem, ab uno alterove Canonico Creuzlingensi instantissimè licèt efflagitatum concedebant pernoctationem; Abbas loci, quia sui eum non receperunt, cogebatur primùm apud leprosos quærere diversorium in privatis ibi, separatis tamen ædibus, nullo jactu lapidis à novo Collegio Creuzlingensi etiamnum extantibus, ubi verè Christi pauperes solum cultui insistebant divino, qui subinde in *Bernkein*, tum in *Geisberg*, ac denique ad *S. Jodocum* unà cum Baptisterio ad commodum Parochianorum translatus est, donec postliminiò ad novam suam Ecclesiam Creuzlingensem remeavit. Anno 1634. Idem Jacobus Abbas de qualicunque interimica solum mansione sibi suisque ubi tandem comparanda sollicitus, ædes quasdam *Brechtenthoff* adpellatas (quas ei Prænobilis ac strenuus Dominus Joannes Conradus Precht quò carius nempe 2700. florenis, ed libentiùs vendidit) emptitiè comparavit; ad quas etiam Magistratus Constantiensis in prædicta area *Ackerthor* cognominata, omni superstructura penitus denegata, privilegia loci illius, ceu in noviter emptam transferri concessit habitationem. Et quia sub id ævi verè calamitosissimi periculum imminebat de censibus ac redditibus injuria temporum istorum quandoque pessimè supprimendis. Tabularium omninò novum anno 1635. industriâ Reverendissimi Præsulis istius Jacobi fuit apparatus. Venit paulò post nempe sub annum 1638. in partem qualiscunque refusionis auctoritate Apostolica stabilita tota Riederensis Præpositura (de qua suo loco infra) Abbatia Creuzlingensi pleno jure incorporata, Celsissimo ac Reverendissimo Principe ac Domino Domino Joanne Episcopo Constantiensi Commissario ad realem incorporationis hujus executionem Auctoritate Pontificia Urbani VIII. specialiter deputato, quæ res felicissimè successit, dum præviâ memoratæ Præposituræ Visitatione convenienter institutâ, loci Præpositus Reverendissimus Dominus Bernardus ultrò resignavit, simulque in ejus locum & cum plenariâ potestate etiam in dignitatem subintravit Reverendissimus ac Amplissimus Dominus Dominus iste Jacobus noster idem ex nunc Abbas Creuzlingensis simul & Præpositus Riederensis, ut ita dicam, intitulandus, qui his aliisque piè & sanctè gestis quasi coronidem adjecit animum ad refuscitandum & ædificandum novum templum, Zelus enim Domus Dei comederat virum optimum, ut in tempore cultum ejus promotum vellet & gloriam. Itaque commodum exquirens locum, illumque à sæpè memorata Urbe Constantiensi remotiorem extra teli seu bellici tormenti jactum (prohibitum structuram antiquis fundamentis in priori loco superimponere novam)

vam) vineam designavit admodum præstantem, ubi novum ædificium collocaret; quod cumprimis magnificum (prout hodiedum visitur) Deo juvante feliciter absolvit, templumque illius loci Ordinarius Celsissimus ac Reverendissimus Princeps ac Dominus Dominus Franciscus Joannes Episcopus Constantiensis &c. anno 1653. die 26. Octobris solemnissimè dedicavit. Anno 1659. sæpè nominatus Antistes noster Jacobus ab Illustrissimo Domino Domino N. Comite de Montfort omnia Jura in integrum recepit, quæ qualicumque titulo Advocatiæ prætensa & violenter occupata 5000. florenis in parata pecunia numeratis reddidit, dum anxius timuit sententiam in Curia Aulico Imperiali (ob tam præclara Abbatæ hujus privilegia in contrarium allegata) noxiam sibi fore & fatalem; unde colligas velim, quàm carè vendant sibi gratis concessa Advocati, consultius igitur ut non advocentur. Tandem anno 1660. pientissimus iste Jacobus Abbas Therapeuta perfectissimus, & Villicus non iniquitatis, sed Religiosissimæ fidelitatis absolutissimus ærumnis, molestiis, adversitatibus, difficultatibus, & temporibus tristissimis, gravissimis, iniquissimis, & longissimis 35. scilicet annorum, constantissimè simul ac patientissimè toleratis & exantlatis, probatusque per omnia requievit cum Patribus suis ipso festissimæ Dedicacionis Anniversario die 19. Sept. Dom. 18. post Pent. in prædio suo Hörlin, ubi post mæstissimum totius Collegii sui excidium per aliquot annos sedem suam posuit, cujus charitatem in omnes omnino beneficam, mansuetudinem planè mirabilem, patientiam heroicam, & victricem, cæterasque virtutes omnes quasi in unum confœderatas collaudabunt Posterì in terris, haud dubiè coronatas in cælis.

XXXVII. Augustinus Gimmi natus Constantiensis prætacto anno 1660. die 4. Octobris in Festo S. Francisci Confessoris per Canonicam Electione in novo templo Creuzlingano juxta tumbam Reverendissimi piissimæ memoriæ Præsulis Jacobi cereis ad parentalia etiamnum duranti ibidem ardentibus institutam, potioribus Capitularium suffragiis in Abbatem nominatus, & de more solemniter proclamatus, Vir ex asse probus, doctus, mansuetus, mitis in omnes, & humilis corde, laudatissimi Prædecessoris sui vestigiis per omnia solerter inhærendo, quæ ipse studiosè plantavit, is sedulò rigavit, & Deus feliciter incrementum dedit, quo Creuzlinga inde recepit fructum non tricesimum, aut sexagesimum, sed verè in omnibus centuplum. Sumpsit autem Religiosissimus Antistes iste auspiciatissimum totius regiminis sui à Jove, ut ajunt, principium, dum nempe cultui divino strenuè propagando nihil prius habuit, etque firmiter stabiliendo numerum Canonicorum suorum Claustralium in id successivis vicibus insigniter adauxit, disciplinam Canonicam sanctè plantata & confirmata, Ascetin optimam & perfectissimam eos edocuit; tum altioribus etiam scientiis præclare satis imbutos suis (quos longè latèque dispersos habet plurimos) subditis & Parochianis ad salutem ipsorum pro posse juvandam in Pastores dedit & quæstores animarum, quibus tamen omnibus superior ipse, quasi vigilantissimus Argos incessanter invigilavit, & sacra pertinacia quævis Ecclesiæ suæ Jura constantissimè defendit integra & illibata, uti cum laboribus non tam arduis quàm plurimis, ita & sumptibus haud sine maximis & fere continuis; quibus adde Zelum etiam in materiali Domus Domini ædificatione à Reverendissimo Cœnobiarcha isto probè demonstratum; hujus enim vigore & industriâ templum Creuzlingense suprâ nominatum à Jacobo Abbate Prædecessore illius proximo noviter ædificatum, de post sacris omnis generis cimeliis quâ rarissimis, quâ pretiosissimis mirificè & ad stuporem omnium fuit exornatum, quæ inter recensemus hic etiam corpus S. Leontii Romani Martyris. Nec minor apparet majestas Religiosæ habitationis Canonicorum Creuzlingensium, & omne reliquum Collegii hujus verè celeberrimi ædificium longa & conspicua serie tribus contignationibus, & (uti vocant) concamerationibus suis gratissimè distinctum, forma sua undique quadratum, sed & amplissimis illustratum fenestris, per quas omni ex parte placidissimus dies sese ingerit; unde liberrimus quasi in immensum quàm longus latusque Bodamicus Lacus est, & totum amænissimè spectandum circum circa Regionis Acronianæ simul, & Helveticæ theatrum, protenditur oculus & aspectus verè jucundissimus. Præter recensita præstantissimum sæpè nominati Præsulis hujus genium singulariter etiam commendat illustris œconomia cunctis integerrimè probata, qua non tantum ipse hæcenus quoad clavum sedit, æs alienum licèt admodum grave & numerosum ad novissimum usque quadrantem omnino diluit, sed & census ac proventus annuos illustriores reddidit novis allodialibus in *Neuenborn, Rickenbach, Studergutt &c.* magna pecuniarum summa providentissimè coemptis. Discessit tandem Augustinus Præsul Optimus Maximus meritis plenus, & immenso sui desiderio passim apud omnes post se relicto anno 1696. die 19. Octobris.

XXXVIII. Melchior Lechner, Mindelheimensis Religiosæ Professionis anno 18. ætatis verò 47. Prædecessori suo Augustino Canonica electione successus 27. Octobris
Tom. IV. Cam. Regg. Origines. L anno

anno 1696. cujus regimen ex adversis, qui improvise acciderant, casibus, contrarium omnino fuit omni, quæ ceperat. Nam principium ejus plenum fuit litibus, ab Advocatis Collegii contra Electionem Viri, sacris Infulis longè dignissimi, diversimodè motis; quibus tamen sedatis plena pace fruebatur Collegium, adversarios quosvis compefcente, suavissimo prudentissimi Præsulis agendi modo; quo tamen nota Adversantium ambitio sola se sopiri passa non erat, proprio deinde suo malo melius sapere docta, anno 1706. coram Auditore Camerae Apostolicæ. Cum aliis incrementis, quibus sub hoc Abbate Collegium Creuzlingense auctum est, accrevit etiam Canonicorum numerus usque ad 32. qui usque hodie conservatur. Obiit autem laudatissimus hic Abbas post undennale regimen. Anno 1707. 13. die Septembr. dum valetudinem suam in Parochia Hoblach Curienfis Diœcesis Collegio incorporata curare volebat, apoplexia tactus, sepultusque est Creuzlingæ, cui successit

XXXIX. Georgius Fichtl Landspergenfs 28. Septembris anno 1707. electus, Vir melioribus & tranquillioribus temporibus quidem dignissimus; ea tamen hætenus Virum suum experta sunt: nam licet post obitum Antecessoris Adversarii, turmatim quasi, Collegium, ejusque jura involarint, unus tamen omnibus hætenus par erat: videtur certè singulari Dei Optimi Providentia hoc tempore de tanto Viro prospectum fuisse, qui utraque manu gladiis armatus (quod est ipsius insigne nativum) propulsandis hostibus aptus esset. Disciplinæ regularis Zelator eximius, insuper utroque molendino in Geisberg reparato, latius item extructo opere gypso, & picturis illustrato ibidem facello, porro conjunctis auro gemmis, & unionibus pretiosissima Exornatione & publicæ venerationi de an. 1725. 6. Junii expositione Zelosissimi ibidem Parochi Laur. Laux, & Pontificia Clem. XI. Autoritate utriusque Pacti, & Confraternitatis S. Ursulæ, & Soc. hodie dum florentissima devotione &c. tam illustri, quam de Superis & Oeconomia domestica meritis; prudenti verò sui temporis litium, & Causarum felici instructione, extinctione, & notæ Concordiæ de an. 1718. 3. 5. 19. & 29. Decembris compositione multo illustrior hic Abbas, in lecto mortuali, quo annis 15. serius Decano sui temporis Conrado Fessler miræ pietatis, & scientiæ viro ultimum decubuit, faustissimo augurio prædixerat: suum in locum paulo post instantem sibi mortem, ac decessum præ cæteris sui ævi Clarissimis viris Con-Canonicis inaugurandum iri Præsulem Successorem Pacificum, cui Nomen est à gratia insigni.

XL. Joannes Baptista VI. Danneger, Rottwilanus, orbi natus 24. Junii 1682. Collegio devotus 16. Januar. 1707. Sacerdotio inunctus 4. April. 1708. ex Locum-Tenente Riederensî ad Infulas promotus 25. Aug. 1725. Rieder. Præpositus IV. Omnibus in, & de Elefione Reverendissimi hujus Antitistis congaudentibus, Is solus uberrimas inter Lachrimas necdum consolari, verum etiam Pedum, Mitrâmq; suscipere eò usque constanter noluit; donec in virtute S. Obedientiæ acquiescere tandem Electoribus suis coactus, serîo quidem, fuerit; sed bis etiam abinde eò iterum se abdicare frustra tentavit. Rebus dein memoratoribus initium fecit placido in omnes Regimine, novarum Constitutionum Domesticarum erectione, latiore Collegii structura, crematæ funditus 16. Jul. 1740. Præposituræ Riederensî gloriosa è cineribus resuscitatione, Pactis Ravenspurgicis, Sacelli in Winterbach, Tusculi in Reichenau, magnificæ Domus Parochialis in Guttingen, alterius, una cum horreo novo in Rottenburg, Buechhorn, Hirschlatt, Molendini in Wilhelmskirch, horrei magni in Schooder &c. è fundamentis extructione. Regalium porro Hirschlattenfium de 1750. comparatione, & plusquam centenariæ controversiæ, puncto Collectationis Imperialis ibidem jam ab, & ante 1650. usque ad ann. 1753. continuatæ (cum annua subditorum ultra 600. fl. mitigatione certa, & debita) radicali extinctione; remisso hunc in finem per Oeconomum suum domesticum ad repurgandum, dedolandumque ocus ea, quæ merito huic displicuerant, I. & II. Conferentiæ Instrumento, Signatura duplici jam munito. Peristylii insuper crate ferrea 15. pedibus alta conclusi, & à solario usque ad hortum domesticum exporrecti positione, lacus majoris sesqui latiore effossione, novorumque aggerum constructione; percommoda quorundam agrorum, vinearum, pratorumque remotiorum cum vicinioribus commutatione. Fontium præterea domesticorum tam solerti scrutatione, & recenti inventione, quàm utilissima, aquæ ductuum missis remotioribus, è vicina propriæ Jurisdictionis scaturigine, scatebrisque ad molendina, & Collegium directione, multisque aliis quæ hujus folii angustiae non capiunt, magnificè præstitis, tam rei familiaris emolumenta, quàm splendorem illius plurimum adaugendo. Sed in primis etiam Decorem Domus Dei maximè illustravit, binis ex argento puro cum deauratis fimbriis novissima arte confici jussis, 4. pedum altis statuis S. S. P. N. Augustini & Patroni Ecclesiæ Udalrici Ep. Imaginem referentibus, Altare summum exornando, cætera autem ferrea, ac deaurata tam eximie altitudinis, quàm

quàm insolitæ latitudinis craticula in nave templi posita simul præmuniendo; Ipsam vero suppellectilem sacram quadruplice completi numeri, pretii, artisque vestimentorum Pontificalium integro Ornatu condecorando. 1. Albi coloris acu phrygia in tela serica, & argentea 1741. Ynzkhofii picto. Altero ejusdem coloris ex attalico textili diversæ speciei floribus aureis, argenteisque filis artificiosissimè interjecto. 3. Cocineï ex panno Lugdunensi pretiosissimo sericis, aureis & argenteis floribus in-texto 1753. Constantiæ confectis. 4. Hirschlatii ex panno holoserico nigri coloris cum argenteis columnis, & limbis aureis anno 1754. elaborato. Pluribus aliis jam antea peregrè coemptis diversæ tincturæ, & summi pretii Cafulis sigillatim spectatis tam opere phrygio, quàm ex aurea & argentea tela confectis, hic non in calculum adductis. Anno 1745. Initio Mensis Aprilis ad supplices P. R. P. Mauritii Cardon Collegii S. J. Constantiæ Rectoris Reverendissimo nostro datas literas, quibus lamentabundè conquerebatur 1. injuriam à malevolis quibusdam urbis Senatoribus sibi, & Collegio suo, à Præsidiarii militis Gallici aliàs satis exhausto exactionibus, inde noviter illatam, quod ii Patres Societatis 7. Pagorum in terris Imperii opulentissimorum possessores Gubernatori civitatis Marquis de la Ravoye audacter imponendo, asserebant. 2. Quòd hominem non inveniatur, pro se apud Gallos novam ea propter contributionem 700. fl. exigentes intercedentem, & errorem Causæ injustissimæ tollentem &c. &c. Insignis idcirco præstita Ei à Reverendissimo Præsule nostro gratia fuit, invitato per archimagrum suum ad epulas supremo Comæatus bellici Præsule Domino de Chevière Commissair ordonnateur, nec non hujus post suum ad Copias regias Heidelbergam abitum in officio Successori Mr. de Poulitier iublato adversæ opinionis errore patheticè persuadendo: Eisdem Patres Societatis non nisi pauperrimi Pagi Lynz dicti, vel potius unius tantum villæ per transitus militares, & stipendia annua Castellæ Imperialia debita exhaustæ possessione frui &c. &c. quibus per testem omni exceptione majorem, Hospitemque aliàs sæpe gratiosissimum auditis, impositos præfato S. J. Collegio 600. fl. illicò remisit, & subscriptione sua plenipotentiararia remissis cæteris, 100. fl. duntaxat exegit. Summis desuper à præfato P. Rectore, & ipso Germaniæ Assistenti Romano Tschiderer per litteras gaudio refertissimas Reverendissimo D. D. Oratori suo gratis actis.

Anno 1751. initus cum Monasterio Salemitano, & Excellentissimo ejusdem Abbate Anselmo Castelli, seu Tusculi nostri ad lacum Neuhorn dicti per se, suosque belli temporibus inhabitandi Contractus Locatorius fuit ad annos 68. ætatem videlicet Reverendissimi Præsulis nostri tunc actam, continuandus cui cum reliquis filiis nos etiam Nestorem ætatem adprecamur. Atque hic, benevole Lector, meritissimi hujus Præsulis typo expressam Imaginem à religioso quodam ejus filio ad vivum depictam vides, cui eosdem versus hic subscribimus, qui Ejusdem æri incisæ Iconi subjecti sunt:

Hinc felix Creuzlinga tuum cognosce PARENTEM,

Quem Rottvila tibi, Religioque dedit

Præcurforis habens omen, cum nomine, præstat

Quæ jubet; Exemplo prævius ipse suo.

An PATREM cupis, aut FRATREM, MATREMVE videre?

Si lubet, effigiem hanc inspice, cuncta vides.

PRÆSULIS ut vultum, si gesta, animùmque tabella

Exprimeret; nusquam pulchrior illa foret.

Sed quid enim Ars speret JOANNEM effingere? virtus

Quem sibi divinâ finxit, honôrque manu.

Viri Illustres & præstantes.

R. D. *Theodoricus Nett* Canoniam Creuzlinganam, teste etiam Joanne Chrysofomo Hager de Scriptoribus Ordinis Canonico-Apostolici, multiplicitate scientia ornavit: excelluit enim in scientiis Philosophicis & Theologicis Posteritati transcripsit

Res gestas Imperialis Canonice Creuzlinganæ ejusdemque Privilegia.

R. D. Casparus Freyberger post Collegium Creuzlingense in cineres redactum & centum & quadraginta sex annorum carentiam atque reicissam ad instantiam Emishofen-
fium anno 1641. mutationem, seu conventionem Parochialem Parochiæ curam pro Constan-
tienti suburbio *Stadelhofen* insigni Zelo gessit, habitans summa cum patientia in ædibus
Akberthor utcunque reparatis. Scripsit & sedulo annotavit, quæ in obsidione Suecica in
ejus conspectu circa ruinam Collegii fuerunt acta usque ad annum 1652. Stylo quidem
pressiore, eò tamen fideliore, quod ocularis testis omnium miseriarum fuerit, quem,
utinam! in similibus calamitatibus imitarentur plures. Pretiosa semper Posteritati hu-
jusmodi scripta fuere.

Rmus. DD. Augustinus Gimmi ornatus Creuzlingana Infula de quo supra in Catalogo
Abbatum numero XXXV. *Optimi maximique* nomen à posteritate religiosa meritis, Idio-
mate Italico ceu vernacula lingua usus est. Reliquit manuscriptum opusculum,

De oratione mentali & cognitione sui ipsius

Italico idiomate pro privato suo usu conscriptum, quòd *Conradus Fesler*, de quo
mox plura, tam nitore scriptionis, quàm spiritu prorsus singulari auctius reddidit.
Publico prælo nondum est commissum, sed asservatur inter MSS. cimelia.

R. D. Gaudentius Oth, Vir doctissimus, præsertim Juris Canonici peritia insignis.
Præstans Oeconomus. In causa Parochialis Ecclesiæ Hirschaviensis plurima scripsit.
Laudatissimo Reverendissimo Præsuli Augustino charissimus, qui nedum singula Ejusdem
manuscripta collegit, sed insuper subjuncto communiter elogio ornavit: *Opere, labore,*
& honore R. P. Gaudentii Oth.

R. D. Franciscus Walder, Collegii hujus celeberrimi olim Senior, & in officio
Custos & Bibliothecarius, qui circa annum Domini lingua vernacula edidit librum de
Origine Ordinis Cann. Regg. & Vitis Sanctorum, per seriem à Summis Pontificibus ad
infimum usque Clericum deductam, cui titulus:

Hierarchicus Hortus Paradysi.

R. D. Joannes Stirm, Parochialis officii suo tempore Administrator Zelosissimus,
unde & pro sua in Catechizandis rudibus experientia typis vulgavit Librum Cathechisti-
cum non una jam vice recusum; & ne extraneis solum prodesse velle videretur, scripsit
quoque alium, quamvis forma compendiosiore, libellum, Juniorum Canonorum in-
structioni perutilem. Tituli autem sunt sequentes:

Christliches Lehr-Büchlein, in welchem alle einem Christen zu wissen noth-
wendige Stuck in kleinen und leicht verständigen Unterweisungen vorgetragen
werden. &c. Item

Regula S. P. N. Augustini; cum instructionibus ad perfectionem conducentibus.

R. D. Conradus Fesler, Decanatûs officio laudabiliter exacto, continuisque studio-
rum laboribus aliquot primum abhinc annis piè immortuus, præclaros quidem, eosque
complures reliquit ingenii planè fæcundi partus, ex quibus tamen duo tantum typis
publicis prodire, videlicet

*Ethica Christiana pro ordinanda Negotiorum humanorum Oeconomia, Cenobiis, Tem-
plis, Officialibus inserviens, ex S. Scripturæ textibus, sententiis SS. Patrum, & pro-
batissimorum Authorum Historiis concinnata &c. &c. 4. Constantiæ apud Joannem
Adamum Köberle anno 1697.*

*Celestis Gloriæ Adumbratio, sive de Summo Bono, & futura Hominis Beatitudine, tum
essentiali, tum accidentali, Tractatus Asceticus è S. Scripturæ, SS. Patrum, proba-
torumque Doctorum textibus & sententiis concinnatus; 4. Constantiæ apud Joannem
Adamum Köberle anno 1701.*

R. D. Sebastianus Pfau, & is quoque Decanatûs officio pridem laudabilissimè per-
functus, compilavit opus Asceticum, usque modo in locupletissima Creuzlingensi
Bibliotheca servatum, cum titulo:

Speculum

Speculum Spiritualis Pulchritudinis, Amatoribus S. P. Augustini in sua Regula ejusdem Canonicis Professoribus inspiciendum, ac imitandum propositum: nunc in ordine ad informandos dicti Instituti Novitios per modum Meditationum, ac desuper durante Tyrocinio instituendarum Exhortationum uberius expositum.

R. D. Bruno Müller, Constantiensis, Reverendissimi S. R. I. Præfulis Salemitani Constantini Vicarii Generalis, & Abbatialis in Suevia Collegii Condirectoris, nec non Joannis Michaëlis Civitatis Constantiæ Senatoris uterinus Frater, & maximæ spei Vir, à prompta etiam resolutione practica, astuque laudabili, quò funus Reverendissimi Præfulis nostri Melchioris, piæ memoriæ sub Vicaria sua Parochiali Koblacii pridie morte repentina ibidem defuncti, intempesta nocte clam feretro & plastro vulgari illatum, & nemine præter Secretarium, & aurigam Joan. Madlener confcio 17. Cal. Octob. 1707. Füllachium, atque inde lacu sub litro communi, prælata Cruce Pectorali, Præfulem fingens Creuzlingam transfudit, in primis clarus, & commeritus; stupentibus, ringentibusque in portu nautis realis antea victuræ penitus ignaris. Ipso dein post gestas, communi suarum ovicularum Satisfactione, ab an. 1702. vices parochiales in Koblach, atque etiam dein ab an. 1708. Wilhelmskirchii an. 1728. vita functo anno ætatis 51. S. Professionis 29. Sacerdotii 27. multis utrobique laudabiliter, utiliterque præstitis, ibi nimirum Vineæ domesticæ comparatione, ac plantatione, hic autem horrei novi extructione, ædiúmque Parochialium reparatione.

R. D. Theodoricus Prinz, natus Vohenstrufii Palatinatus Junioris, mixtæ Religionis oppido, & finibus Bohemiæ contermino 1681. Profess. 1702. Sacerd. 1707. Vir & gravitate morum, & profunditate Doctrinæ, & Orationis aménitate & quatuor linguarum usu græca non computata, omnino clarissimus. Thesium etiam publicarum gloriosissima Defensione, & aliarum propriæ editionis Theologicæ magnifico Præsidio illustrissimus. Plura in ejus commendationem prorsus singularem etiam, me tacente, loquuntur diversæ, ac multiplices R. P. Claudii Colombiere amplissimi Operis Concionatorii in folio, ejusdemque Epistolarum 2. Tom. in 8. R. P. Claudii Joli Seel-eyffriger Busf-Predigen. R. P. Girouft, Sünder ohne Entschuldigung. Adventual. & Quadragesimalis 2. Tom. in 4. R. P. Cachet Eckel und Graußen ab der Sünd &c. ac denique etiam Reverendissimi D. Volpiliere Prædicatoris Cathedr. Clermontii 2. Tom. in 4. excubia plerumque nocte lucubratae versiones, & à genuino iisdem servato Spiritu, & ab inaffectedato, quo illas reddidit nitore calami, ipsorum Originalium à me ipso his sæpe oppositorum Testimonio, & communi Judicio, applausúque commendatissimæ. Post actam denique in Collegio suo annis pluribus S. S. Theologiæ Professuram, gestasque maximo zelo diversis in locis Riederæ, Guttingæ, & Hirschavii ad Niccarum iterato vices Pastorales, labores ejusdem summopere meritorios, cæloque satis maturos, Lachesis tandem abrumpit 1728. in flore ætatis 47. Cujus memoria hodie apud Dilectos suos Hirschavienfes, qui propriis impensis magnificum ei trophæum, saxúmque sepulchrale statuerunt, in sancto Desiderio, & Benedictione est.

R. D. Patritius Huchler, piissimis, honestissimisque Parentibus Creuzlingæ natus 1690. S. Professione Deo dicatus 1710. aris devotus 1715. ab unguiculis pene cor gessit senile, raro dein Spiritu, & continuo Religiosæ Perfectionis studio Vir, miræ puritatis, innocentæ, & humilitatis Exemplar, ut nemini obesset, sed omnibus prodesset, vel sine bile natus, vel sui, & passionum suarum perpetuus victor, invictissima erga omnes utilenitate consuevit, ad nutus superiorum, fratrumque officia promptissimus; in iis etiam, quæ Spiritum, & Doctrinam Asceticam, Theologicamque spectabant, excitatissimus æquè, ac illuminatissimus, primo Juniores in scientiis altioribus instituendos suscepit, eosque Theologiam ad Angelici Doctoris, quem ipse moribus adhuc vivus expresserat, normam, & methodum docuit, publicisque Thesis semel, iterúmque defendit. Imbuendis dein ascetica Doctrina Tyronibus Ordinis admotus, genuinam virtutis, & sanctitatis se ipsum Prototypum & opere, & scriptis exhibuit: relucente etiam admirabili ejusdem ex impressis an. 1728. cum redactis in folia privata Considerationibus &c. Exercitiis Spiritualibus octiduanis; Itemque practicis S. Regulæ, & Instituti Canonici Illustrationibus, Examinibusque profundissimo Spiritu. Regendis porrò in Riederensí Parthenone sacris Virginibus, & Canonissis nostris admotus, mirum est, quanto zelo simul, ac Discretionem ad perfectiora eas manuduxerit, promoveritque. Ex sacra demum obedientia, & tempestate satis inimica inde Hirschavium in graviter ibidem decumbentis Parochi ordinarii Prosperi Zeiser Concanonici nostri subsidium missus, fracta sanitate Creuzlingam redux assueto iterum zelo, pietatisque æmulatione Novitios ibidem Ascetis docuit, sed mox aliquanto post necdumque completo Tyrocinii anno, Beatorum visurus exempla, quorum ipse vitam egit in terris, Hydropisí vitam absolvit.

Tom. IV. Cann. Regg. Origines.

M

R. D.

R. D. *Augustinus Tregle*, 13. Maji 1695. Nereshemii prope Nördlingam urbicula natus, 13. Oct. 1716. Prof. 25. Maji 1720. Sacerdotio initiatus, post plures Doctrinæ, ac Professuræ Theologicæ, ac dein etiam Exercitio Curæ animarum Hirschlatii annos strenuè impensos; inde ab anno 1738. Fer. VI. post Festum S. Martini Episcopi, ob præclaram artis geometricæ peritiã, quâ singulos suæ dimensionis agros, fundos, limitesque accuratâ lineâ in mappas geographicas interjectis particulatim coloribûs distinctas jam redegit plurimas, rerumque veterum indagandarum impigram solertiam Feudorum, Renovationis officio antehac insolito admotus indefessò eidem studiò, & meritò singulari hodiedum laudabiliter infudat.

R. D. *Laurentius Laux*, natus Creuzlingæ, ex Patente Collegii hujus Archi-Præfecto 4. Idus Julii 1685. Vir Nestoræ eloquentiæ. Votis solemnibus Deo mancipatus est 1704. Post absoluta Ingolstadii Juris utriusque studia duosque à suscepto 21. Septembris regali Sacerdotio annos, Curæ animarum Horgenzellæ, in qua hodiedum bonus Pastor post liberam Decanatus (ad quem anno 1727. communibus Capitularium suffragiis suffectus fuit) resignationem desudat, admotus est, cujus Zelo & opera florentissima ibidem per Sueviam, Rhætiam &c. S. Confraternitas, Pactumque duplex S. Ursulæ & S. MM. VV. ab anno 1715. ortum, splendoremque debet. Ex Idiomate Gallico in Vernaculum elegantissimè transtulit in X. Tomis P. Joannis Le Jeune Opera. Sexduplex Quadragesimale R. D. Volpiliere. Item Dominicale & Adventuale R. D. Abbatis de Brekeville. Necdum tamen calamo suo ferias indixit in Senectule sua venerabili, sed strenua manu vitæ suæ agonem reddere adhuc magis gloriosum indies conatur.

R. D. *Georgius Heifs*, Weiffenhornii, Ditionis olim ante 1724. Hypothecario titulo Fuggeranæ oppido natus anno 1697. Professus 1716. sacris Ordinibus decoratus 1721. Tam grata morum Suavitate, quàm Discretionem Spiritus exteras æquè suæ Curæ Pastoralis ovidas, ac suos in schola virtutis Alumnos mirè pellexit, direxit, & fronte exhibita quaquaversum ad meliora inflexit, ultra omnem Styli expressionem clarissimus. Eximius Poeta, & rara combinatione magnus Orator, & verè in Spes maximas natus, si vires, & vita prolixior suffragata votis fuisset. Sed quia acceptus erat Deo, necesse fuit, ut tentatio Eum probaret, ac ipsa denique mors, qua consummatus in brevi, eoque excellentissimo virtutum omnium compendio explevit tempora multa an. 1736. in suorum tamen Confratrum, ac Discipulorum gratis pectoribus, in iis autem præcipuè, quæ ad Asceseos, & Philosophiæ Doctorum auxilium à se ipso inventa, & practico exercitio conscripta reliquit, nunquam moriturus.

R. D. *Martialis Endel*, è Civitate Rottwilana, ejusdemque Statûs militaris Capitaneo natus 23. Jan. 1707. Creuzlingæ Professus 19. Novemb. 1724. in Presbyterum ordinatus 23. Sept. 1730. post semel, bis, & amplius, cum publicarum etiam Thesium applausu, repetitum Theologiæ Cursum, simulque domi, forisque Hirschavii nimirum, & Hirschlatii gestas laudabiliter Parochias, hodiedum quarta Riederæ eximio cum Zelo perfungitur; è publica insuper A. R. P. Senault Sermonum panegyricorum nimirum edita Versione, orationisque Partium, in ipso fonte latenter duntaxat, & obscurè tantum reperiendarum clariore expressione notissimus.

R. D. *Ignatius Schmider*. Virum hunc Scientiis & Virtutibus Religioso homine dignis ornatissimum, & de celeberrima hac Canonica optimè meritum, meritò Præstantioribus suis Sodalibus accenseo, qui *Boni Pastoris Idea* nuper edita sese omnibus Ecclesiasticæ & Apostolicæ eloquentiæ amatoribus egregiè commendavit. Pro continuatione præsentis Catalogi ELENCHUM CHRONICUM RR. DD. S. R. I. PRÆSULUM CREUZLINGENSIVM à se laudabilissima industria & eruditione conscriptum mecum, humanissimè communicavit, cui publicas & decentes gratias hic admetior.

CRUCELENSE.

Seu sanctæ Cruci Dominicæ dicatum Congregationis Windesimensis Parthenium Cænobium vastissima illa Diœcesi Leodiensi comprehensum, propè Huyum Oppidum usque modo spectandum; de quo tamen nobis vel invitis haud ampliùs constat, præterquam quòd illud sub decursum superioris sæculi decimi sexti Rectorem in spiritualibus habuerit lucidissimum illud memoratæ Congregationis Sydus Martinum Lipsium Justi Patrum, Monasterii Lovaniensis in Brabantia Canonicum Regularem Professum, cujus ingenium, pietatem, ac eruditionem Aubertus Miræus in Elogiis Virorum illustrium sui Belgii nec non in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis cap. 67. sic commendat. Martinum Lipsium civem meum, à se & Justo Lipsio Clarissimo Viro, cujus Patrus major fuit,

fuit, celebrem, si prudens præterierio, improbus sanè, si imprudens, negligens meritò videor. Fuit in hoc Viro multiplex eruditio, exacta linguæ tam græcæ quàm latinæ cognitio, sacrarumque rerum haud mediocris intelligentia. Illud verò solida pietatis ac virtutis specimen fuit, quòd fallaces hujus vitæ spes secum reputans, mente divinitus monitâ, vitæque ratione conversa, ambitioni urbis Aulicæ Bruxellensis, in qua honesto loco natus erat, se subtraxit, & divino cultui se totum mancipavit, in famosum sub D. Martini patrocinio Canonicorum D. Augustini Lovaniensè Cænobium velut in portum se recepit. Hic in Bibliothecam se abdens, Macrobiï, Hilariï, Augustini, Hieronymi, aliorumque veterum Scriptorum opera cum membranis comparando, eadem mirificè illustravit. Cromatii etiam homilias & Symmachi Urbis Præfecti Epistolarum libros in lucem donavit. Post ut erat singulari prudentia Sodalibus suis præfectus, in mediis etiam muneris sui curis molestis nullam animo requiem dedit, neque suis duntaxat laboribus Reipublicæ prodesse statuit, sed & discipulos, in iis Garetium, Latomum, Costerium, Ulimerium, qui in eadem benè merendi Palæstra diu multumque sudarunt, eduxit. Ætate gravis Crucelensibus agri Leodiensis, apud Huyensè oppidum, sacris Virginibus Cænobiarcha datus, eximiâ morum innocentia complures annos præfuit, ibique cum veteribus amicis, id est, libris assiduè versatus, placidissima morte pius Senex è vita excessit anno 1555. die 24. Martii. Canonici Regulares S. Martini Lovaniensès hoc illi monumentum posuerunt.

Martinus Lipsius Bruxellensis Vir egregiè doctus, & qui perpetuò studiis, quibus & immortalus est, incubuit, in castigandis veteribus Authoribus usque ad extremum Spiritum insudans. Testantur id opera Hilariï, Augustini & aliorum multorum ex ipsius recognitione edita. Testis est ipse Macrobius cum Symmacho ab illo castigatus. Fuit præterea Vir iste Erasmi Rotterodami amicitia & scriptis Epistolis satis clarus. Præfuit Monasterio Crucelensico cum multo ipsius Cænobii fructu. Moritur anno 1555. Martii 24. ibi honestè sepultus.

Sequuntur deinde hi versus sequentes.

*Squallida multa situ veterum monumenta jacebant,
Abdebatque sinu Bibliotheca suo.
Eruit è tenebris, & castigavit uterque
Lipsius, antiquum restituitque decus.
Sic par conditio est, Martinum sacra decebant,
Justus Romanam reddidit historiam.*

Porro Petrus Suffridus in præfatione de Viris illustribus refert, eundem Martinum Lipsium opera Hieronymi & Ecclesiasticorum eruditè fuisse commentatum. Addit Valerius Andreas Desselius in sua Bibliotheca Belgica, Martinum Lipsium Joannis Custodis Grammaticam retexuisse Typis Plantinianis in 8. Verùm de Operibus Martini Lipsii plura apud Antonium Possevinum in Apparatu sacro Tomo secundo.

Littera D.

DACHSTEINIUM. (aliis Tachsteinium)

Alfatæ inferioris Oppidum, sub Diocesano limite Argentoratensi positum, idque spectans ad Reverendissimum ac Illustrissimum Capitulum Cathedralè Argentoratensè, Superiori ætate antiquitus venerabile quoddam Cænobium habuit, primùm Regularibus Canonicis Augustinianis addictum, subinde verò ad Monachos Benedictinos translatum, atque hoc ipsum tandem iniquitate temporum, & calumniis hæreticorum omninò suppressum, cujus olim primarius Author & Fundator fuit Joannes ex Baronibus de Liechtenstain Argentoratensis Episcopus numero (juxta calculum Jacobi Wimpelingi in Catalogo Episcop. Argent. fol. m. 52.) septuagesimus, electus anno 1312.; idem postmodum anno 1365. terris demortuus; De quo eodem fundatore Bernardus Herzog in suo inferioris Alfatæ Chronico lib. 4. fol. 97. vel paucis ita scribit: *Er machte auch zue Dachstein ein Closter oder Stüffe mit Thumb-Herrn S. Augustini - Ordens.* Et sic ille; magno sanè antiquæ Regularitatis Augustinianæ (vel olim in Cathedralibus Ecclesiis usurpatæ) argumento. Item idem Wimpelingus de eadem fundatione in Confirmationem dictorum ita refert: *Cænobium in Dachstein, in quo Canonicos Regulares sub divi Augustini Instituto*

Christo militantes collocavit (Joannes Episcopus antedictus subintellige) *ab eodem ipso fundatum est, atque erectum, quos tamen Lampertus ejus Successor* (ante susceptum Episcopatum professione sua Monachus Benedictinus & Monasterii Gengenbacensis Abbas) *paulo post eiciens in diversa loca assignatis tamen emolumentis dispersit, in eum locum ex clivo Superiori quem STEGGAM appellant in Montanis Zabernæ & Mauri Monasterio finitimis &c.*

DAELHEIMENSE.

Peregrinum Congregationis Windesimensis Monasterium SS. Petro Apostolorum Principi, & Antonio Ægyptio Abbati dicatum in Diœcesi Paderbornensi ad *Campum* vulgò *Sendfeldt* situatum, sub regulari disciplina Canonico-Augustiniana hodiè florentissimum, secundum primogenium & progressum suum Religiosa sedulitate descriptum, novissimè transmissum est ad nos juxta tenorem sequentium: Ex pervetusto Chronico Daëlheimensi, post tot bellorum injurias miserè corrupto, superest fragmentum quoddam alicujus Anonymi, ex humilitate quidem nomen suum subticentis, fide tamen dignissimi, ex quo deducitur, Canoniam hanc primitus fuisse Monasterium Monialium, probabilissimè sub Regulâ S. P. Augustini Deo servientium, quod quidem, quo anno cœperit, & quot annis iteterit, planè nobis est incognitum, nisi quòd probabile fit, Monasterium fuisse perantiquum. Probant id verba prædicti Chronographi, quæ sequuntur.

Sciendum igitur, quòd hic locus, ubi stat antiqua Ecclesia, fuit per aliquot centenaria annorum Monasterium Monialium, cui Monasterio conjuncta fuit, ut olim dicebatur, Villa, nunc melius Pagus *Daëlheim*, in qua villa diversi Nobiles circumjacentes habebant proventus & decimas suas, super quibus ipsi subindè more istius sæculi inciderunt in graves dissensiones, in tantum, ut non rarò in odia, rapinas, exspoliationes, & mutuas etiam cædes prouerent: quibus malorum tempestatibus involuta non solum Villa *Daëlheim*, sed & illarum injuriis non rarò afflictum fuit Monasterium Daëlheimense. Unde & contigit, quòd sæpe dictum Monasterium præter diversas exspoliationes, & alia mala, etiam tribus diversis vicibus igne absumptum fuerit in tantum, ut & in ultimo incendio tres Moniales perierint. His malis, quibus etiam fortissimus quisque frangeretur, etiam afflictæ Moniales pro posse & nosse, suum sibi locum exquirentes, locum hunc relinquere coactæ sunt. Mansit igitur Locus hic in tempus immemorabile planè desolatus; quamdiu autem in tali statu hic locus fuerit, minimè constat. Quòd autem ad non breve tempus, & (ut minimum putamus) per unum sæculum taliter desolatus persistit, patet ex eo, quòd adjacens campus *Sendfeldt*, qui fertilissimus olim ager fuerat, non nisi vepres, spinas, justæque Magnitudinis arbores, & quercus protrusisset. Nam & in antiqua illa Monialium Ecclesia intra muros, quos flamma vorax reliquerat, arbores ædificandis domibus servire capaces excreverant. Unde locum hunc magis speluncam latronum, & receptaculum ferarum, quàm Religiosorum habitaculum dixisses. Miserandam super hanc faciem Vallis olim tam amænæ & Deo gratæ Miserator oriens ex alto movet corda fidelium sibi devotorum; reducit ipsis ad Cor faciem prioris & moderni Syonis, ut videant, & recogitent, quid agatur in Domo Dei: fuerunt autem hi: Prænobiles Domini *de Brobecke*, scil. *Herbozdus*, *Gyso*, & *Aleff* Fratres: Domini *de Horhusen*, *de Padberg*, & *de Calenberg* &c. Hi igitur prænobiles Domini, Anno Domini 1429. 25. Maji, Spiritu Dei animati, videntes in Bøddecken conversationem piam & inculpabilem, ac proinde Deo gratam Canonicorum Regularium S. Augustini (quos non ita pridem ex Monte S. Agnetis propè Swollas, Autoritas gratiosi Domini Episcopi Paderbornensis in Bøddecken pro reformando eodem etiam Monialium Monasterio evocaverat) Qui Canonici odorem Suavitatis sanctissimæ vitæ, quo antea ex gratissima conversatione dilectissimi quondam Confratris sui, scilicet Venerabilis Patris Thomæ à Kempis imbuti fuerant, circumquaque diffundentes, ad hæc etiam tum temporis dumeta & terrarum invia transmiserunt. Prædicti igitur prænobiles & strenui Domini, Venerabili Domino Bodecensi Hermanno de Camen, aliàs *Van der Reck*, desideria & vota sua manifestarunt, rogantes eundem Venerabilem Dominum Priorem, ut aliquot plantulas veri germinis Sanctitatis in Agro dominico plantandas (dico pios Sacerdotes, Fratres & Laicos) sibi subministrare non gravaretur. Submisit igitur ad instantiam prædictorum Nobilium in Daëlheim duos Sacerdotes, scilicet Gerhardum Schultinghus de Hervordia, & Conradum Vroherten, Professum in Herzogenhagen Hassiæ, unà cum septem Laicis, qui plantati in Domo Dei, velut oliva fructifera, fructificantes, huic loco faciem longè aliam induxerunt, commutantes desolatam in amatam; & nunc misericordiam consecutam in Sponsam Deo charissimam. Videns etiam Reverendissimus ac Celissimus Princeps ac Dominus Theodoricus, Archiepiscopus Colonienfis, ut Administrator Ecclesiæ Paderbornensis, novellas hæc plantationes paulatim germinare, ex-
crescere,

crefcere, & fructificare, prædictorum Dominorum Nobilium ut Restauratorum votis & fupplicationibus motus, omnes donationes, resignationes & largitiones quascunque Monasterio Daëlheimenfi datas ratificavit, approbavit & confirmavit, quorum Originalia ibidem extant, eadem autem hic inferere, Lectori fortè moleftum foret.

Hinc ita Nova Domus hæc ad annos circiter viginti tres ftetit sub regimine, & quafi dependentia quadam à Domo Bodecenfi, ita ut & Venerabilis Dominus Prior Bodecenfis, loco huic non Priores, fed folummodò Rectores, & alios congruos Officiales pro libitu præfecerit.

Animadvertentes autem fæpe dicti prænobiles Domini, verè fecundi Fundatores, feu Restauratores hujus Domus (qui profusà nimis liberalitate fua, bona tunc defolata pretium 20000. millium & ultrà Imperialium contulerunt) negotium non ad intentionem & voluntatem fuam procedere, voluerunt, ut Domus hæc non ampliùs à Bodecenfibus dependeret; obtinuerunt tam à Capitulo Generali, quàm ab aliis, quorum intererat, ut hæc fæpe dicta Domus à proprio Capite, fcilicet Priore in Gremio Capituli Windefimienfis foveretur, & excrefceret, quod & per Dei gratiam feliciter ceflit. Anno igitur Domini 1452. (funt verba Chronographi) fuerunt hic Vifitatores à Capitulo Generali deputati: Venerabilis Dominus Henricus Prior in Bödingen, & Venerabilis Dominus Gobelinus Prior in Enrig, habentes fpecialem commiffionem ab eodem Capitulo Generali fuper præfentis Domus Generali Capitulo incorporatione facienda; qua facta, coram iisdem Dominis Prioribus antedictis, utpote Vifitatoribus eodem tempore inter Bodecenfes & Daëlheimenfes amicabilem compositio ftabilis & perpetua erecta eft.

Exinde igitur capit Daëlheim antiqua novam induere faciem & formam, dum fibi in Priorem præficitur Vir, utique miffus à Deo, cui nomen erat Joannes Sünfebeck, cujus viri laudes, fi homines tacuerint, lapides & ftucturæ clamabunt. Erat enim Vir Difciplinæ Religiofæ ftudiofiffimus, fibi austerus, alijs mitis, Dei honoris Zelofiffimus, nec minùs in exterioribus providus. Hic nunc vidiffes pauculas illas apes (quæ alijs aliàs) nunc fibi multò laboriofius mellificantes: vidiffes, inquam, nunc hos, nunc illos flores Paradifi Dei, dico, corda piorum fidelium, fine tamen eorundem detrimento vifitantes, exinde mel elemofynarum ad Dei cultum, & ædificationem Domûs Dei indefeffe colligentes, unde nunc quafi ima defpicientes, ascendere cæperunt in montem, ibidem gratum Deo ædificium conftituri, & falutem fuam operaturi, Domum præfentem poft Deum in petrâ folidiffimâ undequaque fundatam, Ecclefiam non ignobilem ad 200 pedes in longitudine, & 55. pedes in latitudine habentem, optimè fornica-tam, & ambitum per quadrum paulò minorem, nec illum contemnendum, cum Dormitorio fat longo & lato, Bibliotheca, cæterisque neceffariis Religioforum habitaculis ædificare cæperunt. &c.

Quodque mirere magis, Deo opus illud in manibus eorum fic profperante, ut, quamvis omni quafi humano auxilio deftituti, intra paucos, fcilicet decem annos, folidum & fumptuoſum illud ædificium feliciter ad perfectum ufque confummarint. Juvit autem pios illos & devotos Patres ut plurimum pietas fidelium: fæpe dicti enim Venerabiles Patres plerique ex partibus Hollandiæ oriundi, non ignorantes pietatem Patriotarum fuorum, eò fe conferentes, notos & Cognatos fuos ad elemofynas non minimum, tum adhuc in fide Orthodoxa permanentes Civitates, ut vocant, *Hanseatica*; præ cæteris quidem liberales in nos extiterunt Daventria, Hamburgum & Lubeca. &c. Quarè, ut dictum eft, Opus hoc infigne intrà decennium feliciter abfolutum eft, ut patet ex Epigraphe, quæ exteriori & primæ columnæ templi inſculpta, nunc autem recens ſublata illa columna, muro inferta legitur: *Anno Milleno cepit hoc quadringenteno, & ſexageno, finitur feptuageno.*

Acta ſunt hæc primis Restauratoribus & præcipuis Benefactoribus hujus loci plerisque adhuc viventibus, qui, quantum gaudii putas ex tam nobili & glorioſo effectû, cujus ipſi cauſa extiterant, conceperint? Verè igitur Vas electionis ait: *Pietas ad omnia utilis*: Hac enim pietate primorum Venerabilium Patrum illecti plures, non ſolum Nobiles, ſed & Illuſtriſſimi & Generoſi Comites de Waldeck, quibus acceſſere Principes & Abbates Liberae & Imperialis Abbatia Corbeyenſis: Unde Daëlheimenſes Dei benedictione præventi magis magisque ſucceſcentes, qui olim fermè nullius, jam alicujus nominis eſſe cæperunt. Nam & amplificationem Domûs Dei, & in alimentum piorum Fratrum, quorum numerus jam auctior erat, utpote Sacerdotum & Clericorum, ultra 30, Laicorum verò ſeu Donatorum ultra centum ſe extendente, fines ſuos piè dilatare cupientes, anno ſcilicet 1518. duos non ſpernendos pagos, Meerhoff, & Oistorff, à Monasterio ſeu Abbatia Bredelarienſi ſacri Ordinis Cifterciensis, 200. ædes, plùs minùs continentes

tinentes pro certa summa paratæ pecuniæ in perpetuum sibi coëmerunt. In hisce pagis & intra septa eorum de factò Canonìa Daëlheimensis inconvulsè obtinet plenariam jurisdictionem civilem, & primam instantiam ad jus Inquisitionis.

Proveniunt insuper huic loco è præmemoratis Pagis, præter annum Canonem frumentarium, alii redditus tam pecuniarii, quàm & alia peculia: Quin & horum pagorum Incolæ ad præstandam annuam servitutem tam in arando, quàm in opere manuali exhibendo, ad certos dies per annum obligati manent. Interjacet inter duos memoratos pagos hõs Villa omninò immunis & exempta, dicta de *Wafchehoff*, sita in loco amœnissimo, cujus annui proventus Reverendissimo Domino Prælato Laudemium præstant.

Incorporata insuper huic Canonix est Parochia in sæpè fatis istis duobus Pagis, quæ à Professo Confratre Daëlheimensi administratur. Itaque dilatati termini Daëlheimenses, sine ullo ullius alteriusve interjacente fundo ad octo circiter horarum spatium in circuitu sese extendunt; inter quos terminos continetur Sylva quercubus & fagis densissima, quæ glandemia aliisque proventibus Dominum Prælatum non rarò recreare solet. In hac Sylva, sicut & intra omnes terminos Canonìa hæc jus venationis quarumcunque etiam obvenerint ferarum imperturbatè possidet. Insuper sæpè dicta sylva annè non ignobili & trutarum feracissima alluitur, qui annis, præterquam quòd diebus maximè quadragesimalibus Refectorio apprime deserviat, etiam molendinum omninò immune & liberum (ad quod suprà memorati Incolæ Meerhoffiani sua frumenta conterenda deferre coguntur) circumagendo non modicum censum Canonix præstat; disitum est autem dictum Molendinum media circiter Leuca à Monasterio; nam & aliud intrà septa, Ejusdem necessitati deserviens extat; Ad prata & pecorum pasua quod atinet, pro quo Deo Laudes, Daëlheimensis Canonìa abundat in tantum, ut in sustentationem equorum, vaccarum, ovium, aliorumque pecorum ad minus de æstate centum circiter sæni plaustra exsiccata convehi possint.

Situm est autem Monasterium Daëlheimense intrà oppida scilicet Montem Martis, & Liechtenaviam in Campo Sindtveldiensi, ad viam Regiam, quæ Paderbornà per Comitatum Waldecensem, & Hassiam ducit Francofurtum ad Mœnum; & quamvis hoc modo optimè situatum sit, damna tamen maxima & incommoda ex situatione sensit tempore bellorum, utpote Cæsareo - Suecico - Hassici, quando nulli Religiosorum, nisi cum præsentissimo vitæ periculo hic consistere licebat. Unde locus hic in pristinam fermè desolationem degenerasset, nisi tandem Deo propitio pax & tranquillitas meliora huic Patriæ tempora rediissent: & quemadmodum ex omni vulnere etiam optimè sanato remanet quædam saltem cicatrix; ita etiam huic Domui post cruentissima illa bella, uti prudens quisque facilè conjiciet, remansit ingens contractum æs alienum, quo Canonìa hæc jam penè præfocanda videbatur, nisi Dei Optimi Maximi (qui rebus afflictissimis & desperatis in tempore novit mederi) benignissima ac paterna manus Eidem providisset de talibus Præfulibus, qui jugibus curis & indefesso labore dicta debita totaliter diluerunt, de quibus infra.

Puteos aut cisternas in loco quidem non habemus, cui tamen defectui Deus & natura alio modo succurrere voluerunt, dum scaturiginem limpidissimam tertia parte unius leucæ à Monasterio disitam collocarunt, ex qua scaturigine per tubos ligneos aquam saluberrimam & sufficientissimam ad culinam, pistrinum, braxatorium, cæterasque Monasterii officinas, imò, quocunque libet, deducimus; Piscinis tam intrà, quàm extrà Clausuram sufficienter quoque provisi sumus. De cætero Domus hæc, quamvis de factò (Deo sint laudes) optatissima fruatur pace & tranquillitate; experti tamen non rarò sumus invidentium quorundam incursiones non leves, quod enim prisca Patrum pietas extruxit, invidia destruere nititur. Interim tamen Domus hæc Daëlheimensis omnia sua jura legitimè usque in hanc horam undequaque deducta, & justo titulo professæ, contra quoscunque tentatores novissimis annis pro posse defendere conata fuit; ut sic plurimis difficultatibus superatis spes affulgeat, deinceps in quietâ possessione permanendi, ac ex eorum fructibus frugaliter percipiendis Deo bonorum omnium Largitori in sua vocatione, cum debita gratiarum actione devotè serviendi, donec post hanc ærumnosam & laboriosam vitam dona percipiat sempiterna, Amen.

Visum fuit è re, hisce adjungere ea, quæ in Annalibus Paderbornensibus, quorum principalis Auctor extitit Reverendissimus, ac Celsissimus Princeps & Episcopus Paderbornensis Ferdinandus Fürstenbergius felicitis recordationis, super hunc locum, ejusdemque Restaurationem habentur exarata hisce formalibus.

Theo-

Theodoricus Archiepiscopus Coloniensis, Administratōrque Paderbornensis Diœcesis, præclaro Religionis instaurandæ opere Daëlheimensis Monasterii exordia fecit, convertendo dirutum dissolutūque Cœnobium Virginum, in Monasterium Ordinis Canoniarum Regularium, haud secus, quàm Wilhelmus Antecessor dissolutum Bodecense Canoniarum Virginum Collegium commutavit in ejusdem Ordinis Canoniarum Regularium Monasterium. Remaltius paulò repetam. Fuerat ante ducentos annos in pago Daëlheim Virginum Cœnobium, Ordinis divi Augustini institutum: (cujus tamen fundationis Conditorisque nulla apud nos monumenta litterarum extant) Id lapsu temporum per bella superiorum annorum primò spoliis exhaustum, deinde tertio exustum erat; semel à Nobilibus de Levenstein, iterum per Lippoidum de Ettelen, tertio, per Lippienses. Qua calamitate Virgines, cum & claustrum, & templum, & bona omnia amisissent, ad vicina Ordinis Cœnobia discessere, locumque per sexaginta annos vastum reliquere. Ægrè interea tres Nobiles, Badbergenfis, Brobeckianus, & Horhusanus tulere, hoc Virginum Cœnobium à Majoribus suis aut conditum, aut dotatum ex hac vastatione relinqui extinctum. Hi igitur adjere Præsides Cœnobii Bodecensis, utroque locum reparandum obtulere, simul pollicendo, se pro viribus omnes antiquos ejus Cœnobii agros, census, & Decimas repetituros. Id cum grato animo accepisset Præful Bodecensis, postulata Nobilium detulit ad Theodoricum Archiepiscopum, ut ejus auctoritate & consensu omnia confierent. Is deinde hoc laudabili Diplomate locum sacrum Bodecensibus transcripsit excolendum, quod factum anno Domini Millesimo quadringentesimo vicesimo nono, vicesima quinta die Mensis Maji, Diploma modò fatum brevitate gratia hic omittitur.

Hac auctoritate præmunitus Bodecensis Præses misit duos Sacerdotes sui Monasterii, additis Laicis Fratribus; à quibus magno labore & sudore vetus Daëlheimensis Cœnobii locus intra Montem Martis & Liechtenaviam in Campo Sindtveldensi excoli cepit, implerique numerus Sacerdotum & sacrorum Operariorum. Nec defuit ad conspectum paupertatis & Religiosæ vitæ exemplum, quo primi illi Coloni mirificè se commendabant, promissa fides & largitas Nobilium, cumprimisque Brobeckiani, qui alter Daëlheimensis Conditor est habitus; cujus patrocinio & industria haud multo post etiam Otto Comes Waldecensis persuasus, omnia bona patrimonii, quæ à Būranis empta possidebat in pago Daëlheim, aut quæ feudi titulo habebat à Corbejensibus in Campo Sindtveldensi, liberali donatione transcripsit Daëlheimensibus Sacerdotibus, quæ & post rata habuit Arnoldus Corbejensium Abbas, etiam brevi aded opibus & numero sacrorum Operariorum aucti erant, ut novi Monasterii cultura appareret: Cum inter ipsos Cultores Loci & Bodecenses lis oritur, separatimne isthuc Monasterium Canoniarum Regularium instituendum? an verò per modum acquisiti prædii & Domicilii Religiosi Locus Bodecensibus, quod illi ex impensis à se factis poscebant, adjiciendus esset? Res illa post à Windesimensi Congregatione decisa est, urgentibusque Brobeckianis Nobilibus novum Daëlheimense Monasterium erigendum, decretum. Eo post majori Religiosorum fervore, & piorum hominum donationibus, celebre isthuc Monasterium Opibus, & Religiosa disciplina, Bodecensi haud impar, exurgere visum est. Fabrica etiam Claustrum & Basilicæ, in qua ab anno 1460. ad annum 1470. laboratum, cæteris per Diœcesin Cœnobiiis multò illustrius.

Huc usque se extendunt formalia suprâ tactorum Annalium Paderbornensium sub annum Christi 1429.

Elenchus

Reverendissimorum & Amplissimorum DD. Præfulum Daëlheimensium.

I. Joannes Sünfebeck, ex Canonis Bodecensis postulatus, de quo suprâ in contextu Historiæ, anno 1452. præfuit huic Domui in bona disciplina 36. annis, resignavit verò anno 1488. factus Jubilarius, vixit in Ordine ultra 60. annos: obiit anno 1495. 28. Januarii, sepultus ante summum Altare, suscepit ad Professionem 18. Religiosos.

II. Hermannus Arnsberg, Professus Canonis Bodecensis, postulatus, anno 1488. resignavit, & obiit anno 1491. 7. Augusti. Præfuit 3. annis, suscepit duos ad Professionem.

III. Joannes Felligt, hic Professus, & electus anno 1491. Præfuit 2. solummodò mensibus, & sic obiit eodem anno.

IV. Wilhelmus Emmerick, Professus in Vrendeswegen, & postulatus anno 1491. Præfuit annis 5. & ex post electus in propria Professionis Domo, rediit ad illam, ibidemque obiit anno 1497. investivit hic 12. Fratres.

V. Henricus Felligt, hic Professor, electus anno 1497. Præfuit 10. annis, post obit anno 1507.

VI. Arnoldus de Bären, Professor in Bodecken, electus anno 1507. sed eodem anno in festo Ascensionis Domini 14. Maji obiit, & vix uno anno præfuit, suscepit 2. ad Professionem.

VII. Joannes Rhoden, Professor in Nazareth propè Brädevoërt Comitatus Zutphaniensis, electus anno 1507. 5. annis præfuit, & resignavit anno 1512. obiit verò anno 1520. suscepit unum ad Ordinem.

VIII. Lambertus de Westernkotten, hic Professor, electus anno 1512. Præfuit annis 6. & resignavit anno 1518. obiit verò anno 1538. 6. Junii. Suscepit 12. ad Professionem.

IX. Christianus Lemmegeö, postulatus ex Bodecken anno 1518. Præfuit 23. annis, obiit verò anno 1541. 3. Maji. Hic comparavit & adjunxit huic Canonie Villas Oistorff, & Meerhöff, & ædificavit domum refugii in Civitate Paderbornensi, & notabilem pecunie summam post se reliquit. Suscepit multos ad Professionem.

X. Henricus Westheim, hic Professor, electus anno 1541. Præfuit 18. annis, & 2. mensibus, Obiit verò anno 1559. 15. Julii, suscepit 9. ad Professionem.

XI. Ludolphus Höcker, hic Professor, electus anno 1559. Præfuit annis 41. obiit anno 1600. 16. Novembris. Suscepit 13. ad Professionem.

XII. Lucas Wasinck, electus anno 1600. resignavit anno 1605. obiit verò anno 1611. 7. Januarii.

XIII. Godefridus Scheven, Professor in Hamersleben, postulatus anno 1605. Præfuit 13. annis, electus in Domo suæ professionis, anno 1618. Obiit ibidem anno 1626. 13. Octobris. Suscepit hic 3. ad Professionem.

XIV. Arnoldus Hirschfeldt, Professor in Clusa Everhardi Archi - Diocesis Trevirensis. Postulatus anno 1618. , præfuit 4. annis & electus in sua nativa Canoniam anno 1622. ibidem obiit anno 1639. 29. Augusti. Suscepit hic 4. ad Ordinem.

XV. Henricus Crampenius, hic professor, electus anno 1622. Præfuit 28. annis, & resignavit anno 1650. Obiit verò anno 1651. 7. Julii. Suscepit 10. ad Professionem.

XVI. Lubertus Kleinsorg, SS. Theologiæ Doctor, hic Professor, electus anno 1650 Præfuit 3. & dimidio annis, obiit anno 1653. 19. Septembris, suscepit 4. ad Ordinem.

XVII. Georgius Gocklenius, hic Professor, electus anno 1653. 15. Octobris. Præfuit annis 6. Obiit anno 1659. , suscepit sex ad Professionem. Hic singulari & laudabilissima sua industria & dexteritate tam huic, quàm aliis Congregationis nostræ Domibus, tum qua Præpositus Heiningensis, tum qua Præsul Daëlheimensis, tam belli, quàm pacis temporibus ingens sui desiderium post se reliquit.

XVIII. Augustinus Scheiffers, hic Professor, electus anno 1659. 10. Decembris. Præfuit 5. annis, calamitosis temporibus. Obiit anno 1665. mense Julio. Suscepit undecim fratres ad Professionem.

XIX. Meinolphus de Lestre, hic Professor, electus anno 1665. obiit anno 1668. Præfuit annis 3. & dimidiò, brevi quidem tempore, satis tamen laudabiliter & fructuosè, tam in temporalibus quàm spiritualibus secundum Regulam S. P. N. Augustini, magis appetens à suis amari, quàm timeri.

XX. Henricus Steckelenius, hic Professor, qui postquam 9. annis Præpositum Canoniarum in Heiningen, Diocesis Hildesienfis egisset, deinde in Canoniam Richenbergenfi ejusdem Diocesis electus Præpositus per 6. annos laudabiliter præfuisset, tandem anno 1668. in nativa sua Daëlheimensi electus Præsul, tam sedulam impendit curam, & sollicitudinem, ut munus hoc, simul ac onus, per varias tam rerum quàm temporum vicissitudines, Dei miserentis ope & clementia, indefesso labore, curâ ac vigilantia, cum ingenti fructu & proventu hujus Domûs tam in spiritualibus, quàm temporalibus cum maxima laude & gloria nunquam intermoritura, ad 25. annos portaverit; ab ære enim alieno, quo ab antè Domus hæc multum gravata erat, eandem liberavit. Ecclesiam intrinsecus illuminari, pulchram in eâ Altare majus ex solido lapide, & alabastro extrui; Paramenta pretiosa pro decore Domûs Dei & Divini cultus amplificatione confici curavit: Novam Infirmariam dormitorio annecti, & plura Domui huic utilia & necessaria extrui aut reparari fecit. Ut paucis multa, tantum auxiliante Dei gratia & sua effecit industria ac exemplari vivendi modò, ut, postquam munere Commissarii Provinciæ Superioris Germaniæ in Congregatione nostra Windesimensi per aliquot annos lauda-

laudabiliter perfunctus, tandem etiam supremam Dignitatem & onus Generalatus per 6. annos subire coactus, plenus dierum & senio gravis, extremum Vale faciens, Nos quidem Pio Patre orbatos Filios, Domum verò nostram in bono statu & tranquillitate post se reliquerit. Obiit autem annò 1693. 13. Decembris. Suscepit ad Professionem 15. Fratres.

XXI. Gaudentius Denne, hinc Professor; qui ex Procuratore vigilantissimo in bonis Domus nostræ conservandis studiosissimo, atque in propugnandis & defendendis juribus & jurisdictionibus Zelosissimo & impertæso, unanimi Fratrum consensu ac suffragiis in Præsulem electus 25. Januarii anno 1694. At quia corpus ipsius languore quodam, & debilitate jam tum depressum & defatigatum, generosiori animo & altiora præmeditanti morem gerere, & respondere non volebat, nimis præcipiti saltu vitæ suæ cursum consummare, ac fatis concedere coactus fuit; & sic immaturo quidem, pio tamen & placido, nec non felici (ut speramus) fine in Domino requievit, grandem de futuro suo regimine nobis pollicitam spem & expectationem, plenamque fiduciam de eo conceptam, secum in tumulum inferens, nono scilicet post adeptam Prælaturam die, anno 1694. 3. Februarii: Proinde nullum ad habitum assumere potuit.

XXII. Philippus Linneman, hinc Professor, electus anno 1694. 26. Martii. Hic omnes officii sui partes laudabiliter implevit, & tam in temporalibus quàm Spiritualibus hujus Canonice profectum studiosè promovit. Diligens imprimis Decorem Domus Dei, totam Ecclesiam cum ambitu sectis lapidibus & quadris instravit: Aram maximam elegantè cum Choro & Sacristia illuminavit, Inferiorem Navim Ecclesie binis ex Alabastro constructis altaribus exornavit, Temporalibus bonis notabilem partem agrorum à Celsissimo Principe ac Abbate Corbejensi, bis mille Imperialibus & ultrà, à se coemptam adjunxit: Et quia varias, dum viveret, affligebatur infirmitatibus, invida mors in optimo ætatis flore, stamina vitæ ipsius incidens, ipsum Nobis abstulit anno 1708. 21. Februarii. 15. Anno adeptæ Prælaturæ: sicque consummatus in brevi, explevit tempora multa. Suscepit 10. Fratres ad Ordinem.

XXIII Bartholdus Schonlau, hinc Professor, omnium DD. Capitularium votis unanimè electus Anno 1708. 16. Aprilis. Hic summo studio, labore, vigilantia & industria conatur insistere vestigiis sui quondam Prædecessoris D. Henrici Steckelenii, cujus memoria in benedictione erit: Nam ipsius Conceptus formatos, quos senectus & mors interruperat, non solum resuscitare, verum multò magis amplificare & ad desideratum effectum perducere allaborat. Hoc clarè patet in solidis & maximè necessariis structuris, quas intra paucos annos adeptæ Prælaturæ, veteribus & ruinosis plerisque funditus sublatis, extruxit in maximum emolumentum hujus Canonice, adeò, ut domus hæc aliam prorsus à priore mutatam indueret faciem & formam: & si quidem Deus Huic plures vitæ concefferit annos, & gratiam Divinæ Benedictioni cooperandi, affulget spes hanc Daëlheimensem Canoniam in optatam formam & stabilitatem restituendi. Faxint Superi, & omnium DD. Confratrum, cæterorumquè Benevolorum pia vota secudent, & perennent. Ab anno electionis jam Septimum numeramus annum; ad Professionem regularem novem suscepit Fratres.

DENCKENDORFFIUM,

Splendidissimum quondam ac amplissimum in Ducatu Wirtenbergiæ Constantiensis Diocesis Monasterium inclaruit, istud tamen jam ab anno 1648. per pacta pacis Cæsareo-Suevicæ Principi terræ A catholicò in plenam possessionem relictum. Fuit autem Nobilissimum Asceterium istud Canonice Regularium S. Augustini, & Congregationis (de qua pluribus agit Barbosa de Jur. Eccles. fol. 146. & Gabriel Pennotus noster in Histor. tripart. lib. 2. cap. 67.) S. Sepulchri intitulatæ venerabile membrum, & fundatum ab Illustri Viro N. familie (prout latius constat ex Documentis Monast. Wirtenbergenfium fol. 505. (ab *Ezlickheim* nuncupatæ: solemnem primæ foundationis Confirmationem æque Pontificiam ac Cæsaream, nec non alia plura diversorum Magnatum diplomata desuper emanata, vide loco citato, & in nostra Suevia Ecclesiastica fol. 259. Currente Sæculo decimo sexto Denckendorffense hoc Collegium istud ab Ulrico Duce Wirtenbergico violenter occupatum, finito bello Schmalcaldico fuit denuò Religiosis Catholicis restitutum, & Præpositus illius cum plena potestate potitus, cui postmodum ob imbelles corporis vires nimia ætate fractas circa annum 1555. Coadjutor quidam fuit additus cognomine *Kös* appellatus, idem anno proximè sequenti à Christophoro Duce in tantum lepidè dispensatus, ut ducta uxore nihilominus præesset Monasterio,

nafterio, unde Denckendorffium istud evasit omnino Lutheranzatum, & quamvis anno 1630. urgente Augustissimo Cæsare Ferdinando II. cum aliis Comprovincialibus Cœnobii antedicto Ordini suo fuerit denuo restitutum, inde tamen iteratis vicibus pace Westphalica Religiosis Ascetis subtractum, & ad profanos usus memorato Principi terræ relictum.

DERENBURGUM.

Taliter ab antiquo proprio nomine suo nuncupari solitum Diœcesis Hildesheimensis Parthenium Cœnobium mox à primâ (quoniam tempore & Authore facta latet) fundatione sua à Regularibus Canonicis Augustinianis constanter fuit inhabitatum, quod tamen postmodum & quidem eo ipso tempore, quo Bacconense Claustrum jam supra recensitum Cisterciensis Instituti Reformationem suscepit, dimisso priori statu suo pariter in illud ipsum assensit, qualiter de hoc gratiose ad me rescripsit Reverendissimus ac Amplissimus Dominus Liborius Monasterii Grauenhofiensis Venerabilis memoriæ Præpositus gratiofus Dominus ac Patronus mihi semper observandissimus.

S. DIEDOLDI,

Seu rectius S. Adeodati dicendum Canonicorum Regularium Ordinis S. Augustini Diœcesis verò Argentoratensis in inferiori Alsatia, vel olim plurimum inclaruit, & auctore non notato sub decursum sæculi octavi pro Clericis, Institutum Regulare Professis, initia sua sumpsit, quod ipsum tamen Venerabile Collegium labentibus annis merissimè secularisatum, ac tandem etiam circa annum 1542. secundum omnem Clericalem statum suum omnino desiit, nimirum à Sacrilegis Novatoribus miserrimè suffocatum. Bruschius de Episcopis Germaniæ Tom. 1. cap. 5. in Rothario, Argentinenfi Episcopo vel (ex propria sententia ipsius) decimo tertio, vel (juxta Jacobum Wimpelingum in Catalogo eorundem Episcoporum fol. 15.) decimo quarto primam Collegii hujus originem vel paucis annotavit sic legendam: *sub eodem* (Rothario antedicto) *S. Nivernensis Episcopus Adeodatus in Alsatia ad Mosam fluviolum extruxit Monasterium Vallis Galilææ, quod hodie Canonicorum secularium celebre Collegium; Adeodati Collegium corrupta verò voce S. Diedoldi vocari & appellari solet &c.*

DIESENSE,

Non tam præpingui fundatione sua vetustissimum, quàm admirando novæ structuræ splendore spectatissimum, & si quod aliud ad purissimam Regularis observantiæ nitelam jam pridem reformatum, eoque titulo plerisque specialiter commendatum, præstantissimum Cœnobium Diœcesis Augustanæ in superiori Bavaria gratissima situatione sua jucundissimè contuendum. Primus id condidit B. Rathardus Sacerdos, ex potentissima tum temporis apud Bavaros familia Comitum Andecensium procreatus, cujus germanus frater Hanto seu Hauto Ecclesiæ Augustanæ Episcopum egit circa annum gratiæ 850. Is igitur Rathardus haud procul à Vico Dieffenfi (ubi nunc perstat ejusdem loci templum Parochiale) ædem S. Georgii Martyri sacram construxit, eamque S. Augustini Clericis Regularibus (qualis & ipse Fundator Rathardus tum in Cathedrali Augustana fuit) adjuncto domicilio consignavit, ibidem loci post mortem tumultus. De quo Mathæus Raderus Soc. Jesu in sua Bavaria sancta Volum. I. fol. m. 86. in vita ejusdem S. Rathardi sic scribit: *Anno post receptum à Christo genus humanum quinquagesimo supra octingentesimum, Ludovico Pio Caroli Magni Filio rerum potente, B. Rathardus ex nobilissima sanctissima Andecensium Principum familia natus, Sacrisque Sacerdotii initiatus, heredem bonis suis ex asse relictorus, Christum, à quo heres olim æterni Regni scriberetur, Auctore Hautone Germano Fratere, Pontifice id ævi Augustano, ad Damasiam ædem S. Georgii Megalo-Martyri sacram instituit; eamque S. Augustini Sodalibus, qui locum hodieque colunt, assignavit, ipse post exercitam in omni virtutum genere vitam eodem loco defunctus, humili textus cippo ad extremum templi angulum humatus est, quanquam virtus Sanctorum Virorum sepeliri cum cineribus non possit, statim enim ex beneficiis passim ad conditorium ejus accurrentibus præstitis, sese Viri sanctitas veluti Solis Aurora relucens jubar diffudit. Interim Norici Princeps Arnulphus, cognomento malus, per rapinis implevit, sacraque profanis, profana sacris homo nomine Christianus, omnibusque Paganis profanior, permiscuit: ædesque sacras minime paucas, tum Virorum Sanctorum, tum Sacrarum Virginum alias fædè vastavit, alias funditus evertit: in quam sortem etiam B. Rathardi Asceterium venit, quod unà cum B. Rassenis seu Rathonis Andecensis itidem Comitum, de quo legi poterit idem Raderus loco cit. fol. m. 90. & seqq.) Werdensi solo æquavit. Et sic ille de prima fundatione Dieffenfi, cujus occasione Nebridius noster in suo Antiquario Monastico*

fico

stico Epist. 140. fol. 645. inter alia sic infert: *Erat (tum temporis) schisma inter Canonicos in Ecclesiis Cathedralibus per Imperium, dum alii laxius, alii strictius vivebant, quæ tamen voluntatum diversitas nondum eo usque procedebat, ut fraternitatem statim dirimerent, aut contubernium, sed manebant principio conjuncti, quoad una pars in alteram invalesceret. Et verò subinde fiebat, ut strictiores in sententiam & similem conversationem pertraherent laxiores, plerunque tamen contrarium accidebat, sic, ut meliores paulatim moriendo deficerent, vel secederent ad Canonicos Ministeriales, vel de novo sibi Canonicas exstruerent: ad quod accipiebant eam partem reddituum; quæ eos in Ecclesiis Cathedralibus contingebat, aut à fidelibus adjuvabantur, aut etiam, quod mireris, ab ipsis Canonicis Cathedralibus, quamvis in proposito perseverantibus, id quod tibi constare potest ex Epistolis Gregorii Septimi partim ex fundatione Monasterii Dieffensis, quæ facta est, Rathardo Canonico Augustano, qui vixit sæculo octavo, & ab hoc tempore usque ad sæculum duodecimum quam plurima Cœnobia erecta sunt, ut ex Auberto Myræo cognoscere poteris. Et sic Nebridius antè citatus.*

Porro cum sublato Arnulfo antedicto domus B. Rathardi in cinere & squalore jacuisset, piissima matrona Cunigunda ex Oeningensium (in finibus Superioris Sueviæ ad Rhenum Helvetiam versus residentium, de quibus sermo redibit infra in Descriptione Canonice Oeningensis) Comitum stirpe nobilissima progenies, cum Fridericum Dieffensem Dynastam (inquit Stengelius Abbas in Commentario Rerum August. Part. II. cap. 25. num. 13.) cui nupta fuerat, tumulto intulisset, ad templum in eodem Proto-Martyris Stephani honori condendum, animum adiecit, non procul ab eo loco, quæ ante annos centum septuaginta Rathardum ejusdem cum Marito suo generis sanguinisque, Divo Georgio ædem pro Canonicis Regularibus molitum meminerat, quæ sive Arnaldi mali injuriis, sive qua alia calamitate labefactata pridem vitium fecerit, & ante annos septem Adelbeimio & Udalrico fratribus germanis comitentibus è rudibus emerferat; quo tempore etiam Rathardi biennium, quæ pro Viri meritis condita non sine Divinitatis impulsu detecta, famam sibi prodigiis, & ope medica, quam Supplices pio voto suspirioque parabilem ibi inveniebant, conciliarunt.

Et hæc altera fuit Dieffensis Ecclesiæ fundatio; tertia verò (inquit Hundius in Metrop. Salisburgensi Tomo 2. fol. 259.) facta est anno 1132. juxta Bullam Innocentii II. nam alia fundatio non extat per Illustres Principes Bertholdum Comitem de Andechs & Otonem Comitem de Wolfratshausen una cum uxoribus Sophia & Laurita, & Liberis earum: qui arcem suam Damasiam, vulgò DIESSSEN appellatam, verterunt in Monasterium, construentes ibi Ecclesiam in honorem Beatissimæ Virginis Mariæ, dotantes eam mobilibus & prædiis, nec non pluribus privilegiis ratione Advocatiæ & quarumcunque exactionem, offerentes eam titulo B. Petri, & Sedis Apostolicæ, cui annuatim unum aureum persolverent, prout latius continetur in dicta Bulla, quam totam ibidem legimus appositam in Additionibus Gewoldi fol. 261. apud quem etiam reperiuntur sequentes versus, ex vetusto M. S. Damasianæ Canonice desumpti, & quondam Sepulchro Fundatorum inscripti.

Dieffenses Proceres, & eorundem Mulieres
Semet cum donis nostris tribuere Patronis;
Interior fossa cunctorum continet ossa,
Nomina sed Procerum temet hic locus & mulierum,
Spiritus Illorum, quo tendat ad alta Polorum
Hæc optent Juvenes cum puerisque senes.
Marchio Berchtoldus, Cunjux Hadvvigis & Ejus,
Berchtoldus Comes, atque sua Cunjux præclara Sophia
Cunrat Canonicus Comes Henricus Otto frater & Ejus,
Dux & Marchio Berchtoldus, sua nobilis Uxor, & Agnes,
Filius illorum, Marchio Henrich, vir honorum,
In cœli porta, locet hos pia Virgo Maria.

Catalogum Præpositorum ex hac ipsa Hundii Metropoli desumptum continuavimus usque ad nostram ætatem ex Posthuma Confederatorum memoria R. D. Joannis Bapt. Krez Canonici Regularis Exemptæ nostræ Canonice Wengensis. V. DIESSSEN.

PRÆPOSITI DIESSENSES.

I. Anno Christi 1033. primus inquit Ecclesiæ hujus Præposituram Hartwicus; quem prius Decanum in Rotenbuch, Fundatores nostri virtutum ejus capti bono odore

& nota industria, approbante Hermanno Episcopo Augustano, inde acciverant. Is quondam aulæ Bavaricæ Cancellarius, ad Monasterium illud forte venerat in Comitatu Principis, cum Ecclesiam ad Vespertinas Dei laudes ingressus verba illa Christi per voces cantantium accepit, *Amice quomodo hic intrasti, non habens vestem nuptialem?* quæ ipse verba ad se referens, & ornatum suum fericum ac versicolore Evangelicis nuptiis parum convenire interpretatus, mundo nuntium extemplo remisit, Canonicumque regularem induit; quia vero Dieffenæ Monasterium à S. Georgii ad ædem S. Stephani translatum erat, ejus Translationis (annitentibus simul Fundatoribus & Episcopo Hermanno) confirmationem cum aliis privilegiis ab Innocentio II. Pont. obtinuit. Interim tamen Monasterium S. Mariæ dudum cæptum, Otto Comes à Wolfartshausen cum propinguis suis Comitibus & Marchionibus Andexiensibus egregiè urgebat, Hartwico etiam non impigre allaborante, qui præter Canonicorum Sodalitium, & Sanctimonialia rexit separato clausas Cænobio: rexit, inquam, ea moderatione & prudentia, quam B. Mechtildis earum Præpositæ perspecta Sanctitas commendat. Demum anno Gubernationis XLI. Servus bonus & fidelis vocatus est in gaudium Domini sui: cujus Corpus ante altare S. Joannis Evangelistæ ad parietem Aquilonarem sepultum, lætam anastasin exspectat.

II. Hartwicum optimum in Christo Patrem secutus est bonus filius Degenhardus, domi nobilis: qui huic loco XXXI. annis sanctè præfuit. Præter alia, quæ molitus est, ædificia, anno ejus nono, hoc est Christi Dei hominis c̄l̄c̄l̄xxii. perfecta est Ecclesia B. Mariæ Virginis, eodémque dedicata IV. Id. Octobris, à Dn. Ottone Bambergensi Præsule, Berchtoldi Comitibus ab Andex filio, præsentè Hartwico Augustæ Episcopo. Otto autem Dedicacionis officio minimè contentus, Monasterium illustrium suorum progenitorum sepultura nobile, prædiis compluribus donavit. Sepultus est Degenhardus prope Januam Sacelli S. Spiritus infra Hartwicum.

III. Nec degeneravit Ortliebus, anno c̄l̄ccciv. Cænobio præfectus: qui quæ de erant Cænobii structuris, naviter complevit, auxiliarem manum ferente cumprimis illustri Principe Othone Duce Meraniæ (cujus parens Berchtoldus in Capitulo haud pridem tumultatus fuerat) ejusque propinquis ac familiaribus, qui sua prædia certatim dotandæ recenti Ecclesiæ contulerunt. Sed & Ortliebus ipse, antequam Præposituram iniisset, erexit S. Petri Ecclesiam in *Pridriching* è fundamentis de suo patrimonio, eamque postea, & plures alias Parochiales Ecclesias Cænobio curavit uniendas ab Innocentio III. Rom. Pont. Ut verò ad Deum expeditioni pergeret itinere, Præposituram sua sponte posuit, duobus fere ante mortem mensibus, cum eam annos circiter XX. tenuisset. Sepultus est in templi umbilico.

IV. Successit oneri Henricus Vir prudens & industrius, c̄l̄cccxxiv. Oratorium interius (Chorum vocamus) ornavit sacris picturis, auxit Privilegia; & annis munere laudabiliter exactis octodecim, ac semestri vitam cum morte commutavit.

V. Post eum præfuit Albertus, orsus anno c̄l̄cccxlvi. qui vestigiis insistens Decessorum, & spiritualia sollicitè, & temporalia curavit diligenter. Litem quandam, quæ ei fuit cum loci hujus municipibus, propter raram judicii formam describere placuit ex antiquo Codice. Is ergò sic habet. Noverint universi præsentem intuentes & audientes paginam, quod Conversione B. Pauli Apostoli, præsentibus Domino Conrado Decano de Winckel, qui vicem gerebat Domini Sibottonis Venerabilis Episcopi Augustani, & Hainrico judice de Starnberg; Dominus Albertus Præpositus & totus Conventus Ecclesiæ Dieffensis, obtinuerunt sub stola sua jurejurando, quod nec cives ibidem, nec quisquam hominum, aliquid juris habeant, vel habere debeant in eo prædio, quod cives prædicti nominabant Locum communem, ad præjudicandam Ecclesiæ jurisdictionem, quod in vulgari dicitur (Gmainde) cum illustribus Vir Hainricus Comes de Wolfartshausen prædium prædictum & alia plura prædia sanctæ MARIE perpetuæ Virgini delegando transdiderit in usum Fratrum ibidem jugiter Deo famulantium. Hujus rei testes sunt: Conradus Decanus de Winckel, Gotschalchus de Widersperg, Hainricus Judex de Starnberg, Heinricus de Pestenacker dictus Monachus, Güntherus Judex de Erfingen, Meinhardus Præco, Hainricus Præco, Conradus Senfto, Haertwicus, Burckardus & Filius ejus Conradus, Hainricus Röslein, Marquardus Slichon, Conradus Murator, Hainricus Faber, Ulricus Maifo, Wernherus Latinus, & alii quàm plures. Acta sunt hæc anno gratiæ c̄l̄c. cc. xlviii. in Claustro Dieffensi, & ad judicium talis justitiæ, Pastor armentorum in foro Claustro Dieffensi vicino, Præposito Ecclesiæ Dieffensis dedit solidum legalem, ex quo fundatus est locus Dieffensis, singulis annis, & adhuc XX. denar. persolvere tenetur: quia omnis locus pascualis in parochia Dieffensi situs, ad
ipfam

ipsam Ecclesiam, ex collatione Principum nobilissimorum de Wolfrathusen & de Andex spectare videtur. Hæc ibi. Verùm diu post Hieronymus Præpositus cum eadem lis repeteretur, causa cecidit, & fundus ille municipibus adjudicatus est. Albertus autem, ut ostenderet, quàm esset locus superior amandus, dignitati renuntiavit libens volensque post novennium quadrimestre quàm acceperat, tum ad bene moriendum sese comparans, anno vertente vitam clausit.

VI. Sextum Præpositum Pollinga dedit, cum sua non obscura laude. Conrado nomen fuit. Cujus viri quò major virtus erat, hoc magis, permittente Deo, exercita adversis. Nam ipso anno ccl. quo ad regendum accessit, V. id. Augusti, horrenda grandine pessumjerunt omnes fruges nostræ tum alibi, ad Numerum XXC. prædiorum majorum ac minorum, cum decimis septem Ecclesiarum nimirum Brunnæ, utriusque Mæufing, Wefsling, Friting, Mischeried, & Eichenloh, quibus malis non defuerunt aliæ vexationes & cruces quotidianæ; quas tamen Conradus, velut alter Jobus, animo invicto superavit: & quod mirum esse potest, in tantis calamitatibus non tantum nihil prædiorum Monasterium avertit, sed alia emit, alia olim oppignorata redemit, ac post annos Præposituræ XIII. cum dimidio, migravit è vita.

VII. Ad scopulos delabitur historia, ad Monasterii naufragium. Henricus homo Juvenis, hujus Ecclesiæ Canonicus, anno ccl. electus, Decessorum suorum dissimulatis optimis exemplis, in diversa abiit, cujus luxum, quia non ferebant redditus, prædia complura distraxit, & cuticulæ solum studiosus, de commodis Ecclesiæ sibi commissæ nihil pensi habuit. Igitur cum aliquando per Christi natalem totus sacer apparatus ex auro, argento, ac gemmis super arâ maximâ expositus, post Vesperas non in sacrarium reponeretur, sed in malè munitum armarium, effringunt; quidquid auri, argenti, gemmarum aderat, asportant; vestitas iis sacras reliquias haud procul à templo fundunt. Ex eo sacrilegio nihil restitutum, nisi pars gemmarum, ab uno de furibus, Schongaviæ Capitis damnato. Non poterat verò non sentire tam grave damnum Henricus: sed dum criminis insinuat, quem minimè debebat, documento fuit, & quàm cautè in suspicionibus agendum, & quanta diligentia curandum sit, ne, qui vult alios arguere, ipse habeat quod arguatur. Igitur Vir nobilis de Giffonum familia, Ordine Presbyter, conditione Parochus in Friting, Henrico alias exosus, in crimen vocatur. Gisso negat, & facinus à se coram Ecclesiasticis iudicibus legitimè amolitur. Quamvis autem hominem injuria morderet, persuaderi tamen passus est, ad pacem concordiamque cum Henrico ineundam. Sed ea diuturna haud fuit, & recrudescens in animo Giffonis infamis calumniæ memoria vindictæ modum obtulit. Ergo intempesta nocte cum fidis hominibus cubiculum sui calumniatoris (noverat scilicet, quid ibi inveniret) per fenestram inscendit, Henricum (heu pudor) deprehendit in flagitio, & una cum sceleris consorte insigniter depalmatum, magna ignominia primum ad Cænobii sodales, tum ad Episcopum defert: à quo pro meritis acceptus, & malè gesta dignitate exutus, vixit postea XXIX. annis vitam ærumanosam.

VIII. Anno ccl. cc. lxxv. Otho gubernandi onus suscepit humeris imparibus. Henricum namque ipsum imitatus, à loci Ordinario dejectus gradu est, anno ejus decimo.

IX. Subiit anno ccl. cc. lxxxv. Seifridus Bachreiter, qui Hartmanno Episcopo pro Confirmatione præsentatus, objectis sibi variis criminibus, repulsam tulit. Domum reversus quamvis tristis, tristitiam celavit tamen pulcherrime. Interea dum sodales de subrogando alio diutius deliberant, ecce tibi, moritur Episcopus, Wolfhardo succedente; huic sistit se Seifridus, ac Confirmationem obtinet nullo negotio. Verùm post quadriennium, ob rem malè administratam & maximè, quòd propinquis nimium studeret, abdicatus, ignominiam non tulit, sed clanculum (incertum quòd) abiit.

X. Anno ccl. cc. xc. ne, qui pessumdaret Cænobium, deesset, denuò electus Otho est. Viginti prædia dilapidavit uno anno. Quo factum est, ut evoluto quadriennio iterum loco motus, in pagum Schmiechen amandaretur, curam Pastoralem ejus loci animarum, nescio an melius gesturus, quàm Præposituram.

XI. Accitus est deinde an. ccl. cc. xciv. ex Schamhaupten (*Caput Verecundum* latinè dixeris) Fridericus genere, quàm moribus nobilior. Neque is per ostium ingressus in ovile est, sed aliunde artibus nimirum & ope suorum consanguineorum ascendit. Ut primum Confirmationem obtinuit, equitibus (videtis pompam) amplius quinquaginta stipatus accessit; sed longe aliter recessit. Nam annus tertius vix dum dimidius abierat, cum dissipata re familiari, desperatione captus, comitante uno famulo,

nocturnam fugam cepit: & manè Conventui, ut sibi alium Pastorem legerent, renuntiare iussit. Ipse autem ad Professionis suæ Monasterium reversus, ibidem obiit inglorius.

XII. Misertus tandem Deus afflictæ nostræ Domus, salutem dedit in manu fœminæ. Mechtildis Princeps, quæ filiorum Ludovici (postea Imperatoris) & Rudolphi nomine superiorem Bavariam regebat, fando acceptis Monasterii Calamitatibus, ipsamet huc adit, & Bertholdum Conradi, qui jus dicebat municipibus, filium (scholasticum hujus loci, vocat vitæ scriptor) hominem tunc Laicum, sed rebus gerendis fanè aptum, Oeconomum (nec erat in Domesticis qui reclamaret) constituit. Is explorato mox Domus statu, deprehendit ad cl. lccc. libras denar. ingentem per id tempus summam, in ære alieno, prædia LXXXII. alienata. Sed brevi dexteritate tanta promovit rem familiarem, ut exhibitis Principi post biennium accepti & expensi rationibus, in Præpositum (nam Regularem Canonicum jam antea induerat) communi omnium Consilio eligeretur, nec gravatè à Degenhardo Episcopo confirmaretur. Erat autem litteris, ut illa tempora ferebant, liberaliter imbutus, corpore prævalidus, prudens animi, lingua disertus, facie (ita loquitur historia Coæva) terribilis, vitiorum vindex. Novus igitur præpositus ante omnia ad instaurationem collapsæ disciplinæ adjecta manu, Consilio præcipuè Conradi usus est Germani sui, Monachi Dominicani. Conatum boni viri plerique vitæ veteri assueti, adeo tulerunt ægrè, ut aliquando simul non minus septem è fratribus excederent, quorum tamen quinque, emendato postea Consilio, reversi. Eorum abitu Berchtoldus nihil territus, adolescentulos recepit, quibus, quam voluit, formam facillè impressit. Porro cum Sodalitium auxisset eoque, ut sedecim Presbyteros haberet, Oblajum instituit (certos quosdam redditus, in usus fratrum extraordinarios, ab ipsismet dispensandos) tum fortasse, ob vigilantiam Præpositi tam navi, non malum; sed quod proprietatem postea invexit, & aliorum vitiorum fons & origo fuit. Mechtildis autem Viri virtutem suspiciens, ornavit eum aulicis honoribus. Assumpsit enim eum, inquit chronicon, sibi in Principalem Capellanum, & sigilli sui secretarium; deinde constituit ipsum totius curiæ suæ Magistrum supremum & provisorem; & renovavit elapsas dignitates libertatésque, priscis temporibus à nobilissimis Principibus Ducibus Meraniæ Præposito IV. Henrico, & omnibus successoribus concessas. Qua Principis gratia bene usus Berchtoldus, redemit prædia distracta, reparavit desertas, patronos Colonorum (advocatos vocant alii) qui se intruserant in partem pensionis, plurimos removit. His accessit prædiorum aliquot ab eodem Principe donatio. Obiit Berchtoldus anno Christi cl. ccc. xvi. gubernationis XIX. in Festo SS. Trinitatis, cum in matutinis laudibus cantaretur Responsorium, *Summæ Trinitati*.

XIII. Et secundum Conradum (Berchtoldo non dissimilem, sed suaviorem moribus) tentatio probavit, qui eodem anno Præpositus creatus, dum autumno exeunte ultra Alpes negotiorum gratia moratur, Leopoldus Austrius, Friderici contra Ludovicum Cæsarem electi frater, terram Bavaricam cum exercitu ingressus armatorum, municipium Cænobiúmque (excepto solo nostro horreo pistrinóque) ignibus delevit. Quarto autem post anno, ipsum quoque pistrinum cum omni supellectile hostili manu periit, & Præpositus Monachium, quam urbem obsidebat Leopoldus, captivus abductus; sed Ludovico superveniente & obsidio soluta, & ille liberatus est. Qui ut primum ex calamitate respiravit, mox instaurat Monasterium. Addit reparare afflictæ belli clade prædia, oppignorata redemit, amolitur advocatos. Dein distractis fundis aliquot remotioribus, emit alios propinquiores, & diversarum Ecclesiarum patronatús jura, decimas ac dotes. Et jam laborum finem advenisse cogitaverat, cum ecce templum, odejo excepto, totum corrui: quod ipse denuo impensis magnis & sudoribus erectum, auxit etiam novo S. Spiritus Sacello, adjuvante Viro nobili Udalrico Widelshofer, cujus liberalitate fundatum ibi est Sacrificium quotidianum. Nec dissimili exemplo Arnoldus à Mæxenhause, ut uxoris innocentis cædem expiaret, sacrum aliud instituit in ara D. Leonardi. Sacellum denique sancti Martini in *Hereden* erexit Conradus ex ruinis. Qui cum præfuisset annos XXXIV. & menses prope duos, gubernaculum deposuit suapte sponte, anno cl. cccli. Festo S. Alexii: quo die Conventus Oblajum ditavit aliquot fundorum pensionibus: superque vixit annis VIII. mense uno, diebus circiter viginti. Sepultus in Sacello S. Spiritus.

XIV. Henricus inde Meilinger secutus, non Conradi, sed suo, sed pessimo exemplo vixit. Prædia & fundos plurimos decimasque partim distraxit ac vendidit, paratè oppignoravit, ut nulli omnino fructus inde perciperentur; pecuniam vero inde confectam, vel luxu dissipavit, vel in propinquos effudit. Quo ejus flagitio, eo eventum est inopiæ, ut cum sodales peracta re divina, pransum irent, inane autem esset

esset penu & mensa vacua, & nec teruntius in arca, necesse sacros calices Cauponibus opponere, ut esset unde viveretur. Ausus tamen est in tanta sua dissolutione aliis severus esse: & novum quidem Carcerem pro fratribus extruxit, sed ipse anno præfeturæ XXVIII. dignitate proturbatus, primus eo clausus est. Nihil gessit memorabile, nisi quòd non diu antequam abdicaretur, Altare B. Mariæ Virgini in Templi parte infima erexit. Defunctus, tumulum ante Altare S. Barbaræ accepit.

XV. Ecclesiæ nostræ iterum quassatæ, iterum succurrit Principis pia sollicitudo. Joannes Superioris Dux Baviaræ, Ludovico Cæsare dignus Nepos, huc veniens, simul accivit Udalricum Scheller Presbyterum, bonæ famæ virum & peritum rerum agenda- rum, Pastorem in Königsdorf; quem assentiente Ordinario, nec Conventu repugnante, Administratorem fecit. Is officium tam naviter implevit, tam sapienter spiritualia cum temporalibus attemperavit, ut tandem Præpositus Canonica Electione fieret, ac confirmaretur. Reparavit ruinosa ædificia, prædia redemit obærata, proque facultatibus quas attulerat à sæculo, decrevit multa divino cultui augendo; è quibus est, ut *Alma Redemptoris* quotidie cantetur ante sacrum solemne. Vitam clausit anno regiminis undecimo, pridè Idus Novembris.

XVI. Jacobus post eum Bienzenawer, quadraginta ipsos ad clavum & octo annos fedit. Rem familiarem satis utiliter, sed impensis magnis procuravit, captato eorum, quibuscum agendum erat, favore ac benevolentia per larga symposia. Sic multa, quæ Heinrich Meilinger prodegerat, recuperavit. Qualis autem quantusque fuerit in disciplinæ regularis cultu, facilè est cogitare. Oblajum (ut illius sæculi utamur verbo) malorum cæterorum seminarium adhuc vigeat, & multa incommoda invexerat: quæ uti tollerentur, Alberti Ducis opera, vocati sunt ex bene reformato Monasterio Undersdorfensi, qui Dieffenfes docerent meliora. Ii fuerunt Joannes Schæn Magister artium, postea Præpositus. Andreas, Augustinus, Sylvester, & quidam Anonymus: quibus licet à nonnullis acriter resisteretur, constanter tamen in id, cujus gratia advenerant, incubuerunt. Fama est, & Jacobum Præpositum Reformationi obstitisse varias per artes, atque hanc fuisse Causam, ut simulata profectio Tyrolensi, in Rotenbuech veniret, hominem suis moribus similiorem designaturus successorem. Sepultus est autem ante aram S. Crucis.

XVII. Thomam Vend, Rotenbuechensem Canonicum à Jacobo nominatum successorem, jam significatum est. Is veræ pietatis Reformationem vel non intellexit, vel aliàs neglexit; externæ Oeconomix ac rei rusticæ scientior studiosiorque. Ad Tyrolensem Vindemiam profectus, vitam ibi morbo finiit, annis Præposituræ suæ evolutis nondum planè tribus.

XVIII. Conradus Sartoris, subiit anno cId. cccc. XLVIII. cujus Electionem non defuerunt qui studio ambitionis impugnarent: quod ille ut advertit, furori concedendum ratus, renuntiavit suo juri. Verùm ea ratione suæ potius quieti consuluit, quàm Monasterio, cui majores hinc impensæ imminebant. Ergò Augustam profecti cum Conrado ambitiosi illi apud Petrum Episcopum & Cardinalem verbis supplicibus, apud ministros ejus donis muneribusque, ut sibi præpositus designaretur, institerunt; nihil minus, quàm de Conrado, cogitantes, sed sibi quisque optimè sperantes. Petrus eorum perspectis artibus & ambitu, lupos hiantes pulcherrimè elusit, ac Conrado semel jam electo parere jussos, remisit domum. Ille sic confirmatus, ædificiorum alia refarcivit, ampliavit alia, nova alia construxit, nec Undersdorfenses interim restituendæ disciplinæ fegniter advigilabant. Ipse demum anno Præfulatus decimo è Corpore discessit IX. Kal. Febr.

XIX. Conradum Marstaller, Oeconomum deinde elegerunt, quibus horrore erat disciplina regularis, hominem nec litteris excultum, nec aliis regendis natum. Quam Electi ineptitudinem Joannes Schæn, Decanus Petro Episcopo coram exposuit. Responsum est ab illo: *Magister Joannes, non possunt omnes esse Magistri, sed sufficit, si aliàs fuerint dispositi & probi.* Conradus accepta Confirmatione lætus domum rediit: sed qui in Oeconomia laudem alicujus diligentix collegerat, hanc quoque brevi perdidit, indulgentia in Consanguineas corruptus. Decanum Reformationi insudantem adeo non juvit, ut & manifesta quorundam Crimina dissimularet, eam ignaviam haud diutius tulere Dux Albertus & Petrus Cardinalis, qui abdicare jussu, concesserunt tamen splendide vivendi liberalem apparatus; de cujus reliquiis ipso mortuo frustra litigatum est à Consanguineis. Vixit Præpositus tres annos, non multum post superstes.

XX. Tandem Joannes Schoen, hoc est, *pulcher* (& verè pulcher, qui tam diu exultantem spiritualem pulchritudinem huic nostro Monasterio restituit) post viginti annorum labores in Decanatu exantlatos, factus est Præpositus. Is Reformationem, omnibus jam remoris sublatis, aggressus; Fratres non tam verbo, quàm exemplo docuit: & ut oves suas bonus pastor semper in oculis haberet, in communi dormitorio, uti ex ipsis unus, habitavit, tum Officiales potiores sui similes creavit, Udalicum Illumsterer Schirensen, Oeconomum, & Udalicum Weilheimer, sæcularem quondam Canonicum in Monte sancto, Decanum. Sed erant, quibus jugum Christi durum erat & onus grave: ex quibus aliquando simul quatuor Presbyteri furtim abierunt, & per internuncios, ut sibi vitam alibi liceret degere, obtinuerunt. Et aberat adhuc Joannes Thorer, qui jam, Conrado gubernante, equo clam discesserat, hostilesque ac minaces literas miserat Præposito. Enimverò Conradi eas non timuit Successor. Comperto per exploratores lustro vagi hominis (erat autem tunc in Pago Menchingen) eum comprehendit, & duro carcere constrictum ultra annum tenuit. Sed invenit is tandem, unde evaderet, frusto quippe costi lateris repagulum dissolvit, longo sed pertinaci labore. Ita cum erupisset, comparatis armis, nihil non hostile gessit in res hominesque Monasterii. Equos abstulit, fabrorum incendit ligna, unum famulum sagitta interfecit: graviora ne faceret, Alberti Ducis & Petri Cardinalis intercessit auctoritas, qui hominem ad pacem minis compulerunt, his conditionibus, uti à Monasterio extorris semper esset, ei verò hinc quot annis decem aurei, quamdiu viveret, persolverentur. Qui tandem in Rotenbuech vivendi finem fecit. Liberato itaque à lappis tribulisque agro Domini, Præpositus noster ex Undensdorfensi Professionis suæ Monasterio novam coloniam traduxit, in qua fuit & Successor ejus Joannes Zallinger, accessit Petrus Hirs ex Cænobio Rohrensi, cujus sedulitatem testantur etiamnum pro choro scripti Codices. Multas porro impensas fecit optimus Præpositus in novas, easque planè necessarias structuras. Nam hortum Refectorio vicinum, sudibus ad id usque tempus male septum, muro cinxit bene alto; ac totum Monasterium mœnibus cœpit portisque claudere. Ejus quoque est tota ædificatio, quæ nunc partim habitatur à Præpositis, partim ab hospitibus frequentatur. Fatiscentem vetustate S. Stephani Ecclesiam dejecit, Episcopi concessu, erexitque novam. Ipsius præterea molitio est, turris operosa Ecclesiæ Majoris, quam septennio absolvit. Sacrum Thesaurum cumulavit multis ornamentis, Bibliothecam bonis libris. Abiit ad meliorem vitam, anno laudatissimæ administrationis quarto decimo, relinquens & disciplinam rectè constitutam, & rem familiarem optime instructam.

XXI. Successor datus est votis conspirantibus, anno circ. cccc. lxxiv. Joannes Zallinger, vultu quidem severus, sed in Fratres pietate suavis. Qui quò faciliùs disciplinam modò constitutam tueretur, suos otium vitare docuit, ac libris describendis occupavit. In negotiis civilibus tanta erat existimatione, ut in lite aliquando nobili, quæ ad Cæsareum tribunal agitabatur, arbiter constitueretur. Ruinæ proximum facellum D. Albani novum fecit, & in templo nostro Chorum erexit in sublime, columnis nixum. Condidit Granarium quadrato lapide. Mœnia, quæ Decessor ejus cœperat, absolvit. Ejus temporibus usque in Carinthiam immanitas Turcarum penetravit: quæ causa fuit, ut venditis, quos ibi habebamus, redditibus censibusque, eodem pretio vicinos compararet. Porrò significat ante centum annos scriptum Chronicon, bonum alioqui virum extrema ætate morosiores factum, ac remissius agentem obrectatoribus non caruisse. Mortem obiit anno circ. cccc. xcvi. xii. Cal. Martii, Sepultus in umbilico summi templi.

XXII. Dehinc Conradus Maurer Compromisso (scrutinium tentatum quidem, sed caruerat eventu) est electus. Qui dum nominatur, Lacrymas non tenuit, præfagas fortè Calamitatis fecutura. Erat quidem antea vegeto semper integroque Corpore, sed brevi morbo gallico ac podagræ doloribus affectus ita est, ut ad diem usque mortis lecto plurimum hæere cogeretur; accessit malum gravius, quod eum fama, seu vera, seu falsa, luis venereæ suspicione conspererat. Chronicum nostrum vocat hominem minus doctum, & consequenter parum providum. Fuit tamen in dispensandis temporalibus fatis dexter, nec rerum divinarum negligens: nam templum majus lateritia testudine & Organo, & aliquot altaria sacrarum imaginum quæ pictarum, quæ sculptarum tabulis ornavit: aram novam in vestibulo honori Angelorum excitavit: Sacellum S. Martini renovavit: pastorem D. Georgii Ecclesiam, mox ruinam minitantem, dejectam solo, novam reddidit. Ejus insuper sunt opera, valetudinarium (quod jam in Vestiarium conversum est) & domuncula presbyteri ad S. Raffenem habitantis. Ipso præfidente exarsit bellum Palatinum in Bavaria, ad quod restinguendum conferre jussus est aureorum
millia

millia plus quatuor: quæ caussa fuit, ut æs alienum moriens relinqueret, Hieronymo Viti, qui successit, dissolvendum. Decessit anno *clō. 15. XII.*

XXIII. Hic etiam frustrante scrutinio (ambitionem eligentium accusat auctor vitæ suæ) per Compromissum creatus, in illa incidit infausta tempora cum Lutherus Germaniam Doctrinæ suæ pestilentia afflatam miscere cæpit seditionibus, bellis, Sacrilegiis: quæ res & Hieronymo incommodare visa est. Argumenta certe habeo minime obscura, itum hic fuisse in antiquum disciplinæ Chaos: & ipse, qui docere sanctitatem exemplo debuisset, impuram consuetudinem nescio cum quo Dæmonis mancipio habebat, sciente & connivente sacro Magistratu. At rem domesticam pro temporum difficultate fat bene procuravit: & quamvis prædia nonnulla, ut imperatam in belli usus pecuniam conferret, alienavit; plura tamen rursus Comparavit, ad plures abiit ætatis anno *LI.* Christi *clō. 15. xxxv.* Cal. Febr. cum Præpositus fuisset annis *xxii.* ac semestri.

XXIV. Depositum ab Hieronymo per mortem onus Joannes Dietmair suscepit Weilheimensis, mitis animæ Vir, in pauperes munificus, sibi temperans, Orationis studiosus. Bernardum suum deinde successorem habuit, Granario præfectum: qui abusus viri lenitate impedivit, ne Joannes admodum in re familiari promovenda esset felix. Quamquam, si verum est, quod adhuc narrant natu grandiores, ad bellum Turcicum, ad aliasque patriæ necessitates, supra viginti aureorum millia per annos totidem contulit, mirum non est, paucillum ab eo contractum æris alieni, aut unum alterumve prædium oppignoratum. Mortis necessitati paruit anno *clō. 15. LVIII. III. Kal. Novemb.*

XXV. Joanni Bernardus ejus Civis mox suffectus est: quem laudare vellem, si verè possem. Mores certè hominis non meruere. Vinariam tabernam excitavit ad mœnia Cœnobii, impensis sanè magnis, nullo impendio. Prædia non pauca vendidit. Ergo tandem dignitate, quam novennio tenuerat, exutus est.

XXVI. Dein Udalricus Trieg Buchloënsis, Suevus, biennium Administrator audiit, Præpositus quinquennium; homo intemperans, œconomiam universam ita gessit prodigaliter, ut Successori nihil profusus relinqueret pecuniæ paratæ, nihil vini, frumenti nihil, sed æris alieni multum. Nec tamen, quod sciam fundorum distraxit quidquam (oppignoravit autem nonnihil, redimendum Successori) imò unum emit & alterum. Sacellum in Raumental construxit honori SS. Trinitatis, & Beati Udalrici. Tribus locis erexit Christi statuas è cruce cum latronibus pendentis, quæ tacere nolui, qui deteriora dixi.

XXVII. Post hunc Joannes Reismair, Odertingæ natus ad Ambram, pago provincie Landspergensis, Pollingensis Monasterii presbyter professus, & parochus in Beisenberg, Udalrico legato Rotenbuchium, cæteris de Collegio per alia Cœnobia dispersis, utriusque Magistratus autoritate ad Diessensem vocatus Præposituram, Monasterio tam fuit utilis, quàm noxii, qui eum proxime antecesserunt. Annos præfuit *XV.* desinitque vivere *IV. id. April. anno clō. 15. LXXXIX.*

XXVIII. In ejus locum eodem anno scrutinio electus Balthasar Günter Krälhoviensis (quæ villa solitaria est paræciæ Beisenbergicæ) in Decessoris sui vestigiis perrexit laudabiliter. Emit opinam vineam Terlanî ad Athesin. Ecclesiam S. Raffoni novam eamque ampliorem condidit. Deposuit Curam Cœnobii cum vitâ anno *clō. 15c. XI.* Nonis Februarii, sepulchrum nactus juxta aram sanctæ Annæ.

XXIX. Simon Werlinus, natione Bojus, Patriâ Landspergensis annò ætatis *16.* Sacram Regulam Augustinianam Professus, tum expleto tyrociniò ad Universitatem Ingolstadiensem studiorum causâ missus operâ R. P. Jacobi Rhem, Soc. Jesu Presbyteri (cujus Laus est in Evangelio seu in Bavariâ Sanctâ jam supra citata fol. 160. & seqq.) non tam altioribus scientiis, quàm Religiosis Virtutibus solerter admodum imbutus, inter malos bonus, & forma gregis ex animo factus anno *1611.* præter spem omnium per viam Compromissi, uti vocant, in Præpositum Diessensem electus, quàm primùm in novo Superioritatis munere confirmatus, nihil antiquius habuit, quàm ut locum sibi creditum omni ex parte reformaret, quod & brevi temporis spatio (afflante Spiritu sancto) feliciter omnino præstitit, ut juxta Concilium Tridentinum veterem & Regularem restauraret disciplinam prospero successu merissimè subsequente, nempe Divino Numine in ipso Simone Præposito æquè ac Religiosis Fratribus ac Filiis illius mirabiliter operante; atque hæc inter singularis humilitas variis titulis in eo mirificè præluxit, dum scilicet prærogativas ac dignitates Prælaturis Clausralibus aliquando conjungi solitas, sibi ultrò

oblatus omninò respuit, imò etiam munus suum & regimen omne sapiùs ad manus Ordinarii resignare voluit, quod tamen nemini non displicuit, ut scilicet virtus ejus amplius illucesceret. Visitator etiam Ordinis sui in Diœcesi Augustana ex officio constitutus, talis nec à quoquam nominari seu inscribi severè vetuit. Observantia votorum substantialium sanè rigidissima, ad exemplar omnium mirificè præluxit, siquidem de communi Vestiario cum aliis vulgariter indutus, vulgari etiam mensâ semper in Refectorio pascus; omne item famulitium hominum sæcularium pro privata persona sua in totum repudiavit, unius solum fratris Laici ministerio quandoque usus. Castitatis amore omnem congressum fæminarum etiam in publico & coram testibus in tantum exhorruit, ut palàm hostis earum & vir planè virgineus audiret. Obedientiæ & Reverentiæ erga Reverendissimum ac Illustrissimum Ordinarium suum semper studiosissimus, ab Eodem vicissim singulari amore præ reliquis charus haberi meruit, & pretiosus, proin juxtà mentem præfatæ Cellitudinis suæ *Corona Prælatorum* intitulari solitus; quin etiam suo (qui ei cum Conventu communis erat) Confessario liberum esse voluit, ut cum Eo etiam extra Confessionale agere liceret de iis, quæ videret, observaretque circa se animadversioe digna. Præclare autem illud consideravit, & non semel gloriantis in Domino more dicere solebat, per Decreta Statutorum Dieffensium Præposito efficaciter consultum esse, & speciatim quidem quoad substantialia Religionis; Paupertati quidem illius per commune depositum: Castitati per somnum & quietem nocturnam in communi claustris dormitorio, Obedientiæ per relationem annuam de temporali & spirituali profectu statuque Monasterii Ordinario Loci faciendam: Temperantiæ porro in se suisque conservandæ promovendæque semper studiosissimus fuit. Conversatio Ejus post mensam, & aliàs ferè tam in suo Conventu, quàm cum aliis erat de rebus spiritualibus vel litterariis. Reliquo tempore occupatus erat in suo ad humilitatem undique composito Conclavi proximè juxta Claustrum, in quo plurimum ei negotium fuit cum Breviario Romano, lectione SS. Patrum, aliorumque Scriptorum vel commentatione scribendorum operum, quorum non pauca elaboravit, partim etiam typo vulgavit. Præcellens ejus ingenium, judiciumque probant libri editi, ineditique quàm plures, ut proin Gabriel Naudæus illum jure merito recoctæ sagacitatis & diligentis laude Scriptorem laudatissimum appellarit. Cæterum fuit Simon iste (uti celebris quidam Scriptor jam dudum evulgavit) Religiosissimus atque doctissimus, æqui verique amantissimus; quo quidem nomine graves adèd & frequentes adversariorum contradictiones passus est, atque contumelias, quas tamen ille tota Religiosa patientia ac precibus, in salutem inimicorum Deo litatis, vindicare solebat hilari vultu subdens: modò ego salvem animam meam, cætera curo nihil. Quaterna, urgente bello Suecico, passus exilia, ea in rem ita traduxit suam, ut novarum dici potuerit officina virtutum; occupationes siquidem erant, frequentatio Divinorum, sacrorum Codicum lectio &c. &c. Sed finiri tandem exilia, & de exilio redire in Patriam oportebat; cælum dico, quod & ille Patriam semper suam esse censuit, & meritis ejus rectissimè debebatur. Usus fuerat in quarto & postremo exilio (ut aliàs semper) Collegio Neocellensi Diœceseos Brixinensis in Tyroli, itidem recensendo infra. Atque hîc loci tandem annò 1648. morbò lethali correptus, ac sacris de more pietissimè provivus, cum integro mense antè quasi futurorum præsciis, haud quicquam aliud diu noctûque egisset, quàm ut intensissimos eliceret actus virtutum, totus, ut semper erat, & assueverat, in Deum resignatus, devotissimè, uti vixerat, mortem oppetiit die 30. Septembris prædicto anno Christi 1648. ætatis 66. Religiosæ Professionis 50. Sacerdotii 40. Prælaturæ 38. Decessus illius multis uberrimè ciebat lacrymas, corpus terræ mandatum fuit in sacello, Prælatorum Neocellensium sepulturæ designato, dignissimus sanè ipse (uti totum attestatur Dieffense Cœnobium) qui optimis jam inde à quingentis annis conferatur, vel etiam anteferatur Præpositis Dieffensibus; quippe qui sæpessatum Monasterium suum tot novis instauravit ædificiis, pretiosisque adauxit libris, ut fundator dici meruerit, tam sapienter Religiosos subditos gubernavit, salubribusque munivit legibus, ut inter præclara Ordinis Canonico-Augustiniani Sydera referri dignus omnimodè censeatur. Plurima scripsit, quæ partim (ut supra dictum est) jam sunt edita, partim verò adhuc inedita manent, hæc tamen eadem itidem recensenda paulò inferius post finitum Præpositorum Catalogum.

XXX. Antonius Iglmayr, Acroniano-Suevus, Patriâ Uberlinganus, priùs Sacerdos Sæcularis provectâ jam ætate Monasterium ingressus anno 1627. brevique post emissam Professionem Canonicam jam in Virum formatus omnibus muneribus parem, & eximia rerum gerendarum peritiâ clarus, rei familiaris dehinc curam agere fuit constitutus; quo in officio dum omnes solertis Oeconomi partes ad amussim explevit, à morte Prædecessoris communi suffragantium calculo summam in Dieffenses de posthac exercere potestatem nominatus, licèt vel invitus maximè, Prælaturæ vices adiit anno 1648; ex quo

quo tempore tam diu profuit quàm diu præfuit, etsi cuncta, quæ fecerat, ipse in nullo pretio haberet, tantâ semper inter supremos honores demissione fulgidus, ut non cœqualibus modò, sed & inferioribus locum cederet honoratiorem in congressibus publicis, imò domi suæ nec famulum admitteret, aut puerum, qui necessaria quandoque ministeria lassò præ senectute Præsuli præstaret, aut succurreret; egregius sanè Religiosæ paupertatis cultor, tenui victu, vestitûque contentus, allaboraret plurimum, quinam vetustate collapsa, aut labentia restauraret, ædificia nova construeret, æs alienum dissolveret &c. Arsit in eodem laudatissimo Antistite discretus admodum Regularis observantiæ Zelus, eximius cultum divinum magis & magis adaugendi conatus, imperterritus in adversis, quæ plurima tulit, animus, tota denique virtus, quæ Deo annuente tot ei vitæ dies peperit, ut festivos inter occurrentium applausus Mysta Jubilæus ad Aram steterit. His meritis & annis grandævus Senex pientissimus in Domino requievit anno 1673. ætatis 78. Sacerdotii 52. Religionis 46. Uberrimas integerrimi Præsulis abitus & obitus ex Filiorum, & Subditorum, eorumque, qui morientis lectulum circumstabant, oculis lacrymas extorsit, quin & resorptis in ima pectoris singultibus demonstrabant, quàm charum omnibus Caput amiserint. Sic finiit.

XXXI. Renatus Sonntag, & is quoque natione Suevus, Patriâ Waldseensis die 29. Augusti annò 1622. terris editus, post editam Professionem pluribus annis Officium Oeconomi seu Procuratoris, ut vocant, plusquàm laudabiliter administravit, donec anno 1673. die 10. Julii ad vacantem, omnium & singulorum suffragantium votò, Prælaturam assumptus durante regimine suo plura reliquit indultriæ suæ monumenta, atque hæc inter amplissimam Religiosorum Canonicorum suorum claustralem habitationem, cui tota Superior Bavaria in cunctis aliorum etiam Ordinum Monasteriis vastitate, & majestate sua vix habet similem, maximis sumptibus apparatus, debitum naturæ solvit die 15. Novembris anno 1690.

XXXII. Andreas Sedlmayr, natione Bojus, Patriâ Berghusianus annò 1690. die 15. Decembris communi suffragantium calculò ceu dignior, atque aptior ad Regulari Prælaturam delectus, tum etiam præ cunctis Prædecessoribus suis amplius honorari promeritus, autoritate Sedis Apostolicæ ab Ordinario suo Reverendissimo ac Serenissimo Principe ac Domino Domino Alexandro Sigismundo S. R. J. Principe ac Comite Palatino Rheni &c. &c. Principe & Episcopo Augustano, seu Ejusdem Serenitatis suæ substituto Suffraganeo, Reverendissimo itidem ac Perillustri Domino D. ex Baronibus de Westernach Episcopo Diocleni Suffraganeo Augustano Cathedralis Ecclesiæ Augustanæ Canonico & Præposito &c. Assistentibus simul Reverendissimis Dominis D. Valerio Pollingensi, altero Felice Augustano ad S. Crucem Præposito &c. anno 1707. die 6. Aprilis Dominica secunda post Pascha in propria sua Diessensi Ecclesia, complaudentibus omnibus bonis, mitrà Præsulari ac cæteris Insigniis Pontificalibus festivissimo ritu solenniter inauguratus. Tempore Regiminis sui multa adversa sustinuit, heroicum semper præferens animum, ex ore ejus nihil aliud effluebat, quàm: *fiat voluntas Dei; terrena sunt ista, modò Deus non concedat inimicis meis, ut æterna, & cœlestia mihi eripiant.* Quotidiana visitatione honorabat Jesum Eucharisticum. Personæ propriæ propè oblitus omnia in profectum Collegii sui, & S. Rationis præclarissimi Thvmaturgi Ecclesiæ exstructionem, Ecclesiasticum Ornatum, plurium campanarum comparisonem, & Religiosæ domus suæ incrementum convertit, quare alterum quasi Fundatorem illum etiamnum dilaudant Posterii. Tandem post plurimos exlantatos labores, post dolores per continuum annum patientissimè toleratos, totus quantus in divinam voluntatem resignatus, viribus deficientibus è sublimi Crucis suæ, id est Regiminis Arbore cum Suo Patrono exclamare visus est: *Accipe me ab hominibus, & redde me Magistro meo,* quod & obtinuit, dum 2. Aprilis omnibus SS. Sacramentis ritè præmunitus, piissimè & placidissimè obiit anno ætatis 79. Professionis 57. Jubilæi Sacerdotii 50. & laudabilissimæ Prælaturæ 29. Christi verò 1719.

XXXIII. Ivo Baader, Undensdorffensis Bavarus. Jam viginti tres numerabat annos, cum Canonice Militiæ nomen daret. Emenso Philosophiæ cursu Anglipolim missus, egregius Theologus & Canonista rediit. Curis Pastoralibus admotus, ægrotis & solatio & consilio nunquam defuit à quibus anno 1719. die 26. Aprilis redux in Abbatem electus est omnium bonorum suffragiis. Electus honores mutavit non mores, humilitatis studio omnibus admirandus. Pater Pauperum, singulare Castitatis speculum, rarum sobrietatis Exemplar, in mensa frugalis & communi contentus, Orationis amator, Virtutum imitator, Sanctorum cultor, præsertim B. Virginis (in cujus honorem singulis Festis Marianis Lytanas Lauretanus sub expositione SS. Sacramenti solenniter decan-

tari instituit) devotissimus Cliens fuit. Decorem Domûs Dei vel maximè dilexit; ad hunc enim promovendum, insignem atque magnificam Basilicam ædificare intendit, in tantum Davidem superando, ut non modo præparatoria Filio Salomoni Successori suo collegerit, sed & ipse eandem ad tectum propè ascendere fecerit. Jussit autem Deus quiescere à laboribus dilectum sibi Operarium, postquam magno Canonice Damasiæ emolumento portavit pondus annos 9. Sacerdotii quindenos, Religionis 19. Mortalitatibus 43. Obiit enim Anno post Christum natum 1728. 14. Martii in divinam voluntatem resignatissimus, & ad æternitatis felicitatis iter optimè instructus meritis quàm annis gravior Erylipelate, ac tandem superveniente phrenesi consumptus.

XXXIV. Herculanus. Meritissimi hujus Antistitis vitæ seriem ex funebri elogio discite, quod eidem mæstissimi filii posuere in Litteris ad Confæderatos. Fascias Reverendissimo nostro, inquiunt, dedit Oenipontum Tyroleos caput: ubi è Parentibus honestissimis oriundus, in sacro Baptismatis Fonte Josephi, Filii accrescentis nomen est adeptus. In primo ætatis flore se sub Herculis Sydere, consequenter ad Laborem natum demonstrabat; nam per indefessam diligentiam sciebat Ipsius lingua eo tempore & suaviter, & doctè canere, quo in aliis vix balbutire didicit. Postea à domo paternæ maximæ spei furculus, qui furtivè avulsus, plantatus est in domo Gregoriana Monachii Baviaræ Metropoli, ubi in Laboribus à juventute, pusillo in corpore prægrandem alebat animam; in studiis enim erat inter omnium primos primus: in virtute nulli secundus.

Vix Ephebos egressus de vitæ futuræ statu deliberans in virtutis, & voluptatis bivio positus, cum Hercule repudiatis mollioris vitæ illecebris, virtutem ad ardua vocantem generosò mundi contemptu secutus ambulabat *viam Viri in adolescentia*. Prov. 30. v. 19. Hinc Canonice nostræ fores pulsans, illas sibi apertas invenit, peractòque feliciter Tyrocinii annò, in sacra Professione magnum accepit Herculani nomen, grande omen, ut inceperat, plenissimè impleturus. Ingolstadium enim missus Philosophiæ, Theologiæ, ac Jurisprudentiæ per diurnum, nocturnumque Laborem adeo præclaram navabat operam, ut in florentissima illa Universitate scientiam prorsus excellentem sibi compararit, interque Gigantes se Herculem demonstrarit. Sic crevit cum annis Labor; nam *qui addit scientiam, addit & Laborem*. Eccl. 1. v. 18.

Domum redux, ad Sacerdotalem dignitatem evectus Hercules mox cothurnos induere, Fratribus junioribus Aristotelem prælegere, rei que æconomice curam gerere jubebatur: quæ munia dexterrimò, omni charitate referto, fructuosissimòque Labore sic obivit, ut Capitularium animos amore sibi devinctos tenens, per Canonicam Electionem ad Præfulis dignitatem sit promotus.

Hoc jam in munere Reverendissimus Herculanus noster Labores in se suscepit verè Herculeos, ubi Cæli, mundi que globum suis humeris sustentabat. Fervidissimè insudabat spiritualibus concrediti Collegii bonis: Giganteis passibus ad Sanctitatis culmen properabat. Nam Paupertatis religiosæ cultor prorsus eximius in victu, vestitu, habitatione, supellectili omnis luxûs acerrimum se se osorem semper exhibuit. Erga beatissimam Virginem devotionem omninò insignem fovebat totus Mariophilus, cum tot inter curas, Laorésque integrum in Illius honorem quotidie Psalterium, seu tria Rosaria, præter varias alias ad varios Cælites preces, persolveret. Cælestium contemplationi, sacræ Læctioni, Examini Conscientiæ, Horis Canonicis statas horas indispensabili Lege consecravit vix non ad scrupulos fervens, ac devotus: in volvendis, revolvendis que S. Asceseos, præcipuè R. P. Alphonfi Roderici de Perfectione Religiosa Tractatibus assiduus, & ultimis præsertim ægritudinis suæ annis per omne fermè tempus antemeridianum occupatus. Præclaris hisce exemplis suos Filios ad imitationem provocans, insuper mores ad omnes perfectionis regulas exultos verbis, hortationibus, minis, ac (ubi opus erat) paterna etiam castigatione instituebat. Et hercle! prius Herculi clava, quàm Reverendissimo HERCULANO nostro virga disciplinæ extorqueri potuisset.

At nondum hic stitit indefessus Vigilantissimi Præfulis nostri Labor: plus ultra, & extra Herculis etiam columnas se se extendit. Tacemus hic æconomiam ad optimam methodum instructam: rem familiarem oppidò auctam, multiplicata Fratrum cubilia, exornata hospitem habitacula. Silemus plura, & plurima minoris monumenti gesta in aliis forsàn, non tamen in Herculano ob majorum copiam, dilaudanda. Tacemus, quod Ecclesiam Parochialem S. Georgii ampliaverit, ampliatam artificioso ex calce torevmate decoraverit, decoratam Particula SS. Crucis donaverit. Silentio involvimus, quòd templum ad Thavmaturgum S. Raffenem nostrum in Werth eleganti Organo pneumatico, aurò, & penicillò artificiosissimo splendescere jusserit. Satis superque, nobis etiam

iam tacentibus, loquitur indefessos Herculani Labores Ecclesia nostra Regularis, quam præalta cum Turri è fundamentis erectam statuis, Altaribusque à Phidia, picturis ab Apelle, marmoribus à Dædalo elaboratis, omnique ornamentorum genere ita locupletavit, ut aurum, & argentum multiplici Altarium ornatu impensum, non tam ab intrinseco pretio, ac pondere, quàm artificio omnium æstimationem sibi jure vendicet. Hinc peregrinus non rarò oculus ad primum obtutum præ admiratione quasi in extasin raptus illud Apocalypsis cap. 21. v. 1. *Vidi cælum novum, vidi cælum novum*, ingeminare est auditus. Sanè posset Reverendissimus HERCULANUS noster merito suspectum se reddere, cum Hercule aurea Hesperidum poma surripuisse, & applicasse sumptuosissimo huic operi, quod nunquam cessabit improbum Illius, & verè Herculeum deprædicare Laborem. Hucusque audistis Labores: jam dolores percipite.

Herculem fingit Ovidius diu, multumque gravissimis flammaram doloribus excruciatum. Reverendissimus HERCULANUS noster veros, & efferos dolores non potuit non sentire, dum Patria nostra diro Mavortis incendio evertēbatur, dolebat in vastatis prædiis: dolebat in evacuato Granario: dolebat in depauperato subdito: dolebat in Charissimis Filiis Amandissimo Patri suo, quem fulgurantes inter acinaces captum videbant, condolentibus paucis, non tot ex hydra illa Herculis Capita, quot tristissimâ illius Ævi periodò dolorum causæ in HERCULANUM propululabant.

Vix dolor hic universalis per Pacis olivam lenimen acceperat, novus dolorum exercitus Reverendissimi HERCULANI Corpus invasit, Calculi enim acutissimi Cruciatum per septem & ultra annos tam vehementer, tamque sæpè Reverendissimum HERCULEM nostrum lancinabant, ut nec sol, nec luna vel horulam, aut horæ quadrantem sine gravissimo Illius dolore numerârēt. Quales namque, quantique Reverendissimi HERCULIS fuerint herculani dolores, in Ipsius Corpore tanquam stabili morborum Nosocomio habitantes, damus ex Testimonio peritissimi Medici, ac Chyrurgi, post sectionem anatomicè institutam tradito. *In cavitate Thoracis vix non mensura una feri extravasati inveniebatur, cum quatuor concretionibus polyposis tam in dextro, quàm sinistro Cordis ventriculo existentibus, ita, ut uterque lobus pulmonum corruptus in illo quasi fluctuare videretur. In vesica (S.H.) urinaria duo calculi majores, duobusque minores reperiebantur, quorum primi medianam Libram & amplius ponderis civilis: reliqui verò dimidiam drachmam adæquabant. Nec minus renes erant penitus exulcerati copiosissimèque sabulo repleti.* Quæ mala tamen omnia aded invictâ Reverendissimus Heros noster patientiâ, & resignatione toleravit, ut dolores etiam intensissimi alios gemitus, questusve extorquere non possent, quàm: *Mi DEUS! auge dolorem, sed auge & patientiam: Sit nomen Domini benedictum: hic ire hic sece, modò in eternum parcas: Miserere mei DEUS secundam magnam misericordiam tuam &c.* Luculentò utique testimoniò, quòd sub lingua ejus fuerit dolor. Psal. cit.

Tandem Hercules fictus à Poëtis, & victus à doloribus in Oetha Thessaliæ monte per Rogum suos cruciatum, ac vitam finivit. Ovid. loc. cit. Reverendissimus, melior, & verus HERCULES noster hucusque invictus sensit 13. Martii se brevi per inflammationem vesicæ à morte vincendum; hinc postquam SS. Sacramentis ad ultimam Luctam fuerat munitus, ab omnibus & singulis suis (ut humilitas vocare jussit) Confratribus illatæ fortassis injuriæ, dative scandali, in præsentia multorum sæcularium, verbis melle stillantibus veniam rogavit, sicque suos Filios, quorum pectora palpitabant gemitibus, futuros mox pupillos, oculorum suorum pupillas, in amaras abire lacrymas fecit. Donec 16. Martii, eadem, quâ Reverendissimus Illius Antecessor p. m. ante 27. annos decesserat, Dominicâ Christo patienti sacra, doloroso in Lectulo, Patientiæ rogo, Laborum, & dolorum victima, Animam meritis gravem, in Corona Filiorum comprecantium placidissimè exhalavit, Cæloque ad recipiendam (ut confidimus) lenti Martyrii Laureolam transmisit, circa horam noctis decimam, anno Ætatis sexagesimo quarto, S. Professionis quadragesimo secundo: Sacerdotii trigésimo octavo: Regiminis vigésimo septimò.

XXXV. Bertholdus II. Patriâ Augustanus, natus ex Patre Mathia Wolfio, celeberrimo ævi nostri Bibliopola, ex cujus Officina libraria præstantissimorum Virorum Opera magno numero prodire. Egregiis naturæ gratiæque dotibus ornatus, ab honorifico Decanatus munere ad Insulam Damasianam in florenti adhuc ætate, Musarum & Virtutum choris in unanimia suffragia conspirantibus, anno 1755. vocatus, Spem optimam de se conceptam non implevit, sed superavit hætenus. Charismata meliora Antecessoris sui æmulando, tritam de Hercule fabulam invertit in historiam, ut absque

Tom. IV. Can. Regg. Origines.

R

palpo

palpo affirmare liceat, Herculi, sive Herculano iterum successisse Atlantem minimè festum, sed paribus lacertis & meritis instructum.

Vivat Atlas, sacrumque diu sustentet Olympum!
Tandem hunc post feras scandat Olympiades!

Catalogus

Potissimorum Scriptorum Illustrorum Collegii Dieffensis.

Albertus Teuto: Canonicum Institutum in hoc Collegio professus, Vir pietate ac litterarum scientiâ præstans, qui, ut suam erga SS. Christi Servatoris nostri dolores ac mortem, propensionem, animique affectum Posteris palàm redderet, mortem ac cruciatum Ipsius graphicè depinxit: floruit anno Partus Virginæ 1422. scripsit itaque

Speculum Passionis Dominicæ: cujus aliquod Exemplar MSS. in fol. in Bibliothecâ S. Crucis Augustæ adservatur.

Antonius Igelmayr, Carolus antea dictus, natione Suevus, Patriâ Uberlinganus ad Lacum Acronianum. Adolescens institutum Cann. Regg. S. Augustini in Dieffensi Cænobio hoc suscepit, irruente verò, ac devastante Bavariam Sueco, è Monasterio abire jubetur. Ingolstadtium indè profectus, Philosophiæ ac Theologiæ operam ibidem navavit; in sæcularem Sacerdotem initiatus, pluribus annis Paræciæ cuidam in superioris Palatinatus Ducatu laudabiliter præfuit; Bavariâ postmodum rerum potente, pristinaque libertati ac paci restitutâ, Damasiam iterum appellat, togam postulat, nec desiderio ac votis frustratur, sed ad tyrocinium denuo recipitur, expletaque annuâ probatione, ad emittenda tria substantialia Religionis vota admittitur. Cui dein pueri moribus formandi, litterisque erudiendi committuntur; quo officio ritè functo, in Oeconomum Monasterii (Procuratorem vocant) eligitur, ac tandem annò partæ salutis 1648. omnium eligentium calculo, ipso solo renuente, lacrymasque largè fundente, in locum Reverendissimi Patris ac Domini Simonis Werlini Dieffensis Præpositi, die 30. Septemb. ejusdem anni vitâ functi, suffectus est, ut paulò superius in Supplemento Catalogi Prælatorum meminimus. Quam Præposituram laudabili Zelo tenuit annis ferè 25. obiit 12. Junii anno 1673. ætatis 77. Elucubravit, quæ MS. apud Dieffenses adservatur,

Exegesein rerum Sueco - Dieffensium.

Athanasius Kenesse, Gallo-Belga, antehac Militiæ Castrensis Præfectus, postmodum, nescio quâ causâ, in vincula coniectus, voto sese obstrinxit, æterno Regi se in Religioso quodam Instituto militaturum, si incolumis inde evaserit: libertate deinde potitus, votum suum exoluturus Canonicum Regularem in Collegio Dieffensi, & quidem primus juxta reformata à Simone Werlino Præposito. p. m. statuta anno 1641. induit. Ex Gallico in Latinum transtulit Canonici Regularis Anonymi Congregationis Gallicanæ

Contestationem super Authorem librorum de Imitatione Christi divisam in tres partes, editamque Parisiis anno 1652. in 4. Gallicè.

Carolus Erath, natione Boius ob raram in re Oeconomica dexteritatem, ejusdem jam ultrâ 20. annos sub nomine Procuratoris Administrator solertissimus: hic tamen extraneis negotiis non aded se abripi passus, quò minus & suam in Cælites Religionem contestaretur conscripto à se

Nucleo prodigioso, excepto ex 8298. S. Rassionis Miraculis ab anno 1444. usque ad annum 1692. annotatis, inter Acta Sanctorum Bollandi excuso.

Innocentius Kesperlober, gente Bojus, Mospurgo Frisingam inter, ac Landishutum oppido, quod Isara gentilitium flumen alluit, oriundus, Adolescens humanioribus litteris instructus in Dieffensi Cænobio ad Ambronium Lacum in Superiori Bavariâ Regulari militiæ sub D. P. Augustini Canone nomen dedit: exactò summâ cum laude probationis annò Dilingam Sueviæ migrare jussus, altioribus ibidem disciplinis animum applicuit, eo cum profectu, ut omnium calculò vel primus, vel inter primos suorum condiscipulorum semper numeratus fuerit. Neque tamen fervore studiorum aded sese abripi patiebatur, ut fervor Spiritus, qui jam altissimas ipsius in animo radices fixerat, lanquiesceret; quin utrumque tam dextrè inter se conjunxerat, ut meritò dubitares, num alterutri cedendum foret, at vicit posterior; hinc quia non tantum nomine, sed & re ipsâ fuit Innocentius, Angelus à plerisque compellabatur. Absolutis ad Superiorum nutum studiis, domum revocatus, Novitiorum curam aliquamdiu gessit, tum Decanus electus, eam provinciam rarò, sed imitando Posteris exemplo strenuè administravit. Silentii regularis quâ domi quâ foris rigidissimus & exactor & observator fuit; certè, si in alio sub-

indè

indè versaretur Monasterio, in eoque suo tempore ad silentium signum daretur, mox interrupto omni colloquio, pisce magis mutus, suis exercitiis eo tempore consuetis vacaturus secedebat; Carnem ciliciis, flagellis, aliisque mortificationum operibus domabat: nocturno tempore plerumque nudo asseri, trunco culcitrae loco capiti substrato, indormiebat. Suis cum oculis velut Jobus fœdus pepigisse visus est, ut ne cogitaret quidem de Virgine, tantoperè ab aspectu personarum disparis sexus abhorruit. Demum, quod rei caput est, præcipua post suum R. D. Præpositum Simonem Werlinum piæ memoriæ causa fuit ejus Reformationis, cui primo in flore conservandæ hodièque Religiosissimi Dieffenses Ascetæ impigrè student. Tandem temporariam hanc vitam, meliorem scilicet eamque æternam auspicaturus cum morte commutavit anno servati Orbis 1652. 22. Octobris. Posteritati M. S. reliquit

Commentarium in Regulam S. Augustini. Asservatur in Garfensi Monasterio ad Oenum. Item:

Vitas SS. Possidonii & Rassionis inter Opera Bollandi excusas.

Philippus Angelus, Augustæ Vindelicorum mundo natus, & postmodum Religiosa Professione in hoc Dieffensi Cænobio Christo renatus; hoc tamen suum domicilium (quæ sequentia sunt verba formalia Chrysofomi Hager olim Decani Garfensis, de quo infra *V. Garfense* plura dicemus) cum planè exoticam Reformationem inchoasset, prædictus Pater obtenta licentia, deseruit, & variis in locis tum Theologiam, tum Philosophiam magno fructu & plausu docuit (erat enim Philosophus & Theologus profundè doctus) hospitem egit apud nos Garfenses, omnino gratum: Huic ego, qui hæc scribo, primam in mea pueritia Exomologesin deposui. Tandem Ranshovii alteram sub habitu & Regula Canonica professionem fecit, ubi virtute, & scientia, ac cum primis Ecclesiasticis munere non modicum illuxit. Tandem grandibus oppressus corporis infirmitatibus obiit 24. Septembris 1654. non longè ante per litteras familiarissimas mihi Ingolstadtium (ubi tum Metaphysicæ studueram) suas miserias insigni virtutis patientiæ specimine detegens. Scripsit integrum Cursum Philosophicum, doctum planè & prælo dignissimum, qui partim, imò totus existit Ranshovii. Item:

Commentaria eruditissimæ scientiæ in Summam D. Thomæ Aquinatis. Sermones per annum de Tempore & Sanctis. Controversiam, an Regula à S. P. N. Augustino Scripta feminis Virisve fuit tradita?

Simon Werlinus, cujus res gestas hic in Catalogo Prælatorum fasè recensuimus; adeoque nil superest, nisi ut præmissis præclara jungamus, quæ reliquit ingenii monumenta: sunt autem sequentia:

Crisis Augustiniana. Commentarius in Regulam S. Augustini. Annotationes in Regulam S. Augustini. Vindiciæ novæ Kempenses. Rosweyodus redivivus, seu Vindiciæ Vindiciarum pro aureo libello de Imitatione Christi Thomæ Kempensis Canonici Regularis. Vita B. Lidewigis latinè à Thoma Kempensi conscripta, Juris germanici autem ab ipso facta. Suppresso nomine: *Officium parvum B. Mariæ Magdalene. Officium duplex parvum S. Augustini Hipponensis Episcopi unà cum litaniis.* Et hæc opuscula edita fuere, inedita sunt:

Philaethes sive Commentarius alter in Regulam S. Augustini. Commentarius tertius in Regulam S. Augustini seu Philaethes abbreviatus. Proprium Sanctorum Ordinis nostri Statuta Dieffensis Monasterii unà cum eorundem Apologia. Mortè præventus absolvere nequivit Opus, quod moliebatur, nimirum:

Hortum Hipponensem constantem 7. areolis seu libris, quorum primus contineret S. Augustini vitam, alter Refutationes Fabularum Sancto Patri ab aliis Scriptoribus affictarum. Tertius Lexicon Augustinianum seu Antiquitates Ecclesiasticas præ intelligendis scriptis S. Augustini. &c.

Thomas Dürr, Augustanus Suevus, & olim hujus Collegii Decanus dignissimus, ad instantiam Germani Fratris sui Reverendissimi & Amplissimi DD. Joannis, ad Exemptas Insulas Wengenses Ulmæ Præpositi, ad hoc Collegium liberè resignato Decanatu Theologiam Scholasticam Junioribus Canonicis prælecturus se contulit, ubi immaturo demum fato abreptus anno 1680. vivere desiit, cum jam prius vernaculo idiomate à se conscriptam reliquisset anno 1678. typis Augustanis in 8. excusam:

Vitam B. Mechtildis Abbatiſſæ Dieffensis Ord. Cann. Regg.

Ubalduſ Luſenberger, Germanus Kirchemii, quod oppidum in Suevia est, anno 1594. natus, Canonicum Regularem S. Augustini postmodum induit anno 1611. in Monasterio B. Virginis in Dieffen, quo loco absolutis prius Dilingæ Philosophiæ ac Theologiæ cursibus anno 1623. in Decanum electus est; verum inde post biennium ad Monasterium Reicherspergenſe eundem ibidem agere jussus est: inde rursus biennio post ad Professio-

nis domicilium reversus, antiquo munere fungi cepit, donec ob hostilem Suecici militis incursum exulare cum ceteris Con-Canonicis fuit compulsus, ex quo post aliquot annorum spatium rediens, cum novæ vitæ habitusque Regularis per Simonem Werlinum, tum temporis Præpositum, piæ memoriæ, inchoatæ Reformationi assentiri nollet, tertia vice abire cogitur, veniensque Beyhartingam, nostri Ordinis inferioris Baviariæ Frisingensis Diœcesis domicilium, ibidem anno 1643. stabilitatem promisit, inde Vicarius templi Deiparæ Tutenhufani ob creberrima prodigia celeberrimi constitutus, biennio post Decanus Beyhartingensis proclamatus fuit, quo munere cum triennio functus laudabilissimè fuisset, tertia vice post plurimos pro Numinis honore ac gloria exantlatos labores in exilium ire jubetur, Wasserburgum cum pluribus aliis è suis Beyhartingensibus profectus, ubi viribus fractus die 19. Julii anno 1648. maximo adstantium mæore ac luctu sanctè diem clausit extremum, Vir planè religiosissimus, laboriosissimus ac æterna memoria dignus. Concinnavit plurima Opuscula ascetica, quæ lucem publicam promerentur, adservantur M. S. in dicto Beyhartingensi Cænobio, & sunt sequentia:

Novitiatus Præcticus. In quo breviter ac dilucidè, quæ Novitii agere, quæve fugere debeant, explicatur. Liber certè cuivis Religioso Tyroni, imò jam emerito utilissimus. Continet tres Tractatus, ac in fine septem colloquia inter Magistrum Novitiorum & duos ejus Novitios Amatam & Afellum de Distributione diei in 8.

Meditationes pro Novitiis Religiosorum valdè utiles in 8. *Libellus de vera abnegatione sui ipsius in 8.* *Exercitia & instructiones pro Novitio proximè professuro & recens professò, in 8.* *Querela Christi Domini de paucitate verorum Religiosorum.* Item *Observationes Monasticae in 8.* *Infirmarium & medicina pro passionatis Religiosis in 8.* *Hortuli Novitiorum partes 3. in quibus vitæ ac virtutes variorum Sanctorum selectissimæ continentur imitandæ à Novitiis in 8.* *Canonicus Regularis, in quo continentur vitæ & virtutes variæ Canonicorum Regularium imitandæ in 8.* *Consolatio Tribulorum in 8.* *Schola Charitatis proximi, in qua docentur exercitia Charitatis proximi Sanctorum per singulos anni dies in 8.* *Amor Jesu & Mariæ, opus bipartitum in 8.* *Panis quotidianus, sive Meditationes de Vita Christi & Historiæ pro SS. Eucharistia sumenda, adoranda & visitanda usurpandæ in 8.* *Meditationes de Passione Domini, cum adjuncta ad quamlibet meditationem historia apta in 8.* *Tolle lege, & bene habebis ex memoria acerbissimæ Passionis Domini, id est, puncta notabiliora de Passione Domini in 16.* *Scintilla sive Meditationes de B. V. M. quibus excitari potest amor erga eandem Beatissimam Deiparam, adjuncta cuilibet Meditationi historia & miraculo. in 16.* *Meditationes super AVE MARIA & SALVE REGINA. in 16.* *Vita B. Virginis Mariæ ex S. Scriptura, SS. PP. & Viris Asceticis collecta. Virtutes ejusdem cum Sanctis Imitatoribus.* Item *Exercitia & Devotiones Sanctorum erga B. V. Mariam.* Opuscula quæ sequuntur vel ex aliis collecta vel merè historica sunt, nempe *Sursum Cor, sive Adhortationes ad Religiosos ex Sermonibus S. Augustini desumptæ. Exercitia Virtutum ex S. Chrysostomo. in 16.* *Exercitia Canonicorum Regularium historica. in 16.* *Sacerdos Sacrificans, seu Præparationes & gratiarum actiones ante & post missam. in 8.* *Miracula B. V. M. in Tutenhausen. in 4.* *Auxilia B. V. M. in 16.* *Martyria crudeliora Sanctorum ex Martyrologio & Notis Cæsaris Baronii desumpta. in 8.* *Miracula de Sacrificio Missæ. in 16.* *Miracula de SS. Eucharistia. in 16.* *De fiducia ad Deam in vita & morte habenda. in 12.* *Vade mecum Spirituale Orationum in 16.* *Conceptus Prædicabiles de B. V. in 8.* *Compendium Concionum Pelbarti de Temeswar & Matbie Fabri. in 8.* *Instructio Decani. Extat M. S. in Ducali Monasterio Ordinis nostri in Berchtoldsgaden. in 16.* *De quatuor virtutibus Religioso necessariis. Vita & Miracula S. Hemmæ Fundatricis Ecclesiæ Cathedralis Cann. Regg. in Gurck, ubi auctor exulaverat. Tolle lege, sive tribulationes Justorum. Concordantia Evangeliorum pro meditatione quotidiana in 8.* *Curiositas in Genesin. in 8.*

DIESSENSE

Alterum paris quidem nominis & Ordinis, discrepantis tamen Sexus, seu Sacrarum Virginum contubernium, priori Canonicorum Collegio antiquioribus sæculis propius adjunctum constitit, inde tamen labentibus annis penitus antiquatum, dum primitus una cum uxoribus suis Sophia & Laurita fundarunt, & (uti jam supra dictum est) instituerunt Bertholdus Comes ab Andechs, & alius Otto Comes de Wolfratshausen, qui arcem suam Damasianam, seu Dieffensem, verterunt in Monasterium, constituentes ibi Ecclesiam Beatissimæ Cælorum Reginæ sacram, atque hic loci præter Canonicorum Sodalitium immorari voluerunt etiam Moniales, idem supra dictum Regulare institutum professas, quas separato clausas domicilio rexit primus loci Præpositus Hartwicus jam nominatus supra. Scriptores quidam Neoterici de Ordine S. Benedicti, ut Beata Mechtildem in cætum Vestalium suarum Monasticarum arripiant, ac proin Parthenonem

nonem hunc Dieffensem Juris ac Ordinis sui faciant, ipsum quoque hoc regulare claustrum à Kunigunde sanctæ memoriæ Comitissæ Oeningensi pro Domicellis Benedictinis fundatum fuisse dicitant, de quo tamen quisquam alius hætenus nec quidem somniavit, sed dato, neutiquam tamen concesso, alterum hoc Dieffense Cænobium fuisse Benedictinum, quid quæso contra omnem totius Ordinis Canonici ac Patriæ morem piis Fundatoribus antedictis in mentem venit, priori Virorum Monasterio pro solis Canonicis Augustinianis (ut audivimus) excitato, eodémque à sæpe memorata Kunigunde pro Clericis Regularibus restituto, adjicere Religiosum Claustrum legibus peregrinis seu Monasticis conquadratum? Et quis obsecro sanæ mentis tenebit, Hartwicum nostrum primum Dieffensis Ecclesiæ Præpositum, Ordine & Professione Canonico-Augustinianum sacras Virgines in animam sibi commissas instituisse secundum ritus alienos seu Monasticos? ergo &c. &c. Verum de hoc amplius audire juvat Continuatore Bollandianum Tom. 6. May die 31. ejusdem Mensis in Commentario prævio vitæ B. Mechtildis fol. 442. ita differentem: *Hugo Menardus, & Gabriel Bucelinus eandem* (B. Mechtildem) *ad diem 6. Julii Martyrologio Benedictino inseruerunt, & hos secutus dicitur novissimus Calendarii Benedictini in quatuor Tomos excusi Auctor, Ægydius Rambeck Schyrensis in Bavaria Monachus, allegatque auctorem vitæ Engelhardum, quasi is Regulæ Benedictinæ Mechtildæ servatæ meminisset, sed neque ibi, neque alibi ullum talis asserti vestigium apparet aut fundamentum. Contra Innocentius II. Papa in citato supra Diplomate statuit, ut Ordo Canonicus secundum B. Augustini Regulam in eadem (Dieffensi) Ecclesia futuris temporibus conservetur, & ita B. Mechtildis in vita num. 22. cum petisset ex redditibus dotis suæ Domui vicinis Ecclesiis panem in altari consecratum, addit: ID, QUOD PETII PIE HARTWICE PRÆPOSITE, MIHI PRÆSTET GRATIA, ET CONFIRMETUR CONSENSU OMNIUM CONFRATRUM AC DOMINORUM HUIUS ECCLESIE CANONICORUM.* Et in elogio ipsius Præpositi Hartwici apud Hundium dicitur, præter Canonicorum Sodalitium & Sanctimonialium rexisse separato claustrum cænobio, idque ea moderatione & prudentia, quam B. Mechtildis earum Præpositæ perspecta Sanctitas commendat. Præfuit Hartwicus Præpositus ab anno 1131. usque ad annum 1173. & sic usque in nostram ætatem ibidem perseverant Præpositi eorum, qui Canonicam Regulam sub Hartwico susceperunt Successores, ut citra controversiam videatur eisdem adscribenda B. Mechtildis. &c.

DIETRAMCELLENSE,

Venerabile Monasterium Frisingensis Diœcesis in Superiori Bavaria, nostris etiamnum temporibus perinclutum, anno Christiano supra millesimum nonagesimo nono primos Authores habuit Ottonem & Berengarium, Viros duos rara vitæ pietate conspicuos, quos ambos flagrantissimo omnigenæ pietatis studio, una cum Dietramo, quodam devoto Sacerdote consimilis propositi tenacissimo, qui sese simul in Eichenfurtense (aliis Elingense) nemus abdiderunt, ubi transacto in solitudine biennio sedibus suis ad rivum, idem nemus adlabentem, translatis, novum quoddam Oratorium condiderunt ter Omnipotenti Deo, & S. Martino Turonensium Episcopo & Confessori sacratum; Quæ inter insperata lite de latifundiis, & ejusdem Sylvæ confiniis inter Ottonem Dynastam Damasianum seu Dieffensem, Udalscalcum Abbatem Tegerenseensem, Rupertum Dominum de Reuthensem, geminosque fratres suborta, dum per arbitros, quamvis specialiter in id delectos, non fieret satis, nutu (ut piè creditur) divino omnes, & quorum interfuit, singuli in eam conspirarunt sententiam, ut tota Sylva, & ex singulis fundis confinantibus pro Monasterio recens condendo tantum tribueretur, quantum sufficeret pro congrua habitatione Viris Religiosis Canonicam S. P. Aurelii Augustini Regulam professis, isthic locorum coadunandis quanto cyus apparanda. Dictum, factum, primus illis in Præpositum datus est moribus, & doctrina conspicuus, Venerabilis Dei Sacerdos Dietramus antedictus, cum novum Cænobium istud S. Martini Cella diceretur, ejusdem Præpositi meritis & honore, communi omnium judicio *Dietrami Cella* de posthac nuncupari debuit ac voluit, tum ipse primus loci Præpositus sub annum 1107. Romam digressus, à Paschali II. Pontifice plenam novæ Foundationis istius Confirmationem impetravit, à quo tempore dignissimum hoc Cænobium usque hodie in stricta Professionis Regularis Observantia Sacro Ordini Canonico-Augustiniano perseverat additissimum. Hundius in Metropoli Tom. 2. fol. 252. & ex ipso Myræus de Can. Reg. cap. 47. fol. 82. Adelzreiterus. Part. I. Lib. 18. num. 94.

DOMAPRENSE

Monasterium, seu Abbatia suo nomine communiter *Domaprensis* intitulata, apud Lotharingos in Diœcesi Tullensi de Congregatione (uti vocant) Salvatoris nuncupata,
Tom. IV. Cann. Regg. Origines. S

pata, hodiedum insigniter adeò claret, & uberiorem descriptionem illius inde nuper gratiosè transmissam accepimus taliter adornatam: Anno circiter reparatæ salutis humanæ post octingentesimum nono, nobilis quidam Lotharingus nomine Bodo mortua Uxore Tullensem Episcopatum obtinuit, atque inter alia Beneficia Ecclesiastica à se collata, propriisque sumptibus ædificata quoddam etiã Monasterium in Vogeso juxta fines Urbis Blamont nuncupatæ versùs Germaniam fundavit *Boden-Monstier* appellatum, Monialibus sub regimine filia suæ ad illud introductis, ejusque Ecclesiam B. Mariæ Virgini simul ac Apostolorum Principi donavit. Verùm à multis jam sæculis omnino nullum ejuscemodi Monasterii superest vestigium. Interea Bertholdus Comes ex Bodonis Successoribus aliud Monasterium fundavit, dotavitque suo patrimonio sub annum Christi millesimum decimum, & hoc quidem sub vocabulo & invocatione S. Salvatoris, cujus Religiosos possessores & Inquilinos constituit, & esse voluit Canonicos Regulares Institutum S. P. Augustini professos. Successu temporis venerabili huic Asceterio traditi fuerunt, & perpetuis futuris temporibus plenissimè possidendi assignati, & incorporati illi antedicti Cænobii Virginum proventus, & annui census omnes, quod factum est Authoritate Apostolica; dum scilicet ex speciali mandato Moniales isthic loci subsistentes, & ob atrocia crimina sua mirissimè infames inde penitus fuerunt eliminatæ, certa tamen pensione illis concessa. Verùm exortis præterito sæculo decimo sexto gravissimis terræ hujus bellis, & ob mutatæ Religionis acerbissimos motus Calvinii Sæctatores è Gallia in Germaniam discedentes, quidquid Catholicorum pietas olim erexerat, ferro flammæque devastarunt Sacrilegi, quam miserandam prorsus cladem, ac depopulationem quamvis haud sine gravissimo animi dolore & mœstitia sufferre debuit memorata nostra S. Salvatoris Ecclesia, & sic quidem currente anno 1569. Quam ob rem Abbas cum Religiosis Canonicis in Prioratum Domaprensem tribus tantum leucis isthinc distantem se recipere fuit compulsus, ubi nunc hujuscemodi Abbatia perstat æque multas ac magnificis ædificiis exulta, & ornata, eoque soli & uni Sedi Apostolicæ immediatè subdita, cujus Abbas Electionis suæ Confirmationem ab Episcopo Tullensi, absque ullis Ecclesiæ Romanæ Bullis potest obtinere. Gaudet jure Episcopali ac jurisdictione Ordinaria in plures Ecclesias, quales sunt ipsamet Paræcia Domaprensis, Barbatensis, Herbuviensis, Parvimontensis, Civejensis, Vallis Monasteriensis & plures aliæ. Habet & Jus Patronatus in multas Ecclesias spectabiles alias, quæ per Canonicos dictæ Congregationis regi solent. Habet item memoratus Abbas jus vitæ & necis, item altum, ut vocant, Dominium in pagos Domaprensem, Arracuriensem, Burticuviensem, S. Salvatoris & alios plerosque. Nec deest illi jus & usus Baculi ac Mitræ præfularis. Memoria plurium Abbatum in luctuosa illa Titulorum, documentorumque conflagratione simul cum ædificiis in totum periit, attamen illorum, qui sequuntur nomina, perhibentur esse sequentia, & quidem certissima.

Series Abbatum Domaprensiũ.

- I. Sigibaldus. anno 1085.
- II. Frigebertus. anno 1117.
- III. Hugo. anno 1130.
- IV. Otto. anno 1140.
- V. Ymericus. anno 1170.
- VI. Gillonus. anno 1260.
- VII. Henricus. anno 1299.
- VIII. Gerardus. anno 1315.
- IX. Reginaldus. anno 1330.
- X. Sictardus. anno 1332.
- XI. Gerardus. anno 1343.
- XII. Valtrinus. anno 1355.
- XIII. Simon. anno 1379.
- XIV. Godefridus. anno 1383.
- XV. Joannes Aubertinet. anno 1430.
- XVI. Joannes de Vauxevilla. anno 1450.
- XVII. Joannes Stephani. anno 1460.
- XVIII. Joannes Desiderii. anno 1470.
- XIX. Joannes Gadeti. anno 1486.
- XX. Claudius Gozelet. anno 1515.
- XXI. Gerardinus Vivant. anno 1527.
- XXII. Joannes Jacobi. anno 1552.

XXIII. Ni-

XXIII. Nicolaus Malriat. anno 1574.

XXIV. Sebastianus Malriat anno 1594. cujus sub regimine Abbatia hæc S. Salvatoris Domaprium fuit translata.

XXV. Christianus Malriat. anno 1614.

XXVI. Christianus Fabry anno 1625. Hujus sub regimine anno 1628. ipso Divi Augustini Sanctissimi Præfulis & Ecclesiæ Doctoris festivo die Reformatio fuit introducta secundum constitutiones sæpeditæ Congregationis S. Salvatoris.

XXVII. Clemens Philippus Canonicus Regularis dictæ Congregationis.

XXVIII. Carolus de Begue modernus Abbas Canonicus Regularis dictæ Congregationis Alumnus, cujus perpicacia, cura, & Religiosissima liberalitate omnino novum erectum est, ac instauratum insigne ædificium, quod nunc Canonicis, tam qui Choro vacant, quàm qui sublimes scientias tractant, feliciter abundat.

DIVIONENSE.

Divio Urbs à Metropoli Lingoniensium 14. leucis distans, & pridem Ducatus Burgundici caput facta, continet Collegium Canonicorum Regularium S. Augustini sub titulo S. Stephani anno trecentesimo & quadragesimo primo à Domini Passionis primitus fundatum, uti colligitur ex Actis Sanctorum Bollandi, ubi in Miraculis S. Medardi, Tom. 2. Junii fol. 98. ponit sequentia: *in Ecclesia & Monasterio gloriosissimi Proto-Martyris S. Stephani Divionensis, quæ est Ordinis S. Augustini, & Diocesis Lingoniensis.* Cæterum huic Collegio insigne decus accessit ex Reliquiis S. Medardi Episcopi Noviomensis anno circiter 901. illuc translatis, satagente Ysmaro Divionensis territorii comite, & postmodum anno 1392. loco honorificentiori reconditis, quod Chiffletius in hæc verba recenset: *Anno 1392. die Veneris in vigilia Inventionis S. Stephani Proto-Martyris II. Augusti fuit positum beatissimum corpus S. Medardi super Altare prædicti Proto-Martyris S. Stephani, per Reverendum Patrem & Dominum D. Robertum de Baubigneyo Decretorum Doctorem, Abbatemque prædicti Monasterii, præsentibus Fratribus, B. Petro de Licoy, Priore ejusdem Monasterii Fratre Guidone de Arcu. &c.* De hoc Roberto Abbate dein Bollandus Tom. 2. Junii fol. 98. n. 16. ulterius hæc habet: *Quanquam autem idem Robertus non multò post transferit ad potiorem S. Pauli Bisuntinensis Abbatiam (uti supra in Catalogo Abbatum Bisuntinensium V. Bisuntinum aliud, tetigimus) ubi usque ad annum 1428. vixit, Stephanensis tamen Collegii usque ad mortem memor, meruit ex Necrologio quot annis commemorari sub hac formula: VI. Kalendas Martii Deposito Venerabilis Patris Roberti de Baubigneyo, Doctoris in Decretis, Abbatis Monasterii S. Pauli Bisuntinensis, & quondam Abbatis hujus Ecclesiæ: qui dedit Conventui nostro, pro suo Anniversario, singulis annis faciendo, & pro una Collecta pro Defunctis, quolibet die dicenda in Missa nostra quotidiana, quinquaginta scuta auri, cum suis libris, quos de bonis nostræ Ecclesiæ sua industria acquisivit, ponendis in nostra libraria.* Cum denique inclyta aliàs hæc S. Stephani Ecclesia tractu temporis vetustate corrofa, ruinam undequaque minitaretur, Richardus Chambellan Abbas S. Stephani anno 1488. fideles omnes invitavit ad opem suam conferendam, ad ejus Basilicæ restitutionem, quam etiam feliciter perfecisse memoratur in ejus loci Necrologio his verbis: *XIV. Kalendas Septembris Deposito bonæ memoriæ Reverendi in Christo Patris Domini Richardi Chambellani, hujus oppidi oriundi, in jure Canonico Baccalawei, hujus Ecclesiæ vicesimi quarti Abbatis, per annos decem & octo Abbatizantis: nec non ejusdem (post illam gravissimam ruinam die penultima Januarii hora circiter decima ante meridiem anno 1487. factam) Reparatoris curiosissimi, ac Fiadatoris Amplissimi plurium reddituum, & inter cætera, quæ diffusè habentur in Mense Februario, multa alia bona huic Ecclesiæ fecit. Qui dictus migravit anno 1495. die 19. hujus Mensis.*

DOMMARTINENSE

Monasterium, seu Canonica *Dommartini* nuncupata, Lotharingicæ Congregationis antèdictæ commembrum hodieum prostat, ac floret, cujus vel succinctam itidem nuper accepimus descriptionem, inter alia taliter exaratam: *Fundata est hæc Domus anno 1684. à duobus Convicinis Parochis in Suburbio loci dicti Gallicè Ville Surillon ditionis Illustrissimorum Dominorum de Livron non procul ab Urbe Damperio in Lotharingia. Scopus hujus foundationis est, Parochiam administrare, pueros erudire, Missionibus & prædicationi Evangelii strenuè ac frequenter obeundis vacare. &c.*

DUCUMBURGENSE,

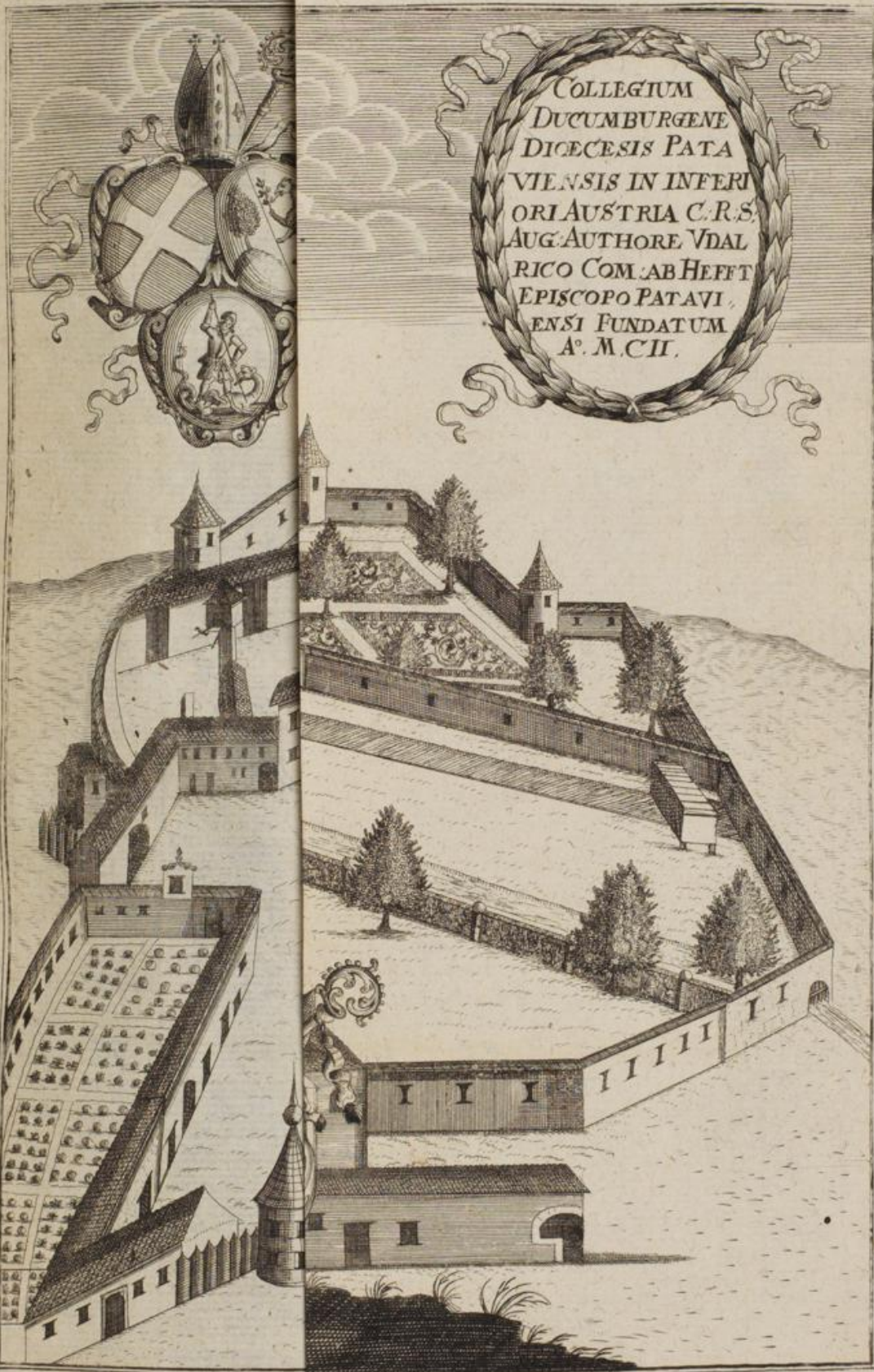
Vel ex nomine suo celeberrimum, in Insula Danubiana juxta Trafenam fluvium inferioris Austriæ Collegium Augustinianum, patrio Vocabulo *Herzogenburg* nuncupari solitum,

solitum, hodieum inclarescit. Primus id anno Christiano condidit, qui post grandia pericula, & incredibiles calamitates, utcumque demum superatas, ex Palæstinâ denuo sospes & incolumis Domum reversus, grati in Deum animi testem speciale quoddam Sanctitatis Domicilium extare volens de bonis (quæ quàm plura habuit) suis hæreditariis illud ipsum etiam abundè dotavit loci Ordinarius Vir ætate sua rara vitæ Sanctitate conspicuus, Udalricus ex Comite Ciliæ & Tyrolis illustrissimo genere ab Heftt oriundus, Summus Ecclesiæ Pataviensis in Norico Pastor & Episcopus numerò & ordine tricesimus sextus; qui post Hierosolymam (Supremis Orbis Christiani Dominatoribus Urbano II. & Henrico IV. à Godefrido de Boullione è manibus Saracenorum anno 1099. felicissimè recuperatam, unà cum Thiemone Archi-Episcopo Salisburgensi, & copiosa Nobilitate Germanorum multitudine, pietatis ac devotionis causâ ad visendam Terram Sanctam digressus; inde tamen ipse Udalricus Episcopus (Thiemone antedicto interim anno 1101. die 28. Septembris ab immanissimis Barbaris pro fide Christi crudelissima morte necato, de quo pluribus agunt Raderus in Bavaria Sancta Volum. 2. fol. m. 122. Adelzreiterus in Annalibus Baviaræ Part. I. Lib. 18. ad finem, & Franciscus Dückler in Chron. Salzburg. fol. 101.) demum ad lares proprios reversus, plenus meritis ex hac mortali vita decessit primus Ducumburgensis Canonice hujus Fundator inclytus anno 1124. die 6. Augusti; quo eodem recurrente grata ipsius memoria recolitur, mortalibus suffragiis quotannis in Ducumburgensi Ecclesia ritu solemnè de more celebrandis, ut & largissimis eleemosynis; ut puta panis, vini, & peculii in pauperes & egenos erogari solitis. Referunt nonnulli, pientissimum hunc Antistitem Udalricum Roma (quò abiturus negotiorum causa Summum Pontificem convenit) patrios Lares repetentem haud procul Patavio urbe sua, jam senio & itinere debilitatum infelici casu equò delapsum occubuisse in viâ; cujus exanime corpus catellus fidus itineris comes mirabiliter prodidit, & commonstravit, de quo superant Verficuli parietibus Ducumburgensibus inscripti, ac taliter legendi:

*Pataviæ ad portus rediens Fundator ab Urbe
Condidit, æthereas & capit ipse fores.
Monstrat inbimotum fidus comes ecce! catellus,
Haud passus Domini Busta neglecta sui.*

Vertentibus annis locus Cænobii cum adjacente ejusdem nominis oppido Ducumburgensi (octoginta domos circiter numerante) per alveum Danubii in tantum fuit interclusus, ut tandem fluvius iste arrepsens, montem, cui Canonica hæc fuit imposta seu primitus super inædificata, unà cum adjunctis mansionibus oppidanis depresserit, forpserritque. Accedit, quòd insalubritas aëris ex contigua palude ebulliens, & humor noxius inde succrescens, Dei famulos adeò afflixerat, ut non modò morbis diversissimis intabuerint, sed & iisdem frequenter absumpti omnino defecerint; quare tam pernicioso & inevitabili malo cautè præcavendo Venerabilis Præful Engelschalcus (ultimus in Insula Danubiana, idemque primus ad oppidum Ducumburgense Præpositus) anno 1244. unà cum Religioso Clero suo sedem mutavit, & omnimoda necessitate compulsus, & sic quidem haud sine singulari auxilii auspiciamine de habitatione salubri & magis accommoda (penes quam Cænobii mænia collocarentur) sibi suisque consulens. Placuit autem loci Ordinario Reverendissimo Antistiti Conrado Pataviensis Ecclesiæ Episcopo, sæpessati S. Leopoldi Marchionis Austriæ Filio, Canoniam istam Ducumburgensem haud procul transferri ab ejusdem Provinciæ vicino Cænobio S. Andreae Apostoli cognominato, eodémque jam recensito supra; cujus tamen pientissimi Principis & Episcopi conatus, haud sine maximo Religiosorum Canonicorum comploratu, præscidit amara mors, quousque Rudigerus in eadem Pataviensi Sede substitutus, & ipse quoque in sacrum Ordinem nostrum Canonico-Augustinianum satis pronus, totum aliud novum excitavit Cænobium, & quidem juxta sacram ædem S. Stephani Proto-Martyris, quæ Parochialis est, nec non & propria suprascripti oppidi Ducumburgensis; ubi locorum de præsentibus stat, stabitque (Cælo favente, & S. Martyre Georgio Patrono Tutelari sedulo protegente) præclarissimum hoc Collegium à populo terræ jam ab immemoriali tempore communi vocabulo *Herzogenburg* appellari solitum; ubi juxta notandum occurrit adjacens oppidum *Trafenburg*, seu aliis *Traisenburg* taliter ab allambente fluviò *Trafma*, seu *Trafend* dicto hujuscemodi nomen suum constanter retinuisse, quousque demum fortè ex itinere suo isthuc delata doloribus partus præpedita, vel invito animò subsistere fuit detenta Principis cujusdam (fortè terris istis imperantis) uxor gravida, uno eodémque partu gemellos infantes simul enixa; quo felici factò locus iste (juxta mandatum Illustrissimi Domini Parentis) spreto priori vocabulo *Traisenburg*, in perpetuam rei gestæ memoriam *Herzogenburg* nomen indidit.

Caterum

COLLEGIUM
 DUCUMBURGENSE
 DIOECESIS PATA
 VIENSIS IN INFERI
 ORI AUSTRIA C. R. S.
 AUG. AUTHORE VDAL
 RICO COM. AB HEFFT
 EPISCOPO PATAVI
 ENSI FUNDATUM
 A. M. C. II.

REVERENDISSIMO DOMINO DOMINO MAXIMILIANO
 CELEBRARIUM S. AUGUSTINI

J. Franck sculp.

COLLEGIUM
 DUCUMBURGENSE
 DIOECESIS PATA-
 VIENSIS IN INFER-
 ORIA AUSTRIA C. R. S.
 AUG. AUTHORE VDAL-
 RICO COM. AB HEIT-
 EPISCOPO PATAVI-
 ENSI FUNDATUM
 A. M. CII.

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI AMPLISSIMO PRÆSULI AC DOMINO DOMINO MAXIMILIANO CELEBERRIMI COLLEGII DUCUMBURGENSIS CANONICORUM REGULARIUM S. AUGUSTINI PRÆPOSITO AC PRÆLATO & D. D. D.

J. Frank sc.

Faint, illegible text impressions are visible at the bottom of the page, appearing as mirrored bleed-through from the reverse side of the paper.

INSTITUTUM IN CHRISTOPHORUS
HERRMANNI GOTTFRIDUS
FRANCOFURTI

Cæterùm Regulares Antiftites, feu Reverendifsimi Canonix hujus Præpofiti ftatim à primis primæ foundationis temporibus imperitantes, fæo loco defcripti fuiſſe leguntur fequentes :

Syllabus

RR. DD. Præpofitorum Ducumburgenſum.

- I. Wiſento, Obiit annò gratiæ humanatæ 1120.
- II. Catoldus. annò 1148.
- III. Gerwicus. annò 1170.
- IV. Ludgerus. anno 1187.
- V. Rupertus. anno 1194.
- VI. Hartwicus. anno 1212.
- VII. Marquardus. anno 1227.
- VIII. Henricus. anno 1239.
- IX. Eckardus. anno 1240.
- X. Herbertus. anno 1243.
- XII. Wolckmannus. anno 1243.
- XIII. Engelfchalculus; quo præſidente, & quidem ftatim primo regiminis annò Chriſti 1244. Cœnobium (uti jam ſuprà dictum eſt) ex Inſulâ Danubiana ad ſepè fatum Oppidum Ducumburgenſe fuit tranſlatum; ipſe verò Engelfchalculus Præpofitus iſte morte naturali deceſſit anno 1262.
- XIV. Artolphus. annò 1283.
- XV. Wolframus. anno 1307.
- XVI. Trioſto. anno 1321.
- XVII. Herlibus à Mühl. anno 1337.
- XVIII. Sigefridus à Wildurigs-marn. anno 1360.
- XIX. Hermannus. anno 1360.
- XX. Nicolaus à Wirmla. anno 1360.
- XXI. Nicolaus à Playn. anno 1363.
- XXII. Joannes. anno 1376.
- XXIII. Jacobus. anno 1391.
- XXIV. Martinus Scherz à Sebardt. anno 1412.
- XXV. Joannes Praun. anno 1456.
- XXVI. Mangoldus. anno 1457.
- XXVII. Jacobus Raifer. anno 1463.
- XXVIII. Ludovicus Decretorum Doctor. Hujus ſub regimine Canonix Ducumburgenſis ad annum 1460. grave fatiſ pertulit incendium, ac proin cladem, ruinamque maximam; quando nimirum Fridericus IV. Romanorum Imperator, & Albertus hujus nominis VI. Archi-Dux Auftriæ, mutuis inter ſe diffidiis & bellis inteſtinis impliciti, uſi ſunt operâ & ſubſidiò Boëmi militis pro tunc Huſſitico ſchiſmate nefando depravati, quem dicti Principes cùm (Ærario exhausto prohibiti) ſolito ſtipendio non benè ſoluto liberum dimiſſent, totus exercitus inediâ preſſus, primùm in agrum Viennenfem, tum etiam Ducumburgenſem & totam circumcercâ viciniam immaniſſimè deſæviit, ſed & Duce Wenceslao à Vetaw ipſum oppidum Ducumburgenſe hoſtiliter expugnavit, nec minore ſævitiâ quàm immaniſſimi Turcarum Tartari in totum Religioſum Contubernium, & quosvis Domicellos illius fædè debacchatus, poſt ſacrilegam deprædationem templo & Cœnobio illatam, item poſt utrumque illud voracibus flammis abſorptum, etiam Nazaræos Domini, Theſauros item Eccleſiæ, & vaſa ſancta ferociſſimis canibus tradere reluctantes, in ore gladii ſacrilego furore crudeliſſimè trucidavit; unde iſti tanquam grata Deo victima pro fide & incolumitate Eccleſiæ Chriſti Martyres effecti, ſecuri per-venerunt ad triumphum gloriæ.
- XXIX. Wolfgangus. Obiit anno 1470.
- XXX. Thomas à Kaiſpach. Hujus temporibus cùm poſt recensitam cladem Cœnobium vix à ferali buſto denuo reſuſcitatum nova incrementa capeſſeret, iteratis vicibus noviſſima hujus facta ſunt pejora prioribus, prædonibus nimirum & depeculatoribus, item latrocinantibus Hungaris, Boëmis, Moravis, Sileſiis &c. contra Fridericum Imperatorem antedictum ad univerſam Auſtriacorum plagam funditus delendam, à Mathia Rege

Tom IV. Cann. Regg. Origines.

T

Hun-

Hungariæ hostiliter immisiss; quorum sævitia iterum priorem lamentabilem ac prorsus miserandam faciem induit, totò nimirum Canonorum Claustro & oppido Ducumburgensi in merissimos cineres redactò, juxtà quoque venerabili Religiosorum Virorum Cœtu in durissimam captivitatem abducto; quos tamen amantissimus iste Pater Thomas Præpositus præ aliis sibi fugâ consulens, & ad civitatem Hippolitanam sese recipiens, multo demùm sudore, magnoque satis ære redemit, suosque fecit. Interim dum hæc nefanda geruntur, pars immanium grassatorum per jagros, per vineas, & oppida circumcircuita situata quamplurimos eorum Inquilinos sævissimè trucidavit; sed neque hic Barbarorum insatiabilis furor substitit, nam cum hostili igne turri campanariæ immisso æs omne diffuere cœpit, tum impiissimi raptores sacris muneribus, ut puta thesauro Ecclesiæ sacrilegè repleti, Librariam etiam, & Cellam vinariam, ac horreum universum deprædati sunt; & sic in Ducumburgo locum invenit illud Joëlis vaticinium cap. i. vers. 4. *residuum eruca comedit locusta, & residuum locustæ comedit bruchus, & residuum bruchi comedit rubigo. &c.* quando nimirum memoratis spoliatoribus utcumque dilapsis, inimici hominis domestici ejus sunt facti, ut puta, ipsimet oppidani & convicini cum tota reliqua flocci hominum caterva, quidquid rapinæ recensitæ & spoliis superfuit violenter aggressi, sine quovis jure potestatis præposterè solum mala hæc fecerunt. Post luctuosissimum tot & tantorum omnis consummationis finem Reverendissimus ac Perillustris Dominus Dominus Albertus Pro-Episcopus Pataviensis sepefatam Ducumburgensem Ecclesiam, tot ac tantis injuriis labefactatam, ritu solemnè de more reconciliatam, pristino flori ac dignitati in totum restituit; quibus omnibus feliciter expletis venerabilis Pater iste & Ducumburgensis Præpositus Thomas calamitatum & miseriarum satur, post 18. annos in Prælaturæ munere laudatissimè traductos, à queisvis laboribus suis in Domino requievit, nimirum ad refrigerium reductus anno 1484. tertio nonas Martii.

XXXI. Georgius Eisner, singulari vitæ probitate, nec non & exterarum rerum gerendarum peritiâ præditus, inter optimos quosque totâ dexteritate suâ perinclitus constitit; unde & quæ cunctis suis anteambulonibus Authoritate Apostolica Præfularibus Insigniis inauguratus est, hoc solo infelix, quòd ipso præsidente vorax flamma Oppidum Ducumburgense, vel secundùm quid adussit, quatuordecim nempe domibus oppidanis casuali igne consumptis; quo lamentabili casu denuò major pars Cœnobia & unâ simul etiam turris campanaria cum toto interiore cultu templi, aliisque sacris cimeliis totaliter in fumum abiit, conflagravique, sedulâ tamen ac diligenti opera Patrisfamilias hujus Vigilantissimi Georgii (maximè verò de speciali Superni Numinis gratiâ, piórúmque Benefactorum munificentâ) brevissimò temporis spatiò quævis ædificia igne concremata pristino splendori suo fuerunt restituta. Tandem dignissimus Præpositus iste (siquis alius de sua Ducumburgensi Ecclesiâ annis untrecentis strenuè fuit præmeritus) terrestrem corruptionem exuens, æternam immortalitatem induit anno post Christum natum suprâ Millesimum quingentesimum decimò tertio.

XXXII. Casparus Grinzinger, diem suum obiit anno 1516.

XXXIII. Joannes Weinhardt ad Superos digressus terris evanuit anno 1533.

XXXIV. Bernardus Schomperger, vitam terminavit humanam anno 1541.

XXXV. Philippus à Maruniâ, natione Belga, Bruxellis in Brabantia nobili genere procreatus, & in aulâ Oenipontanâ Serenissimi Principis Ferdinandi Archiducis Austriæ inter ipsas Musas educatus, postquam in leges Canonico-Augustinianas juravit ob insignes (quibus inter reliquos Claustrales suos sublimis emicuit) animi dotes anno 1541. pro meritis ad Prælaturam assumptus, continuò ferè nobiliorum negotiorum causâ Viennæ in Austria substitit, ubi & in Concilium Excelsi Reginis Cæsarei adscitus, tandem etiam Præses illius fieri debuit, queisvis maximi momenti negotiis feliciter expeditis, ab Augustissima Cæsarea Majestate sua (quæ Virum hunc inter paucissimos charum habuit) nunquam non admotus, & occupatus; qui tandem seriis omninò laboribus fractus & insolito capitis dolore correptus, postquam 9. annis Prælaturæ Ducumburgensi præstitit, immaturâ morte præreptus in fata concessit anno 1550.

XXXVI. Bartholomæus à Cataneis egregius laudatissimi sui Prædecessoris æmulus; nam pari rerum forensium æquè ac Statûs Ecclesiastici peritiâ clarissimus Augustissimis Imperatoribus Ferdinando I. & Maximiliano II. omninò gratissimus, causis publicis ritè decidendis inter primos deputatus, sed & in arcanum Consilium assumptus Statuum provincialium Inferioris Austriæ Triumvir fieri meruit; ex quo tempore plenariam etiam Gottwicensis Monasterii Benedictini administrationem toto decennio magnâ solertiâ ac vigilantia subiit, sed & Archi Ducali Canonice Claustro-Neoburgicæ, Sede vacante, vel ad interim præesse rogatus humanissimâ excusatione sese Prælaturæ subducens, solum

mitram

mitram Præfularem Ducumburgensem retinuit; ubi laboribus fessus, æquè ac multis titulis strenuè promeritus tandem vitam finit temporalem anno 1562.

XXXVII. Joannes Pilzer. anno 1569.

XXXVIII. Joannes Glazi. anno 1572.

XXXIX. Jacobus Reifer. anno 1577.

XL. Georgius Pyrenæus. anno 1590.

XLI. Paulus Zinck ab Harthausen, ad majorem ac perennem Cœnobii sui utilitatem præclare satis plurima gessit; quæ inter in ipsâ Austriæ Metropoli Viennâ sat magno ære proprias quasdam ædes, atque istas à quovis civili onere liberatas, & exemptas feliciter coëmit, tandem plenus dierum in Senectute bonâ terris demortuus anno 1601. Ejus temporibus, & quidem primo statim ejus regiminis anno, Christi verò 1590. horribilis terræ motus per universam Auftriacam plagam fuscitatus, ac præter spem toto unius anni decursu plusquàm formidabiliter continuatus, homines patrios terræ incolas adeo deterruit, ut in folito timore percussî plerumque ruri in hortis & pratis tentoria fixerint.

XLII. Joannes Rauschach. anno 1609.

XLIII. Udulricus Halwerth. anno 1610.

XLIV. Melchior Kniest, post octennium in Præfulatu Ducumburgensi consummatum, ad gubernandam vicinam Præposituram Thierensteinensem evocatus abiit anno 1618.

XLV. Joannes Haunold.

XLVI. Nicolaus Hay, unanimi quidem suffragantium calculo ad regimen promotus, jamque administratione Ducumburgensi solemniter installandus, ad instantiam Augustissimi Imperatoris Ferdinandi II. sponte locum dat Martino Cathedralis Ecclesiæ Seccovientis in Styria Canonico Regulari SS. Theologiæ Doctori; tum ipse Nicolaus in Parachiâ Heizendorff, Ducumburgensibus incorporatâ, vices Curionis ad multos annos subjens, tandem ad Præposituram Thierensteinensem postulatus, sed & de eadem nunquam non strenuè promeritus, demùm post annos naturæ debitum exsolvit.

XLVII. Martinus Müller, antedictus in electione Cathedralis Præpositi Seccovientis Collegæ suo Antonio de Pozz, item SS. Theologiæ Doctore, uno tantùm voto posthabitus, cum Ferdinando Cæsari supraddictò longè esset charissimus, sat agente eadem Augustissimâ Majestate sua ad Ducumburgense folium evehitur sapientiâ & autoritate singulari præpollens, Ecclesiam sibi creditam per omnia laudatus plurimùm illustravit; juxta quoque bono publico totius Provinciæ perquam utilis insigni ter præstitit; dum nempe toto decenniò Inclitorum Statuum Inferioris Austriæ Deputatum, uti vocant, ordinarium agens, plerumque in causâ publicæ Salutis Aulam Viennensem constanter incoluit, quoad usque tandem terris emortuus anno 1640. vitâ terrestri defecit; cujus obitum non tam Religiosi Filii ac Fratres quàm etiam extranei, imò tenella quoque Juventus, & tota pauperum caterva passim in publica, per quam funus optimi Præfulis deductum fuit, plateâ maximo ejulatu amarissimè deslevit incessabili voce proclamans. *Charissima anima Deo vivat, quia in memoriâ æterna erit justus &c.*

XLVIII. Joannes Baur, SS. Canonum Doctore, obiit anno 1653.

XLIX. Josephus Kupfer, SS. Theologiæ Doctore, prius ob insignia merita ad Comprovinciale Collegium S. Andreæ in Præpositum postulatus, tum ad nativam Religiosæ Professionis suæ domum reductus, & vacanti Prælaturæ folio impositus, tandem in fata declinavit anno 1669.

L. Antonius Sardena Styria oriundus, Canonicorum Regularium ad D. Georgium, vulgò, Herzogenburg vigilans Præpositus: de rebus œconomicis sui collegii imprimis laudatus, quosdam Viennæ Austriæ annos & in D.D. Deputatorum domûs Provincialis egit collegio, à selectioribus etiam Consiliis industrius ibidem assedit; atque Vir imperterritus, sinistro sui temporis fatò, quo anno 1679. & subsequo, totâ Austriâ, & in Urbem, & in agros gravissimè saeviit pestilentia; spe fretus Divini Flaminis, quod, ubi tot hominum millia flante hoc undique pestilenti aère vidisset exhausta, nihilominus Religiosorum suorum nullum, eorum etiam, quod mirum videtur, qui Zelo, & curâ animarum addicti, nullum, inquam, suorum hac contagione extinctum Ipse conspiceret, si unicum tantummodo demas fratrem laicum (seu ut cum aliis loquar) Conversum, qui

Sacerdotis morienti assistentis dum esset Socius, ratusque infirmo dari vitam, sibi mortem communicavit. Infelix hæc inter vitæ discrimina Austriæ ætas! ubi suffocatò pestilentia venenò tantisper respirare anhelabat, jam novus anno 1680. die festo primi Christi Athletæ S. Stephani in cælo ignis accenditur: horribilis nimirum magnitudinis se se exhibet cometa, majorum DEO fortè Vindice calamitatum, quæ omnem Austriæ plagam recenti denuò plaga afficerent, non sine prudenti omnino prænuncius, qui postquam integrum 30. dierum cursum in horizonte nostro confecisset, relicto incredibili in Univerfo terrore, ac dolore, hic Divinæ ultionis prodromus tandè disparuit. Hoc autem astro Divinam prænunciatam esse vindictam, eventus paulò post docuit; altero namque abhinc anno infensissimus Christiani nominis hostis trecentorum ferè millium copiis stipatus, Austriam invadit, Viennamque Metropolim arctissima cingit obsidione, à flumine Leutha ad Anasum usque pagos omnes huic lateri adjacentes, castella, vicos, oppida omnia, ac nonnulla muris non vallata cænobia, ense, & flamma consumit, devastat; nec pecoribus, nec hominibus parcat, quos aut crudeliùs enecat, aut miserrimè in triumphum ducit; taceo, 240. subditorum domos, villas etiam nostras, nec non ædes Parochiales cum adventitiis earundem censibus, ac beneficiis in cineres redactas. Hac interim durante obsidione cum omnia susque deque verterentur, urbes vexarentur, arderent oppida, agri exinanirentur, atque adè tam Collegium nostrum, quàm oppidum periclitarentur, Antonius providus Præsul & se, & Cancellariam, & Archivi monumenta ad Collegium ejusdem S. Ordinis nostri Thirnsteinense, veluti ad securum illo adhuc tempore asylum contulit; ac ibidem eo usque moratus est, dum Viennâ solutâ, propulsatisque longè hostibus, tutus ad lares proprios pateret reditus. Redux verò factus ad eruendas è ruinis Parœciales Cænobii sui ædes, & ad domos Oeconomiae destinatas protinus restaurandas, tum ad suppetias suis ad incitas redactis subditis quantocyus ferendas animum, virèsque omnes appulit. Verùm tamen suis accurrentem cæca mors prævenit, eumque sanctis his conatibus ex integro perficiendis non absque suorum dolore subtraxit; dum nempe cum suis Canonicis horis interesset matutinis, verbo ultimo Halleluja pronunciato fluxione apoplectica tactus, Divinis morientium mysteriis ritè munitus hora, & die, quo mundo primum *Ave*, eodem ipso ultimum *Vate* dixit, 5. videlicet Januarii, anno post Christum natum 1687. Cui successit

LI. Maximilianus Herb, Patriâ Bojus Neostadiensis, qui jam tenera sua ætate, consensu parentum, duce quodam populari suo in Austriam Ducumburgum pervenit, ubi tam litteras, quàm Musicam edoctus, tanta Pietatis ac scientiæ dedit specimina, ut exactò Philosophiæ studio, institutum nostrum amplecti eidem sit concessum, quod dum professus, ad studium Theologiæ Viennam dispositus, tantâ illud excoluit solertiâ, ut coævis exemplo, Superioribus suis esset solatio. Indè domum reversus, Sacerdotali insignitur caractere, atque animarum saluti suum omne devovet studium. Quas ob præclaras animi sui dotes elapsò aliquot annorum spatiò Decanus eligitur; hoc cum Officium sex annis ritè obiret, anno 1687. die 14. Febr. unanimi Confratrum suffragio Præsul dignissimus eligi promeruit. Quanta sibi merita per annos, quibus primas tenuit, viginti duos cumulaverit, ipsa, quæ extraxit, loquuntur opera; vestigia enim Antecessoris sui suprâ laudati secutus, quod Ille cæpit, hic perfecit: templa videlicet, ac ædes Parochiales Collegio suo adjectas, Turcarum incursione devastatas, nec non ex integro hætenus custauratas, statui pristino penitus restituit. Ipsum quoque templum Ducumburgense sacro apparatu, ac pretiosa argentò supellectili adornavit, celebris novi organi posuit initia, Religiosorum auxit numerum, quos Divinis imbuendos litteris, diversis in Germania Academiis delegavit. Inter cætera verò id genus præclarè ab Eo facta illud celebratur, quòd, cum Pietatem ad omnia utilem continenter æstimâset, non parvam novi ædificii partem templo Virginis DEI Matris in montanis sito & dicto, quæ ut miraculorum gloriâ, & beneficiorum gratia celebris, adstruxerit; Haizendorffense verò Parœciæ nostræ templum, & Altari summo de novo erecto, organo, & campanis dotaverit. Sed quem Suis, eundem & exteris, suorum nempè, & Patriæ se Patrem probavit; testantur id Provincialium labores Officiorum, quos 15. annis mira dexteritate & industria pro Rege & grege inter turbida & tumultuosissima Austriæ cum Hungaris tempora ita exantlavit, ut assiduis curis & vigiliis, valetudinis quidem suæ periculum non nihil senserit, ab utroque tamen Augustissimo Cæsare tam Leopoldo, quam Josepho tanquam æquis laborum æstimatoribus, pretiosa pectoralia, aliaque id genus Regiæ munificentia dona in perpetuam meritorum suorum memoriam consecutus sit. Hæc Maximiliano Nostro ab Imperatoribus facta effecere, ut etiam Statibus Ecclesiasticis, æquè ac Politicis venerationi haberetur. Demùm ob suum prudens, pium, sincerum, beneficium, ac integrum vitæ genus omnium hominum sibi animos devinxit; quidquid: suorum ita occupavit, ut Vir, Cui benedixit Dominus, Præsul Antecessoribus

ribus suis si non suppar, impar nulli, novus penè fundator omnium voce compellatur. Nec immeritò: utpotè cui domum nostram Viennæ è regione domûs S. Annæ ad ampliores censuum proventus erectam, duas cellas vinarias in Willandstall exstructas, easque aliquot millium urnarum vasis ferrò munitis instructas, integram domum Parœcialem Haizendorffii, bonum quoddam nomine Primmerstorff Dominicale, quod etiam ad majores ex primæ Foundationis decimis fructus in futurum capiendos, cella frumentaria satis ampla providit, veterem, & obscurum dormiendi locum vulgò (Dormitorium) in lucem productum, ac pleraque Religiosorum cubilia: fornacibus olim destituta, commodiora iis reddita, soli Illi in acceptum referamus, oportet. Ea itaque sunt, quæ hunc Antistitem suorum, Patriæque Patrem comprobant, ac mortem Ejus tantò acerbiorè nobis in memoriam reducunt; quam, quia mortalis erat, in Festo S. Maximiliani vesperi sentiens in Haizendorff die sequenti modicâ apoplexiâ tactus, circa horam decimam matutinam Sacra mysteria participans, ætatis suæ 58. annorum, non habens hic manentem civitatem, futuram sancta morte inquisivit, & DEO propitiò indubiè invenerit anno Salutis 1709. quem sequitur

LII. Wilhelmus de Schmerling, qui prænobilibus parentibus Viennæ in Austria natus 12. Octobris 1693. finitò jam Philosophiæ studiò, Institutum nostrum solenniter proficitur, atque postea studia Theologica Viennæ integrò quadrienniò laudabiliter absolvit, Domi dein Novitiorum Magistrum, ac Juniorum agit Correpitorem, usquedum Decanus eligitur, ac tandem exactò hoc in Officio trienniò Infulam, & pedum sibi promeretur. Is pro DEI gloria, pro Regularis disciplinæ observantia, ac pro omni Collegii nostri emolumento ita vigilavit, ut laboribus, ac vigiliis penè fractus jure merito dicere potuisset: *zelus domus tue comedit me.* Quare hoc zelo suo & fervore suis multum lucri attulit, æs alienum ob ingentes, durante bello Turcico, contributiones (quibus redditus nostri non erant pares) contractum, sollicitè, quantum poterat, expunxit, addidit jus rusticum seu paganum Sallapulkæ, Præfecturam in Primerstorff, ædificium in Ponsée altiùs sustulit, atque templum Sanctissimæ Matris DEI Gratiæ ibidem plenè à fronte ampliabat, ac totius templi pavementum naturali ex marmore fieri curavit; templi verò Ducumburgensis apparatus auxit, Sacellum defunctorum in pulchriorem redegit formam, majori campanæ 70. centenariorum pondo gravi similem fundi jussit, ipsam denique Collegium mediam supra partem à fundamento eleganter erexit, quod ædificium larga cœlesti Benedictione, atque suâ indefessâ industriâ certò certius consummasset, nisi præmaturâ morte præventus, atque dum à Rationibus domus Provincialis esset deputatus, ad reddendas Supremo Judici vitæ rationes evocaretur. Ad quod tribunal celebrato ad Virginem DEI Matrem in Ponsée Missæ Sacrificio, elapsâ inde horâ mediâ citatus, una aut altera sanguinis vomitione animam efflavit pridè festi S. Georgii Ecclesiæ nostræ Patroni anno 1721. Cujus locum occupat

LIII. Leopoldus anno 1671. Ducumburgi, die festo S. Augustini claris natus parentibus, Patre nempe Hugone Theodorico de Planta ex Helvetico districtu Bernensi oriundo, qui ex amore ad Catholicam se transferendi Religionem, relictis ibidem rebus omnibus, in Austriam ignotus appulit; Matre verò Nobili de Hirnheim. Leopoldus hic Viennæ studiis Philosophiæ ad finem deductis anno 1690. die festo S. Augustini secundum Regulam nostram vivere cœpit, quam & altero anno, die eodem professus, ad dandam Juri Pontificio operam, Pragam deputatur; rediens inde, ac Presbyter ordinatus jam paulò post Cancellariæ præficitur; dein ad Paræcias Reidlingensem primùm, postea ad Haizendorffensem curandas promotus, demum anno 1721. piè defuncti Wilhelmi locum occupat, ac 22. Julii solenni ritu inauguratur, atque infulâ decoratur. Erat Ille vir: ingenio perspicax, moribus gravis, ac dicendi facultate insignis. Præsul erat: cui cordi erat eorum cura unica, quæ sive ad Religionis, sive ad boni temporanei faciunt incrementum. Quapropter Zelosus Pastor vitam Regularem in rigore & vigore conservare studuit, Sacrorum rituum, ceremoniarum, ac functionum Ecclesiæ amans; cum sacro quoque eloquio præstaret: non nunquam pro concione dicere consuevit. Ut autem Collegium suum condecoraret magis, & piis, Religiosisque auxiliis juvaret, roboraret ampliùs, effecit, ut illud Romæ Congregationi ad S. Salvatorem Lateranensi consociaretur; undè Ille primus Abbas Lateranensis audit. Præter hæc ædificium Collegii nostri ab Antecessore suo cœptum promovit, villam huic proximam, nec non supra cellam vinariam in Willandstall ædem novam moliebatur. Cæterum tempora vixit quieta, atque in his, suis Antecessoribus longè felicior, nisi sinistra tum corporis, tum animi valetudo ultimos vitæ annos Ei difficiles reddidisset. Statuum nihilominus Provincialium Inf. Aust. Deputatus dum esset, iis, quibus valuit, viribus quatuor annis huic Officio præfuit, donec anno 1740. Viennæ in aula nostra 29. Augusti lentè è vita

excessisset; itaque uno à die S. P. Augustini mortuus est, quo mundo, & Religioni natus. Corpus Ejus Vienna ad Collegium nostrum translatum, in sepulchro conditum est anno eodem 1740. Post quem

LIV. Frigidianus Knecht hodieum feliciter regnans Præpositus, & Abbas Lateranensis secundus, natus Viennæ anno 1709. die 26. Januarii Institutum Canonorum Regularium Ducumburgi Professus anno 1729. die solenni omnium Sanctorum. Sacerdotio initiatus Neo-Mystra ad Aram stetit anno 1732. die 24. Aprilis festo Tutelariorum nostri D. Georgii. Demùm anno 1740. 16. Novembris ad Præfulis Dignitatem evectus est. Quem DEUS Optimus quàm diutissime conservet!

Publicas & decentissimas gratias Reverendissimo & Perillustri D. Præfuli agit Monasteriologici hujus Operis editor, qui ferè Solus hucusque Musarum Wengensium preces audiit & exaudiit, cum plures alii ad instantissimas preces obturaverint aures forè &c.

Sed præstat motos animi componere fluctus!

DUDERSTADIUM.

Urbs Franconiæ sub Dominio Archi-Episcopi & Electoris Moguntini, olim Ducis Brunsvicensis de Linea Grubenhagensi vel breviter descripta à Zeilero in Continuatione Itinerarii Germaniæ cap. 33. fol. m. 620. & Abrahamo Saufio de Urbibus fol. 405. Superioribus sæculis venerabile quoddam Parthenæum habuit, Religiosis Domicellis Canonico-Augustinianis additum, atque istud tempore & autoritate non notato fundatum; quod tamen sub decursum sæculi decimi quinti unà cum totâ eadem civitate Duderstadiensi casuali incendio concrematum, omninò periit; cujus proin sola superat memoria apud Albertum Kranzium in Wandaliâ Lib. 11. cap. 2. sic legenda. *Tribus uno tempore (circa annum 1426.) locis distantibus satis (quod prodigii loco habitum est) exorta fuerunt incendia, quæ nullâ vi restingui poterant. Gedani in Prussia, Tanclem in Wandaliâ, Duderstadii in Saxonid, Ecclesiæ & Monasteria unâ conflagrârunt cum multis mortalibus &c.*

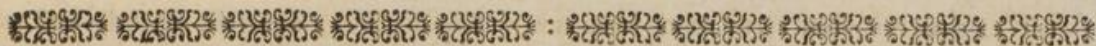
DUISLACENSE.

Taliter patrio nomine suo dictum, hoc tamen ipsum jam pridem à Geusenistis Calvinianis miserrimè direptum, spoliatum, & abrogatum Sacri Ordinis Canonico-Augustiniani Parthenæum sub Diœcesano limine Colonienfi comprehensum, in territoriali ditione Cliviensi vel olim inclaruit, ad quod cum anno 1474. Carolus Burgundiæ Dux Leodiensibus, Nussiensibus, atque aliis finitimis locis Bellum intulit, ac proin Religiosas Personas per totam Ubiorum Regionem hinc inde dispersas violenter exulare coëgit, ad venerabile Claustrum istud Duislacense tanquam ad Asylum, & tutiorem locum vel pauci quidam Religiosi Ascetæ è Monasterio suo Ruremundano in Geldriâ profugi, charitativè fuerunt recepti; de quo Anonymus Author Magni Chronici Belgicorum vel paucis sic habet: *ad Regularissimum Monasterium Duislacense in Ducatu Cliviensi duo deputati sunt Fratres Sacerdotes cum uno Diacono &c.*

DURNSTEINIUM.

Antiquatum Diœcesis Wormatiensis Monasterium intra fines Palatinatus Heidelbergensis, vel ante tempora inundationis hæreticæ sub annum circiter 1583. per universam terram illam circumquaque diffusæ omnino celeberrimum, atque ipsum quoque Venerabili Congregationi Windesimensi combinatum, de tempore & authore primæ foundationis suæ usque hætenus nullo negotio per nos fuit obtinendum, utpote sub decursum sæculi decimi sexti à territoriali fundi Domino Comitibus de Leningen violenter occupatum, ut & postmodum anno 1648. illustrissimæ familiæ isti in plenam possessionem confirmatum, & dehinc usque modò iniqua possessione detentum. De cujus proin statu tam novo quàm antiquo mihi, licèt penitus inquirenti (genuinis documentis domesticis seu Claustralibus, vel sacrilegè direptis, vel occultatis, annihilatis) vix paucissimis respondere potuit solus & unicus Reverendissimus Prænobilis ac Amplissimus D. Augustinus venerabilis memoriæ Celeberrimæ Canonici Marbacensis in Superiori Alsatia de Congregatione Windesimensi Prior, seu Præpositus Infulatus gratiosè mihi respondit per proprias sub dato 1690. die 13. Julii directas, quæ inter alia sic habent: *Reverendissimus meus (in Prælatura Marbacensi) Prædecessor proximus Dominus Petrus à Kappenberg, dum adhuc anno 1643, & 1644. miles Hispanicus armis suis Palatinatui Heidelbergensi fuit dominatus, Regularis Prior & Rector Monasterii Durnsteinensis in officio perstitit imperturbatus.*

Littera

Littera E.

EBERSPERGENSE.

Vetustissimum Frisingensis Diœcesis in Superiori Bavariâ primùm Canonicorum Regularium Augustinianæ Professionis Cœnobium, exinde verò Benedictini Ordinis Asceterium, ac tertio demùm immutatione suâ Societatis Jesu Domicilium secundùm primogeniam Originem suam recensetur ab eruditissimo Adelzreittero in hæc verba descriptum: Anno sequenti (post Christum natum supra nongentesimum undecimo) Comes Ratholdus Sighardi Comitis qui castrum Eberspergense condidit Filius, Divi Augustini Clericos Eberspergam induxit, eisque præfecit Hunfridum virum prudentiæ & pietatis singularis, attributis proventibus, quos deinde Everhardus Ratholdi filius ampliavit &c. Item infrâ lib. 14. num. 35. Annales Domestici apud Hundium paulò differtius nominant Monasterii Eberspergensis Fundatores Everhardum & Adelberonem Comites de Sempta, Nepotes Sighardi ex Ratholdo filios, qui bello Hungarico anno 955. egregiam operam navavit: Hos ajunt cum Sorore Wilpergâ templum Divo Sebastiano in arce sua Eberspergeni construxisse anno 970. indeque extitisse Monasterii primordia, & ita Eberspergense domicilium Comites Semptanos à prima sui origine Fundatores agnoscit. Nobilissima hæc in Bavariâ familia nomen accepit à Semotâ Flavio, cui erant proximæ Comitum ditiones. Sighardus familiæ caput suam stirpem refert ad Carolomanni Bojariæ Regis Nepotem aut Pronepotem, qui ab insolitæ Magnitudinis apro, quem eò loci invenit, Eberspergam nomen dedit, unde postea titulum Eberspergensium & Semptanorum Comitum sunt adepti. Quem dixi Sighardus anno 906. vivendi finem fecit. Ejus Filius Ratholdus à Conrado Rege limiti Carantanorum ob res contra Hungaros fortiter gestas præfectus, divi Sebastiani templum S. Augustini Sodalibus attribuit, diem obiit anno 919. Ejus filius Everhardus, qui cum Boja ab Hungaris sædè vastaretur in Eberspergeni castro eorum vim repressit, quique Henrici Bojariæ Ducis auspiciis ad Augustam sub Othone Imperatore memorabili eos prælio superavit. Duxit vitam cælibem, & Deum divumque Sebastianum bonorum suorum Hærcdem scripsit, Adalberone Fratre factum improbante. Hic Eberhardo volenti Aheimense prædium divo Sebastiano transcribere, rogantique, ut quam partem Adalbero sibi in eo prædio vendicabat, cœlo donaret, sibi que id integrum esse negavit. Ex eo tempore multis conflictatus miseris divinam denique manum agnovit, quando aliorum liberorum jacturam passus, Udalicum unicè charum tabe penè confectum animadvertens ad ultimam horam properare, stitit ad aram divi Sebastiani, devotumque ejus obsequio recepit incolumem & morbò repulso reflorescentem. Atque is quidem est Udalicus, qui sub annum hujus sæculi nonagesimum nonum parentibus orbatus familiam accepit, sex liberos, quos sustulit ex Rainharde Marquardi Carantanorum Præfecti Filiâ, quique Othonis secundi partes adversam Henrici Boji factionem constanter secutus, divi Sebastiani templum sacro ritu per Fridericum Salisburgensem Archi - Episcopum consecrandum, & Religiosos ex Divi Benedicti familiâ Eberspergam induxit, cum Divi Augustini Canonici Regulares inde migrassent; quorum Præpositus ordine primus (ut jam antè dictum est) illic fuit Hunfridus à Ratholdo Comite de Sempta seu Dynasta Eberspergeni constitutus, anno gratiæ 911. confirmatus verò ab Everhardo Ratholdi filio, anno post nongentesimum tricesimo quarto: cujus ejusdem Hunfridi præclarum satis elogium est, quòd fuerit Vir in Deum & Divos ferventissimus, ut & pietate simul, ac morum honestate, vitæque integritate præstantissimus, qui quia subesse magis quàm præesse constanter exoptans, Prælaturæ fasces ultrò dimisit anno sæculi decimi quadragesimo, ac post hæc terris adhuc supervixit annis 35. demum sarcinâ carnis exoneratus & beata morte sublatu anno nongentesimo septuagesimo quinto.

Secundus Eberspergæ Præpositus Regularis erat Dietricus five Dietgerus ab aliis appellatus, itidem pari morum pietate conspicuus, qui vitam finiit temporalem, postquam suos sibi in animam commissos rexit anno solum unico, relicta post se proprii nominis laude summa maxima, currente anno memorati sæculi decimi sexagesimo primo.

Tertius Meginpoldus nobilissimâ cum industriâ Præposituram administravit annis undecim, & in Domino demortuus abiit ad plures anno post nongentesimum septuagesimo nono.

Quartus fuit Guntherus omni virtutum genere decorus, ac variis scientiis infra-
ctissimus; qui unà cum Sociis de bona Comitis Udalrici supradicti venià ad eremum
feceffit, & sic quidem ut cœlestium rerum contemplationi commodius inservire posset,
ubi adhuc annis 40. superstes vixit, Ascetis Benedictinis inde Eberspergæ succedentibus,
atque locum constanter usque ad annum 1566. incolentibus; quibus pro tunc loco ce-
dere coactis, Eberspergam obtinuerunt RR. Patres Societatis Jesu; de qua Religiosi
statûs immutatione videri poterit idem Adlzreiterus ante citatus lib. 12. num. 72. &
Romanus Hay in Horto Cufiano fol. 339. & seqq.

Verùm qui plura nôsse velit de vetustissimo hoc Regularium Canonicorum domici-
lio, lustrare poterit Mathæum Raderum S. J. in Bavariâ Sanctâ editionis primæ Volum.
secundo fol. 167. & 177. ubi de primis & antiquis Prælatibus Eberspergensibus professione
sua Augustinianis ita scribit: *Evoluto post Dedicationem biennio, Hunfridus ille, Vir doctus,
pius, & Sanctus olim Augustinianorum Præpositus, isque primus templi hujus & Monasterii Pa-
rens, post Deum & Auctor. Tum homo privatus natura concessit anno videlicet septuagesimo quinto
ac octogesimo primo Weginboldus tertius Augustiniane familiae Præpositus; cui successit. Et paulò
post: fol. 178. Canonici porò Regulares Cœnobii tum incola Religiosæ pacis & tranquillitatis,
nec non contemplationis cœlestis amantiores sapiens ab illo (Udalrico Comite supra dicto) paci-
ficam hinc in eremum discessionem expetierunt, quare eò facilius tam piæ illorum tandem petitioni ac-
quievit, fecitque satis. Qua ratione autem à Monachis Benedictinis ad RR. PP. Societatis
Ebersperga transferit ex Diplomate CLEMENTIS VIII. colliget benevolus Lector,
quod mox sequitur:*

CLEMENS Episcopus Servus Servorum DEI, ad perpetuam rei memoriam. Cœlestis
patris providentia ad summum Apostolatus apicem evecti, tamquam de excelsa mon-
te ad ima agri irrigui Militantis Ecclesiæ nostrum dirigentes intuitum, considerantesque
laboriosam a que indefessam operam, quam veneranda *Societas Jesu* in seminanda sa-
pientia salutari inter cæteros ipsius agri cultores ubique præstat, dignum quin potius de-
bitum reputamus, ut illius Collegia & loca congruæ sustentationis adminiculis etiam per
suppressionem regularium locorum minus utilium confoveamus, ac alias desuper dispo-
namus, prout Nobilium virorum vota expetunt, & temporum condicio persuadet,
nosque conspiciamus salubriter in Domino expedire. Sanè pro parte dilecti filii Nobilis
viri Ducis Bavariæ nobis nuper exhibita petitio continebat, quod cum in Monasterio
Ebersperg nuncupato, propè & extra muros oppidi Monachii Ordinis Sancti Benedicti
Frisingensis Diœcesis, quinque Monachi vel circa supersint, ipsique vitam licentiosam,
& Regularibus institutis dicti ordinis parum conformem ducant, & vix aliquod futuræ
emendationis specimen præ se ferant atque ita scandali potius, quam ædificationis occa-
sionem præbeant, & si in dicto Monasterio ordo ipse ac omnis status regularis perpetuo
supprimeretur illiusque fructus, redditus & proventus Collegio Societatis Jesu in dicto
oppido, quod celebre in primis & frequens, ac erudiendæ juventutis, aliisque piis dictæ
societatis exercitiis, etiam propter vicinarum civitatum opportunitatem, quâ in eis ube-
res quotidie in vinea Domini fructus produci possunt commodum, existit, instituto
applicarentur. Unio verò aliàs dicto Collegio de Mellersdorff ejusdem Sancti Benedicti,
ac de Schamhaupten Sancti Augustini Canonicorum Regularium Ordinum Ratisbonensis
Diœcesis Monasteriorum, alias Apostolica auctoritate facta, perpetuo dissolveretur, illa-
que in pristinum statum ad effectum, ut in ejusdem Religiosi ordinum suorum hujusmo-
di per illorum superiores, quibus id utile & gratum erit, introducantur, restituerentur,
& alia, quæ sequuntur fierent, quo casu dictus Guilielmus Dux annuos redditus duo-
rum millium florenorum Monasterio celebri, sed tenuioribus subnixo redditibus Montis
sancti ejusdem Ordinis S. Benedicti Augustinæ Diœcesis provinciæ Moguntin. in augmen-
tum dotis illius assignare paratus est, ex hoc omnium hujusmodi locorum statui & felici
successui cum majore Dei laude & servitio, populique ædificatione opportunè provisum
foret. Quare prædictus Guilielmus Dux nobis humiliter supplicari fecit, ut præmissis an-
nuere, aliasque desuper opportunè providere de benignitate Apostolica dignare-
mur. Nos igitur, qui dudum inter alia voluimus, quod petentes beneficia Eccle-
siastica aliis uniri, tenerentur exprimere verum annum valorem secundum communem
æstimationem etiam Beneficii, cui aliud uniri peteretur, alioquin unio non valeret, &
semper in unionibus commissio fieret ad partes, vocatis quorum interesset, dictum
Guilielmum Ducem à quibusvis Excommunicationis, suspensionis & interdicti, aliisque
Ecclesiasticis sententiis, censuris & pœnis, à jure vel ab homine quavis occasione vel
causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum præsentium duntaxat
consequendum, harum serie absolventes, & absolutum fore censentes, dictique Colle-
gii fructus, redditus & proventus verum annum valorem secundum æstimationem præ-
dictam, nec non aliarum unionum, eidem Collegio hactenus forsitan factarum tenores,
verum

verum quoque & ultimum primo dicti Monasterii, cujus fructus, redditus & proventus ad trecentos florenos auri in libris Cameræ Apostolicæ taxati reperiuntur, vacationis modum præsentibus pro expresso habentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, si vel postquam dictus Guilielmus Dux redditus annuos duorum millium florenorum hujusmodi dicto monasterio *Montis sancti* perpetuò donaverit, & assignaverit, ut præfertur in primo dicto Monasterio Abbatis regimine destituto, Ordinem ipsum Sancti Benedicti, ac omnem illius statum & essentiam ac dependentiam regulares, auctoritate Apostolica tenore præsentium perpetuò supprimimus & extinguimus, illudque cum annexis ac juribus & pertinentiis suis universis, illiusque ac annexorum suorum quorumcumque fructus, redditus & proventus hujusmodi, ac jura, proprietates & bona prædicto Collegio etiam perpetuo unimus, annectimus & incorporamus: annum vero redditum duorum millium florenorum per præfatum Guilielmum Ducem ut præfertur, assignandum monasterio *Montis sancti* hujusmodi etiam perpetuò applicamus, & appropriamus; unionemque prædictam de Monasteriis *Mallersdorf* & *Schamhaupten* eidem Collegio factam, similiter perpetuò dissolvimus, ac eadem Monasteria de *Mallersdorf* & *Schamhaupten*, illorumque conventus, cum omnibus suis redditibus, juribus & bonis, suo suoque ordini hujusmodi ac aliàs, in pristinum & eundemmet statum, in quo ante prædictam unionem quomodolibet reperiebantur, in omnibus & per omnia restitimus, reponimus, & plenarie reintegramus: ita: quod liceat Rectori & Collegialibus Collegii, nec non Abbati & Conventui Monasterii *Montis sancti* bonorum & jurium sibi applicatorum, ac sancti Benedicti & sancti Augustini Ordinum hujusmodi superioribus Monasteriorum de *Mallersdorf* & *Schamhaupten*, ac annexorum & pertinentiarum suorum quorumlibet corporalem, realem & actualem possessionem, per se vel alium seu alios eorum, ac Rectoris & Collegialium, nec non Monasteriorum & Ordinum eorundem nominibus propria auctoritate libere apprehendere, ac etiam perpetuò retinere, ipsasque proprietates & bona locare, dislocare & arrendare, nec non fructus, redditus & proventus illorum percipere, exigere, levare, & recuperare, ac in suos usus & utilitatem convertere, nec non eisdem sancti Benedicti, eosdemque quinque aut tot, quot sunt in primo dicto Monasterio, *Mallersdorf* & *S. Augustini* Ordinis prædictorum superioribus sui ordinis religiosos usque ad competentem numerum in *Schamhaupten* Monasteriis prædictis, ut ibi Conventus faciant, transferre, & introducere, ac desuper, prout expediens fuerit, statuere & ordinare cujusvis licentia desuper minimè requisita. Decernentes, præsentibus, ex eo quod interesse habentes vel prætendentes ad hoc vocati non sint, nec præmissis contenerint, & causa vel causæ propter quas illa fient, examinata & justificata ac verificata non fuerint, de subreptionis vel obreptionis, seu nullitatis vitio aut intentionis nostræ, seu quovis alio defectu notari, impugnari, vel aliàs quomodolibet infringi, aut in jus vel controversiam vocari, seu adversus illas quodcumque juris vel facti remedium impetrari nullatenus unquam posse; sed illas semper & perpetuò validas & efficaces existere, suosque plenarios & integros effectus sortiri & obtinere; neque sub quibusvis similibus vel dissimilibus gratiarum revocationibus, suspensionibus, limitationibus, derogationibus, vel aliis contrariis dispositionibus per quascunque literas vel constitutiones Apostolicas, aut Cancellariæ Apostolicæ regulas, & per nos & successores nostros etiam motu proprio, ac sub quibuscunque tenoribus & formis, nec non cum quibusvis clausulis & decretis pro tempore factis & concessis, etiam in crastinum assumptionis ad summi Apostolatus apicem cujuscunque ipsorum successorum nostrorum comprehendi, sed semper ab eis exceptas, nec non quoties illas revocari vel limitari aut suspendi, seu eis derogari contigerit, toties in pristinum statum restitutas, & plenariè integratas, ac de novo concessas esse & ceteri, & ita per quoscunque judices, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, sublata eis & eorum cuilibet quavis aliter judicandi & interpretandi facultate & auctoritate, judicari & definiri debere, irritum quoque & inane, si secus super his à quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Quocirca Venerabili fratri nostro Episcopo Ratisbonensi, ac dilectis filiis Ratisbon. & Collegiæ Oppidi Monachii etiam Frisingensis Diocesis hujusmodi Ecclesiarum Præpositis, per Apostolica scripta mandamus, quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum per se vel alium seu alios easdem præsentibus & in eis contenta quæcunque, ubi & quando opus fuerit, ac quoties pro parte Guilielmi Ducis ac Rectoris & Collegialium ac superiorum ordinum hujusmodi seu alicujus eorum desuper fuerint requisiti solenniter publicantes eisque in præmissis efficacis defensionis præsidio assistentes faciant auctoritate nostra literas prædictas & in eis contenta quæcunque firmiter observari, ac Guilielmum Ducem atque prædictos omnesque alios & singulos, quos literæ ipsæ quomodolibet concernunt, illis pacificè frui, & gaudere: Non permittentes illos seu eorum aliquem desuper quomodolibet molestari: Contradictores quoslibet & rebelles per censuras Ecclesiasticas aliaque opportuna juris & facti remedia, eadem auctoritate nostra appellatione

postposita compescendo, ac legitimis super his habendis servatis processibus sententias, censuras, & pœnas ipsas iteratis vicibus aggravando. Invocato etiam ad hoc si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis. Non obstantibus priori voluntate nostra prædicta, nec non Lateranensis Concilii novissimè celebrati, uniones perpetuas nisi in casibus à jure permissis fieri prohibentis, ac quibusvis aliis Apostolicis, nec non in Provincialibus & Synodalibus Conciliis editis generalibus vel specialibus Constitutionibus & Ordinationibus, nec non Monasteriorum prædictorum fundatione & dotatione, si obtent, eorundemque & Ordinum hujusmodi etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis & consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & literis Apostolicis etiam illis eorumque superioribus & personis sub quibuscunque tenoribus & formis, ac cum quibusvis clausulis etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus & insolitis, nec non irritantibus, & aliis Decretis in genere & in specie etiam motu simili & aliis etiam iteratis vicibus in contrarium forsan quomodolibet concessis, confirmatis & innovatis. Quibus omnibus, etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores hujusmodi, ac si ad verbum nihil penitus omisso, & forma in illis tradita observata, inserti forent præsentibus pro plenè & sufficienter expressis habentes, illis aliis in suo robore permanens hac vice duntaxat harum serie specialiter & expressè derogamus, contrariis quibuscunque: aut si conventui, Vasallis, & aliis subditis primodiæti Monasterii vel quibusvis aliis communiter aut divisim ab Apostolica sit sede indultum, quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint, per literas Apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Et quibuslibet aliis privilegiis, indulgentiis, & literis Apostolicis generalibus vel specialibus, quorumcunque tenorum existant, per quæ præsentibus non expressa vel totaliter non inserta, effectus eorum impediri valeat quomodolibet, vel differri, & de quibus quorumque totis tenoribus habenda sit in nostris literis mentio specialis: provisò, quod propter suppressionem, extinctionem ac unionem, annexionem & incorporationem prædictas Ecclesia Monasterii suppressi hujusmodi, debitis propterea non fraudetur obsequiis, sed illius congruè supportentur onera consueta. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ absolutionis, suppressionis, extinctionis, unionis, annexionis, incorporationis, applicationis, appropriationis, dissolutionis, restitutionis, repositionis, reintegrationis, Decreti, mandati, & derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus noverit se incursum. Datum Romæ apud S. Petrum, Anno incarnationis Dominicæ Millesimo quingentesimo nonagesimo quinto, quarto decimo Kal. Junii. Pontificatus nostri anno quarto.

Montaltus Vice-

M. Vestrius Barbianus.

Can :

A. de Alexiis.

Post traditam Reverendis Patribus Societatis Jesu possessionem Monasterii Ebersperg, Rectors Collegii Monacensis fuere. An. Christi.

M. D. XCVI. CHRISTOPHORUS Marianus.	an.
M. D. XCVII. OTTO Eifenrieth.	I.
HENRICUS Gaugenrieder.	I.
M. D. XCVIII. MELCHIOR Hertelius.	VI.
M. DC. IV. MATTHIAS Mairhofer.	III.
M. DC. VII. JACOBUS Keller, adhuc jam XII. annos.	

EBORACUM

Amplissimum ac potentissimum ætate nostra Cisterciensis Ordinis Monasterium est, Diocesis Herbipolensis in Ducatu Franconiæ, quatuor milliaribus à Schweinfurto notâ Imperii civitate sejunctum; idem etiam vel olim inter liberos & immediatos Imperii Status recensitum, fundatum autem istud fuit à Bernone & Richario Nobilibus Fratribus Germanis familiæ de Ebrau nuncupatæ; quod factum est anno Christiano 1126. de quo eodem celeberrimo Asceterio pluribus agit Bruschius de Monast. Germ. centur. I. fol. m. 40. & seqq. Ordo Canonicus isthic loci inter primos Ascetas Eboracenses institutus, usitatus, & observatus, post brevem aliquot annorum decursum transivit in alium claustralis disciplinæ statum, Religiosissimo nimirum id loci Antistite cum cæteris omnibus Regularibus Canonicis novum Cisterciensis formulæ institutum ad eò desideranter ample

amplexis, pro quibus ipse Divus Bernardus Clarevallensis Abbas ad primum hujuscemodi Abbatem Eboracensem propriam quandam scripsit Epistolam, quæ in ordine 95. est, atque ex horum Religiosorum numero videtur fuisse B. Humbertus, cujus laudes amplius recenset idem Divus Bernardus proprio sermone de eodem Humberto.

EBSTORFIUM

Ducatus Luneburgensis, Diœcesis verò Mindensis, jam pridem antiquatum sacri Ordinis Canonico-Augustiniani Parthenæum, Ducali fundatione sua ditissimum; cui sub decursum sæculi decimi quarti recens condendo in diebus suis pius Author fuit Ludovicus Ottonis Ducis Luneburgensis filius, Supremus Ecclesiæ Mindensis Pastor seu Episcopus, numero & ordine decimus nonus; qui dum in Episcopali Cathedra multa cum laude, nec minore illius utilitate annis 22. mense uno, & diebus quatuor honoratissimus præfedit; demùm cum Patribus suis piissimè in Domino requievit in parthenio itidem ac Comprovinciali Benedictino tamen Cænobio, Walsrode dicto anno 1342. die 22. Julii mortuus, & sepultus.

EDELSTETTENSE,

Seu prisco nomine *Oettlinstettense* dictum perillustre Parthenæum, seu Nobilium Canonifarum (hodiè Sæcularium) Diœcesis Augustanæ in Marchionatu Burgovienfi, medio ferè itinere potissimas inter duas Sueviæ civitates Imperiales Augustam Vindelicorum, & Ulmam ad Mindulam fluvium primitus fundatum fuit anno 1126. à Wernhero Comite de Schwabeck & Balizhausen; & sic quidem pro Virginibus Sacris, Canonicam S. P. Augustini regulam professis; secus verò Sæcularibus, prout perperam habet Bruschius de Monast. German. cent. 1. fol. 45. & nos etiam in nostra Suevia Ecclesiastica fol. 294. eundem iniquè secuti, sed verè Domicellis Religiosis utpote cum Claustralibus Dieffensibus, quas Canonissas Regulares fuisse superius V. *Dieffense* ex Continuatore Bollandi, Godefrido Henschenio probavimus, quoad vivendi normam omnino æqualibus. Ex quo ipso fundamento prædictus Hensch. Tom. 6. Maji fol. 443. Canonicam Edelstettensium Professionem sic roborat: *Monasterium Edelstettense verò ejusdem cum Dieffensi instituti fuisse vel ex eo colligas, quòd ex hoc ad illius regimen postulata Mathildis fuerit. Si quis nihilominus dubitare vellet, huic opponetur Bulla Sixti IV. Anno MCCCCLXXXI. 13. cal. Novembris. Pontificatus anno XI. data, Dilectis in Christo Filiabus, Abbatissæ & Conventui Monasterii de Edelstetten Ordinis S. Augustini, Augustanæ Diœcesis. Hujus Bullæ authenticum exemplum accepimus sub attestatione & sigillo Augustini Erath, Doctoris & Notarii Apostolici.* Rem extra omnem dubitationis aleam ponit Damalianæ Canonice Anonymus Scriptor in Vita Beatæ Mechtildis, seu Mehtildis Abbatissæ, **ROGATU QUARUNDAM SANCTIMONIALIUM IN CÆNOBIO OETTELSTETTEN** (quæ verba sola ad decisionem litis sufficerent) scriptâ. Hanc ex vetusto codice Dieffensi descripsit R. D. Augustinus Seiz Can. Reg. ad Exemptas Insulas Wengenses Ulmæ, & ex illa evidenter constat, nec Beatam hanc Abbatissam, nec ejusdem Sorores CANONICAS à votis Religiosis fuisse Liberas, quod nonnulli Scriptores moderni contendunt, at non nisi cum jugulatione veritatis. Censeo non injucundum Lectoribus nostris fore, si Biographia hæc non admodum longa & hæctenus inedita eorundem oculis subjiciatur. Sit ergo.

P R O E M I U M.

Ad laudem honorèmq; Individuæ Trinitatis & Instructionem Spiritualium & Religiosorum, rogatu quarundam Sanctimonialium in Cænobio Oettelstettensi commemorantium, pariter de Vita virtuosa & laudabili Beatæ Mehtildis Abbatissæ conscribendum duxi. Quæ quidem in Monasteriis Dieffen & Oettlenstetten Bajorariæ Provinciæ suam bonis operibus confirmavit Sanctitatem. Cujus etsi cunctam ejus Vitæ Virtutem & devotionem hoc exiguo complecti vellem libello, calamus deficeret & papyrus:

Legenda Beatissimæ Mehtildis Abbatissæ Oettelstettensis Cænobii feliciter incipit.

Devota Beatissimæque Virgo Mehtildis & Abbatissa, cujus Vita Sanctissima (prout in ejusdem Legenda reperimus) breviter in tribus commendatur. Primo de potenciali & progenie religiosa, quæ de nobilissimis Comitibus Baronibusque de Andex originem traxit. Nam Pater Beatæ Mehtildis genere spectabilis fuit Comes devotus nomi-

ne Berhtoldus de Andex, eo loco, quo jam situatum & constructum est Monasterium supra Montem Sanctum, cujus & Mater nuncupata est Sophia pariter de nobili proapia exorta, perpetua divini cultus existens amatrix. Prememorata verò Beata Mehtildis Abbatissa & Virgo subsequentes habuit Consobrinos in sua progenie & Cognatos, videlicet Ottonem Episcopum Bambergensem. Berhtoldum Margravium de Austria. Divam Eufemiam Abbatissam apud Altenmünster. Gisilam Comitissam apud Montem Sanctum. Divam Elizabet Ungariæ Regis filiam unacum aliis complurimis Ducibus & Dominis de sua progenie exortis. Perpendens autem B. M. Simplicem fore rem & abjectam apud Deum corporis ingenuitatem & quod vera nobilitas in ipsius animi consisteret virtuositate, qua mediante ad vitam mereretur pertingere perennem. *Primo* à Prima ætate Deo optimo maximo diligentius fervire deliberavit. Hac quidem tempestate Canobium quoddam erat Sanctimonialium in partibus Bajoariæ constructum, in quo divina disponente gratia plures Deo militabant Sanctimoniales. Quare cum præfatus ille Comes Berhtoldus suæ filiolæ ingrediendi Religionis cognovisset affectum, Tradidit filiam suam Mehtildem quinquennem ad præmemoratum Monasterium, ibidem Deo jugiter sub regulari disciplina ampliori devotione serviendo, in qua etenim tanto devotiorum vigeat fervore, si quis eam quærebat solummodò in oratorio reperiebat, unde merito dicere potuit: Illud Evangelici: quid est quod me quærebatis, an nescitis, quòd in his, quæ patris mei sunt oportet me esse? Quæ mox relictis omnibus Monasterium petiit, quare haud immerito concinere quivit cum sacris illis Virginibus: Regnum mundi & omnem ejus ornatum contempsi propter amorem Domini mei Jesu Christi. Cùm autem Beata Mehtildis annos attigerat discretionis, & in dies magis ac magis in Spiritualibus divinòque cultu proficeret, promisit Deo in manus Magistræ suæ hæc tria videlicet Castimoniam servando perpetuam, obedientiam voluntariam & in paupertate humillima vivendo. *Secundo*, comendatur Beatissima Virgo Mehtildis in Vita sua & Legenda ratione suæ virginalis munditiæ & puritatis, quam semper in suo corpore gestavit & mente. Hanc & pro virili confirmavit & Voto. Et quidquid Virginalis erat puritatis vigilantissime observare studuit, itaque veraciter in ea inventum est, ceu Paulus ille, inquit, Virgo cogitat, quæ Domini sunt ut sit sancta corpore &c. Nam Beata V. Mehtildis corpusculum suum multipliciter punivit variisque castigationibus affectit; adeoque semel duntaxat in vita carnes comedit, & semel vinum bibit, ut inferius volente Deo plenius audietur.

Accidit autem quadam vice præfatum Comitem Berhtoldum amore filię suæ Mehtildis Monasteria tam fratrum quàm sororum (circa annum à Christi Natali millesimum centesimum tricesimum secundum sub venerabili regimine Præpositi Hartwici Monasterii Dieffensis Canonorum Regularium) visitare, cui præmemoratus ille Comes Berhtoldus rogatu suæ filię Mehtildis decimam suæ substantiæ contulit partem pro suis Sponsalibus existentem circa Ylaram in Confinio Dyenge, dummodo sese Christo Jesu desponsaverit Sponso suo per votum castitatis. Cum autem tempore suo redditus illi ad Monasterium deportarentur, de quibus Conventus uterque Fratrum & Sororum magnum capiebant gaudium cum Beata Mehtilde, & factò mane, tempusque prandendi & hora adesset Signòque prandendi Sorores Missaticum quendam destinaverunt ad Præpositum Hartwicum quatenus ad eas in suumque venire sine mora refectorium dignaretur. Ubi Beatæ Mehtildi sub obedientiæ præcepto mandatum fuit, ut sua cum Magistræ cæterisque Sororibus in refectorio de Patris sui Donis carnibus vesci deberet, quo factò mandato iniquiens Beata Mehtildis ad Præpositum Hartwicum; Domine Patèrque amantissime, ve & angustia sunt mihi undique veterem quòd debeam infringere consuetudinem bonam. Nullo tamen Pater reverende de tempore volo inobediens inveniri, inobedienciæque culpæ redargui & sic cæteris cum Sororibus apposita edebat. Quequidem manducatio haut modicam in animo Beatæ Mehtildi causabat tristitiam, finito itaque prandio Sanctimoniales Deo in processione sua gratiarum actiones referentes affuit & vox angelica dicens: O Virgo Mehtildis felicissima scito te non esse cibatum cum Esau reprobato & damnato. Verum sancto Helia cibum sumpsisse gaude, quo pariter factò miraculo audita est vox circa galli cantum divinitus, & precatus ad præfatum Comitem Berhtoldum ejusque Conjugem Sophiam dicens: Surgite velociter & ad Dyessen ambo properate illic Dei magnalia, quæ Deus optimus Maximus operaturus est vestra cum filia Mehtilde audiendo. Quo audito mox exurrexerunt ad Dyessen cicius venientes, qui cum ingenti gaudio suscepti sunt, Laudantes Deum & suam divinam potenciam.

Voluit autem B. illa Mehtildis cognitum dare pro semper affectum maximum ad istud Venerabile Sacramentum corporis Christi & devotionem hujusce supplicans suppliciter Patri suo carnali & Præposito Hartwico ut preordinare dignarentur de suis Sponsalibus, hoc est de Redditibus in confinio Dyenge existentibus, quatenus de illis frumentis annuatim

nuatim tot disponi deberent hostiæ & oblatæ, ex nostro Monasterio Dyessen, quantum sufficere possent unicuique Ecclesiæ in propinquo existenti cum illis laudabiliter in Missis Christi JESU corporis & Sanguinis Sponsi sui agendo, quod & hætenus apud nos observatum est. Beata namque Mehtildis otiosa nunquam fuit, sed quod quæsit invenit, aut oravit legit scripsit aut aliquid aliud operis fecit Statui suo conveniens; Sciens enim B. Mehtildis otium omnium malorum esse originem & primordium; Nam ejus habitudo & gestus tam bene compositi fuerunt & virtuosî, quoddam in illis nemo scandalizari potuit. Verum ejus cernentes conversationem & gestum in melius protinus comutati sunt. Legitur quoque de B. Mehtilde quod quinque sensus suos in tali semper conservaverit custodia, ne quid aut videret audiret aut loqueretur quo Deus offendi posset aut proximus aut illius devotionis fervor impediri postergarique posset. Se pariter pro virili abs cunctis elongavit & abstraxit causis humanis hominûmque consortium quantum possibile erat fugit & evitare studuit. Nec Sermones multos inter commiscere voluit & cognatos, in cujus quoque ore nunquam vel rarè verbum inutile inventum est, sicut legitur de illa, quod quadam vice quædam Sanctimonialis femina coram Beata Mehtilde stabat aliquid in manu tenens, & illud quod manu gestabat casu de manu laberetur in terramque caderet, tunc dixit Beata Mehtildis ex animo in præmeditato: *Calca desuper*. Propter quod verbum inutile tantum habuit contritionis dolorem ac si enorme quoddam commisisset crimen, inde sese ob id mane verbum & inutile durissimè punivit & castigavit. Factum est autem retroactis temporibus quod devota illa Magistra Monasterii Dyessensis, abs hac luce per mortem discederet. Abs quoque cunctis Fratribus & Sororibus magno fletu & planctu plangeretur cogitabant quod alteram Magistram loco prioris Magistræ eligeretur. Videntes enim B. Mehtildem vivens speculum fore & exemplum plenum omnium Virtutum & operum bonorum; quapropter consensu omnium consilióque Præpositi unacum Fratribus & Sororibus, Beata Mehtildis in Magistram hujus Cænobii ceteras Sanctimoniales & Sorores juxta tenorem regularis disciplinæ regendo præelecta est; Sed Beatissima Mehtildis ex Magistri sui corde humiliter electioni contradixit & se illius Officii indignam reputabat. Præpositus autem ille reverendus mandavit, præcipiensque sub obedientiæ virtute illud officium humillime capeffendo; Quod cum assumpsisset officium tandem in virtutibus ampliorem fecit operam, & bonis operibus, & in devotione dietim proficiebat, ut & ceteris suis Sororibus sibi regulariter subjectis exemplum bonum & laudabile præferre posset; Quæ sic cum omni humilitate & mansuetudine Monasterium rexit & gubernavit, quod laus illius & præconium longe latèque pervenit & divulgatum est & non modò à spiritualibus quàm à secularibus summo amore prosequabatur.

Quomodo B. Mehtildis in Monasterio Oetlſtettenſi Abbatissa facta est & electa.

Hac tempestate erat fundatio quædam antiqua in Monasterio Oetlſtetten. Quod plurimis Sanctimonialibus satis erat redimitum, ibidem Deo omni devotione & humilitate famulantibus, quod quidem Cænobium divitiis claruit & possessionibus, Divina autem ordinatione factum est præfatam illam Abbatissam ex hac luce per mortem transire, & cum ipsa & post ipsam prædicta fundatio & Monasterium in regulari disciplina dispendium & damnum patiebatur in temporalibus quoque diminutionem, qua propter Principes & Nobiles unacum Episcopo Augustensi & ceteris Monialibus Concilium tenentes ubi aut quam forem in Abbatissam eligere sublimarève deberent, quæ hujusmodi negligentias & damnum bono regimine suo & prudentia recuperare posset, unde bono Concilio consensuque omnium prædictorum fuit B. Mehtildis Magistra Monasterii Dyessensis in Cænobium Oetlſtettenſi electa, confestim præmemorati Canonici nostri Monasterii & Sorores cum litteris Episcopalibus ejusque auctoritate & favore, litterasque precatorias & personas reales ad Beatissimam Mehtildem & Præpositum Hartwicum Sororesque illius Monasterii miserunt suppliciter rogantes, quatenus hujusmodi Electioni piùm præbere favorem & consensum deberent, unde grandis abs illis Fratribus & Sororibus fletus exoritur & planctus, quod ipsis talis & tam sancta omnique laude digna subtrahi deberet & auferri Magistra. Et præsertim B. Mehtildis (quod dilectas suas Sorores quibus toties devotionis suavissimas habuerat conversaciones jam relinquere deberet) amarissime flebat, se pariter magis ex humilitate hac potestate officiique dignitate indignam penitus reputabat, Ideo eorum electionem nequaquam propositumque fiendæ illius Monasterii Abbatissæ assumere intendens & volebat. Verum Præful Augustensis & Præpositus Hartvicus videntes illius resistantiam & quod nullomodo consensum suum Electioni dare volebat, Eidem per obedientiam præcipientes, ut favorem

piúmque consensum & voluntatem conferre velit hanc vicem Abbatiam capeffendo. O quam lamentabilis hæc erat separatio ! nam omnes Canonici & Sorores amarissime flebant & sese brachiis confringentes mærore pleni ab invicem discedentes & sibi invicem haut sine parva tristitia valedicebant. O quàm ingens gaudium Missaticis illis ex hoc subortum est quoniam commissum suum tam laudabiliter exequuti fuerant, & secum Beatissimam Mehtildem de Dyessen ad Monasterium Oettlstettense perducentes ubi Canonici omnes cum tripudio & gaudio hymnisque & honorabili susceptione eidem ceu Abbatissæ & Matri suæ Dilectissimæ occurrerunt & sibi unanimiter voluntariam obedientiam vovebant & exhibebant Quo factò statim venerunt officiales & famuli omnes se Ei & Monasterio fideliter famulaturos profitentes, Et Beatissimam Mehtildem omni honoris exhibitione suscipiebant. Unde universis gaudium erat & tripudium, quod Eis Deus optimus maximus talem contulerat Abbatissam Dominam & illius Cænobii gubernatricem fidelissimam, Quæ vero per Diocesanum Augustensem in Abbatissam consecrata & in Monasterio Oettlstetensi locata. Die noctúque quiescere nequivit. Verum regimen & curam Domesticam considerans & presertim divinum cultum quo pacto & Ipsum unacum regulari disciplina augmentare posset & meliorare diligentius incipiebat pertractare. Et quò inceptum opus celerius nullo obstante temporalis curæ impedimento beatius exequi posset & perficere deelegit sibi, electique sunt sibi nonnulli viri reales & honesti curam super familiam domesticam habentes, resque temporales vigilanter utiliterque tractantes. Erat namque Beatissima Mehtildis admodum sollicita omnem quoque adhibens operam quo pacto subjecto sibi gregi bonum & laudabile exemplum præferre posset, quo Sorores suæ in clauftro sub regulari disciplina militantes, aliquantò magis voluntariæ existerent & divinum cultum cum regulari disciplina ampliori opera & sollicitudine expedirent. &c. Videns verò Beatissima Mehtildis claustrum suum apertum & nulli claufum, unde viri seculares ad Sanctimoniales & Sorores liberum habere poterant ingressum. Hoc dissimulando diutiusque tollerando B. Mehtildi indignum & rationi dissonum arbitrabatur, verum Monasterium perpetuo & claufum & repagulatum habere volebat, ne aliquis viro- rum aliquem ad eas ingressum habere valeret, sciens etenim hujusmodi virilem ingressum ad Sanctimoniales devotionem nequaquam fore servilem & celibatui, Quapropter cunctas ad se convocans Canonicas & Sorores intentum suum & animum eis aperuit, quia Cænobium universis apertum claudere intenderet quid eis super hac re bonum videretur faciendumque esset, citius manifestarent ostenderentque monuit Quod quidem quibusdam Sororibus admodum grave videbatur & contrarium ut Monasterium contra morem antiquum & consuetudinem claudi deberet, sed ut apertam juxta pristinam consuetudinem servaretur volebant. Sed B. Mehtildis inventum earum non acceptavit nec voluntati acquievit. Verum Diocesanum Augustensem convocans ut ipse Cænobium claudat admonuit & precatur, auxilium quoque in hac re ferat ipse & opem: Erat namque B. M. tam frequenter in Ecclesia & pro omni hora & tempore in oratorio inveniri sinebat corpus suum (ne aliquando animæ & ratione contraire & rebellare videretur & prævalere) quotidie domabat quare nec lectisterniis nec plumis nec lineis linteaminibus utebatur, verum singulis noctibus super stropodium quiescebat duntaxat jacebat, Cæteris autem sui convictus feminis mitis semper erat, & voluntaria lectisternia linteamina & hujusmodi quibus nocte utebantur emendo & procurando ut & ipsæ consequenter magis voluntariæ forent in regularis disciplinæ observatione. 3tium est propter quod Sancta Mehtildis Abbatissa laudibus cunctis existit maxima illa gratia quam à Deo promeruit, adeò quod per ipsam adhuc vivente corpore & post mortem magna miracula (ut consequenter audietur) Deus per ipsam operatus est nam nullum prætermisit tempus vel horam quin Deum in sua devotione diligentissime & devote adoraret & veneraretur. Nam laudabilis illa fundatio in Oettlstetten in magnis causis coram regali judicio causabatur unde B. M. famulos nonnullos & causidicos illuc destinabat licet his in causis nulla Monasterio contingebat exequucio finalis. His verò temporibus Imperator Fridericus cognatus existens Beatæ Mehtildis regnabat, qui multa de vita virtute & cognatæ suæ sanctitate audiverat & licet pluries videre eam desiderasset quia tamen obstantibus nonnullis impedimentis & causis fieri nequaquam potuit; Contigit autem quadam vice præfato Cæsare una cum ceteris multis Dominis & Principibus Ratisponæ existente, misit suam legationem ad Beatam Mehtildem præcipiens per litteras missorias quatenus visis litteris sine dilatione ad suam Imperialem Majestatem venire dignaretur Ratisponam alias sui Monasterii causa longo tempore finem non consequeretur & effectum, qua propter Beata Mehtildis compulsa Ratisponam versus una cum paucis suæ familiæ famulis iter arripuit, & Ratisponam usque pervenit, ubi ab ipso Imperatore ceterisque Heris & Ducibus laudabiliter summòque gaudio est suscepta, Qua visa Imperator plurimum est gavisus quod talem & tam sanctam virtuosumque in sua progenie haberet consortem ubi & sui Monasterii Oettlstettenensis causa bene & sufficienter expedieba-
tur,

tur, Imperator autem præfatus Fridericus volens Beatæ Mehtildi specialem honorem exhibere & amicitiam illam ad secum prandendum & ceteris Dominis & Principibus invitabat, ubi inter prandendum Deus cum B. Mehtilde in præsentia Cæsaris aliorum Principum magnum patravit miraculum confedentibus octo Principibus ad mensam unacum B. Mehtilde Abbatissa & ipsa quodammodo siti laboraret & in mensa nihil præter vinum esset appositum & B. Mehtildis ex more vinum non biberet annuit famulo suo qui erat miles, ut ei aquam de fonte clanculo afferret, quia miles id libenter fecit, ut ei Abbatissa & Domina sua mandaverat Qua per militem famulum suum allata, volens B. Mehtildis aquam bibere quam Deus in optimum comutavit vinum. Et hoc quidem miraculum in eadem mensa trina vice divinitus factum est, sed hoc portentum lubens B. Mehtildis occultasset, sed nimium erat coram Imperatore ceterisque Heris & Ducibus divulgatum, Quibus indubie miraculis Sanctissimæ Mehtildis Abbatissæ erga Deum magnum meritum considerari potest vitæque suæ sanctitatem procul dubio ostendere solent. Causis autem sui Cænobii laudabiliter coram Imperatore ad terminum perductis & expeditis Imperatori valedixit ceterisque Principibus. Festinanter cum suis famulis ad propria remeavit. Ne istius mundi honor aliquando vel fabulæ curiales illi in sua devotione obicem ponere possent & impedimentum.

Qualiter Beata Mehtildis quandam Virginem à Dæmone possessam liberavit & pristinae sanitati restituit.

Sancta Mehtildis Abbatissa ceteræque ejusdem Cænobii Sanctimonialis per preces quandam cujusdam honesti Viri filiam in Monasterii præbendam assumpserunt, quæ à quodam Dæmonio erat graviter possessa adeò quod die noctuque horribiliter clamitans sese quoque per crines trahens in facie quoque unguibus miserabiliter lacerans. Quam & Diabolus lubens jugulasset, verum in bona diligentique custodia nocte habebatur quod nemini nocere potuit, cujus equidem puellæ impetuositatis Sororibus cunctis totique conventui satis intollerabilis erat, qua propter possessa illa à Dæmonio ad Beatissimam Mehtildem ducitur & abs Sororibus multis precibus pulsatur ut Ipsius miseretur puellæ Deumque precaretur omnipotentem, ut Plasma suum & Creaturam filiolum hanc propitius redimere liberarèque dignaretur. Confestim B. Mehtildis confidentia quam semper in Deum Sponsum suum gestabat, Deum devotis orationibus incipiens interpellare ut ejus dignaretur propitius exaudire preces Diabolo quoque per Dei virtutem præcipiens & per Christi Jesu amaram passionem, ut ab illo exeat homine ampliùsque apud eum locum & mansionem habiturus sit nullam, Diabolus autem Dei virtute Christi Jesu quoque passionem ulterius sufferre non valens, & preces & intercessionem B. Mehtildis sedentibus stridere inchoans & eam in facie dilacerare discessit ab ea qui nec postea ad eam est reversus, continuò possessa illa pristinae sanitati est restituta, Deumque largitorem omnium bonorum laudavit devotè orationibus gratias quoque eidem pro hoc prestitito in mensas retulit quod & ei loquutionis beneficium contulerit quæ prius loquelæ officio caruerat. Inhibuit autem B. M. cunctis necuquam hoc quispiam prodere miraculum præsummeret sed possessa illa jam à Dæmonio meritis B. M. liberata laudem Dei pronuntiat & Beatissimæ Abbatissæ Mehtildis ingens apud Deum meritum. Qua propter multi homines variis fatigati egrimoniis & oppressi confluerunt ad B. Mehtildem rogantes per ejus orationes devotas effundere ad Deum, quatenus & Ipsi per ejus intercessionem & meritum corporis sospitatem assequi queant gaudiosam. Ex quibus indubie infirmi multi per meritum B. Mehtildis Abbatissæ & intercessionem curationis beneficium sunt adepti & à suis protinus exonerati ægreditudinibus.

Quomodo B. Mehtildis oculo cuisdam Sanctimonialis ejusdem Conventus per suam intercessionem curationis Beneficium obtinuit.

Habuit namque B. Mehtildis in Oettlsetten devotam quandam Canonicam, cui scribendi erat usus & libros complurimos propria conscribebat manu pro Choro, propter quod plurimum à Beata Mehtildis ceterisque ejus Sororibus diligebatur, quadam autem vice se obtulit quod Canonica præmemorata cui scribendi usus erat cultellum quendam incaute in manu tenuit, quo sibi subito oculum transfodit, itaque in oculo illo transosso excæcabatur unde sanguis per maxillam defluere incepit & illa flere. Accurrerunt Sorores ad clamorem, videntes damnum fæminæ illatum, cum illa compassionem haut parvam habere inceperunt. Nulla etenim spes ulterius recuperandæ ipsius

oculi fanitatis erat. Quam mox Sorores acceperunt ad Beatissimam Mehtildem haut parvo mærore & ploratu perduxerunt, nam abs cunctis feminis Conventus ratione ejusdem utilitatis (quia plurimos conscribat libros) summè diligebatur, quæ manu oculum vulneratum seu perfossum contingens & Deum devote precabatur continuo femina illius oculi vulnerati, de quo spes nulla erat consecuta est sospitatem, aded quod in illo oculo perforato (ut ipsamet cognovit & publice postea confessa est) acutius videre potuit quam illeso & sano. Quapropter Deum omnium bonorum largitorem laudavit gratias quoque Eidem referens immensas quia per meritum Beatissimæ Virginis & Abbatissæ Mehtildis eam & complurimos sanavit alios homines. Hæc & multa alia signa & miracula Deus optimus maximus per meritum B. M. patravit quæ pro nunc brevitas causa * obmittendum duxi. * f. obmittenda.

Quomodo Beatæ Mehtildi Abbatissæ Oettlstettenfi suæ mortis hora adeò manifestata est.

Cum Dominus omnipotens unicuique homini horam & suæ mortis tempus statuerit attamen homini suæ mortis hora & tempus penitus incognita existit & sepulta Piissimus autem Deus volens devotam suam famulam Mehtildem abs illa per mortem temporalem revocare vita mortali hanc in vita cælesti munere superno præmiando cui itaque Deus suæ mortis horam manifestavit & tempus. Appropinquante vero mortis suæ hora convocans ad se omnes sui Monasterii Canonicas totamque familiam, aperiens eis corporis sui debilitatem magnam ac quod brevi temporis spatio abs hac vitæ calamitate & miseria esset transitura & ulterius minimè victura. Quod cum fecisset incepit fideliter & materne Canonicas suas & Sorores adhortari ut alterutrum dilectionis vinculum diligentius observare studerent cum hoc Deus in Evangelio observandum præceperit & hortatur dicens: *Diliges proximum &c. &c.* Et potissimè quod divinum cultum cum regulari observantia omni opera expedire & observare deberent ceu eis & verbis & operibus semper prætulisset ut se divina permissione in cælesti patria alterutrum essent visuræ formidabat enim se oculis corporalibus easdem diutius non esse visuram. Unde eis significabat qualiter in Cænobio Dyessensi à primæva ætate esset educata & hic in Dyessen suam sui que Prædecessores omnes specialem haberent sepulturam ideò illuc reduci & reportari vellet. Hoc in loco divinæ Majestatis præstolando voluntatem. Suamque ibidem sepulturam habendo Tunc incepit B. M. suis Sororibus gratias referre quod tam promptè & voluntarie in divino semper extitissent cultu & disciplinæ regularis observatione. Supplicans illis ut in ipsis jam supra tactis perseverare & permanere vellent usque in finem sine Dubio salvandæ essent percepturæque præmium vitæ perhennis Quæ multos coram Sororibus hujusmodi fecit sermones ita quod in fletum resolvebantur sed illas consolabatur & singulatim felicibus suis complexabatur brachiis & valedixit eis. Tandem B. M. Abbatissa se convertens ad familiam suam & eis de fideli suo servitio & famulata regratiabatur, omnesque charitative adhortabatur ut Cænobio Oettlstettenfi fideliter diligentèrque servirent ut hic & in futuro premium queant promereri perhenne quod dicto caput eis inclinans & valedicens iter arripuit & ad Dyessen perrexit Confestim à feminis seu Sororibus grandis exoritur meror & fletus & familia tota, quod talem piissimam sanctamque amiserant Abbatissam quæ cunctis verbis & factis fiducia extiterat & exemplar.

Qualiter Beatissima Mehtildis de Oettlstetten iterato ad Dyessen reducta est.

Postquam autem B. Mehtildis cum suis comitibus debilis & infirma ad Dyessen divina providentia erat deportata unde ipsa cum multo fletu & mæstia à Sororibus est suscepta attamen humanissimè in sua ægritudine ab eis est provisæ & tractata non ut hospes verum ut Domina & istius Monasterii fundatrix Dilectissima Quumque etsi hæc ægritudo Beatissimæ Mehtildis Sororibus haut parvam causaret animi mæstiam, universis tamen erat lætitia & gaudium de iterato Beatissimæ Mehtildis ad eas reditu & migratione cujus autem dolor & ægritudo Mehtildis in dies magis ac magis accrescebat & augmentabatur. Qua propter Comes Berhtoldus una cum Coniuge Sophia parentes Mehtildis existentes ad eam venerunt hanc in sua ægritudine consolando vertens autem se B. M. versus parentes suos dicens Patri suo: Domine & Pater mi dilecte (noveritis enim) quod me Juvenculam quinquennem huic Monasterio B. M. V. in Dyessen tradidistis in quo me Christo Jesu Sponsò meo devovi & desponsavi quod & si volente Deo in hoc

hoc sæculo mansissem dotem seu sponsalia mihi contulissetis ideo vestræ supplico paternitati Pater amantissime quatenus Deo Sponso meo Christo Jesu dilectæque Matri suæ ad laudem & honorem & ad omnium animarum nostrarum medelam & salutem ac ad utilitatem Fratribus Sororibusque in hoc Monasterio Deo militantibus & fervientibus ut his mediantibus Deo optimo maximo liberius famulari valeant velitis & vos de vestris non de nostris sed de suis bonis temporalibus partem aliquam dare deprecor, videlicet Decimam quam habetis in confinio Dyengen. Quo audito se voluntarium ad preces filiae suæ exhibuit & contulit Comes Berhtoldus cenobio Dieffensi de sua facultate substantia bonisque temporalibus quæ habuit in Confinio Dyengen prout superius sufficienter enuntiatum est Tunc Beatissima Mehtildis patri suo gratias egit immortales dicens: Pater Dilectissime gratias vobis refero quod meam petitionem per omnia exaudistis, Demum vertit se erga Præpositum Hartvicum Fratres & Sorores flexis genibus elevatisque in cælum manibus flens dicebat. Domine Jesu Christe accipe hoc donum huic Monasterio à Patre meo pronunc collatum conservaque illud famulis famulabúsque tuis ad futurum commodum & utilitatem in illa domo devotè famulantibus. Tunc dixit præmemoratus ille Comes Berhtoldus O Dulcissima filia mea roga mecum Deum omnipotentem pro nostræ progeniei Successoribus quod si quispiam illorum foret hoc donum per me hodie huic cenobio ad preces tuas collatum obstaculum obicémque ponere vellet nec Monasterio permittere ut eundem Deus in hac vita mortali punire velit & nequaquam ipsi ad iudicium reservare finale Qua completa oratione audita est vox cælo dicens Amen. tandem B. Mehtildis gravius infirmari cepit ideo venerabilis Præpositus Hartvicus ad eam veniens multis devote adhortavit Sermonibus quos pro hac vice obmittendos duxi, rogavit itaque B. Mehtildem & devotissime admonuit ut Deum pro se & pro Fratribus & Sororibus interpellare velit & intercedere Cui Deus in sua agrimonia speciale præstitit gaudium & consolationem quia cum esset in extasi constituta apparuit ei B. Virgo Maria Qua ad se reversa receptaque fortitudine hilari vultu dixit Ave Maria gratia plena Dominus tecum Quod cum audissent Canonice suæ arbitrabantur B. Mehtildem Virginis Mariæ imaginem depictam postulasse quam protinus eidem obtulerunt & ante ejus faciem statuerunt qua visa signum eis dedit hanc imaginem ammovendo in argumentum quod veram Deiperam vidisset quibus verò peractis vidit Beatissima Mehtildis coram se quendam senem stantem Conradum nomine militem senem qui quondam in famulatu seu servitio Patris Beatissimæ Mehtildis fuerat factus autem divina providentia in hoc Cenobio conversus devotus & B. Mehtildis cunctas sui regiminis causas fidelissime expediverat mundanas, Ipsi regratiebatur supplicansque ei ut & ille Monasterio Ipsi fidelius diligentiusque famulari studeret per hoc finaliter in æterna patria præmium recepturus Nam cum B. M. morti admodum proxima esset magnam scilicet ad Eucharistiæ Sacramentum devotionem habuit (ut superius fatis enuntiatum est) Ideo à Deo promeruit finaliter & in morte non manibus humanis verum angelicis & invisibiliter Venerabili Eucharistiæ Sacramento cibari.

Qualiter Frater præfatus Conradus a Capitis dolore per meritum Beatæ Mehtildis misericorditer est liberatus.

Cum autem Beatissima Virgo Mehtildis abs hac vita discessisset viamque universæ carnis esset ingressa & ejus funeri multi homines tam spirituales quam seculares assistent Converfus quidam nomine Conradus gravi quotidie laborans capitis dolore. Accedens ad Beatissimæ Mehtildis funus illiusque caput cum devotione contingens protinus meritis B. Mehtildis sospitatis beneficium est consequutus qui postea quoad vixit Deum omnium bonorum largitorem laudavit qui per meritum B. M. eum curavit ejus quoque capitis dolores profugavit Nam plurimi homines ad illius exequias convenère. Referens unusquisque proprii sui Corporis invaliditudinem & ægrimoniã quod per piam Mehtildis intercessionem & meritum curationis & sanitatis beneficium assequuti sunt qui consonis vocibus Deum tandem beatamque Mehtildem collaudavere qui eis per meritum B. M. sospitatis beneficium contulit Quo factò magno cum honore & devotione Monasterio præcellæ Virginis Mariæ Dyessæ in quodam tumulo elevato ante altare Divi Joannis Baptistæ sepulta ubi adhuc miracula ejus florent & vigent.

Quod Beatæ Mehtildis crines contra tempestates & Coruscationes plurimum valent.

Beatissima Mehtildis Abbatissa Monasterii Dyessensis pulcherrimos semper crines habuit adeo absconfos quos hominum nullus nunquam in vita cernere quivit in ea,
Tom. IV. Cann. Regg. Origines. Z Qua

Qua mortua venere ambo Conventus Fratrum & Sororum & ei crines absciderunt pro Reliquiis quoque servaverunt Quos cum plurimi homines multifariis infirmitatibus aggravati tetigissent à suis continuo ægrimoniis sunt curati Et Præsertim oriente tempestate grandi quando illius B. Mehtildis crines de Ecclesia sub nubibus efferuntur confestim conquiescit tempestas sic hætenus apud nos in nostro Monasterio usu & consuetudine servatum est quapropter crines B. Mehtildis in regiones remotas distributi & delati sunt.

Ideo laudemus & honoremus Deum omnipotentem unacum Beatissima Mehtilde quatinus post hanc vitam transitoriam eam valeamus videre cum jucunditate & gaudio in cælesti patria Amen: Explicit Legenda Beatissimæ Virginis Mehtildis & Abbatissæ fundatricisque nostri Collegii in Dyessen anno à Christi natali M. CC. XXXV. in die Abdon & Sennen duorum Martyrum.

Catalogus

Abbatissarum tam Regularium quàm Sæcularium Canonici Parhenonis Edelstettensis.

I. Gisela Comitissa de Schwabeck & Balzhausen ante dicta, Fundatrix & Rectrix prima, sub qua tamen Disciplina Regularis vix introducta, mox collapsa est, teste Engehardo Monasterii Lanckenheimensis in Diœcesi Bambergensi Cisterciensis Ordinis Abbate, in Vita B. Mechtildis, quæ in Bollandiano Tomo Mensis Maji VI. die 31. legitur. Idem testatur Anonymus Damasianus in Vita Ejusdem Abbatissæ, à qua mox recessimus. Specialem tutelarem cum suis Canonissis elegit S. Augustinum,

Qui de Vita Clericorum
Sanctam scripsit Regulam
Quam qui amant & sequuntur
Viam tenent regiam,
Atque Ejus sancto ductu
Redeunt ad Patriam.

II. B. Mechtildis Comitissa ab Andechs ex Dieffensi Cænobio postulata, Restauratrix Disciplina collapsæ. Introduxit claufuram, tandem ad gremium suum reversa sanctissimè in Domino obiit.

III. Agnes de Münster.

IV. Itta de Vaymingen.

V. Sophia Banwölfen.

VI. Agnes Fuchshärtin de Reichenbach apud Posterios solo suo nomine clara.

VII. Margarita à Rodt cognomento Nachreyfen, Equestris hujus & toga & Sago, Purpurâ ac mitris Illustrissimæ ac per Romanum Imperium celeberrimæ familiæ decus ac ornamentum, imò & portentum; priusquam enim Abbatissæ munus administrandum suscepit, morbo quodam graviter admodum periclitata, jam animam ab adsstantibus egisse & exspirasse dijudicata; dum pro anima ipsius pia Justa fierent, se solâ sibi restituta, derepente è feretro (haud sine maximo circumstantium pavore ac stupore) prodiit, ac post annos cæteris præesse delecta, demum oriri cælo & terris vivere desiit Anno 1352.

VIII. Guta de Gerenberg electa anno 1352. plura communi bono gessisse proficua, in tabulis domesticis specialiter laudatur.

IX. Margarita Swencristin Conradi Swencrist & Catharinæ de Berg filia. Non diu illam præfuisse, Bruschio referente, constat, qui tamen, ut assolet, miro modo contra Chronologiam peccat.

X. Anna de Weiffingen Authrix templi hodiedum apud Edelstettenses conspicui, Præcurfori Domini S. Joanni Bapt. nuncupati.

XI. Agnes (Annam Bruschius vocat) de Rottenstein, electa anno 1471. decennio præfuit ad plures translata anno 1481.

XII. Agnes de Scheningen electa anno 1481. obitus dies annusque incerti.

XIII. Christina de Trochtelfingen ob insignem vitæ Sanctimoniam & Regiminis peritiam præ omnibus una è Principali Collegio Buchaugiensi postulata, in pace requievit anno 1490.

XIV. Elisabetha de Haymhofen, fascis indepta fuit anno 1490. dimisitque illos mortuis accensa die 2. Maji anno 1514. Fundatrix & institutrix fuit Confraternitatis SS. Trinitatis hodiedum in Ecclesia Edelstettensi celebris.

XV. Bea-

XV. Beatrix de Waldkirch infausto illo tempore præfuit, quo perturbata fuit per totam Germaniam antiqua Religio, ac calamitate Bellorum collisum Imperium. Subditos suos mira discretione suo continuit in officio, ac avitam Religionem sacrosanctam habuit, & totis 28. annis mirificè suis præluxit. Extincta est die 23. Junii anno 1542. Non obstante hoc encomio quorundam conjectura est, aut sub illius, aut præcedentis Imperio à Disciplina Regulari ad Sæcularem vivendi normam Canonissas Edelstettenses transiisse, post hæc enim tempora COENOBIIUM Edelstettense Parthenia Domus appellari desiit, quod tamen in Schedis antiquioribus est factum, in quibus frequenter COENOBII, & AUGUSTINIANARUM CANONISSARUM ac MONIALIUM occurrit Nomen.

XVI. Regina de Rohrbach domo Bavara, testimonio Bruschi de Monast. Germ. Cent. 1. fol. m. 45. insignis heroina, Corporis & animæ dotibus præstantissima appellatur. Electa est die 14. Junii anno 1542. Condidit, inquit citatus Author, egregiam domum, quam tali à me tetraesticho ornari voluit

Has Regina novas à Rohrbach condidit ædes,

Anno quo Paulus Tertius occubuit.

Condidit has pro se laudabilis illa Virago

Proque sequutura posteritate sua.

Obiit Septuagenaria quinto Idus Septembris anno 1575.

XVII. Sibylla de Landenberg, familiæ inter Helveticas Equestres generis præstantiâ, & opum affluentiam faciliè primariæ, electa anno 1575. præfuit annis 33. Mensibus 3. diebus 3. pluribus aggregata Calendas Januarii 1609.

XVIII. Anna de Werdenstein stirpe Suevica inter Nobiles Dynastas Algoios notissima, unius quoque Principis Abbatis Sangallensis Hildebrandi seu Hildeboldi jam anno 1318. ad id muneris pro meritis evecti gloria triumphante progenita, concordibus suffragantium votis die 17. Januarii anno 1609. præsidere delecta, demum desiit fati urgentibus absorpta die 28. Augusti anno 1629.

XIX. Margarita Anna unius Ejusdemque cum præcedanea Generis Werdensteiniorum proles optima, Restauratrix templi, & Virtutum meritorumque cumulo ornatissima. Præfuit ac profuit annis 52. tumulo illata die 30. Julii anno 1681.

XX. Catharina Francisca ex peravita Suevorum familia (quæ hodiè inter Perillustres S. R. J. Barones insignis obambulat) de Westernach. Floruit insigni Regimine post electionem suam, die 18. Augusti anno 1681. factam, Annis 10. & ultra iter æternitatis ingressa est Idibus Septembris anno 1691.

XXI. Maria Catharina de Westernach & Natalium Splendore, & Virtutum & Rerum Gerendarum peritiâ confimillima præcedaneæ Antistiti. Electa 27. Sept. 1691. ac, mox à Germano Fratre Reverendissimo ac Illustrissimo Domino Egolpho Eustachio de Westernach Episcopo Dioclenfi, Suffraganeo & Canonico Cathedrali Augustano ritu solenni in Abbatissam ordinata fuit.

EGESESTORPE,

Taliter vernacula lingua nuncupari solitum vetustissimum Canoniorum Regularium Cænobium, Diæcesis Mindensis in partibus Westphaliæ superiori ætate, & ante tempora devastationis hæreticæ Religioso statu suo percelebre satis & inclytum. De Primordiis illius superest Albertus Kranzius in sua Saxonæ Metropoli lib. 9. cap. 10. vel breviter in hæc verba legendus: *Hujus Episcopi (Ludgarii seu Lutolphi, qui in Cathedra Mindensi sedit anno 926.) tempore fundatum est Monasterium in Egesestorpe, & per insequentem Pontificem (Ebergisum) sub honore Divæ Virginis ad regulam B. Augustini est consecratum.*

EICHENSE,

Seu ab aliis etiam *Eickense* dictum vetustissimum Ordinis Canonico-Augustiniani domicilium, primum quidem sæmininum, subinde verò labentibus annis ad sexum potiozem translatum, istud tamen hodie nobis ex solo & unico Constantino Ghinio notum: qui idem Author in suis Natalibus SS. Canoniorum Parthenii Collegii hujus mentionem faciens, die 12. Octobris ita habet: *In Eichenfi Cænobio in Diæcesi Leodiensi Natalis Sanctæ Herlindis Virginis, Sororis Sanctæ Relindis, quæ Sorores in Monasterio Valenceno optimè educatæ, Monasterio Eichenfi, quod eis Parentes edificarunt, præfuerunt; quarum curam Sancti Episcopi Wilibrordus (unus ex duodecim Viris illis Apostolicis, qui anno circiter supra sexcentissimum nonagesimo Frisones, Hollandos, & reliquos Germaniæ inferioris populos ad*

fidem Catholicam perduxerunt, & succincta vitæ ipsius Historia habetur apud eundem Ghinium citatum die 7. Novembris) & Bonifacius habentes quàm plurimas filias Christo pepererunt; erant enim fide recta instructæ, charitate repletæ; fraternitatis amantes, humilitate decoræ, religione laudabiles, largitate eleemosynarum hilares: cum aliquando idem S. Wilibrordus cum aliis advenisset, nec nisi parum vini haberent, oratione abundanter excrevit. Post laudabilem vitam ibidem primo sepultæ, inde in oppidum Maesethæ translatae sunt cum Canoniarum Collegio, qui Canonissis successerunt. Hodie S. Herlindis dies festus est, Sanctæ Relindis vero sexto Februarii. Floruerunt circa annum 730. Plura circa hoc Monasterium Eichenense, ejusque pias fundationes legi possunt apud Bollandum in Actis SS. Tom. III. Martii, die 22. ubi de S. Herlinda.

EISENSTADIUM,

Regia ac Libera civitate in extremis Austriacorum finibus Hungariæ contermina (cujus aliquando succinctam descriptionem affert Martinus Zeilerus in sua Topographia Austriæ cap. 29. fol. 175.) Regularium Canonissarum Collegium habet, idem novo fervore suo siquod aliud omnino florentissimum; fundavit autem istud & sub annum 1678. S. Josepho Patriarchæ intemeratæ Virginis Deiparæ Sponso dedicari fecit Celsissimus Princeps ac Dominus Dominus Paulus Esterhasius de Galanta S. R. I. Princeps, ac Supremus Regni Hungariæ Palatinus &c. qui cum Illustrissima Conthorali sua Ursula Comitissa Teckelina singulari affectu in sacrum Ordinem Canonico - Augustinianum oppidò pronus Parthenonem hunc Eisenstadiensem multis gratiis ac largitionibus dotavit, eidemque cum Religiosa potestate Abbatissæ, seu (uti vocant) Præpositæ antestare voluit Reverendissimam ac Illustrissimam Dominam Annam Renatam Comitissam de Möllart, Canonissarum Regularium ad S. Laurentium Viennæ in Austria tum temporis Decanissam: quæ totis quindecim annis hujuscemodi munere ibidem laudatissimè perfuncta, ut & prius (loci Antistita gravi senio interim præpedita) Parthenii domicilii sui Laurentiani Administratrix fuit inclyta; subinde verò in Religioso proprii Regiminis fastigio posita, stupendo prorsus vitæ Sanctioris exemplo supereminens, ex congenita quasi animi modestia suis potius ministrare videbatur, quàm ipsa in vita & conversatione sua ministrari. Atque istud novum Viridarium Josepho Augustinianum nobilissima omnigenarum virtutum frequentia suavissimè redolens, multifariam exornant illudque Deo & hominibus undequaque gratissimum & acceptabile reddunt Religiosissimæ plantulæ, eidem insertæ, etiamnum numero plures, omnes & singulæ Natalium splendore conspicuæ.

Augustissimus terræ Princeps Leopoldus I. Romanorum Imperator Hungariæ & Bohemiæ Rex &c. cum Augustissima itidem Conthorali sua Eleonora Magdalena Theresia quandoque unam ex Regularibus hujuscemodi Canonissis pro sacra inductione ad hunc alium Parthenium Cætum Canonico - Augustinianum in propriâ personâ comitatus, toti huic Parthenoni Eisenstadiensi non solum clementissimè favores uberrimos obtulit, sed & ad suavissimam corporis & animi relaxationem pro tunc per plures dies isthic loci fuit commoratus; cæterum pientissimæ Domicellæ istæ sub arctissimâ disciplinæ claustralis observantiâ continuò persistentes, magnâ animi constantia Ordinem suum sanctissimè custodiunt. Preces horarias & matutinas quidem de media nocte, reliquas verò secundum Ordinem Romanum statutis per diem horis, & intervallis sedulâ vocis applicatione devotissimè psallentes exsolvunt. Innocentius Papa XI. Ecclesiam hanc Eisenstadiensem ad instantiam Sanctimonialium inhabitantium Sanctitati suæ demissimè supplicantium, multis gratiis & indulgentiis ad certas anni festivitates de more lucrandis clementissimè dotavit; unde frequens admodum & copiosus jugiter est ad illam populi concursus maximè diebus festis & Dominicis; quibus habentur Conciones Ordinariæ, & sub officio divino musica, uti vocant, figuralis resonat hæc suavissima, imò & paulò minùs à cælesti minorata; quod idem fit etiam ad Lytanas Lauretanæ singulis diebus Sabbathinis juxtâ morem consuetum decantari solitas, Augustissimo SS. Altaris Sacramento sub iisdem Lytaniis de speciali licentia Ordinarii publicæ venerationi exposito. Supremum Numen (cujus divinissimam Benedictionem cœlitus impertitam isthic loci in dies magis & magis quasi manifeste deprehenditur) sanè singulariter complacere sibi videtur in pientissimo isto Parthenone Eisenstadiensi; cujus speciale quoddam paradigma passim novissime primùm innotuit; dum nempe sub annum 1683. quidam vicinæ civitatis Rustensis in Hungariâ Inquilinus anxius admodum advolavit, sedulò inquirens de formâ Religiosi habitûs Canonissis Eisenstadiensibus communiter usitati, reus quippe ipse voti, quod cum Uxore sua Domino Deo litavit, eodem nimirum Religionis Augustinianæ habitu vestiendi charissimam, quam domi habebat, filiolum ætate sua bimulam, à die Nativitatis toto octodecim mensium curriculo gravissimâ corporis infirmitate detentam, si fortè Deus avertendo hujuscemodi malo dilectam sobolem antedictam vel

SERENISSIMO PRINCIPI AC DOMINO DOMINO PAULO ESTERAS DE GALANTA S.R.I. PRINCIPI COMITI PERPETUO
 IN FRANKO REGNI HUNGARIE PALATINO ET PARTIUM ULTRA DANUBIARUM AC CONFINIORUM ANTEMONTANORUM
 SUPREMO GENERALI & COLLEGII CANONISSARUM REGULARIUM ORD. S. AUGUSTINI IN REGIA AC LIBERA CIVITATE
 EISENSTADIENSI FUNDATORI OPT. MAX. PISSIMO MERITISSIMO &c. D.D.D.

Jean-François 1747

LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF
DÜSSELDORF
UNIVERSITY OF DUISBURG
ESSEN
UNIVERSITY OF WUPPERTAL
UNIVERSITY OF
DUISBURG
ESSEN
UNIVERSITY OF WUPPERTAL

vel vinculis carnis exsolveret, vel omnimodam infirmanti sanitatem impertiret, & si sic ipse infantem suam clementissimè liberatam, seu restitutam memoratâ veste Religiosâ velit amicare; qua in petitione ipse Pater feliciter exauditus, mox ea, quæ vovit omninò gratus & hilaris reddidit. Et sic ferè ad me per proprias de dato Eisenstadii anno 1689. die 22. Decemb. Plurimùm Reverendus Nobilis ac Clarissimus Dominus Joannes Eusebius Kendlmayr modernus celeberrimi Collegii Voraviensis in Styriâ Decanus, SS. Theologiæ Licentiatus pro tempore sèpèfati Parthenonis Eisenstadiensis in Spiritualibus Rector & Confessarius; qui idem ipse post octennem hujuscemodi sui muneris administrationem demùm ad propria reversus, è sua Voraviensi Canonîâ antedictâ sub annum 1693. die 11. Aprilis de ultimio statu Eisenstadiensi iteratò ad me rescripsit sequentia: Interea temporis Reverendissima ac Illustrissima Domina Præposita Anna Renata de Mollart die 4. Martii anni currentis apoplexiâ tacta, Sacramentis tamen omnibus præmunita, ætatis suæ anno 61. piè in Domino requievit, quæ eadem ipsa sub laudatissimo Regimine suo Parthenium Cætum, sibi in animam commissum, nunquam non plusquàm solerter instruxit, & taliter per omnia feliciter instauratum post se reliquit. Sequenti die Martii decima nona ipso festo S. Josephi Eminentissimus Princeps Kolonitsch versùs Eisenstadium descendens, statutæ Electioni Neo-Præpositæ ipsemet præfens interfuit, & sic electa fuit Illustrissima ac Reverendissima Domina Christina Josepha nata Comitissa Esterhafia, jam suprâ laudata, quæ cùm jam priùs Decanissa fuerit, ejus loco in eodem Decanatus Officio digno successit Illustrissima ac Venerabilis Domina Maria Magdalena Baronissa Andraschim &c.

ELTREBURGUM.

Jam pridem antiquatum Canonici Ordinis Illustrissimum Collegium, atque istud jam Anno 990. liberalissimè conditum; cui pro tunc recens fundando pius Author fuit potentissimus in terris suis Regulus Wilmannus Cliviæ Comes, dominio ac facultatibus suis omnino ditissimus; à quo & Luitgardis ejusdem filia in primam loci Antistitam fuit instituta, & quidem cum frequentissimo Religiosarum Vestalium choro isthic loci coadunato. Vertentibus annis Parthenium Cænobium istud transivit in Collegium Canonico-rum Sæcularium; de quo tamen utpote jam pridem invidente hæresi merissimè subverso, & ad usus illicitos attracto, procul exulat omnis Religio Orthodoxa, seu Romano-Catholica.

EMBRACENSE,

Taliter suo nomine dictum, primùm quidem Augustinianorum seu Regularium, subinde verò Sæcularium Canonico-rum Collegium apud Helvetios in Turgovia, sub Diœcesano limite Constantiensi, territoriali verò jurisdictione Tigurina, Superioribus sæculis anno non notato fundatum, cœpit occasione pientissimi cujusdam Eremicolæ ejusdem Tigurinæ Regionis Inquilini: qui circa annum secularem Christi millesimum à populo terræ magni habitus ab alio (cui tamen annis pluribus convixit) quodam Confratre suo homine ambitioso, livido, & doloso (instigante Dæmone) perfidè trucidatus occubuit; qui & subinde ceu jam gloriosus Christi Martyr reverenter illatus fuit modico cuidam (quod ab iisdem duobus Eremicis quandoque visitari solitum penè conjunctum stetit) facello; ad quod annis labentibus idem ipse Martyr antedictus pluribus cœpit coruscare miraculis, sed & fama illius per universam terram illam plurimum inclaruit, novum aliquod Canonico-rum Regularium, authore nondum nobis revelato, Monasterium fuit additum; cujus tamen Religiosi Inquilini cum tempore demigrarunt in Clericos Sæculares; idque factum est plurimùm satagente Reinhardo quodam Comite Kyburgico, id ævi Cathedralis Ecclesiæ Argentoratensis Canonico & Archi-Diacono, eodemque primo novæ Collegiæ hujus Embracensis Præposito, cum duodecim Sæcularibus Canonicis isthic loci legaliter institutis; de qua Religiosi statùs immutatione taliter (ut audivimus) in antedictâ Embracensi Ecclesia istâ utcunque demùm applacitâ, pluribus agit Joannes Stumpfius, etsi damnati nominis Scriptor heterodoxus in suo Helvetiæ Chronico lib. 12. cap. 35. fol. 450. & seqq. ubi & alii quoque plures succedentes enumerantur Embracenses Præpositi usque ad annum 1525. (quo tempore avita Religio Orthodoxa in partibus istis miserrimè fuit debellata, imò & fataliter extincta) in officio & dignitate suâ præclari sincerè testificante R. P. Henrico Murero Carthusiano in Helvetia Sancta fol. 161.

ENGELTHALENSE.

Seu *vallis Angelorum*, taliter ab antiquo nuncupari solitum, Diœcesis Eüstettenensis, forensis verò ditionis Norinbergensis jam pridem antiquatum Religionis Canonico-Augusti-

gustinianæ Venerabile Parthenæum, tempore, & Authore haud amplius inquirendo, fundatum; idem tamen postmodum perdurante sæculo decimo sexto ab heterodoxis malè vicinis hostiliter expilatum, ac Religiosis Domicellis claustrali mansione suâ contumeliosè deturbatis simul, ac tristi exilio mulctatis, fuit omnino suppressum, & fataliter extinctum; cujus appertinentes quondam census & reditus usque modò in propriam damnationem suam devorant alieni, utpotè S. P. Q. Norinbergenfis nefandi sacrilegii hujus unicè rei.

ERFORDIENSE.

Seu in ipsa amplissima Thuringiæ Metropoli Erfordia sub plena potestate Eminentissimi Principis Electoris & Archi-Episcopi Moguntini comprehensa, secundum claustrales muros suos etiamnum ætate nostra jucundè contuendum, quod tamen mox à tempore Lutheranismi per scelestos novi dogmatis hujus sectatores, sub decursum Sæculi decimi sexti Erfordiæ stabiliti, in usus profanos violenter fuit abreptum, Religiosis Inquilinis indè miserrimè deturbatis. Rudolphus II. Romanorum Imperator Hungariæ & Boëmiæ Rex, Archi-Dux Austriæ &c. Erfordienfe Monasterium istud, communiter S. Augustini nuncupatum, genuinis possessoribus suis, ut putà Canonicis Regularibus in integrum restitui severissimè quidem mandavit, at inani solùm effectu, prævalente nimirum seu plusquam fortiter obsistente vesana Lutheranorum invidia; quapropter superiori ætate videlicet anno 1620. loci Dominus Joannes Suicardus à Cronburg Moguntinæ Sedis Supremus Hierarcha & Metropolita inclytus totum claustrum istud de post-hac pleno jure possidendum tradidit RR. PP. Jesuitis, qui quidem hujuscemodi juribus ac censibus Augustinianis hodie dùm securè gaudent, ipsum tamen fundi hujus Erfordienfe claustrum & reliquum omne ejus ædificium cum annexo templo nondùm in realem possessionem acceperunt, utpote civibus A catholicis usque modò pertinacissimè reluctantibus. Cæterum primus Cænobii hujus Author & fundator in diebus suis fuit Adalbertus è Duce Lotharingiæ Elector & Archi-Episcopus Moguntinus anno 1137. die 24. Julii terris demortuus, & ipsum hoc sæpefatum Regularium Canonicorum Asceterium antiquioribus sæculis inclytæ Congregationi Hallensi secundum communem claustralium statutorum observantiam fuisse conjunctum, (uti loquimur) incorporatum constat ex dicendis infra V. *Hallenfe*.

In Chronico Erfordienfis Civitatis hocce Collegium appellatur: *Valva S. Augustini*. Fundatum fuisse dicitur Anno 1135. Anno 1238. in Ecclesia hac Cann Regg. Ordines contulit Episcopus Havelbergenfis. Anno 1291. totum Cænobium incendio periit, & licèt denuo fuerit restauratum, flammis tamen denuo absumptum est anno 1363. Vid. Tom. II. Script. Rerum: Germ. Menckenii Col. 561. & seqq.

ERFORDIENSE.

Aliud tale seu Augustinianum itidem Ordinis Canonici alterius tamen Sexûs percelebre Collegium, atque istud Sanctissimæ Cruci Dominicæ dicatum, hodie dùm insigniter efflorescit. Instituit hoc sub annum 1198. Othonis Ducis Baviariæ Germanus frater Conradus de Wittelsbach S. R. E. Cardinalis Sabinensis Archi-Episcopus Moguntinus; idem etiam postmodum (testante Francisco Dückher in Chron. Salisburg. fol. 126. & 1130.) ad Metropolitanam Sedem Salisburgensem translatus, cujus plurima laus est in Annal. Eccles. apud Baronium Tom. 12. ad annum 1160. & seqq. Currente sæculo proximè sequenti cum anno 1239. casuale incendium mediam ferè Civitatis Erfordiæ partem miserrimè deperiisset, Religiosam etiam Sanctimonialium istarum mansionem vorax flamma totaliter absumpsit, & in miserrimos cineres redegit; quam tamen post longævam 50. circiter annorum devastationem, utcunque tandem exantlatam, è busto suo denuò felicissimè resuscitavit Henricus hujus nominis secundus Archi-Episcopus & Elector Moguntinus. quod factum est anno gratiæ 1288.

Syllabus

Antistitarum, quæ novissimis temporibus nostris suo ordine successivè præfederunt (reliquis prioribus jam pridem oblivione deletis) sequens ad me fuit transmissus.

Catharina Cornin. obiit anno 1614.

Dorothea Baumhartin, obiit anno 1617.

Anna Göltin. obiit anno 1622.

Juliana Catharina de Sternbach. obiit anno 1637.

Sophia

Sophia Van der Wal. obiit anno 1653.

Juliana Wachterin. obiit anno 1659.

Elisabetha Zieglerin. obiit anno 1680.

Maria Regina Preslerin, gente Austriaca ac nobili Majorum stemmate prognata; cujus sub laudatissimo regimine Religiosum Parthenæum istud alit hodie Domicellas triginta plùs minùs, atque omnes istas in strictissima vitæ Regularis observantia (ipsis etiam civibus Erfordianis A catholicis plurimùm inde collaudantibus, ac mirantibus, rarò Religiosissimæ pietatis exemplò mirificè prælucentes; qualiter novissimè me per litteras edocuit Achates fidelissimus ac Patronus colendissimus, observandissimus modernus Ordinis Eremitarum Prior Erfordiensis plurimùm Reverendus Religiosissimus ac Clarissimus Dominus P. Nicolaus Gall SS. Theologiæ Doctor & Professor. &c. &c.

ESCHENBACHIUM.

Apud Helvetios in Ergoviâ Diœcesis Constantiensis, sub forensi ditione Reipublicæ, seu Cantonis (uti vocant) Lucernensis comprehensum, primùm Ordinis Canonico-Augustiniani, tum verò Formulæ Cisterciensis Parthenium Cœnobium S. Catharinæ Virginis & Martyri dicatum, primum cœpit anno 1294. fundatum à Perillustribus Dominis ab Eschenbach Baronibus; de qua eadem avita familia, quia unus videlicet Waltherus ab Eschenbach suo nomine dictus, ob Albertum I. Romanorum Imperatorem ab ipso & aliis facinorosis Commilitonibus perfidè trucidatum, dum tantum scelus meritissimè luit, etiam Claustrum hujus Eschenbachensis tota fundatio miserrimè defecit Religioso nimirum Claustro suo ultricibus flammis in totum devastato; unde Cœnobium istud in cineribus suis fat diu pessimè delituit, quousque demùm loci Monialibus pio popularium subsidio è sexenni exilio retractis primævo decori suo pro posse fuit restitutum; cui novæ seu secundæ hujuscemodi foundationi devotè subscripserunt seu potissimi Benefactores ei fuerunt Rudolphus Baro Aarburgensis, tum Nobiles ab Yberg & plures alii, quorum nomina perennant inscripta Libro vitæ.

Anno 1429. idem Cœnobium pluribus infaustis casibus jam à multo tempore miserabiliter exercitatum, à Spectatissimis Magistratus seu Reipublicæ Lucernensis Primoribus magno Religionis Canonico-Augustinianæ Zelo in id adductis, à queisvis difficultatibus & miseriis utcunque demùm exantlatis liberatum & exoneratum, etiam priori stationis suæ loco motum, ad Rufam annem viciniorem fuit transportatum, in quo ipso fundo Religiosum domicilium istud de posthac in omnimodo vigore suo constantissimè perduravit usque ad annum gratiæ 1490. quo decurrente dum casuale incendium omnem Claustralem Eschenbachii habitationem miserrimè diruit, etiam Religiosus status pro hęc & nunc omninò desiit, nimirum Vestalibus Canonico-Augustinianis vel hinc inde dilapsis, vel fataliter emortuis, demùm locus cessit Partheniis Alumnis Institutum Cisterciense Professis.

EVERHARDOCLUSANUM.

Hodie longè celeberrimum Canoniorum Regularium de Venerabili Congregatione Windesimensi in partibus Mosellanis sub diistrictu Archi Diœcesis Trevirensis Monasterium, cujus uberiolem genuinæ Originis historiam occasione Miraculosæ cujusdam statuæ in cunctos oppidò beneficæ hęc damus ex Atlante Mariano R. P. Guilielmi Gumpenberger Soc. Jes. Triade 1. Imag. 69. fol. 169. desumptam, prout sequitur: *Posuit hanc (columnam) in Trivio, è quo Treviros, Coloniæ, & Moguntiam Urbes præcipuas iter est, Everhardus quispiam è pago Esch Rusticus homo, quem tamen virtutes plusquam civiles nobilitarunt pietas sincera, simplex, & quod caput est, in casto cœlibatu vita laboriosa Deiparæ fecere acceptum. Nec mirum, nam & ipsi quoque Deipara in corde semper & ore fuit. Ipse cum ad opus in agrum procederet Basilicam suam columnâ non ampliùs unâ structam invisit, preces fundit, quandoque etiam accensâ candelâ festiviùs Patronam suam veneratur. Nec destitit usque dum & exemplo suo & hortatione vicinos quoque hac in Virginem pietate faceret æmulos. Non diu tulit Virgo suos Salutatores, quin quandoque ea, quæ humanas artes superant, petentibus per miraculum annueret. Hinc tantus populi fuit accursus, ut quandoque templorum frequentiam vel æquaret, vel etiam superaret. Magna apud omnes Everhardi fama, quæ tamen in aquam inter cacbinnos tota evolavit, quamprimùm somnia sua prodaxit, quibus à gravi Matriona jussus est columnam sacello tegere. Et fortè (etsi ter è cœlo monitus) plebiscitum secutus, opus vel nunquam posito lapide inchoasset, vel inchoatum destitisset, nisi loci Parochus hominem animasset: quas ipse Pastoris sui voces acui sentiebat iteratis identidem per somnum & penè inculcatis monitis. Itaque decenti in loco nec multum ab Architecturæ legibus aberrans fossam coloni potius quam Architecti ritu ducit, eamque primo lapide ho-*

norat in sacræ fabricæ fundamentum, & huic secundam, tertiamque superimponit hæcenus nulli Regum supplex pecuniarum ergo, idque solum memoravit, sibi que identidem occinens, siquidem, ut credo, Dei voluntas est, ut hæc à me templi fabrica perficiatur, submittet ipse in tempora ea, quibus opus est. Mos namque Dei est dare quod jubet, Everharde, inquit, ne metue, Virgo est, quæ imperavit, faciat ipsa, ut facias, quod jussit. Dictum, factum, nunc hic nunc illic alius atque alius pecunias, vecturas, calcem, materiam lateritiam ita in tempore ad fabricam contulit, ut nulla non dies materiam laboranti non præberet, nulla tamen etiam die sciret, quisnam in sequentem diem necessaria esset allaturus. Ita fabrica denique non invenisti sacelli stetit; ad quod undique accurrere populi spectatum miracula, quæ raritate & multitudine sua Everhardi curas fecere celebriores. Legitima fama est, jam tum claudis, surdis, mutis, & leprosis remedium hic inventum, demone quoque sive per maleficia sive gravius afflictos, præter non paucos furiosos & maniacos divinâ virtute ad se rediisse testantur interpretativa & gloriosa anathemata, viles grallæ, & infania vincula, quæ peristromatium loco parietes templi hodieque tegunt, quamdiu lucri nullius spes affulsit, nemo fuit, qui pii hominis laboriosam, & nemini incommodam fabricam non laudaret; at ubi sacellum auro flavescere cæpit, hic enim verò nihil non pessimè actum erat ab Everhardo. Quis fundum dedit? quis veniam struendæ fabricæ & quidem sacræ? dum litigatur, dum causa trahitur, statua quidem sacra in templum Piesportense deportatur non sine spe auri, quod statuam comitari soleat. Everhardus verò, velut omnium scelerum reus, in carceres & vincula compingitur. Ita ludit quoque in orbe terrarum cum filiis suis Mater non alio ritu, quam filius solet.

Res diu multumque à Rhadamanto plusquam accuratè examinata est; nihil tamen fingi potuit in Everhardo plesti dignum; ita litem contra Superos licet contestatam deseruit hic Judex, & Everhardum libertati, quam nunquam merito suo amiserat, restituit, facto beneficio, latronum more, superbus. Interea Everhardus jam non somniis, sed cælestibus sine fraude indiciis, & quidem repetitis identidem monetur, jubeturque è Sacello facere templum. Hæc amici (quis enim similia concredat inimicis?) risu exceperunt tantum non Tobiam occinens, qui & ipse à fossione, amicorum rogatu, desistere noluerat: ob quam paulò antè coniectus in carcerem penè vitam amiserat. Parochus Eschenfis ævus, unicusque fuit, qui hominem solatus, fecit, ut jussis divinis obtemperaret. Ipse Everhardus animum nullo quidem evidenti indicio securum, majorem tamen sibi fecit, illud sibi nunquam non ingerens: Si Dei voluntas est, ut per me è Sacello templum fiat, dabit necessaria, pro templo, uti dedit pro Sacello: Dat enim quod jubet. Vide, Lector, tardam quidem in auxilia Deiparam, sed in tempore oportuno nunquam suos deserentem. Vix Everhardus statuerat parere imperanti Deo; cum ecce! mutatis repente omnium animis, nullo rogante, operam suam offerunt artifices & operarii, pretium laboris expectaturi, quamdiu vellet: ipsumque fabricæ pretium offerunt summi, infimique, certantque cum civibus coloni, & ut fuerit non exigua laborantium & pecunias comportantium multitudo; ea tamen magnis modis aucta est miraculo, quod ob raritatem & gratiam plurimum apud omnes valuit. Æstuabat cælum, & operarios ad querelas cum sudore cogebat, non sine minis cessaturos se ad unum omnes, nisi vinum Everhardus afferret, in multorum grandem sitim suffecturum, quæ lagenam paulò antè apportatam jam exsiccasset. Everhardus querulos, quantumvis ultrà pactam mercedem postularent, bono animo esse jussit. Itaque lagenam vacuum ad pedes Deiparæ abjicit; ipse in genua prostratus, omnibus inspectantibus, orationem expansis in crucis formam brachii orditur, & post breves preces lagenam, optimo impletam vino, quod Virgo misisset, operariis porrigit, quo querulæ asperitatem linguæ rigent. Neque hujus miraculi asserendi aptiores testes fuere, quam qui jurare poterant, & totam se prius vacuasse vinò legenam, & neminem fuisse, qui secundo par bibisset. Dulce præ cæteris portentum ad majora speranda populo gradum fecit. Labet afferre verba, quibus ipse Everhardus à Virgine petiit, & obtinuit, quibus quandoque opus erat, Ea roganti amico sic adnumeravit. Ego, inquit amice, quando deficiunt me necessaria, ad Virginem Mariam videlicet, Matrem Dei, Dominam meam & Cæli Reginam, flecto genua ad ejus clementiam & dico: O Domina mea! tu imperasti edificare hanc domum, ac nisi succurreris mihi, dedecusque unde vivere & supplere possim, ut jussisti, cogor, & necesse habeo, cessare ab eo, quod, te jubente, incæpi. Hisce precibus ad Virginem confidenter effusis statim cum ad solita revertor, dat area mea panem, cella vinum, fovea arenam, mundusque Operarios, qui grâtiis mihi ministrant, & certatim Dominae suæ servire contendant. Hæc ille. Sed ut ad historiam redeamus, quam illi à me nimis fusè narrari non querentur, qui Deiparæ negotia tractant, non ignari, se in Everhardo describi. Jam rerum Dominus Everhardus superatis cum carcere contumeliis omnem discusserat nubem adversæ fortunæ: cum ecce! Parochus Piesportensis Joannes Oronius Berncastellanus post liberationem carcere Everhardum, & statuam cum spe messis ablatam, nova bella molitur, apud Vicarium primò, deinde Capitulum Trevirensis, demique ipsum Episcopum Brixinensem, Cardinalem Cusanum, qui tunc cum potestate Nuncii Apostolici Rheno præfuerat. Is quia vera credidit, quæ Parochus confinxerat, vetuit Everhardo ulterius in fabricâ progredi intentato Anathematis fulmine. Everhardus hæc Virgini questus, à Cardinale veniam prostratus petit finiendi operis: sed coloni Oratione rationes Parochi fuere valentiores. Interea Cardinalis lethali morbo correptus, mali causâ cognitâ omnem

omnem Everhardo restituit potestatem & auxilium quoque, si convalesceret, promisit, convaleuit ille quidem, sed alio iterum morbo in lectum abjectus non ita multo post, dum Romam repeteret, obiit.

Parochus quoque oculos aperuit, quos illi hactenus spes auri clauserat. Matrōna, quam sacris Ecclesie ad ultimum certamen muniverat, asseveravit, se victuram, si ipse in templo nondum finito sacrificaret, & discedentem obtestata est mulier. Ita coactus in Altari (uti vocant) portatili SS. Missæ Sacrificium peregit Deum precatus his verbis (juvat ipsa, ut sunt, afferre) Optime Deus si in tuo æterno Decreto statutum est, Sanctissimam Matrem tuam hoc loco honorari, ostende id mihi hodierno die indigno famulo tuo manifesto indicio, & mox redde sanitatem per merita Sanctissimæ Matris tue ægotanti matrōnæ, pro qua missam dico, ut ex hoc aliud & ego sentiam de hoc loco, & meos etiam Parochianos aliter de tota re instruam. Dicitur, factum, nam perfecto Sacrificio mox ad Matrōnam reversus, sanam & valentem invenit. Itaque ipse primus Miraculi præco culpam suam cum lacrymis deprecatus est. Templum denique omni ex parte finitum Archi-Episcopus Trevirensis contra morem suum ipse anno 1440. dedicavit, tanto hominum concursu, ut aliunde à circumvicinis locis annonæ fuerit advehenda. Everhardus undecim annis iniquissimis Adversariorum conatibus laceratus, & fractus, annum non amplius unum supervixit. Atque ut Orbi quoque constaret labores cælo placuisse, Divini destinatione consilii Octava Septembris nascentis Virginis festo, mundo, cui dudum jam mortuus fuerat, valedixit, cæloque natus & illatus est anno 1451. Et sic ille loco citato, ubi quamvis de Monasterio aliquo Everhardico templo seu Basilicæ posteris annis adstruendo nullam omnino faciat mentionem, sciendum tamen est hoc ipsum esse illud, de quo Myræus de Canonicis Regularibus cap. 95. fol. 196. præmissâ historiâ fundationis seu primæ Originis ad finem ita scribit: Hanc Basilicam Reverendissimus Dominus Jacobus de Sirgk centesimus Archi-Episcopus Trevirensis presentibus pluribus Prælatibus in die Anuntiationis B. V. Mariæ anno Domini 1449. solemniter dedicavit. Everhardo autem anno 1451. in pace quiescente consentientibus & id desiderantibus Dominis fundi, inprimis verò Godefrido de Esch Ordo Canonicorum Regularium S. Augustini introductus est anno Domini 1456. Hi novum Chorū ædificarunt & anno Domini 1474. dedicari fecerunt. Structuras etiam utriusque ambitus & multorum ædificiorum erexerunt, & Basilicam majorem, quæ hodie visitur, antiquo dejecto ac destructo ad summum compleverunt, cujus Dedicatio facta est anno Domini 1502. In quorum omnium fidem & testimonium apertissimè faciunt, qui hodie dum passim circumferuntur Hexametri versus sequentes.

Si queris, Clausam quisnam construxerit istam?
Accipe quæ paucis referam tibi candide Lector!
Vir simplex Everhardus erat, quem rustica Mater
Edidit, & Divam docuit laudare Mariam,
Huic genitale solum fuit Esch sic nomine dictum
Exiguus pagus, sed non ignobilis ipse est,
Quem pia simplicitas presenti reddidit ævo.
Laudatum, & cunctis rarâ pietate sequendum.
Huic labor omnis erat campestris vomere terras
Scindere, & humanum manibus conquirere victum.
Interea in Divam Genitricem flagrat amore
Unde dolorosam Treviris sibi Virginis almæ
Comparat effigiem, pretioque & schemate parvam
Hanc trunco impositam crebris veneratur in agro
Obsequiis: Divam votis precibusque fatigat,
Unde Deo grata est Everhardus victima factus.
Inde ter in somnis monitus parvam extruxerat ædem,
Magnificam fabricam venturâ ætate futuram,
Hanc dictâ effigie, prout ipse volebat, adornat,
O mirum! Christi Mariæque superna potestas
Multa per hanc statuam subito miracula patrat,
Mox in confines rumor adspersitur oras,
Concurrunt populi, statuamque locumque frequentant.
Cælorum Dominam parvâ venerantur in cede,
Muneribusque locum replent, quis talia vidit?
Stat meditantibus simplex Everhardus, & imo
Pectore majorem pertractat ponere molem,
Structura erigitur, casa vilis surgit in altum,
Virgo favorizans cælesti munere sumptus
Providet, ac passim magnalia sacra patefcunt,
Hinc terræ Domini festinant esse Patroni,

*Magnates , Populique Duces , Comitesque potentes
Auxilium præbent , Everhardus sedulus instat
Intendensque operi crebras ad Sydera palmas
Tendit , & auxilium cælestis adesse Puellæ
Postulat , illa juvat , cumulant oblata fideles,
Ex his oblati Domus est hæc condita tota ,
In qua Augustini Superis nunc militat Ordo
Canonicus nived gaudens candentèque veste ,
Quam qui ferre volunt casti meminisse pudoris,
Munditiemque animi pariter servare , Deoque
Divæque intentâ famulari mente tenentur
Noctes atque dies , donec mens carne soluta
Albatas inter mereatur ovare pbalanges.*

Syllabus Antistitum

Sacræ Domûs Everhardæ - Clusanae.

I. Hermannus de Ruden postulatus ex Insula (quæ est infrà Confluentiam in Rheno itidem Canonicorum Regularium Cœnobium) anno 1456. in die S. Catharinæ Virginis , & ab Ordinario Joanne ex Marchionibus Badensibus Archi-Episcopo & Electore Trevirensi , confirmatus præfuit annis 18. & dum Cœnobium suum Congregationi Windesheimensi consociari seu incorporari fecit anno 1474. diem suum obiit sepultus Treviris apud S. Agnetem in claustrum monialium sui Ordinis, quarum ipse in Spiritualibus Rectorem & Commissarium egit.

II. Adamus de Petrâ itidem ex Insulâ Rhenana postulatus ubi priùs in temporalibus Oeconomum seu Procuratorem egit , uno solum anno præfedit , & è vivis abiit anno 1457.

III. Bertholdus de Monte Martis *Vir Sanctus* in tabulis appellari meritis in regimine provixit usque ad annum 1475.

IV. Joannes Endovianus , natione Brabantinus post 16. annorum regimen sat multa laude completum ordinatur in Episcopum Azotensem & Suffraganeum Trevirensis ; anno 1509. obiit.

V. Gerardus de Lippia electus anno 1509. post dignitatem Suffraganeatus, sæpiùs quidem oblatam , semper tamen constantissimè repudiatam , è vivis excessit anno 1525.

VI. Mathias I. Nobilis de Kremps , electus anno 1525. morte naturali decessit anno 1543.

VII. Nicolaus de Zellis , electus anno 1543. doctrina & humanitate singulari præcipuus Religiosos fascies cum plenitudine potestatis per omnia summè laudatus tenuit usque ad annum 1556.

XIII. Franciscus Nobilis à Pundenick , nec uno quidem anno honoratus antestitit , brevè mortuis accensus anno 1557.

IX. Petrus I. Ediger , electus anno 1557. præstitit usque ad annum 1581.

X. Petrus II. Wittlichius cognomine dictus , electus anno 1581. biennio solum inclaruit , & ad plures abiit anno 1583.

XI. Petrus III. Wintrick cognominatus , electus anno 1583. provixit usque ad annum Sæculi proximè sequentis sextum seu Christi 1606.

XII. Petrus IV. Nobilis de Presport electus anno 1606. terris devixit anno 1615.

XIII. Joannes Flemingh , electus anno 1615. diem suum obiit anno 1632.

XIV. Arnoldus Hirschfeld Prioratum Monasterii Dalheimensis jam suprâ nominati , simul & Everhardo Clusani dignè gessit usque in annum 1638.

XV. Simon Filzer electus anno 1638. inclaruit usque ad annum 1645.

XVI. Mathias II. Schue cognominatus , electus anno 1645. vitâ ac Prælaturæ suæ munere decessit , mortis temporalis victima factus anno 1673.

XVII. Mathias III. Wagener , electus anno 1673. post spontaneam resignationem suam anno 1681. factam ampliùs privatus vixit.

XVIII. Joannes Henbs.

EWICHENSE.

Seu, *Monasterium S. Salvatoris in Ewich* taliter proprio nomine suo nuncupari solitum de Congregatione Windesheimensi propè civitatem Attendorn intra limites Archi-Diœcesis Colonienfis , hætenus inter prospera & adversa sacro Ordini suo felicissimè servatum. Condidit autem istud anno 1413. Venerabilis in Christo Pater ac Dominus Joannes Schwaldi

Schwaldi secundus prior Monasterii Bodecensis, jam supra relati de Diœcesi Paderbornensi in Westphalia; de cujus tamen Ewichenſis Cœnobii hujus moderni ſtatu quicquam ampliùs iſthic referre vel invitos nos prohibet ulterioris notiæ carentia, à Canonicis hujus loci neceſſariorum documentorum communicatione nondum ſublata.

ETBINGENSE,

Seu alicubi etiam *ſbingenſe* dictum primùm Ordinis Monastico-Benedictini, ſubinde verò Canonico-Auguſtiniani Diœceſeos Pataviensis Venerabile Parthenæum, iſtud tamen de tempore & Authore primæ foundationis ſuæ nondum per nos inquiſitum; de quo eodem Eybingenſi Domicilio iſto, quod anno 1302. charitativè ſuſceperit Religioſas Conſorores è Cœnobio Bingenſi diſturbiò bellico fugatas refert Trithemius Abbas in ſuo Sponheimenſi Chronico ad prædictum annum ita legendus: *Gerardus Archi-Epiſcopus Moguntinus, Dietherus Archi-Epiſcopus Trevirenſis, Henricus Archi-Epiſcopus Coloniensis, & Rudolphus Comes Palatinus Rheni in unum oonjurantes, pacem inter ſe fœdusque perpetuum fecerunt, quod diſplicuit Alberto Regi Romanorum, undè cum magno exercitu inopinato veniens, Palatini primùm Regionem invaſit, qua vaſtata miſerabiliter ad deditionem eam coarctavit, deinde movens exercitum contra Archi-Epiſcopum Moguntinum, inter alia damna & incendia regioni illata, Oppidum Bingen, quod ad Jurisdictionem Eccleſiæ Moguntinæ pertinebat, obſedit. Moniales Cœnobii S. Ruperti præſato oppido ab alia parte Navi fluminis proximo, audito Regis adventu, omnes fugientes in ſbingen ſuſceperunt, retentis tamen privilegiis, reliquiis, clinodiis, & quidquid pro anguſtia temporis abducere potuerunt. Pace tandem publica memoratæ Sorores Religioſæ S. Ruperti redierunt ad propria, Eybingenſes verò Domicellæ, uti prius ſemper, ita & ampliùs de poſthac ſecurè perſtiterunt in antiqua ſtatione ſua, quoadusque demum nova hæreſis tum Calviniana, tum Lutherana totum ferè Palatinatum plusquam terribiliter infeſtavit; quocirca ſæpeſatæ Veſtales Eybingenſes nimio terrore percuſæ, quaqua tandem emigrantes, vel invitæ dimiferunt clauſtrale domicilium ſuum, quod dum pluribus annis omaino vacuum permanſit ac deſolatum, loci Ordinarius illud inhabitandum conceſſit Canoniſſis Auguſtinianis, nuper è ſuo itidem Palatino Clauſtro S. Petri prope Cruſenacum ejeſtis & fugatis; quod factum eſt anno 1570. de quo vide ampliùs infra in deſcriptione Parthenonis Moguntini ad S. Agnetem.*

EYSTADIENSE,

Seu *Eyſtettense*, item & *Ayſtettense* taliter ab eâ, cui ineſt, cognomine Civitate ad Almonium (vulgò *Altmühl*) fluvium in Norico Cathedrale Collegium, atque iſtud inter duodecim conſimilia Metropolitanò Moguntino ſubdita, præ reliquis primarium antiquioribus illis ſæculis primum Epiſcopum habuit S. Wilibaldum natione Anglum, die 7. Julii Sanctorum factis adſcriptum; de quo Conſtantine Ghinius in Natalibus SS. Canonicorum eodem die in terminis enarrat ſequentia: *in Saxonia S. Wilibaldi primi Eyſtettensis Epiſcopi, qui una cum S. Bonifacio laborans in Evangelio multas gentes convertit ad Chriſtum, qui filius S. Richardi & S. Bonæ, & à S. Bonifacio Epiſcopo Moguntino & ipſe Epiſcopus conſecratus cum fratre ſuo S. Wunibaldo ex Angliâ in Germaniam veniens, cum aliis Apoſtolicis Viris ad prædicandam fidem Chriſti primò Trajectum appulit, ubi & ipſe & alii Verbi Dei Cooperatores aliquandiu in primitiva Friſiæ Eccleſia Canonici & Prædicatores reſederunt. At cum in circumjacentes Regiones ad Infideles mitterentur, S. Wilibaldus in Orientalem Franciam venit, & reſedit Eyſtettensis Epiſcopus, & poſt multos pro fide ſuperatos labores, ad multorum converſionem, multis miraculis clarus quievit in pace circa annum Domini 731. &c.* Ex quibus verbis apparet, quòd ipſe S. Wilibaldus, ut & alter S. Wunibaldus Germanus frater ejus, aliquando ſaltem tempore, tenuerint Inſtitutum Regulare, quale S. P. Auguſtinus in ſua inchoavit Eccleſia Hipponenſi, & alii Viri ſancti, ſeu Chriſti Apoſtoli in alias tranſplantarunt Orbis partes, ducto ſic argumento: Quicunque agunt vitam juxtà Profeſſionem & habitum Canonicorum Regularium, rectè dicendi ſunt Canonici Regulares; atqui SS. Wilibaldus & Wunibaldus egerunt vitam juxtà Profeſſionem & habitum Canonicorum Regularium, ergò rectè dicendi ſunt Canonici Regulares; major clara eſt ex terminis, minor patet, quia uterque Sanctus reſedit in Monasterio Cathedrali, in quo vivebant ambo, ut Canonici, qualiter expreſſè monſtrat vita Ipſorum, nec non & multi Authores irrefragabiles, & historiographi fide omninò digniſſimi in terminis referunt. Fundamenta non contemnenda ſuppeditat Anonymus noſter Pariſienſis Diſquiſit: de Ordine Canonico fol. m. 166. de Cathedralibus Germaniæ Eccleſiis in communi hæc ponit: *Quod ſuperest de Eccleſiis Germaniæ primariis, atque Pontificalibus, ubi Monachi ab initio pro Canonicis inſtitutos ſe eſſe putant, cogor ſigillatim dicere, ut ne aliquis, ipſorum Monachorum gratiâ, aliud ex alio colligat, ad Canonici Ordinis imminutionem.* Ad particulares deinde quaſdam Eccleſias deſcendendo, nominatim

de Eystettensi mox fol. 173. habet sequentia: *Censui aliquando Willibaldum Episcopum, cum Eystettensi hac tota erat Regio ad vastata, in Monachili Cœnobio constituisse, perinde ut in Abbatia Laubiensi constitit Beatus Ursmarus, in functoria tantum prædicatione sacratu Episcopus. Verum re diligentius expensâ didici, ne hoc quidem simpliciter concedi posse. Nam Sanctimonialis B. Willibaldi Laudatrix & consanguinea, præterquam quod Sancti Episcopi jam mortui Clericos & Monachos, alios ab aliis planè distinguat, Ecclesias quoque diversas utrisque non obscure assignat Sanctus Bonifacius, inquit, illac tradebat Sancto Willibaldo Regionem (Eystett) quæ adhuc tota erat vastata, ita, ut nulla domus ibi esset, nisi illa Ecclesia S. Mariæ, quæ adhuc stat ibi minor, quam alia Ecclesia, quam postea B. Willibaldus ibidem construxit. Porro hanc S. Mariæ Ecclesiam, de qua ad Monachos non pertinet, B. Willibaldus simul cum Diaconis & Clericis suis incoluit, tum eo tempore, quo Presbyteri officio functus est, tum initio Episcopatus sui. Quippe jam sacri Episcopatus gradum acceperat, cum in loco, qui dicitur Eystett, Monasterium construere incipiebat, inquit cœva Sanctimonialis. Quodsi postea Sanctus Antistes Monasterium à se constructum Eystetti incoluit, non continuo Sedem Episcopalem, & Clerum ab Ecclesia Sanctæ Mariæ transtulit in Ecclesiam Monachorum. Episcopi Laubienses, etsi inter Monachos in inferiori Monasterio libentius manerent, habebant insuper quoddam in loco edito Monasterium, ubi Clerici Canonici manebant à Monachis distincti, Clericalibusque vacabant officiis. Episcopatum Eystettensem à Willibaldo tandem in eâ institutione formatum puto, sic tamen, ut Clericorum Ecclesia fuerit Monachili Basilica prior atque antiquior. Denique hoc etiam dato ac posito, quod Willibaldus simul Canonicos & Monachos in novo Monasterio Eystettensi collocasset, nihil inde tam magnificum ad decus & honorem Ordinis Monastici concludi posset, quando ne tum quidem hoc negandum foret Ecclesiam Eystettensem, Willibaldo Monachorum Patrono vixdum mortuo, ad Canonicos fuisse vindicatum. Adelbertus Abbas Gerbohum Eystettensium Antistitem secundum accusat, quod cum Sancti Willibaldi filius esset, in Monasterio Heidenbeimensi Canonicos constituerit oblitus Religionis, quam S. Wunibaldus cum Sorore sua Sancta Walburga ex consensu præceptoque S. Willibaldi Fratris sui Episcopi sanctissime inchoaverant intra fines Diœcesis Eystettensis. Non videtur mihi talis Episcopus Monachos pro Canonicis Cathedralibus habuisse. Hæc ille loco cit. Audiatur Gretferus S. J. scriptor ac in specie rerum Eystettensium sedulus Indagator. Sanctus igitur Willibaldus, inquit cap. XXIII. in Vita S. Wilib. Infulis decoratus talem se exhibuit, ut ab omnibus amaretur, & accedens ad locum deputatæ sibi sedis, intellige Eystett, qui erat locus horrendæ ac magnæ solitudinis, cepit Eremum excolere, nemus succidere, succisum eradicare, & super ripam fluminis, quod Almonium (Altmül) vocatur MONASTERIUM fabricavit; & REGULARI VITÆ rationabilisque obsequii CLERICOS congregavit . . . ubi quanta, Monasterio constructo, se ipsum abstinentia maceraverit, quantasque usque ad vitæ suæ terminum ad amorem cælestis Patriæ, verbis & exemplis accenderit, quove virtutum nitore refulserit, nullus enarrare prævalebit.*

EYSTETTENSE II.

Parthenium quondam Regularium Canonissarum Collegium, quod antiquioribus sæculis ibidem constituisse notus Anonymus Hasenrietanus apud R. P. Jacobum Gretferum Soc. Jesu in Catalogo Episcoporum Eystettensium ad Heribertum decimum quintum Cathedralis Ecclesiæ Episcopum vel paucis ita meminit: *Item Monasterium S. Walburgæ per D. Leodegarian (Comitem de Lechsgmudi) inchoavit (idem Heribertus antè dictus) & Monachas, cum prius essent Canonice, instituit. &c.*

EZINGENSE.

Seu Monasterium Beatæ Mariæ Virginis in Ezingen taliter antiquitùs nuncupari solitum in Metropolitana Diœcesi Bremensi conspicuum, etsi de tempore & Authore primæ foundationis suæ haud amplius inquirendum, primum Ordinis S. Benedicti Parthenæum, subindè verò labentibus annis ad Ordinem Canonicorum Augustinianorum, & ejusdem Venerabilem Congregationem Windesimensis translatum, tandem sub decursum sæculi decimi sexti à Popularibus heterodoxis violenter occupatum & penitus eversum; de ejus consummatâ quoad statum Religiosum immutatione, & subsecuta ad Alumnos Windesimensis translatione sæpè citatum Joannis Buschii Chronicon lib. 1. cap. 42. prostat in hæc verba legendum: *Monasterium Capituli Beatæ Mariæ in Ezingen partibus Ostfrisiæ Bremensis Diœcesis ex prima sui fundatione Cœnobium Sanctimonialium nigri Ordinis S. Benedicti, quæ propter vitam earum dissolutam, & regularis vitæ negligentiam, ad magnam temporaria Frisæ illius Capitaneus nomine Wilhelmus, apud omnes benè audiens Venerabili Capitulo nostro scripsit Epistolas, ut idem Monasterium cum omnibus attinentiis suis dignaretur assumere ac Fratres sui Ordinis ibidem collocare. Ipse enim de Patrum consilio paucas ibidem relictas Mulierculas Moniales vetulas, alio in loco ibi propinquo ipsis in simul deputando, de bona ipsarum voluntate, modi-*

ad habitum provisione, facillimè contentaret. Cujus Legatio anno Domini Vigesimo Patri Henrico Loeder in Northorn Priori à Capitulo fuit commissa. Qui zelo fervens animarum Deo lucrandarum, iter aggressus, locum invenit spatiosum pro multitudine Fratrum Deo servire cupientium satis aptum. Monialium ergò prædictarum provisione benè prædisposita, rem retulit ad Capitulum, à quo cum Collega suo in Thabor Priore plenam suscepit auctoritatem, cuncta cum dicto Monasterio ordinandi, faciendi, & disponendi, sicut pro ejus plenaria Reformatione sibi videretur expedire. Hujusmodi igitur potestate Venerabilem Patrem Arnoldum Huls Donum suæ Professum, multorum postmodum Ordinis nostri Reformatorem futurum, adstatim in Rectorem ibidem præfecit, Fratres Chorales & Laicos, probitate vitæ pro informatione aliorum idoneus & agriculturæ labore illi adjungens: qui non modò Aesalorum Frisonum perpeffi sunt vexationem, & pestilentiam plurimum in se grassantem, ita ut plures eorum, quos ibi adunaverat, è medio sublatis ad regna præmitteret caelestia. Idcirco tam multas & graves in principio ibidem sustinuerunt inimici tentationes, quia timor, quem timebat, ipsi evenit Diabolo, quia multa exinde millia animarum ex ore Leviathan in hoc loco, & ex hoc loco ad regna præparantur aeterna; ait enim idem Pater Arnoldus, certum esse signum profectus sancti negotii & boni Operis, idque Deo complacere, & inimico displicere, si in sui initio plura sibi acciderent adversa. Et vix unquam bonam habituri progressum, quibus in initio prospera semper occurrerent. Denique nunc habet in Ezingen, & in grangiis sibi unitis circa ducentos Fratres, & Laicos, qui omnes Domino die ac nocte deservirent, plurimæque Ordinis nostri & aliorum Monasteria, Sororiumque Regimina per eos sunt instituta, seu in melius reformata. Capitulum igitur nostrum Generale hæc de illo præsumens, dictum Monasterium in suam Coloniam libenter accepit &c. Ita Joannes Buschius in Chronico lib. 1. cap. 42. fol. 184. de recensito hoc Ezingensi celeberrimo quondam Congregationis Windesimentis Monasterio, quod Auberto Miræo de Colleg. Reg. cap. 13. Campus Beatæ Mariæ nuncupatum, demum anno 1568. quocunque demum fatò Religiosis Canonicis ademptum, Ecclesiæ Gröningensi in Frisia occidentali, in novam Cathedralè sublimatæ, in dotem fuisse superadditum, seu mensæ Episcopali cum queisvis attinentiis suis incorporatum, adstruit Pennottus in Histor. tripart. lib. 2. cap. 33. num 6.

Littera F.

FALCKENBERGENSE,

Seu à Casparo Bruschio de Episcopis German. Tom. 1. cap. 11. in Conrado hujus nominis secundo, aliàs ordine Successionis vicesimo nono, Principe & Episcopo Hildesheimensi *Franckenbergense* nuncupatum, venerabile quoddam de Ordine Canonico-Augustiniano Sanctimonialium Cænobium propè Goslarium (quæ est Urbs inferioris Saxonix, libera & Imperialis, in Ducatu Brunsvico-Wolfenbütelano, sub limite Diœcesis Hildesheimensis, comprehensa) quondam ante tempora scilicet Religionis Orthodoxæ in partibus istis transmutatæ Religioso Statu suo constantissimè perduravit. Condidit autem Parthenium Cænobium istud de propriis impensis suis Conradus, ut supra dictum est, hujus nominis secundus, ordine successione verò vicesimus nonus Supremus Ecclesiæ Hildesianæ Pastor & Episcopus, ab anno 1221. usque ad annum 1245. in pastorali munere suo præclarus. Idem postmodum post liberam ac spontaneam officii sui cessionem seu resignationem anno 1245. factam, in Schonhovienfi Monasterio propè Heidelbergam, notam inferioris Palatinatus Urbem, Ascetin Cisterciensis Instituti professus, ac demum ibidem exacto triennio in Domino mortuus, & sepultus.

FALDERENSE

Collegium Canonorum Regularium sub Climate Aquilonari intra fines Archi-Diœcesis Bremensis præcæ ætate fuit omninò florentissimum, idemque pro tunc *Novum Monasterium* appellari solitum, eique recens fundando prius Author fuit S. Vicelinus Episcopus Aldenburghensis, teste Kranzio in Metrop. Saxonix lib. 6. cap. 4. in hæc verba legendo: *Vir Deo deditissimus* (Vicelinus antedictus) incomparabili æconomix studio lucrandarum Deo animarum magna instantia Verbum vitæ in Faldera (quam ipse postea ædificato in ea parte Monasterio *Novum Monasterium* appellari fecit) prædicavit, cum illa ab Archi-Episcopo (qui fuit Fridericus inter Metropolitanos Bremenses hujus nominis primus anno 1123. terris emortuus) commendaretur Viro terræ primario Marquardo. &c. Item infra cap. 18. *Et tempore* (sub initium sæculi duodecimi) *Thietmarus Vicelini quondam discipulus, relicto Decanatu Bremensi, devovit se Falderensi Collegio, qui destinatus Hagerstorpe transmigrationi novæ*
 Tom. IV. Cann. Regg. Origines. C c magno

magno fuit solatio, vir utique in Spirituali conversatione summæ perfectionis; Vicelinus quoque novellæ Ecclesiæ, sibi commissæ solers Curator, omni studio peregit, ut Ecclesiæ oportunitis locis edificarentur providens eis de Faldera tam Sacerdotes, quàm reliqua necessaria.

Cæterùm Cænobium isthoc pro Canonicis Augustinianis primitus fuisse fundatum, argumentum satis efficax nobis suppeditat tabella, parieti templi Bandersholmenfis (quò Falderense Cænobium translatum fuisse suprâ diximus in littera B.) infixa, in qua sequentia leguntur formalia: *Ibidem* (Falderæ scilicet) *Monasterium Canonicorum Regularium instituit*, S. Vicelinus: quod quidem etiam rationi valdè est consonum, ex qua convenienter judicamus, S. Vicelinum in Faldera idem institutum plantasse, cujus amore Bremensem Ecclesiam deseruit, hanc autem idcirco deseruisse, ne habitum cum Regulâ S. Augustini, à Canonicis Bremensibus tunc temporis abjectam, pariter abjicere cogereetur, ut pluribus suprâ *V. Bremensis* deduximus. Quàm plurimis Cænobium hoc olim floruit Viris, tum sanctitate, tum doctrina, zeloque Apostolico ter inclytis, quorum res præclare gestas, hinc indè à probatis Historicis obiter tantum & dispersim attactas, in unum collectas, ad Canonici Ordinis splendorem hic subjecimus. Primus itaque horum omnium est S. *Vicelinus* primus hujus Cænobii Auctor & Fundator. Natus is est in Querenhamelen, mansitque aliquamdiu in arce Euerstein cum Matre Conradi, inde invidia Sacerdotis per Statium in Achilleide disturbatus est. Requisivit enim ex eo, legeritne Statium in Achilleide, proposuitque illi versum ex Poëta, quem cum expedire non posset, erubuit, abiitque Paderbornam, & ibi sub Hermanno docente apud Ecclesiam, vigilantibus litteris incubuit. Equidem pro illa ætate necdum crebrescentibus per Christianum Orbem universalibus illis litterarum Gymnasiis, apud Ecclesias Cathedrales Magistri habebantur: qui singulari diligentia non modò rudimentis, sed etiam altioribus doctrinis incumberent. Dedit autem illi Dominus intellectum, & cor docile, neque verò tam lectione quàm oratione profecit, quantum verò incumbere litteris tantum alternantibus horis in Religione per devotionem crescebat. Sanctorum exempla sibi, vitæque præsidio semper invocabat, præcipuè devotus Divo Patri Nicolao, in cujus festivitate dum socios ad Ecclesiam & Oratorium S. Brigittæ invitasset, Vespertino & Matutino Officio solemniter expletis, Angelicæ voces à quibusdam auditæ sunt psallentes juxta morem Cleri Responsorium *Beatus Nicolaus jam triumpho potitus*. Inde defuncto Confessore Christi Ludolpho de Feulo, sub Friderico Archi-Episcopo ad Ecclesiam Bremensem vocatus est, ubi quod didicit, docere cepit, ut Magistri sui Coadjutor in erudiendis se minoribus fieret. Postea cum quodam Juvene Thietmaro perrexit in Franciam studuitque sub Magistris Rudolpho & Anselmo. Tribus igitur annis in studio transactis reversi sunt: Thietmarus Bremæ fit Canonicus Vicelinus Magdeburgi ad Nortbertum veniens Archi-Episcopum, fit Sacerdos, à quo ad Alberonem Bremensem Antistitem rediit. Non est autem visum satis, ardentissimo homini docere Christianos, sed altius Ministerium cogitavit in obsequio Christi: nam Rodolphum Hildeshemensem, & Qudolphum Verdensem, Canonicos adscitos socios desumpsit in peregrinationem pro Christo, contuleruntque se in gentem Wandalorum, quæ vicina Saxonie sæpè quidem recepit Verbum Dei sed statim rejecit. Adierunt verò in veteri Lubica Henricum ejus gentis Principem, virum Christianum, sed qui novo Principatu populum, novâ Religionem noluit exasperare, rogantes, ut ejus permissu Verbum Dei prædicarent, non negabat ille, quod suâ sponte fieri semper optabat. Habuit igitur eos magno & honorato apud se loco, permittens illis Ecclesiam suam, quam frequentabat; illi ergò instituto operi quàm diligenter servierunt, & ubi miserante Deo rem in suis manibus crescere cernebant, petita ad tempus venia, de rebus suis acturi, revertuntur in Saxoniam, ut indè liberius & ferventius instarent officio, ac sacro Ministerio, redeuntes autem in idipsum, repererunt Henricum emigrasse, filios autem illius adolescentiores, minus intendere Religioni, magis autem tutando invigilare principatui.

Eo autem tempore Adalberto Bremensis Ecclesiæ Pontifex, qui anno 1123. Friderico successerat, Diœcesin suam, prout vigil erat, visitabat, qui trans Albiâ veniens in Mietendorp, quod nunc oppidum Thietmarsæ, Meldorp vocant, descendit, ibi homines de Faldera divini Verbi prædicatorem sibi ab Episcopo donari rogant, sciens Archi-Episcopus fervens in opere Dei Vicelini, qui cum ipso tunc erat, propositum, illis ipsum assignavit, & attentius propter barbariem Wandalorum commendavit, præcipuam curam illius imponens Marquardo Viro primario. Vicelinum itaque Holfati ubi impetrarunt, profecti, alacres ad sua redierunt. Prædicavit autem instanter, & ad frugem vitæ melioris, jam quidem Christianos, sed frigescentes, perduxit. Id loci in Faldera nimirum, novum etiam Monasterium erexit, fratribusque (quos Cann. Regulares vocamus) implevit, religiosèque illos gubernavit. Audientes verò postea profectum

ejus

ejus hunc eximium legationis Socii, adjunctis sibi aliis, Vicelinum denuò adierunt, ut eidem lucro animarum vigilantius intenderent, erant autem hi, Ludolphus, Eppo, Lutmundus, Folcardus, Sacerdotes omnes, mercedem in vineâ Domini laborantium cum illo accepturi. Post hæc videns Vicelinus Sacerdos, quia Princeps Wandalorum humanius se gereret ergà Christicolas, accessit eum, & innovavit apud eum paternæ promissionis cæptum, impetratôque Principis favore, misit in Urbem veterem Lubeke, venerabiles Sacerdotes Ludolphum, atque Folcardum, qui benignè recepti à mercatoribus, habitaverunt juxtâ Ecclesiam, sitam in colle, qui est è regione urbis trans flumen. Rugiani autem Wandali, quòd inimicarentur generi Godscalci Principis, quem ipsi cum cæteris oppresserunt, factò agmine per mare transcenderunt Travenam, Lubicámque veterem aggressi, oppidum cum arce suâ demoliuntur, Sacerdotes autem tandiu perstitērunt, donec hostibus per unam Ecclesiæ januam irrumpentibus, per aliam vix elaberentur, & ad Falderam refugerunt. Cùm ita in hunc modum turbida essent tempora, ut jactum semen Deo fructicare non posset, Vicelinusque Dei Sacerdos zizania præter spem super excrefcere cerneret, adiit Imperatorem Luderum (Lotharium vocant Itali) in Bardewico tunc agentem, exposuitque multos conatus exducendi Christianismi in Wandaliâ esse frustratos, non nisi in manu forti cessurum populum, esse oportunitissimum locum muniendæ arcis in terrâ: quæ si firmaretur, sub jugo posset populus contineri. Misit Imperator, qui specularentur, placuit locus editissimus, jubet convenire gentem Wandalorum omnem, quæ Saxonibus pareret. Venerant Wandalorum Primores, jubentur operas partiri, ad arcem inibi firmandam, tunc inter se collocuti Wandali alter ad alterum, quis, inquit, Imperatori prodidit locum illum? ego tibi auguror, ex hac arce in omnem Wandaliâ gravissimas nobis gentique nostræ excursiones imminere. Ad quam vocem quidam eorum: video, inquit, homuncionem recalvum Imperatori adstantem (Vicelinum autem demonstrabat) ille nobis malum hoc invexit. Firmatur arx in monte, noménque sortitur, ut *Mons Victoriæ*, hoc est linguâ nostrâ, *Segeberg*, diceretur, cùm pridem esset illi nomen Aiberch. Quam Imperator cuidam Hermanno ex suis Ministerialibus commendavit, Ecclesiâque ad radicem montis jussit extrui, quam unâ cum Lubecensi commendavit Vicelino. Is autem curator solers legationis sibi credicæ idoneas Evangelio personas ad opus sacri Ministerii concivit: Ex quibus Ludolphum, Hermannum, Brunonem in Lubecke constituit: Lutmundum cum cæteris in Segeberg. Iste Lutmundus postea factus est Præpositus in Hefslinge, & Claustrum transtulit in Zevenam locum, quo etiam nunc manet; qui Conventus olim habuit insignes Abbatissas, quarum novem sepultæ in Hefslinge memorantur; nunc verò solum est Prioratus. Obitus deinde Imperatoris Lotharii, sive Luderii, & assumptio Conradi Suevi res quoque harum partium perturbavit. Nam Conradus Rex est passus præesse unum duobus Ducatibus, Saxoniam, ademptam Henrico Bavaro, dedit Alberto, nomine Ursò Marchioni de Brandenburg, qui & ipse nepos erat Magni Ducis Saxonie, ex altera filia. Is Albertus postea Holfatiam commendavit Henrico de Badwide Comiti illi, qui etiam arcem Segeberg occupavit, Hermanno, quem Luderus præfece- rat, jam mortuo, pulsus cæteris, qui obitare videbantur. Quo etiam tempore Pribislaus, Wandalorum Princeps, nactus temporis oportunitatem, cùm videret Principes Christianos inter se collidi, factò impetu, suburbium Segeberge evastavit, Oratorium incendit. Ex Fratribus quosdam, cùm pertinaciùs sacra tuerentur, gladio percussit, alii fugerunt in Falderam. His ita peractis Vicelinus Pater iterum cernens opus Diaboli prævalere, Christi honorem posthaberi, ingemuit, orationibusque & lacrymis intentus, cum Fratribus hoc armatorum genere interim militabat. Ad annum autem MCXL. Vicelinus quoque prædia recepit sua adjutorio Comitis Adolphi, quæ Imperator Lotharius ad usum Monasterii, & subsidia fervorum Dei non longè à Segeberge donavit. Visum fuit verò esse ex commodo Fratrum propter tumultus, ab Arce, & crebras conventiones Militarum, Monasterium in proximo Villagio, quod Sclavonicè Cufalina, Saxonice verò Hagerstorpe dicitur, fundare, & Ecclesiam nihilominus in memorato loco relinquere. Misit Vicelinus Folcardum Sacerdotem cum industriis viris, qui Oratorio & Claustralibus officinis exædificandis operam darent, maneret tamen prior Ecclesia ad radicem montis in Segeberg. Eo tempore Thietmarus, Vicelini quondam discipulus relicto Decanatu Bremensi se devovit Falderensi, Canonicorum Regularium Collegio, qui destinatus Hagerstorpe, transmigrationi novæ magno fuit solatio, vir utique in spiritali conversatione summæ perfectionis. Vicelinus quoque novellæ Ecclesiæ sibi commissæ, solers curator, omni studio peregit, ut Ecclesiæ oportunitis locis ædificarentur, providens eis de Faldera tam Sacerdotes quàm reliqua necessaria.

Porro ad annum M. C. XLIX. Hartwicus Bremensis Pontifex cum cerneret, antiquam Matrem Hamburgensem Ecclesiam veteri Legationis honore destitutam, institit

ab aliâ parte religionem propagare: præfertim ut multis ex paganismo Wandalis ad Christum, operâ Vicelini Prædicatoris strenui, conversis consuleret, Ecclesias olim per eam gentem demolitas, renovavit, Aldenburgensem, Mæcklenburgensem & Raceburgensem. Aldenburgenfi igitur, quæ prima fuit & duarum Mater Ecclesiarum, accitum Venerabilem Sacerdotem Vicelinum, sedi consecravit Episcopum, cum jam esset ætate provectus, & mansisset prædicans per Holfatiam & Wandaliâ annis 30. Hujus verò Sanctissimi Pontificis præclara opera in nostrâ Wandalia lib. 6. cap. 26. pro magna parte explicuimus (verba sunt Kranzii,) sed unum, quod sanctitatem ejus contestatur, ibi præteritum commemorabitur hoc loco. Virgo quædam Imma nomine, graviter hoc tempore à dæmonio vexabatur, & ad Vicelinum perducta est, qui cum interrogaret ex Spiritu, cur vas incorruptum temerare præsumpsisset, respondit, quia tertio me offendit. In quo, ait ille, te offendit puella? quia, inquit, negotium meum impedivit: bis enim transmissi fures ad perfodiendam domum, sed hæc juxta ignem sedens, clamore suo eos absterruit: Nunc quoque legatione Principis nostri in Daniam functus, videns hanc in via, tertio offensus, in eam sum devolutus, sed cum Vir Dei conjuraret eam, ait, cur propellis paratum ultrò egredi? jam enim abibo ad proximam villam, visitaturus Sodales meos, qui illic latent: hoc enim in mandatis accepi, priusquam in Daniam proficiscar. Quod tibi est nomen? rogat Vicelinus, aut qui socii tui, vel cum quibus habitant? ego, inquit, Ruffinus vocor, unus sociorum meorum est cum Rotefto, alter cum muliere quadam ejusdem oppidi, hos hodie visitabo, cras priusquam Prima pulsata fuerit, huc valedicturus revertar, & tunc in Daniam proficiscar. Et hæc dicens egreditur, & Virginem dimisit. Jussit eam Vicelinus refici, & crastina ante Horam primam reduci ad Ecclesiam, quam cum manè parentes ad Ecclesiam ducerent, priusquam limen calcarent, Prima pulsari, & virgo cæpit vexari; nec tamen prius Vicelinus abstetit, quàm idem spiritus potentiâ Dei fugatus abscessit. Roteftus brevi maligno spiritu correptus, laqueo semetipsum strangulavit: in Daniâ quoque occiso Rege perturbatio gravis erupit, adeò ut oculis probari potuerit, magnum ibi Diabolum advenisse in afflictionem gentis illius. Vicelinus autem his atque aliis sanctitatis præcipuè pollens testimoniis, ad Episcopatum Aldenburgensem meritissimus provehitur, quem tenuit per annos quinque. Medium verò temporis hujus vix peregit incolumis, reliquum verò in gravissimâ Paralyfi, mirabili probamento patientiæ ejus, & evolavit anno Christi 1154. (pridiè idus Decembris tumulatus in suâ Falderensi Ecclesia, præsentè Raceburgenfi Episcopo, postea inter Sanctos relatus, ut Henricus Pantaleon in libro de Viris illustribus Germaniæ ex lib. 4. cap. 15. Wandaliæ Kranzii addit) multis clarescens miraculis, & ante & post mortem, nec cessant in hodiernum mirabilia, quæ per merita illius dignatur operari solus Sanctus Deus noster, de quibus pauca diximus in nostrâ Wandalia, quæ etiam in diebus nostris apparuerunt. Hucusque Kranzius in Metropoli & Saxonia.

Beatus Thietmarus Sancti hujus Vicelini Wandalorum Apostoli, & Aldenburgenfis Episcopi Adjutor fortis & dulcis, consolatorque in omni adversitate & labore, imò Vir incomparabilis, hoc testimonium Helmoldi jure apud Kranzium in Wandalia sua meretur, ubi sic de illo: Erat Thietmarus in omni conversatione suavissimus, omni semper honore prosequendus, neminem suo tempore visus est habere comparem. Ut autem de vitâ ejus quiddam vel breviter, summatimque perstringam, ante conceptum Matri sanctæ revelatus, ab ipsis cunabulis mancipatus est Altaris ministerio, commendatusque bono Magistro discipulus optimus, perseveravit in disciplinâ usque ad viriles annos, discipulus Vicelini in Brema, Socius in Francia, sustinuit jugum Magistrî cum patientia. Post reditum autem ex Francia, cum abiret Vicelinus in Wandaliâ veluti sublato pædagogo, relictus est sibimet. Qualis igitur apud Bremam in regendis scholis, qualis fuerit in Decanatu, dixerint Bremenses: Hoc nobis commemorasse satis sit, quia post digressum ejus ad Holfatos lumen subductum sensit sibi Bremensis Ecclesia, idque voce suâ Brema contestatur. Translatus ergò in Falderam ob melioris vitæ desiderium, magnum attulit gaudium de suâ præsentia D. Vicelino, sed & omnibus, quos angulus iste horroris & vastæ solitudinis continebat, nova quædam facies est exorta de tanti hospitis adventu. Post aliquot annos dilatante Deo fines Ecclesiæ missus Cusalinam (quæ & Hagerstorpe) incolis novæ habitationis magna per eum accessit consolatio. Captivis enim & dispoliatis tantâ pietate condoluit, ut largitatis ejus magnitudo vires domûs illius longè exsuperaret. Inter orandum autem & legendum aures ei semper vigilabant ad ostium suspensæ, si peregrinus, si egenus quispiam adesset. Ejus autem incredibilis miseracionis singulare supra ostendimus documentum (quod sic se habet: lib. 4. cap. 4.) inter hæc autem Vicelinus Christi Sacerdos nihil omisit assiduis precibus apud Deum, curis apud homines, ut rectè procederent omnia: pauperes aluit multos, quos proxima vastitas fecit plurimos, ad portas enim Monasterii novi jacebant quotidie,

exsaturari de micis Fratres, quantum poterant, eleemosynis institere. Admirabilis in ea re Thietmarus, qui illa largitate erogabat, ut proximè ad inopiam cæteris vergere Monasterium videbatur. Provisores ob eam rem clausa illi omnia habuerunt. Quid faceret Vir misericordium? ejulatum pauperum non sustinuit, circuibat horrea, loca pridem vacuata, ut penora cuncta, siquid fortè superesset in consolationem miserorum.

Reperit, quod mortalis nemo posuerat, erogabat largissimè cunctis stupentibus, undè essent, quæ ille inter pauperes distribueret. Renovata sunt vetera Heliæ prodigia: ille cunctis præbebat alimoniam, Monasterio interim nihil decedebat. Reverebatur (sic pergit infrà suo loco) eum Comes Adolphus, quamvis redargueret culpas ejus, nec parceret delinquenti. Cordis enim duritiam, quam præferebat Vicelino Pontifici venerabilis iste Sacerdos, adhibitis verborum emplastris suaviter emollivit. Et licèt omne medicamentum altior avaritiæ morbus evicerit, audito tamen eo, multa faciebat, sciens eum Virum justum & Sanctum. Expletis ergò in hac terra annis decem, infirmitate corripitur absente Vicelino, & apud Martipolim posito. Quum ergo fratres lecto ægrotantis assidentes, spem recuperandæ sanitatis illi prætenderent, ille cum magnâ recusatione ajebat: Nolite Fratres mei charissimi præsentis vitæ dilationem inaniter mihi repromittere: nolite spiritum meum de peregrinationis fatigio ad Patriam tendentem ejusmodi verbis affligere; Ecce sunt jam anni decem, ex quo vitam meam sub hujus Professionis titulo protrahi rogavi, & exauditus sum; nunc tandem requies laborum oranda est, & confido de solitâ pietate Dei, quia nec hac petitione frustrabor. Augebantur ergò torciones vitalium, scilicet defectione corporis vigor interioris hominis emarcuit. Compertum est in eo illud Salomonis, fortis est ut mors dilectio; flumina & venti non potuerunt extinguere eam. In moriente ergò vivebat charitas, quæ in exhausto corpore integrabat affectum, præbentem Fratribus solatium de mærore, consilium in rebus ambiguis, morum ædificationem imprimementem cordibus amicorum novissima quædam valedictionis vestigia nunquam abolenda. Sed nec immemor dilectissimi Patris sui Vicelini, orabat intimè, vias ejus à Deo dirigi, per hunc sibi viam salutis, & spem regni patefactam multoties congratulans. Venerunt ergò ad ægrotum fraternâ sollicitudine Prior Falderensis Ecclesiæ, Eppo, & Bruno Sacerdos; & post visitationis obsequium exhibuerunt ei sacræ Unionis Ministerium. Quo venerabiliter percepto, participatione nihilominus vivifici Corporis Domini communitus, perseverabat in gratiarum actione. Nocte igitur, qua vigilia Pentecostes obvenerat (hoc est 16. Calendas Junii) pervigil in oratione, precibus invitavit Angelos, suffragia sanctorum interpellavit omnium, jamque recedente anima adhuc movebatur in oratione lingua in laudis confessionem. Hæc interim ad verbum de eo Viro sunt nostri Helmoldi (inquit Kranzius) testimonia, quæ eo posui consilio, ut videas posteritas, quibus tum Viris terra floruerit. Hujus ergo Ven. Sacerdotis, pergit Kranzius, transitum longè antè prædicere solebat Ludbertus frater, qui militiam hujus sæculi servitute Dei commutaturus, cum famulo Dei Thietmaro pauperum, qui erant in Hospitali curam gessit. Hic tempore quodam visitans Falderam, vultum prætendit solitò tristiorum atque lacrymis suffusum. Interrogatus autem causam mæstitiæ, respondit meritò se tristari, quòd Patris amantissimi brevi esset solatio destituendus: fatetur nihilominus de his non somniantem sed vigilantem divinitus esse commònitum. Nec longè post prædicentis verbum velox Sacerdotis obitus est subsecutus, fratresque, quos intimus viri affectus flere coegit, revertentes ad cor hauserunt spem, & resumpserunt spiritum consolationis memores oraculi. Ubi ergò nuntiatum est in Faldera de obitu ejus, statim miserunt nuntios ad transferendum corpus, eò quòd ipse decedens hoc attentius orasset, quod tamen Venerabilibus Fratribus Theoderico, Ludolpho, Ludberto, & cæteris, qui ibi degebant, nullatenus persuaderi poterat, ut finerent, dicentibus cunctis, omnes se malle mori, quàm tanto pignore privari, quod Wagriensi Ecclesiæ noviter captæ futurum esset honori atque solatio. Confluentibus ergò de Zegeberge, & de vicinis oppidis fidelibus populis, corpus sanctum terræ commendatum est, cum multâ pauperum lamentatione, qui optimo Patre destitutos se quererentur. Magnificetur ergò Dominus in Sanctis suis, qui Virum hunc præfecit se dignum Sacerdotem consummatum vocatione felici. Vicelino tamen redeunti de cætu Principum, quanquam multa fuerint adverfa, nihil tamen gravius tulit, quàm sancti Viri decessum, quo adhuc superstite, tolerabilius videbatur omne, quod urgebat, ita hætenus Kranzius in Wandaliâ lib. 4. cap. 16. & 17.

His demùm omnibus jungendum censui præclarum Godefridi Henschenii de Professione Canonica hujus B. Thietmari, aliorumque S. Vicelini discipulorum judicium, ad diem 17. Maji in B. Thietmaro n. 10. his verbis expositum: *Et hæc præcipua sunt, quæ de Thietmaro reperimus, quem non auderemus surripere Regulæ S. Augustini, & adscribere sanctis.*
Tom. IV. Carm. Regg. Origines. D d *simo*

sumo Ordini S. Benedicti, cujus in hæcenus relatis Auctoribus non reperimus vestigium, licet id posteriores Martyrologii Benedictini fecerint.

Et paulò inferiùs contrà Præmonstratenfes, S. Vicelinum & Socios Ordini suo accensentes, ponit sequentia: *Petrus de Wagneare Ordinis Præmonstratenfis apud Tiurnenses in Flandria Prior, post editum tractatum de Viris sui Ordinis, aut Sanctitate aut miraculis illustribus, postea edidit auctarium, in quo Ordini suo adscribit B. Vicelinum, ejusque Discipulos B. Toietmarum & alios. Verùm ut Canonici Bremenses Regulam S. Augustini unà cum Ordine Præmonstratenfi observatam receperint, diu antequam S. Norbertus fuerit constitutus Archiepiscopus, tempora Ordinis anno 1120. instituti non permittunt.*

Venerabilis Bruno, itidem S. Vicelini discipulus, & Falderensis Ecclesiæ Canonicus Regularis, de quo Kranzius in Wandalia lib. 4. cap. 25. hæc habet: *Geroldus Wandalorum Episcopus accersivit de Falderensi Cænobio Ven. Brunonem Sacerdotem (is enim defuncto Vicelino Wandalia decesserat) & remisit eum Aldenburgum, ut curaret salutem populi illius, ad quod nimirum opus ille divino incitabatur instinctu, ut non gravaretur labore, sed invitaretur fructu (hoc idem scribit Helmoldus cap. 84. vidit namque nocturnâ visione Chrysmale in manibus suis, de sub cujus operculo succreverat oliva plena viroris, quæ confortata validam pervenit in arborem. Quod nimirum pro sententia ejus ita provenit. Mox enim ut redit Aldenburgum, aggressus est opus Dei cum magno fervore, & vocavit gentem Wandalorum ad regenerationis gratiam, idem succidens lucos, & destruens ritus sacrilegos. Et quia arx & Ecclesia Cathedralis deserta erat, obtinuit apud Comitem, ut fieret illic Saxonum colonia, & esset solatium Sacerdoti de populo, cujus nosset linguam & consuetudinem. Et factum est hoc novellæ Ecclesiæ non mediocrè adjuventium, sciquidem ædificata est Ecclesia honestissima in Aldenburgo libris, & signis, & ceteris utensilibus copiosè adornata, & restauratus est cultus Domûs Dei in medio nationis prave & perverse, anno quasi 90. post excidium prioris Ecclesiæ, & dedicata est à Pontifice Geroldo in honorem S. Joannis Baptistæ, astante & omnem devotionem adhibente Nobili Viro Adolpho Comite, & Dominâ Mathilde ejus Conjuge, & præcepit Comes populo Wandalorum, ut transferrent suos mortuos tumulandos in atrium Ecclesiæ, & ut convenirent in solemnitatibus ad Ecclesiam audire verbum Dei, quibus & Sacerdos Dei Bruno juxta creditam sibi dispensationem sufficienter illis proferebat monita salutis, habens conscriptos sermones linguâ Wandalorum, quos populo pronuntiaret oportune. Et ex his denique Argumentum desumere licet, Ecclesiam Aldenburgensem S. Joannis Baptistæ, de qua supra littera A breviter egimus, à Regularibus Canonicis primitus fuisse cultam & inhabitatam.*

D. Eppo Prior Falderensis Ecclesiæ discipulus S. Vicelini Vir magni in Christo meriti, ut scribit Kranzius in sua Wandalia lib. 4. cap. 18.

D. Ludbertus Canonicus Regularis in Cusalina seu Hagerstorp Monasterio, qui militiam hujus sæculi servitute Dei commutans, spiritu prophetico luxit, sanctique Thietmari Canonici sui, ut divinitus commonitus erat, mortem longè antè prædixit. Idem Kranzius lib. 9. cap. 17.

D. Ludolphus Discipulus S. Vicelini, cui Præposituram, dum adhuc vigeret, commendavit S. Episcopus: hic præter Sanctitatem, qua eximiè ornatus erat, olim in Lubica multos propter Evangelium Christi pertulit labores. Kranzius in Wand. lib. 9. cap. 18.

D. Dulcinus Can. Reg. Falderensis, de quo Kranzius lib. 9. Wand. cap. 26. ita: *Videns ergo Geroldus Episcopus, quia in Aldenburgo positum esset fundamentum bonum, suggestit Coniti, ut in pago, qui dicitur Susse fuscitaretur Ecclesia. Et miserunt illuc de Falderensi Domo Dulcinum Sacerdotem, cujus Spiritus suscebat labores & pericula in prædicatione Evangelii. Misusque venit in speluncam latronum ad eos, qui habitavere Wandalos ad fluvium Crempine: erat autem illic Piratarum familiare latibulum, & habitavit inter eos Sacerdos serviens Deo in fame, siti & nuditate.*

FLOREFFIENSE.

Taliter nomine suo dictum de Diœcesi Leodiensi Monasterium nobis vel invitis unice notum ex Magno Chronico Belgii fol. 332. & quidem folius & unius Petri cognomento Herenthaliensis Canonici Regularis, cujus specialis mentio ibi habetur sub his verbis: *Circa ista tempora (anno 1404.) finitur Compendium Fratris Petri de Herenthals Canonici & Prioris quondam Floreffiensis de Imperatoribus & Pontificibus Romanorum, sicut sæpius allegatus in Collectorio fuit. Qui quidem Petrus etiam abrogatam Domini Joannis de Arckel Episcopi Leodiensis quandam Compositionem sive Glossam super Psalmorum Librum edidit, quem Collectorium appellari voluit, &c.*

FLO

FLORENSIS

Abbatia (de territorio Diœcesis Leodiensis) ad *Mosam fluvium* &c. Ita Miræus de Cann. Regg. cap. 55. nec plura.

S. FLORIANI

Præ cæteris unum, si quod aliud inter primaria (quæ ætate nostra Germania Canonico-Augustiniana habet) Regularium Canonicorum de Congregatione Lateranensi Venerabile Collegium, insolitâ prorsus & admirandâ planè Majestate sua undequaque stupendum: quasi Regium verè sui Ordinis ac Provinciæ splendidissimum Aulæum, in Superiori Austria, sub limite Diœcesis Pataviensis constitutum. Primam originem longissima sanè antiquitate sua venerandam derivat ab anno Christiano ducentesimo octuagesimo secundo, quo nimirum sævissima Diocletiani & Maximiani Imperatorum tyrannide in sanguinem Christianum plusquam nimis effervescente, Aquilinus Romanorum Principum constitutus in Norico Ripensi Præses, vehementiori rabie passim in Christicolas animadvertit: quos, sexus ætatisvè discrimine nullo prorsus habito, dirissimè victos Laureaci variis pro Christo suppliciis adjudicavit. Hoc ut ad aures Floriani in pago Cœcia, *Zeiselmaw* vulgariter appellato (cujus hodie pauca solum in inferiori Austria supersunt rudera) Tribuni militum pervenerat, is mox remisso Imperatorum militiæ munere, ut verus Christi Miles Laureacum contendit, sese totum Judici præsentem stitit, sicut Virgineæ Matris Filium Deum Incarnatum liberè confessus, ita & pro eodem promptissimè moriturus. Nec sefellit Florianum exoptatus in vota finis, diversis enim tormentorum generibus in confessione Christi Dei & Salvatoris nostri constantissimè perpeffis, cum nec minis, nec blanditiis à verâ fide poterat avelli, molâ asinariâ in collo ejus suspensâ, in præterfluentem è ponte Anassum fluvium præceps agitur; quem haud dubiè olim Dominatorem exceperint undæ, cum præter naturæ ordinem corpus appensâ mole contra cursum fluminis aquis supernatans, in prominentem rupem elatum sit, ubi tamdiu ab aquila protectum requievit, donec Valeria Religiosa sæmina, sancti Martyris revelatione per visum admonita illud indè sustulerit, & ad locum, qui nunc *S. Floriani* nuncupatur, oportunum pro tunc Christianorum latibulum plaustro jugis boum vecto, ad celandum tam pium opus Gentilem Præsidentem, impositum transtulerit. Erat jam ante locus iste haud dubiè fidelibus in sepulturam Christianorum electus, quod vel inde colligitur, cum videlicet longo post temporis intervallo terra pro moderno Cœmeterio effoderetur, tantus humatorum corporum tum ligneâ tum cerea cruce signatorum acervus reperiretur, quantus ad currus vestigales quinquaginta plus minus implendos abundè sufficiebat; quæ etiamnum adhæc usque tempora omni tamen carne soluta, sicuti reperta sunt, ita debito modo conservantur; nec abs ne creditur Sacellum subterraneum ibidem loci pro Christicolarum devotione, ope S. Floriani Martyris antedicti, constructum fuisse, priusquam ipse Christianismum apertè professus, Aquilino Præsidi Provinciæ sese coram stitisset, cum fortis iste Athleta Christi post passionem suam locum illum depositi corporis sui Valeriam devotariam jam supra memoratam edocuerit. Sed quidquid sit in hac re, profectò pium Valeriæ opus insigne prorsus nobilitavit miraculum, quando nimirum boum jugis admodum sitientibus, & præ lassitudine ad constitutum locum pertingere haud valentibus, fons limpidissimus è terrâ (ubi hodiè perelegans visitur & fabrica & pictura) improvisò scaturiens, animantibus largissimè potum præbuit, qui usque in hodiernum diem variis hominum languoribus non absque stupore medetur. Potatis ad Satiètatem pecoribus, sacra exuviæ designato tumulo honorificè fuerunt illatæ, & quia Deus Cæli in dies mirificavit Sanctum suum signis ac portentis variis ac plurimis, oppido stupendis, fideles indigenæ tam locum, quam sacra Lipsana omnimoda veneratione colere cœperunt, eminentiorem quandam (desuper S. Martyris tumbam) extruentes ædiculam, eamque in Ecclesiam consecrantes, quæ tandem labentibus annis in Collegiatam excrevit: ubi complures Presbyteri & Clerici officio divino ritè perfolvendo deputati, congruè sustentabantur, atque hæc inter dum tanta S. Martyris veneratiò ad aures summi Pontificis devenit, is vehementer sibi in eâ complacens, dictam Ecclesiam in specialem Romanæ Sedis filiam assumpsit. Verùm quanto gratior fuerat & acceptior auribus Vicarii Christi tantus honor & cultus, S. Floriani deferri solitus, tantò gravior ac molestior fuit iste Paganis: qui sæpè sæpius in Dei servos impetum facientes, eosque hostilibus minis in fugam propellentes, novellas fidelium fabricas depopulati sunt, devastarunt, everterunt. Ultimum ab impiis Paganis excidium passa est S. Martyris Ecclesia, ut & Laureacensis altera, quandò nimirum anno 722. crudelissimi Hunni in eam irruerant fortes; ad cujus reparationem magnam quidem impenderunt operam anno 897. Richarius, anno 945. Albertus & Anno

1045. Engelbertus, omnes isti Patavinæ Ecclesiæ in Norico Episcopi, continuâ tamen Barbarorum irruptione præpediti, pium, quem læti conceperunt affectum, nunquam fedigere potuerunt in effectum. Videns igitur, qui tum in Petri Cathedrâ sedit Alexander Papa II. quævis jura Ecclesiæ S. Floriani (ob nimiam loci distantiam) à se aut suis in sede Romana Successoribus facta testâ conservari vix posse, eam loci Ordinario regendam, defendendamque cum omnibus juribus ac pertinentiis obedientialem tradidit. Commodè tunc sub annum circiter 1067. dictæ Ecclesiæ Pataviensi præfuit S. Altmannus, vir Sanctitate vitæ celebris admodum & famosus, & antehac Paderbornensis Ecclesiæ Cathedralis Regularis Canonicus, ut infra V. *Paderbornensis* dicetur, qui tantâ pietate ac sollicitudine Florianensis Ecclesiæ curam suscepit, & amplexus est, ut non solum reâdificavit devastatam, sed insuper (bonis illius hæctenus iniquitate temporum diversimodè perditis, omnino feliciter recuperatis) de propriis redditibus eam constituerit amplius dotatam. Cum autem præfatus Antistes S. Altmannus Clericos inibi subsistentes licentiosam nimis vitam agere deprehendisset, totâ, qua dignè fungebatur, Autoritate Apostolica illo loco motis, substituit Canonicos Regulares seu viros Religiosos, Regulam & institutum S. P. Augustini professos, consecratâ simul per eum personaliter cum quinque Altaribus Ecclesiâ, cujus omnia jura, possessiones, & privilegia prius habita legitimè confirmavit, novisque de benignissima liberalitate sua (ut antè dictum est) censibus ac redditibus favorabiliter auxit: item Hartmannum virum in sanctâ conversatione legitimè comprobatum in primum loci Præpositum ordinavit, ac demùm de omnibus aliis ita providit, ut non modò bonus Pastor, sed & navus etiam fundator jure merito sit nuncupandus. Accidit autem vertentibus annis, quòd fortuito quodam casu ignis devorans testâ Ecclesiæ succenderit, iisque in cinerem redactis, non modico eam damno affecerit, quapropter supremus, qui tum rebus præfuit Rector seu Prælatus ruderibus, quæ superaverant, exustis, solo æquatis, novo decore magis augustam inædificare totis viribus intendit. Cæptum est opus magnificè, verùm primâ statim nocte consummatam Chori fabricam insequente, Materiariis vix ab opere diurno digressis, omne ædificium recens constructum (dejectionem prioris structuræ à Viro tam sancto apparatus cælo improbante) subito casu totum ruit; quare Domini æquè ac Servi seu operarii tam potestate supernâ confusi, quàm ob ærarium exhaustum prohibiti, vel inviti coacti sunt relinquere opus imperfectum, Religiosis loci Inquilinis ad totos quadraginta annos interim domo abesse compulsis, principaliter verò ob turbatam Pacem publicam, & communem annonæ seu rerum inopiam, ex devastatione latifundii generatam; dum nempe sub id temporis Rudolphus I. Romanorum Rex univerfam Austriam ditioni suæ potenter subegit, quibus tamen malis non obstantibus, avidissimum piorum aliquod (quorum Deus corda tetigerat) desiderium animos incessit, qui sollicitè cogitarunt, & consilium fecerunt in unum de ruinâ Ecclesiæ simul ac Collegii Florianensis quantocyus restaurandâ, hinc testâ alii & muros, item alii fenestras & picturas suis sumptibus facere compromiserunt, & sic intra justum quindecim annorum decursum totam utriusque sacri ædificii molem, de specialissimo Dei adjutorio, ad suum denuò perduxerunt fastigium. Acta sunt autem hæc dum ad clavum sedit Venerabilis Dei Sacerdos & Antistes Udalricus de Patnanger ad S. Florianum Præpositus numerò decimus quintus, idem amplius laudandus infra, qui singulari divini honoris Zelo succensus, anxius hæsit, & sagaciter inquisivit de celeberrimâ Ecclesiæ structurâ consuetis ritibus quantocyus inaugurandâ. Hujuscemodi ergo Solemniis ad 18. Calendas Julias anno 1340. indictis, & à Bernardo supremo Antistite Pataviensi per litteras Episcopales à Bavaria in fines Hungariæ usque latissimè denunciatis, infinita quasi fidelium multitudo (non tam ob Dedicacionem Ecclesiæ ab ipso Episcopo personaliter faciendam, quàm Clericorum ordinationem & publicam pœnitentium reconciliationem simul peragendam) advolavit; quorum numerus copiosissimam centum millium frequentiam longè superavit. Cum igitur pridie statutæ Dedicacionis circa horam Vesperarum memoratus Ordinarius advenisset, volens ipse primò consulere notæ devoti fæminei sexus debilitati, sejunctis (ne fortè importuno masculino robore in tanto Popularium concursu à sua pietate concepta præpedirentur) à toto virorum consortio mulieribus, optatum sacre reconciliationis diem ipsis assignavit à primis diei vespers usque manè crastinum totaliter impendendum; at plurimi Viri vulgares justò nimium zelosi, quasi id ægrè ferentes (districto Episcopi mandato neutiquam attento) importuna vi & numero fæminarum cumulum in tantum augmentarunt, ut undecim ex illis (ob nimiam incursantium importunitatem) in ipso ingressu, seu, ut vocant, templi vestibulo fuerint suffocata; quarum tamen inanimata corpora tanquam verè pœnitentium, & pro pœnitentia quasi martyrium passa in Ecclesia S. Floriani recens consecrata (servatis ex ritu Ecclesiastico servandis) fuerint tumulata. Postridiè nefando hujuscemodi malo non tam procul avertendo, quàm prudenter præcavendo, præhabita desuper maturâ deliberatione consultò

visum

vifum est, cum cæteris pœnitentibus in apertum procedere campum, atque ibi sub Dio omnes & singulos, quotquot accurrerant, juxtâ consuetum Ecclesiæ ritum expiare pœnitentes: quibus absolutis & expeditis, Episcopus cum tota promiscuæ plebis catervâ ad Ecclesiam reversus illam Deo, Deiparæque Virgini Mariæ, Sanctis Angelis, Cœlitibus omnibus, specialiter verò cum omni devotione ac reverentia consecravit sæpefatto Martyri S. Floriano, quarto nonas Maji Sanctorum fastis adscripto, qui statu & dignitate sua Eques Pannonius & Noricorum militiæ Præfectus in Zenselmaur habitasse scribitur, unus ex primis Norici & Pannoniorum Apostolis Laureacensi Ecclesiæ concionatus est; sed quibus & quot annis, sciri non potest. Martyrio coronatus legitur circa annum 303. sub Aquilino Diocletiani Præfecto, ac Militum Tribuno (aliis Aquila nuncupato) in Anasum fluvium præcipitatus; cujus in honorem pervetustum delubrum conditum est, ex quo postea successu temporum, quod hodiedum perstat celeberrimum Canonici Ordinis S. Augustini Monasterium à S. Altmanno Episcopo Pataviensi reformatum, subinde verò à Serenissimis Austriæ Principibus abundè locupletatum &c. Tertia die solemnis habita fuit Ordinatio Clericorum, ac tandem quarta Virginibus Deo devotis sacra vela fuerunt imposita, quæ omnia qualiter festivam Dedicationis diem reddere celebrem admodum atque omnibus gratam, taliter hodiedum jucundam illius recommendant memoriam etiam Posteris quandoque regerendam. Cùm igitur Deus ter optimus Maximus Ecclesiæ S. Floriani, & adjuncto Canonorum Collegio illius usque in hæc tempora singulariter benedixerit, novissimè tandem in diebus nostris pro debito submissæ gratitudinis monumento prioribus templi Florianensis fundamentis omnino sublatis, novisque ad majorem Dei gloriam positis augusta magis alia adornata fuit structura, contuentibus omnibus insolita prorsus majestate sua supra modum admiranda. Observandum autem hic unâ cum novis mœnium fundamentis neutiquam quoque sublata fuisse veneranda prisæ pietatis vestigia, suo namque in statu & forma priori tota quanta manet illa (quæ S. Floriano Martyri Sepulturæ locus fuit) crypta subterranea, seu Sacellum, in quo ossa cruce signatorum supra memorata, non tam venusto ordine suo quàm condigno honore manent asservata. Item Beatæ Valeriæ corpusculum, quæ per visum admonita, eundem Christi Martyrem dicto in loco sepelivit, integrum adhuc habet suum loculum.

Denique quamvis innumeris temporum calamitatibus & injuriis Canonica S. Floriani fuerit impetita, nihilominus tamen, divinâ favente gratiâ, eò felicitatis pervenit, ut non modò complura Privilegia Rudolphi Primi hujus nominis ex Comitibus Habsburgicis Romanorum Regis ac Austriæ Ducis plenissima authoritate fuerint confirmata, verum etiam successu temporis novis & novis à Successoribus ex Serenissima Domo Austriaca sit locupleta, quæ omnia novissimis temporibus nostris insigni Diplomate munificentissimè confirmavit Leopoldus I. felicissimæ recordationis Romanorum Imperator, Hungariæ, Boëmiae Rex Archi-Dux Austriæ &c. Et in primis Florianensis Canonica hæc plenum in subditos suos habet dominium, ita quidem, ut Coloni eidem subiecti à quovis alio Dicasterio seu judicio forensi maneant exempti, ac immediatè de omni causâ, quæ in prædiis, Collegio Florianensi subditis, contigerit, soli Præposito, ejusdemque Officialibus liceat cognoscere, nec non de cognitis definire. Item gaudet Exemptione bonorum sive per terras, sive per flumina vehendorum ab omni telonio, seu (uti vocant) *mautâ* per omnes Provincias Austriacas solvenda. De mortuo Præposito, Religiosi Ecclesiæ hujus Canonici plenissimâ pollent facultate de proprio gremio novum deligendi Successorem. Mitra Præfulari utitur Præpositus ex indulto Apostolico, seu Summi Pontificis de anno 1482.

Parochiæ, quibus continuò per hujus loci Canonicos providetur, (filialibus exceptis) sunt numero viginti & una, quæ omnes unâ cum filialibus in perpetuum debita jurium solennitate Matrîci Florianensi manent incorporatæ. Ultimò tandem Canonica hæc cum Lateranensi unita & identificata manet; cujus Confæderationis vi & virtute æquè in temporalibus ac Spiritualibus, non minùs ac ipsi Lateranenses Canonici, gaudet juribus & privilegiis, quâ super Confæderatione Confirmatio ab Innocentio Papa XII. vivæ vocis Oraculò clementissimè proclamata, ut & quorumvis omnium & singulorum privilegiorum ac jurium luculentissima in Domesticò Archivio Florianensi profiant instrumenta.

Series

Et Ordo Prælatorum Collegiatæ Ecclesiæ Canonorum Regularium Divi Augustini ad S. Florianum ab anno gratiæ humanatæ 1071. usque 1715.

I. Hartmannus morum pietate sanctaque conversatione commendatissimus, restaurati seu potiùs sub titulo ac patrocinio S. Floriani Martyris à B. Altmanno Episcopo
Tom. IV. Cann. Regg. Origines. E e po

po Pataviensi Neo-fundati Collegii primus Præpositus, ab eodem sanctissimo Antistite Autoritate Ordinaria constitutus; præter complura alia Beneficia in novam fundationem istam recens collata, etiam Parochiam in cujus districtu Collegium S. Floriani fundatum fuit & inædificatum, cum omnibus appertinentiis tam Ecclesiasticis quàm Politicis ex pia donatione ejusdem Fundatoris in perpetuum possidendam obtinuit, & sicuti dignissimus Cœnobiarcha sat magno Ecclesiæ suæ incremento universim præfuit, ita simul etiam laudatissimè profuit annis 28. demùm cœlis receptus anno 1099.

II. Isinbertus non tam religione quàm prudentia simul, ac gratissima oris facundia præcellens admodùm & insignis, electus anno 1099. & ab Udalrico ab Hefsten sanctæ memoriæ Pataviensium Episcopo confirmatus, quævis jura ac privilegia per S. Altmannum quomodolibet indulta, nova Confirmatione reiterans, procuravit, imò & alia quoque insuper obtinuit, præsertim traditionem trium aliarum Parochialium Ecclesiarum, nimirum Cellæ B. Mariæ in Waldkirchen, item S. Petri & tertiam S. Joannis, Regulari Ecclesiæ S. Floriani per Epponem Comitum pientissimè factam, debito juris modo roborari fecit. Rexit admodùm laudabiliter annis 24. ac tandem plenus dierum in Domino requievit anno 1123.

III. Dietmarus I. electus anno 1124. mox ab Episcopali Confirmatione sua quasvis immunitates & privilegia usque hætenus indulta, à Reggimaro Pataviensium Episcopo, ut & à Regemberto in eadem Sede Successore proximo novâ Confirmatione stabiliri fecit, quibus & alia nova superaddi fecit. Paternè præfuit annis 28. & cum communi bonorum omnium comploratu vitam liquit temporalem anno 1152.

IV. Henricus I. electus anno 1153. & à Conrado Pataviensis Ecclesiæ Summo Hierarchy dignissimo (cui ob præclaras corporis & animæ dotes unice charus fuit & dilectus) ritu solemnè confirmatus, generalem quorumvis S. Floriani jurium Confirmationem feliciter obtinuit, cujus etiam Regularis Antistitis istius, perdurante Regimine, Religiosa Canonica S. Floriani feliciter obtinuit donationem & incorporationem geminæ Parochiæ S. Michaëlis in Wachoviâ nuncupatæ, & alterius cujusdam in Spiz appellatæ, plenissimo jure factam, in piam dotem accepit, itaque idem ter Venerandus Præsul dum annis 18. ad clavum sedit, vitam terrestrem cum morte commutavit anno 1171,

V. Engelbertus electus anno 1172. mox à Confirmatione sua à Diepoldo (aliis Theobaldo) supremo Antistite Pataviensi gratiosè collatâ, ad instar Prædecessorum suorum quævis S. Floriani jura & privilegia restabiliri sollicitus institit, simul ac feliciter obtinuit, iisdemque tutò conservandis diuturno, triginta ferè annorum, decursu incessanter adlaboravit usque ad mortem suam, quam fatis urgentibus oppetiit an. 1202.

VI. Otto electus annis 1203. & à Manegoldo Pataviensis Ecclesiæ Episcopo ritè confirmatus, diversas complurium bonorum donationes simul ac jura, seu etiam privilegia iisdem annexa à devotis quibusdam Serenissimorum Principum Leopoldi Ducis Austriae, ac Ludovici Ducis Bavarie Ministerialibus Ecclesiæ Florianensi devotissimè collata & oblata; lætabundus suscepit, atque in gratam dictorum Principum memoriam nova confirmari, consolidari fecit humanissimus Præsul iste summis, infimisque unice pergratus, & acceptus, dum terris devixit anno claustralibus sui Regiminis 13. Christi verò 1216.

VII. Altmannus anno 1216. electus, & ab Udalrico hujus nominis secundo Pataviensi Episcopo, autoritate ordinaria confirmatus, continuo in Præfulari administratione sua pervigil, & alacer constitit, quousque senectæ ætate fessus, & corporalibus viribus exhaustus, terris defecit sub annum 1232.

VIII. Bernardus electus anno 1232. & ab Ordinario suo Rudigero à Rudeck canonicè confirmatus, specialiter commendatur in tabulis de œconomia non tam laudabiliter quàm utiliter administrata, dum nempe diversa quædam prædia seu latifundia sollicitè coëmit, sed & Sacellum quoddam, Spiritui sancto intitulatum, novum è fundamentis erexit; quod dum præfatus Rudigerus de more solemnè consecravit, nocte proximè seferriè deperivit, cum quo eodem omne ferè ædificium Collegii Florianensis in cineres abiit. Cæterùm ipse Bernardus Præpositus munus suum piissima conversatione constanter adimplevit annis 9, & fatis urgentibus concessit anno 1242.

IX. Dietmarus II. ex Archi-Diacono Ecclesiæ Laureacensis anno 1242. ad Prælatum S. Floriani canonicè promotus, & à Rudigero antedicto solemniter de more confirmatus,

matus, plenariam exemptionem à quovis Judiciali Dicasterio extraneo & Provinciali pro suo S. Floriani Collegio feliciter obtinuit, ac iteratam quoque confirmationem quorumvis privilegiorum, quæ jam pridem à Magnatibus, sed vel maximè à Principibus Austriacis jam olim clementissimè fuerunt indulta. Præfuit æquè laudabiliter, ac satis utiliter annis 7. & ad plures abiit anno 1249.

X. Arnoldus I. electus anno 1249. & à Rudigero Pataviensi Episcopo antè nominato, de more solemnè confirmatus, mox à principio Prælaturæ suæ aded fuit prosperatus, dum scilicet B. Valeria sanctissima Matrona illa, quæ in diebus suis per visum admonita in isto S. Floriani fundo corpus ejusdem S. Martyris sepelivit. Ossa Sacri corporis à corruptibili carne soluta, & vino abluta, suaviterque redolentia per eundem ipsum Arnoldum Antistitem in Basilica S. Floriani ad aram S. Crucis sub Sarcophago venerabiliter fuerunt recondita. Rexit annis 7. & cum Patribus suis in Domino requievit anno 1256.

XI. Dietmarus III. electus anno 1256. & ab Ottone de Lonstorff seu Lenstorff, Ecclesiæ Pataviensis Episcopo ritu solemnè confirmatus, in tristissima illa incidit tempora, quibus tota S. Floriani Patria, seu universa Austriæ Superioris Provincia plurimis calamitatibus fuit attrita; queis tamen hujuscemodi miseriis omnibus neutiquam attentis, ipse Dietmarus ad communem Canonice suæ salutem multâ sollicitudine nihil non egit, quo ad terris supervixit, ac demùm in pace requievit anno 1265.

XII. Arnoldus II. anno 1266. electus, simul & de more confirmatus, perdurante quinquenni suo regimine duas intra suam S. Floriani Basilicam inædificari fecit Capellas novas, quarum prima Divæ Virgini Deiparæ, altera verò S. Catharinæ Alexandrinæ Virgini & Martyri ritu solemnè fuit inaugurata. Decessit ipse Arnoldus omni tempore suo de pace & quiete publica semper & ubique constantissimè servanda, in Actis publicis oppido laudatus, seu commendatus anno gratiæ 1272.

XIII. Conradus Religiosa pietate præcipuus, post electionem suam anno 1272. canonicè celebratam, herculeo ausu cæpit ingentem novæ Florianensis Ecclesiæ structuram, & ab Ordinario suo Petro Pataviensi Episcopo, tum etiam à Metropolitano seu Salisburgensium Archi-Episcopo, item à Bertholdo Præsule Herbipolensi, nec non à Leone Ratisbonensi Episcopo quàm plures impetravit Spirituales gratias seu Indulgentias, Ecclesiam S. Floriani devotè visitantibus. Claustrale regimen suum ad quinquennium protraxit, ac piè in Domino requievit anno 1277.

XIV. Ulfchaleus electus anno 1277. eodemque tempore simul à Godefrido Summo Antistite Pataviensi ritè confirmatus, quasvis immunitates, jura, ac privilegia etiam jam antiquo collata nova eorundem iteratione à Rudolpho Habsburgico Rom. Imperatore fecit comprobari, ac stabiliri: Cæterùm optimus Præful iste dum sexennio sat providè præfuit, terris valedicens, carne mortali resolutus decessit anno 1284.

XV. Udalricus de Patnanger electus anno 1285. & ex potestate Ordinaria Bernardi Pataviensis Episcopi confirmatus, ab eodem suscepit Parochiam in *Ried* nuncupatam, eamque de prævio & unanimi consensu totius Cathedralis Capituli Pataviensis, Canonice S. Floriani gratiosè donatam. Novam item Florianensis fabricam, complaudentibus omnibus, gloriosè ad summum fastigium perduxit, Dedicationemque ejus solennem, & aliis retrò sæculis vix auditam celebrandam instituit. Cæterùm sub hujus ejusdem Udalrici perdurante regimine Wilpurgis sacra Virgo (cujus jam suprâ meminimus ejusdemque vitam nuper typis apparatus ad manus habemus) Religiosum habitum, & Professionem S. P. Augustini magnis desideriiis induta, in humili quâdam cellulâ suprâ fornices Ecclesiæ extructâ pientissimè commorans, jam in vitâ thaumaturga è vivis excessit, cujus tenuè corpusculum sub eminenti marmore ad aram S. Cunegundis Imperatricis condigno honore reponi ipse Udalricus sollicitè constituit, quibus expletis, & ipse in terream perpetuæ mansionis suæ domum humanâ carne resolutus emigravit anno 1298.

XVI. Ainwicus prætaçto anno 1298. electus, & ab eodem Bernardo antedicto, ceu Ordinario suo, ritè confirmatus, grande satis obtinuit privilegium cunctis posteris gratâ memoriâ continuè retinendum, cujus vigore nimirum ipse Ainwicus Præpositus, uti & Successores illius omnes & singuli queisvis Parochiis Matrivi Ecclesiæ S. Floriani subditis, de posthac pro libitu præficere possint Religiosos sui Ordinis Clericos five Curiones sæculares. Bènè rexit universim Venerabilis Præpositus iste annis 14, & in Domino placidè sopitus, vitæ Spiritum exhalavit anno 1313.

XVII. Henricus II. electus, & inter Antistites Florianenses à Bernardo jam toties memorato, jam tertius anno 1313. autoritate ordinaria confirmatus, in diebus suis ad Collegii januam, ubi olim Monialium Claustrum fuerat, Hospitale extruxit infirmorum, quod plurimis bonis abundè ditavit; impetratâ super hujuscemodi fundatione suâ ab Alberto Episcopo Duce Austriae (aliis Saxoniae) luculentâ Confirmatione. Tres item sonoras admodum campanas idem Vigilantissimus Praesul iste pro summâ turri Florianensi fieri curavit, & dum sic inter suos honoratissimus septennio praefuit, vitae mortalis metam attigit anno 1320.

XVIII. Bernerus electus anno 1320. ab Alberto II. Pataviensium Episcopo feliciter obtinuit Confirmationem tam pro canonica Electione de se factâ, quàm pro litterariis Canoniae suae juribus, ac privilegiis in scripto datam; Ceterum sagacissimus iste Praesul toto tempore quo ad clavum fedit, rebus S. Floriani continuò benè gerendis intentissimus, demùm anno sui regiminis nono debito naturae concessit anno 1329.

XIX. Henricus III. cognomine Biber dictus anno 1330. electus, & ab Alberto Ordinario suo antedicto ex more ritu solemnè confirmatus, omne tempus regiminis sui in Religiosa pace constantissimè traduxit, & demùm mortuis accensus anno 1350.

XX. Weigandus, sive Wigandus Mosinger taliter cognomine suo dictus, anno gratiae 1351. electus, & à Godefrido summo Antistite Pataviensi confirmatus, Principi terrae unice charus quàm plurimum ab eo pro Florianensi Collegio suo nactus est privilegia, quae inter etiam speciale tale quoddam obtinuit, quod à nullo Vinitorum vina sine receptione signorum possint abduci. Item aliud quoddam in eadem causâ privilegium, quo conceditur, & datur facultas vina, & quævis alia in usum Canoniae S. Floriani necessaria sine ulla exactione telonii, sive (uti vocant) mautae tam flumine quàm terrâ hinc inde vehendi. Porro idem Weigandus Praepositus Principi suo Rudolpho Austriae Duci antedicto privilegiis exhibuit, Laureacum (Provincialem hodie Austriae Superioris civitatem) ad Collegium S. Floriani adspèctasse, ceu propriam. Quapropter ab Eodem Serenissimo Duce in qualemcunque saltem recompensationem aliquam acquisivit Castrum Spilberg (reservato tamen in Stain telonio) de posthac in omnem proprietatem possidendam. Novum itidem Sacellum quoddam ipse Weigandus erexit, in quo demùm à mortè depositus fuit, dum plenus dierum tandem emigravit anno 1372.

XXI. Albertus electus anno 1373. eodemque decurrente autoritate ordinaria confirmatus, & nunquam non ab Eodem Alberto Patavino Episcopo benignè habitus, quaedam etiam nova privilegia feliciter obtinuit. Praeter quae ab Alberto II. (qui cognomento *Sapiens* inaudit) Austriae Duce plenissimam pariter impetravit quorumvis privilegiorum innovationem simul ac confirmationem. Ceterum ipse Albertus iste noster mortuis aggregatus anno 1388.

XXII. Jodocus Pernschager electus anno 1388. & à Georgio ex Comitibus ab *Alta flamma*, seu de Hohenloh Pataviensis Ecclesiae Episcopo authenticè confirmatus, singulari morum pietate simul ac humanitate in quosvis obvios abundanter demonstrata claruisse perhibetur; Idem Religiosorum Fratrum ac Filiorum suorum nunquam non amantissimus, & dispensator fidelis super omnia; quo singulari encomio commendant eum ipsi antiqui characteres, ad ostium monumenti ipsius hodie dum legendi. Verè paternè praefuit annis 29, & ingenti sui desiderio passim apud omnes relicto, à Domino vocatus emigravit anno 1417.

XXIII. Casparus I. cognomine Seyfendecker appellatus, electus anno 1417. & pio favore Leonardi Laiming Pataviensis Episcopi ritè confirmatus, praestitit annis 19, & ad plures desuper vocatus, obiit anno 1436.

XXIV. Lucas Fridensteiner de Maur electus anno 1436. itidemque à memorato Principe & Episcopo Leonardo confirmatus, Praelaturae suae munus dignè gessit annis 23. & inter alia sui regiminis memorabilia novum quoddam in Ecclesia S. Floriani construxisse perhibetur Altare, Curiae Coelestis Archistratego S. Michaeli Archangelo sacrum, & decessit morte naturali anno 1459.

XXV. Stephanus de Zeingraben genere nobilis anno 1459. in Praepositum S. Floriani delectus, & ab Udalrico à Nufsdorff Supremo Praesule Pataviensi confirmatus, admodum laudatur specialiter dilexisse decorem Domini, unde & in propria sua S. Floriani Ecclesia renovavit sacra Altaria, sanè ad majorem Dei ac Divorum gloriam plura praestiturus, nisi mors intempestiva ei vitam citius ademisset, qui fatis extinctus diem suum obiit anno 1460.

XXVI.

XXVI. Joannes cognomine suo Eriger dictus, anno 1460. electus, eodemque decurrente gratia Udalrici à Nufsdorff Pataviensis Episcopi ritè confirmatus, ambonem sive cathedram in propria sua S. Floriani Ecclesia magnis sumptibus de novo constituit, qui & demùm nono sui Regiminis anno à morte sua tumulatus terris disparuit anno 1469.

XXVII. Casparus II. electus anno 1470. & eodem percurrente sacro ministerio Udalrici Pataviensis Episcopi supra dicti confirmatus, inculpata vitæ morumque integritate spectabilis admodùm continuò præstitit, juxta quoque bonum commune Collegii Florianensis nunquam non strenuè promovit, maximè verò inter alia Sacellum *Omnium Sanctorum* intitulatum, novum è lapidibus quadris magnis sumptibus exaravit, aram principem in choro raro decore, id temporis nemini non mirando, novam constituit, nec non & alia numero novem altaria in templo Florianensi, hinc inde suo ordine collocata, & sic quidem non tam pro majore rerum sacrarum splendore, quàm pro Convenarum Christianorum in divinis fervore. Idem etiam dignissimus Antistes, & sacri Ordinis sui Zelotes eximius, ad instantiam Principis terræ, qui pro tempore fuit Fridericus IV. Romanorum Imperator, Hungariæ & Boëmiæ Rex Archidux Austriæ &c. à Sixto Papa IV. speciale quoddam obtinuit, queisvis Canonie Florianensis Inquilinis ac simul etiam Posteris eorum de posthac utendi Religioso habitu coloris brunei seu brunatici privilegium. Demùm ipse Casparus Præpositus calamitatibus publicis passim in dies accrescentibus, Religiosa quiete amplius gaudere prohibitus, clam sese subduxit & ruri latens secus Anasum fluvium silenter in Domino requievit, cujus tamen exanime corpus ad propriam Canoniam delatum, congruo honore tumulum accepit anno 1481. dum universim dignè præfuit annis 11.

XXVIII. Petrus Sigardt I. electus anno 1481. & eodem adhuc perdurante initiate Friderico Maurkircher Principe & Episcopo Pataviensi confirmatus, insistentibus adhuc funesti belli turbulentis vigilantissimus Neo-Præful iste primo statim sui regiminis anno Florianense suum Collegium antemurali cinxit, & quod res est, de recensitis hæctenus Canonie hujus Præpositis ipse pro meritis suis omnium primus Autoritate Sedis Apostolicæ mitrâ Præfulari, & cæteris insigniis Pontificalibus hujuscemodi dignitati cohærentibus, solemniter fuit investitus, & exornatus, nobilissimo insuper hujuscemodi privilegio ad perpetuos Successores derivato, quod gratâ sanè memoria dignissimi Præfulis istius recolendum. Cæterùm biennio solum ad clavum sedit, & terris emortuus Successori locum liquit anno 1483.

XXIX. Leonardus anno 1483. electus, eodemque etiam perdurante à Friderico supra dicto Autoritate ordinaria confirmatus, ob terrificos bellorum motus nondum undequaque sopitos, promurali ante memorato duo superaddi fecit nova etiam propugnacula. Porrò Zelum Religionis in Vigilantissimo Præposito isto, quoad ipse supervixit, oppidò flagrantem satis apertè monstrant & attestantur publica monumenta, in testimonium posteris relicta, quæ sunt inprimis nova quædam rari decoris Capella, in templo S. Floriani magnis impensis apparatus, tum etiam horologium, Officio divino secundum tempora sua ordinatè persolvendo deputatum, nec non & alia ornamenta Sacra rebus sacris ritè conficiendis oppidò necessaria. Præfuit annis 25, & in fata declinavit anno 1508.

XXX. Petrus II. Patritius Florianensis anno 1508. electus, & autore Friderico ex Comitibus Oettinganis Principe & Episcopo Pataviensi confirmatus, pro majore Collegii sui tutela refugio, sed verius ad illud ipsum magis exornandum, varias novas apparavit structuras; siquidem in templo S. Floriani pretiosum quoddam Organum fat magno pretio confectum instituit, uti & novum quoddam admirandæ pulchritudinis Altare (cujus picturas hodie æquè mirandas ac venerandas pia Posteritas asserit) multo satis ære plusquàm nobiliter apparatus fieri fecit, plura quoque rei familiari conducibilia congenita industria sua cœgit; tandem senecta ætate fessus, tribus ante obitum suum mensibus gubernaculis ultrò cessit, ex quo hæctenus totis 38. annis inter prospera & adversa sagaciter rebus omnibus benè gerendis attendit, ac demùm diem suum obiit anno 1546.

XXXI. Florianus Muth vivo adhuc (uti dictum est) Petro anno 1546. in Præpositum delectus, eodemque adhuc anno authorante Wolfgango è Comitibus à Salm Pontifice Passaviensi de more confirmatus, genere suo Florianensis Oppidi Patritius multarum virtutum genere nobilis, & præsertim à Virginea Castitate commendabilis toto perdurante regimine suo omnem fastum & pompam sæcularem constanter exosus, etsi ad externum Canonie suæ splendorem perfecit pauca, juxta tamen debita etiam grandia, cogente nimium jam supra memorato bellorum disturbio, utcunque contracta merissi-

mè diluit, ac quævis bona immobilia, fortè oppignorata, ære proprio in totum redemit. Præfuit admodum laudabiliter, an magis dicam? utiliter ferè septennio, & in bona pace requievit anno 1553.

XXXII. Sigismundus itidem Patritius Florianensis natus, electus anno 1553. à Wolfgango loci Ordinario, seu Passaviensi Episcopo ritè confirmatus, nosocomium quoddam penès Ecclesiam S. Joannis Baptistæ magnis sumptibus in usum pauperum & egenorum novum è fundamentis liberaliter erexit, nec non & alia pro publico Canonice suæ ac rei familiaris augmento præclarè plurima gessit. Præfuit annis 19. & diem suum obiit anno 1572.

XXXIII. Georgius Freuter de proprio gremio S. Floriani, cui hastenùs cum titulo & officio Decani laudatissimè præfedit, suffragantibus omnium votis ad Prælaturam promotus, & ab Ordinario suo Urbano Freibach, Principe & Episcopo Passaviensi ritè confirmatus, etsi perdurante regimine suo Principi Terræ seu Rudolpho II. Romanorum Imperatori, Hungariæ ac Bohemiæ Regi, Archiduci Austriæ &c. contributiones ac census persolvere compulsus fuerit maximos, ac gravissimos, imò hastenùs inauditos, juxtà tamen in pios usus pro conficiendis ornamentis Ecclesiasticis, ad majorem officii divini splendorem pariter magnam adnumeravit peculii summam, utpote valdè pretiosis, aureis, argenteis, fericis &c. In reficiendis deficientibus sedulus, in extruendis fabricis novis solers fuit. Inter alia quibus Religiosam Prælaturam suam admodum illustravit suopte ingenio, Canonice huic in corpore collis situatæ, aquæ ductum maximis sumptibus apparavit, quotidianis rei familiaris usibus apprimè necessarium, atque istum ipsomet Reverendissimo Præsule Georgio authore & inventore, mirò artificidò confectum, nec minùs etiam Xenodochium ad Collegii valvas, antiquò dirutò, è fundamentis erexit, & templi porticum ligneis circumcirca tabulis picta desuper tota Passione Domini, non spernendo penicillo, adornavit. Omnibus denique in suo Regimine præclarè gestis, postquam præfuisset annis 25. fidelis & prudens diem suum obiit anno 1598.

XXXIV. Vitus, Widmann cognomine dictus, anno sæculari ex Parocho Vöcklapano in inferiore Austria post bienne interregnum (electione solitâ diversis Patriæ motibus & calamitatibus publicis interim severè prohibitâ) ad regimen Prælaturæ vocatus, & autoritate ordinariâ confirmatus, præ reliquis officii sui negotiis totâ Religiosâ industriâ suâ continuò peregreiè fovit Ecclesiam sibi creditam, cujus ad ampliorem decorem præstantissimum quoddam de novo apparari fecit organum; tum quod res est, Nobilissimus Antistes iste ob quàm plures, quibus admodum excelluit corporis & animi dotes à selectis Provinciæ Statibus itidem in talem seu (uti vocant) Deputatum assumptus, quod idem munus ad communem imò & majorem totius Provinciæ utilitatem toto octenniò laudatissimè gessit, diutiùsque haud dubiè gessisset, nisi immanes Parcæ longiorem hujuscemodi honorem simul, & vitam præter spem citiùs ademissent, siquidem duodecimo sui regiminis annò morte inopinâ sublatus, piissimè in Domino requievit anno 1612.

XXXV. Leopoldus, cognomine Zehetner dictus, ex forensi ditione S. Floriani progenitus, anno 1612. electus, eodémque adhuc perdurante ab Ordinario suo confirmatus, usque in finem vitæ, ac regiminis sui pluribus titulis dignissimè, laudatissimè præstitit; siquidem hujus Viri totam in omnibus excellentiam stupere potiùs, quàm enarrare fas est. Eximia inprimis fuit prudentiæ, ac Religionis in Deum non inferioris. Hinc Religiosæ disciplinæ Zelator erat integerrimus, sed & Religiosorum Con. Canoniorum suorum Pater amantissimus, item unicè Pater pauperum, Viduarum, & pupillorum commune asylum. Bonum publicum adèò amavit, adèò curavit, ut privato semper posthabito illud procurârit simul, ac prætulit. Quapropter jure merito, communi, & Provinciæ Procerum, & apertissimâ Populi voce talis inaudit, ac per universam regionem acclamatus fuit. Intra dilapsum octodecim annorum spatium ob congenitam simul, & admirandam rerum gerendarum prudentiam, Provinciæ Statuum Deputati Ordinarii munus ternis vicibus mirâ sagacitate, consilio, & industriâ per omnia laudatus administravit; concreditum sibi suum S. Floriani Collegium à maximâ æris alieni summâ, fortè ab Antecessoribus relictâ, in totum deobligavit, ac redemit, & quod jure mireris, etiam ampliùs peregreiè locupletavit novis censibus, ac redditibus, ex gemino dominio Ried, & Marbach grandi 50. mille florenorum summâ recens coëmpta de posthac sublevandis. Satis magnificam tam pro Præposituræ, quàm Religiosorum Canoniorum domicilio fabricam magnis sumptibus erexit, suum S. Floriani templum utcunque demum aliquantulum deterioratum in formam, quam potuit, splendidiorè restituit, altaria sex nova in eodem erigens, & sacrarium paramentis (uti vocamus) multis ac variis,

uti

uti putà holofericis argento, auróque multifariam intextis, gemmísque pretiosè fatís exornatis, calicibus, imaginibus, candelabris, & quæ sunt alia, in omnimodum rerum sacrarum splendorem aptis, & desideratis abundè ditans. Bibliothecam instructissimam apparavit, omnia demum Florianensis Canonix suæ benè fecit. Juxtà quoque Principi terræ, ut putà Augustissimo Romanorum Imperatori Ferdinando II. item etiam proximo ejusdem Successori Ferdinando III. gratissimus fuit, à quibus tanti habitus, ut sæpius eundem hunc Religiosum Prælatum Leopoldum in arduis Provinciæ negotiis per litteras consuluerint, eique complura juxtà proprium sentire decidenda commiserint ac demandarint. Leopoldo etiam Archi-Duci Austriæ & Passaviensi Episcopo magnoperè charus habebatur. Præ cæteris tamen omninò non charissimam sibi fuisse Leopoldum hunc S. Floriani Præpositum contestatus est Ferdinandus III. antedictus Romanorum Imperator, qui fatali senectutis potius, quàm alterius accidentis morbo laborantem Lincio ad S. Florianum eundem visitatum venit, & clementissimo dignatus est alloquio consolari; tantus sanè in respectu Principum, quantus in amore Subditorum. Tandem plenus dierum usque ad mortem amantissimus charissimorum Religiosorum Fratrum ac Filiorum, imò & totius Patriæ currente anno 1646. die 30. Sept. piissimè in Domino requievit, postquam (uti ex dictis apertissimè liquet) præfuisset annis 34. cujus memoria apud S. Florianum nunquam intermoriatur.

XXXVI. Mathias, cognomento Gotter, natione Boëmus, patriâ Crumloviensis anno 1646. die 13. Decembris in festo S. Lucix Virginis Martyris in Præpositum electus totis præfuit 20. annis Vir apprimè doctus decessit anno 1666. die 2. Decembris.

XXXVII. David Furmann, gente Bojus, patriâ Straubingensis anno 1667. die 7. Jan. electus, & eodem adhuc perdurante de more confirmatus, Vir ingentis sanè auctoritatis, prudentiæ, eloquentiæ, studii, Oeconomix & dexteritatis, qualem unquam à primo sui principio usque id ævi ipsa S. Floriani Canonica

Nec primum similem visa est, nec habere sequentem.

Quapropter etiam quartâ vice inter Comprovinciales Superioris Austriæ Status munus Deputati præ reliquis dignissimè fuit collatum Ipsi; Capellam Præcursori Domini S. Joanni Baptistæ sacram, oppido propius adjacentem noviter excitavit. Villam ante Collegium à fundamentis construxit, ipsamque sæpèfatâ Canonix suæ (priore diruta) construere cœpit Ecclesiam, admirandæ sanè magnificentiæ opus, quod meris lapideis Altaribus ex marmore de remotioribus Italiæ montibus advecto apprimè stupendum reddit, idem novum templum sanè spectatissimum etiam tribus Organis instructum. Et postquam plurima alia Cedro digna tam pro bono publico, quàm privato integris 22. annis Vigilantissimus Præsul gessit, Lincii primariâ Superioris Austriæ civitate, anno 1689. die 6. Octobris in Domino requievit à laboribus suis æquè multis ac magnis; cujus mortem Augustissimus Imperator gloriosissimæ memoriæ Leopoldus I. adeò ægrè tulit, ut de illâ intellectâ ingemiscens in hæc verba eruperit: *Sublata est nobis per mortem Davidis ad S. Florianum Præpositi optima in Austriâ Superiori Domus nostræ Provincialis columna*; cujus dum ipse dignissimus, ac longè præcellentissimus Antistes iste hujus (qualecunque etiam est) tenuissimi licet operis nostri ad majorem totius sacri Ordinis Canonico - Augustiniani honorem & gloriam pro notitiâ Posteris habendâ suasor fuit, & sincerus monitor, ac Promotor, gratæ memoriæ ergò piis Manibus per nos isthic statutum maneat sequens

Epicædium

Siquis Primores sacros tulit inter honores,
 Gaudens inde throno clarificante bono:
 Siquis nôsse gregem Domini dat discere legem,
 Sollicitusque pias dirigit ire vias:
 Siquis & ad cultum divinum augefcere multum,
 Zelofus flagrat, turbâque sacra beat.
 Siquis amans caulam Domini construxit & aulam,
 Ut formâ suavem, sic pietate gravem.
 Siquis erit justus, totâ virtute venustus,
 Gloria summa chori, gratia magna fori.
 Siquis dilecti mensura & regula recti
 Est, erit, atque fuit, noxia nulla luit.
 Siquis honoratus Magnates inter amatus,
 Providus, ac prudens consilioque studens.

F f 2

Siquis

Siquis mansuetus, patiens & corpore lætus,
 Omnibus ore placens, aspera cuncta tacens:
 Siquis ditatus fit nummis undique gratus,
 Fortis, & ære potens, nec tamen inde nocens:
 Siquis erit sospes, quando peregrinus & hospes,
 Propria tecta subit, nec tamen inde fugit:
 Siquis dans plenos thesauros, ditat egenos,
 Et sua quæque rei in viscera chara Dei.
 Siquis erit totus mundo sine crimine notus,
 Dispeream, nisi fat *David* is omnis erat.

XXXVIII. Joannes Matthæus Nobilis à Weiffenberg Davidis Prædecessoris consilio & unanimitate RR. DD. Canonicorum Capitularium suffragio, anno 1689. cooptatus, & ab Eminentissimo Principe ac Domino Domino Joanne Philippo ex Comitibus de Lamberg S. R. E. Cardinale, & Episcopo Patavienfi, ceu Ordinario confirmatus, non tamen nisi primùm (solâ interim obsistente seu moras trahente, imò & humillimè respiciente ipsius Candidati religiosâ modestiâ, ac humilitate) post annos tres Pontificalibus Insigniis inauguratus, seu (uti loquimur) Infulatus, congenitum Canonice Religionis zelum palam ostendit, dum scilicet ad adaugendum Canonice suæ Religiosorum Canonicorum numerum haud alios admittere voluit nisi Juvenes vel adolescentes (ut ipse loquebatur) pios, modestos, ac litteratos. Jejunium Sabbathinum, & alterum feriae quartæ jam ab octavo pueritiæ anno singulis septimanis usque in finem vitæ suæ servavit strictissimum, antiqua Canonice suæ jura ac privilegia, siquis alius inter quosvis Rectores præcedaneos suos, pertinacissimè est tutatus salva & integra; Herculeos imò & Salomoneos Davidis sui Prædecessoris ausus in consummandâ novâ S. Floriani Basilicâ strenuè profecutus, juxtâ quoque splendidam absidem seu Sacellum erexit, quibus & pluribus aliis hujuscemodi Religionis & Prudentiæ studiis dum impensius immoratur optimus Præful iste Joannes Mathæus diris calculi doloribus (quos tamen non sine raro Christianæ patientiæ exemplo constantissimè toleravit) plusquam fortiter excruciatum in supremum vitæ discrimen incidit; in quo etiam non multò post Sacramentaliter expiatus, ad imitationem Sanctissimi Patris sui Augustini Psalmos pœnitentiales cum lugubribus suis filiis Religiosis Canonicis recitasset, totus quantus Patriæ cœlestis desiderio plusquam fortiter inecatus, Spiritum Deo reddidit anno sæculari seu Christi 1700. ætatis 56. die 5. Sept.

XXXIX. Franciscus Claudius Kröll nobilis Carinthus, Patria Wolffspurgensis anno 1675. in numerum Canonicorum Regularium ad S. Florianum adscitus, mox in ipso Religionis ingressu ea de se præbuit probitatis specimina, ut non solum unanimitate DD. Canonicorum suffragio ad dicendum solemne Religionis Sacramentum die 22. Octobris anno sequenti admissus, sed etiam ob promicantes passim præstantissimi ingenii igniculos dignissimus judicatus sit qui ad navandam Philosophiæ & Theologiæ operam, Romam in Collegium Germanico-Hungaricum mitteretur. Eò, ut anno 1677. pervenit, sanctimoniam & scientiæ studia sanctissimo fœdere in se conjunxit, brevique effecit, ut in Mariano ejusdem Collegii Sodalitio ob eximiam (verba sunt Philippi à Spiegl Ascetæ Ordinis S. Benedicti de Francisco publicè testantis) in rebus agendis solertiam cum singulari vitæ integritate conjunctam Secretarius, secundus, & primus Assistent, dein etiam Præfectus fuerit creatus. Postquam pro selectis ex universâ Philosophiâ Thesibus in publico suggestu summâ cum laude, & præsentium applausu stetit, ad Theologiam quoque se contulit, ejusque studium non sine multiplici lauro ex scholasticis certaminibus reportata, ad metam usque supremam decurrit. Amplius tantæ contentioni præmium fuit honorificentissima deinceps Romanorum de Francisco opinio, iis verbis, quibus in Austriam redeuntem suis commendârunt, significata; *Angelum Nobis misistis, hunc & Virum Infulâ dignam Vobis remittimus.* Romanorum verba nec justò grandiora, nec fuisse vana, rerum exitus comprobavit. Siquidem Franciscus postquam à reditu Parochiarum Ebelspergensis, & Laspergensis, cum ingenti gregis sibi concrediti emolumento, strenuus aliquot annis moderator extitisset, & etiam Decanatu, quem tamen non nisi mandatò compulsus in se susceperat, summâ prudentiâ & disciplinæ regularis flore quatuor annis præfessisset, præfacto anno 1700. die 21. Octobris concordi Florianensis Capituli voto in Reverendissimi DD. Præpositi Joannis Matthæi suprâdicti locum sufficitur, eodemque anno à Joanne Philippo de Lamberg S. R. E. Cardinale, Principe, & Episcopo Passaviensi confirmatur. Exinde Franciscus eo in loco apud Eminentissimum hunc Ecclesiæ, & S. R. I. Principem fuit, ut ab Eo suorum Prælatorum Idea passim nuncuparetur. Nam etiam apud Sanctissimum totius Ecclesiæ Catholicæ Monarcham Clementem XI. meritorum, & ingeniorum ponderatorem æquissimum, fidelis & prudentis ferve

fervi vicem obtinuit, dum quorundam de hæresi suspectorum iudicium etiam præteritò Ordinariò Eidem Francisco post plura Claudiani zeli encomia commisit. Cæterum vix sacros Canonie Florianensis fasces Francisco Claudio collatos esse inaudierat Austria, illicò in tanti Præfulis sinum, velut tutissimum difficillimis temporibus asylum, confugere gestiit. Itaque tot illustrium ornamentorum, quibus illum virtus & fortuna instruxerunt, stupore & amore magis, quàm ullo alio respectu capta, unanimia fuorum Inclytorum suprâ Anesum Statuum suffragia ad Franciscum defert, & amplissimum, gravissimùmque Deputati munus commendat. Hanc provinciam incredibile est, quantâ prudentiâ, rei que publicæ commodo is ornaverit. Porrò ne tristissima quidem illa anno 1704. quo Bavarica tempestas trementia Superioris Austriæ claustra jam propè perfregerat, tempora Nobilissimi Francisci Spiritus & adamantinum de domo Austriacâ benè merendi studium labefactare potuerunt. Testantur id Cæsareanæ copiarum, quos pecuniâ, armis & annonâ sustentavit, testantur uno ore Austriæ Superioris Indigenæ, à quorum agris & tectis hostile ferrum, flammamque avertit; tantâ ubique consilii oportunitate, ut, etiam hodiè Franciscus apud omnes non alius quàm Patriæ Conservator & Vigilantissimus salutis oculus inaudiat. Testantur id denique gratiosissimæ Augustissimi Josephi Rom. Imperatoris litteræ, manu propriâ ad Franciscum exaratæ, in quibus præter alias tenerrimi sui affectûs significationes, etiam Episcopatus honorem Eidem tanquam de Augustissimâ suâ Domo egregiè merito detulit. Jam verò infinitus is fuerit, qui omnia Francisci, quibus celebratur à singulis encomia recensere voluerit.

Singularis in Cœlites pietas in pagi Rhorbacensis templo magnis sumptibus nec minori splendore extracta elucet. Religionem in Deum Optimum Maximum excitata ex novo, pretiosòque marmore Altaria, quibus ad stuporem audientium nunc Basilica Florianensis splendet, eloquuntur. Ardentem in Dei Matrem animum ei sumptuosè & magnificè erecta in Mariano, & Canonie contiguo Sacello Ara, pendulâque ad Virginis Statuam miræ magnitudinis argentea lampas deprædicat.

Quintus verò aliàs Franciscus! redemit aliquot florenorum millibus sacram supellectilem, sacrarium pretiosissimo instruxit apparatus. Integrum in Canoniam suâ, uti vocant, tractum mirâ elegantiam hodiè contuendum ædificavit, ejusque cubicula & triclinia exquisitissimis picturis, peristromatis, nullòque non ornamentorum genere ad omnium invidiam vestivit. Granarium (ut plurima alia vel à fundamentis extracta, vel restaurata ædificia silentiò prætereamus) in arce Marbacensi condidit, adsitamque villam magnâ ex parte redintegavit. Religiosorum Canoniorum numerum citrà pristini victûs vestiumque imminutionem multum auxit, & ferreâ hac ætate sine ullo expositarum fortium seu Capitalium detrimento, immensorum propè sumptuum, Collegii ædificium ad eum promovit statum, & articulum, qui plurimos jam traduxit, hodièque traducit in admirationem. Ut adeò sine omni palpo & fuco non nemo ex primariis id temporis Oratoribus sacris è publico suggestu locutus sit haud ita pridem, dum eo meliorem ne quidem fingi posse Antistitem asseveravit. Cujus dicti veritatem, quotquot sunt Religiosi Filii, re & opere, quotidie experiuntur, eapropter suavissimo & prudentissimo Domino ac Patri suo mille votis continuam exoptant immortalitatem. Idem & nos hisce quàm devotissimo animo præstitum cupimus ter clementem Deum obnixè precantes, ut Reverendissimum Perillustrem ac Amplissimum Dominum Franciscum Claudium, tanquam firmissimum Austriæ Superioris Atlantem, splendidissimum Ordinis Canonico-Augustiniani Lumen, & maximam Nobilissimæ Canonie Florianensis gloriam, eumque nobis ceu Germaniæ hujus Canonico Augustinianæ primarium Patronum ac Mæcenatem gratiosissimum diutissimè servet, incolumem, fortunatùmque conservet.

S. FLORIANI

Alterum tale, seu paris nominis, Ordinis, ac Religionis, disparis tamen sexûs Religiosum Contubernium, priori recensito Regularium Canoniorum (more priscis sæculis usitato) ponè conjunctum, quòd apertè factis ostendit Bernardus Pez, Asceta Cænobii Mellicensis Ordinis S. Benedicti in Vitâ Wilburgis, isthic ad S. Florianum Monialis anno 1298. die 11. Decembris cœlis receptæ, nuper anno 1715. typis Augustanis in 4. editâ cap. 21. fol. 135. ubi sic habet: *fiat institutum duplex Canonie S. Floriani anno Christi 1292. Virorum nempe & Puellarum, quod & in aliis ejusdem ætatis Monasteriis persfrequens erat.* Item loco citato paulò suprâ in Catalogo Reverendissimorum DD. Antistitem ad S. Florianum cap. 4. fol. 26. in Henrico hujus nominis secundo, successionis ordine verò decimo quarto S. Floriani Præposito sub his verbis: *Hic (Henricus antedictus qui ab anno 1313. usque 1320. præfuit) ad Collegii januam, ubi olim Monialium Claustrum fuerat, Hospitale extruxit infirmorum.*

Tom IV. Cann. Regg. Origines.

G g

FLO.

FLORINENSE

(Si tamen istud aliud, seu diversum est à priori *Floressiensi* itidem Virorum seu Regularium Canonorum Cœnobio antedicto)

Ordinis Canonico-Augustiniani Monasterium, cujus nomen & memoria habetur in ante citato Rerum Belgicarum sub hujusmodi tenore: *Ejus* (Comitissæ Loffensis mediatrix inter Episcopum Leodiensem, & Comitem Lovaniensem) *etiam temporibus Gerardus Cameracensis Episcopus, cum Godefrido fratre suo oppidum & Monasterium Floriense S. Joannis Baptistæ Ecclesiæ Leodiensis subjecit domino. &c.*

FRANCKENTHALENSE,

Antiquatum Ordinis Canonorum Regularium S. Augustini, Diœcesis verò Wormatiensis in inferiore Palatinatu Heidelbergensi, percelebre quondam Monasterium, Spiram inter & Wormatiam, binas Imperii civitates, vel olim conspicuum extitit; fundavit autem istud, proprio aere suo divitias cœlestes mercaturus, anno 1135. Eckbertus Vir Nobilis Wormatiæ ex Camerariorum familiâ (quæ amplius hodiè in Posteris suis honorata, titulo & dignitate Baronatûs aucta resulget) progenitus, idem ab Abbate Trithemio in Chron. Hirsaug. secundæ editionis de anno 1690. ad eundem annum prædictum in hæc verba laudatus: *His quoque temporibus Cœnobium in Franckenthal, haud procul à Wormatia fundatum est per quemdam civem Wormatiensem, nomine Eckbertum Virum magnarum virtutum & operationum, in quo Canonicos sub regulâ S. Augustini Domino militantes collocavit, quorum primus vitæ Dux atque Præpositus fuit Bertholdus Canonicus de Monasterio Springersbach Trevirensis Diœcesis assumptus, qui postea resignavit. Post resignationem Bertholdi ipse loci fundator Eckenbertus adhuc Laicus, in Præpositum à Fratribus suis electus est, quem Buggo Wormatiensis Episcopus Presbyterum ordinavit. Vir autem Domini Præpositum Fratrum se cernens vacante Domino constitutum, magna vigilantia curavit se Pastorem Christi ovibus utilem, non minus opere demonstrare, quam sermone sancte vixit, Deo placuit, & Fratres in omni virtute præcessit vivus & mortuus mirandis clarus &c. Et hæc Trithemius citatus, quibus Gabriel Pennottus in Hist. tripartita lib. 2. cap. 39. num. 5. addidit sequentia: *Verum istud Monasterium, in quo Canonica disciplina summo per se florebat, paucis abhinc annis factum est habitatio omnis spiritus immundi, cum Calvinistæ ex Belgio profugi, illud permittente Friderico Comite Palatino Rbeni occupaverunt, & pulsos Canonicos in oppidum munitissimum perverterunt. &c.**

FRANCKENTHALENSE, II.

Alterum par quidem cum priore Canonorum asceterio Religiosum Claustrum fuit, quod ab eodem Trithemio antecitato recensetur in hæc verba notatum: *ad Orientalem Monasterii præfati partem, vix ad jactum lapidis, aliud Cœnobium, quod Franckenthal minus appellant pro Monialibus ejusdem Ordinis idem Vir Dei constituit, & Richlindem Uxorem quondam suam devotam Religiosam & Sanctam Mulierem Christi Virginibus Matrem & Ducem præfecit. Quæ Sancta Mulier Domino valdè placere studuit, & miraculis similiter coruscavit. &c.*

FREYSTORFFENSE

Cœnobium, seu communiter Abbatia Freystorffensis nuncupari solita Canonorum Regularium Ordinis S. Augustini quondam apud Lotharingos in Diœcesi Metensi constitit perinclita, etsi de tempore & authore primæ Foundationis nondum per nos inquisita. Legitur alicubi quidem Freystorffensis Abbatia hæc alii cuidam paris Instituti Abbatia, & quidem *Petri Montis*, itidem infra recensendæ, pleno jure fuisse incorporata & subdita, quæ tamen indè labentibus annis quocunque demum titulo denuo fuit liberata, & secundum priorem Ordinem suum penitus immutata, videlicet secundum *Ascetis Cisterciensem* reformata, de qua videri potest Casparus Jangelinus de Abbatibus ejusdem Ordinis lib. 1. fol. 5.

FRIBURGENSE,

Monasterium Canonorum Regularium S. Augustini, Diœcesis Constantiensis, Friburghi potissimo Brisgovia oppido sumpsit initium anno 1300. Nobili Viro Ivone, (alii Joanne) Waldkirchio, seu Amman de Waldkirch communiter appellato; qui ad Ecclesiam sub titulo, & invocatione omnium Sanctorum recens à se constructam introduxit Viros Religiosos è Cononia Marbacensi, Diœcesis Basileensis, in Superiori Alsatia desumptos

desumptos Wernherum & Hieronymum: è quibus unum constituit in proprium loci Præpositum: cujus præceptis ac monitis morem gerens, constructo quantocyus Cœnobio idem Ivo Christianæ militiæ tyrocinium subiens, spreto mundano fastu sacrum Canonicæ Religionis habitum avidissimè suscepit, ac reliquum vitæ sub suavi jugo obediendi devotus in claustro transegit, tandem in Domino piissimè demortuus ad annum 1317. qualiter ostendit Epitaphium illius, quod legitur apud Crusium in Annal. Sueviæ part. 3. lib. 4. cap. 4. & sic habet: *anno 1317. obiit Ivo dictus Amman de Waldkirch miles, hujus Collegii fundator & Conversus.* Sed quod res est, hic maximè notandum primitus Therapeutas quosdam isthic loci substituisse, eosque vulgo *die Sakh - Brüeder*, nuncupari solitos in vetustis quibusdam litteris hodièdum integerrimè servatis vocatos fuisse *Fratres de Pœnitentia*: quorum instituto, & communi vivendi modo aliquando etiam fœminas, hinc inde in Suevia nostra fuisse legaliter addictas, ostendit bonus Israëlitæ sine dolo Felix Faber Ord. Prædicatorum in sua Historia Suevorum lib. 2. cap. 8. ubi sic ait: *multa Monasteria sunt incorporata Ordini Prædicatorum, quæ tamen longè antè S. Donnicum sub Regula S. Augustini vivebant, & Sorores de Pœnitentia dicebantur.*

Cæterum nova Præpositura hæc Omnium Sanctum intitulata, mox ab initio primæ fundationis suæ, ob magnas discordias, & funesta bella inter Illustrissimos Comites & Oppidanos Friburgenses agitata, graviter admodum periclitari cœpit; unde specialis cura illius de futuro habenda, à loci Ordinario demandata fuit Abbati Creuzlingensi per proprias litteras anno 1312. datas sub hujusmodi tenore: *Everhardus Dei gratia Constantiensis Episcopus omnibus presentes Litteras inspecturis notitiam cum plurima salute.*

Suadet æquitas, hortatur ratio, quatenus permittitur, ut solitudine nostri Pastoralis officii ad conservandum & solidandum plantationes novellas sub institutione Regularis disciplinæ ordinatæ, divinitus, vel instaurandas ferventibus affectibus intendamus, cum Ecclesiam pro Religionis augmento summa ratio interpellat. Attendentes itaque quoddam Præpositura & Collegium Monasterii Omnium Sanctorum in Friburgo sub ordine Canonorum Regularium degentium in loco, qui dicitur der Sakh - Brüeder Hauf, de consensu expresso, & voluntate quondam Henrici Dei gratia Prædecessoris nostri initiata, plantata, & dotata, his redditibus, quibus dos constitui poterat, prout dotantibus possibilitas instigante divino Spiritu aderat, & competebat, subsistere non possit commodè per se propter tenuitatem reddituum, & propter Regularis disciplinæ, ac correctionis defectum sine aliquo, qui unâ cum Præposito dicti Monasterii potestatem habeat tam in spiritualibus, quàm in temporalibus salubriter disponendi. Ad petitionem igitur Præpositi & Fratrum loci prædicti defectum præhabitu claris oculis intuentibus, & in arcanis cordium suorum jugi meditatione resolventibus, quoddam sine regimine præhabito idem locus non possit subsistere, & in spiritualibus aut temporalibus recipere incrementum, locum prædictum, & Monasterium, ac Personas ejusdem tam presentes quàm futuras Abbati, qui nunc est, aut quicumque pro tempore fuerit Monasterii de Creuzlingen extrâ muros Constantiæ anneclinus, & applicamus de consensu expresso Capituli Ecclesiæ nostræ Constantiensis, & in perpetuum unimus, pro nobis, nostrisque Successoribus, & Ecclesiæ Constantiensis, quo ad ea, quæ subscripta sunt, videlicet, ut cedente vel decedente Præposito ipsius Monasterii omnium Sanctorum, qui nunc est, vel quicumque pro tempore fuerit Abbas dicti Monasterii in Creuzlingen in eodem potestatem habeat plenam eidem Monasterio ordinandi seu præficiendi aliquem de gremio ejusdem Monasterii Omnium Sanctorum, si ibidem repertus fuerit idoneus, alioquin de gremio sui Monasterii de Creuzlingen, vel aliunde aliquem idoneum in Præpositum, nobisque aut Successoribus nostris, si inventus fuerit idoneus, ad ipsius regimen, Præposituræ munus accipiat, Confirmationis præstiturus Nobis, nostrisque Successoribus Juramentum, prout in litterâ primæ institutionis dictorum Præpositi & Collegii continetur.

Item si Præpositus dicti Monasterii Omnium Sanctorum in Friburgo, qui nunc est, aut pro tempore fuerit, aliquos de suis Confratribus incorrigibiles aut inobedientes invenerit, & in negotiis aut tractatibus tum in Spiritualibus, aut in temporalibus aliquam dignam correctionem incidere, quem per se & solus corrigere non posset, tunc ad requisitionem dicti Præpositi Monasterii Omnium Sanctorum dictus Dominus Abbas Monasterii in Creuzlingen veniat itidem, & unâ cum Præposito Monasterii Omnium Sanctorum corrigenda corrigat, emendanda emendet, & reformanda reformet salubriter cum effectu. Item quoddam sæpè dictus Præpositus & Collegium sæpè memorati Monasterii Omnium Sanctorum, qui nunc est, & qui pro tempore fuerit, non habeat potestatem aliquam vendendi, vel alienandi quicquam de suo Monasterio Omnium Sanctorum sine dicti Domini Abbatis de Creuzlingen consensu adhibito expresso & favore, & ex causâ rationabili interveniente. Ad evidentiam præmissorum has Litteras conscribi fecimus, & Sigillorum nostrorum nostrique Capituli Ecclesiæ Constantiensis præmissis omnibus consensum nostrum expressum & voluntarium impertimur, appendentes in hujus facti evidentiam sigillum nostrum. Datum, & Actum &c. &c.

Anno 1370. Monasterii hujus Friburgensis fundatio, quia se sola seu propriis viribus amplius subsistere haud potuit, Abbatiae Hercinianae vulgò *Cella S. Mariae* nuncupatae id temporis pariter agonizanti, fuit addita, & incorporata; unde duobus Monasteriis istis deinceps simul & semel praefuisse leguntur Antistites sacri, numero & Ordine sequentes.

I. Bertholdus Abbas Cellae S. Mariae, Idem Praepositus Friburgensis.

II. Joannes II. hujus nominis Abbas Cellae S. Mariae Anno 1390.

III. Joannes III. anno 1418.

IV. Rudolphus I. anno 1431.

V. Petrus. anno 1438.

VI. Antonius. anno 1442.

VII. Rudolphus II. anno 1451.

VIII. Joannes IV. anno 1452.

IX. Joannes V. praefuit usque ad annum 1472.

X. Erhardus, electus enno 1474. cum consensu Abbatis Creuzlingani Reformationem introduxit, prout ex sequenti Documento constat:

Caspar permissione divina Abbas Monasterii SS. Udalrici Episcopi, & Afræ Mart. in Creuzlingen extra muros civitatis Constantiens. Prov. Moguntinae Ord. S. Augustini Can. Regul. Visitator & Reformator Ordinis ejusdem per dictas Moguntinam, nec non Coloniensem & Trevirenses provincias specialiter deputatus Ven. Fratri Domino Erhardo Abbati Monasterii Cellae Mariae dicti Ordinis salutem in Domino. Cum, ut accepimus, Charitas vestra Dei zelo, & omni bono respectu mota reformationis statum in dicto vestro Monasterio incipere intendat, & propterea nos, sine cujus scitu consilio, & autoritate nullam immutationem attentare licet, consulere in hac parte decreverit, Nos verò dictum vestrum propositum in Domino laudantes, executioni dicti negotii, sicut de officio nostro esse dignoscitur, personaliter interesse non valentes, circumspeditioni vestrae, de qua plurimum confidimus, dictum reformationis negotium cum suis incidentibus, dependentibus, & connexis duximus committendum, atque praesentibus committimus, vobis mandando injungentes, quatenus assumptis vobis Vener. Patre Domino Abbate Monasterii in Tennibach & viris aliis peritis, vitae, virtutum, scientiae dotibus commendatis, onus reformationis hujusmodi absque excusatione assumatis, in dicto negotio juxta B. Augustini Regulam & dicti Ordinis nostri Constitutiones, traditiones & statuta salubriter procedendo, omniaque & singula, quae Nos ipsi in hoc negotio facere possemus, faciendo, nostra quidem autoritate, quam Charitati vestrae in totum impartimur, universis & singulis dicti vestri Monasterii Canonicis, membris, & subditis in virtute sanctae obedientiae districtè praecipiendo mandantes, ut in dicto negotio dicti Domini reformatoris, & eorum quos sibi in his junxit, monitis & mandatis vice & loco nostri obediant, prout salutare fuerit; alioquin poenas in rebelles praecipue in Constitutionibus dicti Ordinis contentas, & non minus nostram gravem indignationem, & multa alia majora à nobis expectando. Datum in dicto nostro Monasterio Anno Domini 1476. die 22. mensis Junii Indiè. Nona.

XI. Lucas. Obiit anno 1518.

XII. Leonardus ultimus omnium titulo & nomine Abbatis Cellae S. Mariae usus decessit mortuus anno 1537.

XIII. Mathæus Haberkalt Religiosis Canonicis vel omnino nullis vel perpaucais solum in Canonia ista Friburgensi residuis, Administrator illius constitutus rei curam gessit usque ad annum 1537. quo currente diem suum obiit, nec unico quidem claustrali Canonico post se relicto.

XIV. Henricus ab Yestetten, J. U. D. Monachus Ordinis S. Benedicti, & quondam Abbas Monasterii Neostadiensis ad Mœnum, cum (injuriâ temporum, an desidia hominum) res eò miseriae devenisset, ut, Canonicis Regularibus omnibus extinctis, titulus & dignitas Praelaturae quasi jam jam ad alienos devenerit, Administratoris officium anno 1546. in Commendam accepit, & (exemplo planè cunctis admirando) Ordinem Canonicum sat diu hætenus exulantem, postliminiò reduxit, quatuor scilicet Candidatis ad Professionem Canonicam receptis: è quibus (ipso Henrico sponte sua sese postmodum abdicante) unus in dicta administratione legitime successit. Exempli hujus, quod planè sine exemplo est, plenior notitia hauriri potest, ex sequenti publico Instrumen-

strumento: Universis & singulis præsentes Litteras inspecturis Georgius permissione divina humilis Abbas Monasterii in Creuzlingen extra muros Constantienses Ord. S. Aug. Can. Reg. & ejusdem Civitatis diœcesis. Notum facimus quod Monasterium Cella S. Mariæ in Sylva nigra situm, unacum accessoria Præpositura Omnium Sanctorum in civitate Friburgensi Brisgojæ dicti Ordinis & Diœcesis quod quidem Monasterium jure visitationis ad nostram curam pertinet, ante multos annos retro, propter atroces discordias & diffensiones inter Abbates præfati Monasterii, & ejusdem Granarii præfectos, seu Advocatos, ultro, citroque odiosè prorsus & hostiliter versas, in tantum ut duo Abbates ante centum plus minus annos, inter illas tam graves hinc inde inimicitias occisi, tertius internecionis periculo vix evaserit. Præterea & propter incendia quædam & alia id genus miseras & irreparabiles jacturas eò calamitatis devenerit, ut intra hominum memoriam jam dictum Monasterium, una cum aliis ratione dictæ Præposituræ parochialiumque Ecclesiarum sibi incorporatarum incumbentibus oneribus post tantas miseras vix commodè pro parochiali Ecclesia, ne dum aliis claustralibus exercitiis gubernari potuerit, ipsumque adeo Abbatia nomen & titulus jam vulgo in desuetudinem abjerit; Unde & nonnulli ex Prædecessoribus Abbatibus una cum Conventus & nuper Abbas Leonhardus piæ mem. vitæ sustentationem ac domicilium non aliunde nec alibi, quam de & in prædicta Præpositura Omnium Sanctorum in Friburg habuerint: cæperatque jam tunc prædicto Monasterio ceu principali funditus ferè perditio ipsa accessoria Præpositura Principalis loco esse. Nos igitur supradictus Abbas harum rerum omnium curam dictæ Visitacionis jure ad nos pertinere considerantes, propter tam graves calamitates præfati Monasterio, ut quod statui Abbatiali claustralique functioni amplius non sufficeret, aliquot jam annis saltem per Religiosum quendam dicti Ordinis Procuratorem consulere studuimus. Cæterum cum dispensator ille valetudinarius ob Corporis debilitatem, morbosam senectam, nec non aliam quandam inhabilitatem, imbecillitatemque suam amplius cum utilitate præfati Monasterio præesse non posset, ideòque summè necessarium fuerit, ut eidem per aliam personam provideremus. Nos supramemoratas rationes, & alias quas propter Monasterium illud in irreparabilem, quam diximus calamitatem incidit, diu multumque animo volventes, & quod reliquum est, proventuum ejus atque reddituum ultro citroque, qua fieri potuit, diligentia pensculantes, eos ita decurtatos & diminutos invenimus, ut hos imposterum statui Abbatiali nec ad profana, nec ad divina pro dignitate peragenda, suffecturos adverteremus. Ea propter tandem non aliter sæpedito Monasterio ad extremam paupertatem adacto magis consultum fore, nec quidquam ad eam, quæ impendet, reliquam perniciem declinandam præsentius esse duximus, quàm si illi posthac non per Abbatem, sed per dictæ Præposituræ Omnium Sanctorum Præpositum, ut qui cum sit inferioris statûs, minoribusque sumptibus se egere noscicaret, provisum iri curarem. Ac vice versa, Monasterium S. Mariæ ut dictum est, irrecuperabili modo devastatum, depauperatumque & vix parochio sustentando sufficiens, Præpositura utcunque adhuc in suo vigore existente, interim dum ad hoc Sedis Apostolicæ consensus, legitimaque translatio accederet, accessorii loco regi procurarem. Quo sane medio etiam sumptus, qui hætenus ratione electionis, aliarumque cæremoniarum impensi sunt, & in futurum etiam ultra cænobii valorem impendendi forent, majori ex parte declinari, intercipi & diminui posse intelleximus. Harum igitur tam urgentium rationum, & inevitandæ necessitatis pensitatione, præterea magna fiducia freti, & adducti, fore ut Reverendissimus Princeps, & Dominus Episcopus Constantiensis ut Ordinarius loci, postquam ipsius quoque Reverendissima Dominatio de hujusce negotii tam prægnantibus causis, necessitateque inevitabili sufficienter à nobis instructa fuerit (quod brevi, Deo volente, ut par est, fiet) etiam sui juris, & ejus quod suæ Dominationis in hac parte interest, gratiam facturus sit. Imprimis autem animo & affectu apud Sedem Apostolicam pro consensu & æstimatione Nominis & dignitatis Abbatialis, aliisque ad hoc negotium necessariis rebus sedulo laborandi; & pro sæpe nominato Monasterio, ut quod neque Abbati neque Conventui sustentando per se sufficiat, supra memorato nostro Monasterio Creuzlingen penitus incorporando, proque fundatione dicti Monasterii præfatum Præposituram Omnium Sanctorum in Friburgo in laudem & honorem Fundatorum modo, quo supra diximus, transferenda, primo quoque tempore cum debita devotione & reverentia supplicandi, in eam prorsus devenimus sententiam ut idoneam quandam nostri Ordinis personam sæpeditæ Præposituræ præficeremus, cui & ipsi dictum Monasterium ceu accessoriæ cujusdam parochiæ curam propter sæpe allegatas rationes injungeremus. Cæterum cum hoc tempore magna sit nostri Ordinis idonearum personarum penuria, & ut maxime ejusmodi defectus non sit, tamen Monasterii Præposituræque (quæ eorum est summa calamitas) census, redditus & proventus, præsertim tot oneribus diversimode hinc inde, ut dictum est, incumbentibus, nulli cui aliunde quoque provisum non sit, etiam sumptibus ita diminutis suffecturi sint.

sint. Tandem nos sæpe dictæ visitationis jure certa scientia & voluntate Conventualium dictæ domûs S. Mariæ post varia & multa ministeria tentata cum Reverendo & Nobilif. Domino Henrico ab Yestetten Abbate Monasterii Curia Hugonis Ord. S. Benedicti Argentinenfis diæcesis Religionis zelo, morum honestate, cæterisque probitatis virtutumque meritis, quibus illius didicimus suffragari personam; nec non & aliis certis quibusdam legitimis de causis adducti, ut ipse supradictam Præposituram Omnium Sanctorum acceptaret; atque inde dicto Monasterio S. Mariæ ceu accessoriæ Præposituræ, modo parochiali, translatione, & incorporatione ita, ut supradictum est omnino faciendâ & impetranda, providere vellet, egimus & institimus. Et posteaquam eo modo impetrassetur sæpeditæ Præposituræ Monasteriique S. Mariæ præfato modo curam, regimen & administrationem in Spiritualibus & temporalibus cum omnibus suis juribus, annexis & pertinentiis ipsi Henrico Abbati ut Capiti & Præposito plenariè tradidimus, & commendavimus, tradentes & commendantes ea tenore harum litterarum ad tempus vitæ suæ: alienatione tamen quorumcunque illius bonorum immobilium, & preciosorum mobilium eidem penitus interdicta. Mandantes insuper à præfatis & futuris pro tempore Conventualibus obedientiam & reverentiam congruentes sæpedito Henrico Abbati & Præposito omnimodo exhiberi. Præmissis, aliisque ad hanc rem necessariis omni meliori modo & forma, prout de jure & secundum stilum Curia fieri potuit ac debuit, fiendis & observandis. Et in horum omnium supradictorum indubiam fidem Nos superscriptus Georgius Abbas, & secundum Nos præfatus Abbas Henricus, una cum Conventualibus, qui quidem toties nominati Monasterii reliqui sunt, ad finem hujus instrumenti, conforme exemplar uterque tam Nos Visitator, quam dictus Abbas Henricus penes Nos habemus, sigilla nostra appendi fecimus. Quod actum & datum est decimo quarto die Novembris anno à Christo nato supra millesimum quingentesimum quadragesimo sexto.

(LS.) (LS.) (LS.)

XV. Michael Pentelin usque ad annum 1574. pro posse saltem rebus afflictis mederi totis viribus intentus.

XVI. Udalricus Stehlin Acronianus, Vir magni ingenii & raræ eloquentiæ, post resignationem suam anno 1609. spontaneè factam plenus dierum in Domino mortuus & sepultus die 22. Decembris anno 1611.

XVII. Jacobus Geiger Acronianus, ex Langenargen oppido progenitus ex Imperiali Collegio Creuzlingensi, ad Prælaturam Friburgensem Omnium Sanctorum postulat die 10. Novembris anno 1609. Disciplinam Religiosam egregiè restituit novis Constitutionibus in id datis, æs alienum omnino diluit, ac quæque plura alia laudatissimè perfecit, tandemque senio debilitatus requievit, terrestrem mortalitatem exutus ætatis suæ anno 65. die 6. Julii anno 1635.

XVIII. Conradus Heuni ex Engen, oppido Hegoviæ natus, urgente persecutione Suecica, in Austriam deportatus, ibidem exul defecit anno 1647. desolato prorsus interim Monasterio octo vel novem annis.

XIX. Christophorus Angerer ex Stocken Villa Turgoviæ Canonicus Creuzlingensis, à tribus adhuc superstibus Canonicis Capitularibus Omnium Sanctorum univoce postulatus, scientia, sedulitate & industria rara præclarus, cultum divinum, ut & reliquum Oeconomiam statum egregiè restituit, sed & in dies magis & magis cuncta perficere sagaciter intendit, quousque ad plures abiit ætatis suæ anno 56. Christi verò 1675. die 12. Octobris.

XX. Georgius Comath, natione Helvetus, Patria Paperswillanus, tristis admodum & invitus aspicere debuit omnimodam (ex quo Friburgum anno 1677. à Gallis fuit hostiliter occupatum) Monasterii sui demolitionem, ita, ut non remaneret lapis super lapidem, toto Regulari Claustro, sub novis munitionum aggeribus sepulto. Decessit ætatis suæ anno 42. gratiæ 1682. die 28. Augusti.

XXI. Adamus Schmidt natus Brisfacensis, civis tamen Friburgensis, vel invitus ad Venerabilem Canoniam istam genuino Ordini suo servandam, die 23. Novemb. anno 1682. præficitur. Præful quidem optimus, eò tamen inferior, quòd diu locum, ubi stabilem sedem figere possit, nesciverit. Hominem non habuit, etiam inter eos, qui de jure deberent, eidem auxiliarem porrigeret manum. In Deo tamen semper omnem suam fiduciam & spem ponens non fuit derelictus. Obiit die 28. Julii 1698.

XXII.

XXII. Melchior Knoll Alfata. Septem menses regimine suo vix complevit, Spem enim de Melchiore conceptam præcidit mors, ac ad felicitatem æternam transmisit 5. Martii 1699.

XXIII. Dominicus Simonis Friburgensis. Tredecim annis & aliquot mensibus præfuit, malorum cumulo pressus & vix non oppressus, ac in continuo perdendæ Præposituræ periculo ferè usque ad mortem constitutus. Ex hac lacrymarum valle ad cœlestia transivit gaudia die 9. Decembris Anno 1713. ac hoc modo Adversariorum suorum omnes Machinas elusit, meliora enim post ejusdem fata illuxere tempora.

XXIV. Andreas Dilger SS. Theologiæ & SS. Can. Doctor postulatus ex Creuzlingen, Vir integritate morum, & prudentia insignis de factorum iniquitate, quæ Præposituram sat diu vexaverant, triumphavit adeò, ut non Restauratoris tantum, sed quasi novi Fundatoris laudem sit promeritus. Deperditam enim & à Gallis funditus destructam Præposituram Omnium Sanctorum Friburgi è domo privata magnis sumptibus potissimum tamen ex pecuniis ab Antecessoribus ipsi relictis excitavit. Ædificare etiam cepit Abbatiam S. Mariæ Cellensem 300. jam annis in suis ruinis sepultam, & ex majori parte ita consummavit, ut eodem anno 1730. potuerit inhabitari. Titulum Abbatias penitus ferè extinctum reassumpsit. Cultor singularis fuit B. V. Mariæ & sancti Judæ Thaddæi, in cujus honorem elegans struxit Sacellum. Dies vitæ suæ meritum plenos cum omnium bonorum luctu clausit die 8. Martii 1736. Cujus memoria adhuc in benedictione est, & erit æternum, in memoria enim æterna erit Justus.

XXV. Petrus Glunck ex Lœffingen, modernus Reverendissimus & Amplissimus. D. Præful ac Abbas, ex Religiosissimæ Conversationis & Disciplinæ Regularis amante Decano vocatus ad Mitram meritissimi Antecessoris sui Vestigiis egregie insistit. Templum Maria-Cellense ornavit altaribus, Cathedram noviter constructam vestivit auro, Tractum ædificii integrum pro hospitibus construxit. Præstans Oeconomus emolumenta Domestica indies promovet, quem, ut porro Diva Cellensis, & omnes Sancti per Dei gratiam fervare & adjuvare velint, omnium Religiosorum suorum filiorum, & pariter Editoris hujus Operis sincerissimum votum est.

Plures in hoc Catalogo desiderari Abbates Lectorem moneo, quorum tamen nomina hic supplere mihi integrum non est, cum Canonice Mariæ Cellensis Acta ad manus alienas partim devenerint, partim temporum injuria deperdita sint, cum antiquioribus Necrologiis. Acta celeberrimi ad S. Petrum Cœnobii, quod haud procul ab Abbatia Cellensi, sive Sanct-Märgen distat, de geminis Abbatibus mentionem faciunt. Circa annum Domini 1263. WERNERUS Abbas occurrit. Anno autem 1202. legitur Innocentium III. alicui Abbati, cujus tamen nomen deest, Commissionem dedisse cum San-Petrino & Thenenbacensi Abbatibus contra Episcopum Argentoratensem. Occurrit etiam inter vetustiores, ex tot deperditis documentis, chartas nomen HARTMANNI Abbatis anno 1154. CONRADI circa annum 1261. Plura fortassis nomina eruere possent, quibus ad Archivum Civitatis Friburgensis patet aditus.

FRISENSE,

Seu taliter de Provinciali seu Patrio solo suo (cui vel olim inædificatum stetit) nuncupandum Frisæ Orientalis (quæ Westphaliæ Germaniæ certa pars est, amplius descripta à Martino Zeilero in Itinerario Germaniæ cap. 17. fol. m. 163. jam pridem vastante hæresi suffocatum, & penitus extinctum Canonicorum Regularium Monasterium, Metropolitano Episcopo Bremensi jure Diocesano subditum fuit, quod post quinque alia Collegia sacra, & nominatim quidem post Heslingense quoddam taliter appellatum, etiam sextum istud, isthic per nos *Frisiense* dictum superaddidit Adalgadus Bremensis Archi-Episcopus numero Septimus, idem de vigilantissima sui muneris administratione laudatus admodum à Kranzio in Metrop. Lib. 3. cap. 23, ubi Monasterium istud Congregationem Sanctorum Virorum appellat, atque illud ipsum de prædio & oblatione insignium aliquot Matronarum fuisse fundatum asseverat: Verum idem hoc Religiosissimum Collegium novissima ætate nostra seu præpore jam decurrente Sæculo violenter evertit, diripuit, & in totum extinxit hæresis Calviniana, quævis sacra Religiosa Collegia ac Monasteria sibi plusquam terribiliter exosa.

FRISINGENSE,

Cathedrale Collegium Provinciæ Salisburgensis, de quo Hundius in Metropoli texturus Catalogum Episcoporum Frisingensium statim ab initio ex libro majori Traditionum (cujus postmodum per alios usque ad Hermannum IV. anno 1421. terris defunctum continuati, Authorem ipse refert Conradum quendam Frisingensem Sacristam & Canonicum anno 1187. sub Episcopo Ottone III. clarum) scribit quidem S. Corbinianum in monte (qui Frisinga dicitur) primò Ecclesiam in honorem S. Benedicti construxisse, & Monachorum conventui facultatem liberam eligendi Episcopum dedisse &c. verùm Gewoldus in additionibus ad Hundium tom. 1. fol. 116. lit. D. ex Catalogo MS. Episcoporum Frisingensium contra habet, longè antè hæc tempora nempe circa annum 444. Ecclesiam in honorem B. Virginis constructam, alteram verò S. Benedicto sacram, primùm postea à S. Corbiniano fuisse ædificatam ac Monachorum ibidem Conventum, habitaculaque idonea adunata. Item paulò post fol. 118. in margine hæc ponit: *falsus est Otto Frisingensis lib. 5. cap. 24. Corbinianum ad tempora Pipini referens.* Sanè ex Marco Welfero Boicarum rerum lib. 4. pag. 256. (quem refert Gewoldus lit. C. & Raderus de Sanctis Bavarizæ vol. 1. fol. 62.) in vita ejusdem sancti Corbiniani certiora colliguntur, & quidem primò, Ecclesiam S. Mariæ Virginis Frisingæ Episcopo Corbiniano sedem fuisse destinatam. Prodidit autem Arempcekius Christianorum Basilicam hanc (nempe Divæ Virgini sacram) à temporibus Maximiliani Episcopi Laureacensis & Martyris (de quo idem Raderus in Bavaria sancta Volum. 1. fol. 16.) id loci stetisse circa annum Domini 282. Secundò Monachorum in Episcopali æde nullam penitus mentionem fieri, Clericorum verò Episcopi ac Discipuli aliorumque satis expressam. Tertio funus S. Corbiniani Frisingæ ad D. Mariæ curatum primò. Quarto in colle ad Urbem Frisingam Ecclesiam S. Stephano Martyri sacram jam tum stetisse, quam Corbinianus Orationis causâ visere solitus fuit. De Ecclesia verò, S. Benedicto id temporis ædificata, nihil prorsus ibi reperitur. Et in hac S. Stephani Ecclesia (infrà à nobis suo loco & ordine fusiùs enarranda) *Weichenstephan* communiter appellata Hatto seu Hitto sextus numero Episcopus Frisingensis apud Hundium fol. 103. & alios legitur, sex Canonicos cum Præposito instituisse anno Domini 830. postmodum verò Engilbertus 18. Episcopus Collegium istud Canonicorum commutasse in Monasterium Ordinis S. Benedicti. Atque hic detegitur error Ottonis Frisingensis & aliorum, qui scripserunt Traditiones Ecclesiæ Frisingensis, atque Catalogos Episcoporum, cum dicunt illam S. Benedicto fuisse in monte dicatam, Monachorum Cætum ibi adunatum, concessam eisdem facultatem eligendi Episcopum &c. quem ipsissimum errorem benè advertit Gewoldus antedictus, tribuitque ei opinionem, qua partium studiosi frequenter decipiuntur, videlicet, quia Monachi Benedictini post incolebant templum, ergò & ante Divo Benedicto fuisse consecratum. De quo errore, seu ineptâ consequentia meritò conqueritur Pennottus noster in Not. ad offic. prop. Canon. Regularium Lateranensium not. 29. in historiam S. Berengii Abbatis die 2. Octobris apertè scribens: nonnulli ob translatum in Monasteria Canonicorum Ordinem Monasticum, omnes Viros illustres Ordinis Canonici, qui antea in ipsis Monasteriis floruerunt, ad ordinem Monasticum transferre nituntur; quod præter alios egregiè arte & marte suo præstiterunt Trithemius & Arnoldus Wion, uti legi poterit apud citatum Pennottum not. 10. 13. 14. 21. 22. 23. 31. & 37. Vide, obsecro, Baronium Tom. 6. annal. sub Anno 494. num. 76. & Pennottum in historia trip. lib. 2. cap. 19. n. 4. Sed neque Aribo quartus Frisingensis Episcopus, scriptor vitæ S. Corbiniani apud Surium die 8. Septembris, Monachorum vel sedis Episcopalis meminit, at verò Clericorum non semel, qui mox initio historizæ refert, Corbinianum ad S. Germani Ecclesiam parvum sibi construxisse ergastulum, (Monasterium explicat Welferus) ut nihil aliud possideret, nisi tantum ministros, qui sibi exterioris necessitatis solatium exhibeant, quos quotidie sacris studuit disciplinis instruere, ut suæ imitatores existerent vitæ &c. Unde & hos Ministros Aribo num. 3. *Discipulos* illius, imò verò num. 4. *Clericos* appellat, ibi: ad pristinum ergò (S. Corbinianus) rediit ergastulum in foribus B. Germani Ecclesiæ, ibique sub protectione ejus proprium quæsitum secretum, turbas hominum devitavit, quos admonendo & docendo deferere non volebat: quibus sub Operationis suæ curâ victum suppeditavit, & Verbi Dei semina quotidie eorum pectoribus infudit &c. ita loc. cit. Ad litem hanc melius terminandam addi potest Anonymus jam sæpe laudatus Congregationis Gallicanæ scriptor, quem proin folio 168. suarum Disquisitionum in hæc verba loquentem allego: Frisingensem Ecclesiam qui Monachos aliquando pro Canonicis habuisse dicunt, eos quodammodò vaticinari ac divinare equidem dico. Non anxie quæro, an Corbinianus sedis Conditor, Monachi voto se aliquando obstrinxerit, contra atque carniæ usus, & reservata servitia videntur suadere. Constat, duodecimo Sæculo ineunte, antequam

Mona-

Monachi ad Hiberniam reducerentur, Imarium, & unâ Malachiam ejus Discipulum in Civitate Ardmacha vixisse eandem vitam, quam Corbinianus, septimo sæculo exeunte, ad Ecclesiam Castrensem vixit. Ad rem præsentem quod attinet, hoc satis liquet ipsum Corbinianum unâ cum Clericis Canonicis incoluisse B. Mariæ Ecclesiam à se constructam in Castro Frisingensi, ubi ab anno 723. Cathedram tenuit Pontificalem. Nempe Aribo Corbiniani post Erimburtum & Josephum in Sede Frisingensi Successor, cum absolute Monachorum & Clericorum discrimen indicasset, prætermisissis Monachis, quamvis Monachus, Corbiniani Episcopi convictum ex meris Clericis conflavit. Cum quodam die, inquit, in Episcopio Frisingæ sederet Corbinianus molestiâ corporis correptus, more solito in vicinum montem ad Oratorium B. Stephani Martyris venire nequivit ad Matutinas Deo persolvendas laudes. Clerum itaque excitans illuc ire præcepit; illisque ascendentibus vox psallentium in Ecclesia obviam illis venit: fenestris quoque & tecto tanta vis clari luminis radiabat per latera ejusdem montis, ut claritatem diei superaret. Clerici nimio terrore perterriti, ubi tandem vires recepere, domum cucurrerunt, & omnia Viro Dei indicarunt. Et hæc quidem Aribo Frisingensis Episcopus, qui, quamvis Monachus, & Monachilium Jurium peritus, nihilominus nomen suum subscripsit anno 772. Actis Synodi Dingolovingensis, ubi Monachis Parochiarum commendationes vel publica baptismatis obsequia per Bajoariam atque aded per Frisingensem Diœcesim interdicta sunt. Deinceps verò in ejusdem Frisingensis Ecclesiæ chartis, sive quæ anni 898. incendium devitarunt, sive quæ postea discriptæ sunt, Clerus, Fratres, & Canonici Monasterii vel Ecclesiæ Frisingensis memorantur; filetur ubique de Monachis, præterquam in Catalogo quodam recentiore, à quo totidem verbis transfero locum in controversia positum, quot reverà descriptus est. Hitto, inquit Catalogi scriptor, canonicè electus in Cathedram Episcopalem Frisingensis Sedis anno Domini 812. Hic tradidit res suas ad domum S. Mariæ ad Frisingam, ubi electus, & pretiosus in corpore requiescit Confessor Christi Corbinianus, ut memoria ejus multis temporibus in Domo S. Mariæ & S. Benedicti Confessoris permaneat, & ut Oratores sui, videlicet Monachi, & Episcopi Successores hujusmodi possideant. Hunc Catalogi Recentiores locum *ἀυθεντικῶς* expressit Vir doctus, perinde quasi ex primariis litteris donationis expressisset. Neque hoc mirabile videri debet, cum hujusmodi locus nescio quid antiquitatis redolens, si Ottoni Frisingensi non debetur, ipsum Ottonem Frisingensem ex Monacho Episcopum, & rursus ex Episcopo Monachum inducere potuerit, ut crederet Corbinianum in Monte Frisingensi Ecclesiam in honorem beati Benedicti construxisse, ac Monachorum ibi sacrum conventum adunasse. Ego verò nullus dubito, quin omnes, quotquot sibi persuaserunt Sedem Frisingensem sancto Benedicto dedicatam olim fuisse, ambiguitate unius vocabuli decepti fuerint. Jam ante Hittonis Pontificatum ea consuetudo erat, ut fideles dona darent Sanctæ Dei Genitrici Mariæ, sanctoque ejus Confessori Corbiniano, ad quorum laudem & honorem Frisingensis Ecclesia Episcopatus constructa, ac dicata dignoscebatur. Dedit etiam res suas Hitto Episcopus ad domum Sanctæ Mariæ ad Frisingam, ubi electus & pretiosus in corpore requiescebat Confessor Christi Corbinianus, ut memoria sua multis temporibus in Domo S. Mariæ, ac Benedicti Confessoris (videlicet Corbiniani) permaneret. Quòd autem isthæc Hittonianæ donationis interpretatio, aut restitutio legitima sit, vel ex ipso Catalogi contextu satis planè conficitur. Ut quid enim Hitto Ecclesiæ Frisingensis tutelam, quam Corbiniano arrogaverat, statim derogaret? ut quid ipse, cum res suas Ecclesiæ suæ Patronis, nimirum B. Mariæ & B. Confessori Corbiniano tradere instituisset, statim Corbiniani oblitus Benedictum Confessorem & Abbatem in ejus locum substitueret, cum nec Aribonis heredis scripta, nec Chartæ Frisingenses, quæ etiamnum supersunt multæ, nec monumenta ulla vetera sanctum Benedictum Ecclesiæ Frisingensis Patronum prodiderint, aut ejus fecerint mentionem? frustra igitur Catalogi recentioris Auctor, cum eundem Benedictum in Corbiniani locum audacter subrogasset, Oratores ei Monachos commodavit, ut Hittonis donationi de suo adderet aliquid. Idem de Ottone Frisingensi faciendum judicium, si hunc constaret B. Benedicti Ecclesiam, quam in Monte Frisingensi posuit, cum primaria sede Frisingensium Episcoporum confudisse. His ergo tam solidè tamque nervosè in rem nostram deductis quod addam, planè non habeo.

FULNECENSE,

Præclarissimum hodiè Collegium Canonicorum Congregationis Lateranensis in Fulneck civitate Moraviæ, finibus Silesiorum contermina, Olomusio verò Provinciæ Metropoli septem milliariibus distita, fundatum fuit ac sub titulo SS. Trinitatis dedicatum anno 1389. auctore Illustrissimo Domino Bonifacio Barone de Crawar Domino in Chrumppnau & Fulneck, Romanorum Regis supremo Cameræ Magistro, prout plenius ostendunt ipsæ Confirmationis litteræ (quarum vigore etiam jus Parochiale totius memoratæ civitatis Fulnecensis cum appertinentibus censibus, redditibus, decimis &c. Canoniarum

huic accessit) autoritate ordinaria ad perpetuam rei memoriam datæ, & expeditæ sub hujusmodi tenore: „Nicolaus Dei & Apostolicæ Sedis gratia Episcopus Olomucensis „universis & singulis, ad quos patentes pervenerint, salutem ex eo, qui est omnium „vera salus, & notitiam habere subscriptorum. Quod ad pium desiderium & devotam „attentionem Nobilis Viri Domini Benefii de Crawar Domini in Chrumpnau Romano- „rum Regis Camerae Magistri, Amici nostri charissimi, qui augmentum Cultus divini „desiderat, & diem extremæ messisionis bonis operibus prævenire, Ecclesiam Parochia- „lem in Civitate Fulneck, cujus Jus patronatus ad ipsum spectabat, in jus & proprieta- „tem Monasterii Canoniorum Regularium de expresso consensu Capituli nostri Olo- „mucensis Fratrum nostrorum charissimorum ordinaria reduimus autoritate, sub titu- „lo, honore, nomine & communi vocabulo Salvatoris ac SS. Trinitatis & Individuæ „Unitatis &c. Quod quidem Monasterium idem Dominus Benefius de consilio, delibe- „ratione & voluntate dilectorum filiorum suorum Fratrum, & amicorum de novo crea- „vit, fundavit atque erexit ad laudem Altissimi, ac in salutem & remedium animæ suæ, „suorumque Progenitorum & Successorum ultra fructus, redditus, & utilitates, quas „ipsa olim Ecclesia in Fulneck habuit ab antiquo jam per Nos reductas in utilitatem, „commodum & jus ejusdem Monasterii, villas, possessiones, & bona cum singulis suis „pertinentiis pro dote & congrua sustentatione Fratrum & Canoniorum degentium „Auctore Domino in eodem ad instar Præpositi & Canoniorum Regularium Monasterii „in Sterenberg, Olomucensis Diœcesis merâ liberalitate eidem Monasterio dedit, con- „tulit, donavit, tradidit & assignavit perpetuis futuris temporibus habendas, tenendas, „& possidendas, sicut in litteris foundationis per ipsum super has litteras districte & lu- „cide continetur, quarum tenor legitur in hæc verba per omnia:

„Benefius de Crawar Dominus in Chrumpnau, Romanorum Regis Camerae Magister „tenore præsentium recognoscimus Universis. Qui dum humanæ naturæ rimamur „incertum, dum collabentis vitæ ruinam conspiciamus, profectò ad considerandas no- „stræ vitæ semitas, ad discutiendum læsæ conscientiæ tenebras, & ad obtinendum fa- „vorem propitii nostri Judicis Domini Dei nostri argumentis non tam probabilibus „quàm etiam ad sensum demonstrantibus animarum, eò quidem fortius, quo nihil lætæ „Judicis tanti notitiam, quæ cuncta nuda sunt ejus oculis, quo suæ potentiæ nihil est, „quod resistere valeat. Idcirco nos Benefius de Crawar præscriptus ob remedium ani- „mæ nostræ & Uxoris nostræ, omniumque hæredum nostrorum, & specialiter Domini „Drislai de Crawar Patris nostri charissimi, & Domine Elisabeth Uxoris ejus Matris „nostræ, & puerorum ejus, nec non Domini Jesconis de Crawar Uxoris & hæredum „ejus, cujus bona possedimus, cupientes misericordiam Omnipotentis Dei ex donis ipso „propitio Nobis collatis gratiosius impetrare, nec in examine discussivo districti sui Ju- „dicii severum Judicem sentiamus, & ut animabus Genitorum nostrorum, Fratrum, „Sororum, cunctorumque amicorum, ac omnium fidelium, vivorum & mortuorum, „quorum Nos, vel Genitores nostri, bonis usi sumus, debite vel injuste Domino ipso „permittente proficiat ad salutem, animo deliberato de certa nostra scientia, & bona „ac libera voluntate, accedente ad hoc consensu Nobilium, Benefii & Joannis Filio- „rum nostrorum de Crawar, Et Reverendissimi in Christo Patris ac Domini Domini Ni- „colai Olomucensis Episcopi, Capituli que Ecclesiæ Olomucensis conniventia speciali, „prout in litteris ipsorum desuper concessis apparet manifeste ad honorem Salvatoris no- „stri & SS. Trinitatis ac Individuæ Unitatis Monasterium novum in Civitate nostra Ful- „neck sub titulo & inscriptione ac vocabulo præscripto per Nos fundatum & erectum „pro inhabitatione Fratrum Canoniorum Regularium Ordinis S. Augustini, ut ibidem „Præpositus cum novem fratribus habeatur continuo divinæ pietatis clementia aspiran- „te construendum duximus, & in ipsius structura processimus, hætenus procedimus, „& ejus adjuvante præsidio, qui cuncta tuetur fidelibus incrementis & devoto Charitatis „studio procedemus, ut etiam dicti Præpositus & Conventus Monasterii in honore Sal- „vatoris & SS. Trinitatis, & Successores eorum, eò quietius cultui divino vacare va- „leant, atque laudes Dei liberiori animo depromant, quo melius & sufficientibus tem- „poralibus suffragiis fuerint adjuti dictis Præposito & Conventui ac Monasterio ipsorum „in perpetuum Villas nostras integras, videlicet Tirnaviam cum Jure Patronatus, cum „Judicio, excluso Cliente ibidem, cum altero medio laneo residente, qui etiam Chens „nullum gregem ovium habere debet in pascuis, Villæ hominibus in contemptum. Et „etiam Villam nostram Gilowerz unâ cum judicio, cum pratis, pascuis, censibus, pro- „ventibus, utilitatibus, piscationibus, aucupationibus, & frugibus censualibus. Etiam „scamna Salis in Civitate nostrâ Fulneck cum censu ipsorum ipsi Monasterio libere af- „signamus, etiam pomarium ex opposito Monasterii in monte Castri eidem Monasterio „conferimus & donamus. Sylvam quoque nostram propè Villam præscriptam videlicet „Tirna-

„Tirnariam sitam singulis circumferentiis, & metis suis præfacto Monasterio nostræ
 „fundationis damus perpetuò habendam similiter cum opibus ibi existentibus suâ pro
 „necessitate, & pauperum hominum ad idem Monasterium spectantium, pro restauratio-
 „ne ædificiorum, sed vendere non debent pleno dominio, prout nos & Antecesso-
 „res nostri tenuimus, possedimus, tenuerunt, & possederunt; nihil nobis & Successo-
 „ribus nostris in omnibus præscriptis reservantes solâ tuitione exceptâ, quæ ad Nos &
 „Successores nostros tanquam ad veros fundatores dignoscitur juridicè pertinere, ex-
 „ceptâ etiam Berna Regali, quam nobis & Successoribus nostris reservamus, viginti
 „quatuor grossos tantum de quolibet laneo recipiendo, sed Judicibus prout ab antiquo
 „tempore recipere est consuetum, dedimus, contulimus, donavimus, assignavimus, &
 „tenore præsentium damus, conferimus, donamus, & assignamus perpetuis temporibus
 „pacifice & quiete jure directi domini & proprietatis decernentes à nobis & nostris Suc-
 „cessoribus Dominis de Crawar aliàs de Fulneck easdem Villas ac eadem bona prænota-
 „ta cum omnibus eorum pertinentiis liberas, solutas fore simpliciter & exemptas; ro-
 „gantes nihilominus in Domino omnes Successores nostros Dominos in Fulneck, &
 „obsecramus per viscera misericordiæ Dei nostri Conventum ipsum Monasterium, Præ-
 „positum, & Fratres Deo ibidem in fervida devotione famulantes recommendatos ha-
 „beant, foveant, & tueantur, ac benigno pietatis fervore prosequantur, volentes ipsos
 „participes fieri omnium bonorum operum, & orationum, quæ in eodem Monasterio
 „Auctori Altissimo peragentur. Etiam volumus, ut testamentum olim factum per No-
 „bites Dominum Drislaum Fratrem nostrum dilectum piæ memoriæ qualibet feria secura
 „da de vespera cum vigiliis, & feria tertia cum missa defunctorum perpetuis tempori-
 „bus peragatur, veluti hætenus est peractum. Etiam præfati Præpositus & Fratres ejus-
 „dem Monasterii procurent, ut Missa de Beata Virgine quotidie decantetur, postquam
 „autem viam universæ carnis ingressi fuerimus, quolibet mense ob salutem animæ no-
 „stræ eodem die nostri obitus vigiliis trium lectionum cum missa Defunctorum peragere
 „debent perpetuò in futurum. Ipso verò die nostri obitus annis singulis vigiliis novem
 „lectionum cum missa Defunctorum perficere non omittant. Volumus insuper, ut Fra-
 „tres ejusdem Monasterii nostræ foundationis vivant more Fratrum in Rudnitz in Mo-
 „nasterio regulariter faciendò. Etiam Capellam in Castro ipsis damus perpe-
 „tuis temporibus regendam, Rectorémque scholæ debent suis in expensis benigno
 „animo enutrire. Etiam concedimus eisdem Præposito & Fratribus plenam & omnimo-
 „dam potestatem, si Nos vel nostri hæredes & Successores nostri eos in eisdem bonis
 „vellemus seu vellent aliquo modo impedire, ex tunc nos citare possunt spirituali vel ter-
 „restri jure, quoties ipsis necesse fuerit irâ vel reclamazione vel indignatione quibusli-
 „bet non attentis. Nos quoque Benefius de Crawar sapedictus, Benefius & Joannes
 „filii dicti Domini Domini Benefii de Crawar Dominus in Helfenstein Petrus de Crawar
 „Patruus noster Dominus in Plumnow promittimus omnes in solidum manu conjuncta
 „omnia & singula prænotata cunctis suis in articulis de verbo ad verbum rata, grata, &
 „inviolabilia observare bona nostra fide, tabulisque terrestribus quantocumque poterimus
 „in terra Oppaviæ intabulare dolo, ac fraude singulis procul motis. In evidens testi-
 „monium sigilla nostra cum sigillis Nobilium Dominorum Hinconis de Lippa Sororis
 „nostræ, Petri de Sternberg avunculi nostri, & Domini Stiborii de Czimbürg de certa
 „nostra scientia sunt appensa. Datum Crumpnaw anno Domini millesimo trecentesimo
 „octogesimo nono in die S. Michaëlis Archangeli. Nobisque cum debita supplicarunt
 „humilitate quatenus ad laudem & honorem Omnipotentis Dei ejusque Intemeratæ
 „Matris Virginis Mariæ, & omnium Sanctorum ac præcipue nostri Salvatoris ac ipsius
 „SS. Trinitatis & Individuæ Unitatis dictam foundationem sic per ipsum de nostro & Ca-
 „pituli nostri Olomucensis consensu & voluntate factam, ratam & gratam habere, vil-
 „lâsque possessiones, & bona ipsi Monasterio collata, & in dotem assignata in bona
 „reducere Ecclesiastica, ac omnia & singula autoritate ordinaria confirmare dignare-
 „mur. Nos itaque Nicolaus Episcopus antedictus ipsius Domini Benefii petitionibus &
 „piis desideriiis tanquam justis & rationabilibus annuentes dictam foundationem & omnia
 „inde secuta rata & grata habentes, omnesque villas, possessiones, redditus, proventus
 „& utilitates dicto Monasterio donatas, collatas, & pro dote assignatas in Jus bonorum
 „Ecclesiasticorum reducimus, ipsique Monasterio unimus, annectimus, incorporamus
 „& invisceramus volentes & statuentes, quòd ipsa bona, villæ, & possessiones per am-
 „plius bona Ecclesiastica censeantur ac gaudeant libertate immunitate & privilegio Ec-
 „clesiasticæ libertatis adeò, quòd per censuram Ecclesiasticam exigì valeant, & defen-
 „sari, ac omnia & singula in singulis suis punctis, articulis, & clausulis, prout in dictis
 „litteris distincte & expresse superius expressantur, laudamus, approbamus ac ratifica-
 „mus, & in Dei nomine ex certa nostra scientia præsentibus autoritate ordinaria con-
 „firmamus sub appenso nostro sigillo testimonio litterarum. Datum in Castro nostro

„Merow, anno Domini millesimo trecentesimo octuagesimo nono in die S. Galli Con-
 „fessoris, præsentibus honorabilibus Viris Dominis Zandero Archi-Diacono Prero-
 „vienti & Canonico Olomucensi, Bernardo Hecht de Scherendorff, Bernardo de Me-
 „row, Brunone Marefcallo Curia nostræ, Joanne Plebano in Brumspurg, Procopio
 „Capellano, & Hincone Notario nostro quàm plurimis aliis ad præmissa vocatis & ro-
 „gatis in testimonium veritatis.

(L. S.)

Eandem Fundationem post expletum viginti annorum spatium amplius augmentavit,
 ejusque priores census, & reditus pro Venerabili Cœtu Canonorum magis adau-
 gendo, novâ liberalissima dotatione uberiores reddidit primarii Fundatoris Germanus Fra-
 ter Ladislaus Liber Baro de Crawarz publicis litteris in rei testimonium datis juxta se-
 quentem formulam. „Nos Latzko de Crawarz Dominus in Helfenstein Joannes primo-
 „genitus nomine ejusdem tituli de Crawarz tenore præsentium recognoscimus universis
 „tam præsentibus quàm futuris, quòd perpendentes fragilitatis humanæ instabilis bre-
 „vitatem, sanâ maturaque deliberatione & etiam præhabito consilio Amicorum & Uxo-
 „ris recte & rationabiliter contulimus, donavimus, atque vigore præsentium damus &
 „assignamus Villam nostram Bilow & Starawes cum jure patronatus, cum omnibus re-
 „ditibus, censibus, proventibus & usufructibus, agris cultis & incultis, collibus, val-
 „libus, pratis, pascuis, sylvis, dumetis, aquis & aquarum decursibus, metis, limini-
 „bus, atque omnibus, singulisque utilitatibus & pertinentiis pleno jure & dominio,
 „prout eam Villam hætenus tenuimus ac possedimus, nihil nobis & hæredibus nostris
 „in ibidem juris ac proprietatis reservantes. Devotis in Christo Fratribus Can. Regula-
 „ribus Ord. S. Augustini Monasterio Sanctæ & Individuæ Trinitatis in Fulneck per ipsos
 „tenendam, habendam, atque pacificè perpetuè possidendam, quam eis largimur præ-
 „sentibus ob remedium animarum nostrarum, omniumque Prædecessorum nostrorum
 „salutem, quovis in his nostro & hæredum nostrorum impedimento vel obstaculo pro-
 „cul amoto. Statuimus etiam, facimus, & præsentibus ordinamus, quòd suprascriptæ
 „Villæ nostræ donationi iidem Fratres & Canonici quatuor alios Confratres ultra nu-
 „merum Personarum per Nobilem Dominum Benefium Fratrem nostrum instituere &
 „superaddere tenebuntur. Adjicientes insuper, quòd una missa de Beat. Virgine in Ca-
 „pellâ Ejusdem gloriosæ Virginis Mariæ per nos fundata, & constructa quotidie per
 „unum Fratrem Conventus successivè decantetur. Cæterum promittimus dictam Villam
 „cum suis pertinentiis in primo Dominorum Oppaviensium colloquio, cum primum
 „tabulæ terræ aperientur, intabulare sub harum, quibus nostra fecimus appendi, sigilla,
 „testimonio litterarum. Datum Stramberg die Sanctæ Elisabethæ anno Domini Mille-
 „simo quadringentesimo undecimo.

(L. S.)

Series

*Præpositorum Canonorum Regularium S. Augustini Ecclesiæ Fulnecensis
 Diocesis Olomucensis in Moravia.*

- I. Joannes. anno 1389. obiit anno 1407.
- II. Michael. obiit anno 1423.
- III. Sigismundus I. anno 1434.
- IV. Nicolaus. anno 1446.
- V. Stanislaus. anno 1465.
- VI. Laurentius. anno 1492.
- VII. Cyrillus pro ampliori primæ foundationis incremento pagum Lucawitz an-
 no 1512. in omnimodom proprietatem coëmisse laudatus, diem suum obiit anno 1520.
- VIII. Sigismundus II. obiit anno 1534.
- IX. Hieronymus. anno 1557.
- X. Stephanus eodem anno 1557. demortuus.
- XI. Joannes Kautz mœrore consumptus, obiit anno 1559. quo tota civitas Fulne-
 census unâ cum Monasterio & appertinenti Ecclesiâ SS. Trinitatis casuali incendio vora-
 cibus flammis fuit exusta.
- XII. Gregorius Schönberger electus anno 1561. vitâ simul ac Præpositurâ deceffit
 anno 1564.

XIII.

XIII. Gregorius. anno 1567.

XIV. Petrus Littmannus de Niffa, qui & Parochus Oppaviensis fuit, anno 1586. terris demortuus.

XV. Joannes Weittersfeld anno 1594.

XVI. Joannes Bohufius Author Confirmationis bonorum ac privilegiorum Autoritate Cæsareâ Rudolphi II. clementissimè impertitæ, in Christo demortuus anno 1619.

XVII. Thomas Schillerus 1624.

XVIII. Georgius Ludovicus Schlachius de Schlachten multùm ad aulam Cæsaream allaborando Canonix suæ præfuit, è vivis exemptus anno 1636.

XIX. Alexander Ginnani, Præpositus Olomucensis, & Sterenbergensis (vacante interim Præpositura annis 20.) Administrator Fulnecensis constitutus usque ad annum 1657.

XX. Paulus Augustinus Brugmann, Canonix suæ è fundamentis restauratæ, Nobilis Author vivere desiit anno 1672.

XXI. Mathias Augustinus Richter, à Clemente X. Mitra, & Pædo Præfulari donatus, dato desuper Brevi Apostolico, quod tale est:

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei In perpetuam Rei memoriam. &c.

Decet Romanum Pontificem ad ea, per quæ Personarum Ecclesiasticarum quarumlibet, præsertim Monasteriorum Regimini & administrationi præsentium honori, ac ipsorum Monasteriorum decori & ornamento, divinique cultûs celebritati, & incremento consulitur, libenter intendere, ac in illis Pastoralis officii sui partes favorabiliter interponere, prout locorum & Personarum hujusmodi, circumstantiis debitè pensatis, ad devotionis Christi fidelium propagationem, nec non altissimi laudem & gloriam prospicit salubriter expedire. Exhibita siquidem Nobis nuper pro parte Dilecti Filii Mathiæ Præpositi Monasterii Fulnecensis, per Præpositum regi & gubernari soliti, Ord. S. Augustini Canonorum Regularium Congregationis Lateranensis Olomucensis Diœcesis in Ducatu Oppaviensi petitio continebat, quòd ipse Mathias considerans, in Domus Dei decorem, ac Catholicæ Religionis incrementum ornamentumque redundaturum, & in hæreticorum vicinorum terrorem versurum, si in præfato Ducatu ex parte ad unionem S. R. E. cura & solitudine Venerabilis Fratris nostri Episcopi Olomucensis recenter redactò, aliquis Prælatatus adesset, cùm nullus de præfenti adsit, qui Pontificalia exercere, & alia similia munia exequi possit, proptereaque dictus Mathias, qui aliàs, uti Præpositus præfatus in Ducatu hujusmodi unà cum aliis ejusdem Ducatus Primatibus sæcularibus in publicis Comitibus, conventibus & consultationibus ab antiquo Locum, vocem & sessionem obtinet, præcipuè ut Catholicæ Religionis decor in eodem Ducatu augeatur, ac etiam, ut dictum Monasterium aliàs honeste extructum, temporalibusque redditibus & proventibus congruè provifum, & in quo sufficientes Sacerdotes & Clerici ad Pontificalia pro tempore exercenda coadjuvandum existunt, in majori veneratione habeatur, & respectu Præposituralis dignitatis excrefcente condigni honoris prærogativa afficiatur, sibi ipse Mathias & Successores sui in dicto Monasterio eadem Pontificalia, & alia munia præfata perpetuò exercere valeant, per Nos & sedem Apostolicam benignè, ut infra indulgere summoperè desiderat. Quarè pro parte dicti Mathiæ nobis fuit humiliter supplicatum, quatenus firmiori Catholicæ fidei in illis partibus stabilimento, ad ejusdem Mathiæ, & pro tempore existentium dicti Monasterii Præpositorum præfatorum honori & decori, ac aliis in præmissis oportuè providere de benignitate Apostolica dignemur. Nos igitur, qui Monasteriorum decorem & hæreticorum confusionem, divinique cultûs incrementum ubique augere sinceris desideramus affectibus, dictum Mathiam à quibusvis Excommunicationis, Suspensionis, & Interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis à jure vel ab homine quavis occasione vel causâ latis, siquibus, quomodolibet innodatus existit, ad effectum præsentium tantum consequendum harum serie absolventes & absolutum fore. Censentes hujusmodi supplicationibus hac in parte inclinati ex voto Congregationis Venerabilium Fratrum Nostorum S. R. E. Cardinalium super ritibus Ecclesiasticis præpositorum, dicto Mathiæ, Ejusque Successoribus dicti Monasterii Præpositis pro tempore existentibus, ut ex nunc, deinceps perpetuis futuris temporibus Mitra, baculo, & annulo, Pastoralibus Sandaliis, Chirotecis aliisque ornamentis & paramentis Pontificalibus, etiam inter Missarum solemnias, ac in aliis publicis & solemnibus actibus, per eos in quibuscunque Ducatus hujusmodi partibus celebrandis uti, nec non tam in dicto Monasterii, quàm in quibuscunque aliis Ducatus hujusmodi Ecclesiis, aliisque locis, in quibus ipsos Pontificaliter

celebrare contigerit, benedictionem solemnem post Missarum, Vesperarum, Matutinarum, aliorumque divinarum Officiorum solemniam, supra Populum inibi interessentem, dummodò ibidem aliquis Catholicus Antistes, vel Sedis Apostolicæ Legatus præfens non sit, vel si præfens fuerit, ejus expressus ad id accedat assensus; impendere vel elargiri, nec non etiam Cruces, patenas, calices, Altaria, Imagines, & Sanctorum Reliquias, Campanas, vasa, Tabernacula pro conservatione SS. Eucharistiæ Sacramenti, & reliquiarum præfatarum custodias, Purificatoria, Corporalia, Mappas, Tobacales, & linteamenta Altarium, vestes Sacerdotales, & alia quæcunque ornamenta Sacerdotalia, & vasa Ecclesiastica, aliasque res ut supra, ad Divinum cultum quomodolibet necessaria & pertinentes, in quibus sacri olei vel crismatis unctio minime adhibeatur, pro parte ejusdem Monasterii, & aliarum Ecclesiarum, & locorum dicti Ducatus tantum usu, etiam cum solitis solemnitatibus juxta S. R. E. ritum & consuetudinem benedicere, nec non totius Ducatus hujusmodi Ecclesias, Cæmeteria, & alia loca, quæcunque divino cultui dicata, & pro tempore dicanda, consecrare & Benedicere, nec non illa ex eis, quæ sanguinis vel feminis humani effusione, aut aliis quovis modo polluta esse seu pollui contigerit, per aquæ prius ab aliquo Antistite Catholico, gratiam & communionem Sedis Apostolicæ habente, ut moris est, benedictæ asperersionem juxta ritum & consuetudinem prædictorum reconciliari libere & licite valeant, Apostolica auctoritate earundem tenore præsentium dummodo pro præmissis, pro tempore existentium locorum Ordinariorum accedat assensus, perpetuò concedimus, & indulgemus, ac liberam & omnimodam facultatem & auctoritatem desuper impartimur. Decernentes, præfentes semper & perpetuò validas, & efficaces esse & fore, suosque plenarios & integros effectus sortiri, & obtinere debere, ac sub quibusvis similibus vel dissimilibus gratiarum revocationibus, suspensionibus, limitationibus, aut aliis quibusvis contrariis dispositionibus minime comprehendi, sed semper ab illis excipi & quoties illæ emanabunt, toties in pristinum & eum, in quo antea quomodolibet erant, statum restitutas, repositas & plenariè reintegratas; ac denuò etiam sub quacunque posteriori datis, per dictum Mathiam, & pro tempore existentes Præpositos prædictos, quancumque eligenda concessas esse, & fore, & ita per quoscunque Judices ordinarios & delegatos etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, ac ejusdem S. R. E. Cardinales, etiam de Latere Legatos, Vice-Legatos, dictæque Sedis Nuntios judicari & definiri debere, irritum quoque & inane, quidquid secus super his à quocunque quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari, non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ac Monasterii & Ordinis prædictorum etiam Juramento, Confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus cæterisque contrariis quibuscunque. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam Nostræ absolutionis, concessionis, Indulti, Impertitionis & Decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire, siquis autem hoc attentare præsumpserit, Indignationem Omnipotentis Dei ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem. Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo sexcentesimo septuagesimo secundo. Nonis Januarii. Pontificatus nostri anno tertio.

Sub Eodem hoc Præposito Mathia anno 1676. improvise igne in civitate exorto, ipsa civitas totaliter, Castrum & tectum Canonice atque Ecclesiæ Parochialis hora 11. matutina, exusta fuere. Obiit autem anno 1683.

XXII. Paulus Augustinus Imler ejusdem loci Canonicus, & Wogstadii Decanus Ruralis existens electus anno 1683. die 30. Maji, confirmatus atque Infulatus est.

NOTA.

Pag. 123. linea 7. post verba 9. *Decembris*, omissus est annus obitus, qui fuit 1713.

GERMA-

GERMANIA CANONICO-AUGUSTINIANA.

PARS III.

Littera G.

S. GALLI.

Taliter à famoso illo Sangallensi (uti vocant) oppido, atque isti, cui quondam propius adjunctum constitit, apud Helvetios in Turgovia Diœcesis Constantiensis, formulæ verò Monastico-Benedictinæ Asceterio nomen fortitum, hoc tamen jam pridem antiquatum Ordinis Canonico-Augustiniani Cœnobium omninò defuit, de quo proin haud ampliùs super est, quàm nuda solùm illius memoria apud Casparum Bruschiũ de Monasteriis Germaniæ Cent. 1. fol. m. 116. secundùm primogenium ortum simul ac fatalem interitum suum sic annotata. *Otto Frisingensis scribit Monasterium hujus Wernberi (Abbatis Sangallensis ex calculo ejusdem Bruschi numerò tricesimi primi annò gratiæ humanatæ 1136. regiminis verò 30. terris demortui) temporibus opulentissimum fuisse, quod verisimile apparet, uti colligi potest, quòd Wernberus iste ante muros Sangallenses fundavit, & suis sumptibus extrui curavit, Præposituram S. Leonardi, quæ Regularium erat Canoniorum habitatio, ac Cœnobium, quod tamen Abbatis Chunonis tempore iterum propter bellicos-tumultus desertum est, cum florisset annis 350. sacri redditus Sangallum sunt translati. Præterea (tumultuante hæresi) eversum est penitus unanimi S. P. Q. Sangallensis sententia anno Christi 1530.*

GAMUNDIANUM,

Seu Gamundiæ Suevorum Diœcesis Augustanæ à Martino Zeilero in Topographiâ Sueviæ f. 77. latè descripta civitate Imperiali celebre quondam Sacrarum Virginum contubernium inclaruit, quod primitus anno 1240. à civibus quibusdam Gamundianis de familia, uti vocabatur, Schaupensi progenitis, primitus fundatum extitit, Sanctimoniales loci hujus genuinam primævi Instituti formulam (quam secundùm sacros Canones Augustinianos susceperunt observandam) posteris annis aliquoqualiter immutantes, amplexatæ sunt habitum, ritus, & constitutiones Fratrum Prædicatorum Ordinis S. Dominici, & sic quidem attestante eodem Crusio suprâ citato part. 2. lib. 9. cap. 41. cujus tamen immutationis quonam jurè vel titulò factæ, & consummatæ nulla prorsus apud Gamundianos ampliùs superat memoria.

GARSENSE,

Celeberrimum ac longè præstantissimum nostris temporibus Collegium, Archi-Diœcesis Salisburgensis in secunda Boica super ripam Oeni fluminis, titulo & dignitate Archi-Diaconatus insignitum; idemque ætate nostra personis quæ regularis vitæ strictissima observantia, qua laudatissima multifariæ doctrinæ excellentia clarissimis, abunde repletum, primitus exortum est tempore famosissimi Thassilonis illius Bojorum Principis, qui Utilone Bojaræ Duce natus eodem erat anno, quo confobrinus suus Carolus cognomento Magnus, nimirum anno Verbi Incarnati 742. quique ætatis suæ anno 14. prima militiæ rudimenta posuit sub Pipino, Galliarum Rege Caroli Patre, tum anno ætatis 28. Luitpurgæ Desiderii Longobardorum Regis filiæ matrimonio junctus, post varia tandem novercantis fortunæ ludibria, quia Longobardorum invidia accensus & ipse erat, nec quicquam dissimulante Carolo Magno Imperatore, demum omnino devictus, in gratiam tamen eò usque receptus, ut sceptrum cum corona poneret, & Regium paludamentum monastico cucullo commutaret; quod equidem exauthoratus Rex præstitit in Laurissæ Mediomatricum Monasterio reliquum vitæ cum famâ sanctitatis transgens.

Kk 2

Unde

Unde Arnoldus Wion in suo Martyrologio Benedictino ausus fuit scribere in hæc verba : „In Cœnobio Lauriffensi depositio S. Thassilonis ultimi Bavaricæ Regis, qui cum ob læsæ Majestatis crimen à Carolo Magno Franciæ Rege in Cœnobium S. Nazarii intrusus cum Filio Theodone fuisset, de necessitate virtutem sibi parans in habitu fratris Laici, quod ob senium Sacerdotio esset inidoneus, Christi humilitatem & paupertatem in tantum studuit imitari, ut post mortem innumeris claris miraculis albo meruerit Sanctorum inscribi., Hic porrò Thassilo Princeps seu Rex tum fortunatus in Deum, Divósque multa molitus est egregiæ pietatis & regiæ liberalitatis specimina, nempe plurima vel fundando, vel dotando, aut certè instaurando Monasteria, partim Monachorum, partim etiam Canonicorum: cujus regiam sanè pietatem & profusionem vel maximè fenserunt Monasteria Chiemense duplex Virorum unum, sacrarum Virginum alterum, Cremiphanense in Austria, Mattseense, Pollingense, Thierhauptense, Schlierseense, Schefflariense, Münchsmonasteriense, S. Crucis Donawerdanum, Augiense seu Auense ad Oenum, prout refert eruditissimus Adlzreiterus in suis Boicæ gentis Annalibus part. 1. lib. lib. 7. num. 43. Item Hundius in Metropoli suis locis pluribus. Raderus in Bavaria sanct. vol. 1. in Thassilone fol. 83. Brunerus item in Excub. tutel. in Thassilone & Annalibus Boicis fol. 718. Atque hæc inter Monasteria etiam Garfense istud, satagente Thassilone antedicto, suum traxit ortum & incrementum; licèt ipse Thassilo Fundator haud extiterit, sed Boso Clericus. Sic eum Hundius ante citatus tom. 2. fol. 131. refert. „Boso fundator primus fuit Monasterii Præpositus quem Thassilo tertius Bojorum Dux cum oblatione plurium censuum Episcopo Salisburgensi ad hoc Monasterium commendavit. Concordant etiam Aventinus lib. 3. Annal. Andreas Brunerus loco ante citato, cujus Foundationis mentionem etiam facit Welferus de rebus Boicis ubi Monasterium hoc *Garsum* vocat, & *Cellam* idem dicit esse ac Monasterium. Petrus Garfensis Præpositus ordine quadragesimus, nostro decurrente sæculo clarissimus, tam circa loci nomenclaturam, quàm circa foundationem in suis collectaneis M. SS. enucleatè scribit *Gars* vocabulum in pervetustis Chartis & tabulis ac Codicibus variè habetur expressum; quod ut certissimum deprehenditur in pluribus locis apud Hundium, & alios authores, quæ tamen voces seu nomina omnia licet variæ terminationis unius & ejusdem loci *Gars* sunt significantia, non solum autem locus hodie à Religiosis Canonicis inhabitatus hujuscemodi nomine manet insignitus, sed & oppidum quoque proximius illi adsitum, quod ipsum olim fuisse civitatem Teutonicè *Natterberg* appellatam, præter Aventinum constans habet Majorum traditio: nam & Politicus ejusdem Oppidi Magistratus hodieum in suis, quæ communitè utitur, Insigniis viperam Germanis *Natter* dictam, exhibet. Tempus, quo jacta fundamenta Monasterii hujus antiquitus *Cella* nuncupati certum est, supra meminimus, incidisse in tempora sæpediti Thassilonis, qui circa annum 756. Provinciæ Bavaricæ regimen adortus est, illud ipsum anno 788. derelictum; hinc foundationem circa annum 768. positam esse, scribit Petrus Præpositus Garfensis antè memoratus. Hundius (cui plenè consentit Franciscus Dückher in Chronico Salisburgensi fol. 45.) tom. 1. fol. 39. ita scribit: Ipseque Dux (Thassilo) jam scriptus tradidit *Cellam*, quæ vocatur *Garoz*, super ripam fluminis in Pago Isaanagoe, quam construxit Boso Clericus per licentiam jam dicti Ducis in honorem Petri Principis Apostolorum. Et ipse Thassilo ipsum Clericum commendavit ad supradictum Monasterium unà cum ipsa sacella &c. Quæ omnia pariter concordant cum prioribus, ex quibus verosimillimè colligit sæpè memoratus Petrus Præpositus, circa annum 768. *Cellam* seu Monasterium Garfense necessario debuisse habere non tantum sui initium, sed integrum etiam finem seu complemptum, aliàs non potuisset dici, quod Thassilo dictum Monasterium tradiderit Episcopo Salisburgensi, & ad illud gubernandum dederit Bosonem Fundatorem. Quisnam autem Episcopus ille fuerit, itidem certum habetur ex supputatione temporum, fuisse S. Virgilium, qui pro tunc Cathedram Salisburgensem tenuit, quod Hundius hisce affirmat: Præfuit autem B. Virgilius dignitati annis 30. & vivis excessit cum magno suorum mœrore anno Christi septingentesimo octuagesimo quarto aliàs septingentesimo octuagesimo quinto, quinto Calendas Decembris. Undè colligere licet, Ipsum S. Virgilium jam anno 764. Sedem Episcopalem Salisburgensem tenuisse. Atque hæc ipsa clara quoque sunt ex Annot. Arnonis Episcopi Salisburgensis, qui tempore Caroli Magni in officio clarus terris supervixit, atque 321. in fata concessit Infulæ præsidens 38. annis. Sed plura de laudatissimo Canonice hujus profectu demonstrat sequens

Catalogus

Reverendissimorum DD. Præpositorum, & Archi-Diaconorum Garfensium.

I. De primo Fundatore simul & Præposito Cænobii hujus Bosone, nullibi quidpiam reperitur scriptum, nisi quod Arno & Hundius dicant, fuisse Clericum & Presbyterum, ac Virum Nobilem prædivitem, unumque ex iis, qui olim dicebantur liberi Bojarii, qui multa bona una cum fratre suo Joanne contulit Ecclesiæ Salisburgensi, pro ut & Salafeldam, Bisontium, & alia. Nisi velis confundere Bosonem hunc cum illo Bosone Martyre Sancto, quem Abbas Trithemius de Viris illustribus sui ordinis scribit, & vixisse circa annum 755. & fuisse Monachum, & prædicasse in Germania, & Martyrio demùm coronatum esse. Cæterum & Raderus in sua Bavaria Sancta Volum. 3. fol. m. 27. Bosonis seu Bosonis meminit hisce verbis:

„Dietmarus Chronologiæ altero laudat Bosonem Merseburgensem Pontificem prioribus voluminibus à me præteritum, hîc, quòd apud Boios natus & denatus sit, reponendum: quamvis in Ecclesiasticorum fastorum censum non venerit, de pietate tamen ejus & religione, studioque Barbarorum, ad Christi sacra ducendorum, apud quos Apostoli munere defunctus est, nihil omninò dubitandum, quibus sibi rebus, haud dubiè gradus in cælum certissimos extruxit, per quos post mortem ad Societatem Beatorum pervenit. Primum enim apud S. Emerami Ratisbonæ ad omnem pietatis virtutem eruditus cælo se devovit. Inde ab Imperatore Ottone in Saxoniam ductus magnos inibi labores exantlavit, juxtaque Cicensis Ecclesiæ Urbem in saltu Bosonis ædem sacram Deo posuit. Dein Sclavis, seu Bohemis, Lufatis, & Ungaris qua ad Orientem vergunt, vel adhuc in Idolorum cultu, veræque Religionis ignoratione versantibus, vel professione Christianis, moribus paganis, cœlestem Christi legem, ingenti cum labore & periculis promulgavit, totasque gentes ad sacra Christiana traduxit, ac demùm Mersburgensis Pontifex creatus, magna cura sua ovilia pavit, rexitque, quæ omnia & his plura Dietmarus recenset à pag. 25. cal. Novemb. Ita Raderus. Quanquam haud gravatè crediderim, & hanc Bosonem nostrum Garfensem summæ virtutis & Religionis virum fuisse, utpote qui se & divitiis omnibus relictis, Deo quidquid erat ipse in novo abs se fundato Monasterio mancipavit, dicavit, & devovit; non ausim tamen cum quoquam horum Bosonem confundere: non cum sancto Martyre, quia hunc Monachum facit Author, pauperemque Evangelii Prædicatorem, cum noster Boso Garfensis fuerit & prædives, & Clericus Presbyter, qui titulus semper erat olim contrà distinctus à Monachi nomine, nisi velis abusivè dicere, Canonicos Religiosos esse quoque Monachos, quod quidem largo sensu nihil novi est, cum Canonici Regulares juxtà SS. Canones nequaquam sint à Monachorum sanctitate sejuncti. Dein credibile est, Bosonem nostrum, cum Clericorum Regularium in suo Monasterio factus sit Præpositus, non inde vagatum esse per plagas diversas Germaniæ ad annuntiandum Evangelium, sed potius suæ Sponsæ Ecclesiæ adhæsisse, & ibi Deo militasse. Ne quicquam proinde de Martyrio illius constat, quàm sanè prærogativam Arno & alii Authores minimè silentibus contexissent, siquid veritatis res haberet. Licet verò hæc veriora sentiam, quia tamen nullam in hac assertione, quasi Boso Garfensis is ipse fuerit Boso sanctus Martyr, & Evangelii Christi prædicator, contradictionem reperiam, non contradico eruditori me sic sentienti. Cum altero verò Bosone, Episcopo Mersburgensi, nullum prorsus adest fundamentum conferendi Bosonem hunc Garfensem, nam licet uterque fuerit Bojus, Boso tamen Episcopus nostro Bosone Garfensi longè, & ducentis quidem fermè annis junior est. Enimverò hic noster Venerabilis Boso à Thassilone, qui circa annum 760. jam imperabat, in Præpositum Garfensem Episcopo Salisburgensi præsentatus est; cum Boso Episcopus primum sub Ottone I. Saxone Imperatore (qui jugum Imperii anno 936. in se suscepit atque annis 38. tenuit) Episcopalem mitram obtinuerit: quæ temporis intercapedo duo exæquat sæcula. Atque hæc de Bosone Fundatore & primo Præposito Canonicorum Regularium in Monasterio recens extracto, & fundato à se Garfensi & ipsa Origine. Non possum omittere Wolfg. Lazium, qui de Migrat. Gentium lib. 7. fol. 331. scribit, Comites de Burgeck fundatores esse Monasteriorum Gars, & Aw, cui in tantum credo, quòd Benefactores extiterint, non autem Fundatores primi ac primarii. Cæterum eorum in monumentis Garfensibus & Salisburgensibus non habetur mentio. Quis porrò venerandæ memoriæ Bosoni Fundatori & Præposito primo Garfensi successerit, & quomodo status Monasterii exinde sese habuerit per sequentia tria sæcula, penitus ignoratur, tum quia Hunnorum, & aliorum hostium continuæ irruptiones devastationes, demolitiones, exustiones identidem Baviarum infestarint; tum quia fortè negligentia Majorum præcò ævò assuetâ nihil annotatum

tum, aut certè monumenta fuerint deperdita, seu flammâ, seu ferrò hostili grassante, donec Conradus I. de Comitibus Abenspergiis in Archi-Episcopum Salisburgensem creatus, non tantùm in Metropolitanâ suâ Salisburgensî Ecclesia Canonicos Regulares S. Augustini & pluribus aliis locis instituit, sed & ipsum Canonicorum Garfensium Monasterium novis gratiis locupletaverit, & reformaverit; unde purioris Canonice vitæ Spiritum hauriens à B. Conrado Collegium Garfense, ad Posteròs eundem tùm transfuderat. Extat Diploma Episcopale in antiquissimo libro M. S. Garfensi, quod sic orditur. Chuonradus Dei gratiâ Salzeburgensis Ecclesiæ Archi-Episcopus &c. Quia divinis monitis fideles Ecclesiasticarum rerum dispensatores esse frequenter admonemur, sanctorum loca, prout potuimus, alicujus doni honore statuimus sublimare. Instinctu ergò divino Clerici & populi nostri consilio tradidimus super reliquiis S. Mariæ & S. Rade Gundis in loco, qui dicitur Müldorff omnes Decimas in Novalibus Curzensis forrestis inter Brainberth, Holinstejn, nec non & Sylvam Hechovve in communem usum Canonicorum, ibidem Deo fervientium. Hujus traditionis testes sunt Hengilbrecht Marchio, Hengilbrecht Hallensis Comes. Siurith Comes. Chuno Advocatus, & filius ejus Chuno, Fridrich de Hunesberch, Heinrich de Sechirchen. Megengoz Pincerna, filius ejus Siboto. Othcoz, Adelbero, & filius ejus Durnch, Lintolch, Wifent, Herbort de Friheim. Volcholt, Volcholt, & filius ejus Volcholt, Liutwin de Emphingen, Wolfram de Ophenwanc, Engildich de Perg, Gotfridt, Adolo, Seurith, Starchanth, Abraham, Wernhart & frater ejus Ruodiger, Heinrich & Heinrich, Gothfrid, Ougo, Wezil de Amphingen, Gothfridt de Amphing, Adalprecht, Ruodiger, Pernoldt, Walther de Chreiburg, Arnoldt, & Arnoldt filius ejus Dietmarus, Pruno & frater ejus Wernher, Rouprecht & frater ejus Heinrich, Lamprecht & Wernher, Arnoldt & Richer, & Rouprecht &c. Quam Copiam Donationis Hundius quoque in Metropoli Tom. 2. fol. 129. de verbo ad verbum inseruit. Item apud eundem fol. 131. hæc habentur formalia: *Anno Incarnationis Dominicæ M. C. VII. Indiçt. 15. Conrado Dei gratia Archi-Præsule Eppo Pater meus dedit me Richardam Sanctæ Dei Genitrici Mariæ, eâ scilicet conditione, ut singulis annis quinque nummos darem eidem Ecclesiæ &c.* Sic & in antiquissimo Codice Garfensi B. Virginis & S. Rade Gundis à Conrado I. Archi-Episcopo Salisburgensî. Hinc in memoriam perpetuam Archi-Episcopi hujus & Benefactoris Garfensis ejusdem Monasterii sub mense Majo hæc sequuntur inserta verba: Alter Benefactor insignis fuit Conradus, primus hujus nominis Archi-Episcopus Salisburgensis, qui circa annum 1107. Monasterio tradidit ad Reliquias S. Mariæ, Sanctæque Rade Gundis Decimas Garfensis Foresti &c. cujus causa utique anniversarius dicto Archi-Episcopo & aliis ejusmodi Benefactoribus illo mense perpetuis temporibus in Garfensi Ecclesia Solemnissimè celebrari solet. Ex his itaque clarissimum est, Monasterium Garfense annò præfatto 1107. insigniter auctum esse, & jam titulum præfetulisse B. Virginis Mariæ, & S. Rade Gundis, prætermisso titulo S. Petri, cujus honori primitus erat Monasterium Garfense dicatum, utique eâ de causâ, quia Monasterium Virorum ad Ecclesiam B. Virginis & S. Rade Gundis fuit translatum, Virginum Cænobio (de quo infra) penitus axauthorato & antiquo Canonicorum deserto, vel destructo, vel exusto, aut quomodolibet devastato, neque enim certò constat de modo aut causa Translationis.

II. Eberwinus, seu Iberwinus adhuc anno 1129. claruit, quod evidens est ex Hundio Tom. 1. fol. 154. ubi inter primos Præpositos ceu testes in causa Ellenhardi Episcopi Frisingensis de aliqua hæresi suspecti subscriptus legitur sub hoc forma: *Fiberwinus Præpositus de Garze*, atque sub hoc Præfato Garfensi Cænobium tantum incrementum maximè Conrado Archi-Episcopo fatagente, & favente accepit. Miror Hundio è memoria lapsum in Catalogo Præpositorum Garfensium tom. 2. hic, quòd ejus nullam omninò fecerit mentionem.

III. Hugo longè adhuc illustriori nomine & factis clarus ac primus jurium Ecclesiæ Vindex, & à diversis diversarum Diœcesium Episcopis passim negotiis ritè perficiendis, & expediendis applicitus, testimonium perhibente in id Hundio pluribus locis præsertim Tom. 2. fol. 243. Tom. 3. fol. 231. Item in Reverfalibus litteris Severi Præpositi & Capituli Salisburgensis Canonicorum Regularium, quâ in transactione Conradus I. Archi-Episcopus suprâ memoratus Metropolitanam suam fecit Regularem, id est, sub Instituto Canonico sub Regulâ & Professione S. Augustini de quo pluribus infra V. *Salisburgensis*. Porrò sub hoc Viro, æterna memoria dignissimo, Cænobium Garfense plurimis locupletatum est prædiis & bonis, imò & municipiis nobilibus, cujus ut veritatem faciamus attestatam, ex antiquissimo M. S. & omni jure fidem & auctoritatem merente, quod asservatur Thesauri loco in Archivio Garfensi; unum alterumve Instrumentum verbotenus referre liceat, ut sequitur:

„Notitiæ

„Notitiæ omnium commemoramus, qualiter quidam nobilis homo, nomine Wernherus de Geppenheim, coram Cunone Advocato sine omnium mortalium contradictione tradidit prædium suum super novale situm, quod tunc Erwinus & frater ejus Enzimannus inhabitabant pro remedio animæ suæ, & omnium Parentum suorum super altare Sanctæ Mariæ, sanctæque Radegundis. Hujus rei testes sunt idem Cuno, & filius ejus Cuno. Pernhardt, & Willihalm frater ejus, Gebehart, Dietrich de Stivingen. Eppo, Conrad, Pabo, Rubert, Sigihard, Eppo de Kirchdorff, Luitwin, Wezil, Adalbrecht de Emphingen, Afowin, & filius ejus Afowin de Hohenhus. Golcholt & filius ejus Golcholt. Ruprecht de Afchowe, Willihalm de Puche, Heribert, Golcholt de Friheim, Engildic de Perge, Pertoldt de Walde, Arnold, Conrad, Rudolph, Meribot, Sahso, Ædelo de Wegelingen, Rudiger, & frater ejus Gebehard. Erwin, Udalric, Wernhard. Hezil, Iruunt, Dietmar.

Sub eisdem testibus idem prædictus Wernherus de Geppenheim, quod noverint tam futuri, quam præsentis, tradidit Erwinum filiosque suos Willihalmum, Erwinum, Ottonem, Henricum, Engilbertum, Conradum. Bertholdum, fratrem quoque prædicti Erwini Enzimannum tradidit filiosque illius Bertholdum. Erwinum, Willihalmum, Henricum, Fridericum & fratrem Erwini & Enzimanni videlicet Bertholdum cum filiis suis Erwino, & Willihalmum, Engilberto quoque & Richilda sorore eorum, quæ libertatem suam fornicando polluit, & amisit, & filium ejus Engilbertum. Hos omnes una cum omni virilis sexus posteritate delegavit super Altare S. Mariæ, sanctæque Radegundis, eâ conditione, ut per ejus obitum annuatim quinque nummos persolvant, sub quo scilicet nummorum jure ei deserviebant, nec tamen eosdem persolvere cogantur, quàm ad annos discretionis perveniant. Si autem post legitimos annos solvere noluerint, & per duos vel tres annos neglexerint, nisi persolvant prædictum tributum, communionem sanctæ Ecclesiæ careant, donec statuta persolvant, nec tamen Antecessorum suorum jure priventur. Filia autem illorum liberæ permaneant cum omni feminei sexus posteritate, nisi fortè adulterio, vel fornicatione polluantur, si quæ autem inter eas adulterio vel fornicatione polluantur, ad nullam tamen aliam ferivitatem redigantur, nisi quòd eâ Virilis sexus lege teneantur.

Idem Wernherus quadam vice nimia corporis infirmitate detentus, in Megelingin ad majorem prioris testimonii Confirmationem Cunoni Juniori Advocato eadem prædia & municipia fideliter prædictæ Ecclesiæ tuenda commisit. Hoc autem factum in præsentia Heribordi Owenfis Præpositi & fratris sui Luitheri, & Hugonis Garzensis Prælati, & Bernardi fratris sui Arnolphi, & Volcholdi, Lazonis & Erwini multisque aliis præsentibus. His & plurimorum aliorum prædiorum & municipiorum sub posterioribus etiam Prælatibus, donationibus mirum in modum Garsense Collegium crevit; licet sæculis post venientibus maximè rursus decreverit temporum injuria & adminastratorum negligentia. Sed ut ut hic Wernherus Vir illustris & prædives magnus extiterit erga Garsensem Ecclesiam Benefactor, incitatus tamen Pellicis suæ stimulis, & habendi cupidine, Deo dicatas sacrilega prorsus revocatione donationes suas retraxit, sed non sine manifesta Numinis vindicta, quæ quia memoria hominum in exemplum aliorum dignissima, verbotenus rei seriem ex eodem antiquissimo M. S. Posteritati transcribo. Notum sit omnibus Ecclesiæ filiis, quòd idem, qui supra Vir nobilis Wernherus de Geppenheim traditionem prædiorum, quam fecerat solemniter coram Advocato Cunone & filio ejus, multisque testibus nondum habens uxorem & filios, cum ex ancilla Advocati Mathilda filios & filias suscepisset, multis modis in irritum ducere tentavit contradicente sibi fortiter Præposito Hugone, sub quo traditio facta fuerat, eò usque ut tandem multis placitis cum illo decertans, legaliter per sententiam scabinorum obtineret possessionem prædiorum coram Comite Rapotone, qui ad restituendam Ecclesiæ possessionem Scabinum unum & duos Præcones destinavit. Cum necdum cessaret Wernherus, sed intentissimè niteretur, spoliare Beatam Dei Genitricem Mariam, sanctamque Radegundem bonis, quæ dederat, suggestionem Uxoris, quæ eum ad tale facinus incessanter impulit, præfatus Hugo Præpositus querelam Archi-Episcopo Salisburgensi Venerabili deposuit Eberhardo, qui eundem Wernherum à Divinis eliminavit, quo usque litem remitteret. Mortuo Wernhero (ecce ultionem Divinam utique ad judicium vocante Hugone præmortuo hunc Sacrilegum Ecclesiæ Spoliatorem) statim possessionem occupavit, & de bonis Ecclesiæ datis se intromisit. Uxor autem illius Mathilda (quam nempe Pellicem dein in Uxorem Wernherus duxit) corpus mariti mortui, qui se in Gars sepeliri cum Progenitoribus suis longè ante petivit, ad Monasterium Auense sepeliendum detulit, ut cujus elemosynam B. Dei Genitrici fraudulenter subtrahere conabatur, etiam cadaver ei auferret. Sepulto itaque Viro autoritate pariter, & potentia advocati Dòmini sui Monasterii bona prædicta invasit, sibi que servire fecit cum municipiis, quæ, sicut supra dictum est, Ecclesiæ tradita fuerunt. Ob hoc Præpositus Henricus Advocatum sæpè

oportune fatis & importune monuit, obsecravit, & arguit, sed nihil omnis conatus profecit. Mathilda siquidem Mulier prædicta, quæ Maritum perverfis suggestionibus seduxerat, etiam Dominum suum contra B. Virginem Mariam precibus iniquissimis erexit. Favore itaque Domini sui, non paucis annis in vasis usa prædiis, cum Ecclesia nihil spei haberet, & illa nihil amplius de remittendis, quæ violenter tenebat, timeret, muliebri fanè levitate vel curiositate cum magno fastu iter in Saxoniam dirigit. Quapropter intentione ejus cognita Præpositus per Decanum & Parochianum Udalricum de Emphingen, litteris ei directis pro rapina acerrimo Edicto interdixit, si moreretur, corpus & sanguinem Domini nostri Jesu Christi, & ne corpus ejus in Cæmeterio sepeliretur, & ne intret Ecclesiam Dei, nisi resipisceret. Hac necessitate compulsa impetravit à Domino suo, antequam se moveret, cum tamen jam esset in procinctu diem constitui, & litem terminari quolibet modo, ita tamen ut filii ipsius ab hæreditate Patris non omnino excluderentur. Die igitur constituto venit Advocatus, multis stipatus militibus, adducens secum & illam, & per multos circuitus diversorum consiliorum videns Præpositus nihil aliud superesse, nisi ut omnia perderet, ut ex multis vel aliqua reciperet, melius esse arbitratus est aliquid, quam nihil lucrari, maxime destitutus omni solatio majoris & melioris judicis, ad quem provocare utile sibi putaret. Unam itaque quam Erwinus inhabitabat, dum viveret, curtim, accepit aliam, quæ in pignore posita fuerat pro quinque libris nummorum, tali ratione, ut si eam vendere vellet Wernherus, nulli prorsus alii, quam Ecclesiæ daret pro competenti augmento pecuniæ, refutavit cum prædicta pecunia nec non & familiam totam omnem videlicet Posteritatem Erwini & Enzimanni. Sciendum autem, quod eandem refutationem Præpositus non pro alio quoque nisi pro se solo fecerit, ut si vel Archi-Episcopus, vel de Patribus quisquam litem redintegrare vellet, à causa repelli nullatenus posset. Refutatione facta Otto filius prædictæ Mathildæ simul cum Matre, pro omnibus fratribus & sororibus refutationem fecerunt curtis, quæ in partem cessit Ecclesiæ, juravitque idem Otto, quod adduceret Nepotem suum filium Willihalmi Patris sui, ut eandem curtim daret Ecclesiæ, eò quod in manu ejus diceretur consistere traditio. Utriusque autem Refutationis, & quam fecit Mathilda & filii ejus Otto & frater ejus Udalricus cunctis aliis, quorum lis esse videbatur, nec non & juramenti, quod fecit Otto, sicut dictum erat, testes sunt Henrich de Ramfowe, Eppo & Otto de Kirchorff, Rupert & filius Epponis, Willihalm de Rimbach, & Heinrich judex, Arnold Saffo, Adelo de Megilingen, Rudiger de Arnowe, Sigihard cognomento puer. Chonrad de Tegernbach, Engelwertus, filius Erwini, Sigehardus filius Gebhardi.

Sanè si quis scire desiderat, in quam grave periculum statûs sui seu vitæ, seu honoris vergat omnis contemptus vel conflictus perversus, & iniquus contra B. Virginem Dei Gemitricem ausu sacrilego habitus: ex hujus mulieris id est Mathildæ, de qua superius sermo habitus est, morte miserabili, & lamentabili colligi potest. Quæ cum finita gravissima & diuturna contentione contra Garfensem Ecclesiam B. Mariæ profecta esset, ibi, ut à multis ferebatur, auxilio Dominæ suæ, quæ in terra eodem conjugio copulata fuerat Viro illustri & nobili Luitholdo de Detrsfele, sed infecto negotio reversa esset: contigit eam movere litem contra filium suum Ottonem pro prædio, quod abstulerat Ecclesiæ. Illo verò reverentiam fervante Matri, blandisque verbis respondente, sua esse omnia, faceret, ut vellet, se nullum ei impedimentum de re aliqua illaturum, quod ei omnimodam subjectionem, sicut decet, Matri semper, dum adviveret, exhibere promptissima voluntate paratus esset, illa à fervore animi nullatenus mitigata est. Cum itaque ille Matris suæ furorem, quem sedare non poterat, declinaret, domumque exiens ascensò equò abiret, illa quoque moræ impatiens ascendit caballum, domumque propriam, ubi post mortem mariti habitare semper consueverat, deferens, * in Domo, quâ B. Mariam gloriosissimam Virginem spoliaverat, habitaret, stomachando proficisci cæpit unò servulò, & puellâ eam insequente.

Cum ergo ad domum, ad quam tendebat, jam appropinquare cœpisset, obviam habuit duos Monachos, & declinare eos nitens, sive reverentiam eis servans, sive, quod magis putabatur, erubescens, quia honestum comitatum non habuit, fræno caballum de viâ flectere cæpit, ipso fræno autem de manibus dimisso, cum mantello vario, quod super humeros posuerat, & ex parte collapsum erat, recolligere, seseque cooperire vellet palefredus incertum undè exterritus saltu profiliit, & Dominam suam dejecit, pendentemque pedè uno in strepâ, quia non muliebrem, sed virilem sellam ascenderat, per vepres & spinas huc illucque trahebat. Disruptis itaque suis omnibus, quibus induta erat vestibûs, à cervice usque deorsum toto corpore nudato, & tam calcibus equi, quam vepribus & spinis contrito & dilacerato, mortua est, & ante domum cujusdam Rustici vix capta est. Talem finem habuit mulier, quæ in Matrem Domini Nostri Jesu Christi, Dominam videlicet Mundi, & Cœli Reginam ausu nefando manus crudelissi-

delissi-

delissimas mittere nondubitavit, ut neque in domo propria, neque in domo, qua spoliaverat Ecclesiam B. Mariæ quiescere, diemque extremum claudere mereretur.

Hucusque Codex ille Garfensis, quæ omnia contigere tempore Hugonis istius & Henrici proximi Successoris Præpositorum Garfensium.

Eodem adhuc præside Hugone isto Eberhardus Archi-Episcopus Salisburgensis in propria persona consecravit Ecclesiam S. Andreae in Thal cognominatam Matricis Garfensis filiam. Quidam etiam Ministerialis Ecclesiae Salisburgensis Auram (fortè Abraham) nominatus tradidit super reliquias B. Virginis & S. Radegundis in Gars, præsentibus multis Religiosis ac Nobilibus Viris & aliis testibus pro remedio animæ suæ, suarumque coram Conrado I. Archi-Episcopo prædia sua Isina, Owe, Erting, Rabach, duas vineas Winterberge ac insuper Capellam in prædia Isina fundatam.

IV. Henricus I. Rexit anno 1163. qui & primus inter Venerabiles antiquiores Antistites audit Archi-Diaconus, cujus gratia superest Diploma quoddam Pontificium ab Alexandro Papa Tertio clementissime datum, cujus tenor talis est: Alexander Episcopus Servus Servorum Dei dilectis filiis omnibus Presbyteris & Clericis in Garfensi Archi-Diaconatu constitutis salutem & Apostolicam Benedictionem. Qui Magistris & Prælati suis inobedientes & rebelles existunt, & eis debitam obedientiam & reverentiam exhibere contemnunt, graviter procul dubio peccant, quia Divinæ Majestatis aspectum offendunt, & Idololatriæ scelus incurrunt. Nam quanta sit obedientiæ Virtus, primi Parentis inobedientia evidenter ostendit. Sane cum per primi hominis inobedientiam humanum genus cælestem illam Beatitudinem, & Angelorum consortia miserabiliter amiserit: necesse est, quòd eadem secundi hominis obedientiam & patientiam imitando studeat adipisci. Inde est, quòd Universitati Vestræ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus dilecto filio nostro Henrico Præposito Vestro, quem intuitu suæ probitatis & devotionis, quam erga Sacrosanctam Romanam Ecclesiam, & nos ipsos laudabiliter exhibet, arctioris charitatis brachiis amplexamur, debitam in omnibus obedientiam & reverentiam exhibeatis, & eum tanquam Patrem & Magistrum vestrum honorare curetis. Siquis vestrum autem procacitatis & superbiæ Spiritu agitatus, ei obedire contempserit, sententiam, quam ipse in eum propter hoc rationabiliter promulgaverit, Nos auctore Domino ratam & firmam habebimus. Dat. Tusculani Decimo septimo Calend. Julii.

V. Fridericus I. violenter intrusus, de quo restant solum sequentia ex Annalibus Domesticis deprompta: *Idem Henricus circa annum 1168. adhuc inter vivos erat, & corporali possessione istius Prælaturæ, prout clarissimè hæc & alia plura patent ex Relatione Alberti Archi-Episcopi Salisburgensis quam Cælestino III. pro Garfensibus contra Avenenses fecerat in puncto violentæ detentionis Capellæ Pürthen, quam scilicet Nobilis Matrona Irmengardis cum omnibus pertinentiis suis Monasterio donaverat sub Eberwino Præposito recensito supra, de quo superat Autographum Papale in Archivio Garfensi reconditum.*

VI. Egelophus, seu Egenolphus, cujus temporibus universam ferè Christiani Orbis Rempubliam acerrime contristavit & afflixit schisma inter Alexandrum III. & Paschalem (cujus partes fortissima manu tenuit Fridericus I. cognomento Barbarossa) Pseudo-Pontificem in extimam multorum perniciem exortum, de quo gentis Boicæ Annales auctore Adlzreüttero novissime conscripti Part 1. lib. 22. num. 28. hæc referunt: *hinc secuta passim tristitia rapinarum, aliorumque malorum exempla, quæ edebantur impune in aperta libertate peccandi, quæ Cæsaris non modo voluntate, sed etiam Imperio grassabantur* Quæ calamitas maximè tenebat Diœcesin Salisburgensem in odium Conradi Archi-Episcopi partes Alexandri constantissime secuti, de quibus miseris ibidem paulò ante dictum hisce: *Quo responso (Conradi Archi-Episcopi scilicet) Fridericus velut actus in rabiem subito omnes Salisburgensis Ecclesie possessiones occupat, partiturque inter suos Gnatbones simul, non secus atque hostes Imperii omnes Cœnobitas direptioni devovet, quotquot Conradi sententiæ vel auctoritati quicquam essent dilaturi.* Quod malum Garfense Collegium vel maxime tum pulsavit. Enimverò hæc calamitas non solum sub Conrado II. sed & sub Adelberto Archi-Episcopis perduravit, usque dum inter Papam Alexandrum, & Fridericum Imperatorem Generalis pax fuerit sancita, quod factum est Venetiis anno 1177. Hic igitur Egenolphus ad hanc Prælaturam tunc fortè vacantem contra omnium jura tam sacra quam profana ab Imperatore (cujus Sacellanum agebat) Friderico potenter intrusus, & ita non per januam, ut pastor fidelis, sed sicut fur & Latro clancularium irrepfit, ac interea quia haud aliter fieri poterat, Eberhardus Archi-Episcopus Salisburgensis in odium hujus Prælati tanquam intrusi solum Lothario Augiensi Præposito concessit omnibus frui bonis Monasterii Garfensis, uti & Capellam Beatæ Mariæ Virginis celebrem in Pürthen eidem ad tempus concessit. Hic idem Conradus III. Archi-Episcopus Salisburgensis Egenolphum

Pseudo-Præpositum tum ejecerat, & legitimum alium Antistitem Claustralem substituit Joannem. Quanta hujus Cœnobii dignitas tum fuerit, exinde patet, tum quia Magnates magna huic beneficia & bona præstitere; tum quia ipse Imperator suum Capellanum huic præfecit, qui non nisi ad opima & præcellentia beneficia, Abbantias & dignitates suos Domesticos & suæ Majestati addictos promovere satagebat.

Hundius hic animadvertendus, imò & corrigendus est, ubi Tom. 2. fol. 131. de Egenolpho isto sic scribit: *Hic* (anno 1160.) *Egenolphus fuit Imperatoris Friderici Capellanus, & ab eodem Imperatore ad hoc Monasterium tempore schismatis intrusus. &c.* ubi calculus anni 1160. non quadrat, cum certum sit, Henricum Prædecessorem usque ad annum 1168. pacificè gubernasse Prælaturam simul & Archi-Diaconatum Garfensem. Ergò melius ipse Hundius scripsisset 1170.

VII. Joannes I. Vir eximiæ virtutis circa annum 1177. præfuisse notus, ex antiquioribus Tabulis, quæ præter alia docent, etiam sub hujus Regimine Conradum III. Archi-Episcoporum Salisburgensem Ordinem Canonicorum sub Regula S. P. Augustini perpetuis futuris temporibus in Ecclesia Garfensi tenendum, autoritate Ordinaria statuisse, ipsúmque locum omnibus attinentiis sub singularem S. Ruperti protectionem suscepisse. Superant etiamnum publicæ Litteræ ab eodem Metropolitano Garfensibus impertitæ, quarum tenore in plenam & omnimodam possessionem confirmantur reditus, & jura à tempore Conradi I. Archi-Episcopi Salisburgensis Monasterio huic & Canonicis illius collata & concessa. Item duæ Parochiæ Seon & Pemmaring infra limites Diœcesis Frisingensis constitutæ.

VIII. Berchtoldus I. anno 1185. maximæ existimationis fuit apud Sedem Apostolicam, & res ac Jura Monasterii gnaviter tuitus est, qui mox à suscepto Regimine Sedem Apostolicam per Litteras supplices adiit pro confirmandis Privilegiis, Juribus & possessionibus tum novis tum antiquis, quod etiam feliciter obtinuit amplissimo Diplomate in id clementissime dato, quod sic sonat: *Lucius Episcopus Servus Servorum Dei Dilectis filiis Berchtoldo Ecclesiæ S. Mariæ Præposito ejusque Fratribus tam præsentibus quàm futuris regularem vitam Professis in perpetuum. &c.* Quoties à Nobis petitur, quòd Religioni & honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, & petentium desideriis congruum suffragium impertiri. Ea propter Dilecti in Domino filii vestris justitiæ postulationibus clementer annuimus, & præfatam Ecclesiam S. Mariæ in Garzee, in qua divino mancipati estis obsequio sub B. Petri & nostri protectione suscipimus & præsentis scripti privilegio communimus, statuentes, ut quas-cunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentiarum justè & Canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, Largitione Regum vel Principum oblatione fidelium seu aliis Justitiæ modis præstante Domino poterit adipisci, firma Vobis, vestrisque Successoribus & illibata permaneant: In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: *Omnes decimas Parochiæ vestræ, in qua Monasterium vestrum consistit, & alias decimas, quas sive in Episcopatu Frisingensi, Ecclesia vestra justè & legitime possidet. Omnes etiam decimas de Novalibus Garfensibus foresti inter Brumberg & Hollenstein, nec non & Sylvam Aychenawe dictam, quam Conradus Archi-Episcopus Senior Ecclesiæ vestræ contulit, Capellam quoque Bürthen cum domibus & decimis, quam ejusdem loci Præpositi habuerunt, nos in comunem usum Fratrum Regularium ibidem Deo fervientium confirmamus. Prædia item omnia, quæ Auram de Ifene Ecclesiæ vestræ contulit cum Capella in eodem prædio Ifene (Kirch-Ifen) sita, quam Conradus Salisburgensis Ecclesiæ Archi-Episcopus petitione ipsius Auram cum omnibus ad eam pertinentibus Ecclesiæ vestræ tradidit & confirmavit. Prædium etiam Gessenheim cum Capella in eo sita (vulgò auf dem Waafen) & alias Capellas ad vestræ Ecclesiæ Jus pertinentes. In Episcopatu quoque Frisingensi Capellas in fundo Ecclesiæ vestræ sitas Seon, & Pemmaringen cum decimis, quas Præpositi ejusdem Ecclesiæ coram Ottone Frisingensi Episcopo justè & legitime possidere comprobaverunt, nos confirmamus. Sanè Novalium vestrorum quæ propriis manibus ac sumptibus colitis, sive de Nutrimentis animalium vestrorum nullus à vobis decimas exigere & extorquere præsumat. Liceat quoque vobis Clericos & Laicos è sæculo fugientes liberos & absolutos absque alicujus contradictione ad conversionem recipere, & in vestra Ecclesia retinere.*

Prohibemus insuper, ut nulli Fratrum vestrorum post factam in eodem loco Professionem, sine Præpositi sui licentia, nisi arctioris Religionis obtentu, fas sit de claustris discedere, discedentem verò absque communium litterarum cautione nullus audeat retinere. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat Vobis januis clausis non
pulsā.

pulfatis campanis exclusis excommunicatis & interdictis submissa voce divina officia celebrare. In Parochialibus insuper Ecclesiis, quas tenetis, liceat vobis Sacerdotes eligere, & Diocesano Episcopo præsentare, quibus, si idonei fuerint, Episcopus curam animarum committat, ut ei de Spiritualibus, vobis verò de temporalibus debeant respondere. Porrò Advocatum Ecclesiæ vestræ, si malè se gesserit liceat vobis sine contradictione qualibet facere à Monasterio alienum, & loco ejus alium idoneum si necessum fuerit, subrogare. Obeunte verò te nunc ejusdem loci Præposito, nullus ibi qualibet subreptionis astutia five violentia præponatur, nisi quem Fratres communi consensu consilii sanioris secundum Deum, & B. Augustini Regulam præviderint providendum. Præterea sepulturam ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni & extremæ voluntati, qui se ibi sepeliri deliberaverint, nisi fortè excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salva tamen justitia illarum Ecclesiarum, de quibus corpora mortuorum assumuntur. Decernimus ergò, ut nulli omninò hominum liceat Ecclesiam vestram temerè perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integrè conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa, usibus omnimodis profutura salva Sedis Apostolicæ autoritate & Diocesani Episcopi canonica Justitia.

Si qua igitur in futurum Ecclesiastica Sæcularisve Persona hanc nostræ constitutionis paginam violaverit, aut sciens contra eam venire tentaverit, secundò, tertiove communita, nisi reatum suum dignâ satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à Sacratissimo Corpore & Sanguine Dei & Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine divinæ Ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua Jura servantibus sit Pax Domini Nostri Jesu Christi, quatenus hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ Pacis inveniant. Amen, Amen, Amen.

Aliam porrò Confirmationem Ordinis Canonici secundum Deum & B. Augustini regulam, aliorumque Jurium & privilegiorum Monasterio competentium à Lucio Papa III. confirmatorum anno 1189. obtinuit idem Berchtoldus Præpositus & Archidiaconus à Clemente III. Pont. Maximo unà cum Apostolica protectione clementissimè præstanda, cui (quod una cum priori adhuc integrum servatur) diplomati subscribere sex Cardinales & tres, proximè verò priori tredecim Cardinales.

IX. Adulanus, item Adelanus, & Adelwinus in donatione Parochiæ Obingenfis Benedictinorum Monasterio *Seon* appellato facta anno 1205. subscriptus Parochiam *Stephanis Kirchen* nuncupatam pro Capella in *Bürthen* per amicabilem transactionem *Garfenses* inter & vicinos *Augienses* initam, eamque autoritate tum Apostolica tum Ordinaria firmatam accepit; aliam quoque Parochiam *Pemmaring* secundum jura sua non nihil turbatam & impugnatam sibi suisque salvam & integram servavit.

X. Henricus II. ab Hundio quidem neglectus, in tabulis tamen singulariter commendatus, siquidem ad hujus instantiam *Eberhardus* Archi-Episcopus *Salisburgensis* publico testimonio roboravit feudum quoddam in *Moesling*, *Treybach* &c. quæ ad pias causas obtulit *Eppo* *Mareschallus* in *Megelingen* pro tempore Ministerialis Ecclesiæ *Salisburgensis*. Huic porrò *Henrico* viro in paucis Sapientissimo *Honorius* Papa III. autoritate Apostolica demandavit Commissionem quandam Pontificiam una cum Præposito *Salisburgensi* fideliter exequendam, cujus delegationis tenor iste est: *Honorius Episcopus Servus Servorum Dei Dilectis filiis Salzburgensi & Garfensi Præpositis Diœcesis Salzburgensis Salutem & Apostolicam Benedictionem. Querelam dilectorum Filiorum Præpositi & Capituli Berchtoldsgadenfis recepimus, continentem, quòd Ulricus Clericus de Ayben Ratisbonensis Diœcesis super Ecclesia eorum de Pubenkirchen & aliis rebus molestarit eosdem. Ideoque discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus partibus convocatis audiatis causam &c. &c. Datum Romæ apud S. Petrum undecimo Calendas Junii Pontificatus nostri anno tertio, id est anno gratiæ 1219.* regiminis verò *Henrici* istius *Primo*.

Porrò sub eodem hoc Præposito *Cuno* de *Sneitsee* *Salisburgensis* Ecclesiæ Ministerialis ad *Altare S. Mariæ Virginis*, Sanctæque *Radegundis* tradidit prædium *Manoltsheim* coram testibus *Ethicone*, *Enzimanno*, *Adalberto*, *Riwino*, & *Atolfo* Mercatoribus de foro *Garfensi*, & aliis; quam donationem annullare quidem tentavit *Cuno* de *Harde* Minister *Marchionis* *Engilberti* de *Craiburg*, qui tamen lite & causa totaliter excidit coram *Advocato* Ecclesiæ *Garfensis*. Atque hujusmodi lites feliciter finit hic

Præpositus, victoria potitus adversus hostes Ecclesiæ suæ fatis infestis, aliquot insuper prædiis eam ditans, & quod res est, non tantum prædiis auxit, sed & mancipiis super Altare B. Mariæ Garfensis devotis, quæ inter nominatim fuit Wernheri de Monte viri militaris & ex Sorore Neptis Gertruda & Adelaidis, quæ licet liberæ conditionis suapte tamen sponte & devotione incitata coram Matre sua Hildegarda ac multis testibus semet ipsam tradidit ad Altare Dei Genitricis de Gars pro tuitione & defensione Ecclesiæ, eâ ratione, ut tam ipsa, quam omnis ejus posteritas annuatim quinque nummos dicto Altari solverent, & quidem si quis ex Posteris triennio solvere neglexerit, & anno quarto se non emendaverit, omnino stipendiarius fieret Ecclesiæ. Hujusmodi verò mancipia, & quidem nobilia, Garfensis Ecclesia habebat plurima; non item hodie, quocunque demum fato subtrahita.

XI. Fridericus II. qui & ipse nova prædia adjecit, & optimè administravit; vita functus anno 1239.

XII. Eppo vixit circa annum 1250.

XIII. Udalricus floruit circa annum 1274. atque Monasterium suum non tantum insigni quodam prædio *Marchoff* appellato ex donatione Bertholdi de Frauenberg in aula Bavarica Ministerialis oblato, sed & amplissimis insuper privilegiis & indulgentiis augmentari fecit, ab omnibus illis, qui quomodocunque manus auxiliatrices Ecclesiæ conferrent, lucrândis desuper obtento, quod etiamnum extat, Pontificio Diplomate Alexandri IV. sub dato Romæ 5. Idus April. anno 1261. unde manifestè præterea liquet, hunc Udalricum Præpositum post annum 1250. regimen tenuisse, quem tamen Hundius prætermisit, & econtra Ernestum quemdam, de quo nulla ex Actis habetur notitia, nescio quo fundamento inferuit. Subdere hic placet Diploma Pontificium, id temporis clementissimè datum, prout sequitur: Alexander Episcopus Servus Servorum Dei dilectis filiis Præposito Monasterii in Gars ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris Regularem vitam Professis in perpetuum &c. Religiosam vitam eligentibus Apostolicum convenit adesse præsidium, ne fortè cujuslibet temeritatis incursum, aut eos à proposito revocet, aut robur, quod absit, sacræ Religionis infringat. Eapropter dilecti in Domino filii vestris justis postulacionibus clementer annuimus, & Monasterium de Garz Salisburgensis Diœcesis, in quo divino estis obsequio mancipati, sub B. Petri & nostra protectione subscripsimus, & præsentis scripti privilegio communimus. Imprimis siquidem statuantes ut Ordo Canonicus, qui secundum Deum & B. Augustini regulam in eodem Monasterio institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona idem Monasterium in præsentiarum justè ac Canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis, vestrisque Successoribus & inlibata permaneant; In quibus hæc propriis duximus exponenda vocabulis, Locum ipsum, in quo præfatum Monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis; decimas, quas habetis in loco, qui vulgariter appellatur Garz; decimas, quas in Salisburg. & Frising Diœces. obtinetis; decimas novalium, quas in foresta, quæ in Garzenz, Granberg, & Kolenstein posita nascitur, obtinetis; Sylvam unam sitam in loco, qui dicitur Aichenawe; prædia, quæ habetis in loco, qui dicitur Ifani; Capellam unam cum suis pertinentiis in eodem loco sitam; Prædium unum situm in loco Gettenheim vulgariter nominato, & Capellam ibidem sitam cum omnibus pertinentiis suis; Capellas sitas in locis Seon, & Pemmaring vulgariter nominatis, & decimis cum omnibus attinentiis eorundem: Ecclesiam sitam in loco, qui dicitur Stephans-Kirchen cum omnibus pertinentiis suis, cum pratis, vineis, terris, nemoribus, usuagiis, & pascuis in busco, & in plano, in aquis & moleninis, in viis, & semitis, in omnibus aliis libertatibus & imunitatibus suis. Sanè novalium vestrorum, quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, de quibus aliquis hæctenus non percepit, sive de vestrorum animalium nutrimentis nullus à vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis Clericos & Laicos liberos & absolutos è sæculo fugientes ad conversionem recipere, & eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli Fratrum vestrorum post factam in Monasterio vestro Professionem fas sit: sine Præpositi sui licentia de eodem loco, nisi arctioris Religionis obtentu discedere, discedentem verò absque communium litterarum vestrarum cautione nullus audeat retinere. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clausis januis, exclusis excommunicatis & interdictis non pulsatis campanis suppressa voce divina celebrare, dummodò causam non dederitis interdicto. Chrisma verò, Oleum sanctum, consecrationes Altarium seu Basilicarum, Ordinationes Clericorum, qui ad Ordines fuerint promovendi, à Diœcesano suscipietis Episcopo, siquidem Catho-

tholicus fuerit, & gratiam ac communionem SS. Sedis Romanæ habuerit, & ea vobis voluerit sine pravitate aliqua conferre. Prohibemus insuper, ut infra fines Parochiæ vestræ nullus sine assensu Diæcesani Episcopi, & vestro, Capellam seu Oratorium de novo construere audeat salvis privilegiis Pontificum Romanorum. Ad hæc novas & indebitas exactiones ab Archi-Episcopis, Episcopis Archi-Diaconis seu Decanis aliisque omnibus Ecclesiasticis sæcularibusve Personis à vobis omninò fieri prohibemus. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus ut eorum devotioni, & extremæ voluntati, qui se ibi sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdìcti sint, aut etiam publicè usurarii, nullus obsistat, salva tamen justitia illarum Ecclesiarum, à quibus mortuorum corpora assumuntur. Decimas præterea & possessiones ad Jus Ecclesiarum vestrarum spectantes, quæ à Laicis detinentur, redimendi & legitimè liberandi à manibus eorum, & ad Ecclesias, ad quas pertinent, revocandi libera sit vobis de nostra autoritate facultas. Obeunte verò Te nunc ejusdem loci Præposito, vel tuorum quolibet Successorum nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem Fratres communi consensu, vel Fratrum major pars consilii sanioris secundum Deum & B. Augustini Regulam providerint eligendum. Paci quoque & tranquillitati vestræ paterna imposterum sollicitudine providere volentes autoritate Apostolica prohibemus, ut infra clausuras locorum seu grangiarum vestrarum nullus seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temerè capere vel interficere, seu violentiam audeat exercere. Præterea omnes libertates & immunitates à Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus Monasterio vestro concessas, nec non libertates, & exemptiones sæcularium exactionum à Regibus & Principibus vel aliis fidelibus rationabiliter vobis indultas auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti privilegio communimus. Decernimus ergò, ut nulli omninò hominum liceat præfatum Monasterium temerè perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integrè conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodè profutura, salva Sedis Apostolicæ autoritate, & Diæcesani Episcopi canonica Justitia, & in prædictis Decimis moderatione Concilii generalis. Si quæ igitur in futurum Ecclesiastica, sæcularisve Persona hanc nostræ constitutionis paginam violaverit, aut sciens contra eam venire tentaverit, secundò, tertiove communita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino Judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à SS. Corpore & Sanguine Dei & Domini nostri Jesu Christi alienafiat, atque in extremo examine districtæ subjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit Pax Domini Nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen. Datum Laterani per manum Magistri Jordani S. R. E. Notarii, & Vice-Cancellarii V. Idus Aprilis, Indiçtione III. Incarnationis Dominicæ anno M. CCLXI. Pontificatus verò Domini Alexandri Papæ IV. anno septimo.

Hactenus tenor Bullæ, unde manifeste liquet, Udalricum Præpositum istum post annum 1250. regimen tenuisse, quem tamen Hundius & aliquot subsequentes Præpositos in totum omisit, contra Ernestum quemdam apposuit, quem tamen Index Domesticus haud novit.

XIV. Conradus ex pluribus Authographis anno 1288. Prælaturam & Archi-Diaconatum Garfensem laudabiliter administrasse cognitus, idem anno 1307. decessisse testimonio lapidis sepulchralis deprehensus certis temporibus speciales quasdam Missas à Sacerdotibus suis Conventualibus celebrandas instituit; item Anniversarium pro Domino Reichero Vizdom fundatum approbavit.

XV. Thomas inter Venerabiles Antistites Garfenses in Actis specialiter recensitus.

XVI. Jacobus anno 1311. Supremum locum inter Garfenses tenuisse legaliter, ex antiquioribus tabulis optimè notus.

XVII. Gundakerus anno 1317. Sexto Idus Julii mundo terrestri simul & regimini denatus, cæterà incognitus.

XVIII. Sigefridus anno 1317. suprema Jura Garfensibus dictasse notus, approbavit Anniversarium à Nobilibus de Tauffkirchen cognominatis in Ecclesia Garfensi fundatum.

XIX. Hartneidus electus anno 1326. ad Religiosum Cætum suum supplicem recepit Nobilem Virum Conradum de Holderen, admisit etiam & approbavit Anniversarium à Conrado de Hampersdorff fundatum.

XX. Berchtoldus II. electus anno 1330. instituit distributionem liborum in die Parasceves faciendam; item à Friderico Archi-Episcopo renovari & confirmari procuravit jura, per totum Archi-Diaconatum colligendi siliginem (vulgò Kirchkorn) de quo jure seu potius de illius origine suo loco sequentia habentur annotata: Fuit laudabilis consuetudo, eoque pervetusta nimium, quæ longe prius jam invaluerat, ut videlicet omnes Parochiales Ecclesiæ Garsensis Archi-Diaconatus infra hebdomadem Pentecostes processionaliter, ut vocant, cum vexillis suis ad Metropolitanam Ecclesiam Salisburgensem singulis annis irent supplicatum, & ad Altare S. Ruperti quælibet Curta Villicalis (ein ganzer Hoff) duodecim Denarios, Hueba verò quælibet octo, & Feudum quatuor monetæ usualis devote offerrent. Pro sublevando hoc onere peregrinationis Archi-Episcopo Salisburgensi Parochiani humiliter supplicarunt, fuitque postea per Archi-Episcopum cum illis ita dispensatum, ut pro Ecclesia Salisburgensi longè distita, Garsensem viciniorum processionaliter singulis annis visitarent, ac pro illis denariis quælibet Curia Villicalis bladi metretam unam (id est einen Mezen Korn) quælibet Hueba ejusdem bladi metretam dimidiam, Feudum quodlibet quartale unius metretæ in blado singulis annis erogarent in satisfactionem & recompensationem laboris &c. &c. Quod jus hodieum manet in vigore, licet satis imminutum.

XXI. Stephanus jam anno 1337. in Regimine præclarus, gnaviter rem Monasterii gessit, pluribus illud locupletans prædiis emptitiè comparatis, indéque fundans & instituens distributiones, pro Canonicis suis claustralibus tenendas & observandas; neque enim tam stricta & rigorosa erat id ævi Religiosa paupertas, ut nemo haberet quidquam; quod indulgendum tempori, quo passim hæc victitabatur etiam in Metropolitano Salisburgensi Canonicorum Regularium Collegio. Ex suis porrò redditibus Stephanus iste Præpositus benignus admodum in omnes illo vivendi more concessis, Anniversarium sibi constituit, post mortem in remedium animæ suæ sibi celebrandum. Animam egit anno 1348. dum prius anno proximè præcedenti reconciliari fecit Cæmiterium suum Garsense, de quo superest Authographum hujusmodi tenoris. Nos frater Ortolphus Dei gratia Archi-Episcopus Oppamiensis, Ordinis Prædicatorum, constare volumus inspectibus præsentium universis, quòd moti & inclinati affectione purâ & tali, qua moveri potuimus circa Ecclesiam Garsensem, cujus Cæmiterium aspersione reconciliavimus, eandem Ecclesiam quadraginta dierum criminalium, & totidem venialium dotavimus indulgentia. Sic quòd omnibus prædictæ Ecclesiæ porrigentibus manum suam adjutricem, vel eandem devotè visitantibus in quatuor solemnitatibus B. Genitricis Dei Mariæ, similiter & in die S. Radegundis de injuncta sibi pœnitentia singulis annis misericorditer relaxamus. Datum & actum in Gars anno 1347. quinto Calendas Septembris.

XXII. Thomas II. electus anno 1349. obtinuit privilegium admittens usum Bireti, Religiosis Canonicis Garsensibus concessum, prout sequitur: Ortolphus Dei gratia Sanctæ Salisburgensis Ecclesiæ Archi-Episcopus Apostolicæ Sedis Legatus dilectis in Christo Præposito & Archi-Diacono & Capitulo Monasterii Garsensis nostræ Diœcesis Salutem in Domino &c. Merita Religionis & vestræ devotionis affectus, quem ad nos & nostram Ecclesiam geritis, gratiosius nos inducunt, ut votis vestris, quantum cum Deo possumus favorabiliter annuamus; hinc est, quòd vobis & Successoribus vestris Canonicis Garsensibus, usum Bireti sicut vestra instanter supplicavit devotio, successivis temporibus perpetuò concedimus & permittimus harum testimonio litterarum. Datum Salisburgi III. Idus Aprilis anno 1351.

XXIII. Jacobus II. brevissimo solum temporis intervallo sub annum 1364. Garsensem Antistitem egisse suis locis inter reliquos legitur annotatus.

XXIV. Albertus de Leuzendorff ad subsellia vacantis Præposituræ simul & Archi-Diaconatus Garsensis circa annum 1367. promotus, idem Jurium ac Privilegiorum Monasterii sui acerrimus vindex parentes habuit sanguine nobiles ac prædivites Conradum & Wandelbergam, qui cum filio suo Thoma natu minore anno 1371. fundarunt Anniversarium mense Martio quotannis celebrandum, totam bonorum suorum immobilium substantiam in id tradentes; procuravit etiam autoritate Metropolitanæ confirmari compositionem seu permutationem Capellæ Pürthenensis cum Ecclesia in Stephans-Kirchen suprâ in Adulano nono secundum ordinem Præposito relatam; nova quoque confirmatione reiterari fecit privilegia à Georgio Papa XI. per sequentem Bullam.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei dilectis filiis Præposito & Conventui Monasterii S. Mariæ de Gars per Præpositum soliti gubernari Ordinis S. Augustini Salzburgensis Diœcesis salutem & Apostolicam Benedictionem. &c. Cum à nobis petitur, quòd usum est,

&

& honestum, tam vigor æquitatis quàm Ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter dilecti in Domino filii vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu omnes libertates & immunitates à Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus sive per privilegia, seu alias Indulgentias Vobis & Monasterio vestro concessas, nec non libertates & exemptiones sæcularium exactionum à Regibus, Principibus, & aliis Christi fidelibus rationabiliter Vobis & Monasterio prædicto indultas, sicut ea justè & pacificè obtinetis, Vobis & per Vos eidem Monasterio auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti privilegio communimus. Nulli ergò omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis & communitationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem attentare præsumperit, Indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Avenione 14. Calendas Februarii Pontificatus nostri annò quartò id est Christi 1374.

Tenor verò Confirmationis Prælaturæ & Archi - Diaconatus Garfensis ita sonat:

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei dilecto filio Alberto de Leuzendorff Præposito Ecclesiæ B. Mariæ in Garz Salzburgensis Diœcesis salutem & Apostolicam Benedictionem &c. Justis petentium desideriis dignum est nos facilem præbere assensum, & vota, quæ à rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Eapropter Dilecte in Domino Fili justis tuis postulationibus grato concurrentes assensu Præposituram & Archi - Diaconatum Ecclesiæ B. Mariæ in Garz prædictæ invicem canonicè annexos cum pertinentiis suis, quos te Canonicè proponis adepturos, ut eos justè possides & quietè, tibi auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti privilegio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem Omnipotentis Dei & B. Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Avenione 16. Calendas Julii, Pontificatus nostri anno tertio, id est Christi 1373.

XXV. Zacharias circa annum 1381. commissum sibi Prælaturæ regimen vix ad biennium deduxit, quocunque demum fato citius præter spem interclusum.

XXVI. Jacobus III. Vir studiosus ac providus Sedis primariæ munus simul & onus inter Garfenses suscepit anno 1383. tum anno 1388. à Joanne Præposito & Archi - Diacono Baumburgensi aditante coram per Notarium publicum in id specialiter requisito Transumptum apparari fecit super exemptione aliisque Monasterii sui privilegiis, quondam ab Alexandro Papa IV. collatis, nec non super Jure Patronatus Parochialis (quæ est in Diœcesi Frisingensi) Ecclesiæ Peumaningensis.

XXVII. Jacobus IV. Hinderkircher cognominatus anno 1414. supremam dignitatem Garfensem legitimè consecutus, sat benè rebus præfuit. Restat ab ipso effigies propria in habitu Præfulari cum scuto gentilitio marmori insculpta post mortem, quam subijt anno 1420.

XXVIII. Conradus II. Petzhaimer, itidem ex sepulchrali marmore cum nobilibus Insignis hodie dum conspicuo diem suum anno 1435. obiisse notus.

XXIX. Thomas Surauer, electus anno 1435. beneficos admodum habuit Nobiles de Morgenreitter & alios de Pernberck nuncupatos, item Georgium Fraunberger de Hohenburg Dominum in Hag anno 1438. (ex quo prius turrin Basilicæ Garfensi contiguam, solis suis sumptibus ædificari fecit hodie dum adspectandam) temporali morte sublatus. Tandem & ipse Venerabilis Præful Thomas Pastor optimus, vigilantissimus super gregem suum anno 1455. vita temporali defecit: cui principale quasi marmoreum quoddam ad Aram S. Virginis & Martyris, cui singulariter, quoad potuit, deservit, Catharinæ monumentum fuit positum opere non tam raro, quàm pretioso confectum.

XXX. Christianus Nadler Landishutanus Bojus, non nisi nomen suum à morte, quam anno 1459. pertulit, posteritati reliquit.

XXXI. Joannes II. Moshamer cognominatus. Hic quanti valoris Romæ apud Sedem Apostolicam fuerit, colligere juvat ex causa Apostolica, Ei sub annum 1468. commissa per sequentem Bullam:

Paulus Episcopus Servus Servorum Dilecto nobis filio Præposito Monasterii in Gars, Salzburgensis Diœcesis per Præpositum soliti gubernari, salutem & Apostolicam Benedictionem &c. Sua nobis dilectus filius Alexander perpetuus Vicarius Parochialis Ecclesiæ in Prien Chiemenis Diœcesis petitione monstravit,

quòd olim Petrus Schmid de Wistal Laicus Salzburgensis Diœcesis falso asseverarit, quòd dictus Alexander tunc in eadem Diœcesi Salzburgensi commorans sibi quasdam graves injurias tunc expressas contra justitiam irrogasset, eundem Alexandrum super hac petendo eum condemnari & compelli ad dandum & solvendum sibi quandam pecuniarum summam, similiter tunc expressam pro emenda seu in recompensationem injuriarum hujus coram Officiali Salzburgensi non ex delegatione Apostolica traxisset in causam, idem Alexander eundem Petrum, qui sibi quasdam graves injurias etiam tunc expressas contra Justitiam irrogaverat super his coram dicto Officiali reconvenit, ipseque Officialis in conventionis pro dicto Petro, & contra præfatum Alexandrum in reconventionis verò causis prædictis pro ipso Alexandro contra præfatum Petrum sententiam promulgavit, à qua ipse Alexander in ea parte, qua contra eum lata est ad Sedem Apostolicam appellavit. Quocirca discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus in appellationis causa hujusmodi procedens legitimam sententiam ipsam in præmissa parte confirmare vel infirmare appellatione remota procures, prout de jure fuerit faciendum. Dat. Romæ apud S. Marcum anno Incarnationis Dominicæ Millesimo quadringentesimo sexagesimo octavo. Idibus Augusti Pontificatus nostri anno quarto.

Porrò hic idem Joannes Præpositus obtinuit etiam novam Confirmationem colligendæ Siliginis per totum Archi-Diaconatum Garsensem (juxta superius dicta) faciendæ, ac tandem diem suum obiit anno 1469.

XXXII. Joannes III. Stockhamer, Præful omnibus numeris absolutus, utpotè sapientia clarus, splendore virtutum inclytus, rebusque gestis adeò magnus, & meritò in horizonte Gariensi inter maxima Sydera suspiciendus, potens opere & fermone, totâ dexteritate sua singulariter pollens, apud Magnates tum Ecclesiasticos, tum Politicos, sed & ipsum Summum Orbis Christiani Hierarcham, præfuit dignitate, quantâ nullus Antecessorum, profuit tamen meritis amplius quàm præfuit, verè decus inclytum Religioforum Antistitum, atque sub hoc felicissimo sydere Canonici Garsensis maximum sumpsit incrementum; florere siquidem temporibus dignissimi Prælati hujus pietas, religio, virtus, decus, opes, imò omnia, sanctissimæ Patronæ Radegundi deditissimus, cultum & honorem illius in tantum promovit, ut majora prius non ediderit miracula. Hinc laudatissima diligentia meritissimus, Reginæ Capellanus haud parum nec vulgaria doctissimo suo calamo Posteris commendavit, quæ hodie dum exhibet magna fati & elegans tabula picta, in templo Garsensi ad Aram S. Reginæ hujus pendula, quam haud ita pridem ex antiquis, quæ superfuerunt Chartarum fragmentis eruderavit Admodum Reverendus Religiosissimus ac Clarissimus Dominus Joannes Chrysofomus Hager Decanus, quibus autem incrementis meritissimam ipse personam suam, & totum suum Canonicorum Collegium evexerit, & privilegiis auxerit, docebunt melius Eclypa ex ipsis Authographis fidelissimè desumpta, quorum primum hic nobis occurrit privilegiorum confirmatio à Sixto Papa IV. clementissimè data sub sequentim tenore:

Sixtus Episcopus Servus Servorum Dei &c. Dilectis filiis Præposito & Conventui Monasterii Beatæ Mariæ de Gars per Præpositum soliti gubernari Ordinis S. Augustini Salzburgensis Diœcesis salutem & Apostolicam Benedictionem &c. Cùm à nobis petitur, quod justum est, & honestum, tam vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum deducatur effectum. Eapropter Dilecti in Domino filii vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu omnes libertates & immunitates, à Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris sive per privilegia sive alia indulta vobis & Monasterio vestro concessas, nec non libertates & exemptiones Sæcularium exactio num à Regibus & Principibus ac aliis fidelibus Christi Vobis & eidem Monasterio rationabiliter indultas, sicut eas justè & pacificè possidetis, Vobis & per Vos eidem Monasterio auctoritate Apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis & communitationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attentare præsumpserit, Indignationem Omnipotentis Dei ac BB. Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Narniæ annò Incarnationis Dominicæ 1476. octavo Idus Augusti, Pontificatus nostri annò quintò.

Anno dein 1481. idem summus Pontifex eidem Joanni Præposito Causam quandam Apostolicam decidendam curavit, qualiter constat ex sequentibus:

Sixtus Episcopus Servus Servorum Dei dilecto filio Præposito in Gars Salzburgensis Diœcesis per Præpositum soliti gubernari salutem & Apostolicam Benedictionem.

Con-

Conquestus est nobis Paulus Hornonus Clericus Salzburgenſis Diœceſis, quòd Joannes Nopel Laicus dictæ Diœceſis ſuper quibusdam domibus & poſſeſſionibus in eadem Diœceſi conſiſtentibus & rebus aliis convitiaretur eidem. Ideoque diſcretioni tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus vocatis, qui fuerint evocandi, & auditis hinc inde propoſitis, quod juſtum fuerit, appellatione remota decernas, faciens, quòd decreveris, per cenſuram Eccleſiaſtica firmirer obſervari. Teſtes autem qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odiò, vel timore ſubtraxerint, cenſura ſimili Appellatione ceſſante compellas veritati teſtimonium perhibere. Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo quadringenteſimo octuageſimo primo. Undecimo Calendas Aprilis Pontificatus noſtri anno undecimo.

Sequitur modò Diploma Pontificium, quo conceditur uſus Pontificalium ac juſ præcedentiæ ab eodem Papa Sixto de anno 1484. paulò ante mortem ſuæ Sanctitatis emanatum, quod tale eſt:

„Sixtus Epiſcopus Servus Servorum Dei Dilecto filio Joanni Stockhaimer Præpoſito
 „Monasterii in Gars per Præpoſitum ſoliti gubernari Ordinis S. Auguſtini Salzburgen-
 „ſis Diœceſis ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem &c. Expoſcit tuæ devotionis ſince-
 „ceritas, & Religionis promoteretur honeſtas, ut tam te, quem ſpeciali dilectione pro-
 „ſequimur, quàm Monasterium tuum dignis honoribus attollamus. Sanè pro parte
 „Tua nobis nuper exhibita petitio continebat, quòd licèt tam Tu, quàm pro tem-
 „pore dicti Monasterii Præpoſitus exiſtens hætepus ſemper conſueveris quoscuque
 „alios Præpoſitos aliorum Monasteriorum Regularium locorum convicinorum Diœ-
 „ceſis Salzburgenſis in Choro, Proceſſionibus, & aliis quibusvis actibus, in quibus
 „pro tempore convenitis, præcedere, quia tamen à parvo tempore citrà dictis Præ-
 „poſitis ſeu eorum aliquibus per ſpeciale Sedis Apoſtolicæ privilegium conceſſum fuit,
 „ut mitrà, baculo paſtorali, & aliis Inſigniis Pontificalibus uti poſſint, tu propterea
 „prærogativâ præcedentiæ hujusmodi quoties contingit tecum eis convenire, uti non
 „potes in non modicum dignitatis tuæ præjudicium & detrimentum, quare pro parte
 „tua nobis fuit humiliter ſupplicatum, ut Te, & Succeſſores tuos Præpoſitos dicti Mo-
 „naſterii, qui pro tempore fuerint, etiàm privilegio hujusmodi decorare, aliasque in
 „præmiſſis oportunè providere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur Te
 „à quibuscuque Excommunicationis, Suspensionis, & Interdicti, aliisque Eccleſiaſticis
 „ſententiis, cenſuris & pœnis à jure vel ab homine quavis occasione vel cauſa latis, ſi
 „quibus quomodolibet innodatus exiſtis, ad effectum præſentium duntaxat conſequen-
 „dum, harum ſerie abſolventes & abſolutum fore cenſentes hujusmodi ſupplicationi-
 „bus inclinati, ut Tu & Succeſſores prædicti mitrà, annulo, baculo paſtorali, & aliis
 „Pontificalibus Inſigniis uti, ac in dicto Monasterio veſtro, & Prioratibus illi ſubjectis
 „ac Parochialibus, & aliis Eccleſiis ad Vos communiter vel diſiſim pertinentibus Be-
 „nedictionem ſolemennem poſt Miſſarum, Veſperarum, & Matutinorum ſolemnia, dum-
 „modo in Benedictione hujusmodi aliquis Antifites vel prædictæ Sedis Legatus præſens
 „non fuerit, elargiri, nec non Veſtes, pallas, & alia ornamenta Eccleſiaſtica cultui
 „divino in Monasterio veſtro, ac aliis Prioratibus & Eccleſiis hujusmodi pro tempore
 „deputata & neceſſaria benedicere libere ac licèt poſſitis, & valeatis, quibuscuque
 „conſtitutionibus Apoſtolicis in contrarium editis, nequaquam obſtantibus, Vobis &
 „ejusdem Succeſſoribus auctoritate Apoſtolica de ſpeciali gratia tenore præſentium in-
 „dulgemus. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ abſolutionis &
 „Indulti infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem hoc attentare præ-
 „ſumpſerit, Indignationem Omnipotentis Dei ac BB. Petri & Pauli Apoſtolorum ejus
 „ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Domini-
 „cæ Milleſimo quadringenteſimo octogefimo quarto. Sexto Calendas Auguſti, Ponti-
 „ficatus noſtri annò decimo tertio.

Verùm ut ampliùs pateat, quanti apud Sedem Romanam reſpectus fuerit ſæpedi-
 ctus iſte Joannes Præpoſitus, colligere juvat ex Commiſſione, quâ iſ auctoritate Bartho-
 lomæi de Marſchis Epiſcopi Civitatis Caſtelli ad Alemanniam, ac univerſas & ſingulas
 Provincias & civitates, terras & loca Germaniæ, ſacro Romano Imperio, illiusque
 Electoribus ſubjecta, cum poteſtate Legati de latere Nuntii Apoſtolici unà cum Udal-
 rico Epiſcopo Adrymetano & Mathia Kynck Canonico Cathedralis Eccleſiæ Aylſtetten-
 ſis perfunctus eſt in cauſa Eccleſiæ S. Wolfgangi in der Schwindau cognominatæ, Diœ-
 ceſis Friſingeniſis in Præpoſituram (ad instantiam Nobilis viri Sigismundi de Fraunberg
 reditus liberaliſſimè conferentis) evehendæ, contrà ac Ordinarius loci multa licèt mo-
 litus,

litus, sustinere tamen debuit realem Institutionem ad prædictos Commissarios devolutam, de quo videre est Metropol. Salisburgens. Tom. 3. fol. 217.

Cæterum tantus & talis Vir erat Joannes iste, cui & hoc laudis attribui debet, Archi-Diaconalis curæ vigilantissimum fuisse Præsidentem, prout diversæ monstrant Synodi ab ipso habitæ, seu congregatæ, maximè de anno 1480. item de anno 1481. & 1482. quarum etiamnum vestigia adsunt. Obiit denique & occidit plenum hoc Religionis & Monasterii jubar, annis & meritis gravis, post exactos in Prælatura & Archi-Diaconali dignitate 34. annos, in Ecclesia sua Garsensi sepultus, cui monumentum erectum est ex Marmore pretiosi factis Operis, ubi in Pontificalibus ipse cernitur, unâ cum suis gentilitiis Insigniis, lapidi incisis Latino carmine, ut ævi illius ferebat mos, simplici.

Ad ultimum cum Synodorum Archi-Diaconalium à Joanne isto Præposito celebratarum hîc meminerimus, haud omittendum videtur illud, quod Concilium Basileense de anno 1439 hac ipsa de re Joanni Archi-Episcopo Salisburgensi rescripserit, quodque fundat vel maximè ac solidat Jura Archi-Diaconalia cumprimis circa Synodos territoriales annuatim celebrandas. Tenor est.

„Sacrosancta Synodus Basileensis in Spiritu sancto legitimè congregata universalem
 „repræsens Ecclesiam Venerabili Joanni Archi-Episcopo Salisburgensi salutem, &
 „Omnipotentis Dei Benedictionem. Dum ad illam fidei constantiam, devotionis quo-
 „que sinceritatem, quibus ergà Nos & universalem Ecclesiam splendere dignosceris,
 „condignè attigimus nostræ considerationis intuitu. Inde ducimur non immeritò, ut per-
 „sonam tuam sinceris prosequamur affectibus petitiones tuas, quantum cum Domino
 „possamus, ad exauditionis gratiam favorabiliter admittamus. Dudum siquidem ad ea,
 „quæ Agri Domini culturam inferre debeant, sollicitis studiis intendentes, inter alia
 „statuimus ac in negligentes & remissos certis tunc comminatis pœnis præcipimus Syno-
 „dum Episcopalem in qualibet Diœcesi ad minus semel, ubi consuetudo illam annuatim
 „bis celebrandi non esset per Diœcesanum propria in persona, nisi canonico impe-
 „dimento præpeditus foret, & tunc per Vicarium idoneum sub certis modis & formis
 „tunc expressis celebrari, prout in Decreto nostro desuper edito, & in Sessione nostra
 „quinta decima per nos solemniter celebrata publicato plenius continetur. Cum autem
 „sicut Nobis nuper pro parte tua exhibita petitio continebat, tua Diœcesis adeò lata
 „sit, & longa, quòd illius Prælati & Personæ Ecclesiasticæ, qui hujusmodi Synodo in-
 „teresse tenentur, & in diversis etiam temporalium Dominorum territoriis & districtibus
 „longè distantibus moram trahunt, ad tuam Civitatem Salzburgensem, aut alium vici-
 „num locum per te ad id in ipsa Diœcesi deputandum commodè & nonnunquam etiam
 „propter viarum discrimina absque rerum & personarum suarum periculo accedere non
 „possunt, propter quod Prædecessores tui Archi-Episcopi Salzburgenfes, qui fuerunt
 „pro tempore in nonnullis prædictis territoriis sive districtibus singulos Archi-Dia-
 „cos deputare & habere consuêrunt, qui pro se & in singulis iisdem districtibus pro sin-
 „gulis ipsorum Archi-Diaconatibus discretis & distinctis Ordinariam Jurisdictionem exer-
 „uerunt, prout tu habere dignosceris pro se jurisdictionem exercentes memoratam.
 „Quare pro parte tua Nobis fuit humiliter supplicatum, ut tuis & dicti Cleri status in-
 „demnitatibus in præmissis oportunè providere dignaremur. Nos igitur præfatorum
 „Cleri periculis hujusmodi in hac parte obviare cupientes, prædictis supplicationibus
 „inclinati, ut Tu & Successores tui Archi-Episcopi Salzburgenfes, qui erunt pro tem-
 „pore, dumodò in civitate prædicta aut alio loco illi vicino ad hoc idoneo quoad Præ-
 „latos & Personas illic circum morantes Tu & Successores ipsi per Vos ipsos, aut Vo-
 „bis, ut præfertur, impeditis per hujusmodi Vicarium præfatum Synodum consuetis tem-
 „poribus pro tempore celebraveritis illis eisdem aut aliis similibus statutis sive consue-
 „tis temporibus in singulis Archi-Diaconatibus præfatis per singulos hujusmodi Archi-
 „Dianonos præsentem in locis ad hoc congruis & accommodis ad id indicendis, cum sin-
 „gulis illorum Prælati & Personis Ecclesiasticis etiam ad id legitimè evocatis, hujusmo-
 „di Synodum pariter celebrare, & quævis ibidem salutaria & ædificativa juxta prædicti
 „Decreti nostri tenorem peragi facere liberè & licitè valeatis, etiam absque hoc, quòd
 „Tu aut Successores prædicti ibidem Vos personaliter conferre debeatis, aut aliam hu-
 „jusmodi pœnam incurretis, Tibi & dictis Successoribus auctoritate universalis Ecclesiæ
 „tenore præsentium de speciali gratia indulgemus. Nulli ergò hominum liceat hanc
 „paginam nostræ concessionis infringere, aut ei ausu temerario contraire. Si quis au-
 „tem hoc attentare præsumpserit, Indignationem Omnipotentis Dei & Universalis Ec-
 „clesiæ se noverit incursum. Datum Basileæ V. Calend. Maji anno à Nativitate Do-
 „mini Millesimo quadringentesimo tricesimo nono.

Con-

Consona hæc sunt Decreto SS. Concilii Generalis Basileensis antedicti sess. 15. his verbis emanato: Verùm cum ad eandem culturam non dubium sit pertinere Synodos Episcopales & Concilia Provincialia, prout veteres Canones decreverunt frequentari: ideò S. Synodus antiquos & laudabiles mores nostris cupiens temporibus observari, statuit atque præcipit Synodum Episcopalem in qualibet Diœcesi post octavas Dominicæ Resurrectionis, vel alia die secundum consuetudinem Diœcesis ad minus semel in anno, ubi non est consuetudo his annuatim celebrari per Diœcesanum propria in persona, nisi tamen Canonico Impedimento fuerit præditus, & tunc per vicarium ad hoc idoneum, quæ Synodus saltem biduo vel triduo duret, vel prout Episcopo visum fuerit. Primo autem die convenientibus Diœcesano & aliis omnibus, qui in hujusmodi Synodis interesse tenentur infrà Missarum solemnias, vel post, Diœcesanus vel alius ejus nomine verbum Dei proponat exhortando omnes ad bonos mores sectandum, abstinendum à vitiis, & ad ea, quæ pertinent ad Ecclesiasticam disciplinam & officia singulorum, & præsertim ut hi, quibus animarum cura commissa est, diebus Dominicis & aliis solemnitatibus plebem subjectam doctrinis & monitis salutaribus instruant.

Posteà legantur Statuta provincialia & Synodalia, & inter alia etiam aliquis compendiosus tractatus docens, quomodò Sacramenta administrari debeant, & alia utilia pro instructione Sacerdotum. Deinde ipse Diœcesanus de vita & moribus subditorum solerter inquirat, labem Simoniacæ pravitatis, contractus usurarios, concubinatum, fornicationem & alia quævis crimina & excessus debitâ correctione cohibeat, alienationes rerum Ecclesiasticarum à Jure prohibitas revocet, abusus Clericorum & aliorum subjectorum, qui circa divinum officium committuntur, delationem debiti habitus, à qua defecerunt, in melius reformet, & emendet &c. &c. Atque hæc circa Joannis istius laudatissimi Præfulis regimen, qui (ut suprâ dictum est) tandem terris defecit anno sui Regiminis 34. Christi verò 1494.

XXXIII. Jacobus V. Zollner, diutinâ corporis infirmitate confectus, anno suscepti Regiminis 14. gratiæ verò 1510. Capitulo suo plenissime resignat, superstes adhuc usque ad annum 1523. Hic Prælatus ut infirmus Synodos tamen celebravit ab anno 1499. & aliquot sequentibus, prout exhibet Liber Synodalis antiquus. Sub eodem porrò Prælato insignis illa Parochialis Ecclesiæ in *Stephans-Kirchen* pleno jure Garsensibus incorporatæ Confirmatio facta habetur à Julio Papa II. simul & concordia occasione ejusdem Ecclesiæ Garsenses inter & Avvenfes Canonicos Autoritate Metropolitanæ stabilita. Non minus quoque sub felicissimis laudatissimi Jacobi hujus Præfulis auspiciis legitur, quòd Consistorio Garsensi datæ fuerint etiam Sæculares personæ, & ad illud admittæ; in cujus rei testimonium facit Inscriptio sepulchralis hodièdum in marmore legenda in hæc verba: *Anno ab Era Salvatoris M. C. D. XCV. decimo Cal. Decembris egregius Legum Licentiatus Dominus Joannes Birchmeir Monacensis Assessor in Gars mortem obiit hic humatus: cujus anima inter Electos Dei pro nobis jugiter oret, Amen.*

Cui inscriptioni simillima patent ex alio lapide marmoreo, qui sic habet: *Obiit bonus Vir Dominus Joannes Pader alias Puechler pro tunc Assessor in Gars, cujus anima requiescat in pace. Anno Domini M. C. D. LXXXIV. Dominica ante Simonis & Judæ.*

Hodiè verò & quidem ab integro unius Sæculi decursu, memoratum Consistorium Sæcularem nullum admittit, sed è proprio gremio suo Consistoriales doctos, suppeditat, præter Syndicum seu Notarium publicum, qui è Regularibus personis non assumitur, sed permittitur esse sæcularis.

Denique in ampliorem laudem sæpè nominati dignissimi Antistitis hujus Garsensis singulariter facit illud, quòd à Sede Romana præmultis aliis magni habitus constitutus fuerit Protector Monasterii (secundum foundationem suam historicè descripti apud Hundium in Metrop. Tom. 2. fol. 118. & sequent.) Attlensis Ordinis S. Benedicti Diœcesis Frisingensis, prout latius exhibet Diploma Pontificium in citata Metropoli Tom. 2. fol. 123. legendum:

„Alexander Episcopus Servus Servorum Dei ad perpetuam rei memoriam &c. His, quæ pro Ecclesiarum & Monasteriorum ac personarum quarumlibet indemnitatibus, & commoditatibus cum divini cultus augmento ac animarum salute provide facta dicuntur, ut in sua firmitate persistant, cum à nobis petitur libenter adjicimus Apostolici muniminis firmitatem. Sanè pro parte dilectorum filiorum moderni Abbatis & Conventus Monasterii Attlen Ord. S. Benedicti Frisingensis Diœcesis nuper nobis exhibita petitio continebat, quòd bonæ memoriæ Eberhardus Archi-Episcopus Salisburgensis

„Apostolicæ Sedis Legatus natus Parochialem in Eifelsing & in Griesstetten cum sibi
 „subjectis Capellis & omnibus ejus attinentiis, & possessionibus in Spiritualibus ac tem-
 „poralibus, ac cum omni suo jure Hohenalb dictæ Diœcesis Ecclesias de consensu di-
 „lectorum filiorum Capituli Ecclesiæ Salisburgensis, Monasterio prædicto in perpetuum
 „proprietatem tradidit, & firmitate perpetua stabilivit, ac Abbati dicti Monasterii Cle-
 „ricos & Vicarios dictarum Ecclesiarum immittendi potestatem concessit, & si quis Ab-
 „batem ejusdem Monasterii, & Conventum præfatos super hoc perturbaret, anathema
 „existeret, & successivè etiam bonæ memoriæ Conradus Episcopus Frisingensis confide-
 „rans, quòd habitatores loci Wasserburg, qui apud Parochialem Ecclesiam in Attl di-
 „ctæ Diœcesis, quæ etiam apud Monasterium in Spiritualibus & temporalibus pleno
 „jure attinet, ab antiquo sepulturam habuerant, & divina, ac alia Ecclesiastica Sacra-
 „menta in eâ receperant, quòdque propter excrementiam, & multitudinem populi,
 „quæ ibidem per Dei gratiam pullulaverat, & creverat, habitatoribus prædictis pericu-
 „losum & difficile erat ad prædictam Parochialem Ecclesiam in Attl accedere, de con-
 „sensu dilectorum filiorum Capituli Frisingensis, & ad petitionem tunc Abbatis dicti
 „Monasterii, & Conventus prædictorum, nec non dilectorum filiorum Incolarum dicti
 „loci de Wasserburg concessit, ut incolæ locorum Hohenalb & Wasserburg prædicto-
 „rum apud Ecclesiam, quam ipsi Incolæ de Hohenalb ibidem ad divinum cultum am-
 „pliandum in honorem B. Jacobi Apostoli fundare & ædificare inceperant, divina offi-
 „cia audirent, & Ecclesiastica Sacramenta reciperent, & apud ipsam Ecclesiam illius in
 „illius Cæmeterio, qui vellent, Ecclesiasticam sepulturam haberent; salvis tamen omni-
 „bus, juribus, honoribus, & reverentiis, quæ ab ipsa Ecclesia tanquam à filiâ & ha-
 „bitatoribus ibidem Ecclesiæ Parochiali & Monasterio in Attl tanquam Matrìci Ecclesiæ
 „jure filiali & subjectionis regulariter & canonicè impendi debebant, seu consueverant,
 „& mandarunt, quòd Parochiani & incolæ dictorum locorum ac Ecclesiæ intrâ vel ex-
 „trâ sitæ in decimis, oblationibus, mortuariis, vel aliis juribus parochialibus filiali sub-
 „jectione Ecclesiæ Parochiali vel Monasterio in Attl prædictis perpetuò essent subjecti,
 „& prædicta loca à Matrìce Ecclesia nullo modo dividi, vel separari possent, & dictæ
 „Ecclesiæ à nullo officari vel incolæ dictorum locorum ab aliquo audirent divina, aut
 „reciperent Ecclesiastica Sacramenta, nisi à Vicario, quem Abbas pro tempore & Con-
 „ventus prædicti instituerent, & instituendo & destituendo Vicarium hujusmodi à ne-
 „mine contradictionem seu impedimentum paterentur. Quòdque incolæ dicti & habita-
 „tores præfate Ecclesiæ S. Jacobi divina officia audire & sepeliri, ac Sacramenta Eccle-
 „siastica suscipere, ut præfertur, possent: & quòd in signum filialis subjectionis teneren-
 „tur annis singulis cum cruce & Processione in certis festivitibus tunc expressis prædi-
 „ctum Monasterium tanquam Matrìcem Ecclesiam unanimiter devotè ac cum reverentia
 „visitare, ipsisque Abbas & Conventus tenerentur deputare unum ex Monachis dicti
 „Monasterii pro mortuis sepeliendis in Cæmeterio ipsius Capellæ seu Ecclesiæ S. Jacobi
 „& omnia occasione defunctorum obvenientia hujusmodi oblationibus, terris, sive aliis
 „quibuscunque in usum Monasterii & Monachorum prædictorum redigerentur, ac quòd
 „salvum esset dicto Monasterio jus funerandi omnibus habitatoribus dictorum locorum,
 „qui apud ipsum sibi Sepulturam elegissent, prout in quibusdam litteris Archi-Episcopi
 „& Episcopi prædictorum desuper confectis dicitur plenius contineri. Quare pro parte
 „eorundem Abbatis & Conventus asserentium se in præmissorum possessione, vel quasi
 „jam longissimo tempore præterito extitisse & existere nobis fuit humiliter supplicatum,
 „ut eisdem præmissis præ illorum subsistentia firmiori Apostolicæ confirmationis adjicere,
 „aliàsque in præmissis oportunè providere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos
 „igitur præfatum Abbatem & Conventum ac eorum singulos à quibuscunque excommu-
 „nicationis, suspensionis & interdicti aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris,
 „& pœnis à jure vel ab homine quomodolibet innodati existunt ad effectum
 „præsentium duntaxat consequendum horum serie absolventes & absolutos fo-
 „re censentes hujusmodi supplicationibus inclinati præmissa omnia & singula, & pro-
 „ut illa concernunt omnia & singula, in dictis litteris contenta auctoritate
 „Apostolica tenore præsentium approbamus, confirmamus, supplemúsque omnes
 „& singulos defectus, si qui forsan intervenerint in eisdem non obstantibus constitutio-
 „nibus & ordinationibus Apostolicis ac Monasterii & Ordinis prædictorum juramento,
 „confirmatione Apostolicâ vel quovis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudi-
 „nibus, cæterisque contrariis quibuscunque. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc
 „paginam nostræ absolutionis, confirmationis, & suppletionis infringere, vel ei ausu
 „temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, Indignationem Omni-
 „potentis Dei ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Da-
 „tum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo no-
 „no Calendis Novembris Pontificatus nostri anno nono. Quocirca discretioni vestræ
 „per

„per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos vel duo, aut unus vestrum per vos
 „vel alium seu alios litteras prædictas ac omnia & singula in eis contenta, ubi & quan-
 „do expedierit, ac quoties pro parte Abbatis & Conventus prædictorum fueritis super
 „hoc requisiti solemniter publicantes, eisque in præmissis efficaciam, defensionis præsidio
 „assistentes faciatis autoritate nostrâ omnia & singula, ac prout illa concernunt omnia
 „& singula in dictis litteris contenta, juxtâ earundem litterarum tenorem inviolabiliter
 „observari non permittentes Abbatem & Conventum ac Monasterium prædicta super præ-
 „dictis, illorumque possessione vel quasi, in qua Abbas & Conventus præfati, ut præ-
 „fertur, existunt, per quoscunque videbitur, vel injuste quomodolibet molestari, con-
 „tradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postpositâ compescendo. Non
 „obstantibus felicis recordationis Bonifacii VIII. Prædecessoris nostri constitutione. &c.
 „Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo
 „nono Calendis Novembris. Pontificatus nostri annò nonò.

XXXIV. Joannes IV. Schampacher, electus anno 1510. post sexennium die 16. Au-
 gusti anno 1516. autoritate Metropolitanæ, sub localem Monasterii Visitationem, ob
 inutilem prorsus ac illaudabilem rerum administrationem loco & dignitate motus amplius
 præesse desit anno 1516. die 6. Augusti.

XXXV. Joachimus post paucos solum aliquot menses sponte, jure vel injuriâ de-
 positus non constat.

XXXVI. Sebastianus Paltram suis in gubernando & virtutibus & sapientia omnem
 reduxit serenitatem horisq̄ Garfensi moderatissimus Rector, ab anno 1517. usque ad
 annum 1527. Synodos celebrasse reperitur, qui idem propter res præclare gestas nomen
 suum Astris inferuit, testante Lapide sepulchrali taliter inscripto: *Rigida tenet hic Lapis
 ossa eximii Patris Domini Sebastiani Paltram, qui Ecclesiæ Garfensi ut moderatissimus Rector &
 Insulatus præfuit, Archi-Diaconatusque insignitus titulo. Obiit anno 1532.* Quadriennio ta-
 men antea ob insolitos (uti colligere fas est) virium defectus utrique dignitati re-
 nuntians.

XXXVII. Casparus de Leüzenbrunn, sed non nisi Administratoris titulò præfuit:
 dictus est etiam Generalis Præceptor Ordinis Teutonici, & Rector Ecclesiæ Parochialis
 ad S. Martinum Memmingæ. Aggressus regimen anno 1528. spontè per resignationem
 deposuit anno 1533. anno sequenti mortuus.

XXXVIII. Valentinus Presbyter Sæcularis, Augustanæ Diœcesis, tum commorans
 Garfii Vir eruditione, & vitæ morumque integritate, ac in Spiritualibus non minùs
 quàm in temporalibus apprime circumspèctus, ut Authographum postulationis exhibet,
 unanimi Capituli Garfensis consensu ac per viam compromissi electus est electione an-
 no 1533. coram utriusque Sacri & profani Salsburgensis scilicet & Bavarici Magistratus
 Commissariis 17. Octobris celebrata, juxta simul conditione expressa & addita, ut ipse
 Dominus electus prius Ordinem Canonicorum Regularium S. Augustini profiteretur,
 quod & factum est, post duorum mensium intervallum die festo S. Thomæ Apostoli.
 Qualiter exhibet Instrumentum publicum in id apparatus sub sequentium tenore.

„In Nomine Domini Amen. Anno à Nativitate ejusdem millesimo quingentesimo tri-
 „cesimo tertio Indictione sextâ, die verò decima septima Mensis Octobris manè horâ
 „septimâ vel quasi antequam ad electionis seu postulationis actum futuri Prælati Mona-
 „sterio Garfensi præficiendi processum fuit, Pontificatus Sanctissimi D. N. in Christo Pa-
 „tris Domini Clementis divinâ providentiâ Papæ VII. anno decimo coram venerabili-
 „bus ac egregiis viris Dominis Magistris Udalrico Ehinger. Reverendissimi in Christo
 „Patris Principis & Domini Domini Mathæi Cardinalis & Archi-Episcopi Salzburgen-
 „sis &c. ac Joanne Landsperger Plebano ad S. Jodocum Landishuetæ Illustriss. Principis
 „& Domini Domini Ludovici Ducis Bavarie. &c. Consiliariis & Commissariis ad dictam
 „electionem sive postulationis actum ab eisdem Reverendissimo & Illustrissimo Principi-
 „bus specialiter deputatis & transmissis, nec non Venerabili Capitulo dictæ Ecclesiæ
 „Garfensis in mei Notarii Publici, testiùmque infra scriptorum ad hoc specialiter voca-
 „torum & rogatorum præsentia personaliter constitutus Venerabilis Vir Dominus Va-
 „lentinus Rem Presbyter Augustensis Diœcesis, & ex certa scientia ejus animoque bene
 „deliberato omnibus melioribus modo & formâ, quibus jure validius potuit, secundum
 „& postquam ipse per antenominatum Capitulum Garfense ad ipsius Monasterii Prælatu-
 „ram, tunc per liberam resignationem & dimissionem Reverendi Domini Casparis de
 „Leüzebrunn illius immediati Commendatoris in manibus prælibati Domini Magistri Udal-
 „rici Ehinger nomine & vice supra dicti Domini Reverendissimi Cardinalis & Archi-Epi-
 „scopi

„scopi Salisburgensis heri factam & admissam vacantem in Præpositum electus vel postu-
 „latus fuerit idem tunc Ordinem S. Augustini Canonicorum Regularium ejusdem Mo-
 „nasterii & in eodem infra hinc & festum S. Thomæ Apostoli proximè futurum profi-
 „teri, habitum, quem ipse exigit ordo induere & publicè sicut cæteri illius Monasterii
 „Professi Canonici deferre, & se huic Ordini in omnibus conformem gerere velit, in
 „manibus mei Notarii publici infra scripti per manualem stipulationem sub bonâ fide &
 „creditu se obligandi duxit, & solemniter obligavit, alioquin omnia & singula inter eun-
 „dem Dominum Valentinum ex una, & dictum D. Casparum & Capitulum Garsense
 „partibus ex altera cum consilio & consensu suprâdictorum Dominorum Commissario-
 „rum ratione prædictæ Præposituræ hætenus quomodolibet gesta, tractata, facta & con-
 „clusa, nec non ipsa electio vel postulatio de persona sua in Prælatum ipsius Monasterii
 „ut speratur facienda debeant & constanter esse cassâ invalida, irrita, ac penitus nullius
 „valoris & momenti: juribusque & privilegiis dicto Monasterio quomodolibet conces-
 „sis nullatenus præjudicare, sed illis semper salvis & illæsis permanentibus: de quibus
 „etiam suprâdictum Capitulum publicè atque expresse tunc protestabatur. Volens ob-
 „inde antedictus Dominus Valentinus atque consentiens Decretum electionis ac illius
 „rejectionem intereâ esse & manere debere in suspenso, quoad, ut præscribitur, præ-
 „senti obligationi per eum fuerit effectualiter satisfactum. Super quibus omnibus & sin-
 „gulis præmissis antenominatus Dominus Valentinus & præfatum Capitulum Garsense
 „conjunctim & divisim sibi à me Notario publico infra scripto unum vel publicum seu
 „publica fieri, confici petierunt Instrumentum & Instrumenta. Acta sunt hæc in Sacri-
 „stia prænominati Monasterii sub anno, Indictione, die, mense, & Pontificatu, qui-
 „bus supra; præsentibus egregiis Viris Domino Joachimo Reuffer Jur. & Joanne Unge-
 „hor Medicinæ Doctoribus testibus ad præmissa vocatis, rogatis, & specialiter re-
 „quisitis.

„Et ego Joannes Kalbsor Clericus conjugatus Salzeburgensis Diœcesis publicus Im-
 „periali auctoritate Notarius: quia supra dictæ obligationi & protestationi omnibusque
 „& singulis aliis præmissis, dum sic ut præmittitur, fierent & agerentur, unâ cum præ-
 „nominatis testibus præsens interfui, eaque sic fieri vidi & audivi, idcirco hoc præsens
 „publicum Instrumentum manu alienâ scriptum exindè confeci, conscripsi, publicavi,
 „& in hanc formam publicam redegi, signoque & nomine meis solitis & consuetis signa-
 „vi in fidem præmissorum ad hoc vocatus & specialiter requisitus.

Atque hic optimus Præsul Valentinus rem Monasterii gnaviter gessit, cujus pru-
 denti regimine hodie dum utitur & fruitor Monasterium, nam & ejus dexteritati singu-
 lariter tribuendum, quodd temporibus nostris sæpedictum Garsense Cœnobium suo Prin-
 cipi terræ, seu Serenissimo Bojarie Duci & Electori solvat exactiones, seu uti vocant
 Contributiones admodum tolerabiles. Obiit demum anno Domini 1540.

XXXIX. Georgius I. Oedenhueber, singulari devotionis & pietatis virtute clarus,
 primam Synodum Mühldorffii (ut plerique alii Prædecessores ipsius Archi-Diaconi Gar-
 senses facere assolebant) celebravit anno 1540. & sic etiam sequentes. Obiit pientif-
 sime lustris in regimine tribus laudabiliter exactis, anno 1556. die 17. Decembris.

XL. Georgius II. Hadersperger, Nobilis Bojus de proprio gremio delectus, pro
 tempore Vicarius in Stephans-Kirchen, primum Administratoris solum nomine, tum
 cum pleno titulo & potestate Præpositi clarus ædificia satis splendida fieri curavit, tem-
 plum Altaribus & ornamentis pretiosis instruxit, Chorum organo pneumatico decoravit,
 annonæ Garsensis seu collecturæ filiginis super Archi-Diaconatum suum Confirmationem
 autoritate ordinaria stabilitam impetravit, satis denique cessit lustris in Regimine Præ-
 laturæ transactis septem, anno 1591. diem suum obiit, sub hac Epigraphæ reconditus.
*Reverendus Dominus in Christo Pater & Dominus Dominus Georgius Præpositus atque Archi-Dia-
 conus Ecclesiæ Garsensis ex familia Haderspergenfi hic quiescit. Tu pie Lector ejus animam requiem
 precare æternam, & te mortalem cogita. Obiit anno M. D. XCI. die 26. Decembr.*

Molliter in tumulo resolutus membra quiesco
 Vita mihi Christus: Mors mihi facta lucrum.
 Dum vixi sanctæ pietatis captus amore,
 De vera docui Relligione gregem.
 Hunc igitur donec renovabit corpora Christus,
 Ossa tenet tellus, Spiritus astra tenet.

Et

Et infra.
 Ceu glans vere novo floret, sic quando redibit.
 Salvator Christus, florida membra geram.

XLI. Michael Wagnereck è comprovinciali Collegio Baumburgensi, id temporis Viris doctis ac piis florentissimo, postulatus anno 1592. statim post Confirmationem suam mense Martio ejusdem anni auctoritate Ordinarii factam Vir, ut erat opere & sermone potens, apud Principes & Magnates facile obtinuit, ut inter Status provinciales annumeraretur, ac demùm supremus inter Deputatos evaderet Commissarius, felicior tamen futurus, si perinde gnarus fuisset, rem domesticam ampliare, quàm Magnatum corda trahere, & sui apud eos respectum conservare. Celebravit diligenter Synodos annuas: cujus porrò sub Regimine Monasterio accessit utriusque Principis & Ecclesiastici & sæcularis consensu Parochia Puechbacensis, ad revocationem tamen, super qua collatione Litteræ è Cancellaria Salisburgensi in hanc formam emanarunt:

„Wolfgangus Theodericus D. G. Archi-Episcopus Salisburgensis Sanctæ Sedis Apostolicæ Legatus, &c. &c. Omnibus & singulis Ecclesiarum Rectoribus, aliisque Presbyteris per universam Diœcesin nostram constitutis salutem à Domino. Cum non ita pridem Ecclesia Parochialis S. Jacobi in Puechbach nostrarum collationis & Diœcesis per obitum Joannis Haimoltingen Presbyteri tanquam ultimi & legitimi ejusdem possessionis vacare cæperit, vacetque ad præsens. Idcirco ne dicta Ecclesia detrimentum aliquod in Spiritualibus & vel temporalibus patiat, eam cum omnibus pertinentiis ac juribus suis quomodolibet ad ipsam spectantibus Dilecto nobis in Christo Præposito & Archi Diacono nostro Garsensi cum plena & omnimoda administratione tam Spiritualium quàm temporalium ad ulteriorem nostram dispositionem & revocationem auctoritate ordinariâ committendam duximus, committimusque per præsentem, ita tamen, ut cum primis sæpè dictam Ecclesiam curatam S. Jacobi in Puechbach per Vicarium idoneum & qualificatum qui non minus exemplo vitæ quàm prædicatione Verbi Dei & sacrorum officiorum peractione ovibus sibi commissis præluceat, regi & administrari curet, tum etiam ædes Parochiales juxtâ obligatorias litteras, quas nobis tradidit, restauret, atque in pristinum statum reponat. Mandantes desuper vobis omnibus & singulis suprascriptis in virtute S. Obedientiæ, ut qui præsentibus fuerint requisiti, præfatum Michaellem Præpositum & Archi-Diaconum nostrum Garsensem in corporalem, realem, & actualem possessionem inducant, facientes sibi de sæpè memoratæ Ecclesiæ proventibus, juribus, & obventionibus universis ab omnibus quorum interest, integrè responderi. Contradictores & rebelles quoscunque debitis censuris Ecclesiasticis compescendo, harum testimonio litterarum sigilli nostri appensione munitarum. Datæ ex Metropoli nostra Salisburgensi die 1. Augusti anno reparatæ salutis millesimo sexcentesimo tertio.

Atque dein Parochia penes Garsenses mansit usque ad annum 1651. quo demum à Paride Archi-Episcopo fuit revocata, ac Clerico cuidam sæculari collata, de quo fufius in Actis.

Cæterum dignissimus Præpositus iste Michael admodum commendatur, disciplinam regularem iniquitate temporum aliquando labefactatam, magno studio ac labore plenissimè restituisse, atque in id plures ad professionem Canonicam admisisse. Vixit universim annis 58. præfuit verò 28. à proximo Successore suo tali Epigraphe donatus:

Michael Wagnereckius Præpositus & Archi-Diaconus Garsensis
 Statuum Provincialium Deputatus.

Hic depositus sum
 Quondam huic Ecclesiæ Præpositus
 Corpore, inquam, hic depositus,
 Ubi animus versetur, fortè quæris?
 Deus scit, ego sentio,
 Deus ille Deus illic plerumque deprimit,
 Quæ hic sublime stant
 Illic qui altum federe vult
 Hic ferviat
 Et in ipsa sedis altæ potestate
 O felix! O Cœlestis æternitas
 quam desipit.

Qui te amore brevissimi honoris perdit

O inanissime Honoris honor!

Quid ex te lucratur,

Qui sui ipsius peccatis onustus

Aliena plurima

Ad Tremendum illud Tribunal effert

De Omnibus

Heu quomodo!

Rationem redditurus.

Qui legis ista, mecum ingemisce

Ac pro me Justum & Severum Judicem

Deprecare!

Obiit c^occxx. ix. Maji.

XLII. Petrus Mittmann natione Silesius, jam alter è celebri Baumburgensium Collegio postulatus unanimi Garsensium calculo atque consensu, tum quia non erat inventus similis illi, nec quoad in agendo prudentiam, nec quoad virtutis odorem, ubique jam sparsum; tum quia Garsenses jam olim sibi devinxerat, animosa rerum gerendarum dexteritate & scientia, qua non longè antè in studiosissima Theologiæ Moralis Professura se illis probaverat. Quod ipsum æqui bonique consulebant Commissarii Archi-Episcopales & Ducales. Unde statim avocatoriæ & gratulatoriæ etiam à Garsensibus avolarunt Baumburgum litteræ. Et quidem Salisburgensis Commissarius Joannes Paulus Civilettus Vir præstantissimus & amplissimus non sine ominosis indicis hifce ad Petrum utebatur.

„Admodum Reverende Pater plurimum observande. Quos Deus conjunxit, ho-
 „mo non sepat: & quis potest voluntati ac dispositioni divinæ resistere? omnium vo-
 „tis unanimi consensu & concorditer admodum R. P. T. electa est in hujus Monasterii
 „Præpositum: utrique gratulor, & si quid meæ possunt preces, precor, ut præhabita
 „sui D. Prælati licentia, ad quem propterea scribo, non modò electioni ejusmodi con-
 „sentiat: veriùs divinæ voluntati sese accommodet, verùm illicò etiam huc se conferat:
 „læto hilarique animo acceptet divinitus sibi oblatum onus ac honorem? utrumque.
 „Sed onus leve, sed honorem Ecclesiasticum, ut & sibi & aliis inservire possit ac prod-
 „esse. Deus, qui cæpit, cæptis aderit & progressibus larga sua benedictione: à quo
 „eidem omnia felicia ac divina precor, me meaque officia ex animo offero, sciatque
 „NB. mihi tum in sacrificiis & precibus, tum aliàs ob oculos admodum R. P. T. Mitrà
 „insignitam versatam esse: non postremum forsan divinæ mentis argumentum. Expecto
 „absque mora responsum. Gars 22. Junii 1620.

Admodum R. P. T.

uti Frater

Joannes Paulus Civilettus.

Quis non existimet, Euro velociorem, pro more sæculi extitisse, & advolasse Pe-
 trum? At longè aliter res accidit. Dum à Garsensibus expectatur futurus eorum Anti-
 stes, ille honoris tanti fugacissimus nihil curans preces, consilia, vota, præmina, ce-
 leri fugà sibi consuluit, ad extremos ferè Superioris Bavariæ fines Damasianos excur-
 rens; sed re intellecta, malè à Sapientissimo loci Prælati habitus, ad Garsenses nolens
 volens remissus est; ibi Petrus suas prætendens animi viriumque impotentias, senium-
 que, cum nihilo feciùs insisterent Garsenses suæ electioni; altera vice Petrus fugam ar-
 ripiens, vicinum Monasterium Augiense petiit. Non poterat res tam esse in abscondi-
 to, quàm statim proderetur. Ergò sub interminatione divinæ ultionis & pænarum Ec-
 clesiasticarum reductus, denique cessit invitus tantis fulminibus & armatis fulmine preci-
 bus. Tanti constitit, ut hæc Lucerna sub modio latitans poneretur in sublimi, unde
 totam illustraret domum Garsensem. Atque hæc humillima erant Viri initia. Oporte-
 bat namque magnam fabricam construere celsitudinis in hac petrâ, unde monente
 S. P. N. Augustino cogitandum erat priùs de fundamento humilitatis. Enim verò sicut
 eodem Sanctissimo Ecclesiæ Doctore Epist. 56. docente & dicente, nulla alia via est
 ad capiendam virtutem, quàm humilitas, & ea est prima humilitas, secunda humilitas,
 tertia humilitas, & quoties interrogares, hoc dicerem: ita humilitas sola scalam appli-
 cat ad

cat ad celsum veri ac Deo placiti honoris fastigium; sed quia de humilitate Petri initium sumpsimus, insistamus, & porrò hanc gemmam in mitrato vertice conspiciemur: Gratulatorias quoque ad tantam Dignitatem Petro transmittēbat Salisburgo Vir doctissimus D. Jacobus Grienörbelius J. U. D. & Metropolitanici Consistorii juratus Notarius: legamus modò Petri humiles responforias:

„Magnifice ac Clarissime Domine Domine, si quid in me quod infervire T. C. D. possit, totum offero. Tuopte demonstras exemplo Vir Clarissime, quàm verum Lælius Ciceronis dixerit: nihil est, quòd magis aliciat ad diligendum, atque ipsa Virgatus, quippe qui me vix semel visum amare cæperis propter nescio quas virtutes ac dotes, quas tu mihi amore nimio, non malo tamen deceptus (is error est omnium amantium penè communis) tribuis, ego tamen ne unbram quidem vel minimæ virtutis in me video. Hinc fit & hactenus factum sæpius, quòd ad aliquod honoris fastigium unquam vel pedem levare ausus fuerim, quamvis non rarò invitatus. Ecce Vir Cordialissime putamus nos Religiosi aliquid esse, aliquid posse, sed eheu! illud ipsum quod sumus, vel possumus, quàm est dubium, quàm incertum, quàm imperfectum, si conferatur ad calculum strictissimæ Justitiæ Dei, cujus Judicia abyssus multa. Video, scio, audio, quàm verò pauci, qui profint notius est, quàm ut dici à me humili Religioso debeat; hinc taceo, & cum Hieronymo finio. Si fuisset de numero Prælatorum, fuisset de numero damnandorum. Vale Vir Mellitissime, & qui Te intimè & animitus amat, unà eodem affectu. Baumburgi die solemnī Corporis Christi 1620.

T. C. D.

Servus in Christo

F. Petrus Mittmann Conventualis hic mppr

Pari humilitate rescripsit Illustrissimo & Reverendissimo Domino Francisco-Guillielmo Comiti à Wartenberg Præposito Cathedralis Ecclesiæ Ratisbonensis, & Collegiatarum Monacensis & Oettinganæ, deinde verò Episcopo Osnabrugensi & Ratisbonensi, ac demùm S. R. E. Cardinali, quibus litteris inter alia hanc etiam inferuit Parenthesin. *Subesse enim semper, præesse nunquam in votis me habuisse, necdum habere testem sisto Deum.* Dabat anno 1621. die S. Petro Martyri Sacra 29. Aprilis. His ergò gradibus Petrus Mittmannus honoris montem conscendit, adeptus mitram, & pedum Pastorale, simulque Archi-Diaconatum Amplissimum.

Quid porrò rerum actum est, audiamus ipsomet in Collectaneis suis Domesticis ita scribentem. „Processus Electionis seu postulationis fuit variè turbatus, nam anno 1620. die 21. Junii Commissarii tam Salisburgenses quàm Monacenses ad electionem novi Prælati huc in Gars convenerant. Ubi ad Capitulum seu actum Electionis, cui Salisburgenses soli (exclusis Monacensibus præfuerant) deventum fuit, Monacenses Commissarii hanc exclusionem indignè ferentes, è vestigio Monachium, undè venerant, redierunt. Secuta inde fuerunt multa absurda dissidia inter utrumque Principem.

„Recenter postulatus & electus per Bavaros fuit cohibitus à curâ & administratione temporalium. Interim intrusi & constituti fuerunt plebei homines, qui rerum externarum custodes & inspectores agerent. De Conventu unus & alter pro formâ adhibitus fuerat Inspectorum Laicorum Socius.

„Durabat hoc dissidium inter utrumque Principem & protractum fuerat ultra annum non sine notabili rerum tam spiritualium quàm temporalium decremento. Factâ compositione secuta fuit Electi confirmatio ac plena temporalium traditio. Confirmatio quidem anno 1621. die 8. Augusti, traditio verò die 27. Septembris ejusdem anni.

Rebus sic actis Petrus statim se bono publico & Monasterii, ceu Sponsæ suæ, applicuit, aded, ut Reverendissimo ac Celsissimo Archi-Episcopo Salisburgensi Paridivisum fuerit super hanc Petram non domum duntaxat Garsensem inædificandi, sed & universam Religionem Canonicam per suam Archi-Diœcesin instaurandi & stabiliendi, undè mox anno 1622. Petrum posuit Speculatorem & Visitatorem generalem totius Ordinis Monasteriis per Baviaræ, Styriæ, & Carinthiæ ditiones Salisburgensi Metropoli immediatè subjectis: atque ad sustinendas Visitationis expensas redditus Parochiæ in Schnaidtsee Garsensi Collegio assignavit, dato desuper Episcopali Diplomate, cujus tenorem paulò infrâ in terminis dabimus.

Tom. IV. Cann. Regg. Origines.]

Q 9

„Nos

„Nos Paris D. G. Archi. Episcopus & Princeps Salisburgensis Sedis Apostolicæ
 „Legatus &c. Devoto & Nobis in Christo sincerè dilecto Fratri Petro pro tempore
 „exilenti Præposito & Archi - Diacono Monasterii in Gars Ordinis S. Augustini Cano-
 „nicorum Regularium in Ducatu Baviaræ Diœcesis nostræ, & ad infrà scripta speciali De-
 „putato Commissario nostro Salutem & gratiam nostram.

Inter cæteras Pontificales Officii nostri curas & sollicitudines ea non postrema est,
 „ut curemus, quatenus laudabilia Monachorum, Regularium, ac Religiosorum instituta
 „sicubi forsan collapsa vel labefactata fuerint, in pristinum restituantur, & ubi hæcenus
 „in viridi observantia fuerunt, diligenter impofterum quoque observentur. Id verò
 „non nisi frequentibus & oportunitis visitationibus obtineri posse videtur. Quas etsi per
 „nos libenter personaliter susciperemus, cum tamen ob Archi - Diœcesis nostræ ampli-
 „tudinem, tum graves & continuas alias nostras occupationes prohibeamur, Personas
 „idoneas in ejus sollicitudinis partem assumendas operæ pretium existimavimus. Quo-
 „circa hisce nostris tibi præfato Fratri Petro Præposito & Archi - Diacono in Gars, de
 „cujus pietate, zelo, doctrina, vitæ integritate, industria & in rebus agendis pruden-
 „tia & dexteritate plurimum in Deo confidimus autoritate nostra, qua hac in parte
 „fungimur, ordinaria committimus & mandamus, quatenus primo quoque tempore &
 „deinceps juxta SS. Canonum dispositionem, quæcunque Monasteria Ordinis S. Augu-
 „stini Canonice Regularium in nostra Diœcesi consistentia & existentia, nec non eor-
 „um capita & membra tam circa Monasticam disciplinam & mores, quàm circa admini-
 „strationem rerum aliarum Spiritualium & temporalium juxta normam ac præscriptum Re-
 „gulæ, nec non secundum statuta & ordinationes SS. Canonum Concilii Tridentini &
 „Constitutionum nostrarum Synodaliùm exactissimè & quam diligentissimè visites, eaque
 „omnia tam cum ipsis capitibus Præpositis, quàm aliis membris & Conventualibus in
 „Monasteriis S. Augustini Canonice Regularium per Diœcesin nostram existentibus,
 „tractes, facias & exequaris, prout tibi pro Monasticæ Disciplinæ promotione & con-
 „servatione, nec non pro Monasteriorum utilitate & necessitate expediens esse, alias-
 „que honestum, æquum, & rationi consonum visum fuerit, proviso tamen ut semper
 „& ubique Canonice procuracione contentus sis. Mandamus omnibus & singulis Præpo-
 „sitis, Decanis, Senioribus, aliisque omnibus Conventualibus in Monasteriis supradicti
 „Ordinis existentibus, nec non quibuscunque Officialibus ad præfata Monasteria quovis
 „modo spectantibus in virtute S. Obedientiæ firmiter præcipientes, ut præfato specia-
 „liter nostro Deputato Commissario Fratri Petro Præposito & Archi - Diacono in Gars
 „vigore harum litterarum omnem debitam reverentiam & obedientiam exhibeant, ejus
 „admonitiones paternas cum humilitate admittant, dicta, jussa, ac mandata cum obe-
 „dientia exequantur, & observent, nec in ullo sese inobedientes, rebelles, contuma-
 „ces, aut jugum Ecclesiasticæ & Monasticæ disciplinæ detrectantes exhibeant, aut de-
 „monstrent. Alioquin contradictores & rebelles quoscunque non solummodo per nos
 „ipsos, autoritate nostra debitis censuris Ecclesiasticis & aliis licitis pœnis & mediis
 „Juris comescemus; verùm etiam sententias, quas sæpius præfatus specialiter Deputa-
 „tus noster Commissarius in Vos omnes, seu quemcunque Vestrum ritè ac legitimè tu-
 „lerit, ratas habebimus, nec non Authore Domino usque ad condignam satisfactionem
 „contra Vos debitum ac licitum subsidium præstabitur. Præsentibus tamen ad bene-
 „placitum & revocationem nostram duraturis. Harum testimonio litterarum sigilli nostri
 „appensione munitarum. Data è Metropoli nostra Salisburgo die 10. mensis Octobris
 „anno reparatæ Salutis humanæ 1622.

Paris Mppr.

His itaque litterarum ponderibus oneratus est & honoratus Petrus Mittmannus
 tanto cum totius Ordinis nostri incremento, ut non fuerit Monasterium in Bavaria,
 Styria & Carinthia seu cathedrale seu Collegiatum, seu quodcunque aliud, cui non di-
 „sciplinæ accesserit incrementum vel per fuasmet exhortationes & sana consilia, vel dan-
 „do Prælatos ex Reformatissimis Religiosis, vel Decanos, aut quoscunque alios Supe-
 „riores & Magistros Spirituales, Professores, Oeconomos &c. Fateri debent Cathedralis
 Chiemensis, Collegiatæ in Styria & Carinthia, Baumburgensis, Augiensis, S. Zenonis,
 Högelwerthana, aliæque in dicta Archi - Diœcesi Salisburgensi. Præ cæteris Garsense
 Cænobium, ceu aliorum Seminarium, Sanctitatis & Religiosissimæ disciplinæ induit for-
 „mam, ut nomen suum ad exteros quoque nationes extulerit, vel maximè in eo vigen-
 „te paupertate & humilitate, obedientia & strictiori quàm unquam, eo usque observa-
 „tia legum Augustinianarum, ac pietate erga Deum in psalmis & hymnis, nec non &
 „assidua mortificatione in frænandis animi inordinationibus, ac corporis carnisque rebellis
 mo-

motibus & moribus semper præeunte vivacissimo & validissimo exemplo Petro Præfule. Non per auxesin sed infra meritum loquor; sic enim ad omnem Religiosæ virtutis perfectionem compositus erat Petrus, ut si faciem intuitus esses, sancti cujusdam Patris è prisco sæculo formam te vidisse jurasses. Pallor & macies in vultu, gravitas in gestu, simplicitas in omni vestitu, pondus in verbis, modestia in oculis, sapientia in consiliis, parcitas in sermone, quibus omnibus incomparabilis humilitas, & continua sui in omni actione admiranda mortificatio præter assiduas preces, vigiliis, jejuniis, corporis macerationes, contemplationes, suam aspergebat cælicam pulchritudinem & sanctitatis nomen. Unde factum, ut multi S. R. P. Principes ejus permoti virtute summis illum prosequerentur favoribus, gratiis, amoribus, adeò ut ipsi quoque arcanissima concrederent, consilium expetentes, imò quàm frequentissimas propria etiam manu consignarent litteras, cum primis Serenissimi Electores Colonienfis, & Bavariensis, Reverendissimi Episcopi Frisingensis, Osnabrugensis, Chiemensis, juxta quod Salisburgensi Archi-Episcopo, suo Ordinario, non tantum fuerit oculus, quem Archi-Diaconi munus indigitat, sed ferè delitium. Extant centena hujusmodi testimonia in Archivio Garsensi. Serenissimo Electori Baviaræ Maximiliano, adeò erat in gratiis, ut & fusè dilaudaret, & ejus gravissimis consiliis uteretur; usus est & Serenissimus ac Reverendissimus Elector Colonienfis Ferdinandus, atque ab eodem celeberrimis SS. Reliquiis Colonia donatus. De pluribus aliis minoris notæ Prælatibus, Pro-Episcopis, Abbatibus, Vicariis Generalibus, & Ordinis nostri Præpositis amicissimè Petrum Garsensem devenerantibus, & eum ceu Oraculum quoddam adeuntibus, nil loquar. Talis erat tantusque Petrus. Ne verò sollicitudinem ejus pastorem in Clero sibi subiecto silentio sepeliam: erat ille, cujus vel umbra regebat, & terrebat, ut non loqui eum diceres, sed fulmina jacere in delinquentes, non scribere, sed leges ferre, tam sanctè ab ejus ore excipiebantur mandata & monita. Diu, noctuque vigil in Clerum, discolis ejectis, piis substitutis tantum profecit, ut inolicum ex Lutheri reliquiis concubinatum Ecclesiasticorum penitus ex Archi-Diaconatu suo Amplissimo eliminaret, eradicaret, extirparit. Plenissima solertissimæ vigilantia prostant testimonia, plus ille solus præstitit, quàm retrò omnes in gubernando Clero: plus ille suum Domesticum Archivium illustravit Sanctionibus, Definitivis, Rescriptis, Monitis, Instructionibus, Actionum forensium Discussionibus, quàm legantur ab omnibus retrò actis sæculis esse discussa, sancita, definita. Unde meridissimas laudes nunquam non retulit à Celsissimo suo Ordinario Archi-Episcopo, cui plenariam præstitit in functionibus satisfactionem, & quod mirere, præstitit hæc omnia jam capularis senex, & plerumque infirmus, & fractis viribus. Atque quia Monasterium par non erat tum temporis supportandis oneribus, visitandi Monasteria, & munera Archi-Diaconatus, ea qua par esset diligentia, obeundi, sollicitavit, atque facilè obtinuit à Celsissimo Principe Ordinario Parochiam aliquam in congruam expensarum eis de causis faciendarum compensationem, hoc tenore ut sequitur:

„Nos Paris Dei gratia Archi-Episcopus Salisburgensis Sedis Apostolicæ Legatus
 „&c. Devoto nobis in Christo sincerè dilecto Petro Præposito & Archi-Diacono Gar-
 „sensi constituto nostro Visitatori Monasteriorum Ordinis S. Augustini Canonico-
 „Regularium per Dioccesin nostram existentium salutem & gratiam nostram. Quia Mo-
 „nasterium tuum eâ rerum omnium pecuniâ & paupertate laborare asseris, ut munia Ar-
 „chi-Diaconatus & Visitationis tibi à nobis concedita ad laudem Omnipotentis Dei
 „& Diocesis nostræ salutem eâ qua par est, ac velles, diligentia administrare non possis.
 „Ideo nos precibus Tuis nobis humili instantia porrectis in Domino inclinatis, Parochiam
 „Schnaitsee in Bavaria sub Archi-Diaconatu nostro Baumburgensi sitam, alias etiam no-
 „strarum collationis & Diocesis vacantem per liberam resignationem Caspari Ziegleri ul-
 „timi & immediati ejusdem Possessoris cum omnibus juribus & pertinentiis suis autori-
 „tate nostra Ordinaria per præsentem eum tibi in finem concedimus & assignamus, ut offi-
 „ciis suprâ scriptis majori cum fructu præesse, & duos minimum Religiosos Conventua-
 „les tuos, qui successu temporis præfatis muneribus applicari possent in probata aliqua
 „universitate & studio Juris Canonici alere valeas, volentes tamen, ut ad divinorum
 „officiorum peractionem sufficientem numerum Sacerdotum, Laicorum, assignatâ illis
 „congrua portione, ibi habeas, & prædicta Parochia Consistorio nostro Salisburgensi,
 „ut antea, quo ad antea maneat subiecta. Mandantes proin Devoto etiam nobis in
 „Christo sincerè dilecto Joanni Henrico Præposito & Archi-Diacono nostro Baumbur-
 „gensi, ut Te in realem, & actuaalem possessionem sæpè dictæ Parochiæ Schnaitsee in-
 „ducat: faciendo Tibi de universis illius redditibus & proventibus, juribus ac obventio-
 „nibus ab omnibus, quorum interest, integrè responderi, contradictores & rebelles
 „quoseunque debitis censuris & pœnis Ecclesiasticis compescendo: Harum testimonio
 „litterarum manus propriæ subscriptione & sigilli nostri appensione &c.

Ut modo videamus, quàm porrò Reverendissimus meritissimusque Præsul Petrus Oeconomiam tenuerit, imprimis non oportet tacere, quæ illius vivendi juxta corpus fuerit ratio. Ipse in suis (quæ tamen ob nimiam austeritatem Ordini parum convenientem, licet optima & sancta mente conscripta & elaborata neque ab Ordinario loci, neque à Capitularibus aliquando probata aut recepta unquam fuerunt, saltem à potiori) statutis cap. 2. de Paupertate num. 25. sic sanxit: *cum eodem Sancto (id est Carolo Borromæo) in ædificiis extruendis magnificentiam, picturas, & supervacanea ornamenta, omnemque Domesticam Luxuriam excludimus, caverique volumus, ne quidquam sive in Domo Præposituræ, sive in toto Monasterio appareat, quod non purum ac simplex sit, quodque non Dei Zelum, Religiosam humilitatem, modestiam, & contemptum vanitatum præferat.* Aureum statutum! hoc ipse Præsul non pro Religiosis subditis tantum sed pro semetipso etiam tam sanctè & severè constanter observavit, ut revera in tota habitationis ejus æde penitus exulaverit omnis mundanæ gloriæ apparatus. Siquidem illi non erant horologia viatoria, non imagines pretiosæ, non specula artificiosa, non aulæa, nil acu pictum, non sericum, aut serico distinctum, non colorum varietas in tapetibus, nil elaboratum pretiosius, sed omnia ad veram Sanctorum simplicitatem composita, & quæ postulabat rerum necessitas, certarat sane hac in parte cum severissimæ observantiæ Religiosis Capucinis, aut Carmelitis. Toga illi simplissima sine ulla elegantia, calcei semper detriti, & communissima (nam & novos sinebat deteri non nihil à fratre converso, ne superbiola irreperet per calceos in animum continentem) structuræ; imò tota vestitus materia ex populari profusus materie confecta, & his parcebat sancta Viri parsimonia, quæ & papyri, imò & ligneolorum fragmenta sustulit, ut essent usui, saltem alicujus sancti sententiâ inscribendi: non equos generosos alebat, non vehebatur rhedâ singulari pretio exornata. Pro famulatio habebat servum non nisi unicum, & plerumque Sartorem, quia aliàs rei domesticæ proficuum, sobria mensa, extra tempus nec bibens, nec comedens. Hospites etiam magnæ conditionis habebat peramanter, & satis frugaliter, sed non in multam usque noctem, absque comotationibus, & ludicris ineptiis: Sacerdotes quàm sapissimè mensæ regulari adhibebat, & non nisi cum bonis fermocinatio ejus, quos semper ædificarat exemplo, vel sanâ doctrinâ. Aureos & argenteos calices ipse fregerat, ut debita inde à Præcessoribus contracta dilueret. Jugiter secum viridi memoria recolebat utilissimum, ac saluberrimum illud Venerab. Thomæ Kempensis celestis doctrinæ dictamen, Epistola 6. sic afferentis: *Placeat tibi propter Christum simplex vestitus, & sobria mensa, nec quæras pretiosa ornamenta: Christus amat cor purum, non cappam pulchram, neque casulam sericam, mirâ varietate contextam. Non optes, ut Monasterium tuum abundet divitiis, & altis ædificiis, sed ut floreat omnes fratres bonis moribus ac virtutibus sanctis, & si alicubi pulchra & sumptuosa videas & excusare potes, & tolerare pro honore Dei & reverentia loci, sed non debes similia affectare &c.*

Interim Venerabili Conventui suo nil deesse sinebat, quo alacrius Deo servirent & Ecclesiæ; vinum porrigebat ad mensam omninò sufficiens, & defœcatum ac vetus, cibos benè præparatos, vestimenta usualia pro necessitate condecencia; hæc tamen omnia nihil mundanæ elegantia habentia: abhorrebat interim ab extraordinariis conviviolorum aut Symposiorum irritamentis: ædificia nulla extruebat, nisi suam Prælaturam, quam tamen omninò simplicem esse volebat, metuens in sanctæ Paupertatis legem committere, si splendoris quidpiam adderet. Sic in omni sua sapientia simplicissimus erat, sed & in simplicitate sua semper sapientissimus. Itineraria voluptuaria conficiebat nulla, & si ex Officio peragebat necessaria, magna cum humilitate exsolvebat, vitæ testem semper secum habens, minimè tamen sordidus in parcitate victus. His Oeconomiam per omnia sanctissimè deductæ modis, Monasterium penè depauperatum erexit, ad quam honestissimam vivendi rationem etiam redditus sat copiosos applicuit, sicque Granarium ampliavit, Cellam vinariam implevit, Vestiarium convenienter instruxit, Ecclesiam arnavit, ædificia facta tecta conservavit, census annuos redemit, debita omnia tot grandia dissolvit: quibus diluendis commodissima se id temporis obtulit occasio, qua ex mandato Principis terræ Serenissimi Bojorum Ducis Maximiliani circa annum 1623. ob illius temporis necessitatem pecunia decuplo ferè aucta est, saltem fortis majoris monetæ, ut unicus Imperialis seu uti vocant, Talerus decem florenis constaret. Hac itaque occasione sapientissimè usus Præsul noster, æs alienum nullo incommodo diluit. Cæterum Monasterium septem insuper prædiis locupletavit, auxisque duabus opimis paræciis Schnaitseensi & Puechbachensi, ad dies vitæ concessis à Principe & Ordinario Salisburgensi. His passibus ad grande senium perrexit Petrus, donec viribus impar diu & multis votis exoptatam ab Ordinario obtinuerit Vacaturam à dignitatibus, quas bieniò resignavit ante mortem.

Natus

Natus is erat in Silesia vili tugurio, atque studiis humanioribus haud sine difficultate completis, matura jam ætate Juvenis Apostolicum Canonorum Regularium S. Augustini Institutum amplexus est; in vota Religiosa jurans anno 1595. die 28. Maji in celebri Baumburgensium Collegio. Ubi jam tum omnium bonorum tale se præbuit exemplum, ut & Senioribus esset admirationi, & ad omnem virtutem Junioribus incitamento, tam accuratus in minimis, quàm postea magnus in maximis, tamdiu latens lucerna sub modio, quamdiu visum fuit Spiritui sancto, ut poneret eum in candelabro Ecclesiæ, ut luceret omnibus, qui in domo Garsensi essent, nunquam hæc dignior Cathedra, quàm dum eam sprevit, & fugit, eoque propter Numinis iram licuit, cui denique susceptæ semper & sufficiebat & satisfaciebat, abundè potens opere & sermone, ac animi magnitudine, constantia, prudentia, consilio, rerumque usu, comite semper virtute, nulli secundus, donec post iteratas sæpè sæpiùs annis pluribus urgentissimas sollicitationes, emeritis veteranus stipendiis, à Pædo & Mitrà dimissionem licèt ægrè, & magnis Viris vehementer obnitentibus obtinuit, & torquendam alteri stivam commisit, ipse interea soli Deo vivens, ac exercitam per omnia virtutum stadia vitam ad apicem deducens, mortis quasi diem dicens, ad cujus ostium semper cogitatione stetit, quæ sic evenit. Alterâ jam vice hemplexiâ tactus erat, nocte exinde subsequente solemnitate S. P. N. Augustini horâ primâ & diem 29. Augusti inchoante, Divo Patri ætate non impar anno verò Christi 1645. omnibus jam Sacramentis ritè præmunus, viribus cœpit deficere, quibus decrescens, campanulâ pro more pulsata, omnes accurrunt Canonici, in quorum ceu filiorum suorum corona inter brachia cujusdam Patris sibi præ cæteris dilecti Athanasii Glöggl, doloris quasi expers placidissimè sanctam suam Creatori reddidit animam, felix Augustini filius, qui Patrem æquavit ætate, æquavit obitus die, & imitatus est eum, quantum potuit, virtute.

Ne autem sollicitus Pastor desereret oves, ne suos Pater amantissimus desereret Filios Canonicos absque salutaribus monitis, ecce extremam pro innata sua humilitate & Charitate supplicationem ad suos Charissimos filios Garsenses exhibeo, quæ Cedro digna, & digna, quæ cordibus magis quàm æri incidatur. Ita ille:

F. Petri Præpositi ad Vos, quibus præfuit,
extrema Supplicatio.

Ille ego, qui olim inter Vos loco superiore in periculo majore versatus, substratus pedibus vestris ad Vos clamo: miseremini mei, miseremini mei saltem vos Fratres amici mei, qui vel audistis, vel vidistis, quàm velox fuerit depositio tabernaculi mei. De animæ habitatione dubia ac varia cogitabitis, ipso momento separationis cœpit habitare cum igne devorante, cum ardoribus sempiternis, nunquam, eheu! nunquam finiendis, nisi fortè illo ipso momento Pater ille misericordiarum mirificavit erga me misericordias suas, nisi Mater Misericordiæ se Matrem Admirabilem tunc exhibuerit. Si quæritis, quid fieri petam tabernaculo huic putrido, ac polluto? indignum judico, cui aliqua particula terræ permittatur. Vix rogare audeo, glebæ illud in communi Cæmeterio, ad pedes Matris inviolatæ ibi deponatur prope refugium peccatorum. Nihil petitionis hujus novitas vos perturbet, non vos cohibeat humanus respectus, tantùm illud Vos rogo, ut ad Domini Altare citò ubi ubi fueritis mei peccatoris memores, magis Dei misericordiam piè imploretis. Est adhuc aliud, quos Vos Charissimos volo, id quod Vobis metuo futurum, nempe inimicos Crucis Christi, homines se ipsos amantes, speciem solùm Pietatis habentes, ab angusta Regularum & Statutorum viâ ad spatiosam & speciosam trahere vos laborantes, hos tanquam faciem Colubri devitate. Non attendatis sermonibus eorum aut rationibus. Contendite, peto, intrare per angustam portam. Ego nimum ferè nunc doleo, quòd tam parum contendebam, quandò multùm poteram. Jam video, jam sentio, quàm sint pauci, quàm valdè pauci, heu! nimum pauci, qui intrant per eam, quia multi eheu! nimis multi, qui contendere nolunt! Vos meo exemplo Charissimi, discite sapere, dum lucem habetis, videte, & vigilate, quod facientes non dolebitis, sed ridebitis in die illo novissimo. Memores estote judicii mei, sic enim & vestrum. Mihi heri, & Vobis hodie. Obii ætatis 76. Christi 1645. die 29. Augusti & ingressus sum æternitatem momentò unò, ô quam brevis vita! quàm longa æternitas; Valete!

Emeritissimo Prælato pro Viribus parentatum est. Successor ejus Ubaldus in perpetuam rei memoriam honoris & amoris ergò monumentum erexit hoc cum Epitaphio:

Heus Viator! quis fuerim, quæris?
 Fui, quod es, eris, quod sum.
 Homo, pulvis, umbra!
 Dum vixi, fuerunt mihi
 Magna nomina, magna onera!

PETRUS MITTMANN Silesius

Præpositus Archi-Diaconus,

Et

Ordinis Visitator Generalis.

Loco Superiore, periculo majore steti
 multa tuli, fecique,

Invitus his dignitatibus successi,

Lubens volens spontè mea cessi,

Biennio antequam è vita discessi,

Et Septuagenario major

Momento vixi, & momento uno
 ingressus sum

ÆTERNITATEM,

Ut Beatam in Cælis, tu apprecare!

Anno Christi 1645. die 29. Augusti.

XLIII. Ubaldus Mayr Raistingensis Bojus pro tempore Decanus die 14. Aprilis anno 1643. (resignante per litteras Archi-Episcopo Salisburgensi & Capitulo Garsensi dignitatem suam Reverendissimo Domino Petro antedicto) præsentibus Commissariis tam Archi-Episcopalibus quàm Electoralibus omnium calculis meritissimè electus, Confirmationem more solito obtinuit ab Ordinario, seu Celsissimo Archi-Episcopo tam Prælatu-
 ræ, quàm Archi-Diaconatus anno & mense eodem. Hujus utriusque Confirmationis tenorem integrum hic accipe.

Confirmatio Pro Præposito Garsensi.

Nos Paris Dei gratia Archi-Episcopus & Princeps Salisburgensis sanctæ Sedis Apostolicæ Legatus &c. Dilecto nobis in Christo Fratri Ubaldo Mayr Conventuali Sacerdoti Professo Monasterii Garsensis Ordinis S. Augustini Canonorum Regularium nostræ Diocesis salutem, gratiam, & regularis observantiæ Zelum. Inter reliquas curas & sollicitudines, quæ nobis ex debito Pastoralis officii nostri maximè cordi & curæ esse debet, illa sanè præcipua ac maxima est, ut Ecclesiæ & Monasteriis fidei ac vigilantia nostræ commissis & subjectis, dum ea vacare contingit, debitè & oportunè cum omni diligentia, cura & studio provideamus.

Vacante itaque Præpositura suprà dicti Monasterii S. Radegundis à Gars Ordinis S. Augustini Canonorum Regularium nostræ Dioceseos per liberam cessionem & resignationem Petri Mittmann ejusdem Monasterii ultimi & immediati Præpositi die etiam seu termino providendi ad Electionem novi Præpositi adveniente, & à nobis Canonicè præfixo, omnes, qui de Jure interesse debuerant, legitimè citati, & capitulariter congregati in præsentia nostrorum Commissariorum ad actum Electionis specialiter deputatorum præmissis omnibus & singulis, quæ in hujusmodi actibus tam de Jure, quàm de approbata consuetudine adhiberi solent, & debent, Te Fratrem Ubaldum Mayr, divino Numine aspirante in suum & Monasterii S. Radegundis in Gars Præpositum Conventuales prædicti Monasterii nominârunt, & elegerunt, prout ex publico & authentico Electionis Instrumento desuper confecto & Nobis exhibito plenius vidimus contineri. Rogantes Nos quàm humillimè quatenus hujusmodi electionem Canonicè factam gratiosè approbare & confirmare dignaremur. Nos igitur per Commissarios nostros specialiter Deputatos super Personæ tuæ habilitate, sufficienti ætate, probitate, rerumque tam spiritualium quàm temporalium regendarum prudentia ac dexteritate factis informati, præfatam Electionem de tua Persona factam, autoritate nostra Ordinaria duximus approbandam & confirmandam, prout tenore præsentium omni meliore modo, ac forma, ac Jure, quo melius possumus & debemus, Te Fratrem Ubaldum Mayr in sæpius præfatæ Ecclesiæ S. Radegundis & Monasterii in Gars Caput, Pastorem, & Præpositum approbamus & confirmamus, Teque per annuli traditionem præmissa fidei Pro-
 fessione,

fessione, & præstitis solitis tam Simonæ, fidelitatis, & obedientiæ homagiis seu juramentis in manus Venerabilis Fratris & amici nostri Charissimi & intimi Consiliarii Joannis Christophori Episcopi Chiemensis &c. de eadem Monasterii Garfensis Præpositurâ providemus & investimus administrationem & Regimen in Spiritualibus & temporalibus Monasterii ejusdem Tibi plenariè committendo in Nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, Amen. Mandantes insuper Vobis Decano, Seniori, totique Conventui, Officiariis, aliisque omnibus & singulis quomodocunque ad sæpeditum Monasterium Garfense spectantibus personis in virtute S. Obedientiæ, quatenus memoratum Dilectum Nobis in Christo Fratrem Ualdum Mayr, in vestrum Præpositum, Caput, Rectorem, & Pastorem recipiatis, eique debitum honorem, reverentiam & obedientiam præbeatis, præstetis, & exhibeatis; contradictores, & rebelles quoscunque debitis censuris Ecclesiasticis compescendo. Harum testimonio litterarum manus propriæ subscriptione & sigilli nostri appensione munitarum. Datæ in Metropoli nostrâ Salisburgensi die decima octava Mensis Aprilis anno reparatæ salutis millesimo sexcentesimo quadragesimo tertio.

Paris.

(L. S.)

Christophorus Udalricus am Pach
Dr. Cancellarius Consistorialis.

Patentes Litteræ Officii Archi-Diaconalis in Gars.

Nos Paris Dei gratia Archi-Episcopus & Princeps Salisburgensis S. Sedis Apostolicæ Legatus &c. Universis & singulis Ecclesiarum Parochialium Rectoribus loca tenentibus, earundem Vicariis, Capellanis, Clericis & Laicis quibuscunque ad Archi-Diaconatum nostrum in Gars quovis modo spectantibus salutem & gratiam nostram. Cum ratio officii nostri & Archi-Episcopalis dignitas, cura, atque sollicitudo efflagitet, ut ea, quæ ad fidem Catholicam propagandam, Ecclesiasticam disciplinam conservandam errorum correctionem & defectuum emendationem spectant, nobis maximè cordi sint, & esse debeant. Idcirco ob nostræ Ecclesiæ Metropolitanæ Salisburgensis amplitudinem variis ac diversis in locis à Prædecessoribus nostris diversi Archi-Diaconi per Archi-Dioecesin nostram, sunt constituti, qui officio Archi-Diaconali ex causis ad illud vel de Jure vel de consuetudine antiquâ spectantibus servato Juris ordine debite ac legitime præsent. Quapropter vacante officio dicti nostri Archi-Diaconatus in Gars per liberam cessionem & resignationem Petri Mittmann ultimi & immediati Præpositi & Archi-Diaconi dilecto nobis in Christo Fratri Ubaldo Mayr confirmato Præposito Monasterii Garfensis illud ipsum Archi-Diaconale munus & officium duximus esse committendum, prout committimus per præsentem. Mandantes igitur omnibus & singulis vobis suprascriptis, & cuilibet vestrum in virtute S. Obedientiæ firmiter & districte præcipientes, quatenus dicto Fratri Ubaldo Mayr Præposito in Gars tanquam Archi-Diacono nostro in omnibus ad Officium suum de Jure seu antiquâ consuetudine spectantibus debitam reverentiam & obedientiam exhibeatis. Contradictores & Rebelles verò quoscunque debitis censuris Ecclesiasticis compescendo, admonentes interea prædictum Archi-Diaconum nostrum & in Domino hortantes, quatenus pro rectâ Officii sui functione & administratione SS. Canones, SS. Concilii Tridentini Decreta, Constitutiones nostras Synodales, & nostræ Visitationis generalis statuta quàm studiosissimè attendat, & observet, in rebus etiam gravibus nos aut Venerabile Consistorium nostrum Salisburgi semper consulat. Harum testimonio litterarum manus propriæ subscriptione, & Sigilli nostri appensione munitarum. Datæ in Metropoli nostrâ Salisburgensi die vigesima mensis Aprilis, anno reparatæ salutis millesimo sexcentesimo quadragesimo tertio.

Paris.

(L. S.)

Christophorus Udalricus am Pach
Dr. Cancellarius Consistorialis.

His ita Electionis ac Juris fœditis ad culmen honoris pervenit Reverendissimus D. Ualdus. Natus is erat Raistingæ, in noto Superioris Baviaræ pago, anno 1609. decimo quarto Decembris: Professionem Canonicam fecit anno 1626. 16. Maji. Obscuros solum licet natales illius jam tenera illustrabat ætas, mores supra ætatem præferens maturos, & docilitatem ad omnes exhibens liberales disciplinas; inprimis autem gratus

R 1 2

erat

erat innocentiam morum, vitæ candore; unde quasi, vi raptus à stivâ ad ludum litterarium. Prima Grammatices rudimenta edoctus est in Benedictino S. Georgii Monasterio in Alpibus Tyrolensibus collato, tum ad Seminarium Garfense promotus, reliquis humanioribus studiis imbutus est, ubi tam quoad ingenii bonitatem, quam virtutum elegantiam ita se probatum reddidit, ut denique in ipsam sacram Canonicorum familiam fuerit adlectus: in qua cum Professionem fecerat, mox Augustam Vindelicorum ad Philosophiam auscultandam missus, contubernio ipsi addicto in S. Crucis Canonicorum Regularium Monasterio, descripto supra, ubi omnium oculos miro modo in se converterat, ob innocentem & Angelicam vivendi consuetudinem. Quo Philosophiæ studio absoluto, in Universitatem Salisburgensem ad Theologiam speculativam audiendam est amandatus, intereaque Sacerdotio inauguratus. Indiguerat tum Garfense Monasterium Decano & Magistro Spiritus. Nemo tum aptior videbatur quam Ubaldu, non major 26. annorum juvenis: quia ex hoc tam Christi amore inflammato pectore clarè elucebat omnis virtus, & religiosæ Perfectionis, intus latentis, non unus erumpens radius. Denique anno 1636. Capitulariter in Decanum electus est, quod Officium cum aliquamdiu magnâ cum laude peregisset, iterum Reverendissimo Domino Petro visum est è refore, si suum P. Ualdum ad SS. Canones audiendos Salisburgum remitteret, quod sanè factum benè. Eò redux secundò in Decanatus munus successit, usque dum ad clavum Regiminis deductus est. Quis autem Religionis suæ tempore ad usque subsellia Prælaturæ fuerit, Laconicè edissero, talem se gessit, qualem vel sanctissimus optaret Prælati, Subditum, Canonicum, Ecclesiasten, Decanum. Verè implevit illud Regulæ nostræ decretum in omnibus motibus vestris nihil fiat, nisi quod vestram deceat sanctitatem. Hinc cum ex habitu gestuque corporis plerumque judicet mundus, ne ille offenderet intuentes, sese semper intra Religiosissimæ modestiæ limites continebat, nil sanè dissoluti animi in eo apparebat: non manuum gesticulatio, non prapropere incessus, non risus petulantior, non scurrilitas verborum, non vana compositarum vestrum elegantia, non fastidium contemptus, ut implevisse crediderim Sapientum regulam, ne digitum quidem exerendum sine rationis dictamine. Erat videlicet instar ordinatissimi horologii: oculorum imprimis castigavit licentiam, stans in Choro, in templo sub divinis exoculato similior, quam oculato; nempe oculos habebat, & non videbat, temperans sibi etiam in privato cubiculo, ne quidpiam in oculos incurreret, quod averteret mentem, semper in secretiora finaliter intentam. Est in animis etiam sanctioribus quidam, ut ita dicere liceat, mollitudinis amor; quis enim Canonicam in omni congressu amet severitatem? etiam inter altissimas virtutes leporis gratia quidpiam spirare videtur generositatis, quod ipsum videre fuit in Sanctissimo illo Genevensium Antistite Francisco Salefio. Salefius totus erat Ubaldu iste noster, comis eloquio, gratiosus in moribus, affabilis erga omnes; ut præter eximiam religiosi hominis modestiam luderet tamen in ore comitas, quam usque in finem servârat. Unde sacrâ quadam violentiâ rapiebat animos secum conversantium. Sanè Perillustres Viri complures attestantur, à nullo hominum potentiùs in sacrum illectos esse amorem, quam ab hoc Ubaldo. Mel erat in ore, & sine felle columba. Quid de temperantiâ ejus loquar? hæc solam pro mensurâ habebat necessitatem, hanc ita Vir hic sanctè observabat, ut moderatissimus semper esset in omni vitâ, etiam quam magnus debebat Antistes. Nemo eum vel semel viderit non quam maximè sobrium, addictus etiam in Prælaturâ jejuniis regularibus, quæ in imitationem sui Patroni S. Caroli Borromæi susceperat. Nullâ vi verborum exprimi potest humilis sui æstimatio & existimatio, quâ omnem propè averfabatur honorem; hinc trahi ad officia, trahi ad Decanatus, trahi ad Prælaturæ subsellia debebat, cogi honesta loca assumere, ut etiam Prælati non aliter dormiret, non aliter Conclavi suo victitaret, non aliter iter ageret, quam quilibet de communi grege Canonicus. Ad humilitatem sic omnia in hoc magno & sapientissimo Viro composita erant, ut verè dixerim, totus fuit humilitas. Inde velut furculus effrondit in omnes observantia. Habebat Collegium Garfense bonum civem: Superiorem optimum ac fidelissimum subditum, ac postea subditi pacatissimum Præsidentem. Sic ad nutum obediebat in omnibus, arduis & difficilibus æquè, ac facilibus, ut nunquam contumaciæ notatus fuerit. Suscipiendum erat Superioris imperium? suscipiebat illud velut emissam Cælo vocem nullâ quæsiti causa, præceptive ratione. Jussus Prælati expediendus erat? expediebat simpliciter & velociter paratus ad excipienda omnia pari gaudio & promptitudine placita æquè ac dura. Ut in omnes facilis, sic sibi perquam austerus erat Ubaldu, flagellis, ciliciis, humicubationibus, ac aliis castigationibus, quibus quam creberrimè in suum animadvertebat corpus, nec quiequam ab his in Præsulatu destitit. Habebat in suo cubili non tantum ad omne pietatis obsequium talarem paratam togam fetis hispidam & crudelem, quâ ad nudam carnem sub togâ religiosa utebatur, ut vix tam clandestinè habuerit rem, quin sæpiùs notatus fuerit ab aliis; verum etiam sub lecticâ occultam stoream, cui ne-

mine

mine advertente, nisi ex piis insidiis, indormierat. Nec minimum sanè corporis tormentum reputari debet, quod sustinuit ex vilissimis morfiunculis corpus adorientibus vermiculis, ac prurigine, quæ tamen ad stuporem aliorum patiebatur pede manumque immota. Non erat corporis sensus, cui domando non suum adhibebat laborem & industriam hic Vir mortificatus carne & Spiritu. Quid de solitudinis memorem amore? eam sanè luculentum compositæ mentis & à pravis mundati cordis affectionibus esse argumentum omnes tenent Ascetici. Ubaldus nusquam lætior, quàm ubi solus, Cellam amabat ut Sponsam è millibus electam, præ omnibus dilectam: quæ sanè nunquam pedem extulit, nisi necessitate urgente, aut charitate suadente, nunquam tamen in eâ otiosus, semper piè negotiosus. Inde magnam hausit omnis Asceticæ, & Theologicæ, aliarumque disciplinarum copiam, ut abundanter inde habere posset, quæ depromeret vel erudiendis fidelibus ex cathedrâ, vel Canonicis Fratribus, & Novitiis in Palæstra religiosa. Utramque autem spartam sic gessit, ut optimus audiret & gratissimus Ecclesiastes, & nullis nec probatissimorum Ascetarum Magistris secundus. In hoc etiam vel maximè laudandus, quod semper Deo unitus, sibi quæ præsens omnia sua gesserit ex amussi, & ad præscriptum agendi modum, maximè cum divinis laudibus perfolvendis interesset, ubi inter primos & assiduè assistebat, homini similibus Angelicum vultum præferenti quàm humanum. Ne utriusque in Deum & Proximum amoris sacri taceamus actus & exercitium, in hoc si unquam se genuinum Seraphici Patris Nostri Augustini exhibuit filium & Sectatorem. Amoris ea est conditio, ut illuc tendat, ubi sumpsit originem, unde à se exit, ut nisi ab amato suscipiatur, quasi nullibi sit; cujus porrò vis tanta est, ut in rem amatam penè totum transformet amorem. Nemo qui unquam viderit & noverit Ubaldum, non statim deprehenderit Dei amore continuo flagrâsse. Animata erant hoc amoris sacri telo omnia illius opera, cogitata & verba, adeò hujus pectus divinus aduffit subinde ardor, ut inter Divina colloquia velut vivus canduerit carbo, nec inter propria pectoris scrinia solum hic se continuit facer ignis, in alios quoque derivavit hanc amoris flammam, ut quàm plurimi testatum fecerint, se ab ejus sacris colloquiis sic incaluisse, ut fornax ab igne; vel maximè flammam has concepit inter cogitata sacratissimæ (cui addictissimus erat) Passionis Mysteria, & ubi de Virgine Matre, quam unicè deamabat, contemplabatur, cujus cultum pro omnibus viribus promovere satagebat. Arte modicâ pingendi imbutus erat Ubaldus, ad nihil verò frequentius pingendum penicillum applicuit, quàm ad Divam Virginem ulnis suis Divinum Pusionem excipientem, coloribus adumbrandam, cujus etiamnum aliquot ejusmodi icones superstites videre est, vix olim erat Religiosum cubile, cui non erat Ubaldina ejuscemodi imago. Ex amore divino amor redundavit in proximos, quorum salutem tam ardentem sitivit, ut nunquam non paratus fuerit animam pro ovibus suis ponere, perditus & pernox in animabus curandis, etiam quæ Decanus, etiam quæ Præpositus, quæ in mitratâ dignitate quàm laudatissimò exemplò omnibus Præfulibus, etiam Episcopis imitando, non infrequentes per annum conciones ad Populum habuit. Prorsus æternâ dignum est memoriâ, quod ubi pestifera lues Monasterium invasit, ipse tum Decani functus officio, statim sese exposuerit paratissimus inter mortuos quoque efferri, si Deo placuerit. At evidentis fuit miraculi & sanè extraordinariæ Dei Bonitatis exhibitæ, quod zelosissimus hic Pastor à primo infectionis momento ad ultimum usque in continuo licèt periculo mortis deservierit moribundis, manserit incolumis: cum tamen è solo Monasterio ad triginta usque homines morti in rapinam cesserint. Quod accidit sub annum 1636. à Mense Martio usque ad Junii Mensem, toto reliquo Conventu, ubi lues increvit, cum Revendissimo Præfule Petro ad tutiora loca citrà Oenum sese conferente; atque inter hæc funera nullum non SS. Sacramentis fuit expiatum, alii quoque defuncti verè morte Sanctorum. Ut resignatus Ubaldi animus in manus Dei, & confidentiâ tantò magis appareat, litteras, quas suapte manu Ubaldi ad Petrum tum Præpositum illis in mortis calamitatibus perscripsit, subjungam, sic ille scribit: „Certè plus ego per Dei gratiam animi in his „mediis procellis expertus sum, & experior, quàm à naturâ meâ, vel Admodum R. P. V. „credat, vel egomet expectâssem. Gratia Dei non est alligata, quæ succurrere solet, „ubi auxilii humani nihil est super, nisi enim Divina me gratia confortâsset, citius inter „Charorum meorum Fratrum funera defecissem, aut ab iisdem refugissem, quod nunquam feci, aut per Dei gratiam facturum me puto, quin potius præsentis infectionis „periculo absque ullo terrore & perturbatione me exposui, sciens, quod Dominus Deus „esset Defensor ac Protector vitæ meæ, & salus mea, qui etiam potens est defendere, „quod si noluerit facere, notum sit omnibus me à Monasterio non fugiturum. Quæ „ideò scribo, ne Admodum R. P. V. inutili tristitiâ, quæ exsiccat ossa, se, quemadmodum audio, consumat. Si pereunt temporalia, absque culpâ Admodum R. P. V. „pereunt, igitur dicendum, Dominus dedit, Dominus abstulit. &c. Ex Monasterio „Garf. 9. Junii 1636.

Ita in formalibus Ubaldus; ex quibus utique luculentum est, quàm paratus fuerit & resignatus ire etiam in mortem pro ovibus suis, quem proinde, quia confidit in Deo, sanè spes non confundebat; unde non sine evidenti divinæ gratiæ auxilio pariter evidenti mortis pestilentis periculo surreptus est, utique Deo providente, ut majoribus fervaretur honoribus, oneribus, & simul meritis. Talem itaque vivendi modum tenebat Ubaldus in Religioso Claustro adhuc sub modio delitens, quem ad usque vitæ finem, etiam dum in candelabro Ecclesiæ positus perduxit, ut de eo vulgiverbium non parùm veritati injuriam fecerit: *Honores mutant mores, rarò in meliores.* Enim verò in dies se ipsum meliorem faciens & perficiens, meritò promeritus est, ut diceretur inter Prælatos Religiosissimus, inter Religiosos humillimus, inter humiles maximus.

Jam suprâ dictum est, Reverendissimum Dominum Ubaldum anno 1643. die 14. Aprilis in Præpositum & Archi-Diaconum electum esse, à quo temporis momento nihil cordi magis habuit, quàm ut facta tecta Monasterii conservaretur Disciplina, quam ita moderatus est, ut quemadmodum sub Reverendissimo Prædecessore, ita & sub hujus Successore Ubaldo odorem suum longè latèque disperferit, non duntaxat per Boicam, sed & extra Provinciam. Sed potissimas laudes ejus quoad virtutes & sanctè vivendi rationem per compendium dedimus, oportet, quidpiam dicamus de ejus Regimine politico in statu Abbatiali. Damnatum in Superiore vitium est ignava gubernatio, & tepiditas in moderandis rebus. Univerfa inde labascit Disciplina Religiosa, quâ cadente necessarium est, subintrare omnis generis mala: cum enim omnes ad libertatem proni simus, volupe est, ut quisquam vivat pro suo lubitu, cum desit speculator, censor, & Monitor. Hanc bestiam (ignaviam dicimus) averruncavit stirpitis Reverendissimus Dominus Ubaldus, unde nec rimam passus licentiosè vivendi, omnis laxitatis proscipus hostis, ad unguem omnia observari debebant à Religiosis subditis Exercitia regularia, Meditationis, Examinum, Lectionis sacræ, Studii, Orationis. Cantum Choralem trahi volebat, non abrumpi, quem tamen festivis diebus figurali moderabatur, cui interesse & ipse non rarò voluit, non inanèus cantor & organi pulsandi gnarus. Apostoli monitum est Heb. 13. v. 1. *Charitas fraternitatis maneat in vobis, hospitalitatem nolite oblivisci.* Præpositus iste sicut minimè erat prodigus, sic non parce avarus, frugalis & perhonestus semper illi & suis Fratribus erat mensa, victus, & vestitus; quamvis nihil suprâ decentiam & parsimoniam Religiosam. Hospitalitatem exhibebat omnibus, præsertim Viris, Religiosam aut Clericalem vitam profitentibus, peramicabilem, sed absque splendore & profusione. Nòrat quàm optimè hac benevolentia ostentatione, sese pectoribus immittere, & flammam Religiosæ charitatis submittere & fovere. Interim non negligebat rem Domesticam summâ cum vigilantia, intentissimus sanè in omnem occasionem, promovendi bonum commune Monasterii. Ac sanè nisi tam breviculum extitisset ejus Imperium, & assidue belli tempora & calamitates attrivissent ærarium per continuas exactiones & subditorum depauperationes, magno incremento fuisset Monasterio, utpotè prudentissimus & providentissimus. Quas tamen inter calamitates fatis commodè administravit rem æconomicam, donec omninò patriis laribus exul Sueco-Gallo-Milite Wasserburgum obsidente, denique miseriis & fatis cessit. In administratione rerum Ecclesiasticarum & Archi-Diaconatus ampli & perquam populosi, gubernati alterius instar Cardinalis Borromæi sanctissimi & zelosissimi se gessit, diligens in visitationibus, rigidus cum moderamine lenitatis in transgressores honestatis Clericalis. Quandoque in ædibus Parochialium Ecclesiarum ipse ille Prælatas è Suggestu quemque Auditorum ferventissimâ oratione sui officii admonens est concionatus: tanto cum majori fructu, quanto admirabili exemplo ac rariori. Clerum non tantum molestis expensis non oneravit, sed & infensissimus fuit munerum unctionibus, non ignarus, quàm potentia illa sint vincula, ut vel validissimas constringant mentes & abducant per fas & nefas in largitoris sententiam. Hinc ubi Ubaldus firmatam habuit in Juris Orchestrâ sententiam, nullis precibus, aut munerum sponsonibus dimoveri poterat, æreferròque durior, Juris & æqui tenacissimus. Illius in definiendo prudentiam, in judicandò æquitatem, in arbitrando peritiam, in litibus decidendis dexteritatem in promovendo animarum bono zelum & fervorem ostendunt copiosa in Archi-Diaconali Archivio testimonia, quæ coram adducere nimis esset operosum, paucis multa complector, Reverendissimus Ubaldus in Religiosis suæ Asceseos exercitiis omne id adimplevit, quod Princeps omnium Ascetarum Thomas Kempensis edocuit de Imitatione Christi, dixeris vivum fuisse Kempensium doctrinarum compendium vel elenchum. In publicæ gubernationis theatro verò se alterum Paulum monstravit, in omnibus se ipsum præbens exemplum bonorum operum, in doctrinâ, in integritate, in gravitate potens, exhortari in doctrinâ & eos, qui contradicere velent, arguere, habensque verbum sanum in ore & irreprehensibile, ut is, qui ex adverso esset, vereretur nihil habens malum dicere de illo; quibus omnibus virtutibus dedit

dedit coronamentum decor ille, quo passim apud omnes audiebat. *Vir Virgineus*, ob notam scilicet castimoniam & ab omni muliebri affectu alienam virtutem. Si à rerum gestarum magnitudine Imperator Carolus dictus *Magnus*: si à recta imperandi quàm optimè semitâ Trajanus *Optimus*: si à felicitate finiendi bella Sylla *Felix*: si à rectè sentiendi de rebus altissimis scientiâ Albertus *Sapiens*: si à morum gravitate & sanctitate Beda *Venerabilis*: certè Ubaldus Garsensis à vivendi ratione jure & antonomasticè dicendus inter & præ omnibus Prædecessoribus suis *Religiosus*, Antecessor verò ejus proximus Petrus *Sapiens*.

Quinquennium absolverat in Præfulatu Reverendissimus Ubaldus, agebatur tum annus 1648. Baviaræ cis-Oenanæ pœnè fatalis. Enim verò Galli, Suecique superato Lyco, nostrisque stationem suam deserentibus, apertum in Baviaræ sinum irrumpendi campum nacti, ad usque Oeni tractum omnia devastavère igne, ferrò, prædationibus, captis quoque omnibus minoris notæ aut præsidii oppidis & civitatibus. Ergò & Garsensibus transmigrandum aut certè moriendum erat. Ecce pietatem Ubaldinam in pauperes & suos filios Canonicos; inprimis mandatum Principis terræ Maximiliani Electoris instabat; ne quâ hosti pateretur transitus per Oenum ad Boicam trans Oenanam, quæ sola salva erat, omnia ad flumen navigia demi. Ingens pauperum confluxus cum suis reculis ac Suppellectili ad Oeni ripam, quibus ut transitus concederetur, eo usque Ubaldus obtinuit, & indulgit, ut transvehendi copia fieret, interea amore pauperum, quò citius salvarentur res illorum, suis rebus dilatis. Hæc dum aguntur, en capitale mandatum à Principe emanat sine omni respectu perdendi & tollendi omnia navigia; vinum, frumentum, & alia quæpiam, minoris tamen notæ bona Monasterii adhuc transvehenda erant, sed jam hærebant inter malleum & incudem, inter sacrum & saxum. Unde factum, ut Oeni copia denegaretur quantumvis supplicanti Prælato, ac omnia deprædanti militi cederent in spolia, maxima cum jactura Monasterii, vix ipsomet evadente Reverendissimo Ubaldo, qui paratus etiam inter medios bellorum turbines vigilem excubitorem agere sui Monasterii, & vitam pro eo relinquere, vi Capitularium compulsus est abscedere. Ægerrimè à se dimiserat charissimos suos Filios, debebat tamen, ingenti licèt cum tristitia & animi luctu. Neque enim necessitati leges indici possunt, cui-cunque tamen varias in Provincias abeunti Canonico, prout quisque Saluti suæ confu- lere posset, florenos viginti dispersit pro viatico; plures dare non sinebant tum Mona- sterii facultates: ipse Prælatus uno alteròve socio comitatus, exilii locum elegit Cattrum Wöldenwarth, tum à Baronibus Schurffianis inhabitatum, ubi in hospitio suum habebat hospitium: quem tamen ipsi Barones omni profecuti sunt benevolentia, & velut Pa- trem diligebant. Hic aliquantum demorans Reverendissimus Præful, rebusque afflictis suorum ac Monasterii nimium indolens, morbum contraxit fatalem, ac dysenteriam con- sumptus, ipso S. Dominici die, seu quartâ Mensis Augusti Sacramentis devotissimè perceptis obdormivit in Domino, pauculis è Suis præsentibus, & acerbissimo dolore optimum Parentem lugentibus. Funus, hostibus Garsensi tractu cedentibus, ad Basi- licam Cænobii deductum terræ mandatum est, justaque ex ordine ei persoluta. Ita meri- tissimus Præful anchoram spei tranquillâ jam in statione composuit, & plenam cælesti- bus divitiis & æternis mercibus navem optato in littore collocavit. Numquid dignè jam vertitur in memoriam hominum, qui ab hujus vitæ miseriis & mundi exilio ad gaudium, quod utique sperare licet, transit Angelorum? Exinde parentatum est, & publicâ Pa- negyri per Provinciam ad Confæderatos mors ejus delata, quæ cum insignis sit, juvat hic subdere.

„Momento vivimus mortales; & humana cuncta fumus, umbra, nihil: quod vix
 „nullus est, qui recogitet corde, nisi cum vixit, & jam tota cervicibus incumbit æter-
 „nitas. Cæca mortalitas! aperi oculos tuos, & vide, ne fascinatio nugacitatis trans-
 „vertat sensum tuum, ut momentaneo, quod delectat, merceris æternum, quod cru-
 „ciat. Sapiens tanti pœnitere non emit: sed cuncta terrena desideria, quæ per discipli-
 „næ cælestis custodiam calcat, ut quamvis corpore terram inhabitet, corde tamen fixus
 „in cælo est. Quis est hic? ut laudemus eum, absit invidia, veritas triumphet. Reve-
 „rendissimus noster P. Ubaldus Mayr Præpositus, hic fuit ille Vir, cujus merita jam in
 „tuto posita securi magnificemus post consummationem, quando nec laudantes adula-
 „tio movet, nec laudatum tentat elatio. Semper is quidem optavit secretum, & soli
 „Deo placere quærens mundi gloriam fastidivit, dignè tamen in memoriam vertitur ho-
 „minum, qui dum viveret, omnibus ubique fuit exemplum bonorum operum in doctri-
 „na, in integritate, in gravitate. Venit is propè Puer ad Monasterium nostrum, sed
 „nihil tam puerile gessit in opere suprâ ætatem maturus, & in virtute constans, vixit
 „inter nos viginti tribus annis ita laudabiliter, ut ei merita sua, vota nostra bis Decani

„Personam impofuerint, & Magiftri Novitiorum, quam etiam cum favore, laude,
 „plaufu fufinuit omnibus incutiens blandum per pectora amorem tantâ dexteritate con-
 „temperatum, ut nec amor venerationem, nec reverentia diminueret charitatem, ma-
 „ximôque de ipfo fperantium vota fuperaret. Quibus aliisque virtutibus & religiôlæ
 „prudentiæ documentis evidentibus, fumum inter nos dignitatis fastigium meritò con-
 „fecutus eft Electus Præpofitus & Archi-Diaconus Garfensis die 14. Aprilis anno 1643.
 „Digniffimus Succeffor Petri Mittmann fecundi post Fundatorem primarium Restaurato-
 „ris Monafterii: cujus regiminis vitæ, & difciplinæ formam fic expreffit, ut præter an-
 „nos Petri nihil ampliùs in ipfo defiderarem. Sed placens Deo factus eft Dilectus in
 „ætatis vigore anno trigesimo nono nondum completo, cum annis quinque, tribusque
 „menfibus Archi-Diaconalis Præpofituræ minifterio, pedo mitrâque cum curâ functus
 „effet, vitâ defunctus eft Gemma Prælatorum Garfenfium Ubalduſ noster die 4. Menfis
 „Auguſti currentis anni peregrinus & exul in Wöldenwarth ob communem patriæ deva-
 „ftationem. Sacramentis omnibus præmuniri ritè, devotè petiit, fanctèque ufus eft,
 „nifi quòd antequam vocatus ad extremam Unctionem Sacerdos adeffet, mors evocave-
 „rit ad æternæ vitæ præmia largientem. Ex Gars anno Chriftiano 1648. die 20. Decembr.
 Ita Panegyricæ litteræ funebres ad Confœderatos emiffæ.

Non eft extra hominum memoriam ponendum, quod fuccedentibus annis, quibus
 proximus in Prælaturâ Succeffor antiquam Eccleſiam Garfenſem destruxit, & novam Ba-
 filicam inædificavit, præter ſpem accidit. Eo ipſo die, quo antè annos undecim mor-
 te defunctus eft Ubalduſ iſte Præpofitus, apertum fuit ſepulchrum illius die 4. Auguſti
 1662. ut & ſimul unâ conditoria RR. Præfulum Petri & Michaëlis ſupràdictorum, dein
 ſolemni ritu translata ſunt ad novam Cryptam ſub ſummo Altari paratam. Licet verò
 reliquorum duorum corpora Petri & Michaëlis omninò exefa fuerint reperta,
 in Reverendiſſimi tamen Ubaldi tumba, tam paramenta Pontificia reperta ſunt ſalva,
 & recentia, quàm barba pœnè integra ac fat copioſa, caro abſque fœtore, quantum-
 vis dum funus tumulo injectum copioſiffimè fuerit calce vivâ oblitum, quod non imme-
 ritò ſapientes prodigii inſtar habuère.

XLIV. Athanaſius Peutlhauser Landiſhutanus Bojuſ, recens à ſtudiis Theologicis
 feliciter abſolutis Ingolſtadio domum avocatus, vix unius anni Sacerdos, & agens an-
 num duodeciſimum per ſumma viarum, imò magis vitæ discrimina plerumque nocturnis
 cœli facibus hinc inde Sueco Milite plusquam hoſtiliter graſſante, tandem ad Cathedrale
 Chiemenſe Cœnobium appulit, ubi exules Canonici Garfenſes fraterno amore à Chie-
 menſibus recepti comitia acturi de novo Prælato eligendo convenerant; tandem die
 14. Septembris feſto Exaltationis S. Crucis, Commiſſariis tum Salisburgenſibus, tum
 Monaceniſibus omninò præſentibus fors cecidit ſuper Athanaſium Juvenem, ſed ſpei
 maximæ Religioſum, nec ſpes fefellit.

Competiores plures habuit binâ votantium vice; denique conventum inter Capitu-
 lares eſt, ut iſ Prælatus fieret, qui plurium vota eſſi non Canonica, id eſt duas tertias,
 aut majora haberet: ac inde partim viâ Electionis, partim viâ Compromiſſionis anni
 hujus 1648. die 14. præfata menſis Septembris memoratus Reverendiſſimus Dominus
 Athanaſius eſt electus.

In ſummis tum vertebatur Anguſtiis Monafterium Garfenſe. Hoſtes depopulantes
 terribiliter univerſa, nil reliquerunt, niſi domum omnimodâ ſpoliatione pleniffimam,
 rebus omnibus vacuam & deſolatam; horrea nec frumentum, cellæ vinariæ nec vinum
 continebant, abliguriebant omnia milites; jacebant prata, jacebant agri, ſuſque de-
 que verſa & everſa omnia: pecunia ita deficiebat, ut niſi fuccurriſſet rebus afflictiſ
 pientiſſimus & de Garfenſibus meritiffimus Præful Chiemenſis Reverendiſſimus ac Ampliſſi-
 mus Dominus Dominus Arſenius, fanè recens electus Garfenſis ne quidem habuiſſet,
 unde Inveſtituram ſolveret. Quæ mens tum fuerit novo Prælato, quiſque facilè cogi-
 taverit; major tamen omni calamitate, ſortes ſuas omnes in benigniſſimum projecit
 Numinis æterni ſinum, qui & ſperantem in ſe non derelinquebat, aut confundebat.
 Confirmatus eſt in Prælatum & Archi-Diaconum ſub die 17. Octobris currentis an-
 ni Litteris publicis deſuper expeditis, quarum integrum tenorem exhibeo.

„Nos Paris Dei Gratiâ Archi-Epiſcopus & Princeps Salisburgenſis Sanctæ Sedis Apo-
 „ſtolicæ Legatus. &c. &c. Dilecto nobis in Chriſto Fratri Athanaſio Peutlhauser
 „Conventuali & Sacerdoti Profeſſo Monafterii Garfenſis Ordinis S. Auguſtini Canoni-
 „corum Regularium noſtræ Diœceſis gratiam & regularis obſervantiæ zelum. Inter re-
 „liquas curas & ſolicitudines, quæ nobis ex debito Paſtoralis officii noſtri maximè cor-
 „di & curæ eſſe debent, illa fanè præcipua ac maxima eſt, ut Eccleſiis ac Monafteriis
 fidei

„fidei ac vigilantiae nostrae commissis & subjectis, dum ea vacare contingit, debitè & oportunè cum omni diligentia, cura & studio provideamus.

„Vacante itaque Praepositura Monasterii S. Radegundis in Gars Ord. S. Augustini „Canonicorum Regularium nostrae Diocesis per obitum Ubaldi Mayr ejusdem Monasterii ultimi & immediati Praepositi, die etiam seu termino procedendi ad electionem „novi Praepositi adveniente, & ea nobis praefixo, omnes, qui de Jure interesse debuerunt legitimè citati & capitulariter congregati in praesentia nostrorum Commissariorum „ad actum Electionis specialiter deputatorum, praemissis omnibus & singulis, quae „in hujusmodi actibus tam de jure quàm de consuetudine approbata adhiberi solent, Te „Fratrem Athanasium Peutlhauser Divino Numine aspirante in suum & Monasterii S. Radegundis in Gars Praepositum unanimi voto Conventuales Monasterii praedicti nominaverunt & elegerunt, prout ex publico & Authentico Electionis Instrumento desuper confecto & nobis exhibito plenius vidimus contineri. Rogantes nos humillimè quatenus „hujusmodi electionem canonicè factam gratiosè approbare & confirmare dignoremur.

„Nos igitur per Commissarios nostros ad hoc specialiter deputatos de & super Personae tuae habilitate, sufficienti aetate, probitate, rerumque etiam Spiritualium quàm „temporalium regendarum prudentia, ac dexteritate satis informati praefatam Electionem de tua Persona factam auctoritate nostra Ordinaria duximus esse approbandam „& confirmandam, prout tenore praesentium omni meliore modo, viâ, formâ, ac Jure, quo melius possumus & debemus, Te Athanasium Peutlhauser in saepius praefatae „Ecclesiae S. Radegundis & Monasterii in Gars Caput, Pastorem & Praepositum approbamus, & confirmamus, Teque per annuli Traditionem praemissa fidei Professione & „solito homagio per honorabilem & illustrem nobis in Christo sincere dilectum & fidellem Guidobaldum de Thun &c. Metropolitanicæ Ecclesiae nostrae Decanum, Consiliarium, & Consistorii nostri Ecclesiastici Praesidem &c. de eadem Monasterii Garsensis „Praepositura providemus & investimus, administrationem & regimen in spiritualibus & „temporalibus Monasterii ejusdem tibi plenariè committendo in Nomine Patris, & Filii, „& Spiritus sancti, Amen. Mandantes insuper Vobis Sub-Decano, Seniori, totiusque Conventui Officiariis, aliisque omnibus & singulis quomodocunque ad saepe dictum Monasterium Garsense spectantibus in virtute S. Obedientiae, quatenus memoratum Dilectum nobis in Christo Fratrem Athanasium Peutlhauser in vestrum Praepositum, Caput, Rectorem, & Pastorem recipiatis, eique debitum honorem & amorem, „reverentiam atque obedientiam praebitis, praestetis & exhibeatis. Contradictores & „Rebelles quoscunque debitis censuris Ecclesiasticis compescendo. Harum testimonio „litterarum manus propriae subscriptione & sigilli nostri appensione munitarum. Data „in Metropoli nostra Salisburgo die 17. Mensis Octobris 1648.

Paris.

(L. S.)

Hæc Praepositi Confirmatio distincta est ab ejusdem Institutione, ut Archi-Diaconus est, cujus dignitas à quingentis licèt annis inseparabilis semper fuerit, ac etiamnum sit, à pauculis tamen annis sub Paride Archi-Episcopo specialiter data est semper tamen reservato Garsensibus jure & antiquissima consuetudine, qua quilibet Praepositus Garsensis eo ipso simul est Archi-Diaconus, si est & in Praepositum electus vi privilegiorum Apostolicæ sedis & dictæ consuetudinis. Unde irrefragabiliter Praepositus Garsensis dicitur & scribitur semper eo ipso etiam *Archi-Diaconus natus*: hujus tamen Commissionis patentes litteras in apertum producere æqui bonique consulo:

„Nos Paris Dei gratia Archi-Episcopus & Princeps Salisburgensis sanctæ sedis Apostolicæ Legatus &c. Universis & singulis Ecclesiarum Parochialium Rectoribus loca „tenentibus, eorundem Vicariis, Capellanis, Clericis & Laicis quibuscunque ad Archi-Diaconatum nostrum in Gars quovis modo spectantibus salutem & Gratiam nostram.

„Cum ratio officii nostri & Archi-Episcopalis dignitatis cura atque sollicitudo esse „flagitet, ut ea, quæ ad fidem Catholicam propagandam, Ecclesiasticam disciplinam „conservandam, errorum correctionem, & defectuum emendationem spectant, Nobis „cordi maximè sint, & esse debeant. Idcirco ob nostræ Ecclesiae Metropolitanæ Salisburgensis amplitudinem variis in locis à Prædecessoribus nostris diversi Archi-Diaconi „per Archi-Diocesin nostram sunt constituti, qui officio Archi-Diaconali ex causis „ad illud vel de Jure quàm antiqua consuetudine spectantibus servato juris ordine debitè „ac legitimè praesint. Quapropter vacante officio dicti nostri Archi-Diaconatus in Gars „per obitum Ubaldi Mayr ultimi & immediati Praepositi & Archi-Diaconi dilecto nobis

Tom IV. *Carm. Regg. Origines.*

Tt

„in

„in Christo Fratri Athanasio Peutlhauser confirmato Præposito in Gars, illud ipsum Archidiaconale munus & officium duximus esse committendum, prout committimus per præsentem. Mandantes igitur omnibus & singulis Vobis supradictis & cuilibet vestrum in virtute S. Obedientiæ firmiter & districtè præcipientes, quatenus dicto Fratri Athanasio Peutlhauser Præposito in Gars tanquam Archidiacono nostro in omnibus ad Officium suum de Jure seu consuetudine spectantibus debitam reverentiam & obedientiam exhibeatis: Contradictores verò & rebelles quoscunque debitis censuris Ecclesiasticis compescendo. Admonentes interea prædictum Archidiaconum nostrum, & in Domino hortantes, quatenus pro recta officii sui functione & administratione SS. Canonum, SS. Concilii Tridentini Decreta, Constitutiones nostras Synodales, & nostræ Visitationis generalia statuta noviter edita quàm studiosissimè attendat, & observet, in rebus etiam gravioribus Nos aut Venerabile Consistorium nostrum Salisburgense semper consulat. Harum testimonio litterarum manûs propriæ subscriptione & sigilli nostri appensione munitarum. Datæ in Metropoli nostra Salisburgo die septima mensis Octobris anno Domini Millesimo Sexcentesimo quadragésimo octavo.

Paris.

Insigne me hercle Ordinis decoramentum est Garsensis hic Archidiaconatus, proprium suum habens Consistorium, à quo Appellationi locus est ad Consistorium Metropolitanum, prout ab inferioribus Episcopatibus primariæ Sedi Provinciali Salisburgensi subiectis, eò quoque appellatur, & in quo omnigenæ causæ Ecclesiasticæ ventilantur, deciduntur, definiuntur tam criminales quàm Ecclesiastico-civiles, amplissimumque habet Districtum. Quod ut magis pateat in medium proferam ejus amplitudinem ac subiecta loca.

Caput omnium Ecclesiarum subiectarum est ipsa Basilica Garsensis, quæ sibi annexas habet Ecclesiam S. Petri in Cæmiterio S. Udalrici sesqui quadrante distantem. S. Andreae in Thal. S. Petri in Seon nullius Diœcesis, adeoque istam omninò exemptam tam à Metropolitana Salisburgensi, quàm etiam ab Episcopo Frisingensi: in cujus agro aliàs hæc Ecclesia sita est: item Parochialis S. Georgii in Wang, & S. Ægydii in Reüth cum filiali S. Elisabethæ. Cæterum Prælatitia & Archidiaconalis Ecclesia Garsensis numerat communicantes tempore Paschali plus mille, Wangensis verò Parochialis antedicta circiter quingentos.

II. Ecclesia Parochialis Canonica Augiensis Ordinis nostri, in qua singulis annis numerantur communicantes plus minùs quadringenti. Habet sibi annexam Ecclesiam S. Nicolai in Cæmiterio S. Petri in Monte: S. Michaelis Archangeli in Mitterngars, quæ proprium habet Cæmiterium & numerat Communicantes circiter quadringentos, ac denique SS. Victoris & Coronæ in Zächenheim.

III. Parochialis ad S. Vitum in paris nominis seu tituli Monasterio Benedictino. Huic Ecclesiæ annexæ sunt S. Joannis Baptistæ in Oppido Neumarchkt appellato: S. Laurentii in prato Monasterii B. Mariæ Virginis in Elsenbach. B. Mariæ Virginis Einsidlensis Teisingæ. S. Georgii in Castro ibidem: B. Mariæ Virginis Inningensis: S. Lamperti Lamprechtingensis: S. Martini Gräffingensis: S. Martini Veichtenensis: S. Jacobi Apostoli Hörberingensis numerat universim communicantes 2400.

IV. Parochialis SS. Apostolorum Philippi & Jacobi veteris Oettingæ Præposituræ incorporata, & vulgò *Dorff Pfarr* nuncupata, quæ sibi annexas habet notissimam B. Mariæ Virg. Capellam peregrinantium votis toto Orbe Christiano celeberrimam, sed exemptam ab omni jurisdictione Archidiaconali: item S. Joannis Evangelistæ Neu Kirchii, quæ Parochialia jura habet, diciturque vulgò *Wald Pfarr*, ac numerat communicantes supra mille ferè nongentos. S. Castuli: S. Georgii ad S. Spiritum in Hospitali: habet Oettingana Parochia Communicantes 800.

V. Parochialis S. Nicolai in civitate Neo-Oettingana, quæ numerat circiter 1300. Communicantes. Habet annexas sibi Ecclesias ad S. Spiritum in Hospitali. S. Annæ ad ædes pauperum dictas: S. Sebastiani in Cæmiterio novo. S. Michaëlis extra muros.

VI. Parochialis S. Nicolai in civitate Mühlдорffensi, quæ sibi annexas habet Ecclesias ad S. Spiritum in Hospitali. B. Mariæ Virginis in plateâ vulgò *Auf dem Plaz*. S. Joannis Apostoli, S. Catharinæ. SS. Quatuordecim Auxiliatorum extra muros, atque hæc Parochialis centenis aliquot annis subiecta erat Juri Archidiaconali, sed postquam

ab

ab Archi-Episcopo Salisburgensi Wolgango Theoderico in Collegiatam fuit eveſta proprio facto eam cum annexis omnibus Capellis & Eccleſiis à Jure Archidiaconali exemit quoad jus viſitandi, & Synodalem Comparitionem, quoad forum autem contentioſum adhuc tota civitas ſubjecta manet Archi-Diacono Garſenſi. Hic Archi-Epiſcopus Berchtoldsgadenſis quoque Ducalis Canonice jura & immunitates armata manu diripere connitens, ob hæc & alia mala captus eſt Sede Apoſtolica ſpecialiter concedente à Sereniſſimo Duce Bavarie Maximiliano, & poſt quinquennium captivitatis fortiter exantlatum in cuſtodia, quam in arce Salisburgenſi ſuſtinere coactus erat, terreſtrem mortalitatem ſimul & miſeriam exutus die 16. Jan. 1617.

VII. Parochialis S. Laurentii Martyris Alten-Mühldorff annexam habet filialem Eccleſiam S. Salvatoris in Eggſperg dictam ob incorporationem cum Collegiata Müldorffeniſi antediſta pariter via facti non juris ab Archidiaconi jure exempta eſt, cui tamen territorium quoad cauſas forenſes etiamnum ſubjectum manet. Exemptiones hæ factæ ſunt circa annum 1606. ſub Reverendiſſimo Præpoſito & Archi-Diacono nato Michaële Wagnereckio. Eggerſpergenſis verò licet multum réluſtando ſub moderno Reverendiſſimo Præfule Athanaſio anno 1656.

VIII. Parochialis Alzgernenſis B. Mariæ Virginis, cujus Patronus eſt Præpoſitus Oettinganus, habet mille communicantes; ſubjiciuntur illi filiales in Oberr-Eſchlbach, & Niderr-Eſchlbach. Item S. Petri in Mittershaufen, & S. Nicolai in Mödling.

IX. Ampfingenſis Parochialis S. Margarithæ Virginis & Martyris Augienſi Canonice incorporata habet Communicantes circiter 1500. plus minus pro annorum diverſitate. Hujus filiales ſunt Sacellum B. Mariæ Virg. in Cæmeterio. S. Joannis Baptiſtæ in Wimpſing. S. Ruperti in Ober-Höldenſtein. S. Petri in Weidenpach. S. N. In Kirchprunn. S. Joannis Evangeliſtæ Haigerlochii. SS. Petri & Pauli Palmbergæ.

X. Parochialis Burgkirchenſis S. Ruperti habet Communicantes ſupra mille ferè nongentos. Hujus Patronus eſt Præpoſitus Oettinganus. Filiales habet Eccleſiam S. Stephani Maurbergæ. S. Petri in Obermoſen, S. Petri in Undermoſen. Cænæ Domini Heiligenſtadii. S. Joannis Baptiſtæ Deiffingæ. S. Georgii Eharingæ. S. Joannis Baptiſtæ Tiſlingæ in caſtro.

XI. Parochialis S. Joannis Baptiſtæ Ensdorffeniſis habet Communicantes ſuprà ſexcentos. Filiales illius ſunt S. Michaëlis Frauendorffii. S. Viti Guettenbergii. Tranſfigurationis Domini in Caſtro Guettenburgico. S. Georgii in Monte.

XII. Parochialis SS. Petri & Pauli Erhardingenſis habet Communicantes circiter 900. Filiales illius ſunt S. Chilian Tamperſpergæ. S. Stephani in Friexing. S. Joannis Baptiſtæ in Deding. S. Udalrici Dornbergæ.

XIII. Parochialis S. Ruperti Eybergenſis habet Communicantes ferè ducentos, nullam verò aliam Eccleſiam filialem ſibi ſubditam aut annexam.

XIV. Parochialis Floſſingenſis S. Joannis Baptiſtæ habet Communicantes ſupra mille. Filiales annexas habet B. Mariæ Virginis Pollingæ. S. Leonardi Grienbachii. Crucifixi D. N. in Perckheimb. S. Margarithæ in Oberneukirchen. S. Annæ ad fontes ſalubribus aquis celebres.

XV. Parochialis S. Georgii in Gern habet Communicantes plus minus ducentos, & annexam ſibi Eccleſiam S. Sebaſtiani extra muros oppidi Eggenfeldeniſis.

XVI. Parochialis Hirshornenſis S. Ruperti habet Communicantes ferè duo mille, filiales verò Eccleſias S. Joannis Baptiſtæ in Mitterskirchen. S. Andrea in Oppido Wurmansquik dicto, S. Udalrici Leitenbachii. S. Georgii Ærbingæ. S. Colomanni in Henth. S. Annæ propè Matricem Eccleſiam.

XVII. Parochialis B. M. V. in Holzhaufen habet Communicantes centum & ultrà, nullam verò ſibi annexam Eccleſiam filialem.

XVIII. Parochialis Läferingenſis aliàs S. Jacobi Apoſtoli Taufkirchenſis in nemore, habet Communicantes ferè bis millenos, filiales verò annexas S. Bartholomæi in Crayburg Oppido. S. Catharinæ ibidem. S. Maximiliani in Nideren-Crayburg, alias Maxlon dicto. B. M. V. Piettenbergæ. S. Valentini Mart. Pöttenhaimii peregrinantium votis celeberrimi. S. Georgii Sonheimii. S. Ægydii in Kolbern.

XIX. Parochialis B. Virg. Mariæ Latterbacensis Monasterio Seonenfi Ord. S. Benedicti incorporata habet Communicantes centum & ultrà, nullam filialem.

XX. Parochialis B. Mariæ Virg. Lockürchensis habet Communicantes plus mille. Filiales illius sunt S. Udalrici in Vocking: SS. Joannis Baptistæ & Evangelistæ in Salberskirchen: S. Erasmi in Zanberg. S. Georgii in Weykirchen. S. Nicolai in Eberharting.

XXI. Parochialis S. Martini in Fraheimb Canonix Augiensis incorporata. Habet Communicantes plus mille. Filiales illius sunt Afchav B. V. Mariæ. Ellach S. Viti. Neupam S. Erasmi. S. Petri in Valle. Sacellum in castro Haslacensi.

XXII. Parochialis S. Michaëlis in Metterheimb, habet Communicantes circiter nongentos. Hujus filiales sunt B. Mariæ Virg. in Mösling. S. Ruperti in Neufarn. S. Martini Ebingæ.

XXIII. Parochialis S. Blasii Ep. & Mart. Nidernbergkirchensis Benedictino Cœnobia Rotenhaslacensi incorporata, habet Communicantes suprâ mille, & unam solum filialem Ecclesiam S. Ruperti Gumandenkirchii.

XXIV. Parochialis Niderndietfurdenfis habet Communicantes circiter mille ducentes. Filiales illius sunt Neukirchensis S. Laurentii: Neuaichensis S. Salvatoris Hoffacensis S. Jacobi: Hindern Aichensis B. Mariæ Virg. Geratskirchensis S. Martini. Zwetpergenfis S. Joannis Evangelistæ. Matricis Ecclesiæ principalis Patrona est B. Virgo Maria Dei Genitrix.

XXV. Parochialis Nidern Tauffkirchensis divo Martino dicata habet Communicantes circiter nongentos. Filiales annexæ sunt B. M. Virginis in Hauertholzen. S. Ægydii in Roslach. S. Michaëlis Heilspergæ. S. Leonardi in Leoprechting ad S. Spiritum.

XXVI. Parochialis Obernbergkirchensis ad SS. Bartholomæum & Martinum, habet Communicantes circiter mille quadringentos. Filiales annexæ sunt SS. Ruperti & Udalrici in Wurmsheimb: SS. Petri & Andræ in Seifridswörth. S. Joannis Baptistæ in Aspertsheimb. SS. Joannis & Pauli Martyrum in Cæmiterio.

XXVII. Parochialis Oberntauffkirchensis prope castrum Schwindegg habet Communicantes mille & ultrâ. Filiales sunt Frauen Ornav B. Mariæ Virg. Stainkirchensis S. Udalrici. Pfaffenkirchensis S. Stephani. Kirchkagensis S. Petri. Reibelstorffensis S. Nicolai. S. Joannis Baptistæ in Rottenbuech. S. Margaritæ in Griengiebing. Sacellum S. Cajetani in Cæmiterio Matricis.

XXVIII. Parochialis B. M. V. Peracensis Oetinganæ Præposituræ incorporata habet Communicantes circiter 200. & filialem S. Andræ.

XXIX. Parochialis S. Nicolai Pleiskirchensis habet Communicantes mille & ultrâ. Filiales illius sunt Nonberg B. M. V. Georgenberg S. M. V. Sarsbach SS. Philippi & Jacobi. Buechpach S. Joannis Bapt. Margiltbuech S. Ruperti. S. Mariæ Magdalenzæ in castro Clebing. Heibelberg S. Spiritus.

XXX. Parochialis Puechbachensis S. Jacobi Apostoli habet Communicantes circiter mille ducentos. Filiales verò annexas B. M. Virginis in Steeg. S. Joannis Baptistæ in Lizelkirchen. SS. Felicitatis Mart. & Leonardi Conf. in Felizenzell. S. Georgii Mart. in Wörth. B. M. Virg. in Walckersaich. S. Martini in Zebnbruck. B. M. V. ad Fontem sacrum aquis salutiferis olim celebrem.

XXXI. Parochialis Rättenkirchensis B. M. V. habet Communicantes suprâ quingentos. Filiales sunt S. Joan. Bapt. in Römering. S. Nicolai Geppinhaimii *an Wasen* dicta. S. Floriani in nemore.

XXXII. Parochialis S. Martini Ep. in Reifach habet Communicantes suprâ mille. Filiales ejus sunt S. Leonardi in Steinhäufen. S. Stephani in Eggin. S. Colomanni Haunbergæ. S. Viti in monte. S. Sebastiani Westendorffii. Capella S. Antonii de Padua extrâ pagum votis peregrinantium celeberrima. S. Michaëlis in Endkirchen.

XXXIII. Parochialis S. Stephani Reithensis habet Communicantes circiter 600. Filiales verò S. Joan. Bapt. Nöpplingæ. S. Salvatoris Edermaningæ.

XXXIV. Parochialis Rogglfingensis B. M. V. Præposituræ Oetinganæ incorporata habet Communicantes circiter 500. Filialem verò S. Martini in Martinskirchen.

XXXV.

XXXV. Parochialis Schönpergensis S. Michaëlis Archangeli, habet Communicantes circiter 800. Filiales S. Joan. Bapt. in Haunzenbergerzöll. S. Michaëlis in Sylva vulgò Hölzl: S. Stephani Weinbachii. S. Georgii in Elwicking.

XXXVI. Parochialis S. Laurentii M. in Stamhamb, habet Communicantes ferè 1200. Filiales sunt S. Oswaldi in oppido Märchtel dicto. S. Bartholomæi Julpachii. B. M. V. in Länhofen. S. Albani M. in Taubenpach votis peregrinantium celeberrima.

XXXVII. Parochialis Winhöringensis SS. Apostolorum Petri & Pauli habet Communicantes circiter 1200. Filiales annexæ sunt SS. Trium Regum in Castro. S. Bartholomæi in Burgfridt. B. Mariæ Virg. Feldskirchii. S. Colomanni in Singrien.

XXXVIII. Parochialis S. Stephani in Stephanskirchen incorporata Ecclesiæ ac Monasterio Garfensi, habet Communicantes plus minus 400. Filialis hujus est Ecclesia B. Mariæ Virg. in Ranoldzberg peregrinorum adventantium concursu in Festis Marianis satis celebris; habet insuper Filialis ista Jura Parochialia, & Communicantes circiter 600. est inter celeberrimas totius Archidiaconatus.

XXXIX. Parochialis Pürthenfis ad B. Virginem olim Monasterio Garfensi propria, tum (ut suprâ dictum est) cum Parochia Stephanskirchen antedicta de speciali indulto Summi Pontificis commutata. Est locus adventantium peregrinorum concursu celebris, præsertim ob librum Evangeliorum Quatuor Evangelistarum, & S. Altæ, quæ Regina fuisse perhibetur, sepulchro, habet Communicantes ultrâ 100, & Sacellum S. Joannis Evangelistæ in Cameterio.

XL. Parochialis B. Mariæ Virg. Assumptæ in Reichersbaim Cœnobio Augiensi incorporata habet Communicantes circiter 800. Filiales unitas Kirchtambach S. Georgii M. Ornau S. Andræ Apostoli. Riepach S. Ruperti. Hoffgiebing SS. Joannis Bapt. & Evangelistæ.

XLI. Parochialis S. Martini in Zeidlorn habet Communicantes circiter 1200. Filiales illius sunt S. Leonardi Conf. Liebenberg, aliis Leonberg, & Lemberg. Gersdorff S. Sebastiani. Gumperstorff S. Ruperti. Erlpach SS. Petri & Pauli. Pirnbach SS. Floriani & Nicolai. Schilthorn B. V. Mariæ & trium Virginum Ainbet Warbet, & Vilbet. Atque Ecclesia valdè celebris est peregrinorum adventu, ac cum primis puerperarum, unde multas ibi cernere cunas est, non solum ex cera & ligno, sed & argento complures, quas inter eminent à Principe fæminâ oblata cum infante ex probato argento cunis usualibus secundum magnitudinem suam simillima.

XLII. Parochialis S. Michaëlis Archangeli habet Communicantes propè 1000. Filiales illius sunt SS. Petri & Pauli Apostolorum in Oppido Thon. S. Leonardi Conf. in Simhartlegg.

His adductis reperiuntur in Archidiaconatu Garfensi Parochiales Ecclesiæ minimum 42. quæ unâ alterave demptâ omnes hodieum Jurisdictioni Archidiaconali parent, Filiales verò 170. Summa ducentæ duodecim.

Præter recensitas paræciales Ecclesias sunt etiam aliæ quædam inter Filiales insignibus Beneficiis instructæ, quæ proprios habent Sacerdotes, qui cum Parochis suis quovis anno Synodum Archidiaconalem frequentare tenentur. Sunt autem hujusmodi Beneficia, quæ sequuntur.

I. Altersheimense B. M. V. & Frauen - Ornau,

II. Aspertsheimense S. Joan. Baptistæ.

III. Crayburgense S. Bartholomæi.

IV. Crayburgense S. Sebastiani.

V. Egspergense S. Salvatoris.

VI. Ellach S. Viti Martyris.

VII. Friexingense S. Stephani.

VIII. Heiligenstadt S. Salvatoris.

IX. Märchtel S. Oswaldi.

X. Mitterskirchen S. Joannis Baptistæ.

XI. Neoforense S. Joannis Baptistæ.

XII. Oberndauffkirchense S. Michaëlis Archangeli.

Tom. IV. Can. Regg. Origines.

U u

XIII.

- XIII. Oberntauffkirchenſe S. Catharinæ Virg. & Mart.
 XIV. Pollingenſe Beatæ Mariæ Virg.
 XV. Ranoldſpergenſe B. Mariæ Virg.
 XVI. Salbernkirchenſe B. Mariæ Virginis.
 XVII. Schwindegggenſe B. Mariæ Vig. in caſtro.
 XVIII. Steeg B. Mariæ Virginis.
 XIX. Taubenbach S. Alani Martyris.
 XX. Teiſſenſe B. Mariæ, Vulgo Einfidlen.

Et hæc quidem de Archi Diaconatu Garſenſi juxta modernum ſtatum conſtituto ſufficiant.

Nunc ad Reverendiſſimum Præſulem Athanaſium redeamus, & ad talem, qui omnes ſuas curas diurnas & nocturnas in ſui (cujus clavum ſuſcepit) Monafterii majus incrementum intendit cumprimis, ut redigeret in novam formam ædificia vetuſta, & novis etiam juribus ac privilegiis ornaret ac communiret; quod utrumque ſuprà ſpem & fidem pænè perfecit, enimverò Monafterium antiquum ſatis anguſtum, ruinoſum, & obſoletum in tantum evexit ſplendorem & majeſtatem, ut inter Nobiliſſima Bojarix Collegia meritò connumeretur. Nova fecit omnia & antiqua eatenus deſtruxit, ut nec lapis manſerit ſuper lapidem de priſco priori Monafterio. Sic loquuntur & ſuoſte teſtimonio conſtantur, ac demonſtrant inſigne Clauſtrum Canonicum, Muſæum, Dormitorium, Reſectorium, Officinæ, Bibliotheca, Infirmarium, Manſiones hoſpitem, Seminarium ſtudentium Adoleſcentulorum ac cumprimis ipſa Archidiaconalis Baſilica. Hiſ omnibus initium dedit anno 1657. 1. Aprilis die, tum D. Ruperto Bojorum Apoſtolo & primo Salisburgenſium Archi Epifcopo Feſtiva, qua primum lapidem in Pontificaliſ ſolemniter poſuit formata priùs ponderoſa ſatis exhortatione & explicata ſimul intentione in ſolius Dei Divùmque gloria & bono Monafterii fundata, præſentibus præter Canonicos Domeſticos, ſpectatiſſimis Hoſpitibus quamplurimis. Tenues erant pecuniæ quibuſcum rem tam oſeroſam Præſul inchoârat, ut quaſi deſperarent omnes, metuentque vulgatum illud dicterium, *cepit ædificare & non potuit conſummare*. Subvenit tamen egenti Benedicção Domini, cujus ope totum Monafterium è Fundamentis erectum tam eſt feliciter, ut nec viſtus ea propter fuerit imminutus interim, neque æs alienum ullo modo contractum, quæ quidem de multis, & quidem ditiffimis ſperes Monafteriis. Anno 1659 mense Majo felici fato novam Clauſuræ fabricam & Religioſa contubernia inhabitare ceperunt Canonici. Dignum ſanè eſt admiratione & memoriâ perenni, nocturno tempore, dum prima quadri pars fuit extructa, clariffimè à pluribus Domicellis Religioſis animadverſum eſſe quaſi nescio quales aſſent operarii, quorum ſtrepitus manifeſtè fuerunt auditi, ceu lapides comportarent, & malleis conquadrarent.

Infuper in novis Canonicorum cubilibus ſuprema & tertia contignatione conſtructis, clara ſunt viſa lumina per cubicula hinc inde diſperſa, cum tamen nemo hominum adhuc inhabitaret, vel etiam inhabitare potuiſſet, quæ utique felicia ſatis fuerunt omina, & ſic demonſtravit eventus in omnibus aliis Garſenſibus ædificiis brevi temporis ſpatio plenariè perfectis & abſolutis.

Anno 1668. ad instantiam Reverendiſſimi ac Ampliſſimi Domini Domini Athanaſii Præpoſiti Garſenſis quævis jura ac privilegia Lateranenſibus Canonicis conceſſa, Garſenſibus etiam fuerunt conceſſa, bonorum operum participatione ſimul ſuperaddita, ſequentium tenore.

„Nos D. Joannes Franciſcus Blavius Papienſis Abbas Generalis totius Ordinis Canonice Lateranenſium Reverendiſſimo Præpoſito in Gars Diœceſis Salisburgenſis, ejusdemque Canonicis præſentibus & futuris dilectis ſalutem in Domino &c. Eſti uni-
 „verſis Chriſti fidelibus à nobis ſint ſpiritualia beneficia communicanda, in illos tamen
 „ex debito gratitudinis tenemur eſſe propenſiores, qui Congregationem noſtram præci-
 „puo devotionis ſtudio proſequuntur, & quos Spiritualis dilectionis prærogativa, Pro-
 „feſſionisque paritas meritis cumulat amplioribus &c. Propterea veſtrum devotionis
 „affectum, animique pium ſtudium in Congregationem noſtram intuentes, Vos in Com-
 „munionem Indulgentiarum, Indultorum, Privilegiorum & Conceſſorum, quibus Ab-
 „bates & Cononici noſtri utuntur, potiuntur, & gaudent, libenti animo admittimus, &
 „in Fratres noſtros recipimus, Vobisque ex nunc Orationum, miſſarum, divinarum of-
 „ficiorum, jejuniorum, peregrinationum, ſpiritualium exercitiorum, bonorumque
 „omnium, quæ divina Clementia per noſtras Congregationis utiuſque ſexus Religioſas
 „perſonas præſentes & futuras ubique terrarum dignabitur operari, participationem, ha-
 „rum ferie gratioſè concedimus, & elargimur; Monafteriumque veſtrum tanquam ipſius
 „Con-

„Congregationis nostræ Germanum ac de gremio Vos tanquam Confratres agnoscimus
 „& adoptamus. Vos verò, quò uberrioribus ejus nostræ Congregationis meritis, fru-
 „ctibusque spiritualibus potiamini, hortamur in Domino, ut eadem ad sui conservatio-
 „nem & incrementum apud Deum vestris precibus adjuvetur. In quorum fidem præ-
 „sentes fieri, & sigilli, quo in talibus utimur, jussimus appensione muniri. Datum in
 „Monasterio nostro S. Petri in Cælo aureo Papiensi, anno Domini millesimo sexcente-
 „simo sexagesimo octavo die 16. Octobris, Pontificatus verò Sanctissimi in Christo Pa-
 „tris & Domini nostri Clementis divinâ providentiâ Papæ IX. anno ejusdem secundo.

(L. S.)

D. Franciscus Blavius Abbas generalis.

D. Carolus Leva Papiensis Secretarius.

Anno 1669. ad ulteriorem instantiam ejusdem Reverendissimi Domini Athanasii
 Præpositi, & Venerabilis Capituli Garfensis Clemens Papa IX. Communionem Privile-
 giorum, ac Indultorum Lateranensium Garfensibus factam pro majori pondere & confir-
 matione perenniter permanfurâ de novo stabilivit per proprium quoddam Breve Aposto-
 licum, quod cum maximorum virium sit, integrum illius Tenorem ex Authographo
 desumptum hic damus, ut sequitur.

„Clemens Episcopus Servus Servorum Dei ad perpetuam rei memoriam. &c. Sedis
 „Apostolicæ circumspecta benignitas piis Christi fidelium quorumlibet præsertim sub
 „suavi Religionis jugo altissimo famulantium desideriis consuevit favorabiliter annuere,
 „ac illos in his potissimum, quæ Exemptiones privilegiorum, concessionem & indulta
 „concernunt libenter expedire. Sanè pro parte dilectorum filiorum modernorum Præ-
 „positi Monasterii S. Mariæ in Gars Congregationis Canonicorum Regularium Latera-
 „nensium Salisburgenfis Diœcesis, ejusque Canonicorum Regularium petitio contine-
 „bat; quòd nuper dilectus filius Joannes Franciscus Blavius modernus Abbas Generalis
 „totius prædictæ Congregationis, à quo licet universis Christi fidelibus Spiritualia bene-
 „ficia communicanda essent, in illos tamen ex debito gratitudinis, qui dictam congrega-
 „tionem præcipuo devotionis studio prosequuntur, & quos Spiritualis dilectionis
 „prærogativa professionisque paritas meritis cumulat amplioribus propensorem se de-
 „monstrare volens pio devotionis & charitatis zelo ductus & devotionis affectum ani-
 „mique pium studium Præpositi & Canonicorum prædictorum intuens, prædictos Præpo-
 „situm & Canonicos in communionem omnium Indulgentiarum, Indultorum, Privile-
 „giorum, & Concessionum, quibus Abbates & Canonici dictæ Congregationis utuntur,
 „potiuntur, & gaudent, libenti animo vigore Indulti sibi autoritate Apostolicâ con-
 „cessi admisit, & in suos fratres recepit, ipsisque ex nunc Orationum, Missarum, di-
 „vinorum Officiorum, jejuniorum, peregrinationum, Spiritualium exercitiorum, bo-
 „norumque omnium, quæ Divina Clementia per ejus Congregationis hujusmodi utrius-
 „que sexus Religiosas Personas nunc & de præsentem existentes, & futuras ubique terra-
 „rum dignabitur operari, participationem per modum communicationis concessit, &
 „elargitus fuit, dictumque Monasterium tanquam dictæ Congregationis germanum ac
 „de gremio, dictosque Præpositum & Canonicos tanquam Confratres agnovit & adopta-
 „vit, prout in litteris patentibus super præmissis expeditis plenius dicitur contineri.
 „Cum autem sicut eadem petitio continebat, quæ Sedis Apostolicæ munimine roboran-
 „tur firmiùs subsistere soleant, quare pro parte Præpositi & Canonicorum prædictorum
 „nobis fuit humiliter supplicatum, quatenus eis præmissis oportunè providere, & spe-
 „cialiam gratiam facere de benignitate Apostolicâ dignaremur. Nos igitur, qui Mona-
 „steriorum quorumlibet ac in eis Monasticæ vitæ disciplinam profitentium personarum
 „successum, divinique cultus & Religionis conservationem sinceris desideramus affecti-
 „bus dicti Monasterii singulas personas à quibusvis Excommunicationis, suspensionis,
 „interdicti, aliisque Ecclesiasticis censuris & pœnis à jure vel ab homine quavis occa-
 „sione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatae existunt ad effectum præsen-
 „tium tantum consequendum harum ferie absolventes, & absolutos fore censentes, nec
 „non litterarum patentium hujusmodi tenores etiam veriores præmissis tamen minimè
 „contrarios, ac dotis præsentibus pro expressis habentes hujusmodi Supplicationibus in-
 „clinati ex voto Congregationis Venerabilium Fratrum nostrorum Sanctæ Romanæ Ec-
 „clesiæ Cardinalium super negotiis & consultationibus Episcoporum & Regularium Præ-
 „positorum concessionem ac patentes litteras hujusmodi, & in eis contenta quæcunque,
 „dummodò tamen sint in usu, & non revocata, seu sub aliquibus revocationibus com-

U u 2

„pre-

„prehensa à sacris Canonibus & Concilii Tridentini Decretis non adversantur Apostoli-
 „câ autoritate tenore præsentium perpetuò confirmamus & approbamus, illisque per-
 „petuæ & inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus, ac omnes & singulos tam
 „Juris quàm facti etiam substantiales defectus, siqui quomodolibet intervenerint, in
 „eisdem dictâ autoritate supplemus, decernentes de subreptionis vel obreptionis vitio
 „notari non debere, dictosque Præpositum & Canonicos desuper contra præsentium
 „tenorem sub quovis prætextu & causa defectu intentionis nostræ per quoscunque quo-
 „modolibet indebitè molestari non posse, neque debere, sicque per quoscunque Judi-
 „ces, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores & Sedis Apostolicæ Legatos ac etiam
 „S. R. E. Cardinales judicari & definiri non debere irritum & inane quidquid secus su-
 „per his à quoquam quavis autoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari, non
 „obstantibus constitutionibus Apostolicis, nec non Ordinis & Congregationis Monasterii
 „hujusmodi etiam juramento confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate aliâ robo-
 „ratis statutis & consuetudinibus, privilegiis quoque Indultis & litteris Apostolicis, illi
 „illiusque Præsulibus & illarum Personis, quibus omnibus etiam si de illis latissimè exten-
 „dendis hac vice duntaxat harum serie specialiter & expresse derogamus contrariis qui-
 „buscunque. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam nostræ absolutionis
 „confirmationis, approbationis, roboris, adjectionis, defectuum suppletionis, Decreti,
 „& Derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hæc atten-
 „tare præsumperit, Indignationem Omnipotentis Dei ac Beatorum Petri & Pauli Apo-
 „stolorum ejus se noverit incursum. Datum Romæ apud S. Petrum anno Incarnatio-
 „nis Dominicæ millesimo sexcentesimo sexagesimo nono. Quarto nonas Aprilis. Pon-
 „tificatus nostri anno secundo.

(L.S.)

Innocentius de Laurentiis.

Anno 1671. Idem Athanasius Præpositus ad magis illustrandam Ecclesiam suam Gar-
 sentem demississimè supplicavit Sanctæ Sedi Apostolicæ pro sacro quodam Corpore clemen-
 tissimè donando, quale & impetravit, illudque è Cæmeterio S. Priscillæ extractum gra-
 tiosissimè mist Reverendissimus ac Eminentissimus Princeps Dominus D. Pallutius Car-
 dinalis Alterius cum publicis litteris taliter exaratis: Pallutius tit. SS. 12. Apostolorum
 S. R. E. Cardinalis de Alteriis S. D. N. Papæ (Clementis X.) Vicarius Generalis, &
 in almâ Urbe, ejusque districtu Judex Ordinarius. &c. Universis & singulis præsentis
 nostras litteras inspecturis fidem facimus & attestamus, quòd Nos ad majorem Omnipoten-
 tentis Dei gloriam suorùmque sanctorum venerationem dono dedimus Reverendissimo
 Patri Athanasio Præposito de Gars Ord. Can. Reg. S. Augustini corpus S. Christi Mar-
 tyris FELICIS cum vase fracto sanguinis per Nos de mandato S. D. N. Papæ ex Cæmete-
 rio Priscillæ extractum, quod in capsulâ ligneâ rubei coloris cum filo aureo depicta be-
 nè clausa, & funiculo serico coloris rubei colligata, & sigillo nostro signata supradicto
 Reverendissimo Patri Athanasio Præposito de Gars &c. consignavimus, eidemque ut
 prædictum sacrum Corpus apud se retinere, aliis donare, extrâ Urbem transmittere &
 in quacunque Ecclesia, Oratorio, aut Capellâ publicæ fidelium Venerationi exponere
 & collocare valeat, in Domino facultatem concessimus. In quorum fidem has litteras
 testimoniales manu nostrâ subscriptas & nostro sigillo firmatas fieri mandavimus. Romæ
 ex ædibus Nostris die vigesima prima mensis Julii anno millesimo sexcentesimo septua-
 gesimo primo.

(L.S.)

P. Cardinalis de Alteriis Vicarius.

Ludovicus Abbas Piccinus Secretarius.

Ab hoc proin tempore sanctus iste Christi Martyr & gloriosus Athleta FELIX quasi
 continuis inclarescit prodigiis in salutem populorum multifariam hætenus editis, quæ
 (unâ cum solemnissima Translatione) peculiari cuidam libro prolixè satis inscriptis nobi-
 lissimus venerabilis memoriæ loci Decanus Plurimum Reverendus Religiosissimus ac Cla-
 rissimus Dominus Joannes Chrysostomus Hager SS. Theologiæ ac J. U. Licentiatus,
 temporibus suis in Horizonte nostro Germano-Canonico-Augustiniano stella primæ
 magnitudinis, integerrimus Canonici Ordinis Zelotes, Questor animarum avidissimus,
 ob summam rerum gerendarum peritiam autoritate Ordinariâ cum Charactere Commis-
 sarii

farii Archi-Episcopalis ad visitanda sequioris etiam sexus Ordinis Monasteria destinatus, cui modò vel per exiles preces nostras & sacrificia quotidiana jugiter benè sit in felicitate & beatitudine aeternâ.

Cæterum jam sæpè laudatus Athanasius iste magni sanè nominis Præful Garfensis, Patriâ Landishutanus à nativitate suâ Puer ingeniosus & optimam fortitus animam adhuc in Juvenili ætate constitutus inter Garfenses Ascetam Canonico - Augustinianum Profefus exinde per omnes altiorum facultatum Classes tum Dilingæ Philosophiæ ac SS. Theologiæ, tum Ingolstadii Juris utriusque summâ cum laude sibi apparavit gradum ad Clavum & clavem Prælaturæ Garfensis, quod factum est anno Christiano 1648. ipso Dominicæ Crucis Exaltationis festo, qui idem Neo-Præful mox altero à suscepto regimine anno in Cathedrali Chiemenfi Ecclesia (Garfensi propriâ id temporis à Bellonâ Gallo-Sueciâ hostiliter infesâ) mitrà Præfulari de more solemni decoratus seu juxtâ simul in Cruce Prælaturæ taliter vel invitus exaltatus in eâ suspensus mansit integrò sæculi unius dimidio, ex eo factus non solum Sacerdos Jubilæus, sed etiam memorando sanè de raris contingentibus exemplo Præful & Archi-Diaconus Jubilæus; qui perdurante, tam longævo temporis tanti decursu inter tot rerum vicissitudines & plurimarum procellas ad verfitatum, laborésque penè immensos generoso animo suo tamdiu pervivere quasi ad immortalitatem natus *Athanasius* firmissimè constitit, quippe qui magna hercle, imò maxima nova fecit omnia, ut ne quidem lapis manserit super lapidem de priori & antiquo Garfensi ædificio tam felici sydere extruens novum, ut inter nobiliora Provinciæ Collegia meritò recenseatur istud, & si novo decore suo non primum, nulli tamen eorum postponendum, relictis inde debitis planè nullis. Plus ultrâ Dignissimus Antistes Athanasius Basilicam suam Marianam sanè præstantissimam, ne quid splendoris deesset, sacris (uti jam supradictum) exuviis Felicis, qui de septem S. Felicitatis Martyris filiis sexto Idus Julii factis Ecclesiasticis adscriptis unus est, integrò corpore ex Almâ Urbe haud sine maximis impendiis allato, atque isthic splendidius collocato, illustravit. Basilicæ antedictæ (quæ caput est ducentarum & triginta Ecclesiarum publicarum) alterum etiam adjunxit templum Principi Apostolorum Divo Petro primævo Garfensium Tutelari novum & opere venusto studiosè satis inædificatum. Et hæc ejus erant Molimina, ut si monumenta librorum tacerent, lapides non silerent ejus decora. Porro Regularem Canonicam suam ut illustriorem redderet, Illustrissimæ Congregationis Lateranensis Unionem & privilegia à Clemente Papa IX. Clementissimè collata feliciter obtinuit. Ejus porro prudentia promeruit, ut denique supremo Provinciæ Senatui præficeretur Deputatus & Commissarius verè Pater Patriæ, in quem omnia Reverendissimorum Illustrissimorum Prænobilium & Consultissimorum DD. Collegarum convertabantur ora & oculi. Explevit annum ætatis 79. Regiminis 50. pluribus titulis Jubilæus, cujus memoria apud Garfenses non intermoriatur, inscripta Necrologio Domestico anno 1698. Calendis Junii.

Excelluit præterea Ecclesia hæc Archi-Diaconalis Garfensis quamplurimis Canonicis singulari & admiranda doctrina conspicuis, qui suppresso tamen plerumque nomine præclaros typo pararunt ingenii partus, quorum compendiosum selectum hic subjungimus.

Anonymus Garfensis scripsit in Regulam S. P. N. Augustini in folio Subregali Commentarium præstantissimum.

Anonymus, alius, qui itidem concinnavit Commentariolum in Regulam historiis postmodum augmentatum à Joanne Chrysoſtomo Hagero, ibidem Decano, de quo paulò inferius dicitur.

Anonymus tertius reliquit linguâ vernacula tractatum planè utilissimum, qualiter Christum in nobis reviviscere, & Adamum in nobis oporteat mori.

Anonymus quartus prælo paravit linguâ itidem vernaculâ libellum, cui titulus *Gaisliche Lehrschuel*.

Anonymus quintus Matheſeos universim apprime peritus, cujus specimen eximium dedit in conscripto, quam etiamnum doctissimi Garfenses venerantur, Tractatu Mathematico.

Anianus Mareys composuit vitam Magni Augustini stylo elegiaco, & usque aded arguto, ut nulli non periodo sua insit specialis elegantia Rhetorica. Item Elogia SS. Canonicorum Regularium. Obiit in Högelwerth die 1. Julii 1693.

Arsenius Glögl Can. Regularis & Consistorialis ac Ecclesiastes Garfensis, pietate in Deum, Divam, & S. P. N. Augustinum, ac Religione præclarus, pluribus officiis
Tom. IV. *Cann. Regg. Origines.* Xx functus,

functus, Decani, Magistri Spiritualis hęc & alibi in Ducali Berchtolsgadenfi, Cathedrali Chiemenfi Ecclefiis, Seminarii proinde Garfenfis aliquot annis Moderator fcripfit typo dignas Conciones in fingulas Dominicas & fefta in plures annos fuffecturas.

Afcetica. Poëtica. Obiit pië Garfii anno Chrifti 1674. ætatis 63. Profefſionis 44. Sacerdotii 37. Parochiæ 19. die 5. Novemb.

Augustinus Erz, hujus Collegii Canonicus, congeffit græco Idiomate Dialogos duobus tomulis diftinctos ſtylo fatis eleganti & faceto. Item Comitorum libros duos. Tranſiit ab hoc Collegio ad Dieffenſe, & ab hoc ad ClauftroNeoburgenſe. Peritiſſimus erat linguæ non tantum Græcæ ſed & Hebraicæ, excellens Rhetor, & Eccleſiaſtes. Obiit in Bohemia ejus tamen manuſcripta Bibliothecam Garfenſem etiamnum exornant.

Epiphanius Klebamer, digniſſimus Cœnobii Garfenſis Incola, plura perquam utilia doctæ poſteritati tranſmiſit, & diem ſuum clauſit anno 1681. 16. Decemb.

Gregorius Magius, Inſtitutum Canonicum hęc loci Profefſus, & Decanatus officio plurimis annis ibidem laudabiliſſimè perfunctus, extant de eo in Bibliotheca Garfenſi.

Gratianus variarum rerum.

Item Exhortationes Capitulares.

Hieronymus Elsler, Monacenſis Bojus, Archi-Diaconalis hujus Eccleſiæ Canonicus & Conſiftorialis ſummò ſtudiò conſcripſit.

Orationes Synodales.

Meditationes de Sanctis Ord. Cann. Regg.

Item Catechiſmum Novitiorum.

Joannes Chryſoſtomus Hagerus, digniſſimus olim hujus Canonici Celeberrimæ Decanus, & Conſiftorii director, inter omnes Scriptores (ut ipſe pro eximiâ ſuâ modetiâ de ſe fatetur) minimus, noſtrâ tamen opinione facilè maximus, cum nulla penè ſit facultas five Scholaſtica, five Moralis, quam non rarò ingenii ſui acumine illuſtrarit, prout opere ipſo nobis exhibent copioſa ingenii monumenta, quorum ſequens eſt Catalogus.

Philoſophia Tripartita. in folio

De Statu Canonico Apoſtolico. Tom. 1. continet originem & Progreſſum Ordinis Canonici. Tom. 2. Aſceſin Canonice cui inſertus liber tertius Exhortationum de Myſteriis vitæ Chriſti. Tom. 3. agit de Ordinis Canonici qualitatibus Juribus, & Privilegiis.

De eodem Statu Canonico-Apoſtolico Commentarius Paræneticus in S. Regulam S. Auguſtini, continet centum Exhortationes. Eſt Tomus 4.

De Viris illuſtribus & Scriptoribus ordinis Canonici. Eſt Tomus 5.

Annus Canonice de ſanctis & piis in ſingulos anni dies diſtributus.

Hortus Sacer, duos partes habens.

Orationes Synodales. Lib. 1.

Pietas Chriſtiana. Lib. 1. S. Conciones in Dominicas totius anni.

Sanctitas Chriſtiana. Lib. 1. ſeu Conciones in feſta SS. totius anni latino Idiomate, è quibus oratio de S. Georgio M. typo Auguſtano 1679. impreſſa eſt.

Collectanea Canonice. Lib. 1.

Poëmata centum. Lib. 1.

Conciones quadrageſimales, feſtivalis, funebres exquiſito ſtylo, veneraculâ linguâ concinnatas, in diverſis libris contentæ.

Manuale Juridico-Canonicum. Lib. 1.

Manuale Juridicum in libros ff. Lib. 1.

Chronicon Garfenſe inſertum Tomo 1. de ſtatu Canonico-Apoſt.

Exercitia animæ peccatricis. Lib. 1.

Hortus Sylveſter in 5. partes diſviſus.

Relationes Conſiſtoriales, & Conſultationes Juridicæ. Tom. 1.

De rebus memorabilibus, Gratiis, & Miraculis S. Felicis M. Tom. 1.

Allocutiones & Emblemata Celiſſimo Principi & Archi-Epiſcopo Salisburgenſi anno 1690. Eccleſiam Garfenſem conſecranti nuncupata.

Allocutiones XII. Natalitiæ Reverendiſſimo Præfuli Garfenſi Athanaſio dicatæ & in ejus Natali perorata.

Applauſus honoris Eidem Reverendiſſimo Athanaſio Jubilæum Sacerdotii celebranti & Jubilæum Prælaturæ inchoanti anno 1697. dicatus.

Plauſus honoris Reverendiſſimo Bennoni Ranshoviendi Præpoſito dicatus.

Spolia

Spolia Musarum, & plurima alia diversis libris contenta, tum Ascetica, tum Comica, tum Poëtica, tum Rhetorica, Historica, humanis, & sacris scientiis comparandis utilia.

Auxit Regulam S. P. N. Religiosis Fratribus Monasterii Garfensis ruditer explicatam anno 1630. multis historiis, & exemplis.

Ejus Tyrocinium Canonicum insertum est Tomo 2. ascetis Canonicae.

Supplementum Illustrissimae hujus Canonicae equidem privatis Litteris fuit petitum, sed non impetratum, nec mihi nec Musis succensebunt benevoli Lectores.

GARSTENSE

Præstantissimum in Norico Ripensi supra Anasum fluvium Benedictinæ hodiè, primitus verò Canonico-Augustinianæ Regulæ Cœnobium est, quod olim quidem ad fundum Bojarie pertractum, nunc autem Serenissimis Austriae Principibus, & Augustissimis de eadem stirpe Romanorum Imperatoribus paret, uti etiam jam pridem paruit; idem quoque Cœnobium de primâ foundatione seu Origine suâ descriptum à Bruschio de Monast. German. cent. 2. fol. 128. in hæc verba relatum: Garfense Monasterium Benedictinæ Professionis magnificum ac perelegans in suprâ Anasiana Provinciâ ad dextram Anasi paululum supra Styrensem Civitatem (ubi Anasus & Styrus celebria Austriae flumina, intrâ ipsam Civitatem & arcem Styrensem concurrunt) amœnissimo loco situm: fundatum legitur in honorem Principis Apostolorum & B. Virginis Mariæ anno Christi 1082. à Nobilissimo Duce & Marchione Styrensi Ottocaro, qui sacram ædem Garfensem à Reverendo Domino Episcopo Patavienfi permutatione quadam seu concambio, ut vocant, pro Ecclesia in Pehamberg impetravit. Condidit verò primum pro Canonicis Regularibus, qui sub Præposito Eberhardo 28. annis eundem locum tenuerunt, ad annum nempe 1110. usque, quo prædictus Marchio Ottocarus Benedictini Institutii Monachis habitationem mancipavit. Fundator ad terram sanctam profectus, cum inde reversus Romam venisset, ubi obiit ac humatus est. In Garfensis verò templi Choro ad Septentrionalem parietem est elegans ac insigne Mausoleum prope Dominici Corporis ædiculam, in quo Domina Elisabetha Fundatoris Ottocari conjux cum duobus filiis Ottocaro & Leopoldo Marchionibus cubare dicitur. Habent in hoc Cœnobio celebrem sepulturam Barones à Losenstain, & Nobiles Scheckii. In choro cubat Imperatoris Maximiliani Præceptor quidam sine Epigraphe, cujus etiam nomen expiscari non potui. Ita Bruschius loco citato; Raderus verò in suâ Bavariâ piâ fol. 66. de primis Garfensium initiis ita scribit: Garfense Cœnobium condidit Regularis Tauriscorum Ottocarus (quem Styriae Marchionem appellabant) heros inclytus & Catholicæ Religionis cultor & acerimus propugnator sectatorque veræ pietatis. Sed in eo Domicilio primum Clericos duntaxat collocavit, nullis votorum vinculis, & legibus Religiosorum adstrictos, quibus præfectus est quidam Eberhardus: quo è vivis sublato, cum illius Domestici turba Clericorum solutior sub ætatem ludibunda in vicino flumine innataret, & se vorticibus omnes incauti committerent, nonnulli ex eo Cætu fluctibus hausti interierunt. Et sic ille primam Garfensem foundationem sæcularibus solum Clericis (ut audivimus) attribuens; quos tamen Religiosos apertè docet Nebridius noster in suo *Antiquario Monastico* Epist. 21. fol. 90. ubi sic habet: Dominus Odaker Marchio Styriae fundavit Monasterium Garfense, illudque dedit Regularibus Canonicis sub Eberhardo Præposito. Quo mortuo cum ejus Clerici quodam die in præterlabente flumine lavarent, aliqui submersi sunt. Qua re ita commotus fuit Marchio, ut Canonicis illicè substitueret Monachos, quasi verò Ordine servato levitas fuisset incorrigibilis &c. Cæterum plura de Garfensi inmutatione hac vide, si placet apud eundem Raderum loco citato.

GERENRODENSIS

Abbatia Diœcesis Halberstadiensis hodiè post editam pacificationem Westphalicam ab Electore Brandenburgico detenta usque hætenus inter Ecclesiasticos (fæminini sexus) Imperii status Principes connumerata sub annum 1521. sacrilego fastu & ausu Elisabethæ è stirpe Comitum de Wied progenitæ id temporis Abbatissæ tota quanta fuit Lutheranizata. Primus autem Illustrissimi ac Principalis Collegii hujus pro Virginibus sacris seu primùm quidem Regularibus, subinde verò lapsu temporis omninò sæcularifatis instituti pius Author seu fundator fuisse recensetur Gero quidam magni nominis Princeps à Ditmaro in Chron. lib. 2. pag. 28. in hæc verba commendatus: *Gero Defensor Patriæ, dum unici morte turbaretur filii suimet Illustris Sigfridi, Romam pergens emeritus jam senex coram Altari Principis Apostolorum Divi Petri arma victricia deposuit, & apud Dominum Apostolicum impetravit brachium S. Cyriaci Martyris, ad Dominum cum omni suimet hereditate confugit, patriamque revisens nati suimet viâ quam prius velatam in Monasterio in saltu, qui suo signatur nomine Gernrod (antehac Rode dicto) constructo Hadvig statuit Abbatissam à*

Bernardo (Pontifice Halberstadiensi successionis ordine quarto) consecratam Christo. Factum hoc est anno 960. & 961. &c.

GLACENSE.

Seu communiore gentis vocabulo *Glazense* dictum in famosa cognominis civitate & Comitatu Glazensi (cujus utriusque prolixam adeò descriptionem affert Martinus Zeillerus in suo Itinerario Germaniæ cap. 23. fol. m. 496. & seqq.) magnificentissimum olim Sacri Ordinis nostri Collegium, atque unum de quatuor illis in favorem Canonicorum Augustinianorum ab Arnesto sanctæ memoriæ primo Pragensium Archi-Episcopo in Patrio solo Boëmis contermino fundatis, perinclytum adstitit; cujus uberiolem explicationem habemus in vitâ ejusdem Arnesti Archi-Episcopi antedicti Authore R. P. Bohuslao Aloysio Balbino Societ. Jesu Presbytero anno 1664.

Magnam semper in Glacenses benevolentiam, magnùmque amorem prætulit Ven. Arnestus, multisque argumentis testatum ad Posteròs relinquere voluit, quantum eam Civitatem amaret, in qua educatus, à Dei Matre inter Clientes receptus litteris operam dedisset, domumque haberet ut Civis. Dedit id quoque Patris sui memoriæ, quem Glacensis districtus Capitaneum appellant historici. sed neque curam è cælo Urbis hujus omisit, quandoquidem ad imminentes calamitates ut postea dicam, oleum ex tumulo sudavit, nullum tamen argumentum potentius quàm excitatum in eâ Urbe pulcherrimum Canonicorum Cœnobium, quod Divæ Virgini dedicatum Religioni præsidio, & ornamento diu fuit. Dividam in certa capita omnem hanc tam egregii operis descriptionem; nam hac una fundatione (quam inter manus habemus) reliquarum gloriam, quarum monumenta perierunt, licebit cognoscere, simul jam hinc veniam à Lectoribus peto, si brevitatem mihi ante propositam, hoc uno capite non nihil excessero. Rerum varietas id à me poscit, tum veneratio tot litterarum S. Præfulis ac vernaculæ antiquitatis amor, cujus abhinc annis trecentis quasi sepultus honor revocatur in lucem, & à tinearum avaritia, voracissimisque blattarum dentibus inter tot bella sanguine Religiosorum extincta, & incendia terrarum & lapidum vindicatur. Illud etiam Lectores ignoscent, si quando ejus sæculi verbis utar, cujus acta describo non in Barbariei sed in claritatis gratiam ita sum locutus.

§. I.

Apparatus ad fundationem Cœnobii Glacensis ab Arnesto Archi-Episcopo factus.

Cum pridem statuisset Arnestus Canonicis S. Augustini omnium eorum, quæ condidisset antè, pulcherrimum Cœnobium fundare; ante omnia ut Opus æternitatem haberet, vicinas quasdam Glacio ditiones, dissimulato consilio, cum fratribus suis Smilone & Wilhelmo maximo pretio comparare cepit. Id factum longè antè annum 1350. Carolus Rex Romanorum significat litteris anno 1349. Pragæ ultima Martii datis, quibus, eam emptionem confirmat: quarum initium est hujusmodi. Carolus Dei gratia Romanorum & Boëmiæ Rex &c. Pridem Venerabilis Arnestus sanctæ Pragensis Ecclesiæ Archi-Episcopus Princeps, & devotus noster Dilectissimus, & sui fratres quædam bona, agros, possessiones, & prædia in Villâ Schweydlendorff ex suo pretio compararunt, nobisque demùm consideratis multipicibus mentis probitate & constantis fidei puritate, quibus idem Archi-Episcopus & sui dicti Fratres nostræ Majestatis Oculis multimodè placuerunt &c. Empta verò sunt à fratribus de Glubocz Ottone Rentzkone & Nicolao pagus Sweyldendorff, cum allodio Ymsichsdorff & curiâ in Glaz emente, ut ajunt, Arnesto divinâ magnificentia sanctæ Pragensis Ecclesiæ Archi-Episcopo pro 718. marcis argenteis. id pretium aliquot ante annis solvere Arnestus cæperat anno demùm 1350. totum exsolvit, suntque de eâ re duplices litteræ ab iisdem Glubocziiis fratribus fer. 5. post Dominicam Invocavit datæ, quibus omnem se pecuniam recepisse fatentur. Altera in Vigilia Pentecostes hoc anno 1350. In iis litteris Smilo & Wilhelmus de Pardubiez uterini fratres Ven. Arnesti vocantur. Comparatis hisce ditionibus ad ædificationem processum est: magnificum Beatissimæ Virgini Mariæ (annuntiationis Filii Dei titulo) in monte Glacensi templum extruxit Ven. Arnestus; quod templum, qui viderunt (stetit enim, ut post dicam ad annum 1621.) commendare satis non possunt, deinde aggressus ædificationem Cœnobii, locum totius Urbis altissimum ob Aëris libertatem saluberrimum, ob camporum fluvii Nissæ, & totius Urbis vicinorumque ac remotorum montium aspectum lectissimum elegit, omnia eleganter & animo regio, ut solebat, adornavit:

vit: Laudat Glacensis Historicus Furius eam descriptionem, miratur aulas, ambitus, cameras, aliaque ad æternitatem parata. Hujus quoque Cœnobii venustatem, formam, arcus, columnas, & fornicum protensiones & projecturas Seniores nostræ Societatis Patres, à quibus id audiui, mirè deprædicare solebant, aiebantque, nullum id temporis in totâ Boëmia & Moravia Collegium huic comparari potuisse.

Wenceslaus Hagecius Canonicus Ecclesiæ Boleslaviensis in brevi illo de Arnesto elogio rem tantam non tacuit, appellat ædificium Regium, ac præstans imaginibus ac tabulis pretiosis plurimum ornatum, quæ hominum mentes in pietatis amorem raperent, parietes omnes imaginibus ab arte commendatis coopertos, fenestras vitreas coloratas ad gratiam oculorum luxisse, atque etiam ipsis imaginibus spectabiles fuisse. In hoc eodem Cœnobio imitatus illos, qui, ut ait S. Job, ædificant sibi solitudines, cellam quandam, ut vocant, pro se ac famulo unico jusserat Arnestus extrui, tam occulto tam difficili ad aditum loco, ut penè ab ipsis Canonicis ignoraretur. In eâ quot annis delitescibat, qui in gravi quopiam negotio citatis equis Archi - Episcopum Romam aut Avenionem abiisse credebant, at Arnestus interim aulæ fastidia ponebat, & in eâ solitudine, ut loquitur Hagecius, Beatissimæ Dei Matri serviebat. Sed hæc postea in Arnesti virtutibus extremo libro commodius narrabuntur. Emit præterea Arnestus ab iisdem Fratibus Glubocziis hortum sub S. Wenceslai Boëmico templo situm, quem animi causâ velut optimum vicinum invisere Canonici, quoties vellent, possent. Et paulò post

§. 2.

Inductio Canoniorum in Montem Beatissimæ Virginis, & fundatio Cœnobii Glacensis.

Jam ad inductionem veniamus, in qua describenda placet sua manu scriptis Codicibus verba relinquere. Anno Domini 1349. Reverendus in Christo Pater Arnestus inchoavit, fundavit, erexit, instituit, & in propria Persona consecravat 25. die Martii, hoc est, in die Annuntiationis S. Mariæ Monasterium Canoniorum Regularium Montis S. Mariæ de Glaz Pragensis Diœcesis. Constructo igitur, ut præmittitur Monasterio, ac dotato primùm Schweideldorff inferiori & Bertholdi villâ & aliquot laneis in Superiori Schweideldorff, nec non & allodio in Hifenrichdorff & horto sito penes castrum Glacense pariterque cum quadam Curia munita in eodem Castro Glacensi, quæ omnia continentur in aurea Bulla sive Typario D. Caroli IV. tunc Regis Romanorum & Bohemiæ &c. Anno 1350. Jubilæo recepti sunt Fratres de Raudnicz, & introducti in pacificam possessionem, qui sibi elegerunt Præpositum primum Joannem, aut fortè idem præsentatus fuit D. Archi - Episcopo per D. Nicolaum tunc Præpositum in Raudnicz, nam utrumque potuit esse, licèt certitudinem investigare non potuerim. Hoc ergò pro præfenti sufficiat, quod Joannes & nomen ejus scilicet Primi Præpositi Glacensis, & ipse rexit usque ad 33. annum, A. D. 1382. viam universæ carnis ingressus est, fuit Vir litteraturæ magnæ &c.

Ego ipsas foundationis ab Arnesto litteras ex Originalibus à memetipso exscriptas hic recitabo, ut Arnesti magnifica, regia, & pia voluntas ac intimus animi sensus posset intelligi. Sed notanda est ante omnia ingens Optimi Præfulis de hujus Monasterii perennitate cura & sollicitudo, nullam rem unis litteris satis confirmatam & stabilitam esse putabat; itaque & foundationis litteras, non, ut vocant, fidimatas, sed Originales suo sigillo, ac insuper plures Caroli Regis ac Imperatoris litteras, quibus hæc fundatio comprobatur, Canonicis munitas reliquit Syngraphas, item à Glubocziis fratribus plures: neque hac securitate contentus Clementem Papam VI. appellavit. Vidi Clementis litteras Avenione 8. Calend. Maji Pontificatus sui anno decimo datas: in quibus adductum se Arnesti precibus, confirmare ejus acta Glacensia, & foundationem Canoniorum Apostolica authoritate approbare declarat.

Litteræ fundatoriæ Cœnobii Glacensis Can. Reg. S. Augustini
in Monte B. Mariæ.

In nomine Domini, Amen. Arnestus Dei & Apostolicæ Sedis gratiâ sanctæ Pragensis Ecclesiæ Archi - Episcopus, Smilo, & Wilhelmus fratres ejusdem Domini Archi - Episcopi, dicti de Pordubitz universis præsentium inspectoribus salutem in Domino sempiternam. In præfenti sæculo scimus, sive consiliis invicem nos posse adjuvari. Cùm

Tom. IV. Carn. Regg. Origines.

Y y

autem

autem ante Tribunal Christi venerimus, nec Job, nec Danielem, nec Noë rogare posse pro quoque, sed unumquemque portare onus suum. Et ideo quisque mortalium in humanis agit, in operibus Sanctis & eleemosynarum largitione se talem exhibere & exercere tenetur, ut pro iis, quæ hinc misericorditer elargitur, præsentis vitæ subsidia, & æternæ claritatis præmia à Domino, qui multipliciter & in perpetuum mansura tribuit, recipere mereatur. Cupientes igitur transitoria & terrena pro cœlestibus & perpetuis felici commercio commutare, vitamque consequi sempiternam: Ecclesiam ad laudem & gloriam Omnipotentis Dei, ejusque Genitricis Virginis Mariæ semper gloriosæ, ac in divini cultus augmentum pro Præposito & Canonicis Regularibus per nos constituendis & ponendis, ac perpetuò inibi permanens in Oppido Glaz nostræ Pragensis Diœcesis, jam construere cœpimus, & fundare, ipsamque adjuvante Domino perficere laudabiliter intendimus & complere. Quam quidem Ecclesiam in honore sanctæ Mariæ Virginis, ut præfertur, intitulari volumus & etiam insigniri.

Et quia Spiritualia sine temporalibus non subsistunt, idcirco ut memorati, videlicet Præpositus & Canonici Regulares, qui nunc erunt, & pro tempore seu perpetuis temporibus fuerint, & esse debent eidem Ecclesiæ in divinis officiis, diurnis scilicet & nocturnis devotè & laudabiliter servientes, congruè & decenter valeant sustentari, & alia necessaria exinde percipere & habere. Bona & redditus, ac proventus infra scriptos, quæ & quos à Nobilibus Viris Renczone videlicet & Nicolao fratribus de Globucz accedentè ad hoc Serenissimi Principis & Domini nostri D. Caroli Romanorum Regis speciali licentia & consensu pro nostris pecuniis communibus emimus, sive emptionis titulo & jure hæreditario duximus comparanda prælibatæ Ecclesiæ, nec non Præposito, & Canonicis Regularibus suprascriptis, ac pro sustentatione eorum, pro nostrorum ac Parentum nostrorum Redemptione & remedio peccatorum.

Et ut orationum ac suffragiorum, quæ in dicta Ecclesia fient, participes existere valeamus, ex mera liberalitate donavimus & donamus, concessimus & concedimus, conferimus, & contulimus, ac donationis titulo assignavimus omne jus proprietatis, & directi ac utilis Domini prædictorum reddituum & bonorum in prædictos, scilicet Præpositum & Canonicos Regulares, successoresque eorum liberaliter transferentes, proprietatis jure per ipsos procul dubio possidenda & possidendos. Nomina autem bonorum & reddituum per nos emptorum & donatorum sunt hæc: Imprimis in Sweidlerdorff inferiori triginta septem laneos censuales cum prato, & quibusdam agris superfluis, qui propriè & vulgariter Zbizkove nuncupantur, quorum, prati videlicet & agrorum redditus annuatim ad duorum laneorum sufficientiam se extendunt. In Superiori Sweidlerdorff, unum cum dimidio laneum sub aratro, & unum laneum censualem. Sex quoque laneos censuales minùs dimidia tertia virga in Bertholdorff; ac in Insen-Henrichsdorff allodium de duobus laneis cum dimidio, & hortum unum ante castrum Glacense situm cum Curia, sive Domo in castro Glacensi sita cum censibus, fructibus, obventionibus, honoribus, libertatibus, juribus, iudiciis, frutetis, pascuis, Sylvis, aquis, aquarumvè decursibus, fluminibus, rivis, piscationibus, piscatoribus, vineis, pomeriis, hortis, & cum omnibus utilitatibus ad bona prædicta pertinentibus, in quibuscunque rebus consistant, quæ tenuimus & possedimus pacificè & quietè, renuntiantes expressè pro nobis, & Successoribus nostris omnis juris auxilio vel actioni, quod & quæ nobis competere possent circa bona prædicta quælibet in futurum. Præterea dicit Canon: Valdè est iniquum & ingens sacrilegium, ut, quæcunque pro remedio peccatorum, vel pro salute ac requie animarum suarum unusquisque Venerabili Ecclesiæ contulerit, aut verè reliquerit, ab his quibus maximè servari convenit, id est, Christianis & Deum timentibus hominibus, in aliud transferri vel converti, vel quomodolibet usurpari. Quare nos Arnestus Archi-Episcopus suprascriptus omnes & singulos Christi fideles, cujuscunque status, ac præminentie existant, autoritate Omnipotentis Dei, qua fungimur in hac parte, exhortando requirimus, & monemus, & remissionem ipsis injungimus peccatorum, ut nullus bona, & redditus suprascriptos prædictæ Ecclesiæ, in honore B. Mariæ Virginis, ut prædicatur, dedicandæ, collatæ, & collatas invadere, vel spoliare, aut quamvis molestiam irrogare audeat, & præsumat, alioquin contrarium faciens, nisi sibi & loci restitutione & satisfactione prospexerit, indignationem Omnipotentis Dei, qui iratus animas percutit, ipsiusque Genitricis, cujus factum agitur, ipso facto incurrat, & maledictione perpetua feriatur; quos quidem inavores bonorum Ecclesiasticorum constat à Patre, & Filio, & Spiritu sancto condemnatos esse, deputabuntur, ubi vermis eorum non morietur, & ignis non extinguetur; quia Deo adversantes. In cujus donationis nostræ testimonium, & robur perpetuò valiturum præsentis litteras fieri volumus, sigillorum nostrorum appensione & munimine roboratas. Datum Pragæ Anno Domini Millesimo trecentesimo quinquagesimo Jubileo X. Calend. Novemb.

(L.S.)

(L.S.)

(L.S.)

Et

Et infrà loco citato pag. 269.

§. 3.

Cœnobium Glacense multis oppidis augetur ab Arnesto,
singularibusque privilegiis exornatur.

Jam sæpè dixi, Arnestum plus ferè in conservandis, quàm inchoandis rebus operæ, ac diligentia adhibere solitum. Itaque etsi jam numeris suis omnibus absoluta fundatio videbatur, inductique Canonici, non cessabat tamen Optimus Præsul majora ac majora opum & potentia prædia Cœnobio adjungere: Inprimis Parochiam in Kostomlat in perpetuum à Præposito regendam, attribuit. Data sunt litteræ Anno 1352. 21. Martii in Refectorio apud Ecclesiam nostram Pragensem, annexo ipsi Pragensi Ecclesiæ. Addidit eodem anno Cœnobio ipsam villam suam egregiam, Kostomlat appellatam, quam postea pro Wilmsdorf, ob vicinitatem, Canonici commutarunt. Sed jam ante Jus Patronatus in Schwedldorff, & Paczdorff anno 1350. Cœnobio donaverat Arnestus, priusque (erat Princeps liberalissimus) Ecclesiam eo in loco extruxit, quæ etiamnum in aditu ipso templi, Arnesti præfert insignia, & dimidiatum Equellum è lapide excisum ostendat. Villæ deinde pulcherrimæ additæ Cœnobio: Luka, Sluppno, Chodun, Westud, Dufsnik &c. Sed etiam pecuniam grandem, ut necessitatibus futuris consulere, Ven. Arnestum Canonicis Regularibus reliquisset, vel ex eo patet: quòd adhuc vivente Arnesto Anno 1363. Præpositus, maximâ pecuniâ Domum & Braxatorium liberum ab omnibus exactionibus, vigiliis, stauris &c. cum omni jure Glacii emerit in ipsa civitate, ut litteræ civitatis indicant. Deinde brevi tempore interjecto post Arnesti mortem, eidem Civitati 100. marcas argenti graves, idem Præpositus mutuas dedit; unde grata Civitas omnia prædia, ac prata Cœnobii ab omni civili onere in perpetuum liberavit. Et sic hætenus loco citato, ubi postmodum infrà agitur de translatione Glacensis Monasterii ad alium Religiosum Ordinem factâ, nempe ad Societatem Jesu, quod sic habetur fol. 275. Succedere deinde calamitosissima Religioni sæcula, & Glacii Enthusiasmus, & fomina Casparis Schwenckfeldii regnare cœperunt: magnum quoque Catholicis, & templis Glacensibus, vulnus Lutherus inflixit.

Ex illo fluere, & retro collapsa referri
Res Danaùm.

Occupatur ab heterodoxis templum B. Virginis apud Melitenses, Catholici cives oppressi, in odio omnium suorum (ut eos suæ paucitatis puderet) vivebant. Religiosi ad paucos, aut potius ad nullos redacti, in medio nationis pravæ, non Religionem, sed ægrè vitam, ac sua tuebantur. Anno jam 1593. unus in Cœnobio erat reliquus, & senio confectus Christophorus Præpositus; is cum se imparem senio rebus gerendis, & Novatorum quotidianis conatibus videret, Præposituram in manus Nuntii Apostolici Cæsaris Speciani, Episcopi Cremonensis, confectis ritè tabulis, quas vidi, resignavit. Post annos ab hac Resignatione duos, jacentem & vacantem Præposituram Clemens VIII. Pont. Max. adductus Rudolphi Cæsaris piissimâ voluntate, tum etiam Novatorum in se olim Glacii contumeliis, Societati Jesu cum omni jure confirmavit; datis litteris Apostolicis Romæ anno 1597. 7. Idus Martii. Ea res, etsi Pontifex & Cæsar (qui se pro fundatore Collegii hujus semper gessit) maximè cuperent, objicientibus sese iis (quos hic nominare nihil attinet) suis impedimentis non caruit, quibus iterum Cæsaris invictâ voluntate, Nuntii Apostolici Joannis Francisci Aldobrandini Summi Pontificis Neapolis, dexteritate dejectis, missi Glacium à Cæsare & Archi-Episcopo Pragensi publicè legati sunt: Illustrissimus Baro Leopoldus Popel de Lobkowiz tum Præpositus Ecclesiæ Metropolitanæ, amantissimus Nominis nostri Pontanus à Breitenberg, ac Juris-Consultus quidam Cremer nomine, qui Præposituram Societati traderent. Accepere possessionem solennibus ceremoniis P. Joannes Vivarius, & P. Andreas Neupauer Soc. Jesu Sacerdotes anno 1597. in fine Septembris. Annuæ nostri Ordinis litteræ rem totam brevissimè explicant: Collegium Glacense, ante Canonicorum Regularium Sedes, Authore Christophoro Kermifero ejus Ordinis Præposito, Societati accessit, videns namque D. Præpositus se, in medio Aatholicorum, ad sustinendum adversariorum impetum impari, ut Præposituram conservaret, & Novatores, quibus hæc scætet Provincia, errore liberaret, bona Societati coram Archi-Episcopo Pragensi, Cœnobii Protectore, decernit, &c. Quod ipsam Clemens VIII. Pont. per litteras agit, quibus Archi-Episcopus permotus, præsentem Nuntio Apostolico, & Præposito, Collegii institutionem, scripto dato, comprobavit. Accessit Imperatoriæ Majestatis consensus, cujus voluntate tres

Y y 2

dati

dati Commissarii, qui Monasterium Beatissimæ Virginis in Monte Glacii cum bonis omnibus, Societati tradiderunt. Hæc ibi.

Denique pro pleniori rei gestæ notitia juvat hic subdere etiam R. P. Guilielmum Gumpenberger Soc. Jesu in suo Atlante Mariano Triad. 1. Imag. 76. fol. 182. de recentissimâ Translatione seu Religiosi Ordinis immutatione vel paucis ita scribentem: Virtutis eximia fuisse (Ernestum) ex Sepulchro ejus habemus, tum quod sæpius liquorem oleo simillimum sudaverit, qui sic jubente Nuntio Apostolico inter Sanctorum Reliquias asservatur, tum quod sepulchro suo à constructo more veteri statuum suam opere perfecto imponi è lapide jufferit, non parùm miraculosam; quando illa, ut prædixerat, pro incremento hæreseos in partes rumpitur, quas lapidæ in scalpris suis sic divellere non possent. Accedit futurorum prædictio; nam præter hoc, quod dixi de hæresi futurum, noluit post mortem suam in templo, quod ipsis Canonicis Regularibus construxit, recondi; futurum namque ajebat, ut olim in eo equi stabularentur, quod Fridericus paucorum mensium Pseudo - Rex nostro sæculo fecit. Quin ipsum etiam templum dirutum in turbis est. Sed templum elegit, quod hodie Societatis Jesu habet. Hic hodieque Ernestus, de quo loquor, situs est.

GOSLARIA

Civitas Imperialis Inferioris Saxonie seu Westphalie intra limites Diœcesis Hildesheimensis collocata, atque eadem hæc jam ab immemoriali tempore Lutheri assecla, Regularium quoddam Canoniorum magni nominis Collegium habuit, de cujus exordio Historia S. Bennonis Episcopi Mysenensis in Proprio Lateranensi die 16. Junii allata sic habet: Cum speraret (idem S. Benno) reliquum vitæ privatim in Oratione transigere, Henricus Imperator III. hujus nominis, cupiens in Ecclesia Goslariensi nuper à se absolutâ, Congregationem Canoniorum regulariter viventium ex probatissimis & doctissimis quibusque Germanorum constituere, Bennonem magnis precibus à Pontifice Leone IX. impetratum, & illius autoritate ab Ordine Monastico ad Canonicum translatum, eidem novellæ Congregationi Magistrum dedit, ut illi Spiritualis armaturæ Dux esset, eamque Ecclesiasticæ disciplinæ tyrociniis informaret: cum autem annos decem & septem in Canonica Congregatione sanctissimè vixisset, & Monasterium Goslariense multorum prædiorum, domorum & censuum paternæ hæreditatis attributione ditavisset, suadente Beato Annone Coloniensi Archi - Episcopo Ecclesiæ Misnensi, tunc vacanti præfectus, Episcopatum ne acciperet, omnibus, quibus potuit, modis restitit: sed tandem Beati Annonis acri objurgatione compulsus potius, quàm suusus illum suscepit. &c. Et hæc ibi. Item loco citato seu in eodem Proprio Lateranensi mense Junio notatione 45. ad eandem S. Bennonis historiam leguntur sequentia: Fuisse novellam istam Congregationem Canoniorum Regulariter viventium, indicio sunt primò, quia probabile non est, Romanum Pontificem voluisse hominem regulariter viventem ad Sæcularitatem transferre; secundò; quia Collegium Goslariense vocatur novella Congregatio Canoniorum sæculariter viventium, quòd magis apertè innuit Münsterus in Cosmographiâ in descriptione Saxonie lib. 3. dicens: Henricum tertium, cum Goslarium ex Molendino civitatem effecisset, duas in eo Congregationes Religiosorum, alteram Monachorum, alteram Canoniorum constituisset, quòd eisdem planè verbis testatur Albertus Crazius lib. 3. Saxonie cap. 43. sed quòd omnem profus tollit dubitationem cap. 18. Author ejusdem vitæ S. Bennonis vocat Goslariense Collegium Monasterium, sic enim ait: Invaluit inde rumor apud Posterios, ut supra monuimus; B. Bennonem nostrum in Goslar fuisse natum &c. &c. Verùm falsam hanc imperitæ plebis opinionem explodit tum nomen ipsius Benno à Bennopoli Patriâ ei inditum, tum antiquissima Hildesimensis & Goslariensis Monasteriorum monumenta supra per Nos exhibita. Veteres quoque illius Imagines, quas vidi Romæ typis æneis cufas S. Bennonem cum habitu Canoniorum Regularium Germanorum referunt, scilicet cum Rocheto sine Manicis, quanquam Imagines quædam parvæ recens editæ illum absque Rocheto cum solâ tunicâ & mitrâ repræsentent. Quàm laudabilem verò sanctam olim vitam duxerit prima ea Goslariensium Canoniorum Congregatio, documento esse potest, quòd plures ex ea Sanctorum numero sint adscripti, plurimi etiam apud Cathedrales & Metropolitanas per Germaniam & etiam per Italiam sunt evecti, quorum 48. recensentur in vitâ ejusdem S. Bennonis cap. 12. ex quibus unus fuit S. Anno Coloniensis Episcopus antea Goslariensis Præpositus, & S. Bennoni arctissima vita junctus, ut & ex ejus vita cap. 13. & 14. patet.

GOTTESCELLENSE.

Monasterium Bavariae inferioris in Diœcesi Ratisbonensi haud procul ab Oppido *Regen* appellato situatum; de cuius initio non benè constare ex Hundio refert Adlzreiterus in annalibus Bavariae part. 1. lib. 25. num. 9. qui & idem nobilissimus author juxtà quoque scribit, ipsum hoc Cœnobium ab Henrico Comite de Rotteneck sanctæ memoriæ Episcopo Ratisbonensi singulari Ordinis Canonico Augustiniani fautore sub annum gratiæ 1286. septimo Calendas Augusti fuisse dedicatum seu consecratum. Aubertus Miræus de Can. Reg. cap. 77. fol. 184. nobilem quendam de Peting unâ cum Mechtildē Conthorali sua Gottescellense Monasterium hoc pro Religiosis novæ familiæ Cisterciensis alumnis condidisse quidem scribit, at perperam solum; nam ut passim liquet, jam pridem ante Monachos primitus isthuc substituerunt Regulares Canonici, qui postmodum locum cesserunt Benedictinis, atque isti pariter Cisterciensibus, quod tamen quonam tempore & authore primitus factum fuerit, nondum nobis investigare licuit.

GOTTWICENSE.

Potentissimum hodie Regulæ Benedictinæ Cœnobium, Teutonicè *Köttwein* nuncupatum, Patavienfis Diœceseos in inferiori Austria primum Fundatorem suum laudat S. Altmannum Episcopum Pataviensem, qui anno 1091. sexto Idus Augusti ad sydereas axes emigrans, idem Religiosum Claustrum pia liberalitate sua à fundamentis eductum, & legibus optimis ad normam Ordinis Canonico Augustinianorum exactè reformatum moriens pulcherrima virtutum amœnitate florens reliquit; sed quod in rebus humanis pronum est fieri, sublata ex oculis ejus censura & Inspectoris accuratione, languescens sensim Collegarum ardor descivit ad peregrinos usus, unde mores illaudabiles, quos ipse Fundator S. Altmannus nequaquam tolerasset; quare postmodum cum alia strictiore Regula alius etiam Ordo hic loci fuit introductus, Benedictinensium nempe Monachorum colonia è Divi Blasii Cœnobio Admontensi in Styria isthuc adducta. Et sic Adlzreiterus in Annalibus Boieis part. 1. lib. 18. num. 81. Zeillerus in Descriptione Austriae fol. 18. & plures apud ipsum citati: præter quos Nebridius noster in suo Antiquario Monastico recensitam dicti Ordinis Canonico Augustiniani immutationem describit in hæc verba legendam: *Cum defuncto S. Altmanno Episcopo illuc venissent quidam profugi, contigit, ut horum depravatis moribus insicerentur Inquilini Clerici, & brevi corrumperetur disciplina: quocirca S. Altmannus apparuit cuidam Presbytero Joanni Viro bonæ conversationis in cella secus Cœnobium recluso, consulens si placeret professionem cum habitu mutaret, sic enim maculam ex disciplina corruptione contractam deletam iri. Non displicuit consilium, preinde res ad Romanum Pontificem simul ac ad Ulalricum Altmanni (in Episcopatu Patavienfi) Successorem refertur; quo utroque annuente postulatur ex S. Blasii Admontensi Cœnobio Hartmannus Prior Vir eruditus, discretus, & pius in Abbatem, quo præsentē Canonici & habitum & regulam mutarunt suscepto Ordine S. Benedicti &c.*

GRANARIENSE.

Quoddam hujus nominis Canonico Regularium Monasterium, vel olim in districtu vastissimæ Diœcesis Leodiensis constituisse refert quidem expressis verbis Gabriel Bucelinus in Germania Sacra part. 3. fol. 187. *istud ipsum* (quod tamen quoad primam Originem prorsus incognitum) *Clericalis Ordinis Augustiniani Monasterium amodò spectare ad Ordinem Scholarium.* Verum ætate nostrâ in toto tractu Leodiensi nullam prorsus Cœnobii hujus Granariensis superesse memoriam ab amicâ manu novissimè rescriptum est ad nos Leodio.

GRANDICURTUM,

Taliter suo nomine dictus & intulatus in Comitatu (qui certa Germaniæ nostræ pars est) Burgundiæ in Archi-Diœcesi Bifuntina Prioratus quidam Regularis seu Canonico Augustinianus est, etsi de tempore & Authore primæ foundationis nondum per nos constet; quem eundem ipsum cum duobus aliis talibus seu statu & conditione paribus videlicet *de Valle*, & *de Villobio* nuncupatis Comprovinciali Abbatia Montis Benedicti infrâ itidem recensendæ subditum manere & incorporatum, Cætera de Grandicurtio isto nec quicquam ampliùs refert Gabriel Pennottus in Histor. tripartit. lib. 2. cap. 33. num. 10.

GRAUENHOFIENSE,

Seu Mons S. Georgii taliter intitulatum, communiter verò patria lingua *Gravenhoff* nuncupari solitum, insigne prorsùs Congregationis Windesimensis Monasterium propè Goslarum notam Inferioris Saxonie civitatem Imperialem, in Ducatu Brunsvicensi, sub limite Diœcesis Hildesheimensis, loco peramano situatum, hodiè plurimùm efflorescit, & succinctam illius historiam ex residuis, quæ hodiè supersunt, ruderibus litterariis vel arduè collectam, in id devotissimè requisitus modernus loci Præpositus Reverendissimus Prænobilis ac Amplissimus Dominus D. Bernardus Grauenhofiensis Præpositus, Dominus ac Patronus mihi perquam gratiofus nuper ad me remisit, taliter exaratam.

Canonia S. Georgii Martyris Ordinis S. Augustini Canonorum Regularium extra & propè muros Goslarie Civitatis Imperialis, ad partem Aquilonarem, in gratissima vicini montis planitie, loco amaniore magnificè extructa, à Conrado Secundo Romanorum Imperatore traxit Originem, anno Incarnationis Dominicæ 1025. atque eandem hanc Canoniam suam recens fundatam plurimis gratis, & ædificiis insignivit, ac clementissimè condecoravit idem ipse fundator; post quem, opere nondùm ad optatissimum finem deducto, Henricus ejus nominis quartus itidem Romanorum Imperator *divinæ inspirationis admonitu* (verba sunt ejusdem Imperatoris) provocatus simul, ac pio Principum Romani Imperii consilio potenter inductus, Monasterium in Monte S. Georgii, Canonicis Augustinianis eò collocatis, claustrali ambitu statuit adornare, ejusque facultates ac possessiones rebus admodum necessariis clementissimè decrevit ampliare, idque effecit, ut Sylva *Al* suo nomine dicta, eaque prædicto monti adfita, ex communi Clericorum ibidem commanentium consensu, strenuo in id deputatorum labore funditus extirpata redigeretur in agros, ac proin novo hujuscemodi Collegio fructus aliquis proveniret, & redderetur utilior, atque hujus Ordinationis Regiæ seu Cæsareæ testes adhibiti fuerunt Conradus Osnabrugensis, Geraldus Merseburgensis Episcopi, alique insuper Principes ut putà Lotharius Dux, Rudolphus Marchio, Fridericus Palatinus, Wibertus Comes, & sic in reali Mathildis reginæ præsentia anno 1099. 12. Calendas Februarii.

Post factam sylvestrem extirpationem antedictam pars fundi nomen Ruris Georgiani, pars verò altera, quæ dumetis & arboribus confita remansit. *Al* sive *Oel* usque hodiè nuncupari consuevit.

Anno 1108. Henricus V. Imperator foundationem Montis S. Georgii autoritate Banni Regalis corroboravit sequenti Diplomate:

„In Nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis &c. Henricus divinâ favente clementia
 „V. Romanorum Rex &c. Quia regni nostri administrationem divina gubernatione di-
 „spensari cupimus, dignum est, ut ejus munificentiam, qui humillimos exaltavit, sum-
 „tis ab ejus largitate muneribus honoremus, sic enim humilitatem nostram scuto suæ
 „protectionis speramus obumbrari; si & ex eo regnare, & regiminis nostri successum
 „ejus gratiæ satagamus adscribere. Unde tam præsentibus quàm futuris notum esse vo-
 „lumus, quia Monasterium propriè Goslarum situatum ab Abavo meo fundatum qui-
 „dem, sed imperfectum pro animæ nostræ remedio cum omnibus ad id pertinentibus vi-
 „neis scilicet, villis, mancipiis, pratis, pascuis, aquis, aquarumque decursibus, mo-
 „lendinis acquisitis & acquirendis in proprium tradidimus. Præterea ex Regali nostra
 „munificentia Comitatum situm in Hertega, terram quoque cum Sylva circumiacen-
 „tem, quæ *Al* dicitur, & quidquid inter duas publicas vias, unam, quæ Benniggn-
 „rathe, alteram quæ Immerathe ducit ad utilitatem hominum inibi Deo fervientium ad-
 „preffione & Regali Banni autoritate communimus. Signum Domini Henrici Roma-
 „norum Regis invictissimi. Albertus Cancellarius vice Richardi Moguntini Archi-Epi-
 „scopi & Archicancellarii recognovit datas mense Januarii Indictione prima anno Domi-
 „nicæ Incarnationis millesimo centesimo octavo regnante Henrico Quinto Rege Roma-
 „norum anno tertio. Ordinationis ejus nono. Actum est Aquisgrani in Christi nomine,
 „feliciter, Amen.

Anno 1152. Fridericus II. Romanorum Imperator ad instantiam Bernardi Episcopi Hildesiani, & Bennonis Præpositi Montis S. Georgii, nec non Ducis Saxonie atque Bavarie, aliorumque Principum & Nobilium regali libertate pluribus donis Ecclesiam Georgio-Montanam adornavit, postquam enim foundationem à Prædecessoribus factam videlicet Silvam, quæ *Oel* vel *Al*, dicitur, cum universis agris (uti sonant verba Diplomatis) cultis & incultis inter duas publicas vias & antiquas, unam quæ Bennignerath, alteram quæ Immerath ducit, & alia olim collata gratiofis litteris inseruisset, plurima bona in Schwanebeck oppido Diœcesis Halberstadiensis regia autoritate irrefragabiliter in per-

in perpetuam proprietatem constabiliendo donavit, ac præterea Regalia Episcopaliæque dona cum fidelium oblationibus tam collatis quàm impostèrùm conferendis seu Canonico- rum inibi commo-antium industriâ vel labore conquistis, conquirendisque Regalis banni firmitate & privilegii conscriptione, sigillique impressione, ne ab ullo Regum cæ- terorumque mortalium impostèrùm irritetur, prædictæ Ecclesiæ communit. Nomina verò testium, in quorum præsentia hæc facta sunt, subscribi jussit, suntque *Bernardus Hildesheimensis Episcopus, Wichmannus Cuiensis Episcopus, Wibaldus Corbeiensis Abbas, Reinaldus Hildesheimensis Præpositus, Henricus Dux Saxonie, Marchio Albertus, Luitolfus Comes de Waltingen,* & plures alii.

Anno 1360. Carolus IV. Romanorum Imperator, Rex Boëmiæ &c. Henrici & Fri- derici Romanorum Regum antedictorum privilegia Cæsareâ autoritate clementissimè in- novavit, Cæsareâque autoritate confirmavit, iis verò quomodolibet contraire præsu- mentibus pœnam centum Marcarum auri puri dictavit, quarum medietatem Imperiali ærario, alteram verò partem Canonie Georgio-Montanæ usibus irremissibiliter toties quoties contrâ factum extiterit, applicari statuit. Testes hujus rei fuere Illustrissimus Dux Saxonie S. R. I. Archi-Mareschallus, Ernestus S. Pragenfis Ecclesie Archi-Epi- scopus, Joannes Olomucensis, Theodoricus Mindensis Ecclesiarum Episcopi, aliique quàm plures Duces & Comites, prout Archivium Georgio-Montanum fufius in suis Originalibus testatur.

Anno 1446. Canonie Montis S. Georgii à Friderico Augustissimo Romanorum Im- peratore sequentes impetravit litteras:

„Fridericus Dei gratia Romanorum Rex semper Augustus, Austriæ, Styriæ, Carin-
 „thiæ, & Carniolæ Dux, Comes in Habspurg, Tyrolis, Pheretis, & Kyburg, Burg-
 „gravius Burgovis, & Landgravius Alfatie ad perpetuam rei memoriam. &c. Ad So-
 „lii nostri stabilimentum pertinere nequaquam ambigimus; si personas Religiosas, quæ
 „assiduè pro Nobis & Imperio sacro devotas effundunt preces, & gratum Deo exhi-
 „bent famulatum, cum eorum locis, rebus, & bonis universis benigno favore comple-
 „ctimur, ac prædiis & tuitionibus munimus oportunis. Sanè ex parte honorabilium
 „ac Religiosorum Præpositi & Conventus Monasterii S. Georgii propè Goslariam Ca-
 „nonicorum Regularium Ordinis S. Augustini Hildesheimensis Diœcesis devotorum nostro-
 „rum Dilectorum nobis humiliter fuit supplicatum, quatenus nonnullas litteras Confir-
 „mationum, privilegiorum, & libertatum divinæ memoriæ Caroli IV. Romanorum
 „Imperatoris; item alias quoque litteras Divorum Henrici & Friderici Romanorum Re-
 „gum Prædecessorum nostrorum in se continentes & confirmantes approbare, confirma-
 „re, innovare, de novo concedere, & autoritate Romano-Regiâ roborare dignare-
 „mur. Nos igitur ad omnia pia loca & præsertim ad Monasterium S. Georgii præfatum,
 „nec non ad Præpositum & Conventum ac in obsequio Deo ibidem mancipatos singula-
 „ri devotione affecti, eorumque commoditatibus, profectibus & honoribus salubriter
 „providere cupientes, Antecessorumque nostrorum vestigiis inhærentes, nec non pro
 „nostræ & ipsorum animarum salute & remedio rationabilibus dictorum Præpositi & Con-
 „ventus, eorumque Successoribus supplicationibus inclinati eisdem Præposito & Con-
 „ventui, eorumque Successoribus in perpetuum litteras Caroli IV. cum insertionibus
 „Henrici & Friderici Antecessorum nostrorum prædictorum, & contenta in eis cum
 „omnibus eorum punctis, articulis, clausulis, & sententiis, sicut exprimuntur, appro-
 „bamus, ratificamus, innovamus, de novo concedimus, ac benignitate solita & ex in-
 „nata Nobis pietatis Clementia nec per errorem aut improvidè, sed ex certâ nostrâ
 „scientiâ autoritate Romanâ Regiâ gratiosius confirmamus. Nulli ergò omnino homi-
 „num liceat hanc nostræ approbationis, ratificationis, innovationis, concessionis & con-
 „firmationis paginam infringere. Siquis autem hoc attentare præsumpserit, pœnas in
 „dictis Caroli IV. litteris contentas se noverit incursum. Datum Viennæ sub nostræ
 „Majestatis sigilli appensione septimâ die Aprilis anno Domini millesimo quadringentesi-
 „mo quadragesimo sexto. Ad mandatum Domini Regis Caspar Cancell. Referend.

Porrò in Canoniam nostrâ Georgio-Montanâ etiamnum clarè servantur plures ali- quot Summorum Pontificum Bullæ.

Bulla Cælestini Papæ.

Cælestinus Episcopus Servus Servorum Dilectis Filiis Præposito S. Georgii propè Gos- lariam, ejusque Fratibus tam præsentibus quàm futuris Canonicè substituendis in

perpetuum &c. Religiosam eligentibus vitam Apostolicam convenit adesse præsidium, ne forte cujuslibet temeritatis incurfus eos aut ex proposito revocet, aut robur, quod absit, sacrae Religionis infringat. Eapropter Dilecti in Domino filii vestris justis postulationibus clementer annuimus, & præfatam Ecclesiam Montis S. Georgii propè Goslariam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub Beati Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. Inprimis siquidem statuentes, ut Ordo Canonicus, qui secundum Deum & B. Augustini regulam in eo loco institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona in præsentiarum justè & Canonicè possidetis, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, aut aliis justis modis præstante Domino poteritis adipisci, firma vobis vestrisque Successoribus & illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum, in quo præfata Ecclesia sita est cum pertinentiis suis, Sylvam, quæ dicitur Al Goslariæ contiguam cum universis agris cultis & incultis, quidquid est inter duas publicas & antiquas vias, unam quæ Immenerath, & alteram quæ Benignerrath ducit (hic Monasterii bona ulterius inseruit Summus Pontifex, & tandem ita concludit) Decernimus ergò, ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temerè perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integrè conserventur, eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si quæ igitur in futurum Ecclesiastica seu sæcularis Persona hanc nostræ constitutionis paginam violaverit, aut sciens contra eam temerè venire tentaverit, secundò tertiove commonita, nisi reatum suum congruâ satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo Corpore & sanguine Dei & Domini Nostri Redemptoris aliena fiat, atque in extremo examine divinæ ultionis subiaceat: cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit Pax Domini Nostri JESU Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Eandem Bullam manu propria subscripsit Summus Pontifex cum viginti Cardinalibus.

Bulla Joannis Papæ XXII.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei dilectis filiis Præposito & Conventui Monasterii Montis S. Georgii prope Goslariam per Præpositum soliti gubernari Ord. S. Augustini Hildesimensis Diocesis Salutem & Apostolicam Benedictionem. Solet annuere Sedes Apostolica piis votis & honestis petentium precibus favorem benevolam imperitari. Eapropter Dilecti in Domino filii vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu omnes libertates & immunitates à Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, sive per privilegia, vel alias indulgentias Vobis & Monasterio vestro concessas, nec non libertates & exemptiones sæcularium exactionum à Regibus & Principibus & aliis Christi fidelibus rationabiliter Vobis & Monasterio prædicto indultas, sicut eas in præsentiarum obtinetis, Vobis & per Vos Monasterio prædicto autoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergò omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire, si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem Omnipotentis Dei & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incurfurum. Datum Avenione Calendis Aprilis Pontificatus nostri anno tertio.

Bulla Bonifacii Papæ IX.

Bonifacius Episcopus Servus Servorum Dei Dilectis filiis Præposito & Conventui Monasterii Montis S. Georgii extrà muros Oppidi Goslariensis per Præpositum soliti gubernari Ordinis S. Augustini Diocesis Hildesimensis Salutem & Apostolicam Benedictionem. Cum à Nobis petitur, quod justum est, & honestum, tam vigor æquitatis, quam Ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem Officii nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter Dilecti in Domino Filii vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu personas vestras & Locum, in quo divino mancipati estis obsequio cum omnibus bonis, quæ in præsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futuris justis modis præstante Domino poteritis adipisci, sub Beati Petri protectione suscipimus, atque jura, omnesque libertates & immunitates à Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus sive per privilegia vel alias Indulgentias Vobis & Monasterio Vestro concessas, nec non libertates omnes sæcularium exactionum à Regibus, Principibus, & aliis Christi fidelibus vobis & eidem Monasterio vestro concessas, specialiter autem Decimas, terras, possessiones

fiones Parochialem Ecclesiam in Suanebeke Halbestadiensis Diœcesis, quam in proprios usus canonicè possidetis, & alia bona vestra Vobis & per Vos eidem Monasterio vestro autoritate Apostolicâ confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergò hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis & communionis infringere vel ei ausu temerario contraire, Si quis autem hoc attentare præsumpserit, Indignationem Omnipotentis Dei & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Romæ apud S. Petrum pridie nonas Junii Pontificatus nostri anno decimo.

Bulla Clementis Papæ V.

Cùm à nobis petitur, quod justum est, & honestum, tam vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nòstri ad debitum perducatur effectum. Eapropter Dilecti in Domino filii vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu omnes libertates & immunitates à Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus sive per privilegia vel alias Indulgentias Vobis & Monasterio vestro prædicto concessas, nec non libertates & exemptiones sæcularium exactioum à Regibus & Principibus ac aliis Christi fidelibus Vobis & Monasterio prædicto indultas, sicut ea omnia in præsentiarum obtinetis, Vobis & per Vos eidem Monasterio autoritate Apostolicâ confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergò hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, Indignationem Omnipotentis Dei & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Avenione nonis Junii Pontificatus nostri anno quarto.

Continetur itidem in Archivio Georgio-Montano etiam Litteræ Confraternitatis ab Episcopo & Canonicis Cathedralis Ecclesiæ Mindensis cum Præposito & Canonicis Montis S. Georgii in ita, quas servamus usque modò cum sigillo suo adhuc integro & incorrupto munitas, easque sub hujuscemodi tenore conscriptas: Annò per misericordiam Dei Episcopus in Ecclesia Mindensi, & Thettmarus Præpositus, Conradus Decanus, cæterique Fratres Ecclesiæ B. Petri in Minda Reverendo & in Christo semper amplectendo Henrico Præposito in monte S. Georgii propè Goslarium, cæterisque ejusdem Ecclesiæ Dilectis Fratribus cum assiduis orationibus intimum fraternæ dilectionis obsequium.

Constat omnium Catholicæ Ecclesiæ Filiorum pietatem & industriam non latere, quàm pium sit & sanctum, Spirituales Viros & Canonicos Fraternitatis consortia ad Deum sibi invicem adjuvantia conquirere, & cum diligentia retinere. Idcirco Frater noster Dilectus supra memoratus Præpositus Henricus ad locum nostrum veniens diversis circumspèctis in nostrâ disciplinâ & in divinis cultibus agitatis animo complacuit, & insedit, nostram Ecclesiam & nos frequentare, nostramque notitiam & amicitiam quærere suâ interesse judicavit. Quibus habitis quodam adhuc arctiori semperque mansuro charitatis nexu Nobis adstringi cupiens, non sibi tantum & duobus fratribus, qui secum venerant, Azzo Presbyter & alter Theodoricus Diaconus appellati, sed & nostræ Congregationis Universitati cum magnæ devotionis studio fraternitatis & Societatis nostræ consortium postulavit, & Nos nihilominus cum magnâ omnium Fratrum nostrorum benevolentia, tam pro vestræ religionis & disciplinæ, quam in ipso cognovimus, reverentia, tum pro ipsius, quæ intimè diligimus, intuitu concessimus, ut eadem de ipsius manu nihil de vestræ voluntatis identitate diffidentes recepimus. Certam itaque fiduciam Orationum, & aliorum, quæ sunt Fratrum participationes, præsentibus scriptis per manus Dilecti Præpositi Vobis porrigimus, & litterarum vestrarum vicissitudinem, cum tempus juverit, expectamus. Si verò Præpositus illius loci, vel aliquis vestrum ad nostras festivitates ad Deo serviendum, & nos videndum ad Nos intrare voluerit, juxta debitum fraternitatis officium eum suscipiemus, & hospitalitatis gratiam cum omnibus sibi necessariis adjunctis illi præstare curabimus. Si verò de Collegio vestro aliquem Goslarium intrare contigerit, eandem gratiam & fraternam curam cum fraterna dilectione recipere non recusamus. Hanc igitur præsentem paginam ad firmamentum sanctæ devotionis, & ob immortalem memoriam hujus rei conscribi voluimus, & ad notitiam futuram in perpetuum valituram apud nos custodiri mandavimus. De cætero Societatem vestram incolumem custodiat, qui suum Israel in custodiendo non dormit, neque dormitat.

Inter Benefactores primarios enumerat nostra Montis S. Georgii Canonica Bertholdum & Bernardum ambos Episcopos Hildesianos, quorum ille in consecratione Monasterii Altare S. Georgii, hic in consecratione Chori Altare B. Mariæ Virginis & S. Georgii liberalissimè dotavit.

Annò 1527. Cùm Monasterium in Monte S. Georgii per tot centenos annos à Canonis Regularibus Ord. S. Augustini honorificè ac laudabiliter secundùm Deum Catholicè, Religiosè, justèque possessum & obtentum, ne in servitio divino diurno paritèrque nocturno sub regula ejusdem S. P. Aurelii Augustini strenuè incolatum; hoc, inquam, insigne ac Imperiale templum instar Ecclesiæ Imperialis Aquisgrani duplici testudine, extructum, temporibus illis omni malitiâ refertis à filiis iniquitatis, & à Senatu ac Civibus Goslariensibus nullâ prorsus causâ, nec ullis Canonorum inibi inhabitantium culpis quoad eos (salvo judicio Dei occulto) instigante Diabolo, armatâ manu spoliatum, ac tandem miserabiliter igne exustum fuit, quando nimirum eodem anno, ipso die festo S. Mariæ Magdalenaë, Religiosis Canonis divina peragentibus, Goslariensium Consul Joannes Widenmann cum tribus aliis de Senatu Politico delectis, ac multis aliis Civibus, ac cohorte Militum suorum armis instructa, sine ullâ præviâ monitione sæpefatam Canoniam occupantes, deprædantes, & spoliantes, omnésque arbores duorum egregiorum hortorum succidentes, tandem igne concremantes omnia ædificia, unâ cum elegantissimâ illa Imperiali duplicis testudinis Ecclesiâ prò dolor! penitèns incinerârunt, campanas residuas ac fragmenta campanarum quarundam in turribus vi caloris conflagratarum unâ cum plumbo testorum, reliquisque spoliis in Civitatem in publicam Senatûs habitationem vulgò Domum Cæsaris, cum curru Senatûs abduxerunt. Tumbas quoque sive receptacula Reliquiarum ab Altaribus recipientes in terram pedibus conculcandas abjecerunt, in injuriam Dei & Divorum ejus. Sequentibus autem diebus & annis Ecclesiæ ac cæterorum ædificiorum muros cum Turribus ad fundamentum usque jussu Senatûs vicinatum Cives demolientes lapides pro suo libitu ad usus profanos publicos & privatos deportârunt.

Abolutâ igitur malitiosa ac sacrilega demolitione, Nobilissimæ hujus Canonie tam munificè à Regibus, Imperatoribus, & aliis Magnatibus dotata tam liberaliter ab iis in omnibus bonis, Privilegiis, gratiis, libertatibus & Juribus approbatæ, innovatæ & confirmatæ meritissimus tunc temporis Præpositus Cosmas Hartmann unâ cum Canonis suis ad Curiam quandam, sive allodium ad dimidium circiter milliari ad partem aquilonarem Goslariâ sejunctam nomine Thetwardigerode communis hodiè *Græwhoff* nuncupatum ad habitandum, & in sacello ad hoc constructo pro modulo loci divina continuanda summâ necessitate compulsus commigravit. Non dubitavit autem Vigilantissimus Præpositus & Capitulum Georgio-Montanum pro hujusmodi violentia damnis & spoliis contra Deum & justitiam, contrâque omnia Pontificia & Imperialia privilegia & immunitates à Goslariensibus attentatis, eosdem coram Judicio Camerae Imperialis juridicè convenire. Processu juris legitimo per quatuordecim penè annos contrâ eos habito, tandem sententiam definitivam: non modicum allaborante Henrico Juniore Brunsvicensium ac Lüneburgensium Duce eo tempore Diœcesin Hildesiensem occupante, adeoque ex hoc capite ruinam Canonie prædictæ vindicante) anno 1540. die Mercurii 27. Octobris contrâ præfatos sæpè Goslarienses pro omnimodâ ac plenaria restitutione omnium illatorum damnorum ac refusione expensarum juridicè ac publicè obtinuerunt. Cùmque post obtentam hujusmodi sententiam restitutionis pro executorialibus ac taxatione expensarum ad Summam centum duo millia aureorum, & ultrâ ascendentium (non computatis expensis à Principe Brunsvicensi in hac causâ pro parte Præpositi & Capituli facti) prædicti Præpositus & Conventus coram eodem suprâdicto Imperiali judicio instarent, ac restitutionem realem & quidem cum effectu in dies sperarent, ecce subito iidem Goslarienses malum malo cumulantes aliam violentiam & spoliolum contra eosdem Præpositum & suos, & sine eorum causâ & occasione, solâ odii libidine, in ultionem obtentæ sententiæ, ac proprii commodi intuitu, de facto attentârunt. Anno enim 1542. post Recessum Ratisbonensem nocte S. Panthaleonis (27. Julii) cùm Canonici Georgio Montani unâ cum totâ familiâ in Curia suâ Grauenhofiensis, unico post incendium S. Georgii montis refugio, commorarentur, nihil minùs quàm Goslariensium irruptionem metuentes, jamiam iidem Cives, eorum filii, servi, equites & pedites tympano præeunte, in prænominatam Curiam armatâ manu magnisque clamoribus per diversa loca infringentes irruerunt, ac Religiosos, familiamque omnem subito timore percussam è Curia fugârunt, quosdam de servis in piscinas cum manifesto submersionis periculo impulerunt. Sequenti autem mane longè major & copiosior multitudo Civium è Civitate ad dictam Curiam advolans, quidquid inibi de frumentis, pecudibus, utensilibus, vasisque & suppellectili omnium officinarum, uti & de lignis ædificatoriis trabibusque quercinis, & abjegnissimis asserbis invenerant (adductis ad hoc ultrâ quadraginta curribus) totum in Civitatem Goslariensem vehendo, & portando humeris & manibus, velut publicum spoliolum & rapinam per aliquot dies abduxerunt. Et quædam quidem ex his in publicam Senatûs Custodiam vulgò *Marstall* appellatam, quædam verò promiscui Cives & aspernabile vulgus inter se dividentes, quisque quod rapnerat, in domos suas, propriumque commodum invexerunt.

Inter

Inter hæc Cives aliquot in ædibus Grauenhofianis ædificia tria vel quatuor superius ascendentes, tecta demoliebantur, dejiciebantque, intus autem temerario ausu confregerunt januas omnes, fenestras, cameras, & habitacula, & hæc quidem fecerunt senescente Mense Julio die 28. 29. & 30. ejusdem. Post hæc Curiam antedictam vi & facto cœpit occupare Christianus Balder Consul Goslariensis, certos quosdam inibi substituens Officiales, & Præfectum specialiter in id deputatum, qui piscinas omnes ad Religiosum Conventum adspectantes, evacuari fecit, frumenta omnia sacrilegè rapuit & abduxit, fruges ad messem maturas demessuit, ligneta devastavit, Decimas violenter sibi appropriavit, census ac reditus Monasterii tam extrâ quàm intrâ Goslariam solvendo, sui juris fecit: item alios hujuscemodi census seu proventus unâ cum Decimis apud Officiales Wolfenbütelanos Præposito & Conventui debitos impedivit, sicque ea res pro parte Goslariensium magnam patiebatur difficultatem, siquidem Dux Saxonie, & Landgravius Hassie unionis Smalcaldicæ illius famosæ primarii Conditores (quibus in hac parte addictissimi fuerunt etiam Goslarienses) plusquàm hostiliter invaserunt etiam Diœcesin Hildesheimensem, Henrico Juniore Duce Brunsvicensi supradicto id temporis itidem in exilium abire coacto; quo tristi fato Grauenhofienses à Domino rursùm in arcto positi, vitam vixerunt planè miseram, videlicet omnibus vitæ temporalis necessitatibus omnimodè destituti. Taceo hic, quòd iidem sæpè nominati Goslarienses eadem temeritate, quasi pejores seu fortiores redditi, Monasterii hujus nostri Arcam cum litterariis Documentis, ut putà litteris, privilegiis, & sigillis jam ante plures annos in primariâ Goslariensi Ecclesia reconditis, violenter effractam fædè diripuerint, ac sui Juris fecerint, quam omnem hujuscemodi Catastrophen prælixo quidem sed simplici solum Stylo descripsit Anonymus Religiosus Domicellus, seu Regularis quidam Canonicus Grauenhofiense, vel ille ipse, qui calamitosus temporibus istis præfuit Venerabilis Dominus Cosmas Præpositus supradictus.

Restituto tandem in plenam ditionis suæ possessionem Henrico Duce Brunsvicensi, sæpè hætenus memorato, idem ipse Serenissimus Princeps fortiter ausus intolerabiles Goslariensium insolentias prout potuit omninò compescuit, constanter inhærendo sententiæ Banni Imperialis contra Goslarienses, adèò tumultuantes, proclamata, eoque tandem res devenit, ut anno 1552. ad debitissimam tot injuriarum, illatorumque damnorum recompensationem Henrico Duci sæpèdicto sese submiserint rebelles. Compositionis locus constituebatur Canoniam Richenbergensem, ad quam ex Civitate sæpèdicta primarii Civium Plenipotentes confluebant, ubi quas scelerum suorum pœnas dederint, testantur desuper erecti articuli, seròque lugent, dum hodieum ingentibus privilegiis & bonis irreparabili, sed benè promerito damno sese exutos conspiciunt. Duce itaque ratione violati territorii Hildesimensis, aliarumque injuriarum & expensarum satisfactione in quatuor primis articulo quinto præcipuè Domino Præposito Montis S. Georgii, ejusque Capitulo pro illato damno se satisfacturos firmissimè obligarunt. Verùm Henrico Juniore Duce viam universæ carnis jam ingresso, res in terminis solummodò puræ obligationis permansit, Successor Filius (si Letznero fidem habeas) Lutheranismò in hisce partibus prædominante Ecclesiarum & Monasteriorum Reformationem (verius deformationem dixeris) meditari incœpit. Itaque Canonici Regulares migrare compulsi ad tempora Belli Suecici, exules fuère, alternante verò triumpho Tillii, & Regis Sueciæ, alterna fuit reductio & ejectio, usque dum ope Serenissimi Archi-Episcopi ac Electoris Colonienfis Ducis Bavarie ac Episcopi Hildesimensis, & Ferdinandi, Anno 1643. Diœcesi Hildesimensi recuperata, Monasteriorumque facta restitutione, plena Pax, uti desuper Recensus Brunsvicensis erectus testatur, in memoratam Diœcesin inveheretur.

Igitur autoritate Capituli Windesemensis hisce partibus ad quietem sese componentibus, Canoniam Montis S. Georgii nunc *Grauenhoff*, Curæ ac præsidio Reverendissimi Amplissimique Domini Conradi Götten Canonie Bodecensis Professi est demandata, qui, sufficiente Sacerdotum numero secum adducto, extemplo cœpit divinum promoveri cultum, eoque intra 16. annos, quibus laudatissimè præfuit Canonie Georgio-Montanæ, res tam in Spiritualibus quàm temporalibus perduxit, ut Religiosissimi atque Optimi Prælati nomen apud Posteris sibi conciliarit, Successorem in Præpositurali Dignitate habuit Reverendissimum Amplissimumque Dominum Liborium Hennepöel Canonie Georgio-Montanæ Primum à restituta Diœcesi Professum, primum, qui singulari prudentia non sine labore, ac sumptibus Archivum Georgio-Montanum ex occultis detentorum manibus (in quibus jam diu latitabat) redimendo eripuit. Primum, inquam, qui Canoniam Georgio-Montanam ad hanc Religiosæ Domus formam cum ædificiis reliquis hortisque circumiacentibus è fundamento excitavit, Professorumque Canonicorum numerum ad decimum octavum perduxit. Cui demum anno 1690. successit modernus Re-

rendissimus & Amplissimus D. D. Præpositus Bernardus Goëken totius inclytæ Congregationis Windesemensis Generalis, vir æternâ sui memoriâ nunquam satis commendandus, & verè è cælo tanquam novus Fundator missus: qui Canoniam hanc raris suis virtutibus ac dotibus adedò illustravit, atque ad eam dignitatem, gloriam, & splendorem tum in spiritualibus, tum in temporalibus evexit, ut quidquid præteritorum temporum injuria perjerat, in hoc uno jam longè gloriosius reflorescat. Cæterùm totam, quam recensui alternantis fortunæ historiam grato compendio exhibet sequens *Echo Reciproca*, in solennibus novæ Ecclesiæ Encæniis ab Admodum Reverendo & Clarissimo D. Henrico Eickendorf hujus Collegii Canonico, & SS. Theologiæ Professore, præter alia raram artis Poëticæ peritiam commendantia typis vulgata annò 1717. die & Dominica 1. Augusti, quam in gratiam curiosi Lectoris & laudem ingeniosi Auctoris hîc subjicio.

Echo Reciproca

super hac materia:

sive vox *Religionis*,

Statum, & Causas feralis exustionis

Montis S. Georgii,

inquirentis & deplorantis,

& vox *Spei* respondentis & consolantis.

- Religio.* **O** intra Hercyniæ montes resonabilis Echo!
 Nunc responsa mihi, nunc mihi verba refer.
 O Dea plangenti plangens, flens flentibus Echo!
 Flenti, plangenti nunc mihi verba refer.
 Altius ingemino, mea vox, resonabilis Echo!
 Veris vera loqui conscia, verba refer!
 Usque taces? loquere, ô mea vox, mea nania, plangor!
E. ho. Angor. (*Religio*) nostra tibi nania grata? (*Echo*) rata.
 R. Te juvat ergo mihi fera fata revolvere? *E. verè.*
 R. An tua vox aderit, dum mea quærit? *E. erit.*
 R. Dic, quibus usta jacet Georgi Curia turbis?
E. Urbis. R. An à Gosa quæ sibi nomen habet?
E. Omen habet. R. Potuit scelus hoc quis in Urbe tumultus?
E. Multus. R. Busta sacris ædibus ille dedit?
E. Edit. R. Testa Dei? Geticus fuit ille tumultus.
E. Ultus. R. Hic ô pœnas criminis ergo luit?
E. O luit. R. An montes & Sylvæ vos mihi testis?
E. Estis. R. An amissa hinc, dic mea Nais? *E. ais.*
 R. Non fuit ergo Domus jacturis hîsce novata?
E. Fata! R. O fata nimis barbara, dura nimis!
E. Imis. R. Heu! imis: nescit fors tangere primos?
E. Imos. R. Ah ædes, ima domûsque jacent.
E. Usque jacent. R. Diris eheu! tumultata favillis?
E. Illis. R. Nympha mihi collacrymare. *E. mare.*
 R. Ut mare flatus eat; fiat flumina. *E. Lumina.* R. Vultus
 Bibliidos in fontem se variabit. *E. Abit.*
 R. Ah ubi nunc templum quintuplice turre venustum?
E. Ustum. R. Herostra — quis hoc urere pravus? *E. Avus.*
 R. Digna Diana tuo fuit ista tragœdia fano?
E. Vano. R. Sed sacrum sic quoque lædit? *E. Edit.*
 R. Quid tenuère isti tumuli, nunc diruta fossa?
E. Ossa. R. Scelus quodnam diruit ossa Patrum?
E. Atrum. R. Vah! atrum, duce te Plutone peractum.
E. Actum. R. Ceu fuerint os animale? *E. malè.*
 R. O ubi campanæ festo clangore sonantes?
E. Nantes. R. Vulcanus sic liquefecit atrox?
E. Fecit atrox. R. Calles an fluminis instar inibant?
E. Ibant. R. Nil eheu! nunc nisi fumus? *E. humus.*
 R. Ah super hoc busto tu conscia Magdala Plora.
E. Ora. R. num precibus restitueris? *E. eris.*

R. In

- R. In cinere usque tuo tamen, ô Mons sancte, *senescis!*
 E. *Nescis.* R. An Phœnix fors *redivivus eris?*
 E. *Vivus eris.* R. Num Sors succedet *prospera?* E. *spera.*
 R. Et nova confurget *fabrica condita?* E. *ita.*
 R. Ploratum satis est: tuus absit *nœnia fetus.*
 E. *Lætus.* R. Ohe lætam me fore *veris?* E. *eris.*
 R. Ergo valete graves *lessus,* fer *jubila Clio.*
 E. *Jo.* R. Sis nobis lux *peramica.* E. *mica.*
 R. Vos quoque vos Charites ad gaudia tanta *venite.*
 E. *Ite.* R. Sonet felix undique *clamor.* E. *Anor.*
 R. En nova confurget, melior quàm *perdita,* *sedes.*
 E. *Ædes.* R. Fatorum dulce *levamen.* E. *Anen.*

Continuationem aut completum Præpositorum Catalogum forsan hîc expedâisset Lector? Adibam quidem Litteris Reverendissimum Celeberrimæ hujus Canonix Antistitem DD. Henricum Eickendorffium, ex doctissimis ejus Operibus & Concertationibus Polemicis adversus Bertlingium mihi notissimum, verùm, quod meo infortunio factum, adibam jam ante mensum, quod nesciebam, mortuum. Requiescat Ille à Laboribus suis nunc Coronatus in cælis! cur verò hoc mortuo nemo ex viventibus respondit? An cum doctissimo Præfule etiam tumulo illata sunt Grauhofienfes Musæ? quid ad hoc Echo? quid Religio?

- R. Obtigit Henrici meritis dic quale *sepulchrum!*
 E. *Pulchrum,* nam Musas intulit ille simul.

GRETTENTHAL,

Seu ab aliis rectius Greiffenthal dicendum, item alicubi etiam Marienthal appellari solitum, Venerabile quondam Ordinis Canonico - Augustiniani Parthenæum, in inferiori Alsatia & Vicinia Imperialis Civitatis Hagenoënsis superiori ætate conspicuum, inde tamen sub decursum sæculi decimi sexti temporum pravitate merissimè lacescitam, imò & penitè extinctum; de quo proin haud ampliùs investigare licuit, præterquàm quòd Emicho Comes quidam de Leiningen memoratæ civitatis Hagenoënsis Præfectus circa annum 1532. auctoritate Cæsareâ constitutus, unà cum Illustrissimâ Domina Clara de Vinstingen Coniuge suâ in remedium animæ suæ pro Anniversario perpetim celebrando legarit quinque medimnos tritici, & sic quidem attestante Bernardo Hertzog in Chronico Alsatix. Lib. 3. cap. 15. fol. 49.

GREVENRATENSE,

Prænobile quondam & perantiquum Windesemensis Congregationis Parthenium, superiori ætate intra fines Metropolitanæ Diœcesis Colonienfis inclytum, refertur inter ea Religiosarum Virginum Contubernia, quæ per Venerab. Patrem ac Dominum Joannem de Puteo Priorem Novesianum & Successores illius post annum 1417. fuerunt vel de novo reformata, vel ad meliorem observantiam redacta, ac dein Correctioni ac Visitationi Prioris Novesiani pro tempore existentis perpetuis futuris temporibus subjecta.

GRIESENS E,

Seu taliter usitato nomine, vulgò *Griess* nuncupari solitum, antiquitus verò *Augiense* dictum, quod ætate nostra perinclitum apprimè floret Canoniorum Regularium Ord. S. Augustini de Congregatione Lateranensi Monasterium in Archi - Ducali Comitatu Tyrolensi sub Diœcesano Limite Tridentino comprehensum; de quo sive de primævo ortu & progressu illius historicam Descriptionem obtinere licuit sequentem:

Anno Christiano 1160. Illustrissimus ac Generosissimus Dominus Dominus Arnoldus Comes de Morith & Greiffenstein &c. statu & ordine militari præclarus cum Conthorali sua, itidem Illustrissima Domina Mechtilde nata Comitissa de Valaji in Bavaria, in honorem Intemeratæ Virginis Deiparæ, & Præcurforis Domini S. Joannis Baptistæ, & alterius S. Joannis Apostoli & Evangelistæ, pro Canonicis Regularibus Institutum habitum & Ordinem S. P. Aurelii Augustini Hipponensis Episcopi & Ecclesiæ Doctoris legitime professis propriis sumptibus suis novam ex fundamento inædificarunt Ecclesiam, & adjunctum ei Cænobium, & quidem in fundo communiter in Augia seu *in der Awe* locatum; cui postmodum anno 1167. de prævio, quorum interesse potuit, assensu gratiosè in id

condonato lætus immigravit Henricus quidam de gremio seu Choro Claustro-Neoburgensi in inferiori Austria cum honoratissima Religioforum Virorum Colonia isthuc adductus, quod potissimum factum est Authoritate Apostolica clementissimè comprobante Alexandro Papa IV. nec non plurimum inde sibi congratulante loci Ordinario Salomone S. R. J. Principe & Episcopo Tridentino, Provinciam seu Comitatum Tyrolensem id temporis gubernante Henrico II. Henrici I. Filio, qui Dux Baviaræ, Saxoniar, Brunswici &c. cognomento *Leo* dictus, multam laudem habet apud Scriptores Chronographos & alios, nominatim etiam apud Adamum Comitem à Brandis in Chron. Tyrol. part. 1. fol. 105.

Anno 1189. Idem Augiense Cænobium recens (ut dictum est) pientissimè fundatum Augutissimus Princeps Fridericus I. cognomento Barbarossa dictus è Ducibus Sueviar Romanorum Imperator secundum omnem foundationem suam clementissimè confirmavit, sed & in specialem suam ac Imperii tuitionem recepit; quod idem præstitit etiam Fridericus II. itidem Imperator & Sueviar Dux, ac demùm etiam Fridericus III. (aliis IV.) Imperator Archi-Dux Austriae Comes Tyrolis &c.

Eidem novæ fundationi Augiensi, paulò post cujuscunque demum pia liberalitate superaddita fuit foranea quædam Capella, Christi Martyribus SS. Cosmæ & Damiano Germanis fratribus dicata, continens insignes aliquot ipsorummet Martyrum reliquias, quas prisca ætate populo terræ fortè parùm notas, nostris tamen temporibus celebres admodum reddunt Convenæ & Advenæ, qui devotivis causa numero plures quàm plures sæpius isthuc affluunt, sed vel maximè crebra miracula singulari ope Divinâ & glorioso eorundem Martyrum patrocinio isthuc impetrata.

Anno 1321. Auctorante Hermanno S. R. J. Principe & Episcopo Tridentino sæcularis quidam Prioratus, tempore & authore non notato, in vicina quadam Capella Mariana fundatus & institutus, antedicto Cænobio Augiensi Religiosis Canonicis, pro augmentando congruæ sustentationis subsidio, cum queisvis juribus, & attinentiis suis fuit additus, ubi etiam in eadem Capellâ antedictâ sat magnam habet venerationem Venerabilis quædam Statua Divæ Virginis, Deiparæ inibi supra altare conspicua.

Anno 1328. Parochialis Ecclesia S. Genesii Martyris Romani (cujus memoria Martyrologio Romano inscripta notatur die 25. Augusti) ab eodem Altesato Principe & Episcopo Henrico Augiensi huic Cænobio pariter piâ donatione in perpetuam ac plenam possessionem tradita fuit cum jure Patronatus & reliquis Juribus attinentibus perpetuo tenenda.

Anno 1394. Episcopale Solium Tridentinum tenente Gregorio Antistite dignissimo, Regulari Canoniar huic Augiensi itidem gratioso piæ donationis titulo collata fuit, eidemque simul pleno jure combinata & incorporata (uti vocant) Parochialis quædam Ecclesia suo nomine *Mörlingen* appellari solita.

Anno 1413. ad instantiam Principis terræ (qui pro tempore fuit Albertus II. Romanorum Imperator Rex Boëmiæ & Archi-Dux Austriae & Comes Tyrolis &c. &c. anno Christi 1439. ætatis 45. die 27. Octobris Albæ Regali in Pannonia mortuus & sepultus) fatagente plerumque loci Ordinario Gregorio Liechtensteinio S. R. J. Principe & Episcopo Tridentino, sed vel maximè cooperante Ven. Domino Jacobo Monasterii Canonicorum Regularium ad S. Michaëlem cis Athesin Præposito, Commissario Authoritate Apostolica specialiter in id delegato, Parochialis Ecclesia (quæ hodie Collegiata regularis est) in Gries pleno jure sæpedito Cænobio in propriam possessionem fuit addita & incorporata, ac proin talis perpetuis futuris temporibus (faxint Superi!) constantissimè permanfura; de qua eadem donatione seu incorporatione unicè sibi congratulantur & in Domino congaudent Canonici Griesenses.

Anno 1415. Joannes Papa XXIII. perdurante etiamnum Generali Concilio Constantiensi, Venerabili Domino Christophoro Præposito Augiensi motu proprio clementissimè contulit usum Mitræ Præfularis & reliquorum Ornamentorum Pontificalium, perpetuis futuris temporibus de more tenendum & usurpandum, hujuscemodi privilegio ad quosvis etiam in Prælatura Augiensi (hodie Griesensi) Successores devoluto. Martinus V. Successor in Solio Papali proximus primo statim sui Pontificatus anno robur Confirmationis addidit per propriam Bullam de dato Constantiæ 1417. quarto Calendas Decembris.

Anno

Anno 1699. fatagente Reverendissimo Prænobili ac Amplissimo Domino Domino Francisco Josepho hujus Griesensis Canonix Præposito eadem ipsa Inclytæ Congregationi Lateranensi de more solemnè fuit addita, combinata, & incorporata, queisvis Lateranensium Canonicorum Juribus ac privilegiis simul additis honorificata & donata.

Nomina Præpositorum Regularis Canonix primùm Augiensis, hodiè Griesensis suo loco descripta habentur sequentia.

I. Henricus I. Præpositus in Augia institutus ab Alexandro tertio Pontifice Maximo anno 1167.

II. Joannes Præpositus in Augia.

III. Dythmarus.

IV. Udalricus, qui anno 1204. resignavit Prælaturam. Isti quatuor rexerunt ab anno Domini 1167.

V. Conradus electus anno 1204. obiit anno 1222.

VI. Gotschalculus obiit anno 1234.

VII. Oëtagrus obiit anno 1245.

VIII. Bernherus obiit anno 1264.

IX. Henricus II. Mulser cognominatus obiit die 1. Junii anno 1292.

X. Anglmarus obiit anno 1295.

XI. Leopoldus obiit anno 1299.

XII. Henricus III. obiit anno 1302.

XIII. Dyetricus I. obiit anno 1305.

XIV. Berchtoldus obiit anno 1329.

XV. Henricus IV. obiit anno 1341.

XVI. Joannes II. de Suneburg obiit anno 1354.

XVII. Dyetricus II. obiit anno 1361.

XVIII. Joannes III. obiit anno 1385.

XIX. Joannes IV. ultimus Præpositus in Augia obiit anno 1408.

XX. Christophorus Primus Infulatus ad Portam clausam B. M. V. in Gries obiit anno 1417.

XXI. Jacobus I. Præpositus in Gries. obiit anno 1433.

XXII. Joannes V. obiit anno 1438.

XXIII. Joannes VI. obiit anno 1439.

XXIV. Hartungus obiit anno 1455.

XXV. Conradus II. obiit anno 1461.

XXVI. Wilhelmus obiit anno 1462.

XXVII. Joannes VII. Saler dictus obiit anno 1467.

XXVIII. Joannes VIII. obiit anno 1491.

XXIX. Gregorius I. Reichsdorffer obiit anno 1491.

XXX. Henricus V. obiit anno 1503.

XXXI. Mathæus obiit die 25. Julii anno 1506.

XXXII. Leonardus I. Gwinn. obiit 22. Martii anno 1512.

XXXIII. Ambrosius obiit eodem anno 1512.

XXXIV. Joannes IX. obiit anno 1515.

XXXV. Melchior Parth obiit anno 1521.

XXXVI. Albertus obiit die 23. Augusti anno 1532.

XXXVII. Hypolithus obiit anno 1533.

XXXVIII. Casparus Trester obiit anno 1539.

XXXIX. Augustinus Pertzl. obiit anno 1543.

XL. Joannes X. obiit anno 1566.

XLI. Leonardus II. Widmann obiit anno 1571.

XLII. Paulus Schretter Tyringa obiit anno 1596.

XLIII. Conradus III. Seyfrid obiit anno 1597.

XLIV. Nicolaus Schueler Francus obiit anno 1621. die 20. Martii.

XLV. Balthafarus Baur de Weilhaimb obiit anno 1638.

XLVI. Mathias Braun resignavit Prælaturam anno 1656.

XLVII. Joannes Chrysofomus Haberle postulatus ex Neo - Cella anno 1656. obiit die 5. Novembris anno 1674.

XLVIII. Jacobus de Fridericis Canonicè electus 21. Novembris 1674. obiit die 14. Martii anno 1695.

XLIX. Gregorius II. Thayerer Canonicè electus 12. Aprilis anno 1695. obiit die 13. Septembris anno 1698.

L. Franciscus Josephus Schaitter à Lebmonfegg Canonicè electus die 2. Octobris anno 1699. Modernus Prælatas &c. &c.

GRÜNBERGENSIS,

Taliter inaudit Regularis quædam Canonica in partibus Silesiæ, & quidem in noto Provincia hujus Ducatu Gloggaviensi vel olim inclyta, subinde tamen eadem hæc famosa illi Comprovinciali Abbatia S. Mariæ de Sagano superaddita & incorporata. Hæc autem condita fuisse perhibetur anno 1427. auctore Henrico Duce Freystadiensi, atque isthic loci subsisterunt Viri Religiosi duodecim & amplius, omnes & singuli Sacros Canones Augustinianos devotissimè professi; verùm nostra ætate, & quidem jam ab immemoriali tempore quæcunque Grünbergensis Canonice hujus bona & latifundia (quo jure vel titulo omninò latet) tenentur, & sunt in manibus & potestate Civitatis Grünbergensis; ipsa autem Præpositura (loco domicilii hujus usque hæctenus nec quicquam immutato) inofficiatur hodiè per Presbyterum quendam Sæcularem, cui titulus Præpositi etiamnum manet integer, & vicissim Saganensis Abbatia antedicta à memorata Civitate Grünbergensi quot annis recipit censum 30. Imperialium, & sic quidem in recognitionem Domini bonorum Præposituræ hujus solvendum.

GURCENSE,

Collegium Cathedrale Provinciæ Salisburgensis apud Carantanos hodiè florentissimum. Hoc ad annum circiter 1056. primitus instituisse proditur Illustrissima Matrona S. Henna, Patre Engelberto Comite de Peylstein, Matre verò Tutta progenita, quæ, teneris ac juvenilibus annis in Gynecæo S. Chunegundis Imperatricis ad lucidissimum Confodalium exemplum plenariè traductis, Wilhelmo Landgravio Frifacensi & Zoltfachsenfi in Carinthia quondam S. Henrici Imperatoris Aulico in matrimonium collocata, binos ei dedit filios, Wilhelmum & Hartwicum, clarissima pignora ad præclarissimam omnignæ pietatis & prudentiæ normam apprimè cultos & excultos: atque isti juveniles annos ingressi, dum Patre ipsorum peregrè profecto, Vicarium regimen subeunt, & ad visendas (quas plurimas habuerunt) auri argentique fodinas aliquando digressi, in vitam & mores Operariorum penitus inquirentes, pleròsque vitæ profligatoris deprehenderunt: quare in quosvis commissorum criminum reos promeritas pœnas de condigno statuentes, unum ex illis de fide maritali turpiter violata legitimè convictum, infami ligno suspendi fecerunt. Propinqui verò & familiares ejus, qui fatales hujusmodi pœnas luit, iniqua miseratione commoti, malo genio fortiter instigante, non nisi vindictæ quantocyus inferendæ cupidi, illustrissimos Juvenes Wilhelmum & Hartwicum Comites antedictos, post aliquam temporis intercapedinem, jam altera vice ad lustranda opera bona fide delatos, contumeliosè ac rusticano furore violenter aggressi, & quasi in rabiem rebelles & homicidas severius animadvertere statuit; quare collecta manu & pactis (quæ Comites Dietrichsteinii, Colnizii, & Malanterji adduxerant) subsidiis instructus, facinorosos ex insidiis obruens & armis subactos potentissimè domuit, ac terribiliter, capitali nempe supplicio in primos nefandi criminis authores statuto, reliquos verò, condonata pœnâ, ad labores pristinos dimisit. Post hæc idem Wilhelmus Pater filiis orbus, avitæ Religionis Zelo vehementer accensus, Romam petens ad limina Apostolorum inivit, & remenso in patriam itinere, fatis extinctus sanctissimâ morte diem suum obiit, in Ecclesia (quam S. Laurentio Martyri sacram & largissimis opibus ditatam in loco *Gröberen*, nuncupato construxit) condigno honore sepultus, hodièque à Popularibus Carantanæ Provinciæ inquilinis, ob sobriam sine labe vitam constantissimè traductam communiter **SANCTUS** inaudit. Heinna verò Mater de nece charissimorum pignorum pariter instructa, atque dehinc quamvis tota in maximam animi tristitiam & copiosissimas lacrymas effusa; brevi tamen intrâ se recollecta, solum Deum vindicem esse voluit, undè æquissimè injuriam certè maximam virili corde pertulit, ac paulò post viduata marito, solum Deum amplissimarum possessionum hæredem ex asse scripsit. Quare protinus fanum (quod nostra nostra ætate adhuc venusto an vetusto magis splendore suo famosum perstat & inclytum) Virgini Deiparæ sacrum, duobus (altero Virginum, Canonicorum Lateranensium S. Augustini altero) domiciliis convenienter adjunctis inædificari constituit; cui de loco ambiguae boves jugali plaustrò (Virginis Matris statua desuper imposita) properanter adornato, in campum emissi alicubi statione sua immobili-

les

les continuò persistentes, arenam fundandæ Ecclesiæ (ut constans fama est traditio) scitè designârunt. Atque hic præ cæteris notatu dignum esse noveris illud, quod hodiè circumfertur, S. Hemmam Fundatricem inclytam, dum parietes Operariorum manibus surgerent, sub crepusculum vespertinum in saxo (quod præter naturam ad instar ceræ liquefactum aptissimi sedilis formam induit, idem præ foribus Cathedralis templi Gurcensis adhuc ætate nostra contuendum) quotidie confidentem, oculis palàm expositis, communem singulis Opificibus & Materiariis copiam fecisse, quantum quisque pecuniarum vellet, ac posset, inde arriperet, neminem tamen illorum ultrà mercedem diurno labori respondentem deprehendisse.

Structura porrò suis numeris undequaque completâ, ipsa Fundatrix S. Hemma sacris operante Balduino Archi - Præsule Salisburgensi, sub annum 1060. in alterius sæculi requiem translato, desideratissimum Canonico - Augustinianæ Religionis habitum induit, septuaginta Virginibus ad piissimum ejusdem Hemmæ exemplum eandem vivendi formulam simul complexis: qua sacra industria quasi fecundissima Mater filiorum suorum Orbitatem refarcivit, ut quæ duos brevi annorum hujus sæculi spatio victuros amiferat, naçta sit quàm plurimos posteritate, in finem sæculorum non intermoriturâ, laudem ejus decantaturos in ipsa Gurcensi Ecclesia, vertentibus annis in Cathedralē conversa, quando nimirum Gebhardus Comes Helfensteinius, sanctæ memoriæ, Archi-Episcopus Salisburgensis anno 1070. ab Alexandro II. facultatem accepit condendi novam sedem intra fines suæ Diœceseos, à qua facilius, quàm è longinquo Sacra peterentur, & sic sublevarentur curæ Metropolitanæ; valdè enim operosum tunc erat per longè diffusas Ecclesiæ Salisburgensis Regiones subjectarum animarum commodis, eâ, quâ decet, accuratione deservire. Tota rei gestæ series paucissimis licèt descripta habetur in vitâ ejusdem Gebhardi per Joannem Monasterii Lambacensis in Superiori Austria Abbatem Ord. S. Benedicti anno 1619. edita: ubi fol. 119. ita legitur:

Præfatus quoque Archi - Episcopus (Gebhardus) priusquam Admontense fundavit Monasterium anno Incarnationis Domini Millesimo septuagesimo secundo, constituit Sedem Episcopalem intrâ Carinthiam in loco Gurca dicto, ubi prius fuerat Cenobium Sanctimonialium; cui præfecit & consecravit Episcopum Gunteram (aliis Guntherum) pridie nonas Maji præsentibus & benedictibus Episcopis Altvino Brixinensi, Elinbardo Frisingensi, Candiano de Histria, cæteris Comprovincialibus Episcopis Ottone scilicet Ratisbonensi, & Altmanno Pataviensi per Epistolas suas, suam in banc Ordinationem consensum præbentibus.

Henricus IV. Imperator Pontificiam concessionem secutus proprio Diplomate de dato Ratisbonæ anno 1072. pariter assensus est, ut Gurcæ in præfatam Ecclesiam (in qua prius Sanctimoniales habitaverant) Canonici Regulares subintrarent, & simul novus Episcopatus (priori in eadem Regione Carentanâ olim quidem per S. Virgilium instituto, & apud Franciscum Dückher in Chron. Salzburg. pag. 88. nominato, injuriâ tamen penitus extincto) constitueretur, quem primus accepit Guntherus antè memoratus; idem ab antedicto Metropolitano sacris initiatus præfato anno pridie nonas Majas. Vide Metropolin Salisburgensem Tom. 1. fol. 57. ubi tota ponitur non solum Bulla Alexandri Papæ, sed etiam citatum Diploma Henrici Imperatoris: item Adlzreitterum Part. 1. lih. 18. num. 7. Zeillerum in Descriptione Austriæ fol. 18. 88. 89. Albertum Reichart in Breviario Historiæ Carinthicæ pag. 121. Porrò

Reverendissimi, ac Illustrissimi Domini Domini Cathedralis Ecclesiæ hujus Præpositi & Archi - Diaconi recensentur sequentes isti:

- I. Aribo natus Comes.
- II. Pabo I. electus anno 1072.
- III. Romanus idem postmodum Episcopus Gurcensis anno 1161.
- IV. Harvindus 1178.
- V. Pabo II. anno 1197.
- VI. Otto. anno 1223.
- VII. Gebhardus anno 1233.
- VIII. Rudolphus anno 1243.
- IX. Fridericus anno 1252.
- X. Georgius I. anno 1259.
- XI. Conradus I. anno 1267.
- XII. Udalricus anno 1274.
- XIII. Conradus II. anno 1285.

Tom. IV. Carn. Regg. Origines.

C c c

XIV.

XIV. Godefridus Krafft de Metniz Fundator missæ quotidianæ B. Mariæ Virg. cantari solitæ in Cryptâ anno 1307.

XV. Bertholdus de Krein anno 1324.

XVI. Henricus Rethel ex Zelsbach spontè resignavit anno 1343.

XVII. Mathias I. anno 1348.

XVIII. Georgius II. de Teustendorff Bernardi Duci Carinthiæ Capellanus & Fundator missæ ad S. Hemmam 1348.

XIX. Albertus anno 1367.

XX. Marquardus de Weisbriach anno 1385.

XXI. Paulus Helfendorffer anno 1394.

XXII. Joannes I. de Waldt. anno 1405.

XXIII. Joannes II. de Lindt. anno 1436.

XXIV. Joannes III. Hinderkircher anno 1445.

XXV. Laurentius Freyberger idem postmodùm Episcopus Strasburgensis anno 1459.

XXVI. Wilhelmus Weizer de Eberstein primus mitrâ Præfulari decoratus an. 1487.

XXVII. Sigismundus de Feistriz anno 1518.

XXVIII. Christophorus Göller Gurcensis Cathedralis Ecclesiæ suæ maximus Benefactor anno 1526.

XXIX. Adrianus de Hornberg anno 1549.

XXX. Christianus Spiritus anno 1550.

XXXI. Carolus Grimming Episcopus Germanicensis & Præpositus Gurcensis an. 1570.

XXXII. Mathias de Steindach an. 1611.

XXXIII. Georgius III. Vizdomb. an. 1617.

XXXIV. Georgius Millerus Magnus & egregius propriæ Ecclesiæ suæ Benefactor in actis summoperè commendatus idem & Præposituræ Restaurator anno 1648.

XXXV. Wolfgangus Andreas Gösselius nobilissimæ ac præclarissimæ suæ stirpis ultimus electus anno 1674 multa cum laude in regimine suo gloriosus perrexit usque ad annum gratiæ 1688. ætatis 56. quem eodem anno septimo Calendas Julii sibi fatalem habuit. Pius manibus splendidissimè fuit parentatum, & in navi Cathedralis templi Gurcensis exanime corpus condigno honore repositum, ad januam sepulchri sequens accepit Epitaphium.

Wolfgangus Andreas Gössel
Gurcensium Præful Amplissimus
Compendiatus hîc jacet.

Qui Lupus nomine, officio Pastor
cum binâ annorum hebdomade
Non in solo pane sed in omni verbo
Suos optimè pavisset

XX. Junii anno salutis mundi M. DC. LXXXVIII. ætatis LVI.

Gentilitios cum Sydereis globis commutans
Totam nobilem Domum uno hoc lapide
Vetusti stemmatis ultimus

Secum tumulavit.

Tu Viator

Quem pedibus calcas, extolle manibus
Illustrissimæ Umbrae lucem perpetuam
Lupoque mansuetissimo

Cœlestis Agni confortium apprecare.

XXXVI. Joannes Wolfgangus ex avitâ stirpe Ingenuorum à Liechtenheim progenitus anno 1688. die 13. Septembris concordibus suffragantium votis pro meritis ad Regimen amplissimæ Prælaturæ Gurcensis justissimè delectus, Vir corpore & animo præstantissimus, eadem præfacto anno die 28. Novembris Dominicâ primâ Adventûs primûm à Spectatissimis Eminentissimi Principis Metropolitanî, seu Salisburgensium Archiepiscopi Delegatis, seu Commissariis in Ecclesiasticis, tum pariter eodem etiam die à Plenipotentiarîo Cæsareo Illustrissimo ac Excellentissimo Domino D. N. N. in temporalibus summâ autoritate confirmatus, & inthronisatus, tum postridie die 30. supradicti mensis in Festo S. Andreae Apostoli ab itidem Eminentissimo Principe ac Domino Domino

mino

mino Joanne de Goefs S. R. E. Cardinale & Episcopo Gurcensi &c. (assistentibus simul Reverendissimis ac Amplissimis Dominis Alberto Monasterii Osliacensis, & altero Edmundo ad S. Paulum Abbatibus utrisque istis de Ordine S. Benedicti) inter Festivissimos præfertim Capitularium, qui pro tempore fuerunt Plurimum Reverendi & respectivè Perillustres, Prænobiles, Religiosissimi ac Clarissimi Domini

Joannes Sigismundus Straßgütl Decanus.

Hermannus David Liber Baro à Kalmen Senior.

Joannes Carolus Rödhaupt SS. Theologiæ Doctor.

Joannes Georgius Müller.

Joannes Andreas, Liber Baro à Kalmen.

Franciscus Carolus, Liber Baro Kemmater.

Joannes Michael Liber Baro à Mondorff.

Joannes Georgius Widenmann.

Vitus Bernardus Stadler.

Leopoldus Wilhelmus Liber Baro à Ruffenstein.

Adamus Balthasar à Schlangenberg. Et

Joannes Mathias Lottacher.

Suorum nec non quamplurium Dynastarum, imò & innumeræ plebis Carinthiæ & communes applausus solemnissimo ritu Mitrà Præfulari decoratus & insignitus.

GURCENSE,

Nobilissimum Parthenæum (istud tamen jam pridem penitus antiquatum) prioribus sæculis antè memorato Religiosorum Virorum Collegio propius inædificatum additit, cui primùm apparando pientissima pariter auctrix fuit Hemma, jam suprà laudata Engelberti Comitis de Pyllstein, & Tuttæ Conjugis nobilissima progenies à teneris unguiculis in Gynecæo S. Chunegundis Imperatricis educata, quando scilicet eadem ipsa, postquam geminum Augustinianæ Religionis Domicilium absolvit, & in uno illorum Walduinus Archi-Episcopus viginti Clericos Augustinianos reposuit, eadem ipsa S. Hemma jam vidua, & curis maritalibus soluta, ingenuas puellas septuaginta numero collegit, quæ omnes & singulæ novum Religiosæ Conversationis Institutum anhelitus ambiabant, ad regulari Claustrum secum adduxit, quas omnes antedictus Summus Antistes Walduinus Sacro Canonicæ Religionis habitu vestivit, ipsa verò Hemma ceu Religiosa Mater, & Magistra usque in finem vitæ pientissimè convixit, ac demùm in eodem Claustro post mortem suam tumulum accepit, de quo tamen ipsissimo hoc Parthenio Domicilio Canonico-Augustiniano, quandonam tandem aut quonam fato demum desierit, hodie amplius non est super, qui de hoc nobis respondeat. Et hæc quidem omnia mihi omnino videbantur indubitata, cum neminem, ne ipsos quidem præclarissimos novæ Salisburgensis Historiæ Authores de Instituto Canonico in Gurcense hoc Parthenæum primitus inducto hætenus invenerim dubitantem, præter Recentiores Joannis Bollandi Continuatores, à quibus Canonicam S. Hemmæ Professionem in dubium trahi admirandus inveni, dum V. Tomum Junii vel obiter evolvi. Primum illorum argumentum, ex quo S. Hemma Benedictinis judicatur annumeranda, est: quia prima Gurcensis Collegii Abbatissa è Monasterio S. Erendrudis in Civitate Salisburgensi situato, est assumpta. At nullam hujus traductionis aliud habent fundamentum, nisi unicum suum M. S. Lambertinum, cum tamen, ut ipsimet hi Continuatores n. 7. fatentur, plures alii sint (quibus ego non paucos superaddere possem) qui pro indubitata habeant primam Canonissarum inductionem, adeoque falsam judicent Benedictinarum ex Monasterio S. Erendrudis traductionem. Verùm transmissâ hac primæ Abbatissæ Nunnbergenfis (sic quippe nominari consuevit ter inclytum hodie S. Erendrudis Canobium) traductione, certum tamen exinde non fit, Sanctimoniales Gurcenses fuisse Benedictinas, cum adeò certum non fit, in Monasterio Nunnbergenfi tempore S. Hemmæ Institutum Monasticum viguisse. Legatur antiqua vita S. Ruperti, quæ in rem nostram habet sequentia: *Tunc prædictus Doctor Ruthbertus, cupiens aliquos adipisci Socios ad doctrinam Evangelicæ Veritatis, propriam repetivit patriam, iterumque cum duodecim revertens discipulis, secumque Virginem Christi nomine Erendrudem adducens, quam in superiori Castro Fiewœntlion statuens, ibique colligens Congregationem Sanctimonialium, & earum conversationem rationabiliter, sicut deposcit Ordo Canonicus, per omnia disposuit.* Deinde miror, quòd hi Doctissimi Continuatores, argumentum Monasticæ Professionis ex habitu flavo (quem ipsi præcisè pro libitu ad nigredinem tendentem fingunt) desumant, cum alibi ut lepidum explodant Pennotti nostri argumentum, quo Is Canonicam S. Brigidæ Hibernensis, & S. Gertrudis Nivelensis Professionem ex vestium Candore Canonicis & Canonissis nostris antiquitus consueto deduxit.

Littera H.

HAGERSTORPE.

Taliter ab antiquo patrio nomine suo nuncupari solitum in partibus Aquilonaribus jam pridem antiquatum, seu potius ab heterodoxis terræ hujus Inquilinis fataliter extinctum Canonorum Regularium Ordinis S. Augustini Monasterium prioribus sæculis admodum inclaruit; de quo dum adhuc sacro Ordini suo salvum & integrum constitit, Albertus Kranzius in sua Metropoli Lib. 6. cap. 18. sequentia retulit: Tum quoque Vicelinus (Episcopus Aldenburgensis jam supra laudatus) prædia accepit adjutorio Comitis (Holsatiæ) Adolphi, quæ Imperator Lotharius (hujus nominis secundus qui ab anno 1125. usque 1138. sceptrum Regalia tenuit) ad usum Monasterii & subsidium servorum Dei non longè à Segeberg donavit; visum fuit esse ex commodo fratrum propter tumultus ab arce & crebrâ conventionem Militarium in proximo Villagio, quod Slavonicè *Cusalina*, Saxonice autem *Hagerstorpe* dicitur, fundare & Ecclesiam nihilominus in memorato loco relinqui, misit Vicelinus Folcardum Sacerdotem cum industriis viris, qui Oratorio & Claustralibus officinis exædificandis operam darent, maneret tamen prior Ecclesia ad radicem montis in Segeberg. Eo tempore Tietmarus Vicelini quondam discipulus relicto Decanatu Metropolitanæ Ecclesiæ Bremensis) devovit se Falderensi Collegio, qui destinatus Hagerstorpe transmutationi novæ magno fuit solatio, viventique in spiritali conversatione summæ perfectionis.

Item idem author in sua Wandalia: Vicelinus Spiritualibus quoque incrementis intentus prædia recuperavit ab Adolpho Comite Holsatiæ, quæ Lotharius Imperator Monasterio Segebergensi contulisset, sed visum est tum Patribus Monasterii in Hagerstorpe erigere propter fori tumultus, & ab Arce militaria incommoda, quæ Segebergæ videbantur. Permisit facilè Comes, in loco pristino ad radicem Montis Parochialis Ecclesiæ remanebat, tantùmque valuit novæ molitionis fama, ut Tietmarus Bremensis Ecclesiæ Decanus relicto loco in Falderam petiverit, & à Vicelino novæ plantationi Hagerstorpeni præesse juberetur.

HAIBACENSE,

Canonorum regulariter viventium (Monasterium Diocesis Augustanæ in Superiori Bavaria S. Udalrico Episcopo Augustano & Confessori dicatum) primitus institutum seu fundarum fuisse perhibetur anno 1085. per Norbertum Comitem de Hohenwarth natione Bavarum ex Canonico & Præposito Cathedralis Ecclesiæ Augustanæ Episcopum Curientem in Superiori Rhætia. Bulla foundationis tota recitatur ab Hundio in Metrop. Salisburgensi, de qua eadem fundatione legi poterit etiã Adlzreiterus in annalibus Boicis part. 1. lib. 18. num. 66. Cæterum Sacerdotale Monasterium istud jam ab immemoriali tempore transmutatum manet in Collegium sæculare, quod hodie habet Præpositum, Decanum, & Canonicos sex, quos tamen omnes diversis Parochiis præesse refert Stengelius Abbas in Mantiffâ ad Comment. rerum Augustan. cap. 5. fol. 8.

Catalogus

Præpositorum & Decanorum, qui à prima fundatione usque modo præfuerunt Collegio huic Haibacensi, legi potest apud Corbinianum Kham in sua Hierarchia Part. II. fol. 101. & seq.

HALBERSTADIENSE,

Collegium Ecclesiæ (quæ cum jure ac titulo Suffraganeatus Metropolitanæ Moguntinæ paret) Cathedralis in ejusdem nominis Civitate (primùm quidem proprio Episcopo suo subdita, subinde verò anno 1648. vigore Instrumenti Pacificationis Westphalicæ Electori Brandenburgico in totum additâ) cæpit post Idololatriam sub annum circiter 780. à gloriosissimo Romanorum Imperatore Carolo Magno fortissimè debellatam, primitus institutum habuisse Regularitatem, & quidem ad Sacros Canones Augustinianos conquadratam, præter alia plura, quæ restant monumenta vel maximè testatur Religiosa Confraternitas inter Cathedrale Collegium istud, & aliud itidem Halberstadiense (mox

(mox itidem recensendum infra) SS. Joannis Baptistæ & Joannis Apostoli Monasterium antiquitus usurpata, cujus tenore Cathedralis Canonici Halberstadienses primum suæ Probationis seu Novitiatus annum (vulgò das Kloster-Jahr appellari solitum) apud SS. Joannem Baptistam, & Joannem Apostolum &c. inter Religiosos Ascetas Augustinianos in Claustro insumere, seu explere vel potuerunt, vel debuerunt, & dehinc Superioribus ipsorum unum ac idem fuit, num Fratres isti vel in proprio apud Cathedralis Ecclesiam Dormitorio pernoctare, vel in antedicto Regulari Claustro de nocte requiescere vellent; quæ consuetudo utrobique constanter tenuit ac perduravit, quousque demùm cogente Pace Westphalica supradictâ ipsi Halberstadiensi Ecclesiæ non solum dignitas Episcopalis fuit adempta, sed & Cathedralis quoque Collegium miserimè suppressum, quatuor solum Præbendis seu Canonicatibus ægrè servatis. Cæterum alia assertæ Regularitatis testimonia hodie adfunt, & videri possunt, videlicet Dormitorium & Refectorium, utrumque istis Cathedralibus Canonicis usitatum, sed vel maximè registram (uti vocant) ejusdem Refectorii, ex quo singulis annis de communibus redditibus portionem suam competentem ipsi perceperunt.

Porro pro Confirmatione dictorum juvat hic adducere etiam Anonymum Parisiensem, qui folio 331. notavit sequentia: *Anno 1008. B. Meinvercus Ecclesiæ Paderbornensis Episcopus creatus fuit. Is porò adhuc puer in Ecclesia B. Stephani Protomartyris in Civitate Halberstadiensi ad Clericatus officium à Parentibus oblatus, vixerat in prædictâ Halberstadiensi Ecclesiâ sub Præposito Canonice Legis: inde verò assumptus ad Episcopatum Paderbornensem, unum studuit nobile principalis Ecclesiæ Monasterium, quod anno 1000. propemodùm conflagraverat, omnimodis restaurare. Ibi certè studiorum multiplicia sub eo floruerunt exercitia, & bonæ indolis Juvenes, & pueri strenuè instituebantur normâ regulari, proficientes haud segniter in claustrali disciplinâ. Inadus nominatim Meinverci ex Sorore Nepos & Successor tempore suæ pueritiæ, tanto disciplinæ claustralis rigore ibidem est nutritus, ut nunquam patrem suum videre extrâ Conventum specialiter, vel ei colloqui fuerit permittum. Sic Canonicorum Disciplina Monasterialis à Junioribus adhuc tota exigebatur, tametsi eam majores à se pertinaciter abjicerent. Insigniter itaque in hac Halberstadiensi Ecclesia viguit Canonice Regulæ Observantia, ut præter prædictum B. Meinvercum, etiam alii Canonici Regulares ad aliarum Ecclesiarum regimina hinc inde fuerint postulati, hos inter est*

*B. Theodoricus, natione Saxo, Ottoni Magno sanguine junctus, ejusque Nepos vel Confobrinus, Canonicum primò Regularem professus in majori Ecclesiæ Halberstadiensis Cænobio. Mortuo inde Adalberone Mediomatricum Episcopo, Imperatoris & Brunonis Episcopi Colonienfis Authoritate eundem locum fortitus est. Asservabatur in Metensi Ecclesia Catalogus quidam Episcoporum Metensium, quorum nomina initialibus tantùm litteris vel aurò, vel argento, vel alio viliori metallo notata erant: qui Clementi primò ejus Sedis Antistiti ab Angelo traditus fuisse fertur, in eum cum hic novus Præsul incidisset, sui que nominis litteram argenteam offendisset, dixisse fertur: Eâ fide suæ Ecclesiæ commodis se prospecturum, ut æque omnium judicio litterâ aureâ dignus censeatur: multa Sanctorum integra corpora, & haud pauca alia sacra ossa & reliquias ex Italicâ expeditione, cum Ottonis castra toto triennio secutus fuisset, in suam Ecclesiam secum advexit. Ottonem II. à Græcis & à Nautis quibusdam captum ad Rosanæ Urbis portum redemit. Dono prophetiæ illustris fuit. Obiit teste Sigeberto, qui vitam ejus scripsit, anno 989. die 8. Julii, sub quo Molanus ad Ufuardum hisce verbis de eo: *Eodem die Natalis B. Theodorici Metensis Episcopi Confobrini Ottonis primi. Et in notationibus subjectis isthæc: De Theodorico Sigebertus de Viris illustribus cap. ult. Metis positus in Ecclesia S. Vincentii ad instruendos pueros, scripsi vitam S. Theodorici Episcopi, Conditoris ipsius Ecclesiæ. De eo item Baronius sub dicto anno, & Theodorus Zuchingerus in Theatro vitæ humanæ. Alter est**

S. Suitgerus, five Soëderus XI. Monasteriensis Urbis Episcopus, assumptus est ad eam dignitatem ex Can. Reg. Conventu Halberstadiensis Ecclesiæ, ut ex vita S. Meinverci Paderbornensis Episcopi habetur, quod extat apud Christophorum Bruverum è Soc. Jesu Libro inscripto de Syderibus illustribus Germaniæ. Electus est anno 998. & cum præfuisset annos 16. die 19. Novembris ad æternam Beatorum requiem commigravit anno 1013. relatusque est post obitum ob vitæ præclarissima merita, Sanctitatisque insignia in Album Divorum Cælitum, quos auxit numero, de quo & Kranzius in Metropoli cum laude meminit.

HALBERSTADIENSE

Monasterium hodie in muros civitatis istius conspicuum, idque Præcurfiori Domini S. Joanni Baptistæ & alteri S. Joanni Christi Apostolo & Evangelistæ dictum, temporibus nostris Ven. Congregationis Windesimensis commembrum est; cujus ejusdem Cænobii primus ac proprius anno Christi 1024. fundator fuit Brandago Halberstadiensis Ecclesiæ summus Pastor, & Episcopus numero & ordine Decimus, idem ab Alberto Krantzio in Metrop. Saxonix lib. 4. cap. 10. pro meritis *Vir Pontificatu dignissimus* appellatus. Fuit autem antiquitus Canoniam hanc non solum in civitatem Halberstadiensem, sed & per universam Saxoniam & Westphaliam omninò celeberrimam; quæ continuò viginti quatuor præclarissimos aluit Religiosos Canonicos altiorum scientiarum Doctores, & Magistros eximios, atque istos ad quasvis quæstiones & graviores difficultates enodandas seu ritè discutiendas unicè Deputatos, qualis præ cæteris fuit totius Ordinis ac Monasterii Decus & Ornamentum singulare Regularis Canonicus ac loci Præpositus Joannes Seneca natione Germanus, insignis planè (ut ait Krantzio in Saxonix lib. 8. cap. 27. & ex ipso Henricus Pantaleon de viris illustribus Germanix part. 2. fol. 238.) Juris Doctor, qui herculeâ audaciâ primus aggressus est glossare Decretum, quod antè & post ipsum excellentius nullus facere potuit. Claruit sub Clemente Quarto, ac tandem in fata concessit anno gratiæ 1267. rudi solum Epitaphio præcis sæculis assueto donatus, quod tale est:

*Est, erit, atque fuit, qui desit esse Joannes,
Dogma viget, vixit, florebit omnibus annis,
Lux Decretorum. Dux Doctorum. Via Viarum
Hic jacet, & placet, ut vacet à pænis miserorum.*

Fuit insuper tota nobilissima Canoniam hanc pro tunc in suburbio Halberstadiensi, seu extra muros Civitatis conspicua, cum vastissimo templo admirandæ Majestatis contuentibus omnino gratissima, non item hodiè, quando nimirum, perdurante Superiori bello Suecico, sub annum 1644. totum Collegium istud, fremente Bellonâ Monasteriis, aliisque quibusvis locis sacris nimium quantum infestâ, cum toto memorato Halberstadiensi Suburbio, à tempore primæ foundationis usque id ævi Religiosis Canonicis merissimè subdito, & appropriato, miserrimè disjectum, & solo coæquatum. Unde sæpèfata hanc celeberrima Canoniam ex toto in nihilum abiit, quo lamentabili casu quantam eheu bonorum suorum jacturam Monasterium istud exantlavit, vel utcunque demùm depingere sanè exilis calamus noster haud sufficit.

Penultimus loci Præpositus Reverendissimus ac Amplissimus Dominus Wilhelmus Wischmann (cui per exiles etiam preces nostras & sacrificia quotidiana jugiter benè sit in aternitate) hujus Cænobii sui novæ instaurationi jam anno 1688. susceptæ, pro posse quantocyus absolvendæ, omni conatu totus quantus invigilans, suprâ nimis unicè condoluit, sese in rem nostram de Charissimis quondam Halberstadiensis Canoniam suæ monumentis (jam pridem injuriâ temporum, bellorum, atque hostilium flammarum miserrimè perditis) de primogenio statu & successu conferre haud potuisse, præter Bullas respectivè Papales vel Episcopales, quarum copias atefata Venerabilis memoriæ Amplitudo sua nobis juxta tenorem sequentium subministravit.

Bulla Innocentii Papæ II. quâ is Ecclesiam Canonicorum Regularium S. Augustini Halberstadiensem in specialem Sedis Apostolicæ protectionem recipit, & quævis privilegia illius auctoritate Apostolicâ stabilit, & confirmat anno 1132.

„Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei Dilectis Filiis Theodorico Præposito Ecclesiæ Sanctorum Joannis Baptistæ & Evangelistæ, quæ in Halberstadiensi civitate sita est, ejusque Fratribus canonicam vitam professis tam præsentibus quàm futuris.
„M. pp. M. Ad hoc in Apostolicæ Sedis specula disponente Domino constitutum esse
„conspicimus, ut benè placente Domino Religionem studeamus modis omnibus propagare, & propagatam auctoritate sanctæ Romanæ Ecclesiæ confovere. Proinde Dilecte in Domino fili Theodorice Præposite Tuis & fratrum tuorum postulationibus rationabilibus clementer annuimus, & Ecclesiam Sanctorum Joannis Baptistæ, & Joannis Evangelistæ sub tutela Apostolicæ Sedis suscipimus, & eam privilegio communimus. Statuimus, ut quascunque possessiones, quæcunque bona five à recolendæ memoriæ Reinhardo Halberstadiensi Episcopo seu ab aliis Dei fidelibus vobis collata in præsentiarum justè & legitimè possidetis, aut in futurum concessione Pontificum, largitione

„gitione Regum vel Principum oblatione fidelium seu aliis justis modis auxiliante Domino poteritis adipisci, firma vobis, & per vos eidem Ecclesie illibata permaneant. Ordo quoque Canonicus, qui in eodem loco secundum Beati Augustini Regulam studio & diligentia præfati Fratris nostri Episcopi noscitur institutus perpetuis futuris temporibus inviolabiliter conservetur. Domum etiam Infirmorum, quæ apud Capellam S. Alexii sita est & territorium juxta claustrum vestrum cum areis & circumseptis suis vobis præfenti scripto firmamus nulli omninò hominum fas erit, eandem Ecclesiam temerè perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, vel minuere, aut aliquibus vexationibus defatigare, sed & omnia integra conserventur, vestris ac pauperum usibus omnimodis auxiliante Domino profutura. Si qua ergò imposterum Ecclesiastica, sæcularisve Persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temerè venire tentaverit, secundò tertioque commonita ei non congruè satisfecerit potestatis honorisque sui dignitate careat, & à Sacratissimo corpore & Sanguine Dei & Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat; cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit Pax Domini nostri Jesu Christi quatenus & hic fructus bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. &c.

(L. S.)

Ego Innocentius Catholicæ Ecclesie Episcopus.

Ego Gregorius Diac. Card. SS. Sergii & Bacchi.

Ego Guido Diac. Card. SS. Cosmæ & Damiani.

Ego Gerhardus Presbyter Card. sanctæ Crucis in Jerusalem.

Ego Martin. Presbyter S. Stephani in Cælio Monte.

Ego Cryfogonus Diac. Ecclesie S. Mariæ in Porticu.

Bulla Odelrici XVIII. Episcopi Halberstadiensis, qua Is cum Capitulo suo Cathedrali foundationem Monasterii SS. Joannis Baptistæ & Joannis Apostoli & Evangelistæ autoritate Ordinaria de novo confirmat, omnesque possessiones & bona illius in specialem protectionem suam suscipit anno 1153.

In Nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis &c.

Ego Odelricus Dei gratiâ Sanctæ Halberstadiensis Ecclesie Episcopus, tam præsentibus quàm futuris Christi fidelibus in perpetuum &c.

Quoniam eorum, qui lectum veri Salomonis Spirituali armaturâ ambiunt, officium est, Ecclesias sibi commissas summa vigilantia, tam rebus quàm spiritualibus augere profectibus, & eorum, qui in eis Domino militant, piâ sollicitudine curam gerere, Prædecessores nostri Branthagus, Arnolfus, Burchardus, Reinhardus hujus Sanctæ Halberstadiensis Ecclesie Venerabiles Episcopi Ecclesiam S. Joannis Baptistæ in civitate nostra, in qua devotus Canonicorum Regularium numerus Domino famulatur, copiosè fundabant, & fundatam rebus propriis largè ditabant, & Religionem in eadem ardenti studio informabant. Horum egregia facta & exempla, quanquam in diebus malis, quibus vidimus mala, & annis quibus humiliati sumus, minimè heu peccatis nostris exigentibus imitari valemus, à longe tamen salutamus, veneramur, & laudamus, eorumque pio labori quodam Charitatis affectu assurgendo congaudemus. Noverit ergò tam præsentium quàm futurorum pia in Christo fraternitas, quòd nos quoque pro modulo nostro in prædicta Ecclesia, quæcunque eidem à Prædecessoribus nostris, vel aliis fidelibus collata sunt, in posterum conservari cupientes, possessiones Dilectorum filiorum nostrorum ibidem Domino sub regulari disciplina militantium tam in bannis & animarum lucris, quàm in prædiis & mancipiis nostrâ autoritate stabilimus, & ne aliquis temerario ausu quicquam ex eis abalienare vel sibi usurpare absque Synodali autoritate præsumat, sub anathemate interdiciamus. Possessiones verò præfate Ecclesie, quas in præfenti scripto firmamus sunt hæc. Parochialis Ecclesia in Watenstide cum omnibus ejus pertinentiis, octo scilicet mansi & dimidio in eadem Villa, & decima in Jerskem. In Ridepe duo mansi. Præterea decima in Helgendorp, duo mansi in Geneveslove, Volckessen unus mansus, Gundeneslove novem mansi. Meintorp quinque mansi, Kienthorp duo mansi, Ronstide viginti quatuor cum decima totius Villæ & duabus Sylvulis. In Tingilstide Sylvulam unam, in Nigenthorp sex mansi. Exstide unus mansus. Decima in Witeborne, In Bothferstide decem & octo mansi & dimidius. In Wigenrothe juxta Kitterlingen-

D d d 2

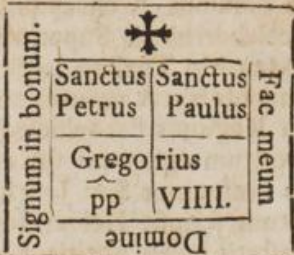
lingen-

lingenburch unus mansus & dimidius, in Sulten undecim mansi & dimidius. in Orthen dimidius mansus, in Westerhusen quinque mansi cum Sylvula, Sylva etiam quæ Clöwe vocatur, in Osterbürnekere duo mansi & dimidius. In Westerbürnekere septem mansi & dimidius cum quinque Sylvulis & vineâ, decima quoque ipsius vineæ. In Oldenrothe duo mansi, in Westerhirsfelove quatuor mansi in Thetforde quindecim mansi: telonium falis ex parte in hoc foro. Quicumque ergò prædictis fratribus fidem servaverint, eosque sive eorum res charitativo affectu defenderint, benedictionibus Domini hinc & in futuro repleantur, qui verò his contrarii extiterint, ultionem Divinam, nisi resipiscant, experiantur. Ut autem hujus paginæ exaratio rata & inconvulsa permaneat, sigilli nostri impressione, & Ecclesiæ Assipulatione corroboramus & munimus. Hujus rei testes sunt Erpo Decanus Majoris Ecclesiæ, Fridericus Custos, Marquardus Magister, Reinhardus S. Bonifacii Præpositus, Henricus Diaconus, Hermannus Subdiaconus, Ewerwinus Hathemerslovensis Præpositus, Godescalcus Haldenbrunnensis Præpositus. Et quàm plures alii, quos brevitatis causâ non subscripsimus. Data Gatherslove in plena Synodo 4to nonas Decembris anno Incarnationis Dominicæ M. C. LIII. Indiçtione I.

Bulla Gregorii Papæ IX. quâ idem Pontifex Ecclesiam Sancti Joannis Baptistæ & S. Joannis Apostoli & Evangelistæ Halberstadiensem in specialem B. Petri & Sedis Apostolicæ protectionem suscipit, atque Ordinem Canonicorum Regularium S. Augustini perpetuis futuris temporibus in eâ tenendum præcipit, nec non quascunque immunitates ac privilegia illius autoritate Pontificiâ stabilit, & de novo confirmat anno 1228.

„Gregorius Episcopus Servus Servorum dilectis filiis Rudolpho Præposito Monasterii S. Joannis Baptistæ Halberstadiensis, Ejusque Fratribus tam præsentibus, quàm futuris Regularem vitam Professis. In P. P. M. Quoties à nobis petitur, quod Religioni & honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, ac petentium desideriis congruum suffragium impertiri. Quapropter Dilecti in Domino filii vestris justis postulationibus clementer annuimus, & præfatum Monasterium S. Joannis Halberstadiensis: in quo Divino estis obsequio mancipati sub B. Petri & nostrâ protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communitimus, inprimis siquidem statuentes, ut Ordo Canonicus, qui secundum Deum & B. Augustini regulam in eodem loco institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona, idem Monasterium in præsentiarum justè ac Canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma Vobis vestrisque Successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, locum in ipsum, in quo præfatum Monasterium situm est cum omnibus pertinentiis suis. In civitate Halberstadiensi Ecclesiam S. Alexii cum domo Infirmorum, & curam omnium domorum, quæ extra jus fori sunt sitæ. Cellarium unum cum suis ædificiis, & tria macella, octo Domos institorum & quinque Sutorum, duas areas cum duobus mansis infra ambitum Curie ipsius Claustrii. Allodium unum & sex mansos cum eorum decimis; hortum, Molendinum, & hospitale cum suis areis. Extrâ Curiam Molendinum unum cum faletto & duabus areis, duodecim areas propè curiam. In Nigenthorp septem mansos cum septem areis. In Egerstode unum mansum & dimidium, & unam aream. In Verstede unum mansum, & unum Molendinum, & duos falettos, unum pratam & duas areas. In Dietfordt unam Ecclesiam, & curam totius villæ. Allodium unum cum tredecim mansis, & unum mansum & dimidium litonum, duodecim areas & duo prata cum advocatiâ & decimis totius villæ. In Rienstiede advocatia & unum Allodium cum quindecim mansis, duodecim mansos litonum cum duodecim areis & duas Sylvas cum decimis totius villæ. In Weteburen de Frinkenstorp & de Heisenberge, & de Jersen Decimas. Ecclesiam de Helegendorpp cum pertinentiis suis & decimis totius villæ, de Nigenhagen advocatiam & unum Allodium & viginti mansos, octo areas, tria jugera, & triginta quatuor prata & dimidium. In Nigendorpp duos mansos cum duabus areis. In Hittenroth unum Allodium cum septem mansis, quatuor areas & tria prata. Locum unum ad faciendum Molendinum & duas Sylvas. In Albrechtes-Velde unam Sylvam. In Wigenroth duos mansos & dimidium cum duabus areis. Sylvam unam cum prato & unum Molendinum. In Westerhusen quatuor mansos & dimidium cum totidem areis, & unam Sylvam. In Helestorpp unum mansum. In Osterbürnekere unum mansum & dimidium cum area & dimidia. In Westerbürnekere unum Allodium cum septem areis & totidem mansis, & duos mansos litonum, quinque jugera cum tribus areis, unam vineam & quinque Sylvas. In Sulten duodecim mansos cum duodecim areis. In Hersteve majori unum mansum & dimidium & sex jugera. In Hersteve minori unum Allodium & quatuor mansos. In Hadeborn dimidium mansum. In Allenroth

roth duos mansos. In Agem unum mansum, in Volckem unum mansum. In Redep-
 pe unum mansum, In Gevensleve duos mansos. In Watenstiden Ecclesiam cum per-
 tinentiis suis, Archi-Diaconatum ipsius villæ & quatuor mansos. In Jerdekestorp
 Archi-Diaconatum cum pertinentiis suis. In Upperlingen duos mansos. In Gundes-
 leve decem mansos & dimidium. In Meindorp quinque mansos. In Emeringen qua-
 tuor mansos. In Badesleve duos mansos. In Nigendorp octo mansos. In Beersleve
 unum mansum cum agro. In Retleven decem mansos & dimidium cum totidem areis,
 & alias possessiones cum pratis, vineis, terris, nemoribus, usuagiis, & pascuis in
 busto & plano, in aquis & molendinis in viis & semitis, & omnibus aliis libertatibus
 & immunitatibus suis; salvâ super Decimis moderatione Concilii Generalis. Sanè No-
 valium vestrorum, quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, vel de nutrimentis
 animalium vestrorum nullus à Vobis decimas exigere vel extorquere præsumat. Li-
 ceat quoque vobis Clericos vel Laicos liberos & absolutos à sæculo fugientes ad con-
 versionem recipere & eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper,
 ut nulli fratrum vestrorum post factam in Monasterio vestro Professionem fas sit sine
 Præpositi sui licentiâ de eodem loco, nisi arctioris Religionis obtentu, discedere. Dis-
 cedentem verò absque communium litterarum vestrarum cautione nullus audeat reti-
 nere. Chrisma verò, oleum sanctum, consecrationes Altarium seu Basilicarum. Or-
 dinationes Clericorum, qui ad sacros Ordines fuerint promovendi, à Diœcesano Epi-
 scopo suscipietis, si quidem Catholicus fuerit, & gratiam & communionem Sacrosan-
 ctæ Romanæ Sedis habuerit; & ea vobis voluerit sine pravitate aliqua exhibere. Pro-
 hibemus insuper, ut infrâ fines Parochiæ vestræ nullus sine assensu Diœcesani Episcopi
 & vestrò Capellam seu Oratorium construere audeat salvis privilegiis Pontificum Ro-
 manorum. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devo-
 tioni & extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi fortè excommuni-
 cati vel interdicti sint, nullus obsistat, salvâ tamen justitiâ illarum Ecclesiarum, à qui-
 bus mortuorum corpora assumuntur. Decimas præterea & possessiones ad jus Ecclesia-
 rum vestrarum spectantes, quæ à Laicis detinentur, redimendi & legitimè liberandi
 de manibus eorum, & ad Ecclesias, ad quas pertinent, revocandi libera sit vobis de
 nostra permissione facultas. Obeunte vero Te nunc ejusdem loci Præposito, vel Tua-
 rum quolibet Successore nullus ibi qualibet subreptionis astutiâ seu violentiâ præpona-
 tur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars majoris & sanioris consilii
 secundum Deum & B. Augustini Regulam providerint eligendum. Paci quoque &
 tranquillitati vestræ paternâ impostero sollicitudine providere volentes auctoritate Apo-
 stolicâ prohibemus, ut infrâ clausuram locorum seu grangiarum vestrarum nullus ra-
 pinam, seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temerè
 capere vel interficere, seu violentiam audeat exercere. Præterea omnes libertates, &
 immunitates à Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus Ecclesiæ vestræ concessas,
 nec non libertates & exemptiones sæcularium exactorum à Regibus & Principibus vel
 aliis fidelibus rationabiliter vobis indultas auctoritate Apostolicâ confirmamus, & præ-
 sentis scripti privilegio communimus. Decernimus ergo, ut nulli omninò hominum
 liceat præfatum Monasterium perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas
 retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integrâ confer-
 ventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimo-
 dis profutura, salvâ Sedis Apostolicæ auctoritate & Diœcesani Episcopi canonicâ ju-
 stitiâ. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, sæcularisve Persona hanc nostræ Consti-
 tutionis paginam sciens contrâ eam temerè venire tentaverit, secundo tertiove com-
 monita, nisi reatum suum congruâ satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui
 careat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetua iniquitate cognoscat,
 & à Sacratissimo Corpore & Sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena
 fiat, atque in extremo examine districtæ subiaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua
 jura servantibus sit Pax Domini nostri Jesu Christi quatenus & hic fructum bonæ actionis
 percipiant & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Gregorius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus

Tom. IV. Cann. Regg. Origines.

E e e

Ego

Ego Thomas titulo Sanctæ Sabinæ Presbyter Cardinalis.
 Ego Joannes titulo Sanctæ Praxedis Presbyt. Card.
 Ego Barthold Sanctæ Pudentianæ Presbyt. Card. & Pastoris.
 Ego Sigefridus Sancti Laurentii in Lucina Presbyt. Card.
 Ego Pelagius Alban Episcopus.
 Ego Guido Prænestin. Episcopus.
 Ego Otto Sanctorum Sergii & Bæcchi Diac. Card.
 Ego Romanus Sancti Angeli Diac. Card.
 Ego Stephanus Sancti Adriani Diac. Card.
 Ego Ægydius Sanctorum Cosmæ & Damiani Diac. Card.

Datum Lateran. per manum Magistri Martin. Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vice-Cancellarii ij. Nonas Martii, Indiſt. 1. Incarnationis Dominicæ Anno M. CCXXVIII. Pontificatûs verò Domini p̄p VIII. Anno primo.

(L. S.)

HALBERSTADIENSE,

Tertium iſthic loci Regularium Canonorum Collegium cum appertinente templo ſuo Divæ Virgini dicatum ſeu conſecratum, jam à longis retrò temporibus præſcâ regularitate ſuâ manet omninò deſtitutum, & in ſæcularem Eccleſiam Collegiatam tranſmutatum, hodiè vix ſervat Canonicum Catholicum, & heterodoxis Civitatis iſtius civibus religioni orthodoxæ nimium quantum inſeſtis vix adhuc unum paræ adorationis ſervat Vicarium, quorum Majores Præcedaneos imò & totum ipſorum Domicilium, ſacris Canonibus Auguſtinianis fuiſſe per omnia conſequatam, dilucidè monſtrant antiquiora, quæ ſuperſunt, monumenta, ſingulariter verò lapides ſepulchrales antiquitûs poſiti, iſque noſtris etiamnum temporibus conſpicui, in quibus potiſſimum emicat uſitatus Religioſorum Virorum habitus à tempore, cujus non extat memoria, conſtanter aſſuetus.

HALBERSTADIENSE,

Quartum in ſæpèdicta Episcopali quondam Civitate iſta Canonice Lycæum etiamnum perfeverat ex antiquo more *Capitulum SS. Petri & Pauli* nuncupari ſolitum, cujus alumnos ſeu Religioſos Domicellos non niſi regulares fuiſſe Canonicos teſtimonium communis ſaltem vita (Religioſo fervore inter antiquiores loci Inquilinos utcunque remiſſo) in poſteris ſervata, & uſque ad Patrum memoriam illibatè ſervata. Habet hodiè Collegium iſtud, quamvis inter Aatholicos ſolum ſæpèdictæ Civitatis Halberſtadienſis Inquilinos conſtitutum, Orthodoxæ fidei Præpoſitum unum, atque etiam Decanum, item Canonicos tres, & Vicarios quatuor, vel (ſi rectè memini) quinque, quorum Prædeceſſores antiquitûs fuiſſe Religioſos, ſi teſtes vivos deſpicias, adhibe mortuos in Cænotaphiis ſuis ſolo & unico habitu Canonico-Auguſtiniano inductos, quales ſuis locis uſque id ævi remanere contuendos, gratioſè me per litteras edocuit teſtis omni exceptione major, Reverendiſſimus ac Ampliſſimus Dominus Wilhelmus Ven. memoriæ Præpoſitus Halberſtadienſis nominatus ſuprà.

HALLA

Famofa Saxonie Superioris civitas (cujus ampliorem deſcriptionem vide, ſi placet apud Zeillerum in Itinerario Germaniæ cap. 5. fol. m. 144.) ſuo quondam Metropolitanano ſeu Archi-Episcopo Magdeburgenſi Orthodoxo in totum ſeu pleno jure ſubdita, hodiè verò per pacta Pacis Cæſareo-Suevicæ anno 1648. promulgatæ Principi terræ ſeu Duci Saxonico cum reliquis omnibus Archi-Episcopatus iſtius bonis, poſſeſſionibus ac redditibus ſuis attributa, celeberrimum Superiori ætate Canonorum Auguſtinianorum Monafterium habuit, S. Mauritio Thebæ Legionis Antefignano Martyri ſacrum, & Eccleſiam Parochialem, ad quam ſolam & unicam totius Civitatis Hallenſis, & omnis circum circa ruralis territorii ſeu Regionis Parochiale jus adſpectavit, atque hujus Hallenſis Monafterii aliquando Præpoſitum egit, qui ſub annum 1137. iſthic ad clavum reſedit, & (prout refert Antonius Poſſevinus Soc. Jeſu in Apparatu ſuo Tom. 1. fol. 720.) Librum *de Cura paſtorali* prænotatum ſcripſit Heidenricus Nobis hodiè vix ſolo nomine ſuo notus. Cæterum alia Monafterii hujus notitia (mutata religione) hætenùs impetranda non fuit, præterquam quòd eadem ipſa Hallenſis Canonica (ut mox infra dicitur)

tur) post Confœderationem cum Ven. Capitulo Windefimensi contractam à Joanne Buschio circa annum gratiæ an. 1450. studiosissimè fuerit reformata.

HALLENSE

Sive *Neurverck* latinè verò: *Novum Opus* dictum, parvis sexûs Ordinis & Religionis commembrum, seu spectatissimum olim Monasterium Beatissimæ Virgini Deiparæ & S. Alexandro Papæ & Martyri dicatum, in eadem antedictâ Diœcesi Magdeburgensi prope Hallensem Civitatem gloriosè constitit, annexum habens Archi-Diaconatum (testante Joanne Buschio) ad undecim milliaria protensum, simul ac viginti millia hominum tam intrâ quàm extrâ civitatem Hallensem complectens. Instituit autem seu proprio ære fundavit, ac bonis plurimis dotavit seu locupletavit Monasterium istud Illustrissimus Vir N. Comes à Revingen cognominatus, qui ab Adelgotto Metropolitano Præsule Moguntino persuasus, sub annum 1116. mundo nuntium remisit, & ædificato (cui quasvis omnes possessiones suas de posthac pleno jure possidendas tradidit) Claustrali Virorum habitaculo, etiam se totum illi tradidit; tum, quòd amplius est, etiam Religiosum habitum induit in eodem hoc religiosissimo Asceterio, quod olim caput fuit Capituli Provincialis (uti vocabant) Hallensis, duodecim complectens Monasteria, quæ omnia per sæpè nominatum Joannem Septimum sacre Domûs istius Hallensis supremum Antistitem & Rectorem ad purissimam veterum morum nitelam accuratissimè reducta recensentur fuisse sequentia: I. Hallense ad S. Mauritium. II. Hildesheimense ad S. Bartholomæum in Sulta. III. Goslariense hodiè Grawenhofense. IV. Erfordienste S. Augustini. V. S. Spiritûs in Marchiâ Brandenburgensi. VI. Aldenburgense. VII. S. Laurentii in Scheiningen. VIII. Naumburgense. IX. S. Petri in Monte Sereno. X. Hederslebenste. XI. Lippenste. XII. Wimariense. Verùm cuncta hæc recensita dicti Hallensis Capituli commembra jam à longis temporibus injuriâ temporum, sanè lugendâ nimium metamorphosi, totaliter immutata, etiamnum ab heterodoxis manent in prophanos usus detenta, præter duo solum, videlicet Grauenhofense, & alterum Hildesienste haud ita pridem Religioni Catholicæ denuo vindicata.

Plura Documenta & Diplomata ad Historiam celeberrimi hujus & quondam florentissimi Collegii pertinentia invenient benevoli Lectores apud Menckenium *Rerum Germanicarum Tom. I. II. & III.* Quæ si vidisset PETRUS noster, sine dubio in rem suam illa transfulisset; videre tamen hæud potuit, cum præmemoratum Opus primùm hoc nostro sæculo publicam in lucem fuerit editum. Haud dubiè quod ab Authore nostro præstari non potuit, erudito labore suo supplebit Ordinis nostri decus, J. A. Zunggius in promissa *Generali Ordinis Canonorum Regularium Historia*, scio enim, Menckenium, diligentissimum *Rerum Germanicarum*, præcipuè verò Saxoniarum Scriptorem, illi minimè esse ignotum. Juvat autem de JOANNE PALS penultimo, ni fallor, NOVI OPERIS Præposito nonnulla huc transferre ex Opusculo rarissimo, cui sequens titulus inscribitur: *Centuria scriptorum insignium, qui in celeberrimis præsertim Lipsiensi, Wittenbergensi, Francofordiana ad Oderam Academicis, à fundatione ipsarum usque ad Annum Christi 1515. floruerunt, ab Auctore ejus temporis Anonymo concinnato, nunc verò in lucem edita à JOACHIMO JOHANNES MADERO, Hannoverano. Helmstadii 1660. in 4to.* In hac itaque Centuria phil. H. præfatus Præpositus sequenti Elogio commendatur! „JOANNES PALS, „natione Theutonicus, patria Suevus, disciplina studiòque Lipzensis, Canonorum „Regularium Monasterii Novi Operis prope Hallis Præpositus, Decretorum Doctor, & „Banni Hallensis Archi-Diaconus insignis, vir tam in divinis scripturis, quàm sæcularibus Litteris eruditissimus, Jureconsultus nec non Theologus, latina & vernacula „lingua facundissimus, non minus conversatione & exemplo, quàm scientia rutilans. „Hic ob vitæ suæ integritatem & summam in agilibus consilii sui prudentiam, apud Ernestum nuper Sconia (Saxonica) Ducem, & modò penes illustrissimum Albertum, „Marchionem Brandenburgensem Parthenopolitanæ Ecclesiæ, Archipræsules, in summo „honore & pretio habitus est, hodièque habetur. Vir denique inter Prælatos ejusdem „Diœcesis magnæ auctoritatis, & invictæ largitatis homo, Canonici Ordinis specimen, „decus & corona. Quo in Urbe Romulæ (Romuli) consistente, & interea Patre defuncto Monasterii NICOLAO . . . . . (Præposito Novi Operis) ævo nostro Historiographo eminentissimo, & aliàs undecunque doctissimo; unanimi fratrum Conniventia, & „Consensu, Successor eligitur, atque Præpositus. Sane Pastoralis cura & Regimine assumpto Regulari disciplinæ statum cum sibi commisso Grege, paritèrque exteris cum „Monasterii rebus, præsens adusque tempus, modum in mirum auxit, amplificavit, „decoravitque; adeò ut L. Fratrum, doctis etiam, & eruditis interlucentibus Viris, „haud paucis, conventum habeat magnum atque decorum; quos velut Pastor bonus, „doctus-

„doctusque Paterfamilias quotidie Verbi divini pabulo pascit, & non modo verbo, verum & exemplo, subsidióque sustentat, & ad virentia vitæ æternæ pascua ducit dirigique: & id non tantum per se, verum & adolescentiores bonæque indolis fratres, etiam sæcularium Litterarum Professoribus, Grammaticis, Oratoribus, & Poëtis publico stipendio conductis græcè, & latinè instrui facit, & imbui. Præterea nec hoc infamam ad ipsius laudem facit, & famam, quod in florentissima Lipsensi Academia pro Studentibus & Philosophantibus sui Ordinis Regularibus Canonicis, maximis sumptibus Collegium à fundamentis novum nuper ædificare & construere cepit: studioforum hominum, & Doctorum non minus amator, promotor, & fautor, & antiquissimæ Philosophiæ indagator solertissimus. Sequentibus Scriptis inclaruit:

Celifodina Lingua Germanica ad Fridericum Electorem & Ducem Saxonie, & Latina ad Hermannum Electorem, & Archi Episcopum Coloniensem. Lipsiæ apud Martinum Lansperg. 1511. in 4. prima autem vice edita Germanicè anno 1490.

Supplementum Celifodinæ etiam Lipsiæ in 4. anno 1510.

De septem floribus, seu Festis gloriosæ Virginis Opusculum.

Hortus Aromaticus ejusdem inclytæ Virginis, fermè totam illius Vitam brevibus Oratiunculis complectens.

De Conceptione sine præservatione à peccato Originali Sanctissimæ Dei Genitricis Virginis Mariæ. MS. quod latet in Bibliotheca Universitatis Lipsiensis.

Lis non modica hætenus fuit Dominicanos inter & Augustinianos Eremitas, an JOANNES PALZIUS Dominicanus, Augustinianive Ordinis fuerit? Contra P. Quetifium, & P. Echardum Dominicanos egregiè Patribus Eremitis Virum hunc celeberrimum vindicavit in Actis Erud. Lips. 1722. p. 482. Vir eruditione præstans, Joan. Erhard Kappen, Item In der Nachlese nützlicher Reformationen - Urkunden. 4. Theil pag. 4. 425. & sequent. An ergo Canonico nostro Ordini furripiendum hoc decus? minimè. Nec negandum erit propter rei evidentiam & confessionem propriam, quæ optimæ probationis pondus obtinet, PALZIUM sub signis Eremitarum Augustinianorum per plures annos militasse, sed nec Canonico nostro Ordini subtrahi jure poterit, ad quem ex dispensatione Pontificia fuit translatus, quod tacitè supra allegatus Anonymus in Elogio Palzii innuit, dum ait, Joannem in Urbe Romulæ (Romuli sive Romæ) consistentem unanimi fratrum NB. *Conniventia* & NB. *Consensu* fuisse electum in successorem Nicolai *Novi Operis* Præpositi. Nec mira nec insolita hac translatio cuiquam videri debet, frequentia enim hujus rei exempla suppetunt. Sic novimus, Henricum Imperatorem hujus nominis Tertium, cum in Ecclesia Goslariensi, Congregationem Canonicorum Regulariter viventium introducere vellet, magnis precibus à Pontifice Leone IX. impetrasse, ut autoritate Apostolica S. Benno ab Ordine Monastico ad Canonicum translatus eidem novellæ Congregationi daretur Magister. Alterum exemplum habemus in Joanne Stauptio, qui ab Ordine Augustiniano ad Benedictinum translatus, Salisburgi in S. Petri Monasterio aliquamdiu Abbatem egit. Autoritati Anonymi Synchroni & Regulari Canonici Joannis Palzii addit Inscriptio Lipsiensis quam Salomon Stepnerus *Inscript. Lips.* pag. 306. refert, quæ sic habet: *Joannes Palz Doctor, Monasterii Novi Operis Præpositus & Archi-Diaconus Hallensis.* Atque hoc modo optimè terminari hanc litem credo, si celeberrimo Prædicatorum Ordini (qui sat proprio honore Virorum Illustrium & Scriptorum multitudine, splendet, nec alieno ornatu indiget) nihil, RR. PP. Eremitis aliquid, primores scilicet Joannis Palzii Religiosæ vitæ ac professionis anni, Canonicis verò Regularibus posteriores, quibus nempe ad Ordinem Canonicum translatus, Hallensi Novi Operis Canonice præfuit, anni tribuantur. Agunt de Joanne Palzio præter Quetifium & Echardum cit. Herrera Alphab. p. 475. Elsius in *Encomiastico*. pag. 391. Crusenius Part. 3. c. 32. Prosper Stellartius in *Fund. Ord. Disq. Hist. de Reg.* 5. Aug. p. 322. Torrellus p. 777. Petrus de Alva in *Bibl. Conc. Col.* 814. Gandolf. *Disp. hist. de ducent.* Celeberrimis Augustinianis *Script.* p. 228. Raym. Peraudi Card. Gurcensis, in *Epistola Supplemento Celifodinæ præmissa.* Knappen loco cit. Quorum omnium eruditi manes, nisi vehementer mea me fallat opinio, amicabili hac compositione erunt contenti, cum planè secutus sim illam Justitiæ regulam: *Cuique suum.* Nisi fortè quis ex uno Joanne Palzio duos effingere velit, quod planè absolum foret, omnibus circumstantiis in unam eandemque Personam conspirantibus.

HAMBURGENSIS

Metropolitana (hodiè Cathedralis solum Metropolitana Bremensi coadunata) à sua fundatione fuit Regularis, & in Civitate ac etiam Diœcesi multa Canonicorum Monasteria fundavit

davit Unwannus Episcopus temporibus Henrici I. Imperatoris, qui fuit sanctus, vel quæ antea ædificata ad normam vitæ Regularis reformavit teste Alberto Krantzio in *Metrop. lib. 4. cap. 1.* Claustrum Canonicorum Hamburgensium meminit etiam Molanus ad diem 3. Februarii in vitâ S. Ansharii: Hæc Pennottus in *Histor. tripart. lib. 2. cap. 39.* Item sæpè citatus Anonymus Parisiensis fol. 333. Anno circiter 1013. Unwannus Archi-Episcopus Bremensis Hamburgi Civitatem & Ecclesiam fecit novam, simul ex singulis Congregationibus suis, quæ Virorum essent, tres eligens fratres, ita ut duodecim fierent, qui in Hamburg Canonice degerent conversatione populum ab Idololatriæ revocantes errore, ordinavit etiam in Sclavoniam Brunonem Virum prudentem, qui de fratribus Hamburgensis Ecclesiæ electus, in populo Sclavorum multum prædicando fructum attulit. &c.

HAMERSLEBENSE,

Piissimum æquè ac ditissimum superiori ætate de Venerabili Congregatione Windesheimensi Monasterium, in Diœcesi Halberstadiensi, nostris etiamnum temporibus inter plurimas calamitates ægrè servatum, hodiedum tamen Religioso statu suo fati inclarescit, etsi de tempore & Authore primæ foundationis nondum constet.

Fridericus IV. Augustissimus Romanorum Imperator Archi-Dux Austriae &c. anno 1474. Duces Saxonicos, Brunsvicenses item & Lüneburgenses (testificante Abrahamo Saurio de Urbibus litt. H. fol. 774.) defensores constituit & Advocatos sacræ Domûs hujus Hamerslebenæ, de qua eadem Conradus Vetter Soc. Jesu Sacerdos in suo purgatorio Lutheranorum anno 1612. typis Ingolstadianis edito ex tristibus illis (quas integras recitat) Reverendissimi ac Illustrissimi Metropolitanæ Capituli Magdeburgensis litteris ad Electores, aliósque S. R. I. Principes super injuriis sibi ac aliis Comprovincialibus Collegiis sacris ac Monasteriis per Magdeburgenses multifariam illatis de dato 1546. die 15. Augusti, conscriptis & emissis, fideliter ac sanctâ fide refert, complures Canonicos Augustinianos, dum isti in Ecclesiâ ad Altare Divino Numini litarent, à memoratis Magdeburgensibus, præfacto anno ex insperato plusquam terribiliter irruentibus crudelissimè fuisse mactatos, de quo pluribus loco citato; quibus tamen miseris omnibus neutiquam attentis, sub Principis & Electoris Brandenburgici dominio Venerabilis Canonica hæc Hamerslebeniana hodiedum illæsa subsistit in flore, cui decus æternum ex animo precamur.

Quod Petrum nostrum ejusdemque Continuatores latuit, referavit diligentissimus Scriptor, etsi à Religione Catholica alienus, Henricus Meibomius junior, qui in Dissertatione de Hugonis de S. Victore Patria Saxonia habet sequentia: REINHARDUS, Halberstadiensis Ecclesiæ Episcopus XIV. (qui ab aliis, ut Helmoldo, & Alberto Stadenst REINGERUS dicitur) Henrico V. imperante ad Ecclesiæ regimen venit, anno 1107. fuitque ex primaria nobilitate Saxonica, & quidem, si HENNINGESIO credimus, Quersfurtina, unde Lotbarius II. Imp. etiam oriundus. WINNIGSTADIUS, à parentibus Parisios esse missum studiorum causa, ibidemque ut majori commoditate iis vacare posset Monasterium S. Victoris intrasse, & ibi secundum Regulam S. Augustini vixisse, scribit. Redux hinc in Saxoniam à Lotbario Duce Saxonie ad Episcopatum Halberstadiensem commendatus fuit. Factus autem Episcopus inter alia Cænobia, fundavit quoque HAMERSLEBIENSE, & initia quidem ejus ante muros Urbis Osterwici anno 1108. instituit, quadriennio autem post Hamerslebium transfudit, S. Pancratio dicatum, eique præfecit DITHMARUM, pietate, & eruditione præstantem virum. Hucusque in Dissertatione sua Meibomius, qui gravissimis Argumentis contra Mabillonium probat, Hugonem à S. Victore fuisse Saxonem, ex Dynastis Blanckenburgicis ortum, eumque à Fundatore Hamerslebenensis Cænobii Reinhardo studiorum causa ex Hamersleben Parisios fuisse missum. Nititur potissimum Pauli Langii verbis qui in Chronico Citicensi habet sequentia: Eodem tempore (circa annum 1123.) Hugo de S. Victore, natione Saxo, Parisiis floruit, qui ob eximiam eruditionem, & scripturarum doctrinam alter Augustinus ævo suo habitus est. Hic Novitius fuit in Monasterio Hamersleve, non longe ab Halberstadio. Hic ob studium missus Parisios in magnum Ecclesiæ crevit Doctorem, factus Prior in Monasterio S. Victoris, in quo & usque in finem vitæ permansit. Scripsit Fratribus suis in Hamersleve in sui memoriam devotum libellum DE ARRHA ANIMÆ, ut patet in ea, quam præmisit præmiali Epistola. Cum Langio consentit Joannes Lindenbornius in Historia Episcopatus Daven-trien-sis pag. 350. n. 60. ubi ait: S. Pancratii Hamersleve Diœcesis Halberstadiensis. In ea religiose vitæ tyronem egit, & ut quidam volunt vota nuncupavit magnus ille & inter Asceticos Magistros famosissimus Hugo de S. Victore, qui post ad Universitatem se contulit, & ibi in Virum perfectum & doctum excrevit. Testis hujus rei tertius est magnus ille Trithemius, qui de Hugone nostro hæc habet: Hugo Presbyter & Monachus S. Victoris Parisiensis Ordinis Canonicus.

nicorum Regularium S. Augustini, & Abbas ut ferunt ibidem, natione Saxo, vir in divinis scripturis eruditissimus, & in seculari Philosophia nulli Prætorum inferior, qui velut alter Augustinus Doctor celeberrimus suo tempore est habitus ingenio subtilis, & ornatus eloquio, nec minus conversatione, quam eruditione venerandus. Scripsit ad Hugonem Bernardus Abbas Clarevallensis unam sat longam & lectu dignissimam Epistolam. Huncque etiam Episcopum Cardinalem Tusculanum fuisse factum, monet ad finem Dissertationis Meibomius, nixus autoritate Ferdinandi Ughelli *Italia sacra* Tom. I. p. 264. Gratulamur hanc Canoniam Hamerslebeni Gloriam, gratulamur cum Meibomio hunc Eruditæ Saxoniam Civem, qui in vita sua dicere erat solitus: hoc unum votum sibi esse: ut cibus ultimus Eucharistia, cogitatio postrema de Passione Domini, verbum denique ultimum foret JESUS. *Lyræus de Imit. Christi* Pat. fol. 520.

HARTESBURGUM,

Canonicorum Regularium Diœceseos (nisi fallor) Hildesheimensis in inferiori Saxoniam percelebre fatis & inclytum Collegium, cui Conradus II. Romanorum Imperator cognomento Salicus quam plura prædia in propriam dotem contulit, quod tamen Collegium Hartesburgense posterioribus annis, & quidem tempore nefandi Schismatis illius contra Gregorium VII. legitimum Pontificem sub annum circiter 1075. à rebellibus Saxonibus suscitati funditus eversum, & cum adjuncto Regularium Canonicorum Claustro merissimè subversum & solo coæquatum periit. Krantzius in Saxoniam lib. 4. cap. 36. & in Metropoli lib. 5. cap. 20.

HASLACHENSE

Vetustissimum Diœceseos Argentoratensis in inferiori Alsatiam Canonicorum primò quidem Regularium, subinde verò sæcularium, Venerabile Collegium, recensetur à Bernardo Hörzog Scriptore A Catholicis in Chron. Alsatiam lib. 3. cap. 10 fol. 26. antiquiore vocabulo Hasla, & Haselaba nuncupatum idem haud procul à Civitate Argentinensi ad Haselam fluviolum (uti loquitur Bruschius de Episcopis Germaniam Tom. 1. cap. 5. in S. Florentio V. Episcopo Argent.) non procul à Brenschio percelebri Alsatiam anne in densissimis nemoribus vel olim. Primus autem istud apparavit modò nominatus S. Florentius Episcopus natione Scotus, qui dum Sigeberti Galliarum Regis Filiam luminibus orbam in integrum restituit, atque ipsam de posthac lumen cæli videre fecit, à Dagoberto ejusdem Sigeberti Genitore totam circa circum planitiem gratuitò donatam obtinuit; cui dehinc idem S. Florentius proprium quoddam Oratorium inædificavit, quod succedentibus annis in Collegium Canonicorum Regularium excrevit. Plura de hoc habet Antonius Jepsius in suo generali Ordinis S. Benedicti Chronico Tom. 2. ad annum Christi 663. fol. m. 314. & seqq. in hoc tamen jure merito corrigendus, quòd Fratres ad novam Ecclesiam istam Haslachensem primitus introductos fuisse contendat sui Ordinis Professores seu Monachos, cujus tamen vocis vel Instituti Bulla foundationis nec verbo quidem meminit, benè tamen illos sub *Canonicâ Regulâ* militasse dicit. &c.

HAVELBURGUM,

Perantiqua Civitas Episcopalis in veteri Marchiam Brandenburgensi ad Havelam fluvium (qui illam ambit, lambit, & claudit) probè situata sub annum 946. ab Ottone I. seu Magno Romanorum Imperatore prope sede Episcopali fuit donata, atque eandem ipsa auctorante eodem Imperatore jure ac titulo Suffraganeatus Metropolitanæ Sedi Magdeburgensi subdita, qualiter constat ex Krantzio in Saxoniam lib. 4. cap. 14. sic legendo: *Transferri jussit* (Otto Imperator antedictus) *Sanctum Adalbertum de Monasterio S. Joannis nimirum in Treven ad Archi-Episcopatum* (Magdeburgensem pro tunc recens institutum seu fundatum) *quem ille ibi gessit ad annos penè quatuordecim, subjectque illi Episcopatus seu Suffraganeatus Merseburgensem, Misnensem, Citzensem in Sala fluminis ripâ Brandenburgensem, Havelburgensem. &c.* primos verò & antiquos Havelburgensis Ecclesiæ hujus Cathedralis Canonicos omninò fuisse Regulares apertè colligitur ex Krantzio lib. 6. cap. 12. Metropoli ubi sic habet: *Tum* (tempore primæ foundationis Ecclesiarum seu Episcopatum antedictorum) *in Magdeburgo crediderim Regulares fuisse Canonicos, sicut ferè per omnes* (Saxoniam) *Ecclesias; quas tamen postmodum circa annum 1130. S. Norbertus Archi-Episcopus Magdeburgensis ad suscipiendum novum Ordinem suum Præmonstratensem invitavit, imò & pertraxit, prout refert idem Krantzius citatus sub his verbis: Talibus, cum accederet Regularibus* (Canonicis) *cum novâ regulâ Norbertus facillè obtinuit, ut novitati cederent sumentes habitum ejus & Norbertini exindè dicerentur. &c.*

HEDERS-

HEDERSLEVEN,

Sleswicensis Diœcesis in partibus Aquilonaribus perpulchra Civitas, hæc tamen eadem jam pridem cum universis habitatoribus suis peregrinam Religionem professâ, Superiori ætate in primariâ ac Parochiali Ecclesiâ suâ Canoniorum Collegium quoddam habuit, quod tamen cum mutatione pristinæ Religionis Orthodoxæ jam pridem penitus fuit extinctum, unde de Collegiâ Hederslevensi Ecclesiâ ista nobis vel invitis haud quicquam amplius innotescit, quàm quòd circa annum 1412. sepultus in eâ fuerit Rumboldus quidam Dux Silesiæ à Sigismundo Rom. Imp. Rege Boëmiæ &c. &c. ad pacem inter Ericum Daniæ Regem & Duces Holsatiæ transigendam. Zeillerus fol. 631.

HEIDENFELDENSIS

Præpositura Canoniorum Regularium S. Augustini Diœcesis Wirceburgensis in Franconia propè Civitatem Imperialem Sweinfurtensem sita, quæ in suis membris hodie insigniter floret. Illius historia in speciales paragraphos distincta, ante aliquot annos transmissa fuit ad Virum Clarissimum D. Joannem Antonium Zungo Can. Reg. Celeberrimi Voraviensis Canonice in Styria inferiori, ut illam cultius elaboratam speciali Canoniorum Regularium Historiæ, quam à pluribus jam annis molitur, infereret, cum tamen illa necdum publicam lucem viderit, haud ægrè Virum hunc Eruditissimum laturum credo, si hanc Heidenfeldensis Præposituræ Historiam, quam me procurante acceperat, Lectorum oculis hic eo, quo communicata fuit, stylo subjiciam, donec faventibus superis ejusdem Opus, quod calentissimis votis mecum totus Canonicus suspirat Ordo, juxta elegationis Litteraturæ regulas exasciatum erudito Orbi typis publicis communicetur.

§. I.

De Præposituræ Heidenfeldensis fundatione.

Præposituram Heydenfeldensem Fundatores & Authores habuisse Hermannum Marchionem de Vohenburg ex Bavaria oriundum, Alberadam Conjugem Ejus & Comitissam de Banz in Franconia natam, ac Adalberonem Episcopum Wirceburgensem Arnoldi Comitæ à Lambach in Diœcesi Pataviensi filium, non tantum constans est traditio, sed ex antiquissimo Mortilogio ibidem asservato sufficientissimè constat. Primam autem hujus fundationis occasionem & originem dedit prædicta Alberada, cum enim præfatus Ejus Maritus Hermannus quodam tempore, cum quoddam torneamentum accessisset, volens cum aliis Nobilibus militiam torneamenti exercere, ibidem grandi infortunio sibi comitante intra multitudinem aliorum corruens fuisset oppressus, filiusque Ipsius Conradus sub Castro Banz in Mago hyemali tempore trocho ludens fracta glacie in aquas submersus, atque deorsum per flumen usque ad Confinia Heydenfeld delatus, ibique inventus sepulturæ fuisset traditus; Alberada Divini Numinis Instinctu provocata pro remedio animæ suæ, Mariti defuncti, & filii in Heydenfeld sepulti requie Præposituram prædictam circa annum 1050. vel 1052. circiter propriis sumptibus opibusque construere atque fundare cepit. Quia verò prænominata Matronda successu temporis castrum suum Banz mutaverat in Monasterium Ord. S. Benedicti, petiit ab Adalberone Episcopo Wirceburgensi bona & Decimas in circuitu illius Castri adjacentes, & ad Ipsum spectantes pro præbenda Monachis ibi instituendis donari & incorporari, loco horum autem bonorum & Decimarum Adalberoni offerendo & tradendo in conspectu Cleri & populi Anno Incarnationis Dominicæ 1069. alia bona & Jura cum Præpositura jam constructa & fundata Heydenfeld ita tamen, ut in Eadem Canonicos Regulares secundum Regulam S. Augustini viventes institueret, Eam illis traderet, cæteraque Regulæ & statui huic congruentia adaptaret.

Adalbero petitioni & Voto Alberadæ benigne annuens, non solum Præposituram juxta pactum præmissum sibi oblatam & traditam lubenter acceperat, sed & statim eo intendebat animum, ut inveniret talem Canonici & Apostolici Ordinis Virum, qui in pietate ac doctrina sana fundatam novam Ecclesiam regere & gubernare, ibique primordia hujus Instituti ponere esset idoneus.

Noverat autem Adalbero optimè in Bavaria tunc temporis Ordinem Canoniorum Regularium S. Augustini quàm maximè florescere, ex ea regione Otonem nomine Ejusdem Ordinis pium ac prudentissimum Virum ad implantandum in Præpositura Hey-

denfeld Ordinem Canonicum postulavit, & Anno Incarnationis Dominicæ 1071. in I. Præpositum constituit & confirmavit, atque Ecclesiam in Nomine Domini & Spiritu Dei regendam Illi comisit & tradidit.

§. 2.

De Ejus Dotatione.

Ut autem Alberada & Adalbero multò excellentius atque immortale perfusissimæ in fundatam novam Præposituram liberalitatis suæ redderent testimonium, quàm plurimum etiam illam dotârunt.

Nam Alberada, cujus prædia & Bona extiterant dilatata à Castro Banz usque ad confinia Wirceburg, huic Ecclesiæ pro alendis Viris Canonicis donavit medietatem Bonorum cum omni genere utilitatis & Jurium, quam possidebat in Heydenfeld; Prædia & Bona omnia cum omnibus Juribus in Eülendorff, nunc Ellenhoff nuncupatum; Curiam Oettershausen cum omnibus compertinentiis, adjacentibus prædiis, Vineis, pratis, sylvis & aliis quibuscunque bonis & Juribus; Magna & multa prædia & Bona in Dechem, Thalheim, Schwanfelf, Wipfeld, Opferbaum, Bergtheim, Dieppach, Stamheim, Volkach, Gernach, Hirschfeld, in superiori & inferiori Spiesheim, Hertheim, Gochsheim, Grehstatt, in inferiori Wern & Colizheim.

Adalbero autem in perpetuum Illi donavit ac incorporavit plenissimo Jure Parochiam Wipfeld cum omnibus filialibus Illi adhærentibus, cum omnibus quibuscunque Juribus Parochialibus, Proventibus, & Redditibus pro Præpositura applicandis, item de cultis & incultis bonis totales Decimas majores Vini & frumenti, ac minores ex omnibus terræ & arborum fructibus, etiam de certis animalibus, totales, inquam, Decimas in Wipfeld, Swanfeld, Thalheim &c. ita tamen ut in perpetuum Canonici hujus Ecclesiæ per seipfos curam animarum, istis locis exercent, omnesque parochiales functiones peragant. Jure igitur meritissimo Hermannus Marchio, Alberada Comitissa Conjuges, Conradus filius Eorum, & Adalbero Episcopus Nomen Honorémque Fundatorum hujus Præposituræ sibi comparârunt; atque ut Posteritati constaret Eos hoc titulo esse longè dignissimos hujus Præposituræ Antecessores in perpetuam memoriam non tantum Illos ut Fundatores diligentissimè annotârunt, sed etiam pro Illis (licet per aliquam visionem pio alicui Religioso factam de Eorundem Beatitudine æterna jam consecuta quâ certificati) quot annis præter Vigiliis Defunctorum persolvendas aliâque plura sacrificia annuatim celebranda, Duo solennia sacra de SS. Trinitate à Præposito cantanda constituerunt & ordinarunt.

§. 3.

De Ejus Benefactoribus præcipuis, & Incremento.

Adalberonis profusam pietatem & liberalitatem in Canoniam Heydenfeld æmulati sunt Ejusdem Successores Episcopi Wirceburgenses, qui hanc variis donationibus, favoribus, Beneficiis & Juribus sublimârunt, incorporandis sibi bonis & Juribus adjuverunt, atque per suam Pontificiam Authoritatem confirmârunt, ideóque iure merito præcipuos inter Benefactores suos numerat ac veneratur hæc Præpositura Heydenfeld. In quorum liberalitatis ac Munificentiæ fidem & testimonium, asservantur in Archivo Heydenfeldensi Litteræ speciales & quidem sub

Num. 1.

Litteræ Embrionis Episcopi Wirceburgensis, in quibus affirmat Parochiam Wipfeld antehac jam fuisse in Ottonis Præpositi Heydenfeldensis Jure; aliqua Filialia ab Ea seculis in perpetuum subjicit, & ut imposterum Ecclesiam in Heydenfeld superiorem pro Matre habeant, ordinat & plenissimo Jure incorporat. Anno Domini Incarnationis MCXLI. Indictione III. Nonis Decembris, Regnante glorioso Romanorum Rege Conrado II. Ottone præfati Monasterii Præposito, Popone Advocato &c.

Num. 2.

Litteræ, pariter Latini Idiomatis Hermanni Episcopi Wirceburgensis Confirmatoriæ, super venditione quorundam Bonorum & Advocatiarum à Nobili Conrado de Speckenfeld

ckenfeld Ecclesiæ in Heydenfeld facta. Anno Incarnationis Domini MCCXXXI. Indictione V. Pontificatus sui Anno VII. Regnante glorioso Romanorum Imperatore Frederico & Filio suo Heinrico.

Num. 3.

Litteræ Latini Idiomatis sub Regimine Ejusdem Episcopi Hermanni, in quibus ad Mandatum & Petitionem Ipsius Comes Henricus de Hennenberg Bonis in Heydenfeld, & Castro Habersberg non reedificando renunciat. Herbipoli Anno Domini MCCXLVII. in mense Novembr. Indictione VI. Pontificatus Ipsius Anno XXIII.

Num. 4.

Litteræ Donationis, Idiomatis germanici, Joannis Episcopi Wirceburgensis, in quibus absolvit homines in Heydenfeld ab Advocatiæ Jure, aliisque realibus & civilibus exactionibus & oneribus, quæ Advocati Ipsius Episcopi per vim prætendebant, atque Præposituræ ibidem Advocatiam aliisque Jura cedit. Herbipoli in Festo SS. Sebastiani & Fabiani Martyrum Anno Domini MCCCC. XVI.

Num. 5.

Litteræ foundationis, latini Idiomatis, in quibus Joannes Episcopus Wirceburgensis Beneficium Primissariæ ab Henrico Schenck de Rosenberg aliisque in litteris foundationis expressis, in Hohefeld fundatum, ex munifica liberalitate cum omnibus Bonis, Proventibus & pertinentiis ad Præposituram Heydenfeld per liberalem Donationem in perpetuum transtulit omnésque fructus atque proventus mensæ Præpositi incorporavit. Anno Domini millesimo trecentesimo trigesimo sexto in Vigilia Beati Michaëlis Arch-Angeli.

Num. 6.

Litteræ, germanici Idiomatis, Joannis Episcopi Wirceburgensis, quibus cum consensu Capituli Cathedralis Prædium in Wipfeld cum omnibus Bonis, Pertinentiis & juribus Conrado Præposito & Canonice in Heydenfeld vendidit. Herbipoli Anno Domini 1419. In die Sancti Nicolai Episcopi.

Num. 7.

Litteræ, germanici Idiomatis, Joannis Episcopi Wirceburgensis, in quibus decem Maltera Siliginis, quæ Præpositura alioquin annuatim Eidem de Prædio sibi ab Ipso Episcopo Anno 1419. in Wipfeld comparato, dare tenebatur, relaxavit. Geben am Dienstag nach unser lieben Frauen-Tag Assumptionis Anno 1437.

Spectatis Donationibus, aliisque favoribus Episcoporum, quibus Canoniam sublimârunt, videamus Jura & Privilegia aliqua Ecclesiastica, quibus Præpositos hujus Canonice Heydenfeldensis exornârunt & quidem

1. Melchior Episcopus Wirceburgensis Præposito Andreæ Emes omnibusque sibi Successoribus Jus Archi-Diaconatus Anno 1553. die 21. Augusti contulit, quatenus per hujusmodi Joachimo Schmiden Ecclesiæ in Wipfeld Parocho actualem, realem, Corporealem, & personalem possessionem cum omnibus fructibus, redditibus, & proventibus ejusdem Parocho traderet.

2. Joannes Philippus Episcopus Wirceburgensis, Archi-Episcopus & Elector Moguntinus Præposito Andreæ Deichmann omnibusque Successoribus Jus & Privilegium sub Alexandro VII. Pontifice Maximo procuravit, ut Præpositi in Heydenfeld liberè possint uti Mitrà, annulo, aliisque Insigniis Pontificalibus Anno 1664. Pontificatus sui Wirceburgensis Anno XXII.

Præterea non sunt silentio prætereunda Beneficia Parochialia, quæ Episcopi Wirceburgenses in sua Diœcesi, Clericorum sæcularium locò, Canonicis hujus Ecclesiæ à primordio foundationis usque ad hanc ætatem gratiosè conferre consueverant.

Franciscus Episcopus Wirceburgensis Canonice huic contulit Parochiam Herrtheim Anno 1635. Parochiam Franckenwindheim & Primissariam in oppido Gerolzhoven. Anno 1642.

Joannes Philippus Elector Moguntinus ac Episcopus Wirceburgensis salvâ tamen semper præsentatione Capituli Cathedralis vel aliorum Patronorum, instituit Canoniam in Parochias Hergolzhausen Anno 1644. Gravensheimfeld 1647. Edleben 1649. Fahr 1653. Geldersheim 1655. Unter- & Ober-Spiesheim 1656. Grossen-Lanckheim 1656. Wil-

lenzheim 1657. Herrlheim 1659. Schlehenried 1662. Ober-Volckach Zeüzleben, Untereyffentheim 1669. Geübach 1672.

Joannes Hartmannus Episcopus Wirceburgensis contulit Parochiam Colizheim Anno 1674.

Joannes Gottfridus instituit Canoniam in Parochiam Hergolzhausen Anno 1687. Geübach prius tamen à Lothario Electore Moguntino præsentatione expedita Anno 1694.

Joannes Philippus eandem Parochiam Geübach salva præsentatione prioris Patroni Anno 1612. Postremò Christophorus Franciscus concessit Canonix prius præsentatione facta à Capitulo Cathedrali Parochiam Hergolzhausen 1728.

§. 4.

De Ejus Variis & multiplicibus Adversitatibus, Bonorúmque Diminutionibus.

I. **A**b anno 1250. postquam Regnum Imperii usque ad annum 1273 fuerat acephalum, Jus illud armatum, seu Vindicationis privaræ vulgò Faustrecht per Germaniam invaluit, unde evenère devastationes agrorum & vinearum, direptiones Bonorum, malaque alia innumera; Malo huic pessimo quoque fuerunt simul associata bella & seditiones ferè per ducentos annos continuata; Bella quidem Episcoporum Wirceburgensium cum Comitibus, Nobilibus & aliis extraneis; seditiones autem Civium Wirceburgensium contra suos Principes & Episcopos, totúmque Clerum unde tota Diœcesis mirum in modum fuit dilacerata; atque his accesserunt alia communia mala, ut sunt gravissimæ & extraordinariæ pecuniarum exactiones, pestis, sterilitas terræ, inundationes aquarum rerum omnium penuria & summa egestas; nam Anno 1213. pestilentia per omnem latè Franconiam ita desaveiebat, ut brevi temporis intercapedine multa millia hominum extinxerit; Anno 1275. & 1312. tanta per Franconiam aquarum inundatio facta est, ut omne semen suffocârit, inde fames ac summa annonæ caritas. Anno 1356. pestilentia iterum vehementissimè grassata est, nullus neque in Vineis neque in arboribus fructus, unde vini pretium magnopere crevit. Per hujusmodi verò multiplicata mala & adversitates Canonix irrecuperabilia damna evenère; nam his temporibus plurimas suas Advocatias atque alia prædia & Bona (nescio, quo titulò ad manus alienas pervenerint) perdidit, ut sunt Advocatia totalis cum multis prædiis & bonis in Spiesheim, exceptis duobus subditis cum suis prædiis & Bonis, atque adhuc aliis bonis Emphyteuticis; Advocatia totalis cum suis appertinentiis in Herrlheim, Advocatia totalis in Gernach; Advocatia totalis cum suis compertinentiis in Opferbaum. Vendidit autem Anno 1298. decem Maltera Sigilinis annuatim solvenda Beneficio S. Bristii in Wirzburg, unum prædium cum suis Bonis & juribus in Niderwern; & Anno 1405. Advocatiam totalem cum Decimis Vini & frumenti aliisque Bonis & Juribus in Hirschfeld.

II. Anno Christi 1525. quando Rusticorum Conjunctio excitata in Germania adolevit, ac totam quoque Diœcesin Wirceburgensem cædibus, incendiis, vastationibus depopulata est, furor rabiésque Rusticorum cum tali impetu in Canoniam Heydenfeld irruit, ut omnia jumenta, boves, equos & oves rapuerit, granaria omni frumento, cellas omni vinò evacuârit, calces & ornamenta Ecclesiæ spoliârit, & profanârit, agros & vineas devastarunt, cumque omnia fúsque deque versa fuissent; totam quoque Canoniam incineravit, ignéque consumpsit; præterea quanta rursus damna Canoniam sit perpeffa, quantaque debita pro reparandis & reædificandis ædificiis contraxerit, prudenti judicio relinquitur.

Occasione etiam hujus calamitosi temporis placet in memoriam revocare, quæ supra §. 3. N. 5. de Primissaria in Hohefeld dicta sunt, utpote quòd præmemorata Primissaria per liberalem Donationem Joannis Episcopi Canonix fuerit unita; quòd Beneficium Canoniam à tempore Incorporationis, & Unionis usque ad tempora & Bella Rustica, adeoque ultra centum annos quietè possederat, redditusque illius omnes annuatim collegerat & acceperat. Postquam autem Incolæ Hohefeldenses tempore hujus Belli Rustici ad Lutheranismum deflexerunt, Primissarium ejecerunt, proventus redditusque Canonix dolosè denegârunt. Proin, ne pia fundatio talis Beneficii ex toto periret, ac Præpositura possessionem suam conservaret, & illam contra A catholicos suo tempore prætereundè posset, redditus illius usque ad meliora tempora Communitati Hohefeldensibus, si per Contractum Locationis & Conductionis omnibus sex annis renovandum cum certa pensione, scilicet unò culeò Musti mensuræ Hohefeldensis, tertio anno solvenda ab Anno 1537. usque ad moderna & hodierna tempora reliquit, prout novissimè Litteræ Locationis super redditus Primissariæ Hohefeld ex parte Canonix Heydenfeldensis de

anno

anno 1737. die 15. Novembris germanici idiomatis, & Litteræ Reversales Conductio-
nis super redditus Primissariæ in Hohefeld ex parte Communitatis Hohefeldensis sub
eodem Die & Anno præmemorato, ac idiomate exarata, & invicem mutata exhibent.

III. Anno 1553. Albertus Marchio Brandenburgicus, cum infensus Cæsari, Impe-
perio, Clero, bonis omnibus, magna ferocitate, flammis, depopulatione, luctu &
terrore totas provincias implèssset, Franconiam & Mæni Partem perfuscans, maximo
damno Heydenfeldam quoque involvit. Nam avarus & ferox miles non tantum Cano-
niam totaliter spoliavit, vastavitque, sed & Eam magna pecuniæ quantitate præ æsti-
matione condonati incendii, vulgò Brandichazung, numerata atque solutâ contra fidem
datam & promissam in cineres redegit, quapropter Canoniam iterum aded fuit depaupera-
ta, ut eodem anno Nobili Carolo de Redwiz mediam partem Decimarum Vini & fru-
menti in Schwanfeld, ac ex post Anno 1579. propter plurima debita contracta, alteram
mediam partem Decimarum Vini in Schwanfeld Hospitali Julianæo in Wirzburg vendere
cogeretur.

IV. Anno 1631. Cum Gustavus Adolphus Sueciæ Rex funestum Franconiæ bellum
intulisset, latèque omnia populatus, hujus belli tempestas in Diœcesin Wirceburgensem
quoque incubuit. Adventante igitur Ejusdem Regis Generali Commissario Vrangell Hey-
denfeldæ, nolens volens Præpositus cum Suis sese Suecico Imperio subdere cogitur.
Ne autem Canoniam & suis Subditis à suo Gregario milite mali quid inferatur, pro salva
guardia apud Generalem humillimis precibus institit, Eamque pro oblata pecunia petita
cum conditione obtinuit; Verum cum præfatus Generalis Civitatem Imperialem, sed
Lutheranam Schweinfurth non longè à Canoniam distantem obsideret, cum duobus mil-
libus Equitum ferè per tres menses Heydenfeldæ castra metatus est, totam Marchiam
devastavit, omniâque jumenta, oves & boves, integrâque substantiam œconomicam
rapuit atque spoliavit; Et quod magis deplorandum à Gubernatore Schweinfurthenfi Ca-
noniam Administrator Joannes Milz nomine est constitutus, qui per plures annos non
Administratorem sed Dilapidatorem egit, cum helluando, bacchando, diu noctûque sal-
tando cum suis Affeclis Schweinfurthenfisibus aliisque Patrimonium Christi & Ecclesiæ
consumpserit; econtra verò Præpositum & Canonicos in unum cubile includendo in
victu & vestitu tam miserè habuerit, ut Præpositus Joannes hujus rei indignitate commo-
tus, Schweinfurthum, auxilium Gubernatoris imploraturus, perrexerit, sed ibi, ut su-
spicatur, venenò extinctus & interemptus curru fimeo vectus Canoniam repetiit.

Unum est adhuc, quod annectam, calamitoso huic tempori congruum, Exemplum
nempe horrendæ atque inauditæ crudelitatis, ac novi Martyrii genus à Suecicis militi-
bus in Liborio Wagner Parocho Sæculari exercitum, Cujus Reliquiæ in Ecclesiam Hey-
denfeld fuerant deportatæ. Liborius cognomine Wagner Mühlhufii civitatis Imperialis
in Thuringia honestis quidem, sed A catholicis parentibus natus, ætate paulò gravior ab
iis ad omnem honestæ vitæ rationem imbutus, ad artes liberales accommodatur, per-
actisque inferioribus & Philosophiæ studiis de religione A catholica dubitare cæpit, hoc
lumine impulsus, relicto Patre & Patria Wirceburgum se confert, ibidem à PP. Societ.
Jesu in Catholica fide instructus, eamque, hæresi abjuratâ, palam confessus & ample-
xus est. Postea ad Principale Seminarium ad S. Kilianum Wirceburgi admissus, studiis
Theologicis summo progressu incubuit; ita ut dignitate sacerdotali accepta, Parochia Al-
tenmünster administranda Ipsi fuerit collata, cumque in ea multos de vera fide pericli-
tantes ad ovile Christi perduxisset, multis exinde factus exosus, ad Gymnasium Reich-
mannhufii tanquam ad asyli locum à parochianis suis, ibidem gratitudinis loco auxiliares
manus expectaturus, confugiens, ab iisdem tamen turpiter deceptus, Suecico tunc
temporis Franconiam crudeliter invadenti Hosti dolosè tradebatur, & à militibus ad
pagum Schonungen ductus, diu noctûque Eum barbarè torquendo, totam pecuniæ suæ
substantiam octoginta scilicet Imperiales abripiebant, atque cum ipso ulterius ad Castel-
lum Mainberg pergentes inhumano modo ad ampullam trium mensurarum, uno haustu
absque omni respiratione sæpius ebibendam Liborium coegerunt, omninò rati Illum sic
fana ratione privatum, fidem Catholicam certò certius negaturum; sed Deus ita dispo-
suit, ut crebris illis potationibus neque illius mentem perturbare, multò minùs ad ne-
gandam fidem adigere potuissent. Hisce frustra tentatis impia militum cohors adhuc
acerbiora genera excoquere & in Liborio exercere cæpit; jam sacras ejus Conciones
contumeliis laceßere, jam ad conferendas cum scurris manus cogere, eisque Sclopetum
pulvere nitrato refertum ad explodendum tradere, ut illò diffractò vulnere gravi sau-
ciatus ad terram procumberet, jam genas Liborii insperfo sale crudeliter dilacerare, Eju-
que nares & capillos liquata pice & cerâ hispanicâ illinare, illitas accendere, accensas

acuto instrumento perforare, sicque Eum infixo hoc instrumento patientem longo temporis intervallo tenere, demum, quod casta mens vel cogitare erubescit, illius virilia cæstu, manúsque laqueis ligata, malleis tam inaudito modo conquassare, ut carnem, ungues & ossa ab invicem soluta, totúmque Liborium unum esse vulnus facillimè videre erat; His tamen vulneribus nefandi hi Sicarii ad commiserationem non tam commoti, quin novo potius furore acti Liborium ad stipitem alligatum ejus cervici picem ferventem infundendo & ad fornacem æstantem illum per duarum horarum spatium vehementer afflando cruciárint; inter quæ & cætera tormentorum genera, quibus propudiosissima militum colluvies Liborium per solidas quinque dies torquebat, continuò ex ipso quærebat, an se Papiſtam & Catholicum profiteri perseveret, aut pœnis his liberatus divitiis, dignitatibus, & mundi voluptatibus frui, & ad Religionem A catholicam revertere velit? Sin autem, se mortem acerbissimam experiri debere, credat. At contemptis his minis Liborius imperterritè reposuit: Vivam, patiar & moriar Romano-Catholicus. Tandem convocato tam Ducum quàm Scurrarum cohorte Liborius ad Mœni littus reducit, & duo in illum sclopeta fuerunt explosa, sine effectu tamen, proin Designator Diverſiorum militarium ex equo profiliens, illum gladio suo transfixit, sinemque Tyrannidi posuit, atque Martyrium in Athleta Christi complevit, dum animam suam Deo commendans beatè exspiraverit, exoptatam Martyrii lauream 9. Decembris 1631. affecutus. Impii autem milites perpetrato hoc homicidio nondum acquiescebant, etiam in Defuncti exanime corpus suam rabiem effundere, &, ne illud agnosceretur, vestibus spoliatum Mæno immerferunt, quod autem Deo ita disponente Mænus denuò reddidit, proin Milites arenâ coopertum reliquerunt. Proximo verò vernali tempore, à quibusdam Pagi Schonungen Catholicis Incolis Corpus adhuc incorruptum, & ex dilaniati vultus cicatricibus, virilibus conquassatis, adustis barbæ, capitisque capillis probè cognitum inveniebatur, & in prato profundius sepeliebatur, donec fedata Belli Suecici tempestate Illud ad Castelli Mainbergici Sacellum deferebatur etiam ibidem tandiu asservabatur, donec ex jussu Reverendissimi & Celsissimi Principis ac DD. Francisci Episcopi Bambergensis & Wirzeburgensis Illius Reliquiæ, Anno 1637. ad Canoniam Heydenfeld ad S. Mauritium solemniter repositæ, & Anno 1661. 21. Aprilis in præfatæ Canonice Ecclesie prope summum Altare inciso sequenti Epitaphio fuerint inclusæ.

Hic quiescit

Antiquissimæ fidei novus Martyr

Sed Veterum Martyrum Novum Exemplar

R. D. Liborius Wagner

Parochus in Alten - Münster.

Vitam, quam ducere cœpit Mühlhufsi in Thuringia

Finiit urgentibus Parcibus Schoningæ in Franconia.

IX. Decembris, Anno M. DC. XXXI.

Causa mortis fuit, quæ Martyres facit, odium fidei,

Cujus veritatem doctus

Herbipoli in Seminario S. Kiliani,

Ubi Errorem patrium fuit; dedoctus;

Mortis Genus, quale furor suggestit

Crudelissimum.

Tormenta, quæ in pluribus olim Tyrannis excogitavit,

In Eo uno furor exercuit omnia,

Hæc animò tulit, qui Martyres decet, constanti

Ut, si bonum certamen certaret, & cursum consummaret

Servata fide acciperet justitiæ coronam,

Crudelitatem hanc exofus Mænus

Traditum sibi Cadaver ultrò reddidit;

Ne inhonorum jaceret, quia ignotum

Erubuit littus, &, ut potuit arenis textit,

obstupuit putredo, & incorruptum

fervavit in Ver proximum,

Ut

Ut
in Servo fideli
Glorificetur DEUS.
Positum
21. Aprilis
Anno M.DC.LXI.

§. 5.

De Serie Præpositorum Heydenfeldensium, Eorumque factis.

Ob tot temporum infelicitates, & repetitas Canonice devastationes, de Præpositorum factis memoriae ferè nihil fuit relictum, quod autem superstes est, Posteritati communicatur;

I. Primus Præpositus Heydenfeldensis fuit Otto hujus Nominis primus, qui ab Adalberone Episcopo Wirceburgensi ex Bavaria postulatus, & Anno 1071. in primum Præpositum fuit constitutus; præfuit cum magno Præposituræ incremento 30. annis, ac Diem supremum piissimè clausit Anno 1101. Ab anno 1101. usque ad annum 1140. unus aut alter Præpositus desideratur, sed quia nullius nomen invenitur annotatum, in ferie est ponendus

II. Otto hujus nominis secundus, qui Anno 1140. in Præpositum assumptus; ad illius petitionem Embrico Episcopus Wirceburgensis aliqua filialia à Parochia Wipfeld separavit ut ex §. 3. N. 1. patet. Cætera autem acta, sicut & annus hujus Præpositi ignorantur. Prout etiam post Hunc usque ad annum 1266. alicujus Præpositi notitia non occurrit; constat tamen, Canoniam varia Bona intra illa tempora acquisivisse, & comparasse, intra quæ illa sub §. 5. N. 2 & 3. nuncupata numerantur. Anno 1250. incipiebant tristia illa & acerba tempora de quibus supra §. 4. facta fuit mentio. Deinceps Series Præpositorum accuratè observabitur,

III. Engelhardus hujus nominis I. fuit ad Præposituram evectus Anno 1266. in bello autem Anno 1738. edito & intitulo: Brevis notitia Monasterii Ebracensis fol. 92. nominatur Engelbertus. Verba sunt hæc: Anno 1275. empti sunt à Præposito Engelberto Canonice Heydenfeld duodecim Mansi in inferiori Spiesheim cum omnibus attinentiis & juribus. Cùmque regimen Ipsius Præpositi per decem annos adversis casibus plenum fuerit, decessit è vita 29. Jan. 1276. huic successit

IV. Fridericus hujus nominis I., qui per Electionem Præposituram suscepit Anno 1276. post duodecimum sui Regiminis annum mortalitatem exiit. 4. Martii 1288. post hujus mortem ad clavum pervenit

V. Conradus hujus nominis I. cognomento Dieterich Anno 1288. qui patrocinate Manegoldo Episcopo Wirceburgensi tria prædia cum omnibus Bonis in Garnstatt ab omni alterius Dominii jure libera per liberalem Donationem acquisivit; tenuit clavum Præposituræ undecim annis, & 19. Februarii 1299. è vivis est sublatus, hujus in Præpositura Successor fuit

VI. Wolcknandus, cui per Electionem Anno 1299. fuit præfectus, Illique præfuit annis undecim; decessit ex hoc mortali Sæculo 4. Martii 1310. hunc in dignitate sequitur.

VII. Theodoricus Anno 1310. vixit in Regimine undecim annis, & Anno 1321. 1. Junii ex hac mortali vita migravit. Huic per electionem successit

VIII. Adelbertus eodem anno 1321. & Anno 1335. 8. Junii mortalitas sui Regiminis finem fecit. Nactus successorem

IX. Lambertum, qui anno 1335. electus, & post novem sui Regiminis annos diem clausit supremum 11. Junii anno 1344. post Hujus obitum in Præpositum est assumptus

X. Joannes hujus nominis I. cognomine Dapifer Anno 1344. præfuit annis quindecim, & 26. Augusti 1359. morti succubuit. Eodem anno eligitur

XI. Waldernerus, qui tantum duobus annis præfuit, ac obiit 2. Septembris 1361. huic surrogatus est

XII. Arnoldus cognomento Truchses, postquam ferè viginti & quatuor annis Canonice præfuisse, vitam mortalem cum immortalis permutavit 23. Septemb. 1385. post Hunc Canonice Regimen adiit

XIII. Joannes hujus nominis II. cognomento Jeth Wipfeldensis Anno 1385. præfuit Canonice usque ad annum 1389. 24. Sept. & è vita mortali exivit, relinquens hanc Dignitatem Successori, qui fuit

XIV. Udalricus, cumque in Præpositura tribus annis sedisset, exiit hominem mortalem 30. Octobr. 1392. sed eodem anno ad Præposituram est suffectus

XV. Fridericus hujus nominis II. qui postquam duodecim annis gubernasset, se mortalitati subiecit 14. Decemb. 1404.

XVI. Conradus hujus nominis II. Cognomento Höen, qui Anno 1404. electus, Huic ab Episcopo Joanne Beneficium Primissarie in Hohefeld fuit donatum & Canonice in perpetuum incorporatum & unitum, juxta §. 3. N. 5. cumque necdum vigesimum sui Regiminis annum compleisset, obiit 6. Novembr. 1424. post Hujus obitum electus est in Præpositum

XVII. Wigandus Mack, præfuit duobus annis & quatuor mensibus, atque 6. Martii 1426. in immortalis vitam abiit. Cui successit suus Germanus

XVIII. Joannes hujus nominis III. cognomento Mack, post annos triginta & septem sui Regiminis animam in Domino efflavit 24. Sept. Anno 1462. post Hunc ad Præposituram accessit

XIX. Henricus de Bimpach, hic in Anno 1466. suffragante Joanne Episcopo Wirceburgenfi Sylvam cum pratis à 1100. jugeribus in Recessibus Sylvæ arduæ sitam acquisivit. Anni sui Regiminis fuerunt octo, migravit è vita 4. Augusti 1470. Hunc per electionem est secutus

XX. Conradus hujus nominis III. Cognomento Brunn, qui novem mensibus in dignitate sedens diem clausit extremum 21. Maji Anno 1471. post Hujus mortem eligitur

XXI. Thomas hujus nominis primus Cognomento Körner, cum præfuisse annis decem ante mortem adhuc Præposituram resignans, mundum unâ cum dignitate sua reliquit 22. Decembris Anno 1481. Huic ex sua Resignatione successit

XXII. Conradus hujus nominis IV. Cognomine Haub; cum duobus annis & tot mensibus commissam sibi familiam gubernasset, Anno 1484. 29. Februarii in Domino defunctus est. Hujus locum consecutus est eodem anno

XXIII. Paulus Rietmecher, qui in sui Regiminis decimo sexto anno necdum completo mundo valedixit 24. Febr. 1500. cui successit

XXIV. Joannes hujus nominis IV. Cognomento Göllner, qui 20. Decembris 1502. naturæ debitum solvit, post Hujus obitum eodem anno adhuc successit

XXV. Thomas hujus nominis secundus, Is, cum tribus annis in Præpositi Regimine exegisset, diem supremum obiit 30. Decembris 1507. cui surrogatus est Anno 1508

XXVI. Nicolaus Sturm, cum per septendecim annos curam sibi commissam optimè administrasset, incidit in illa infelicissima & tumultuosa tempora, in quibus anno 1525. seditiosa Rusticorum plebs potissimum in Canoniam Heydenfeld tam furiosè defæviebat, ut præter rapinas & alias insolentias illam etiam flamma consumpserit, ex §. 4. N. 2. Sed talis Præpositi mærorem, quem conceperat, quis enarrabit? nihilominus non despondebat animum, sed in auxilium Dei confidens pecuniis ab aliis mutuo acceptis reparare ac reædificare ædificia summè necessaria, atque alia in Ecclesia, quæ ad cultum divinum pertinebant, restaurare cœpit. Sub Hujus Regimine Anno 1527. Canoniam cum requisitis solemnitatibus liberè cedebat Joanni de Bibra & omnibus sibi Successoribus in Schwäbheim 150. jugera agrorum campestrium & pratorum Kesbach vel Wahlacker nuncupata, ita tamen, ut Joannes Nobilis de Bibra in Schwäbheim & omnes ejus Successores annuatim Canonice solvant de memoratis Bonis decem maltera Sigilinis; præterea Canoniam sibi retinuit jus pascuæ pro ovibus suis, & memorata Bona pro hypotheca ratione annuæ solutionis decem malterorum Sigilinis. Cumque Nicolaus multis turbibus & curis jactatus ultra viginti sex annos pro Præpositura multa adversa sustinisset, ac strenuè

strenuè laborasset plenus meritis cursum vitæ finivit 16. Julii 1534. relinquens sedem Præposituræ Successori, ad quam est suffectus

XXVII. Joannes hujus nominis V. cognomento Schwan ex oppido Volckach oriundus, cum sex annis Præposituræ præ- & profuisset, & debita ex parte ab Antecessore pro restauratione Canonie contracta exsolvisset, Anno 1540. 19. Aprilis obiit. Huic successit

XXVIII. Andreas hujus nominis primus, cognomento Emes Heydenfeldensis, qui Anno 1540. electus, & primus fuit, cui à Melchiore Episcopo Wirceburgensi jus Archi-Diaconatus collatum est Anno 1553. 21. Augusti, strenuus hic Vir, dum augmento Canonie sedulo laborasset, libros Emphyteuticos & Censuales renovari curasset, debita ex toto exsolvisset. Ecce! novas devastationes, prædationes, exactiones pecuniarum, Demolitiones & incendia circa Canoniam sibi concreditam per militem Brandeburgicum Anno 1553. perpeffus est. ut supra §. 4. N. 3. annotavimus. Cùmque demolita & incinerata ædificia restaurare cæpisset, gravissimo Regiminis oneri tandem succubuit, cum id annos sexdecim in summa temporum difficultate sustinuisset. 7. Decembris Anno 1556. Successorem habuit

XXIX. Joachimum hujus nominis primum, cognomento Faber ex oppido Gerolzhoven ortum, qui, cum per aliquot annos Parochum in Wipfeld laudabiliter egisset, Anno 1556. ad Dignitatem Præpositi est suffectus; ædificia, quæ à Prædecessore suo brevi tam tempore compleri non poterant, ex toto restauravit, Libros Emphyteuticos de novo conscribi curavit, Bibliothecam libris plurimis ornavit, & Anno 1579. quinque mansos pratorum & agrorum campestrium in Marchia Hohenlindacensi & Colzheimensi sitos Canonie proprios Rüdern nuncupatos cum Consensu Capituli Prætoribus & Communitatibus in præmemoratis Marchiis in feudum dedit. Postquam viginti quatuor annis & quinque mensibus summa laude præfuisset, hominem mortalem exiit, Anno 1581. 28. Junii. Post Hujus mortem eligitur

XXX. Engelhardus hujus nominis secundus, cujus anni Regiminis & obitus ignorantur. Huic successit

XXXI. Fridericus hujus nominis tertius, quo anno ad Præposituram fit suffectus, ignoratur. Obiit 29. Junii 1587. Hujus Successor fuit,

XXXII. Andreas hujus nominis Secundus, Cognomine Riell Herrlheimensis, Præpositum annis decem & octo egit laudabilissimum, & animam 23. Augusti 1605. in Domino exhalavit. Hujus Successor factus est

XXXIII. Casparus Steim Wirceburgensis, anni sui Regiminis cum fuissent tredecim, se mortalitati subiecit Anno 1618. 4. Decembris. Huic successit

XXXIV. Joannes hujus nominis VI. Cognomine Pröstler Canonicus Sæcularis in Haugis Wirceburgi, cum ab omnibus pius, humilis & doctus haberetur, ab Episcopo Wirceburgensi ad interim Canonie ut Administrator præfectus est; sed pro dolor! non Administratorem, sed Depravatorem, Dissipatorem & Veneficum egit, qui uno anno sedens, convictus Magus merito igni datus est. Cujus memoria quidem non est digna huc poni, sed ut currat series, hic adducitur.

XXXV. Joannes hujus nominis VII. Cognomento Molitor ad clavum Præposituræ pervenit Anno 1619. Hic prius & antiquius nil habuit, quam ut Canonicam vitam Antecessoris impietate labefactatam pro viribus restauraret, abolitis penitus perverſæ vitæ canonicæ monumentis; antequam ad Præposituram in Heydenfeld eveheretur, jam erat Præpositus in Canoniam Trieffensteinensi; abdicavit autem 1623. suam Dignitatem in Canoniam Heydenfeld, ac deinceps usque ad obitum permansit in Trieffenstein, Cujus vitæ Elogium Canoniam Trieffensteinensis nobis exhibet sequentis Tenoris: Joannes Molitor piæ memoriæ (cujus anima æternum Deo vivat) Canoniam Trieffenstein Præpositus XXXIII. Magnus Dei famulus, fuit Augustinianæ familiæ primævæ Decus præclarissimum, ac S. P. Augustino Soboles specialiter dilecta. Beatissimæ semper Virginis Mariæ ac Sancti & intemerati Ejusdem Sponsi, cujus in honorem Sacellum extruxit, Cultor singularis. Cooperator primarius Conversionis Hæreticorum Heydenfeld adjacentium. Divini amoris actibus, præsertim ultimo vitæ suæ tempore totaliter immerſus. Eximius SS. Principum Apostolorum Petri ac Pauli ac reliquorum omnium Apostolorum summus Venerator & Amator, quos fratrum turba duodena, ab Ipso velut ultimum pignus ac fraterni amoris tesseram instante morte (sorte facta) accepit.

Felicissimus Reformatör verius Fundator nostræ Canonice, & Genitor multorum spiritualium filiorum. Hospitalarius Vigilantissimus, ac Pastor Julianæ quondam Herbipolensis. Infirmorum Spiritualis Medicus præcipuus, ad quorum levamen (viribus propriis destitutus) vilissimo curru vestus. Lucerna pedibus nostris, verbis, scriptis & Exemplo. Meritissimus hujus loci ac Heydenfeldensis Canonice Præpositus, tandem Visitator Dignissimus. Nulli labori, nulli cedens adversitati, quamvis à Domino Deo multis exerceretur, ita ut Eodem permittente Archivum à Canonica auferretur, mirò tamen modò rursus restitueretur. Optimus Vir omni Virtutum genere ornatus, & ad vitam Canonicam in seipso exprimendam, quàm in aliis reformandam zelotissimus. Pater Pauperum, Puffillorum & Orphanorum, quibus inflexis genibus Ipse (licet Præpositus) inservit. Ægrotans miraculosa S. P. Augustini visione recreatus repente de infirmitate aliis stupentibus convaluit, quam Visionem nemini, nisi Confessario & Patri cuidam fidei è Societ. Jesu aperuit. Rarum videre erat in Joanne Modestie, humilitatis, Castitatis ac præsertim Charitatis fraternæ exemplar, adeò ut propriis se spoliaverit vestibus, ubi fratrem indigum conspexit, summus omnis proprietatis Osor. Tandem sanctis laboribus fractus, studio mortificationis ob amorem Jesu Christi Crucifixi totaliter intentus, temporis ac diei mortis suæ prænunciatus, in senectute bona reddidit Spiritum Creatori suo, Suorum in terris Pater, in Cælis Patronus, qui, ad quod totis votis ac desiderijs suspiravit, Zelotissimus honoris divini & decoris Domus Dei, quam dilexit. Plura fileo, pro conclusione adhuc addens, summo amori ac Venerationi Joannem hunc habitum, piæ memoriæ Joanni Melchiori quondam Herbipolensi Suffraganeo, Patri NN. Biber è Soc. Jesu, & R. P. Naaman quondam ejusdem Societatis Provinciali, quem ultimum super ejusdem Sepulchrum orasse ferunt, & dixisse: si Hic vixisset vel obiisset in Italia, jam longè Canonizatus esset. Hunc in ferie Præpositorum sequitur

XXXVI. Andreas hujus nominis III. cognomento Roth Marksteinensis, qui post Resignationem Joannis Molitor Anno 1623. in Præpositum fuit electus; postquam in Dignitate sua erat stabilitus, statim admovit manum suam, ut à Philippo Adolpho Episcopo Wirceburgensi litteras cum forma probante & confirmatorias super Permutatione inter Canoniam Heydenfeld & Sigismundum Joachimum Truchses de Hennenberg sub Regimine Julii Episcopi Wirceburgensis inita obtineret; permutatio autem in hoc consistit, quòd nempe Canonica præfata Truchses de Hennenberg dederit 22. jugera pratorum in Ellenhoff, & Marchia Heydenfeldensi sita, pro Sylva Sulz dicta, etiam in Marchia Heydenfeld sita à 40. circiter jugeribus, quæ præmemorata Sylva ad Joachimum Truchses jure proprietatis spectabat, quas litteras confirmatorias ab altesato Episcopo etiam 4. Maji Anno 1624. obtinuit.

Anno 1628. Navem Ecclesiæ de novo construere cæpit, ut ex sequenti copia Scripturæ depositæ in fundamentali lapide constat:

Anno post Partum Virginis MDCXXXVIII. Die XXVI. Mensis Aprilis. Sanctissimi Domini Nostri Urbani VIII. Pontificatus VI. Antistitis Herbipolensis Clementissimi Ordinarii Nostri Philippi Adolphi Episcopatus VI. Inviictissimi Imperatoris Ferdinandi II. Regiminis IX. Primum hunc Lapidem fundamentalem benedixit, ac posuit Reverendissimus Præsul ac Dominus Dominus Jodocus Dei & Apostolicæ Sedis gratia Episcopus Augusto - Napolitanus, & per Herbipolensem Diœcesin Suffraganeus, in Honorem Beatissimæ Virginis Mariæ, sancti Mauritii, & Sociorum Martyrum, S. P. Augustini, Nicolai, Georgii, Josephi, sanctæ Matris Monicæ, Mariæ Magdalenæ, Catharinæ Virginis & Martyris.

Ædificium prece & pretio promovebat Admodum Reverendus Dominus Andreas Roth de Marcksteinach, hujus Canonice Canonicorum Regularium Ordinis S. Augustini Præpositus, Præposituræ suæ Anno VI.

Precibus suis ad Deum devotissimè fufis structuræ cooperabantur ex hac Congregatione Canonica Religiosi DD. Martinus Sölnerus Neostadianus Decanus, Joannes Angelus de Biberehen Senior, Casparus Eulhaupt Northeimensis, Wolfgangus Lurz Gerolthovensis: faveant posteris & augeant, Deusque clementissimè prohibeat cuncta adversantia, ne ut aliàs tertia vice post primam foundationem Anno 1071. flamma, ferroque hostiliter infestata periit, de cætero infestetur.

Item duo altaria in Ecclesia de novo posuit, turrésque Ecclesiæ ampliavit; Sed en! cum sub felici hujus Præpositi Regimine res nostræ florescere cæpissent, irruit ex improvviso Miles Suecicus Anno 1631. qui omnia è Canonica raptavit, ut supra §. 4. N. 4.

N. 4. dictum: hæc postquam tristibus ac lachrymabundis oculis aspexisset, extremum vitæ suæ cursum finiit Anno 1632. 20. Augusti, Sepultus propè Altare B. V. M. Vacantem ex obitu Andreae Præposituram Anno 1632.

XXXVII. Joannes hujus Nominis VIII. cognomento Bauman de Röttingen, obtinuit; Vir verè Religiosus, pientissimus ac moderatissimus, charitativus ac magnanimus, Hic est ille pastor bonus, qui posuit animam suam pro ovibus suis, de quo supra §. 4. N. 4. diximus. Hic cum octo annis multis adversitatibus & ærumnis jactatus fuisset, tandem pro charitate fratrum suorum mori non recusavit Anno 1640. 2. Septembris. Durante hoc calamitoso tempore Huic succedere debuit

XXXVIII. Michael Schmachtenberger ex oppido Volckach Anno 1640. 22. Septembris, postquam antea in Parochia Wipfeldensi & Decanatu vitæ Zelosæ & integerrimæ Virum se ostendisset; sed vix Præpositus esse cepit, propter miserrimum Canonice statum totaliter afflictus, sedecim diebus in Præpositura necdum confirmatus sedens, Præpositus esse desit. In Hujus locum electus est,

XXXIX. Laurentius Wirsing ex Wülffershausen Anno 1640. 3. Novembris. Is erat propter morum humanitatem & animi eximias dotes omnibus charus, idiomate Gallico & Italico instructus, milites Suecicos per suam affabilitatem suaviter demulcendò obtinuit, ut Canoniam durante adhuc Bello Suecico à militibus non fuerit igne consumpta. Cum morbò affectus esset, Schweinfurthum concessit, reparandæ valetudinis causâ, ubi tamen sub Medici manu, postquam Canonice laudabiliter quatuor annis præfuisset, 1. Maji 1644. obdormivit. Laurentio defuncto successit

XL. Andreas hujus nominis IV. cognomento Deichmann ex oppido Mütterstatt Anno 1644. 9. Junii ex Canoniam Trieffenstein postulatus; durabat quidem adhuc in ingressu suæ Præposituræ Bellum Suecicum, sed post aliquot annos fuit sopitum: pace tunc composita totis viribus intendebat, ut recuperaret ea Bona, quæ propter æs alienum fuerant oppignorata.

Anno MDCL. die XVI. Mensis Octobris, Sub illius Regimine sunt Altaria consecrata; nempe Reverendissimus in Christo Pater ac Dominus D. noster Joannes Melchior Dei & Apostolicæ sedis gratia Episcopus Domitiopolitanus Suffraganeus & in Spiritualibus Vicarius Generalis Herbipolensis SS. Theologiæ Doctor, nec non Ecclesiæ Collegiatae S. Joannis Evangelistæ ad novum Monasterium Decanus &c. consecravit Altare Summum in Honorem Dei omnipotentis, Gloriosæ Virginis Mariæ, Sanctorumque Mauritii & Sociorum ejus, Augustini & Nicolai Episcoporum, ac Reliquias inclusit SS. Martyrum Anastasii, Felicissimi, Venantii, 10000. Martyrum, Ambrosii Episcopi & aliorum. Singulis quoque fidelibus eodem die præsentibus unum annum, & in die Anniversario Consecrationis hujusmodi ipsum visitantibus 40. dies, de vera Indulgentia in forma Ecclesiæ consueta concessit.

Anno eodem ac Die ejusdem Mensis, Idem Reverendissimus &c. consecravit Altare ad Cornu Evangelii Ecclesiæ in Honorem Dei omnipotentis, Gloriosæ V. Mariæ, Sanctorumque Andreae Apostoli, Chilian Episcopi & Martyris, Colonati & Totnani MM. & Reliquias inclusit SS. Martyrum Stephani, Totnani, Vitalis, Victorini & aliorum. Singulis quoque Christi fidelibus eodem die præsentibus unum annum, in die Anniversario Consecrationis hujusmodi ipsum visitantibus 40. dies, de vera Indulgentia in forma Ecclesiæ consueta concessit.

Anno eodem ac Die ejusdem mensis, Idem Reverendissimus &c. consecravit Altare ad Cornu Epistolæ in Honorem Dei omnipotentis, Gloriosæ Virginis Mariæ, SS. Josephi, Joachimi Confess. & Matris Annæ; & Reliquias inclusit SS. MM. Laurentii, Maximi, Placidi, Vincentii, Valentini, Eucharii Episcopi, Agnetis, Cæcilie V. & MM. de Soc. S. Ursulæ & aliorum. Singulis quoque Christi fidelibus eodem die præsentibus unum annum, & in die Anniversario Consecrationis 40. dies ipsum visitantibus, de vera Indulgentia in forma Ecclesiæ consueta concessit.

Anno MDCLXIV. Die 1. Augusti, Idem Reverendissimus &c. consecravit Altare versùs portam Templi in Honorem Dei omnipotentis, Gloriosæ V. Mariæ, Sanctorumque XIV. Auxiliatorum, Aquilini Martyris, Ignatii Loyolæ, Francisci Xaverii Confess. & Elifabethæ Reginae Portugallie, ac Reliquas inclusit SS. MM. Cyriaci, Innocentii, Placidi, Severini, de Societate S. Ursulæ &c. Singulis quoque Christi fidelibus eo die præsentibus unum annum, & in die anniversario Consecrationis hujusmodi ipsum visitantibus 40. dies, de vera Indulgentia in forma Ecclesiæ consueta concessit.

Anno 1651. Curiam Oettershausen prima vice Philippo Ehrwein à Schönborn in feudum dedit & solemniter investivit. Librum etiam censuiticum Canonice multum proficuum propriis manibus conscripsit. Cùmque hucusque Præpositi tantum Jure Archidiaconatus gaudebant, Hic primus fuit, cui Jus & Privilegium Mitre & Infule cum baculo ac aliis insigniis Pontificalibus ab Alexandro VII. Pont. Max. mediante Archiepiscopo & Electore Moguntino Joanne Philippo fuit concessum, atque ab Eodem Archiepiscopo in Sacello aulico Wirceburgensi solemnem Benedictionem tota aula præfente & inspectante suscepit in Die Præsentationis B. V. Mariæ Anno 1664.

Tandem, dum summo cum incremento commissam sibi Canoniam per viginti novem annos gubernasset, ætate ingravescente Coadjutorem cum spe successionis admisit, qui etiam post Ipsius mortem, Anno 1673. 1. Februarii in Præpositum fuit proclamatus.

XXI. Georgius Bauer, Salisburgensis, Vir valde devotus & pius, qui, cùm Canoniam adhuc multo ære alieno esset gravata, ex toto exsolvit, pretiosa insignia pontificalia ex argento & auro comparavit, subditorum ædes dirutas refuscitavit, æconomica ædificia reparavit & adauxit, aliqua Bona Emphyteutica in Gernach sita ab aliquo ex pago Ober-Eysentheim comparavit. Cùmque annos decem & novem pro augmento suæ Præposituræ onus susceptum portasset, ex hoc mundo cœlestem patriam aditurus, exivit 12. Novembr. 1692. sepultus propè murum Altaris S. Crucis, post hunc ad Præposituram est effectus 1. Decembris 1692.

XLII. Albertus Hoch, ex oppido Neustatt ad Salam oriundus, maximus æmulator Instituti Canonici, Decorem Domus Dei ita dilexit, ut pretiosis Ornatibus, Candelabris argenteis adauxerit; Organum majus & minus comparavit, Ecclesiam renovavit, ac Altaria deaurari curavit, Infirmariam, Molendinum ex fundamento excitavit, hortum murò circumcingi mandavit, Bibliothecam libris augmentavit, atque pro Juribus Canonice conservandis strenuè laboravit; denique cùm annis viginti septem Canonice præ- & profuisset, ob ingravescentem ætatem, & vires notabiliter deficientes suam Præposituræ Dignitatem in manus Episcopi liberè & sponte resignavit Anno 1719. atque in sequenti Anno 1720. 26. Martii è vita decessit. Huic ex resignatione successit, & ad Clavum Præposituræ suffectus est.

XLIII. Sigismundus modernus ac hodiernus Præsul, Cognomento Derleth, Honestissimis parentibus Anno 1675. die 21. Maji in oppido Hafsburth luci datus, ac Anno 1695. die 15. Augusti ad solemnem Professionem ab Antecessore suo admissus; Hic in annis junioribus suæ Professionis magnæ capacitatis specimina dedit, ideoque Prædecessor Albertus Eum ad Universitatem Wirceburgensem Studiorum causâ destinavit, ubi studia Theologica ac Jus Canonicum absolvit, & SS. Theologie Baccalaureus est denunciatus; Studiis suis completis advocatur à sua Canoniam ad Monasterium Theres Ord. S. Benedicti, ibique Philosophiæ, & apud Suos deinde Philosophiæ, Theologiæ ac Juris Canonici repetitis vicibus Thesis publicè propugnatis Professore egit, denique Anno 1713. in Decanum electus, cùmque sui officii partes exactè complisset, vacante per Resignationem Præposituræ 8. Maji 1719. Præsidentibus Joanne Bernardo Episcopo Chrysolitano Episcopi & Principis Joannis Philippi Suffraganeo &c. Item Joanne Vito à Wirzburg Cathedralis Ecclesiæ Canonico Capitulari, & Equestris Comburgensis Præposito &c. ac Joanne Martino Kettler altesati Episcopi Wirceburgensis in Spiritualibus Consiliario &c. tanquam Commissariis Deputatis, Præsidentibus duobus Testibus Petro Canonico Regularium S. Augustini in Trieffenstein Præposito, Alberico ad S. Stephanum Ord. S. Bened. in Wirzburg Abbate, unanimibus Capitularium Votis cum omnium aggratulatione & applausu ad Dignitatem Præpositi est assumptus; Subsequenti verò die 1. Mensis Junii à Joanne Philippo Episcopo confirmatus, atque in die Visitationis B. V. Mariæ ejusdem anni ab altesati Episcopi Suffraganeo Joanne Bernardo in propria Ecclesia solemnem Benedictionem suscepit.

Sigismundus in sua Dignitate jam solidatus, primas regiminis curas in Promotione Honoris divini & augmentatione Oeconomice collocavit. Viderat enim ædes Præposituræ & suorum Canonicoꝝ restauratione indigere, Ipse pro Honore Dei & Decore domus ex fundamento Anno 1723. incipiens (in quo primum lapidem die 3. Mensis Augusti solemni ritu & benedictione collocavit) pro Præpositura & Hospitiis prælongum Tractum ex tribus contignationibus, in cujus medio facciata, & cum duabus Bavillonibus clauditur; alios pariter duos Tractus cum facciata & Bavillonibus ex tribus contignationibus pro Canonicoꝝ peramplos & magnificos cellis vinariis circum circa instruetas, ex puris lapidibus quadratis & aliis communibus, pretiosis & magnis sumptibus &

& expensis construxit & excitavit; nec hic substitit, sed ovile, horrea & similia ædificia pro augmentatione Oeconomix necessaria, murum etiam firmissimum in perlongo tractu pro majori Canonix securitate, & ædificiorum fulcimento septentrionem versus extruxit. Et

Ut Cultum B. V. Mariæ promoveret, in Præpositura sua Sacellum privatum B. V. Mariæ ad Nives dedicando efformavit, in quo singulis Sabbathis, Vigiliis & festivitibus Ejusdem B. V. Mariæ per totum annum Lytanas Lauretanus cum Antiphona temporis congrua, quibus Ipsemet semper devotè interest, figuraliter decantari instituit.

Anno 1725. ad Episcopalem consecrationem Christophori Francisci ab Hutten Episcopi Wirceburgensis, cum Eandem 8. Aprilis ejusdem anni in Cathedrali sua Ecclesia à Joanne Bernardo Episcopo Chryfopolitano Ejus Suffraganeo suscipere voluisset, ex Clementissima Dispensatione Benedicti XIII. Pont. Max. locò duorum Episcoporum, Is cum Abbate ex Monasterio Schwarzach Ord. S. Benedicti astitit.

Ad conservanda Jura omne studium impendit, nullis sumptibus parcens, ideòque Libros Emphyteuticos non sine magno fructu in meliorem formam & ordinem conscribi & renovari curavit; Jura ab aliis infestata ad quietam possessionem recuperavit, inter alia Anno 1725. viâ Juris obtinuit, ut laudemium in divisione Bonorum hæreditariorum à subditis in Dechem, & Anno 1730. ut Decimæ à Novalibus Vini & frumenti à Wipfeldensibus solverentur.

Maximus præterea studiorum fautor, ita ut toto sui regiminis tempore studium Philosophicum, & Theologicum foverit; ut verbò dicam, Vir est omni virtutum genere instructissimus, propter summam Ejus humanitatem, hospitalitatem, affabilitatem & principales alias animi dotes cunctis charus; sed hic speciatim plura enarrare non permittit Ejus modestia & humilitas, magis enim placere Deo, quàm ab hominibus deprædicari desiderat & appetit. Hoc unicum addo & exopto, ut Deus Ipsius gloriosum regimen quàm diutissime pro ulteriori incremento Canonix fortunet, & ad multos annos illum salvum & incolumem conservet, ita mecum omnes Canonici subscripti enixè divinum Numen precantur.

1. D. Sebastianus Degen, Decanus, Volcacensis. 2. D. Baltharus Marx Senior, Mûnnerstadianus. 3. D. Georgius Spies, Gerlocurianus. 4. D. Rudolphus Stöhr, Wüstenfaxis. 5. D. Albertus Keisenberg, Duderstadianus. 6. D. Adamus Warmuth, Maybacensis. 7. D. Philippus Kuhn, Profelsheimensis. 8. D. Paulus Troll, Heydenfeldensis ad Mænum. 9. D. Nicolaus Pfeiffer, Northeimensis ante-Rhenanus. 10. D. Joannes Weber, Fahrensis. 11. D. Christophorus Held, Gerlocurianus. 12. D. Augustinus Weigand, Wipfeldensis. 13. D. Wolfgangus Fuchs, Bambergensis. 14. D. Mauritius Schmidt, Vorcheimensis. 15. D. Josephus Haus, Wirceburgensis. 16. D. Burchardus Wenzel, Wirceburgensis. 17. D. Ambrosius Weber, Dörlesbergensis. 18. D. Sigismundus Derleth, Halsfurthensis. 19. D. Franciscus Schreiber, Graffensheinfeldensis. 20. D. Simon Baumann, Geubacensis. 21. D. Aquilinus Pfister, Volcacensis. 22. D. Casparus Droll, Heydingsfeldensis.

HEININGENSE

Virorum Monasterium de Ordine S. P. Aurelii Augustini inter fines Diœcesis Wormatiensis perinclitum quidem Superiori ætate constitit, subinde tamen peregrinâ Religione nimirum Calvinianâ pessimè deformatum quasi in nihilum abiit, nudâ solum ipsius memoriâ apud solum & unicum Abbatem Trithemium in Chron. Hirfaug. Tom. 1. ad annum 1135. posteris relictâ sub his verbis: *Emicho quidam Comes de Leiningen divino Spiritu afflatus Monasterium Dunetense seu Heiningense dictum non procul à Castro Leiningen sub Diœcesi Wormatiensi construi cœpit, quod consecratum postea & magnificè dotatum anno Christi 1141. Buggo Pontifex Wormatiensis in honorem S. Petri Apostolorum Principis solemniter consecravit, ubi primum Canonicorum Præpositum Hartungum instituit. &c.* & sic ille loco citato, quæ eadem verba idemmet Trithemius suo itidem Spanheimensi Chronico ad eundem annum 1141. inferuit sic legenda: *Eodem quoque tempore Comes de Leiningen fundavit Monasterium S. Petri Dunetense in Parochiâ (seu Diœcesi) Wormatiensi, cujus Ecclesiam Buggo Episcopus Wormatiensis consecravit, & tres Canonicos sub regulâ B. Augustini ibi instituit; quibus Virum valdè Venerabilem in primum Patrem & Præpositum præfecit. Consecratio autem hujusmodi facta fuit anno Domini 1141. die festo S. Petri quod appellatur ad vincula.*

HEININGENSE,

Aliud tale seu paris quidem nominis, ac Ordinis, diversi tamen sexûs ac regionis Diœcesis Paderbornensis in Westphaliâ hodieum perdurat; idem tamen à genuino primævæ foundationis suæ splendore satis imminutum, qualiter de modernò Religiosi Parthenonis hujus statu mihi penitiùs inquirenti jam pridem videlicet anno 1688. de dato 19. Julii per proprias respondit Ven. D. Theodoricus Molitor Comprovincialis Canonix Bodecensis de Congregatione Windesimensi pro tempore Domicellus Achates fidelissimus, & dehinc Colendissimus; cujus litteræ inter alia sic sonant: *Fundatio ista Heiningensis satis ampla fuit à Regina Alteburgi, quæ fuit vidua Regis Alfridi à Saracenis interfecti, & filia ejus Hildesma anno sæculari seu post partum Virgineum Millesimo, inde per varios ac nimiam quantum infaustos rerum casus, ingruentes item bellorum turbines ac interneciones sacer locus iste pessimè habuit, præsertim à temporibus Acatolicorum terris istis imperitantium, à quibus per annos centum & amplius (Religio; Virginibus plusquam miserabiliter interim exulare coactis) Claustrum fuit potenter inessum, hostiliter direptum, spoliatum, & verè depauperatum, unde hodieum pientissimis animulis istis vivere solium licet ex industriâ æconomicâ tali tamen ipsis quasi congenita. &c. &c.*

HELMSTADIENSE,

Aliàs *Mons B. Virginis* intitulatum Religiosissimum olim sacrarum Virginum de sacro Ordine Canonico - Augustiniano Collegium extra muros Helmstadii, quod est Oppidum in amplissimo inferioris Saxonix Ducatu Brunsvico - Wolfenbütelano conspicuum; idem à Martino Zeillero in Itinerario Germanix cap. 5. fol. m. 128. & Abrahamo Saurio de Urbibus Lit. H. fol. 810. uberius descriptum. Fundatorem autem spectatissimi quondam Parthenonis egit Wolframus ex avito stemmate de Kireburg (aliis de Kirchberg) in Thuringiâ progenitus Monasterii Werthinensis de Ordine S. Benedicti Abbas Ordine Tricesimus quartus, idem à Gabriele Bucelino part. 3. alterâ fol. 316. in hæc verba commendatus: *Hic fundavit Ecclesiam & Monasterium piarum Virginum sub regulâ S. Augustini in monte S. Mariæ propè civitatem Helmstadiensem sub perpetuâ clausurâ.* Item Saurius ante citatus fol. 19. refert, primam sacrarum Virginum coloniam ex Venerabili Parthenone Stettensburgensi (itidem recensendo infra) isthic locorum fuisse deductam, atque huic novo Helmstadiensium contubernio primum in Spiritualibus Rectorem datum fuisse Goddefridum quendam, ex Comprovinciali Monasterio S. Laurentii in Scheiningen appellato, communibus inhabitantium votis adscitum. Anno 1199. Landolphus Metropolitæ Magdeburgensis Oppidanis Helmstadiensibus admodum infestus, dum eosdem armis sibi subjugare tentavit, juxtâ tamen Religioso hujuscemodi Claustro nec quicquam movere seu damnum inferri severè vetuit. Verùm strictissimo licet hujuscemodi edicto inter plebejos neutiquam attento, sex de infimâ sorte gregarii milites sacrilegum & diris execrandum facinus ausi, totâ vi perfregerunt januas templi, de quibus tamen scelestissimis absurdissimos ejulatus animam egit, ad inferos abreptus. Quo terribili portento reliqui oppidò perculsi, eaque propter saniora meditati placando Numini ipsi Helmstadiensi Ecclesiæ de propriis facultatibus suis spontè obtulerunt purissimi argenti marcas decem. Porrò sub annum 1199. acriore bello inter Albertum Marchionem Brandenburgicum, & alterum Albertum cognomento Magnum Saxonix Ducem fortiter agitato, à pluribus hinc inde jactatos omninò dispellere, partim etiam eosdem pallio suo volitantes excipere, ficque Helmstadiense Parthenium Claustrum æquè ac Oppidum contra quosvis hostium impetus clementissimè defendere.

Anno 1641. durante bello Suecico Helmstadium oppidum, ut & sæpemenoratum Monialium Claustrum ab Acatolicis hostiliter expugnatum, & quandoque partim à Cæfareis partim à Suecis militibus miserrimè direptum & spoliatum demùm anno 1648. pacificatione Westphalicâ cessit Principi Terræ, ut putâ Duci Brandenburgico.

HENNEGOWIENSE

Canonicorum Regularium de Venerabili Congregatione S. Sepulchri Domicilium, suo nomine communiter in *Hennegorwe* nuncupatum intra fines Diœcesis-Leodiensis comprehensum, idque sub annum 1470. peregre nunc restauratum.

HER-

HERBRECHTINGENSE

Taliter ex nomine suo dictum, hoc tamen jam pridem antiquatum Canonicorum Regularium Monasterium hodieum consistit in ditione (quæ modò Ducatui Wirtenbergico combinata manet) Heidenheimensi ad Brentium amnem intra limites Diœcesis Augustanæ S. Dionysio Areopagitæ Episcopo & Martyri dicatum; atque hujus proprius fundator temporibus suis fuit Fridericus Sueviæ Dux, idem postmodum etiam Romanorum Imperator hujus nominis primus à spectatissimâ suâ ænei coloris barbâ communiter Ahenobarbus seu Barbarossa nuncupatus; qui octennio priusquam imperiale solium ascendit nimirum anno 1144. in Herbrechtingensi Ecclesiâ ista recens conditâ primùm instituit Canonicos sæculares, quos tamen idem ipse Fridericus Imperator sub annum 1171. denuò proscripsit & exesse voluit Clericis Augustinianis ex celeberrimo Hördeni Cœnobio Diœcesis Argentoratensis vicissim introductis, prout latius constat ex genuinâ novæ Herbrechtingensis foundationis hujus Bullâ, quæ sic habet:

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. FRIDERICUS divinâ favente clementiâ Romanorum Imperator Augustus &c. Cùm apud fontem totius bonitatis nihil irremuneratum pertranseat, acceptabile Deo credimus obsequium, si Ecclesiarum Dei collapsam Religionem in meliorem statum reformare & restaurare satagimus. Ea propter notum facimus universis Imperii nostri fidelibus tam futuris quàm præsentibus, quòd nos divinæ retributionis intuitu in loco Herbrechtingen propè fluvium Brencæ Spiritualis vitæ restaurationem reparare cupientes sæculares Clericos, qui Ordinem, & cultum speculativæ vitæ nimium exceßerant, spontaneâ & voluntariâ eorum libertate & suffragante nostro Conrado Augustense Episcopo cum Matricis Ecclesiæ Canonicis, Abbatibus quoque & Præpositis cum universo Clero & Ministerialibus Religiosos & boni testimonii Viros, Adelbertum scilicet Præpositum & Comites ejus Clericos & Fratres Regulæ S. Augustini ex Venerabili Hörtenis Conventu Canonicâ vocatione consequenter assumpsimus; Ecclesiam quoque vacantem & ab omni appetitionis impulsu absolutam cum familiâ, decimis, dote, tributariis, quorum census advocato pertinet, pratis, pascuis, cultis & incultis, & omnibus, quæ Clerici prius inhabitantes possederant. Insuper in ipsâ villâ Curiam nostram, quam feudali jure ab Ecclesiâ Augustensi tenuimus, cum hominibus, & redditibus, & utilitate omnium, quæ nobis liberè & absolutè vacabant ex assensu ipsius Episcopi & totius Cleri & Ministerialium potestati & sustentationi Fratrum ibi Deo servientium perpetuo jure possidenda contulimus, feudum quoque Theobaldi Guffe, quod in eadem villâ receperat, ab ipso Theobaldo absolventes, & beneficium Ottonis de Hutwin, videlicet jussori in villâ & agrum in latere Cæmeterii, & feudum quoddam Henrici de Stauffen, & prædium quod in villâ Degenhardus de Helenstein pro remedio animæ fratris sui Beringeri Ecclesiæ contradidit, & prædium Hermannii de Herbrechtingen pecuniâ nostrâ comparatum, & feudum Seifridi in Binstein cum ipso castro per pecuniam nostram acquisitum, & prædium in Winede, quod à fratribus de Keyfersheimb pro ducentis & quinquaginta libris Augustensium comparavimus, & per manus Advocati Comitis Theobaldi de Lechsgmund recepimus, prædictis fratribus & Ecclesiæ confirmavimus. Præterea siquod beneficium sive de hominibus, sive de mansis pertinentibus Curie Herbrechtingen ipsi inbeneficiati nobis vel filio nostro pro Deo vel pro pecunia resignaverint, imposterum nihilominus Ecclesiæ prædictæ possidendum addiximus. Cùm igitur beneficium Villæ Herbrechtingen ab Augustense Ecclesiâ nostrum fuisse constiterit, quicumque filiorum vel hæredum nostrorum Beneficium Augustensis Ecclesiæ possederit, illi soli supra dictum feudum Herbrechtingen & investituram Præposituræ destinabimus, Episcopus verò Conradus donum Altaris & curam animarum, quæ tantum sui juris erant in eadem Præpositurâ Præposito ejusdem loci committens, nullam se in constitutione ejus potestatem habere cognoverit. Ipsi enim fratres secundum scita Canonum talem sibi eligent Præpositum, quem Ecclesiæ suæ utilem esse cognoverint & necessarium. Si autem dissensio inter Fratres in Electione emerferit, filius noster vel quicumque hæredum nostrorum Beneficium Augustensis Ecclesiæ possederit, se Mediatorem pacis & Electionis solo divinæ miserationis intuitu interponat, & cum ipsis fratribus Electionem honestæ personæ rationabiliter promoveat. Adhæc siquis ex Ministerialibus nostris aut ex familiâ illò se conferre voluerit, aut ex prædiis vel aliis rebus suis quicquam obtulerit Ecclesiæ, ratum esse decernimus, statuentes & imperiali Autoritate præcipientes, ne aliqua persona parva vel magna, sæcularis vel Ecclesiastica, præsumat violare hanc nostræ institutionis paginam, quam nos conscribi, & sigilli nostri impressione jussimus communiri. Hujus rei testes sunt Sigefridus Abbas de Ahufen, Henricus Abbas de Loriche, hætenus Abbas de Echenbrunn: Theodoricus Abbas de Werde, Wartwinus Præpositus de Wettenhausen: Gerungus Præpositus in Roggenburg. Grimo Præpositus de S. Cruce. Comes Otto de Kirchberg, Theobaldus

Comes de Lechsgmund, Ludovicus Comes de Helfenstein, Degenhardus de Helenstein, Diemo & Godefridus frater ejus de Gundelfingen, Arnoldus de Biberbach, Anselmus de Duringheim, Conradus Pincerna, Volcknandus de Stouffen, Diepoldus Guffe, & alii quàm plures.

Ego Henricus Imperialis Aulæ Cancellarius vice Christiani Moguntini Archi-Episcopi & Archi-Cancellarii recognovi.

Signum Domini Friderici Romanorum Imperatoris invictissimi.

Acta sunt hæc anno Dominicæ Incarnationis Millesimo centesimo septuagesimo primo Indictione quartâ, regnante Domino Friderico Romanorum Imperatore Glorioso, anno regni ejus decimo nono, Imperii verò decimo sexto feliciter Amen. Datum apud Giengen Calendis Maji.

Anno 1226. Philippus Romanorum Rex recensitam Patris sui Friderici primi Rom. Imperatoris foundationem Herbrechtingen plenissimè confirmavit; ac idem Monasterium in specialem suam & Imperii tutelam solemniter adoptavit, proprio quodam Diplomate in id clementissimè impertito. *De Dato apud Giengen (oppidum Imperiale) tertio Idus Junii indictione nonâ.*

Anno 1284. Martinus Papa IV. Monasterium Herbrechtingense sub B. Petri & Sedis Apostolicæ protectionem suscepit, cum omnibus bonis ac possessionibus appertinentibus sanctè semper servandam & defensandam, prout amplius constat ex Bulla in id clementissimè datâ, sub dato *apud Urbem Veterem Idibus Maji sui Pontificatus anno quarto.*

Anno 1329. Fridericus Episcopus Augustanus de prævio ac communi Cathedralis Capituli sui consensu, Præposito & Conventui Herbrechtingensi donat, transfert, & appropriat Jus Patronatûs Parochialis Ecclesiæ in vicino oppido Stozingen, perpetuis futuris temporibus possidendum, prout amplius ostendunt donativæ rei confirmationem datâ & expeditâ, sub dato *Actum & datum Augusta anno Domini Millesimo trecentesimo nono octavo Idus Maji.*

Anno 1343. Udalricus & alter Udalricus Comites Helfensteinii publicum edunt testimonium, nec non spontè quoque renuntiant cuivis juri suo in certa quædam bona, nuper à Nobili Viro Joanne Esel de Eselburg Monasterio Herbrechtingensi divendita à se hætenùs prætenso & allegato, hujuscemodi renuntiatione in scriptis expedita *De dato Dominicâ quartâ Quadragesimæ anno 1343.*

Anno 1348. Carolus IV. Romanorum Imperator &c. &c. Jus Patronatûs Parochialis Ecclesiæ in Imperiali Oppido Giengen antè memorato, hætenùs Imperio appropriatum, gratuita donatione transfert in Præpositum & Regulares Canonicos Herbrechtingenses, de posthac perpetuò possidendum vigore propriæ cujusdam Bullæ Cæsareæ. *De dato in Geislingen nonis Februarii anno Dom. 1348.*

Eodem anno Rudolphus Dux Saxonie S. R. I. Archi-Marescallus præcedentem Caroli IV. Imperatoris donationem authenticè confirmat proprio Diplomate, *De dato Nürnberg anno 1348. feriâ secundâ post diem S. Valentini. &c.*

Anno 1466. Religiosa Confraternitas inter Canonicos Regulares Monasterii Herbrechtingensis, & alterius Wettenhusani juxtâ certas quasdam conditiones, de posthac observandas, utrinque rata & confirmata habetur tenore sequentium: „Nos Henricus „permissione divina Præpositus, totûsque Conventus Monasterii in Herbrechtingen Ordinis S. Augustini Canonicorum Regularium Augustanæ Diocesis notum facimus uni- „versis præsentium inspectoribus, & ad notitiam deducimus singulorum, quòd Nos „unanimitè & Capitulariter maturâ deliberatione ad laudem Dei Omnipotentis confi- „derantes vinculum Charitatis, ad quod tenemur, dum patitur unum membrum, com- „patiantur omnia membra; cum verò sine culpa nemo liber existat, & sancta ac salubris „est cogitatio pro defunctis exorare, ut à peccatis solvantur, Nos hujusmodi salutem „animarum diligenter intuentes Venerabilem in Christo Patrem & Dominum Wernhe- „rum Præpositum, totûmque Conventum in Wettenhusen Ordinis S. Augustini Cano- „nicorum Regularium Professos præfatæ Diocesis in nostram fraternitatem accepimus, „ac per præsentem accipimus realiter cum effectu, nostrarum quoque contemplationum, „Homiliarum, Orationum, Vigiliarum, Missarum, aliorum quoque operum prætexa- „to Patri ac Domino Wernhero ac aliis dictæ Congregationis fidelibus Successoribus „eorum in salutem animarum suarum perpetuò communicamus tam in vitâ, quàm post mortem

„mortem omnium bonorum nostrorum spiritualium eos participamus; Insuper in morte
 „alicujus Præpositi aut Fratris seu Canonici Conventualis tam præsentium quàm futuro-
 „rum dum nobis insinuata fuerit, die apto quoad fieri poterit, vigiliarum, Missarum,
 „& Orationum nostrarum exequias peragere debemus, ac volumus etiam ipsorum no-
 „mina defunctorum nostris libris, ut est solitum, annotare, si verò præmemoratum
 „Monasterium Wettenufanum ad tantam egestatem devenerit, seu deveniret, aut
 „alia legitima gravamina perpeffum fuerit (quod absit) ita quòd Fratres Conventuales
 „seu Canonici Professi tam præsentem quàm futuri sustentari ac amplius retineri commo-
 „dè non valeant, & ad Nos diverterint, aut aliàs unus de Conventu apud Nos ad ali-
 „quod tempus stare voluerit cum consensu Præpositi pro tempore existentis benignè
 „suscipere ac congregare debemus ac tenemur, honestè eum providere in victu & ami-
 „ctu, cæterisque necessariis juxtà rerum temporalium & Monasterii nostri facultates,
 „ita ut nullam notabilem patiantur penuriam, donec Monasterium præactum repara-
 „tum fuerit, & in pristinum statum redactum, quòd inibi valeant sustentari, aut revo-
 „cati fuerint per Præpositum pro tempore existentem; Econtrà Nobis ac Successoribus
 „nostris præstent obedientiam juxtà tenorem Regulæ ac statutorum nostrorum, dum
 „apud Nos sustentantur, nec de Monasterio nostro recedere præsumant autu temerario
 „nisi cum consensu & bonâ voluntate Præpositi pro tempore existentis. In quorum
 „omnium & singulorum fidem & testimonium præsentem litteras tradidimus & dedimus
 „præfato Venerabili in Christo Patri ac Domino Domino Wernhero Præposito, toti-
 „que Conventui in Wettenufen, & omnibus Successoribus eorum perpetuò & irre-
 „vocabiliter, absque omni præsentium & futurorum contradictione, & contraventione,
 „nec ausu temerario contraire præsumant, nec attentare debent quovis modo, eadsque
 „sigilli nostri tam Prælati quàm Conventus appensione muniri fecimus. Acta sunt hæc
 „in Monasterio nostro Herbrechtingensi sub anno Domini Millesimo quadringentesimo
 „sexagesimo sexto. Die sexta Mensis Martii.

(L.S.)

(L.S.)

Anno 1550. Carolus V. Romanorum Imperator &c. quævis Jura ac privilegia tum
 à Friderico primo Barbarossa, itidem Imperatore, tum à Philippo Romanorum Rege,
 ac aliis Magnatibus Herbrechtingensi Monasterio diversimodè concessis Authoritate Cæ-
 sareâ renovat, reiterat, & confirmat proprio quodam Diplomate in id clementissimè da-
 to *Augustæ Vindelicorum 1550. die 25. Augusti &c.* atque hujus & aliarum præcedentium
 Bullarum seu Diplomatum Copias ex integro descriptas habes in nostrâ Sueviâ Ecclesia-
 sticâ fol. 404. & seqq.

Porro in ejusdem Cænobii elegantissimo templo (inquit Bruschius de Monast. Germ.
 Cent. 1. fol. m. 2.) *S. Faronis Episcopi & Confessoris cujusdam, de quo tamen nihil aliud in lit-
 teras relatum invenio, corpus humo mandatum quiescere dicitur, quod à Juvencis huc tractum &
 auctum ajunt ad fontem usque Cænobii, qui adhuc hac ætate S. Faronis puteus à Cænobitis dici solet.*

Carolus Stengelius Monasterii Anhusani Herbrechtingensibus proximè vicini Abbas,
 in suo Comment. Rerum August. part. 2. cap. 35. refert, quòd lapis sepulchralis S. Fa-
 ronis antedicti adhuc quidem Cæmeterii muro videatur inclusus, sepulti verò corporis
 nullum amplius superesse vestigium aut indicium, omni illius memoriâ per Novatores
 abolitâ. Verùm de S. Farone (qui fuit Episcopus Ecclesiæ Meldensis in ejusdem no-
 minis oppido ad Matronam fluvium haud procul Lutetiâ vulgò *Meaux* Suffraganeatûs
 quondam Metropolitanæ Senonensis, nunc verò Archi-Episcopo Parisino subditi) isto,
 vide si placet Baronium in notis ad Martyrologium Romanum die 28. Octobris.

Catalogus

Præpositorum Herbrechtingensium.

Catalogum Præpositorum Herbrechtingensium Monasteriologiæ suæ inseruit Bruschius
 pag. m. 2. b. Non ausus est ramen illum pro integro vendere. Auctiorem edidit,
 quoad posteriores Præpositos Stengelius Abbas Anhusianus, in reliquis autem secutus est
 Authorem citatum. Ego vastum quemdam Codicem Rerum Herbrechtingensium Manu-
 scriptum nactus, uno saltem Præposito eorûmque nonnullis actis, hic auctum sisto.

I. Amandus.

II. Rapatho.

Kkk 2

III. Ber-

III. Bertholdus. Huic Fridericus II. Neapolitanus ille, & Barbarossæ Nepos Imp. Rom. dedit tutorem Godefridum de Wolfach.

IV. Martinus.

V. Jodocus.

VI. Bertholdus II. sub quo Syfridus Episcopus Augustanus Parochialem Ecclesiam in Hürben ad abundantiorē sustentationem Bertholdo ejusque Successoribus donavit, quod ex sequenti Documento constat.

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis Amen. S. Dei gratia Augustensis Ecclesiæ Episcopus. Omnibus Christi fidelibus hanc paginam inspicientibus vitæ præsentis subsidium, & æternæ salutis incrementum.

Cum ex officio nobis injuncto, cunctis Ecclesiis in nostra Diœcesi constitutis, benefacere teneamur, maximè tamen Spiritualibus & Religiosam vitam ducentibus, volumus sicut debemus abundantius providere. Notum sit ergo omnibus tam futuris, quàm præsentibus quod nos ad petitionem B. Venerabilis Præpositi, & fratrum ejus in Herbrechtingen de communi consensu Capituli nostri, Parochialem Ecclesiam in Hurewin ipsis vicinam, & nullius alterius Parochiæ interpositione contiguam, ad abundantiorē sustentationem necessariorum, & supervenientium hospitem receptionem Monasterio ipsorum pleno jure dedimus, & concessimus perpetualiter possidendam & utendam, & ab ipso Præposito tanquam à legitimo Pastore in divinis per omnia procurandam, qui etiam nobis de Spiritualibus, & cura animarum, Archidiacono verò, & Decano, & Fratribus, de Jure suo sufficienter debeat respondere, nulli ergo hominum hanc nostræ Donationis, & Concessionis paginam liceat infringere, vel ausu temerario nostræ Donationi contraire. Si quis verò ausu temerario nostræ Donationi contraire, vel contradicere præsumperit, Iram Dei Omnipotentis & sanctissimæ Dei Genitricis Mariæ, & omnium Sanctorum, & Excommunicationis sententiam se noverit incursum. Data sunt autem hæc anno Incarnationis Domini MCCXXVI. quinta Idus Novembris.

VII. Henricus I. Et à Bruschio, & à Stengelio omissus, quem tamen Herbrechinganæ Canonix præfuisse ex sequenti Instrumento constat:

In nomine Domini Amen.

Nos Waltherus, dictus Leo, Minister in Giengen, Judices, totaque Universitas ejusdem Civitatis, profiteamur præsentibus, & recognoscimus, & ad singulorum notitiam, quibus præsentibus fuerint, cupimus pervenire, quod inter Venerabiles, Dominum HENRICUM Præpositum in Herbrechtingen, & suum Conventum ex una, & nos videlicet Cives & Universitatem prædictam in Giengen, ex parte altera, super rumore seu discordia ex violentiis à nobis eisdem Venerandis viris, in bonis & hominibus ipsorum in Herbrechtingen illatis, mediantibus prudentibus Viris, & discretis, pro earundem violentiarum emenda, talis compositio amicabile ordinaliter intercessit, videlicet, quod si quando inter nos & ipsorum Advocatum, seu Advocatos aliqualis, seu contentio processu temporis exorta fuerit, aut habita, quemadmodum ipsos de jure communi, pro ipsorum Advocatis à qualibet offensione & molestia scimus & fatemur eximendos: Ita & hac nostra speciali pactione ipsorum bonis, seu hominibus Ipsorum debitis & consuetis, ac aliis Juribus eisdem adstrictos, occasione hujusmodi litis nec debemus, nec volumus aliquo modo prægravare, cum nec ipsi, nec aliqui Religiosorum, pro ipsorum Advocatis nullo Jure obnoxii teneantur, Domum quoque ipsorum propriam, si quam ex donatione, aut emptione, aut quovis alio Jure infra septa muri, aut extra muros nostræ Civitatis locatam habere cæperint, ab omni stira, aut aliis exactionibus liberam esse volumus, & integraliter absolutam. Præterea res ipsorum, videlicet fruges, vinum & aliæ Res, quas in Civitatem nostram, utilitatis suæ causa induxerint, & erexerint, ab omni exactione telonii, quod vulgariter Umgelt dicitur, & aliis exactionibus nobis pertinentibus exoneramus, plenam ipsis easdem res inducendi liberè & educendi perpetualiter præsentibus dantes facultatem. Omnes prædictas Libertates ipsis præsentibus scripto perpetuas esse profitentes. Ne igitur hujusmodi titulus Libertatis aliquorum improbitate imposterum infirmari valeat, aut aliquam calumniam patiat, præsentibus sigillo nostræ Civitatis in Giengen duximus fideliter communiri. Testes hujus tractatus sunt Dominus Henricus de Riedheim & Patruelis ejusdem, Canonici in Herbrechtingen, Magister C. Plebanus in Nanshausen, Dominus C. de Alheim, Ulrichus de Dillingen milites, C. dictus Heube, Senior Leo, Berch. Bach. Walterus dictus Trütler, Albertus Schopp, S. Cantor, Marquardus dictus Pruter, S. C. Damiam Cives in Giengen.

in Giengen, ac alii quàm plures fide digni, ad hoc vocati testes & rogati. Datum & actum in Giengen MCCLXXIX. pridie nonas Februarii Indictione Septima.

VIII. Conradus præfuit anno 1283. Decimas Bernavienfes emit ab Alberto de Bernau, quem contractum Hartmannus Episcopus Auguftanus hunc in modum confirmavit.

Hartmannus Dei gratia Auguftenfis Episcopus univerfis Præsentium Inſpectoribus falutem in Domino.

Cum Albertus de Bernau Decimam in Bernau fitum ipſi, pertinentem, Dilectis in Chriſto, Præpoſito, totique Conventui in Herbrechtingen tenendam perpetue venderit pleno Jure, noverint univerſi, quòd proprietatem ejusdem Boni, ob dilectionem & favorem, quem gerimus Monafterio prælibato, ipſi Monafterio duximus conferendam, præſentes noſtro ſigillo munitas in hujusmodi testimonium tribuentes. Datum Auguſtæ anno Domini MCCLXXXIII. 2. Menſ. Decembris.

Sequenti mox anno Albertus prædictus etiam Decimas Jure feudali ad Episcopum Auguſtanum pertinentes in Bernau Conrado vendidit, quam venditionem pariter Hartmannus Episcopus Auguſtanus ratam habuit. En! Confirmationis formulam.

Hartmannus Dei gratia Eccleſiæ Auguſtenſis Episcopus Univerſis præſentium Inſpectoribus falutem in Jeſu Chriſto; Cum Albertus de Bernau omnem Decimam de ſingulis bonis ibidem, Jure feudali nobis pertinentem, quam etiam decimam Diepoldus Juſſo de Stroberg miles in feudo à nobis tenebat, ad munus noſtras liberè reſignando, eandem dilectis in Chriſto Præpoſito, & Conventui in Herbrechtingen vendiderit pleno jure, notum eſſe volumus Univerſis, quod nos ipſam venditionem ratam & gratam habere volentes, prædictam decimam totam Jure proprietatis, conferendam duximus Monafterio, & Conventui memorato, in cujus evidens testimonium & debitam firmitatem præſentes noſtro Sigillo dedimus fideliter communitas. Datum Dilingæ anno Domini MCCLXXXIV. Kal. Junii.

Patet ex quodam Privilegio à Magiſtratu Giengeni Præpoſituræ Herbrechtingenæ conſeſſo Conradum adhuc vixiſſe anno 1306.

IX. Bertholdus III. præfuiſſe legitur anno 1327. quo Theodoricus de Althaim cum conjuge ſua Adelheide bona quædam tradidit Monafterio. Emit Jus Patronatus Eccleſiæ Stozingenſis anno 1329.

X. Ulricus de Plintheim. Per totum circuitum Cænobium muro cinxit cum porta occidentali Anno 1347. à Clemente VI. Incorporationem obtinuit Eccleſiæ Parochialis in Niderſtotingen Anno eodem. Obiit circa annum Domini 1348.

XI. Eberhardus Præpoſituram adiit Anno 1348. Huic Imp. Carolus IV. cum Archi-Episcopi Moguntini conſenſu Parochiam donavit Oppidi Giengeniſis. Hanc donationem pariter confirmavit Baldewinus Archi-Episcopus Trevirenſis. Videantur Documenta Rediviſa Monafteriorum, quæ Beſoldus edidit pag. 965. Acceſſit tandem etiam conſenſus Wilhelmi Archiepiſcopi Coloniensis Spiræ anno 1353.

XII. Henricus II, Anno 1366. Confraternitatem Spiritualem iniit cum Canonicis Wettenhuſanis. Illo regnante anno 1367. Georgius de Stauffen Henrici de Stauffen filius donavit Cænobio Pratum prope Geruntsweiler. Amicabilem compositionem iniit cum Magiſtratu Giengeni Anno 1369. propter collationem Primiffaria in Capella S. Ægidii.

XIII. Ulricus II. Præfuit anno 1407. anno 1410. totum renovavit Cænobium. Deceſſit ex hoc mundo circa annum 1411. Anno enim ſequenti jam rex iſſe legitur Præpoſitus

XIV. Joannes. Fautorem ac Benefactorem inſignem habuit Bernardum Marchionem Badenſem, cujus opera & munificentia factum, ut Eccleſia Parochialis in Memmingen prope Giengen Monafterio ſit incorporata Authoritate ſummi Pontificis Joannis XXIII. anno 1412. cum Præpoſiti hujus conſenſu Magiſter Joannes de Riedlingen Medicus & Phyſicus Norinbergenſis in Eccleſia Parochiali Giengeniſi 500. florenſis fundavit Prædicaturam anno 1420.

Anno 1437. Sub hoc Præpoſito Sacroſancta Synodus Baſileenſis mandavit Abbati in Creuzlingen, & de Fonte Regis ac Præpoſito in Rebdorff, Conſtantiensis, Auguſtenſis

stenfis, & Eistettenfis Diœcesis, ut Monasterio in Herbertingen, contra quoscunque transgressores & Violatores Ecclesiasticarum Immunitatum defensionis auxilio assistant, jubeturque hoc Monasterium vigore Constitutionis Friderici II. Imper. per Honorium III. P. M. & Carolum IV. Imp. approbatâ, ab omnibus talliis, & aliis exactionibus liberum & immune esse.

XV. Henricus Hitzlerus ex Mergelsteten oriundus. Præfuit anno Domini 1438. Sub ejus Gubernatione S. P. Q. Giengensis incendit & spoliavit Cœnobium, durante scilicet Civili bello, quod anno 1450. & præcedenti inter Civitates ex una, & Duces Imperii ex altera parte exarserat. Giengenses à Papa Nicolao V. anno Pontificatus sui IV. hoc est, anno 1451. citati sunt Romam. Res transacta tamen est, anno 1453. à Ludovico Palatino Rheni & ejus Confiliariis Nicolao Abbate Cæsarænsi, Ulrico Comite de Helffenstein, Ulrico de HochRechberg, Guilielmo Truchtlingero & aliis. Amicabilis hujus compositionis Schema conceptum est in Sequenti formula:

Wir Ludwig von Gottes Gnaden Pfalz-Graf bey Rhein Herzog in Nidern- und Obern-Bayern &c. bekenn öffentlich mit dem Brieff, als von wegen solcher Spruch und Forderung, so der Ehrfame in Gott unser Andächtiger Liebe Getreuer der Probst und Capitel unsers Gottshaus zu Herbrechtingen gehabt haben, zu unsern lieben besondern Burgermeister Rathe und Burgern der Stadt Giengen, antreffend, Beschädigung, Raub, Brandt und anderes nichts ausgenommen, daß dann dem benannten Gottshaus zu Giengen in der Stadt, auch im Closter und sonst an Leuth und Guth, Ligung und Fabrung in dem vergangnen Krieg, so zwischen den Fürsten, Herrn und Stäuten gewesen ist, beschehen seyndt, des seyen beyd egegenant Theil, willkührlich, und gutwillig bey uns und unsern Rätthen, mit Nabmen den Würdigen Wohlgebobrnen und Strengen Nicolaßen Abbt des würdigen Gottshaus zu Keyserheim Graff Ulrichen, Graffen zu Helffenstein, Ulrichen von Rechenberg, von bohe Rechenberg, Willhelmen Truchtlingen zu Truchlatig, Liebarten von Ramer zu Jezendorff, Jörgen von Schaumburg, Georgen von Knöringen Rüttern, Micheln Rieder Probst zu Altenöttingen Canzler, Heinrich von Freyberg, Ferdinand Benzenauer, und Luzen von Ziplingen in der Gütlichkeit belieben gar und gänzlich, also haben Wir und Sie uns der Sachen angenommen, und zwischen beyder Theil mit ibren guten Willen und Wissen gesprochen, und sprechen in Krafft des Brieffs, das wegen allen Unwillen und Zwiwacht zwischen ihr und aller von beyder Theil wegen darunter verdacht und verwant, gänzlich hin und ab, und umb die Beschädigung so die von Giengen dem egegenannten Gottshaus in dem vergangnen Krieg gethan haben, darumben haben wir Ihm und dem Gottshaus gesprochen, von den von Giengen ein solche Summa, als der Schuld-Brieff weist, so die von Giengen dem genannten Probst und Gottshaus geben haben, Item so soll auch der benannt Probst, Capitel und Gottshaus und die von Giengen jeder Theill bey seinen Gerechtigkeiten und Herkommen bleiben, und all Sach zwischen Ihnen gehalten werden, als von alter Herkommen ist ungefehrlich.

Und des zu Urkundt geben wir jedem Theil ein solchen Spruch-Brieff, mit unserem anhangenden Secret, geschehen zu Lauingen am Ufintzag vor dem heiligen Pfingstag nach Christi Geburt vier zehen hundert, und dar nach in dem drey und fünfzigsten Jahre. Decessit ex hac vita mortali Anno 1466. cui successit

XVI. Georgius Piscatorius 4. Augusti anno 1466. electus. Ex variis Contractibus ac Instrumentis Vir fuit rei Oeconomicae probe intentus. Anno 1497. 9. Decembris Alexander VI. Monasterium hocce cum omnibus bonis sub B. Patri & Apostolicae fedis protectione suscepit, omnes quoque Libertates & immunitates à Romanis Pontificibus concessas, nec non libertates & exemptiones sæcularium exactionum Imperatoribus à Regibus & Principibus indultas confirmavit. Adhuc anno 1498. imo anno 1501. illum præfuisse lego, quare minimè cum Bruschio dubitandum esse censeo, quisnam eidem successerit? non enim alius fuit quam

XVII. Magnus Ammonius. Optimè ipsi conveniebat cum Magistratu Giengensi, varia proin Privilegia & Exemptiones ab eodem obtinuit fors quia & ipse ortu Giengensis erat. Licet autem constet, illum neququam absque utilitate Cœnobio suo præfuisse, nihilominus collapsum fuisse suo tempore (an etiam sua culpa? nescio) Regularem disciplinam prodidère Posteris. Anno 1520. restaurari denuo cæpit per Reverendissimos Præpositos, Virosque egregios Michaëlem ad Exemptas Insulas Wengenses Ulmæ, & Wolfgangum Præpositum ad S. Georgium Augustæ, quamdiu autem duraverit reformatæ disciplinæ Splendor, me latet, in ea tamen magnus Ammonius incidit tempora, quibus in plerisque Cœnobiis mutatus fuit color optimus. Obiit, vel saltem Præpositura cessit Anno quo cæpta est reformatio 1520.

XVIII. Panthaleon Kefslerus patria Geislingensis. Rexit quindecim annis. Anno 1527. cum Episcopi Augustani consensu pro florenis 406. Magistratui Giengensi omnia jura vendidit quæ Præpositura Herbrechtingensis tam intra quam extra Giengam hætenus possederat. Ad felicem æternitatem abiit Anno 1435.

XIX. Valentinus Peyhard Lavinganus præfuit circiter per menses octodecim. Sub eo anno 1536. occupatum est Cænobium ab Ulrico Duce Wirtenbergenfi. In hac calamitate cum omnem Spem & fiduciam in Deo ponere debuisset, mancipium carnis factus, abjecta veste Religiosa, contra votum Deo factum incestis nuptiis uxorem duxit, indignus proin ut nomen ejus memoretur amplius.

XX. Rulandus Mercator ex Rosshaupten pago Danubiano oriundus infelici Valentino post varios casus & discrimina successit. Anno 1536. jam supra memorato ex Cænobio Herbrechtingensi militari manu cum aliis ejectus, multa exilii mala perpessus est. Tandem Patronorum aliquorum fultus auxilio Parochiam Sunthhofii, qui Algojæ pagus est; adeptus, illam zelo veri Pastoris per aliquod tempus administravit. Verum denuo tot animarum lucris invidit Orcus; migrandum denuo fuit Rulando à dilectis ovibus, Sonthofio pulsus in Bello Germanico Caroli V. Imperat. castra secutus est, Missionarii functus munere. Rochlitzii in Misnia captus, paulo post manumissionem obtinuit, tandem à Cæsare adjutus ad Præposituram Herbrechtingam redux ejusdem Præpositus designatus est Anno Domini 1548. quem viventem adhuc vidit & coluit Bruschius, qui fata mox recensita ex ejusdem ore hausit, illumque vocat Virum Litterarum, & Litteratorum omnium amantissimum. Is, teste Authore mox citato, novum Dormitorium construxit elegans ac magnificum, cui sequens Idyllion, quod tamen Bruschianam Poësin olet, inscribi curavit.

Cum numerarentur post natum secula Christum
 Quinque decemque, & sex cum lustris insuper annus
 Unus &: ejecta est ex æde Monastica turba
 Heerbrechtingensi hac, Ulrico à Principe terra
 Wirtembergæ tuo. Nam cum nova schismata rursus
 Infurrexissent: Monachorum tota caterva
 Facta invisâ fuit prorsus plebique ducique.
 Suscipientibus at senibus nova dogmata, Soli
 Se subduxerunt juvenes tres, Relligionis
 Acceptæ à patribus prisca studiosi & amantes,
 Rulandus Mercator, Joannes Ruffius atque
 Martinus Steynerus Dillingensibus orti
 Patribus: hi templis mox servivère Deoque
 Vicina in terra, donec se Carolus hujus
 Nominis & tituli quintus, Germanica contra
 Agmina defendens, evasit Victor ad Istrum
 Atque Lycum. Tunc Augustanæ in mænibus Urbis
 Imperii Cæsar dum Sacra negotia tractat:
 Præpositum legère inter se, qui prius isti
 Excessère loco, Rulandum. Hunc Carolus omni
 Tantopere adjuvit virtute & dexteritate,
 Tamque diu: donec Ulricus singula Princeps
 Redderet hæc, alienârat quæ aliquando, & in usus
 Transtulerat proprios seculares atque prophanos.
 Sic demum Rulandus amans Pietatis & Artis
 Canonicorum iterum cætum collegit honestum:
 Instauransque Lares in multis partibus istos,
 Hanc fundamentis ex imis condidit Idem
 Quam coram cernis. Tu quisque es (oro) Viator
 Læta precare viro humano, patrique verendo.

At verò, irritus fuit omnis Rulandi in reparando suo, restituendoque Cænobio conatus. Profanatumque fuit denuo etiam post Passavicam transactionem ab ULRICI Ducis Wirtembergiæ Successore, qui Ulricus licet ingentes opes ex opulentis & numerosis Monasteriis contraxerit, nihilominus debita immensa simul reliquit, nempe 700000. ut refert Befoldus *Prodr.* c. 9. p. 120. ut intelligas, bona Ecclesiastica nil prodesse Occupatoribus. An Rulandus Herbrechtingæ an exul supremum diem clausit? nullibi re-

perio. Veris interim Pastoribus Ovile Christi caruit à morte hujus Præpositi usque ad annum 1630. quo, cum Ecclesia & Monasteria intra fines Imperii per totam Germaniam violenter erepta Authoritate Cæsarea Ferdinandi II. veris & antiquis ipsorummet Possessoribus denuo restituerentur, ad hoc Herbrechtingense Monasterium mense Septembri nova Colonia ex Imperiali Collegio Wettehusano fuit deducta, cui in Præpositum datus est

XXI. Philippus Faber Nobilis Rhætus Veldkirchensis, Vitam Canonicam in eodem Imperiali Collegio Professus anno 1613. die 4. Julii. Post sacerdotales Primitias anno 1616. celebratas Oeconomiam Collegii præfecturam gessit, & quidem sedulitate maxima usque ad annum 1629. quo decurrente mense Septembri ad Herbrechtinganam Præposituram postulatus, Authoritate Ordinaria ad hanc confirmatus simulque à Commissariis Cæsareis in plenam possessionem inductus est. Adiit illam quidem omnibus dotibus ad Magistratum hunc gerendum ornatus, biennio tamen Regiminis nondum expleto brevi post per univeriam Sueviam imò & totam propemodum Germaniam malis passim undique indies incrementibus mœrore consumptus communi omnium bonorum luctu 4. Maji anno 1632 ad mansiones æternas transit, post cujus felicem obitum Præpositura per triennium vacavit. Scripsit CHRONICON WETTENHUSANUM tribus decadibus distinctum. Extat adhuc M. S.

XXII. Franciscus Pappus pariter Nobilis Rhætus Veldhirschensis, natus Anno 1602. die 20. Aprilis Regulare Institutum Canonico Augustinianum Anno 1618. die 25. Novembris amplexus est, Primitias Deo litavit Anno 1626. Die 6. Augusti. Ad Herbrechtingensem Præposituram cum aliis translatus inde denuo contumeliosè fugatus est post facta Antecessoris sui. Intravit tamen illam rursus, atque anno 1635. in novum Præpositum delectus Authoritate tam Cæsarea, quam ordinaria confirmatus est. Summa laude commissam sibi Provinciam obiit, at non nisi ad annum 1648. dum scilicet Pacificatione Cæsarea Suecica seu, ut vocant Westphalica, claustrali sede ac Monasterio suo rursus deturbatus, ad nativam Religiosæ Professionis suæ domum vel invitus remeare coactus est, ubi adhuc ultra decennium superstes vixit, toto tempore licet jam grandævus, Chorum tamen ad omnes horas non solum impigrè frequentavit, sed & vices hebdomadarii promptus ac hilaris subiit. Tandem piè in Domino demortuus, atque omnium ultimus in Prælatorum Wettehusensium Sacello sepultus est anno 1659. die 12. Augusti. Adhuc ætate junior Mathesi & specialiter Astronomiæ deditissimus doctissimè scripsit

1. De Constellationibus in Genere.
2. De Radio Solari, & Lunari.
3. De Notitia Syderum.
4. Horologium Festivum.

Præter Philippum Fabrum & Franciscum Pappum in Herbrechtingensi Canonica floruit ABRAHAMUS PESCHE Herbipolensis, natione Suevus, qui circa annum 1446. vixit & scripsit:

De cultu Lutriæ Soli & nni Deo debita. L. 1. MS.

De cultu Hyperdulciæ Soli Matri Dei debita. L. 1. MS.

De Cultu Dulciæ Sanctis in Cælo debita. L. 1. MS.

Ita fragmentum Bibliothecæ Canonico Augustiniane, quam meditabatur Author noster pro gloria Canonici Ordinis zelosissimus.

HERBIPOLENSIS,

Seu Teutonicè Würtzburgensis Ecclesiæ (quæ est Suffraganeatus Metropolitanæ Moguntinæ) Cathedralis antiqua Regularitas constanter asseritur, probatur, & docetur à sæpe citato, Anonymo nostro Gallo fol. 171. sic legendo:

Württembergensem Ecclesiam antiquus Beati Antistitis Burchardi Encomiastes Monachis non attribuit, neque vero simile est, Bonifacium Moguntinum, per quem Mulieribus omni Ecclesiarum Monachilium aditu per Germaniam interdictum fuit, id commississe, ut Monachili Ecclesiæ Sedis Pontificalis dotem ac honorem, Episcopi præsentiam, populorum assiduitatem, & concursum ultrò procuraret. Unus id sibi in animum induxit Egilwardus homo, ut levissimè dicam, tenui auctoritate. Ego verò, vel ex huius interpolatoris testimonio veritatem conabor exprimere. Narrat ille diffusius, quomodo Præsul Burchardus simul ad montem Würtzburgensem, ibique sitam Sanctæ Mariæ Eccle.

Ecclesiam tum dono, tum etiam commutatione consecutus est, convocatis, tam Clero, quàm populo, Martyrum Kiliani & sociorum corpora super montem sædè dictum comitantibus populorum turbis transportari fecit, per continuum triennium ibi in Basilicâ Sanctæ Dei Genitricis easdem sacratissimas Reliquias indeficienti totius Religionis officio, tam per se ipsum, quàm universum sibi adhaerentem Clerum reverenter excubans custodivit, proposuitque principale illic suæ Sedis instituere Monasterium. Supponit exindè Egilwaldus cæleste indicium quoddam, quo inductus Burchardus S. Chilian Reliquias eò reportavit, undè primum abstulerat; ibique tumulo Martyris exornato & amplificatâ Basilicâ, novus novæ Sedis Episcopus habitavit. Jam verò quod sequitur, mirum & singulare est: vult Egilwardus Burchardum, qui Sedem Episcopalem proximè transtulerat ex monte Wirzburg ad Domum Monachorum, in ipso monte Canonicam constituisse solitudinis captandæ causâ. Sanctus Dei Burchardus, inquit is Scriptor, ut Mariæ contemplationibus invigilaret, in arcto proclivi montis sæpè dicti cæpit instituere Cænobium, quod in honore Dei Genitricis constructum tantâ dotavit quantitate prædiorum, quæ duodecim fratribus Canonicis ibidem Deo militantibus sufficerent ad victum & vestitum, inter quæ dotalia eidem concessit Monasterio prædictum Montem Wirtzburg cum prædiis & redditibus, sicut acquiserat à Ducis Hettani filiâ ordinatis ibidem in servitum Domini duodecim sub Canonica vita Fratribus. Pergit idem Scriptor de Sancti Sænis Burchardi secessu, & Megingaudò in ejus locum suffecto narrare. Postremò ad res Megingaudi Episcopi conversus, eum quoque dicit Burchardi exemplo quemdam de suis Clericis nomine Bernwelfsum sibi in Præfulatu subrogasse, ut liber ad priorem vitam, hoc est, Monasticam, rediret.

Remanserunt autem, inquit tum demùm Egilwardus, apud Monasterium S. Chilian plusquàm quinquaginta Fratres, quos tamen non multò post Bernwelfus cum injuriis expulsos ad Magistrum suum navigare coëgit. Ad hæc Beatum Virum idem Bernwelfus multis inclamationibus vexavit pro diversis suppellecilibus, quas Christi Confessor Burchardus in vestitu Sacerdotali, sive Codicibus, nonnullisque rebus familiaribus reliquerat. Hæc omninò sunt, quibus Religiosi Monachi suam in Sede Wirzburgensi potestatem tuentur. Verum difficile factu non est jus possessionis tam infirmo testimonio stabilitum convellere atque comminuere. Ex primariis sancti Burchardi vitâ, ubi Egilwardus interpolator visionum suarum sibi visus est occasionem reperisse, apparet Reliquias Sanctorum Martyrum Chilian & sociorum ejus nunquam à Beato Burchardo fuisse reportatas ex monte Wirtzburg, ad quem eas primum è tumulo suo levatas idem sanctus Antistes dicitur transtulisse, ordinatis ibidem, ut Egilwardus ipse est testis, sub Canonica vita Fratribus. Hæc igitur fuit Burchardi ætate Sedes Wirtzburgensis, ubi sanctus Præful simul cum Canonicis Thesauros divino igne probatos, velut aurum in fornace, id est, Martyrum Reliquias extremo supplicio à Deo examinatas, vel fortè ab hominibus trino igne Sæmentitio probatas, constanter custodivit vigiliis, orationibus, ac Missarum frequentationibus, ut acta primaria loquantur. Mea non interest diu requirere, quisnam Episcoporum Wirtzburgensium easdem Reliquias reportaverit ad prioris tumuli sui locum, ubi jam indè Ecclesia S. Chilian nomine, & Episcopali Sede fuit insignita; an fortè hoc totum egit Megingaudus ipse, ille, qui Monachorum in eadem Ecclesia Magister & Doctor fuit? an Bernwelfus in Megingaudi superstitis locum subrogatus, qui ipsos Monachos ad Magistrum suum Megingaudum navigare coëgit? an etiam alius quispiam ex Wirzburgensibus Episcopis? Silent ea de re Beati Burchardi acta veterissima, nec me plura legere opus est, ut concludam Religiosos Monachos nunquam Sedis Wirtzburgensis possessionem stabilem adipisci potuisse. S. Chilian Ecclesia proximè memorata occurrit in actis beati Pirminii, velut Cella Monastica, non ut Sedes Episcopalis, ipso etiam tempore, cum Burchardus, ut videtur, Episcopatu jam cesserat.

HERIVALLENSIS

In horrida solitudine Cann. Reg. S. Augustini situs Prioratus, distat una leuca ab Urbe Montis Romarici, seu Remiremont. Fundatus enim circa annum 1070. vel 1075. ab Eugibaldo vel Jugibaldo Venerabili Viro, qui sub Riquino Episcopo Tullensi obiit anno 1110. Huic Prioratus annexi sunt alii duo minores Prioratus Bonevall & Aubiege. Primus Prior Herivallensis fuit ipse Eugibaldus Fundator.

Secundus Wichardus Fundatoris Frater.

Prior hodiernus vocatur Paulus Barbier electus 1712. Canonica hæc, cum omnes cæteræ in Lotharingia Canonice sint ad invicem confœderatæ sub nomine Congregationis SS. Salvatoris nostri, sola manet exempta.

HERRENSALIENSE.

Cann. Regul. S. Augustini Collegium aliàs patriâ voce *Canaji* nuncupari solitum, in Diœcesi Leodiensi tempore & Authore mihi non notato, nec reperto, fundatum.

Tom. IV. Cann. Regg. Origines.

M m m

datum.

datum. Cæterà nobis vel invitis penitus ignotum, nisi quod Gabriel Pennottus in Historia tripart. Lib. 2. cap. 67. num. 16. inter alia memoratæ Congregationis S. Sepulchri Collegia, seu Monasteria recenseat etiam hoc ipsum *Herrensaliense*.

HERTZEGENRIED,

Taliter suo nomine dictum Abbatiale quondam Canoniorum Augustinianorum Cœnobiium in terris Vbiorum, seu intrà limites Archi-Diœcesis Coloniensis anno 1123. auctore non notato fundatum inclaruit; quod ipsum eo tempore, quo Author Anonymus Magni Chronici rerum Belgicarum (qui sub finem sæculi decimi quinti honoratus inter suos refulfit) Reformationi Windesimensi sese subdidisse, cæterà ne quicquam ampliùs de eo comperimus.

HERTZENHAGEN,

Venerabile quoddam (hoc tamen tumultuante hæresi jam pridem extinctum) Congregationis Windesimensis asceterium ammodò, vix restat ab Auberto Miræo de Cann. Regg. Cap. 13. fol. 64. in hæc solùm verba notatum:

Monasterium B. Mariæ juxta Francofurtum Diœcesis Moguntinensis &c. Verùm in memoriam Religiosæ pietatis & claustralis obedientiæ antiquitùs inter pientissimos Ascetas Hertzenhagenses illibatè servatæ, juvat hic vel unum paradigma producere, quod hic damus ex litterariis monumentis Domesticis residuum, prout sequitur: *Claruit bis (circà annum 1420.) temporibus in Venerabili Cœtu Canoniorum Bodecensium F. Conradus Frohete Beatissimæ Virginis Cultor inter suos summè præcipuus, qui quoad in Religione vixit, priùs etiam non habuit, quàm ab omnibus & præ omnibus in fabulam & derisionem haberi unice adamãrit, undè tenuia solùm & depauperata Monasteria adire in acceptis ipsi fuit; cujus simplicitatem animi Deus de Cælo singulariter respexit, dum scilicet nescio cujus ædificii materiariis aliquando consociatus, trabem quandam justò breviorẽ sat benè longam reddidit, & operi satis accommodam. In Monasterio Hertzenhagensi Supprior factus, quendam insolitæ magnitudinis lupum in Vivario cum aliis piscibus (haud sine maximo damno) degentem, eumque hæcenus à piscatoribus nullâ arte vel labore prebendi valentem, solo vocis imperio (Venerab. Patre Monasterii Fuldensis Ordinis S. Benedicti Priore assistente coram) ipse lupum è piscinâ in publicum prodire, & ad littus sese præsentem sistere sub obedientia iussit; quo factò piscem quantoque apprensò cultro median transfixit. Sacræ Contemplationi deditissimus fuit, è cubiculo suo nunquam egredi solitus, nisi ad externa negotia vocatus; item mentali etiam Orationi intensissimè deditus, juxta quoque semper dulcedine amoris divini persufus jugiter in tantum æstuabat, ut vice quadam memoratum cubiculum suum merissimè igne caelesti repletum quasi ardere lacrymantibus præ gaudio oculis conspexerit &c. Annus & dies obitus ipsius ignoratur vel olim inscriptus Chronico præfati Monasterii in Hertzenhagen cum universis bonis ac ornamentis jam dudum direpti.*

HESLINGENSE,

Religiosum Professionis Canonico-Augustinianæ Parthenæum in Diœcesi Bremensi circa annum 1130. Auctore nondum per nos reperto fundatum & inædificatum, tandem verò sub decursum sæculi decimi sexti Religione mutata ad usus illicitos ignominiosè pertractum; quod ipsum tamen dum primus Regularis institutionis suæ temporibus Luthmundum quendam S. Vicelini (jam sæpiùs in antecedentibus laudati) Aldenburgenfis Episcopi discipulum, & hunc quidem itidem Canonicum Regularem in Spiritualibus Magistrum & Rectorem habuit, certè sacris parvis Instituti ritibus morem gessit, cujus etiam Venerabilis quondam Parthenonis mentionem facit Krantzius in suâ Saxonia lib. 6. cap. 7. ubi sic ait: *Tempore Lotharii II. (qui ab anno 1125. usque 1130. Regia Abbatissas per Luthmundum Præpositum Vicelini Discipulum transfertur in Tzevenam, ubi mansit usque hodiè in magnâ tenuitate. Item in Metropoli lib. 3. cap. 23. Adaldagus Vigilantissimab Urbe Româ deportavit magnâ per Parochias diligentia distribuit, Corporum SS. Quiriaci & Cæquinque fundavere Cœnobia, his & sextum addidit in Heslinge nunc translatum in Tzevenam, ubi Virgo Christi Heilgardis consentiente nobili Viro Patre ejus Hattone totum patrimonium suum Christo & Martyri Vito in sustentationem Virginum Deo serviturarum obtulit &c.*

HIL-

HILDESHEIMENSIS,

(quæ est Suffraganeatus Metropolitanæ Moguntinæ)

Ecclēsia Cathedralis in inferiori Saxonia, num & ista adinstar aliarum in Germania nostra Superioribus sæculis Regularis fuerit, nec ne? mihi penitus inquirenti Reverendissimus & Amplissimus Dominus Josephus Venerab. Memoriae Monasterii Hildesiani ad S. Bartholomæum in *Sulta* cognominati de Congregatione Windesimensi Præpositus per proprias de dato 1688. calendis Augusti gratiosè ad me directas, in hæc verba respondit: Quòd Cathedralis Ecclesia Hildesiana primis suæ institutionis temporibus fuerit Regularis admodum certum est, & nec unquam dubium esse debet, quamvis de Regula ipsius aliquandò controversetur. Ascetæ Benedictini suam quidem ipsi Regulam assignant, quod tamen neutiquam videtur probabile, siquidem S. Bernwardus ex Canonico Cathedrali Hildesiano, Hildesiano Pontifex numero & ordine decimus jam morti vicinus (ut in vitâ ipsius habetur) in Hildesiano S. Michaëlis Monasterio habitum Monasticum assumpsit, quem repetere sanè supervacaneum esset & ridiculum, si Episcopus iste jam antè Monachum egisset, ergò prout optimè deducitur, Cathedrale Collegium istud Hildesheimense, quia Regulare fuit, suam atque eandem, quæ tum temporis aliis etiam Saxonix & Westphaliæ Provinciis, ut putà Halberstadiensis, Mindensis, Paderbornensis &c. communis fuit, Regulam Augustinianam saltem in substantialibus tenuit & observavit &c. Et sic ille, cui isthæc commodè superaddendus est etiam jam supra citatus Anonymus noster Gallus fol. 319. ita legendus:

Anno 872. dedicatum est principale Monasterium S. Mariæ in Hildesheim ab Alfrido Episcopo ejus ædificatore, qui ibi, ut Canonici Regulares Religiosissimè viventes soli Deo famularentur, instituit. Et infra fol. 329. S. Bernwardus teste Tangmaro Presbytero Ecclesiæ Hildesheimensis Canonico & S. Viri quondam Præceptore in vitâ ejusdem cap. 2. & 5. Ordinatus Episcopus anno Dominicæ Incarnationis 993. hunc sibi vitæ intra principale Monasterium agenda modum præscripsit; Cursu primæ horæ expleto quasi regulariter sub disciplinâ constitutus Capitulum cum Fratribus, qui secum conversabantur, adiit, nomina etiam fratrum, quorum annualis memoria instabat, quotidie recitari jubebat; circa Nonam ad mensam Fratrum confedit, populique stipatus frequentiâ, non pompaticè quidem sed Religioso silentio cunctis ad lectionem honestissimam disciplina intentis, quæ inter cænandum non brevis legebat, infirmis quidem fratribus & senio confectis, benedictionem de manu suâ hilariter dirigebat. Plura aliqua post aliquandò dicam de Canonicorum Hildesheimensium Religione. Hoc autem loco non possum quotidianam eorum cænâ horæ nonæ illigatam non annotare an fortè hoc disciplinæ suæ Regularis caput ex secundâ Augustini Regulâ expresserant. Item infra fol. 335. Anno 1022. Piæ memoriæ Bernwardus Hildesheimensis Episcopus 12. Cal. Decembris ad Christum migravit, in ejus locum Godehardum Altahensem prius Abbatem sancta Ecclesia sibi, suisque utiliter subrogavit. Qui Bernwardus, dum ad Episcopatum Hildesheimensem fuit elatus, Cænobii Cathedralis religionem eatenus rationabiliter, Deo gratias, conservatam agnovit, omni eam devotionis studio ampliare satagit. Canonicos Fratres ad sacræ Religionis observantiam Apostolicè arguendo & obsecrando, multipliciterque informando conduxit, non nullos in omni Canonica Regulæ observatione jure laudabiles impensius dilexit, atque ista quidem & cætera ejusdem generis in medium afferre volui, ut hoc saltem omnibus probent, veteres Canonicos pro Religiosis Regularibusque Clericis haberi oportere.

HILDESHEIMENSE,

Virorum Monasterium de Venerabili Congregatione Windesimensi commembrum, atque istud communiter *S. Bartholomæi in Sulta* cognominatum, seu eidem Christi Apostolo Divo Bartholomæo dicatum & consecratum, hodieum prostat vix inter mille millenas gravissimasque persecutorum procellas de immensa Dei gratiâ utcunque servatum, atque uberrimam illius descriptionem inde gratiosè transmissam accepimus juxta tenorem sequentium.

Monasterium hoc unum ex statibus Hildesiensibus inter septem Ecclesias in Comitibus Provincialibus votum habens, Civitati Hildesienfi ad Orientalem plagam proximè adjacens à S. Godehardo Hildesiensium Episcopo XIV. circa annum 1026. ædificari & fundari inceptum est, *Sulta* vulgariter sive ad aquas Salinas nuncupatum, propter aquas ibidem antè hac etiam salvas scaturientes tam copiosè, ut duobus etiam Molendinis ad idem Monasterium spectantibus movendis fuerint sufficientes, sed modò totum Monasterii ambitum circumdant, ac demùm in Civitatem Hildesiensem per subterra-

neum aquæ ductum effluentes, in singulas Civitatis plateas & puteos pro civium necessitate dividuntur pro cuius beneficii recognitione Consulatus Hildesienfis ad dando singulis annis ex duobus molendinis suis centum modios brassii Hordeacii sese obligavit. Aquæ istæ olim non falsæ tantum ac impotabiles, sed in ipso ubi scaturiunt loco Dæmonis aut spectri cujusdam inhabitatio fuisse scribuntur, quod Dæmonium, quia homines prætereuntes in aëra multoties sublevabat, ac mirificè multos conterebat, B. Godehardus convocato Clero suo locum illum Deo consecrandum aggressus. Dæmonium per suas fuorumque devotas orationes à loco isto Sulta vocato, ac omnibus finibus ejus exorzizando planè expulit, & aquas, quæ ibidem ex parte falsæ erant & insipidæ, dulces & humano usui plurimum, ut hodiedum cum maximo Civitatis Hildes. emolumento apparet, benedictione sua reddidit aptas, ædificavit deinde in eodem loco amplam fatis, pulchram & ornatam Ecclesiam de sectis lapidibus, columnisque altis magnis & rotundis in honorem S. Bartholomæi Apostoli, & ædificia pro Presbyteris aliquot & Clericis, quibus & ipse aliquamdiu ipso in loco convixit, ad suscipiendos curandosque ibidem pauperes coaptavit.

Verum D. Bruningus Hildes. electus Episcopus XIX. circa annum 1116. Canonicos Regulares secundum Regulam S. Augustini ibidem instituit, ædificia, redditusque ampliavit, & auxit, incorporando eidem Monasterio Archidiaconatum Ecclesiæ Parochialis in Luhnde cum Banno suo & universo jure spirituali ac sæculari, resignatoque Episcopatu suo reliquum, quod superfuit, vitæ suæ tempus hic in Sulta devotè & tranquille transegit, & finivit, ac ibidem in Ecclesiâ ante Chorum sepultus est, cujus ossa post trecentos quinquaginta à sepulturâ annos omnia integra & imputrefacta se ibidem invenisse & vidisse testatur lib. 1. reformat. Cap. 6. Joannes Buschius in Sultâ Præpositus circa annum 1648.

Post S. Godehardum & Bruningum Monasterium hoc favoribus, muneribus & privilegiis profecuti sunt Episcopi Hildesienfes nonnulli alii, ut latius patet ex appositis foundationis litteris, quæ sic habent:

BERNARDUS Dei gratiâ Hildesemenfis Episcopus officii nostri debito exigimur Ecclesiæ curæ nostræ commissis vigilantibus sollicitudine intendere. Et ut impofterum auctoritate Pontificali munitæ tutiores subsistant, opitulante Domino providere. Contherus itaque Religiosæ conversationis Vir & Præpositus Servorum DEI Regularium in Cellâ Beati Bartholomæi ab Orientali parte Civitatis nostræ sitâ, in loco, quem ab aquæ paludosæ circumluitione Sultiam vocant Indigenæ, nos adiens petiit, ut eundem locum privilegii Episcopalis charta cum suis pertinentiis muniremus, ne temporibus futuris qualibet potestate, quod absit, in aliquibus suis utilitatibus imminueretur. Eundem sanè locellum, Dæmonum prius incurfibus horridum, Sanctus Godehardus primùm incoluit, deinde Vir venerabilis Bruningus Ecclesiæ nostræ Electus, aquæ ipsius decursu qua cella ambitur cum piscatu suo ac pascuis, & Ecclesia Baptismali in Luhne cum banno suo & universo jure Spiritualis & Sæculari; ita ut præfatæ Cellæ Præpositus curam jam dictæ Ecclesiæ in Luhne jure perpetuo habeat, & quem jusserit de Fratribus Divina ibi persolvat, ita duntaxat, ut de primitivo jure suo tantum retineat, quantum consilio fratrum pro temporum & rerum varietate Præpositus decernat. Novem quoque Mansis in Arberge ac tribus areis cum decimâ illius villæ, & Molendino cum omni utilitate suâ in piscationibus, pratis ac pascuis utilitatibusque lignorum consensu Cleri & populi ampliavit. Dominus etiam Bartholdus Episcopus Reverendæ memoriæ Prædecessor noster Monasterium ibi dedicans uno manso in Bredenheimb & decima ipsius Viri dotavit. Nos quoque aliquantibus, quæ Ministeriales nostri Beneficii jure possederant eidem Cellæ adjumenta pro possibilitate nostrâ contulimus, videlicet in Bredenheimb tres mansos cum decimâ ejusdem villæ, circa locum ipsum ferè quinque mansos & areas circumjacentes cum omni Spiritualis Jure ac Sæculari & Sepulturâ, sicut & alia, ejusdem Ecclesiæ pertinentia, quædam à fidelibus Domino oblata, quædam à Viris Religiosis ejusdem loci Præpositis ordine sibi succedentibus à Sæcularibus comparata, videlicet his in Arberge IX. mansos, in Engeshumb septuaginta duo jugera cum tribus areis, in Rethen tres mansos cum area, in Embric & Jesse triginta novem jugera cum una area, contulit præterea Odelricus Canonicus Sanctæ Crucis ad utilitatem fratrum in Bredenheim duodecim jugera, item in eadem villâ mansum unum cum areâ persolvente quatuor solidos hujus monetæ ad lumen in Capellâ Sanctæ Mariæ In Sehnde viginti quatuor jugera cum una area, in Lerthe decimam villæ, in Rheden viginti jugera, in eadem villa quadraginta jugera cum areâ, in Rethene quindecim jugera, in Wackenstede & Lusbecke viginti jugera cum areâ, in Lusbecke majori

majori mansum, in Odelem quadraginta jugera cum areâ, in Illedehusen viginti quatuor jugera cum areâ. Quia igitur justis petitionibus aures pontificales decet esse faciles secundum postulationem prænominati Præpositi locum præfatum cum prædiis ascriptis & omnibus suis pertinentiis, quæ in præfenti habere videtur, vel in futurum cooperante Domino concessione Pontificum, largitione Regum, Ducum, Comitum, vel quorumlibet oblatione fidelium justâ quavis occasione poterit adipisci, Servorum Dei usibus profutura in Verbo Dei & virtute Spiritûs Sancti Episcopali nostræ auctoritatis Banno firmamus, & integra firma atque inconvulsa in omnia tempora manere decernimus. Statuimus etiam sicut & Antecessores nostri statuerunt, ut in eodem loco Regularis Professionis ordo & vitæ communis institutio hæctenus à temporibus Domini Bruningi habita secundum doctrinam S. Augustini deinceps immutabiliter observetur, eisdemque fratribus Præpositi sui electio canonica conservetur, si quis autem aut mei Ordinis Successor, aut Sæcularis aliqua persona, quod absit, hæc quovis modo infringere vel immutare, seu locum ipsum quocumque oppressione injustâ gravare tentaverit, verbi Dei gladio, nisi resipuerit, à Corpore Domini segregata maledictioni perpetuæ subiaceat. Ad cujus rei firmamentum Chartam hanc conscribi & sigilli nostri impressione fecimus insigniri. Actum in Hildensem Anno Dominicæ Incarnationis Millesimo centesimo quadagesimo septimo Indictione undecima tertio Idus Octobris in plenaria Synodo Anno Episcopatus mei 18. Regnante Domino nostro Jesu Christo, cui honor & gloria. Hujus privilegii confirmandæ conscriptioni testes præsentis fuerunt hi. Benno Decanus Ecclesiæ majoris & Præpositus S. Crucis, Bruno Præpositus de monte S. Petri Goslariæ, Ethdecus Præpositus de Bezmkorode, Gerduardus Præpositus de Lambspring, Fridericus Abbas de S. Godehardo, Rudolphus Presbyter & Canonicus, Ribertus Presbyter, Joannes Presbyter, Gerlacus Diaconus, Bernardus Diaconus, Werno Diaconus, hi Canonici Majoris Ecclesiæ, Laici verò, Nobiles Cuno de Arbergen, Haoldus de Burnen, Haoldus de Diseldefim, Haoldus de Ruthen, Ministeriales verò Ludolphus Advocatus, Lippoldus frater Ejus, Ekebertus Camerarius, hi & alii quàm plurimi, qui Generali Synodo interfuerunt.

Plures etiam Summi Pontifices Monasterium hoc sub protectione suâ suscipientes foundationem ejusdem, immunitatem, bona, & exemptionem confirmârunt: Extat præter alias Bulla Gregorii Decimi tenoris sequentis.

GREGORIUS Episcopus Servus Servorum DEI, Dilectis filiis Præposito Ecclesiæ S. Bartholomæi Hildesimensis ejusque fratribus tam præsentibus, quàm futuris Regularem vitam Professis in perpetuum. &c. Religiosam vitam eligentibus Apostolicum convenit adesse præsidium, ne fortè cujuslibet temeritatis incurius aut eos à proposito revocet, aut robur, quod absit, sacræ Religionis infringat. Eapropter dilecti in Domino filii vestris justis postulationibus clementer annuimus, & Ecclesiam Sancti Bartholomæi Hildesimensis Abbatem proprium non habentem, sed per Præpositum solitam gubernari, in qua divino estis obsequio mancipati sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. Inprimis siquidem statuentes, ut Ordo Canonicus, qui secundum Deum & B. Augustini Regulam in eadem Ecclesiâ institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentiarum justè & Canonicè possidet aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, aut aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis, vestrisque Successoribus & illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, Locum ipsum, in quo præfata Ecclesia sita est, cum omnibus pertinentiis suis, quatuor mansos circa ipsam Ecclesiam cum domibus, hortis, areis, terris, possessionibus, & omnibus pertinentiis suis, Jus Patronatûs quod habetis in Luhnde, quinque mansos cum domibus, terris, possessionibus & pertinentiis suis, & alia jura & redditus, quos in Archi-Diaconatu de Luhne & Ecclesia ipsius Archi-Diaconatûs Ecclesia vestra noscitur obtinere Ecclesias de Lulene, de Lobeke, de majori Sehnede, & de Hotzenem cum omnibus pertinentiis earundem, quas in proprios usus justè & Canonicè possidetis, mansos, terras, areas, possessiones, & universa jura, quæ in ipsarum Ecclesiarum Parochiis obtinetis: Annuum redditum centum modiorum annonæ, quem percipitis in duobus Molendinis positus juxtâ civitatem Hildesensem. In villâ, quæ Arbergen vulgariter nominatur duodecim mansos cum quatuor areis & aliis pertinentiis suis, & Decimas, quas in eadem villâ percipitis. In Hotzenem decem & septem mansos cum novem areis & aliis pertinentiis earundem, & jus infeudandi, quod habetis in duobus mansis ejusdem Loci. In Dillenem mansum unum cum areâ. In Lulene quinque mansos cum Decima earundem & sex areas, quas

habetis ibidem. In Lobeke tres mansos cum area. In minori Lobeke mansum unum cum area. In Altgermissen tres mansos cum area & Decima earundem. In Loppensede unum mansum. In Wetzende quadraginta jugera agrorum cum Decimis, quas ibidem habetis. In Umnenem unum mansum. In minori Sehnede mansum unum cum area. In Boltzem unum mansum. In Oeslenissen unum mansum. In Lerthe quadraginta jugera agrorum cum area & Decimis, quas ibidem percipitis. In Eddeffem tres mansos cum duabus areis. In Machtessem unum mansum cum area. In Schellerten unum mansum, & in Embricke unum mansum, terras, redditus, & possessiones, & universa jura alia, quæ in Civitate & Diœcesi Hildesiensi Ecclesia vestra noscitur obtinere cum pratis, terris, vineis, nemoribus, usuagiis & pascuis, in busco, & plano, in aquis & molendinis, in viis & femitis, & omnibus aliis libertatibus & immunitatibus suis. Sanè Novalium vestrorum, quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, de quibus hactenus aliquis non percepit, sive de vestrorum animalium nutrimentis nullus à vobis decimas exigere vel extorquere præsumat. Liceat quoque Vobis Clericos vel Laicos liberos vel absolutos à sæculo fugientes ad conversionem recipere, & eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in Ecclesia vestra professionem fas sit sine Præpositi sui licentia de eodem loco nisi arctioris Religionis obtentu discedere. Discedentem verò absque communi litterarum vestrarum cautione nullus audeat retinere. Cùm autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clausis januis, exclusis excommunicatis & interdictis, non pulsatis campanis suppressâ voce divina officia celebrare, dummodò causam non dederitis Interdicto. Chrisma verò, Oleum sanctum, Consecrationes Altarium seu Basilicarum, Ordinationes Clericorum, qui ad Ordines fuerint promovendi, à Diœcesano suscipietis, Episcopus siquidem Catholicus fuerit, & gratiam & communionem SS. Romanæ Sedis habuerit, & ea voluerit vobis sine pravitate aliqua exhibere. Prohibemus insuper, ut infra fines Parochiæ vestræ, si eam habetis, nullus sine assensu Diœcesani Episcopi, & vestrò Capellam, seu Oratorium de novo construere audeat salvis privilegiis Pontificum Romanorum. Ad hæc novas & indebitas exactiones ab Archi-Episcopis & Episcopis, Archi-Diaconis seu Decanis aliisque omnibus Ecclesiasticis, sæcularibusve personis à Vobis omninò fieri prohibemus. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni & extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi fortè excommunicati vel interdicti sint, aut etiam publicè Usurarii, nullus obsistat, salva tamen justitia illarum Ecclesiarum, à quibus mortuorum corpora assumuntur. Decimas præterea & possessiones ad jus Ecclesiarum vestrarum spectantes, quæ à Laicis detinentur, retinendi & legitimè liberandi de manibus eorum & ad Ecclesias, ad quas pertinent revocandi libera sit vobis de vestrà auctoritate facultas. Obeunte verò Te nunc ejusdem loci Præposito vel Tuorum quolibet Successorum, nullus ibi qualibet Subreptionis astutiâ seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel Fratrum major pars consilii sanioris, si ad eos duntaxat Præpositi spectat electio secundum Deum & B. Augustini Regulam providerint eligendum. Paci quoque & tranquillitati vestræ paterna imposterum sollicitudine providere volentes auctoritate Apostolica prohibemus, ut infra clausuras locorum seu Grangiarum vestrarum nullus rapinam seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, quemquam capere vel interficere seu violentiam audeat exercere. Præterea omnes libertates & immunitates à Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus Ecclesiæ vestræ concessas, nec non libertates & exemptiones Sæcularium exemptionum à Regibus & Principibus vel aliis fidelibus rationabiliter vobis indultas auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti privilegio communimus. Decernimus ergo, ut nulli omninò hominum liceat præfatam Ecclesiam temerè perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, Salvâ Sedis Apostolicæ auctoritate, & Diœcesani Episcopi Canonicâ Justitiâ, ac in prædictis Decimis moderatione consilii generalis. Siquæ igitur in futurum Ecclesiastica Sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire tentaverit, secundo, tertiove commonita nisi reatum suum congruâ satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui careat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo Corpore & sanguine Dei & Domini Redemptoris nostri JESU CHRISTI aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subiaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit Pax Domini nostri JESU CHRISTI, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, Amen.

Sub-

Subscriptio.

Ego Gregorius Sanctæ Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.
 Ego frater Joannes Portuensis subscripsi.
 Ego Petrus Tusculanus Episcopus subscripsi.
 Ego Vuedo Episcopus Prenes. subscripsi.
 Ego frater Petrus Hostiens. & Velletr. Episcopus subscripsi.
 Ego Bertrandus Salmeri Episcopus subscripsi.
 Ego Simon Titulo S. Martini Presb. Cardinalis subscripsi.
 Ego Aucherus titulo S. Praxedis Presb. Cardinalis subscripsi.
 Ego Simon titulo S. Cæciliæ Presb. Cardinalis subscripsi.
 Ego Bonus titulo S. Adriani Diaconus Cardinalis subscripsi.
 Ego Jacobus S. Mariæ in Cosmidin Diaconus Cardinalis subscripsi.
 Ego Gentafridus S. Georgii ad Velum Anr. Diaconus Cardinalis subscripsi.
 Ego Ubertus S. Eustachii Diaconus subscripsi.
 Ego Mathæus S. Mariæ in Portu Diaconus Cardinalis subscripsi.

Datum Lugduni per manum Magistri Lafranci Archi - Diaconi Pergamensis S. R. E. Vice - Cancellarii quarto Idus Septembris Indictione tertia, Incarnationis Dominicæ anno Millesimo Ducentesimo Septuagesimo quartò, Pontificatus verò Domini Gregorii Decimi annò tertio.

Anno 1440. Monasterium hoc per Joannem Buschium Windefemensem, consentiente non modò, sed plurimùm collaborante D. Magno Hildesimensi Episcopo XL. in disciplina regulari fuit reformatum, & Capitulo Windefemensis incorporatum, sicque floruit, ac optimo tam quoad temporalia, reditus, & ædificia, quàm quoad Spiritualia permansit in statu usque ad annum 1546. quando Civitas Hildesimensis heterodoxa introducta Religione maximo in Catholicos, præsertim Religiosos tam intra quàm extra Civitatem furore desævians unà cum Carthusiâ ad alteram Civitatis partem sita Monasterium hoc ex fundamento, Templum, Domus, & omnia ædificia destruxit, solòque miserandum in modum adæquavit, lapidibus templi & ædificiorum in Urbem avectis, ac in munitiones, & mœniorum subsidium applicatis: Organo item, libris, aliisque omnibus direptis & ablatis. Subsequentibus quidem annis reparatis ædificiis, novòque propriis sumptibus extructo templo Monasterium hoc rursus ædificatum est, sed pro dolor ob nimis vicinum mœnibus civitatis Hildesimensis situm Civiumque in Religiosorum Monasteria inexplebilem furorem & odium stare diu & subsistere non potuit, nam anno 1626. à Civibus Hildesiensibus non tantùm exspoliatum, ita ut damnum illatum 4500. Imperiales excefferit, sed paucis post annis, anno nempe 1632. per Bellonæ tumultus partim extrà Civitatem à militibus, partim intrà à civibus, ex opposito è regione vallo tormenta sua ænea in illud explodentibus denuò destructum est, ut non remanserit lapis super lapidem. Per iteratam igitur hanc ruinam, miseram desolationem, & plurima Canonix huic illata damna, bona ejusdem notabiliter sunt diminuta, gravata, & direpta, & quanquam anno 1643. Pace promulgata factaque à Ducibus Brunsvicensibus locorum in Diœcesi Hildesienfi occupatorum restitutione, Monasterium hoc tertiam, imò quartam pro vice reædificari & restaurari fuerit inceptum, ad primævum tamen statum hucusque & ædificia reduci non potuit, nec consultum visum fuit ob minùs tutam experientia nimium comprobante, loci quantumvis amœni situationem, unde parvum tantummodò hodiè habet facellum, & exigua alia pro Religiosorum habitatione & Oeconomix exigentia ædificia.

Catalogus

Reverendissimorum ac Amplissimorum DD. Præpositorum Monasterii Hildesheimensis ad S. Bartholomæum in Sulta.

I. Albertus in primum loci hujus Præpositum anno gratiæ supra millesimum vicesimo sexto autoritate constitutus novennio præstitit ac post in Domino requievit anno 1035.

II. Theodoricus I. à morte Prædecessoris proximus ad regimen intravit anno 1035. quinquennio præstitit, ac vitam mortalem cum immortalitate commutavit anno Christiano 1040.

III. Tenckerus.

IV. Henricus I.

Nnn 2

V. Hei-

- V. Heidenricus.
 VI. Hildo circa annum sæcularem 1200. officium suum & Prælaturam resignavit.
 VII. Bernardus I. itidem tempore suo resignavit.
 VIII. Bertramus, & is quoque pariter resignavit.
 IX. Theodoricus II. Patria Elzenfis etiam iste suo munere & honore spontaneâ resignatione cessit.
 X. Jacobus de proprio gremio S. Bartholomæi ad regendam Præposituram assumptus, eadem post annos aliquot ultrò dimissa Prior in Riddagshausen factus.
 XI. Wernerus.
 XII. Hermannus I.
 XIII. Theodoricus III.
 XIV. Udalricus.
 XV. Hermannus II.
 XVI. Hermannus III.
 XVII. Theodoricus IV.
 XVIII. Bertholdus claruit circa annum 1305.
 XIX. Henricus II. claruit in regimine Prælaturæ uno decennio nimirum ab anno 1305. usque ad annum 1315.
 XX. Bernardus II. vixit adhuc anno 1328. præfuit annis 17. tumulo illatus anno 1328.
 XXI. Henricus III. decessit, & ad plures abiit anno 1372.
 XXII. Theodoricus V. vix delibatis Prælaturæ honoribus Successori locum dedit 1373.
 XXIII. Ludolphus Nobilis Heros de Stempne concordibus Suffragantium calculis electus anno 1373. laudabilissimè simul ac utilissimè toto 50. annorum decursu præfuit, quibus expletis in fauces mortis incidit anno 1423.
 XXIV. Joannes I. Lampride cognominatus electus anno 1423. sexennio præstitit, & spontè resignavit anno 1429.
 XXV. Joannes II. & is pariter resignavit.
 XXVI. Joannes III. post spontaneam resignationem factus Pastor Archi-Diaconalis Ecclesiæ in Lühnde jam suprâ recensitæ.
 XXVII. Joannes IV. cognomento Buschius, ac pius Author famosi Chronici illius Windesimensis typis Colonienfis in 8. editi, atque Hildesianæ Canonie hujus instaurator egregius anno 1440. ipso Festo Hypapante Domini electus, complurium (etiam de aliis Ordinibus) strenuus Reformator & Visitator autoritate Pontificiâ in id electus, atque saluberrimo hujuscemodi negotio totus quantus immerfus, idem ipse post octennium ad Parthenonem Hallæ Saxonicæ immensis votis expetitus, ubi dum immensa laude & pari fructu septennio præstitit, pariter rursus officio suo cessit, & ad Asceterium suum Windesimense digressus, dum anno uno & mensibus aliquot substitit, atque interea temporis Librum de Viris Illustribus Cong. Windesimensis conscripsit, jam secundo Sultanam Canoniam repetiit, undè jam secundo in supremum loci Rectorem, seu Præpositum Hildesiensem electus, annis plus minus 20. ab omnibus honoratus, amatus, & admiratus ad clavem sedit, donec jam senio & labore fessus, tandem cum communi sanctitatis opinione diem suum obiit, qui necdum nobis innotuit. Hildesie ibidem honorificentissimè cum ingenti bonorum omnium comploratu repositus.
 XXVIII. Arnoldus von Echte gente Saxo, Patria Gandersheimensis ex Canoniam (ubi vices Procuratoris plusquam laudabiliter implevit) Reichenbergensi postulatus post antedictam Joannis Buschii resignationem anno 1448. in Præpositum Sultanum assumptus, annis duobus & mensibus sex laudatus præfuit, Vir omninò devotissimus & disciplinæ Regularis Zelator ferventissimus.
 XXIX. Bartholdus Ziegemeier Neostadianus ex proprio gremio S. Bartholomæi anno 1450. delectus resignavit anno 1459. factus Præpositus Sanctimonialium in Heiningen Parthenone jam suprâ recensito, ubi disciplinam Claustralem aliquanto tempore utcunque labefactatam, ex Commissione Pontificia & speciali jussu Nicolai de Cusa S. R. E. Cardinalis & S. Sedis Apostolicæ Legati de Latere, simul & ad supplices pedes Venerab. Dominæ Alheidis de Borfeldt ibidem pro tempore Priorissæ anno 1451. strenuè renovavit, atque Religiosum hujuscemodi contubernium etiam in temporalibus plurimum extulit, inibi apud easdem Moniales in ambitu condigno honore reclinatus.
 XXX. Joannes V. Buschius Windesimensis, de quo suprâ,

XXXI. Joannes VI. Bobbo conditus ex proprio S. Bartholomæi gremio anno 1479. promotus, seu post secundam ejusdem Joannis Buschii resignationem ex Procuratore Domestico canonica electione dignitati Prælaturæ, seu Clausrali Regimini præfectus, per omnia rem optimè gessit, cæteroquin Scriptor peritissimus, qui quamplures Libros, Vitas Sanctorum prolixè descriptas abundè continentes, indefesso studio atque solerter apparavit, ac demùm in Visitatione Monasterii Reichenbergenfis ex insperato morbo correptus, è vivis decessit anno 1484. die 2. Octobris.

XXXII. Tillemannus von Lewenau ex inferiori Hassia progenitus Canonicus Capitularis de gremio S. Bartholomæi in Præpositum nominatus, & Authoritate Superiorum constitutus biennio solùm præstitit, & Pastoralis munere spontè dimisso de posthac privatim vivere sibi delegit.

XXXIII. Conradus Coster ex ipsa Episcopali Civitate Monasteriensi progenitus Can. Regularis & Superior Hildesheimensis anno 1486. electus, de concredito sibi Cœnobio pluribus titulis strenuè promeruit, atque inter hæc etiam multis libris emptitiè comparatis Bibliothecam admodùm illustravit, diversis item ædificiis claustrum exornavit, ut & alia plura præclarissimè gessit. Demùm expleto Prælaturæ suæ decennio cum Patribus suis anno 1495. die 14. Augusti in bona pace mortuus & sepultus.

XXXIV. Joannes VII. Kupferschmidt cognominatus, & ex Dursten oppido progenitus anno 1495. in Præpositum Hildesianum electus, tempore Religiosæ Præfecturæ suæ in augmentum Cœnobii sui præclare satis plurima gessit, redditus augmentavit, Librariam pluribus libris instruxit, ædificia nova magnis sumptibus apparavit, & dum ad Canoniam Hamerslebiensem ex officio sollicitus invisit, à Laico quodam protervo & infano contumeliose nimis in puteum dejectus, inibi mortuus & sepultus disparuit.

XXXV. Joannes VIII. de Onelen conditus, Capitularis Domesticus & officio suo Plebanus Archi-Diagonalis Ecclesiæ de Luhnde communi suffragantium calculo in Præpositum nominatus claruit circa annum 1528.

XXXVI. Henningius Meyr Religiosa Professione sua Canonicus Sultanus, & pro tempore Pastor in Luhnde, idem etiam Præpositus in Munchelar, ac demùm labentibus annis in propria sua S. Bartholomæi Ecclesia Canonica Electione Sedi vacanti impositus, post expletum octenne regimen omnem Religiosam potestatem suam ultrò dimisit, suscepto rursus Plebanatu in Luhnde.

XXXVII. Joannes IX. Bunge cognominatus, itidem de proprio gremio delectus, demùm evocatus ad plures abiit anno 1517.

XXXVIII. Joannes X. de Alen in Diœcesi Monasteriensi prognatus, in Sultâ verò Hildesie Religiosum Canonicum professus, modico solùm tempore sibi delatos Prælaturæ honores delibavit; cæterum in actis posteritati parùm notus.

XXXIX. Henricus IV. una eademque cum Prædecessore suo patria tellure progenitus, sub laudatissimo tamen (quale per omnia fuit) regimine suo in profundissimum miseriarum barathrum vel innocuè fuit delapsus, quando nimirum anno 1546. uno eodemque die 30. Julii tota heterodoxorum Civium Hildesheimensium caterva Religioso Claustro S. Bartholomæi plusquam terribiliter illapsa, illud ipsum etiam cum templo, & quidem amplissimo & plusquam nobiliter exornato, funditus usque diruit, diffecavit, & annihilavit, tigna item & ligna, lapides item & quævis alia materialia ex busto residua in ipsam memoratam Civitatem suam violenter abripuit, unde optimus Præsul iste tantis malis ex insperato præventus, & plusquam hostiliter obrutus, nimio terrore percussus, paulò post animam egit; cujus à morte per tempus aliquod Hildesiana S. Bartholomæi Canonica ista in tam lamentabili rerum statu, Præpositorum nomine suppresso, Procuratores solùm habuit, quibus tota rerum administratio in animam commissa fuit.

XL. Joannes XI. Brinckmann cognominatus, & is quoque miseriarum sator, luctuosum nimis Monasterii sui omninò desolati statum amplius sufferre nequiens, tum officio, tum vita amplius fungi haud potuit, præ nimia cordis tristitia jamjam ad mortem trahendus, quam tamen citiùs intulit venenum aspidum insanabile, quo ipse Joannes post modicum nempe quatuordecim solùm dierum regimen à Novatoribus intoxicatus, miserrimè vitam liquit temporalem, cujus à morte perduravit Interregnum usque ad annum 1565. merissimo languore perductum, Hartungo quodam Religioso Canonico de Loges cognominato interim Procuratoris saltem vices agente.

XXI. Victor Ebenhoch Magdeburgensis Saxo Canonicum Regularem in Hamersleben professus, connitente plurimum Reverendissimo ac Illustrissimo Principe ac DD. Burcardo Episcopo Hildesiano in novum Præpositum Sultanum assumptus, optimè quidem de suo hoc Sultano Monasterio promereri cepit, nam & novum templum construere molitus, quasvis etiam officinas Claustrales pro posse restaurare tentavit, verum ipse gratiâ perseverantiæ indonatus, in fine pessime corruptus, dum nempe cunctis Monasterii pecoribus clam abactis, ac furtivè subductis, clavibus etiam Prælaturæ Sæculari Magistratui Hildesiano A catholicis traditis, ab Ordine & Religione fugitivus infamis Apostata factus excessit, erupit, evasit.

XLII. Joannes XII. Sunff cognominatus electus anno 1584.

XLIII. Ludolfus Pauli de gremio Capituli Domestici anno 1615. electus, octennio circiter aut novennio præfedit, graves admodum interim sustinere coactus contradictiones & molestias, ob domum quandam uti vocabant, decimalem in pago Farnensen reædificatam.

XLIV. Nicolaus Molthan, ex Domestico Procuratore admodum sedulo & accurato, in Præpositum delectus, mortuus est ex vulnere ab inimico homine casualiter inflicto.

XLV. Henricus V. Morbach cognomine dictus, ex Clusa Everhardica vocatus, damnati nominis author, eò quod Prælaturam suam debitis oneravit sat multis & magnis, & dehinc passim illaudatus devixit anno 1630, vel secundum alios 1635.

XLVI. Joannes XIII. cognomento Mimberg dictus, ex Canoniâ Bodecensi in Westphalia multis precibus ad suscipiendum Prælaturæ hujus regimen exoratus, qui tamen postmodum ob perturbatum ad eò rerum statum, ad nativam Canoniam suam Bodecensem remeavit; præsertim gravissimis bellorum motibus ad id inductus, quando nimirum ab anno 1631. usque 1641. Duces Bruvicenses heterodoxi totam Diocesin Hildesianam continuis simul & gravissimis damnis & cædibus afflixerunt, optimo Præfule isto Joanne stabili residentiâ nunquam potitò.

XLVII. Joannes XIV. Sallinger cognominatus, itidem Canonicus Bodecensis, à Supremo Dicasterio Capituli Windesimensis anno 1643. Canonix Sultanæ in supremum Rectorem seu Præpositum datus, morte infelici decessisse perhibetur anno 1656.

XLVIII. Christianus Hassert tam origine quàm Religiosa Professione Novesianus, primùm Canonix Suitanæ in Procuratorem datus, ac post etiam ibidem in Præpositum delectus & confirmatus, biennio solum & mensibus sex admodum laudabiliter præfuit: dum scilicet æs alienum omne dissolvit, ædificia nova sedulo perfecit, inde tamen ad nativam Religiosæ Professionis suæ Domum avidissimè reversus, ibidem in Priorem ordinatus, ab incæptis non tamen nisi laudabiliter (quocunque demùm interveniente errore) præpeditus apud Novesianos suos ut Prior resignatus defecit, & in bona senectute dormivit cum Patribus suis.

XLIX. Joannes XV. Klumpenhauer Patriâ Novesianus, cui eò quod quasi conditionatè tantum & erroneè Præpositura fuerit potitus, graves ad eò suscitatae fuerunt lites & controversiæ, quibus nondum ritè sopitis, anno 1662. die 3. Februarii mors ipsi vitam & litem omnem abruptit, & abscedit.

L. Joannes XVI. Adriani conditus, natione Belga Lovanii ad S. Martinum professus à Superioribus Ordinibus in locum Prædecessoris subrogatus, vitâ naturali decessit anno 1667. die non notato.

LI. Remboldus Jagmann patriâ & Professione Novelianus ex Rectore Rhenobercano in Præpositum loci hujus delectus, novennio in sede Superioritatis suæ constitit, & exinde sub annum 1676. naturæ debitum exsolvit die 13. Decembris.

LII. Theodorus Rox Novesianus natus, in Canoniâ Sultanâ verò istâ Religiosum Ordinem professus, ex Pastore Ecclesiæ Borfanensis in Præpositum electus, & præfuit annis octo, potioribus debitis passivis feliciter expunctis, sat benè meritis simul ac Regulari disciplinâ strenuè promotâ. Cæterum & ipse Vir doctus ad eò prudens & discretus decessit æger Pleuritide anno 1684. die 20. Septembris.

LIII. Josephus Eulert Hildesheimensis, atque hîc ad S. Bartholomæum in Sultâ Professor, in administratione Parochiæ Borfanensis Prædecessori suo subsidiarius vigilantissimus

tissimus anno 1684. die 22. Octobris pro meritis suis omninò maximis in Præpositum Sultanum assumtus, in diebus suis Claustralis Antistes dignissimus, idem jam à pluribus aliquot annis graciosus per litteras Patronus. Rexit annis viginti quatuor, multis Canoniam suam ornavit ædificiis, solvit contracta ab Antecessoribus suis debita, novisque proventibus rem domesticam auxit. Obiit 8. Martii 1708.

LIV. Joannes Casparus Zeppenfeldt, ex Castro diæcesis Hildesienfis, Steinbruck nuncupato oriundus, qui postquam annis duobus Procuratorem in Sulda, ac annis septem Parochum in Arbergem egerat, 22. Martii anno 1708. in Præpositum Sultanum electus est anno ætatis 35. Professionis in Sulda emissæ 19. Charitate verè Augustiniana præditus, Cor Augustini duplici sagittâ transfixum Abbatiali insigni inseruit.

HIPPOLYTANUM.

Seu glorioso Christi Martyri (cujus memoria seu dies festus in Fastis Ecclesiæ Romanæ undecimo Calendas Septembris annotatur) S. Hippolyto dicatum, longè vetustissimum, æque ac præ pluribus aliis ætate nostra Canonorum Regularium Diæcesis Pataviensis, in inferiori Austria Collegium sub Pontificatu, qui decennio perduravit nimirum ab anno Christi 742. usque ad annum 752, Sancti Zachariæ Papæ & Confessoris post immanissimos Hunnos & Avaros à Carolo Magno Impetatore ex universa Austria gloriose debellatos & fugatos, primitus fuit fundatum; cui recens condendo pii authores fuerunt Illustrissimi viri Adalbertus & Okarius germani Fratres è Patre N. Bavaro, Matre verò N. Conjuge illius Burgundiæ Principe progeniti; qui iidem pientissimi Duces aliis quoque Cœnobiis noviter instaurandis inter alia fundarunt etiam magnificentissimum illud Asceterium Monastico-Benedictinum *Tegerenscense* nuncupatum; quod hodiedum plurimum inclarèscit sub diæcesano limite Friisingensi, in extremis Superioris Bojariæ finibus ad confinia ditionis Tyrolensis spectandum; quod ubi inclytissimi Fundatores antedicti abundè satis instruxerunt, & absolverunt, divino afflati Spiritu sæculo renuntiantes, Monasticen sunt professi, quorum primus ipse Adalbertus antè memoratus supra centum & quinquaginta Religiosos Ascetas Monachos in primum ac proprium Abbatem constitutas; Okarius verò Frater ejus ætate junior statu suo ac Religiosa Professione Laicus, seu (uti vocant) Conversus, Oeconomiam curam suscepit, ac demùm iidem pluribus annis in servitio divino constantissimè transactis, ad beatam immortalitatem evolarunt anno & die non notato; quorum sacræ exuviæ in novo Tegerenseensi Ecclesiâ congruo honore repositæ, hodiedum magna devotione servantur, vitam verò illorum sedulò conscriptam habemus apud R. P. Mathæum Raderum in Bavariâ Sanctâ Volum. 2. fol. 63. & sequentibus. Ipsum verò Canonico-Augustinianum istud S. Hippolyti Collegium quod attinet usque modò integrum consistit in ipsa Hippolytana Civitate, quæ prisca quidem sæculis Trafena seu Trasma communiter inaudit; ex quo verò memorati S. Martyris venerandæ (atque has inter integrum ejusdem Cranium) reliquiæ jam olim per Bertholdum quendam loci hujus Presbyterum ac Regularem Canonicum, ex ipsa alma Urbe isthuc honorificentissimè fuerunt asportatæ, tunc æquè civitas, ac Religiosum, quod ei inest, Collegium S. Tutelaris Patroni S. Hippolyti nomen utrumque assumpsit, ex tunc communiter patriâ voce S. POELTEN appellandum inepta hujusmodi vocis mutilatione ab iisdem desumptâ; quæ eadem civitas antedicta probè situatur in inferiori Austria octo circiter milliaribus Germanicis à Viennâ Metropoli Provinciæ sejuncta, tribus verò milliaribus Danubio ad latus relicto, passibus hinc aliquot præterfluit limpidissimus è Styriæ montibus scaturiens fluvius suo nomine TRASENA, seu TRASMA vulgò nuncupatus, idem à melioribus copiosisque variis generis piscibus passim commendatus. Cæterùm Periphæria loci hujus in spatiosam planitiem extenditur, pratis, saltibus, campisque fertilissimis peramænis distinctam, & sic quidem via regia, qua ex Suevia Viennam tenditur, medium secante relicta in utroque latere Dominiis seu Castellis & oppidis sumtuose structis, & apparatus, iisque à novissima Barbarorum devastatione anno 1683. potissima ex parte feliciter illæsis. Si territorialem Jurisdictionem requiras, scito, quod Serenissimos Archi-Duces Austriæ ceu Principes terræ sæpèfata Hippolytana Civitas ista revereatur, fructus verò fundi capiant Illustrissimi Comites de *Frautson Domini in Falckenstein*, civibus tamen inde aliquot liberis & exemptis. Ab hoc ergo tempore seu ab anno circiter 750. in suprascripta civitate & novo Claustro Hippolytano Religiosi Canonici Augustiani servitio divino simul, ac fovendæ proximorum salutis jugiter intenti in Ordine suo perstiterunt imperturbati, quousque demùm decurrente sæculo undecimo violenter eos exturbavit, & contumeliose fugavit nefarium illud & fortè præ reliquis omninò gravissimum schisma contra Gregorium VII. (qui sedit ab anno 1073. usque 1086.) legitimum Pontificem per universam Romanam Ecclesiam stimulante

mulante Henrico IV. Romanorum Rege sacrilegè fuscitatum; quo eodem etiam per plures annos protracto, Hippolytanæ Canonie huic sese Marte proprio ac pro tota libidine suâ violenter intruserunt, qui maluerunt adorare bestiam, seu Clementem III. Pseudo-Pontificem, bipedum nequissimi ac homines sceleratissimi, de quibus Synchronos in libello *Vitæ & Miracula SS. Adalberonis Ep. Herbipolensis, Altmanni Pataviensis, & Gebhardi Archi-Episcopi Salisburgensis* intitulato, eoque demum anno 1619. typis Augustanis in 12. recuso fol. 18. taliter annuntiat: *In Cœnobio S Hippolyti erant (tum temporis seu perdurante nefario schismate antedicto) Clerici ebrietati, voracitati, libidini, & usuris impliciti, quos Episcopus Altmannus Canonicâ Censurâ expulit de loco, & Religiosos Viros pro his restituit, quibus præfecit Engelbertum Præpositum, Virum omni prudentia & eloquentia præditum. Porro Clerici expulsi, furis comprehensi ægrè ferentes suæ expulsionis opprobrium, sumptis armis audacter ingressi sunt Monasterium, fugatis omnibus Cellariam fratrum effregerunt, & vinum in terram fuderunt; quod facinus statim Ultio divina secuta est; nam in amentiam versi avia petierunt deserti. &c.* Taliter ergo Religiosi Canonici operâ & studio S. Altmanni Episcopi, ceu Ordinarii sui postliminò ad S. Hippolytum reducti, de posthac sub ficu & vite suâ continuo substiterunt in Religiosa Charitate firmati; unde nobilissima Canonie istius boni odoris, ac virtutum fama longè latè propalata, de gremio isto nonnulli etiam (juxtâ constantem traditionem à Majoribus acceptam) vel olim ad diversas diversis in locis Regulares Prælaturas fuerunt assumpti; ex quo tam præcelsæ promotionis testimonio facile deducitur, qui qualisque in sæpessata Canonie ista nullo non tempore vigerit flos virtutis, & scientiæ, ceu alæ, quibus ad sublimiores Ecclesiæ gradus evolare solent Religiosæ mentes. Accedit insuper, quod à prima Fundatione sua Hippolytanum Collegium istud usque in præsens Præpositos haud admiserit aut susceperit alios, nisi de proprio gremio datos; quapropter Venerabile Capitulum loci hujus non alia, quàm candidissimâ utitur sigilli cerâ, tanquam illibatæ successione tesserâ, quod quidem à tot annorum, imò verò sæculorum numerò non tam commendationem S. Hippolyto parit, quàm invidiam sanè felicissimam.

Denique ne Viris Præfulari mitrâ (cujus privilegium & usus jam ab immemoriali tempore apud eundem S. Hippolytum constantissimè tenetur) dignis, quibus sibi vacante Sede opportunè prospiceret, nunquam caruit Canonie Hippolytana. Eadem hæc in simili casu etiam ab extraneis in id exorata; cujus insigne testimonium ultrò dabit Comprovinciale, imò & vicinum S. Andreae Apostoli Collegium, jam supra recensitum, cui Superiori perdurante Sæculo, quasi ruinæ proximo tribus videlicet Regularibus Prælatibus ed dimissis Viris Religiosæ disciplinæ & Industriæ studiosissimis egregiè suffultum, datâ nimirum singulis ipsorum sat magnâ æris Hippolytani copiâ, qua S. Andreas tum ab alieno se redimeret, tum collapsam vetustate fabricam restauraret.

Porro Superiori decurrente sæculo, dum etiam Hippolytana Canonie ista non tam diuturnis quàm immanissimis Bellonæ Suevicæ furiis gravissimè fuit fauciatâ, post redditam terris pacem, fuit homo missus à Deo, cui nomen erat Joannes cognomento Fünf-leutner, gente Bojus, Patria Schardinganus, quasi Sacerdos ille magnus, qui in vita sua suffulit domum, & in diebus suis corroboravit templum &c. dignus proinde, cujus vitæ & meritorum series explicatius isthic percenseatur. Adolescens juxtâ viam bonam constanter ambulans litterarum studiis in tantum operam dedit, atque eo cum profectu, ut iisdem suprema laurea coronidem imposuerit, creatus nempe Paduæ Medicinæ Doctor; inde Viennam Austriæ Metropolitim devenit, ubi cæteris ejusdem facultatis Doctoribus aggregatus, scientiæ suæ praxin dedit adeò salubrem, ut crebrescente Viri famâ Cæsareæ Legationi, Constantinopolim expeditæ, fuerit admotus; Inde postea reversus celeberrimæ Universitatis Rector Magnificus adsalutatur; Videri hic poterat Joannes patulâ ubivis januâ mundanæ felicitatis viam incessurus. Verùm afflante desuper Spiritu Sancto, qui, ubi vult, spirat, consilium sapientis more in melius commutare statuit. Itaque concepto Religiosæ vocationis Spiritu, Apostolicæ Religionis institutum præ cæteris delegit Regulare Divi Hippolyti Collegium ingressus anno physicæ ætatis quadragesimo. Quadragenarius hic Tyro ea dedit omnigenæ virtutis & præsertim solidioris prudentiæ & dexteritatis specimina, ut, quod in aliis plerumque inconsulto fit, fuerit in Joanne consultissimum, quippe qui sine consuetæ moræ intercapedine feliciter processit de gradu ad gradum, etenim unius quinquennii spatio spectare licuit Professum in Choro Canonicum, in Arâ Mystam inunctum, in curâ animarum Zelotem, in Oeconomicis Martham adeò sollicitam, in Decanatu sedentem secus pedes Domini Mariam, ac tandem, quod unum supererat, sub Præfulari mitrâ dignissimum Antistitem, nulli secundum. Hic talis tantusque Vir Optimi Præfulis & amantissimi Patris partes adimplevit ad unam omnes, concreditam sibi Canoniam multis florenorum millibus obæratam,

à mo-

à molestissimis creditorum exactionibus redemit feliciter, Collegii sui fabricam quasi ruinæ proximam à fundamentis resuscitavit, Clerum Regularem reducta Canonica disciplina justo numero amplius adauxit, studiisque sublimioribus insignivit, adspectans templum omni ex parte renovatum, aris, paramentis sacris, & supellectili sacra, nec non & Organo sumptuose instruxit, erectâ in eo SS. Rosarii insigni Sodalitate, cujus ut Author, ita etiam Protector & Benefactor fuit munificentissimus. Divæ Barbaræ Virginis & Martyris cultui tenerrimè affectus, sub hujus titulo Sacellum Civitati Hippolytanæ vicinum, magnis cum expensis erexit ac locupletavit, legatis tum Viennæ, tum Ducumburgi copiosissimis oblationibus pro hujus Patronæ Virginis Sodalitate vel conservanda vel propaganda; Denique ea fuit optimi Præsulis hujus beneficentia, ne dicam, prodigalitas, ut sæpèfata Canonix suæ sphaeram excedens, egerit non nunquam in distans. Meritissimæ laudis hujus testimonium dabit jam suprâ sæpius memorata S. Andreae Canonica, quæ redivivum plùs semel statûs sui florem publico gratitudinis anathemate dignissimo Præsuli huic Joanni in acceptis retulit. Præclarum itidem hoc optimi & beneficentissimi Mæcenatis encomium gratissimâ recordatione confirmant RR. PP. Ordinis S. Francisci de strictiori observantia, quorum hac in civitate Hippolytanâ situm Monasterium Vetustate sua propemodum collapsum, sua potissimum ope & opera resuscitavit, Seraphici Ordinis hujus Benefactor optimus, & munificentissimus; qui subinde conversus ad gentes, quæ ostiatim stipem quirabant, aded benignus in omnes, beneficus in singulos, ac redivivus ille Joannes Eleemosynarius, & talis etiam ipse passim crederetur, communi omnium voce dictus PATER PAUPERUM, & ADJUTOR ORPHANORUM. Admotus demùm Statibus, rerum omnium summam aded feliciter pertractavit, ut insolitam Viri dexteritatem admirati Quirites, seu Patriæ Proceres, ipsum Provinciæ Miraculum vocitare non dubitaverint; quo factum, ut accedente integerrima morum comitate summis juxtâ ac infimis fuerit omninò commendatissimus, singulorum vel amore vel honore appetiatus.

Denique verba nos deficerent, si quæcunque Viri hujus merita longè præclarissima Posterorum memoriæ commendare contenderemus. Illud interim prætereundum non est, quòd his omnibus, quæ Urbi & Orbi laudanda magis quàm imitanda reliquit, neque in magnis, neque in mirabilibus super se ambulaverit, sui solius constans osor, & laudis propriæ hostis acerrimus. Id quod raro Religiosæ humilitatis exemplo contestatus erat, dato ad Posteror mandato, quo cautum voluit, ne meritorum suorum encomia funebri pro more Panegyri dicerentur è suggestu publico, certè quotquot admirabili suâ industriâ suscitavit Architectonica, eorum nulli nomen aut natalium Insigne incidi concedebat. Verùm ut ut vetuit posthumum suæ laudis testimonium Reverendissimus hic Præsul, noluit tamen Religiosa ejusdem Posteritas turpissima ingratitude nota commaculati, quapropter decreta sub Capitulari confessu ad Posteror traditione sancivit Anniversarium obitûs illius diem præmissò de more Defunctorum officio, quot annis repetendum esse pro tot optimi Parentis gratiis & beneficiis memoriâ litatura æternam. Nunc coronidis loco consultum videtur pro complemento totius laudis Epinicion marmori inscriptum adnectere, quod sic sonat:

HVnc Lapidem
 Reverendissimo & Amplissimo Domino Domino
 Patri suo Amandissimo
 Joanni Fünfleuthner Bavaro Schardingano,
 Præposito Vigilantissimo,
 Philosophiæ & Medicinæ Doctori:
 Trium Imperatorum Ferdinandi II. III. & Leopoldi I.
 Consiliario Aulico:
 Earumque Cæsarearum Majestatum, Majest. Majest.
 Supremo Aulae Sacellano Hæreditario:
 Inclytorum Statuum Austriae infra Onasum
 Deputato;
 Almae & Antiquissimæ Universitatis Viennensis
 Rectori Magnifico:
 Totius rei Ecclesiasticæ Cann. Regg. S. Augustini ad S. Hippolytum
 Restauratori:

E Septuaginta duorum annorum vitâ anno 1661. die 29. Januarii
Decedenti

Grata posvit Posteritas.
Heus nunc Viator gradum siste,
Et ad honorum Titulos
Joanni gratiam adde,

Aut

Medico curam adhibeto,

Aut

Consiliario Supremi Principis favorem procura,

Aut

Capellano orationum tuarum offertorium largire,

Aut

Ad arduam rerum Provincialium summam Deputato

Liberationem expedito,

Aut

Universitatis Rectori altiozem locum concede

Aut

Canonicae Domûs S. Hippolyti mansionem

In cœlis exopta,

Aut

Vitæ Regularis Reformatore celebrem memoriam repone.

Tandem his omnibus & vitâ ipsa defuncto

Resurrectionem felicissimam tuis piis precibus,

Desidera, & Sequere.

Præclarè de Rebus Hippolyt. egit Reverendiss. ac Ampliff. hujus Canonicae Antistes
DD. Christophorus Mullerus. V. Raym. Duellii C. R. Hippol. Lib. 1. Miscell. p. 260. &c.

HOEGELWERTHENSE,

Canonicorum Regularium de Ordine S. P. Aurelii Augustini Monasterium, hodieum insigniter floret intrâ fines Archi. Diœcesis Salisburgensis, medio fermè itinere Traunsteinium inter & Hallam divitem bina Bavariæ inferioris oppida situatum, & in honorem Principum Apostolorum SS. Petri & Pauli (testificante novâ Historiâ Salisburgensi anno 1692. in fol. editâ fol. 1248.) fundatum fuisse perhibetur à Luitoldo Comite de Plein, & Conthorali ejus N. Comitissa de Neuhaus; quod factum est circa annum Sæcularem seu Christi Millesimum; & sic quidem Regularibus Canonicis Ascetin S. P. Aurelii Augustini professis; in qua eadem nova foundatione Reverendissimum ac Illusterrimum Metropolitanum Capitulum Salisburgense quocunque demùm jure vel titulo gloriose sibi vendicavit, quod & postmodum Eidem ipsi in perpetuam possessionem anno 1247. ab Eugenio Papa III. auctoritate Pontificiâ firmatum fuit, Principale Jus vacante Sede nominandi seu proprio Marte instituendi Præpositum, quos seu quales vel olim & quidem pleròsque Nobili stemmate fuisse prognatos testatur Hundius in Metropoli tom. 2. fol. 384. atque Eorundem usque ad nostra tempora productus loco antè citato sequens extat

Catalogus

DD. Præpositorum in Högelwerth, Canonicorum Regularium S. Augustini.

I. Rupertus ex gremio Metropolitanæ Capituli Salisburgensis anno 1148. novæ Ecclesiæ Högelwerthanæ in primum Antistitem datus præfuit usque ad annum 1177.

II. Helmbertus præfuit usque ad annum 1215.

III. Engelbertus I. obiit circa annum 1236.

IV. Henricus perdurante regimine suo titulum & laudem Benefactoris & Oeconomi strenuè promeritus, obiit anno 1248.

V. Engelbertus II. Nobiles ab Aschau prædium *Weiern* emptitiè comparasse in actis commendatur, item insignem quandam Forestorum seu Sylvarum in Montibus & aliis latifundiis gratuitam donationem à Luitoldo Comite de Plein feliciter obtinuisse laudatus, obiit anno 1274.

VI. Ort-

CANONIA
REGVLARIS
HEGELWERTENSIS
ORD. S. AVGVSTINI
FVNDATA
ANNO DOM.
CMXCVIII.

REVERENDISSIMO COLLEGII HEGELWERTHENSIS
IN ARCHIDIEESI SAL PRALATO &c. D.D.D.

Joann. Frank sc. 1687

CANONIA
 REGVLARIS
 HEGELWERTENSIS
 ORD. S. AVGVSTINI
 FVNDATA
 ANNO DOM.
 CMXCVIII

REVERENDISSIMO AC AMPLISSIMO DOMINO DOMINO BERNARDO INCLYTI COLLEGII HEGELWERTHENSIS
 IN ARCHIDIAESI SALISBURGENSI CANN. REGG. ORD. S. AVGVSTINI PRAPOSITO ET PRALATO &c. D.D.D.

Juan Frank & 1687

Faint, illegible text at the bottom of the page, possibly a title or description.

Vertical text on the right edge of the page, likely a page number or index reference.

ALBERTVS DEI GRATIA SACRISARCHEPISCOPVS
ECCLESIE COLONIENSIS ELECTOR REX BORVGNIACENSIS
DUCIS BRABANTIE ET LOTHARINGIE

GERMANIA
I. Henricus de
II. Henricus de
III. Henricus de
IV. Henricus de
V. Henricus de
VI. Henricus de
VII. Henricus de
VIII. Henricus de
IX. Henricus de
X. Henricus de
XI. Henricus de
XII. Henricus de
XIII. Henricus de
XIV. Henricus de
XV. Henricus de
XVI. Henricus de
XVII. Henricus de
XVIII. Henricus de
XIX. Henricus de
XX. Henricus de

VI. Ortwinus de anno 1285. Regimini præfuisse, cæterum tamen nec quicquam notus, diem suum obiit anno 1286.

VII. Fridericus Hager Cœnobia huic de posthac in Præpositum designatus præfuit usque ad annum 1312. diversa quædam bona tum legitimè condigno pretio coëmisse, tum alia jam prius subtracta, generosa industria sua ad Claustralem œconomiam suam recuperasse singulariter in actis commendatus ad clavum sedit usque ad annum 1312.

VIII. Leopoldus in Regimine provixit usque ad annum 1327.

IX. Wernherus de Mitterkirch, etsi de gestis seu actis & actitatis omnino ignotus, præfuit tamen usque ad annum 1340.

X. Stephanus diversa quædam prædia pro augmentando Oeconomiam suam commodo vel commutasse, vel in ampliorem Ecclesiam suam dotem impetrasse commendatus in administratione Prælatuæ suæ constitit usque ad annum, quem sibi fatalem habuit, 1349.

XI. Udalricus Septennio præstitit mortuis accensus anno 1356.

XII. Albertus de Owenstetten ultra novennium circiter in regimine constitit, ad plures translatus anno 1365.

XIII. Hartnidus de Weizeneck usque ad annum 1370. fasces claustrales tenuit.

XIV. Zacharias præfuit usque ad annum 1399.

XV. Sighardus Waller ex Collegio Berchtoldsgadensi translatus, præfuit usque ad annum 1406.

XVI. Georgius de Sanleneck, diversa quædam prædia coëmisse laudatus in proprio templo suo ante aram S. Catharinæ Virginis & Martyris, anno 1417. sepulchro marmoreo honoratus.

XVII. Christianus de Wildeneck ex Choro Metropolitanæ Ecclesie Salisburgensis institutus, vineas quasdam in Austria coëmisse laudatus, præfuit usque ad annum 1433, post mortem suam in navi Ecclesie Högelwerthanæ reconditus.

XVIII. Benedictus Trauner, quævis Monasterii sui privilegia tum Pontificia, tum Ordinaria autoritate renovari seu comprobari procuravit, tum etiam prædia quædam ad majus œconomiam suam incrementum emptitiè comparavit, demùm tumulo illatus, & itidem in navi Ecclesie suæ Högelwerthanæ sub marmore sepultus fuit anno 1474.

XIX. Wilhelmus Steinhauff quinquennis solum Præpositus evasit, post fata sua in vestibulo propriæ Ecclesie suæ tumulatus anno 1480.

XX. Christophorus I. Maxlainer cognomine dictus, diversa quædam prædia in usum Oeconomiam procurasse commendatus, diem suum obiit anno 1512. & juxta altare S. Catharinæ Virginis & Martyris ad cornu Evangelii tumulum accepit.

XXI. Christophorus II. Trenpöck cognominatus ex gremio Berchtoldsgadensi vocatus ad regimen Högelwerthanum intravit, dum prius inibi multa cum laude rebus forensibus & Oeconomiam pluribus annis solerter intendit, vitâ terrestri defecit anno 1523.

XXII. Wolfgangus Grisfetter primùm Administrator Baumburgensis, multa cum laude constantissimè præfuit, quo usque Præpositura Högelwerthana spontè dimissa Princeps & Præpositus Berchtoldsgadensis evasit anno 1545.

XXIII. Urbanus Ottenhofer post expletum decennale regimen ante Altare S. Crucis condigno honore repositus & cum proprio Epitaphio honoratus anno 1566.

XXIV. Balthazarus ex antiquissima & nobilissima Urfinorum (vulgò *der Beern*) familia progenitus demùm jam senio & labore fessus Coadjutorem accepit ex Canonica Nicolaitana propè Passavium datum, qui etiam post mortem ejusdem Balthasari anno 1591. terris absorpti, Præposituram Högelwerthanam administravit usque ad annum 1599.

XXV. Richardus Schneeweis Regularis Canonicus Berchtoldsgadensis Præposituram Högelwerthanam pleno jure tenendam & regendam suscepit, idem exacto decenni regimine anno 1609. die 24. Octobris in propria Ecclesia sua sub sepulchro marmoreo reconditus.

XXVI. Marquardus Nobilis de Schwendi Metropol. & Cathedral. Ecclesiarum Salisburgensis, Passaviensis, & Augustanæ Canonicus & respectivè Decanus, dum post mortem

mortem Richardi Prædecessoris duo solummodò Capitulares Högelwerthani superstites viverent, & omne ædificium Claustrum simul pessimè haberet, seu ruinæ proximè gravissimè periclitaretur, ipse Marquardus carentia Religiosorum Canonorum sæculares Sacerdotes duos proprio stipendio suo substituit, qui functiones parochiales in rurali Ecclesiâ Oelpergskirchenfi & alterâ Pidingensi peragerent, tandem expleto longævo 24. annorum regimine ipse in bonâ senectute miseriarum satur, appositus est ad Patres suos anno 1634.

XXVII. Leonardus Feustling è Monasterio Augustano S. Crucis evocatus, ad restaurandum Canoniam suam statum Novitios quidem suscepit, item & alios Religiosos quosdam è Cruce, tumultuante persecutione Suevicâ exulare coactos, in suscepta Monasterii sui restauratione Cœnobii fidissimos Coadjutores habuit, sed quadriennio sui regiminis vix expleto, vitâ terrestri decessit anno 1638.

XXVIII. Felix Faber itidem è S. Cruce Augustana postulatus, admodum commendatur fuisse Religiosorum Filiorum ac Confratrum suorum semper amantissimus, vita & regimine decessit anno 1644.

XXIX. Casparus Hofinger Professor & officio Novitiorum Magister Baumburgensis, postea Decanus Högelwerthanus. Hic dum Boni Pastoris officium exequitur, Zelo animarum plenus, providens laborantem pestilenti lue, ipse improvidus sui, naturali horrore concepto, biduo post festum SS. Petri & Pauli Apostolorum, in quo adhuc, sed valde ægrè Missam solemnem cantavit, anno 1650. die 2. Julii inopinata morte extinctus est. Post cujus mortem Monasterium Capite orbatum mansit usque ad annum 1652.

XXX. Joannes Wolfgangus Zehendtner, post biennem Præposituræ vacantiam à Reverendissimo ac Illustrissimo Metropolitano Capitulo Salisburgensi præsentatus, & confirmatus totis Viribus strenuè laboravit pro Monasterio suo ex omni parte in totum undequaque restituendo; quem in finem ab Ordinario suo, seu Eminentissimo Principe Guidobaldo S. R. E. Cardinale & Archi Ep. Salisburgensi feliciter impetravit ruralem Decanatum & Parochiam Teissendorffensem administrandam, sed vel maximè fructus utriusque illius inde percipiendos. Erectis igitur à fundamento Ecclesiâ, Dormitorio, & reliquis Claustralibus officinis, imò & rebus per omnia non tam feliciter quàm utiliter ad optatissimum finem perductis post annos undeviginti in regimine laudatissimè traductos, requievit à laboribus suis 4. Nonas Decembris in Parochiali Ecclesia Oelspergenfi reconditus.

XXXI. Joannes Adamus Weber, prius in Societate Jesu professus, quam tamen iterum deferuit, ac in Canoniam Neocellenfi in Tyroli vitam Canonico-Augustinianam est amplexus. Vir omni exceptione major, ob congenitam morum suavitatem summis infimisque unicè pergratus, SS. Theologiæ & SS. Canonum Doctor, S. C. M. Consiliarius, juxta quoque Pauperum & Infirmorum Pater amantissimus, sedulus in vinea Domini, obiit diem suum 75. annorum senio & labore fessus, anno 1686. in antedicta Parochiali Ecclesia Oelspergenfi maximo omnium comploratu reconditus. Scripsit multa, quorum Catalogum hic exhibeo.

1. Theoremata Theologica juxta mentem D. Aurelii Augustini, Doctoris Augusti de Deo Uno & Trino. Augustæ 1668.
2. Theoremata Theologica de divina Gratia & Gloria. Augustæ 1668.
3. Iter Cæleste per triplicem viam. Augustæ 1667.
4. Adamus Austriacus. Francofurti 1668.
5. Centum Fontes de arte discurrendi. Norimbergæ. 1671.
6. Discursus Curiosus & fructuosus. Juvavii 1673.
7. Speculum humanæ Naturæ. Viennæ 1672.
8. Spiritus Principalis. ibidem 1671.
9. Annulus memoriæ ex dictaminibus Ethicæ & Politicæ. in 4. Juvavii 1679.
10. Jus Utriusque Monarchiæ in 8. ibidem.
11. Nucleus Juris Episcopalis. Ibidem anno 1681. Dedicavit hunc Librum Eminentissimo ac Celsissimo Principi ac D. D. Anselmo, Francisco Friderico S. Sedis Moguntinæ Archi-Episcopo &c. cujus quondam in Lyceo Herbipolenfi Magister fuit, prout ipse sibi gratulatur in Epistola Dedicatoria.
12. Ars Regia seu regendi se & alios. ibidem Anno 1686.
13. Ars conversandi. Ibidem Anno 1682.
14. Historiæ Selectæ & Memorabiles. Augustæ 1669.

XXXII. Pa-

XXXII. Patritius Pichler ex proprio gremio desumptus, & prætactò anno in Præpositum die 29. Octobris constitutus, provixit usque ad annum 1691. Ejus sub regimine & quidem anno 1689. ab Eminentissimo Principe Maximiliano Gandolpho è Comitibus Küenburgensibus S. R. E. Card. S. R. I. Principe & Archi - Episcopo Salisburgensi &c. Ecclesia Cœnobii fuit consecrata.

XXXIII. Joannes Baptista Zächerl, Salisburgensis, & Professor Högelwerthanus secundus ex proprio gremio vocatus, & ab Illustrissimo & Reverendissimo Metropolitano Capitulo Salisburgensi anno 1691. 30. Maii præsentatus, ac ab Ordinario Celsissimo Archi - Episcopo confirmatus. Sub illius regimine anno 1694. die 28. Octob. SS. Reliquiæ S. Martyris Placidi in neo ædificatam Ecclesiam, & ab eodem erectam Capellam magno hominum concursu translata fuerunt. Ecclesiam pluribus Altaribus ornavit, totumque Monasterium necessaria suppellectili instruxit. Molendinum è fundamentis ædificavit, ac emptionis jure Arcem Vachenburgianam, unacum triginta septem subditis & annexis Juribus comparavit. Multum alieni æris, ab Antecessoribus contracti, extinxit. Vir fuit prudens, Principi & Archi - Episcopo Salisburgensi apprime charus, honoratus ab eo fuit Consiliarii Ecclesiastici titulo. Obiit 30. Januarii Anno 1725.

XXXIV. Joannes Baptista Puechner II. hujus Nominis, à Reverendissimo ac Illustrissimo Capitulo Metropolitano tertius ex gremio præsentatus est ad Præposituram post gestum viginti annis Decanatum, Anno 1725. Insignis Librorum Amator Bibliothecam locupletiozem reddidit. Primus inter Status Provinciales assumptus, à Summo Pontifice usum Pontificalium obtinuit, à Celsissimo Archi - Episcopo Leopoldo de Firmian in festo S. Thomæ Anno 1733. solemniter benedictus. Domum braxatoriam construxit, ac utiliter præfuit usque ad annum 1743. quo humana deseruit.

XXXV. Anianus Hepfengraber Rosenhaimensis Bavarus quartus ex Gremio anno mox dicto præesse jussus, primus quoque ad instar Abbatis ab Illustrissimo Domino Domino Joanne Bapt. de la Turre, nomine Reverendissimi ac Celsissimi Archi - Episcopi Leopoldi de Firmian solemniter confirmatus, ac ab Episcopo Seccoviensi benedictus fuit. Primus inter Antecessores suos interfuit Electioni Reverendissimi ac Celsissimi Archi - Episcopi Salisburgensis Andreae Jacobi de Dietrichstein. Caterum brevi quidem tempore Canonice Högelwerthanæ præfuit, profuit tamen summopere, utpote ab omnibus ornamentis, Præfulem decentibus, summè comendandus, vigilantissimus Pater rem æconomicam egregiè administravit. E vivis decessit cum omnium luctu Anno 1749.

XXXVI. Augustinus Eßlinger Neoforensis Salisburgensis 10. Maii 1749. à Reverendissimo Capitulo Metropolitano Antecessori suo substitutus est, qui unacum Reverendissimis DD. Præpositis Joachimo Præposito Baumburgensi & Patritio Præposito Augiensi in Ecclesia Cathedrali Salisburgensi solemniter fuit benedictus, Benedictionis munus conferente Celsissimo Archi - Episcopo Andrea Jacobo, interfuit etiam electioni Reverendissimi ac Celsissimi Archi - Episcopi moderni Christophori Sigismundi de Schrattenbach &c. interfuit quoque Benedictioni Reverendissimi ac Celsissimi S. R. I. Principis Berchtoldsgadenensis. Usque in hanc diem felicissimè præest omni laude superior, Ordinis Canonici decus, ac ornamentum. Vivat! floreat!

HOERDENSE.

Dioecesis Spirensis, in Palatinatu Heidelbergensi, sub territoriali Præfectura Gernersheimensi constitutum Canoniarum Regularium Ordinis S. Augustini Cœnobium, hoc tamen jam priori decurrente sæculo decimo sexto cum aliis Comprovincialibus Collegiis sacris à Principe Terræ heterodoxo violenter occupatum, & ad usus peregrinos attractum, à Bruschio de Episcopis Germaniæ Tom. 1. Cap. 6. in Joanne XXXIV. Episcopo Spirensi vel paucis legitur in hæc verba notatum: *Sub hoc ipso Episcopo (Joanne antedicto qui sedit ab anno 1090. usque ad annum 1104.) cepit Hørdense Monasterium Canoniarum Regularium S. Augustini fundatum ab Henrico Comite de Spiegelberg anno 1104. atque ex eodem hoc Asceterio perdurante etiamnum eodem adhuc memorato sæculo duodecimo videlicet sub annum Christi 1171. Religiosam coloniam ad recens fundatum Monasterium Herbrechtingense paulo supra recensitum fuisse deductam pluribus dictum est supra. V. Herbrechtingense.* Item eidem huic Hørdensi Monasterio à Conrado hujus nominis quarto ex Comitibus ab Ebersperg S. R. I. Principe & Episcopo Spirensi anno 1235. Jus Patronatus Ecclesiæ ad S. Ægydium in Imperiali Civitate Spirensi fuisse donatum, apertissimè testificantur Donativæ ad perpetuam rei memoriam

moriã gratioſe impertitã, quarum copias de dato 1228. conſcriptas fideliter exhibet Chriſtophorus Lehmann in ſuo Chronico Spirenſi lib. 5. fol. 599. ſic legendas.

„In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis amen. Conradus Dei gratia Præpoſitus, Sifri-
 „dus Decanus, totumque majoris Eccleſiæ apud Spiram Capitulum univerſis præſens
 „ſcriptum intuentibus ſalutem in ſalutis authore. Conſuetudinis honeſtæ & naturæ
 „ordo approbatus exigit, Confratres Confratrum ſuorum utilitatibus omnimodè inten-
 „dere, quanquam diverſitate locorum ab invicem ſequeſtrentur, ad unam tamen Ma-
 „trem Divino Spiritu devotiſſimè reſpectum habentes, de petitionibus eorundem ido-
 „neis præbere conſenſum benevolum & operam efficaciã. Inclinati igitur poſtulatio-
 „nibus dilectorum nobis in Chriſto Præpoſiti atque Capituli Eccleſiæ Hördenſis, Spiren-
 „ſis Diœceſis inducente etiam nos maximè ad hoc Venerabile Patre Gunthero Spirenſis
 „Eccleſiæ Antiftite, piæ recordationis, cujus liberalitatis acceſſit aſſenſus, ſicuti ipſius
 „litteris atteſtantibus plenius perſpeximus, eis conſenſum noſtrum unanimem & favorem
 „impertiri decrevimus, concedentes, ut vacante Eccleſia Beati Ægydii extra muros
 „Spirenſes ſita, cujus donatio ad ipſos ſpectare dignoſcitur, liceat ipſis duos de ip-
 „ſorum Confratribus in eadem inſtituere ipſi Eccleſiæ in divino officio deſervientes,
 „& hoſpitiũ curam gerentes, ut Præpoſito vel aliquibus fratribus dictæ Eccleſiæ, Spi-
 „ram accedentibus, pro Eccleſiæ ſuæ negotiis expediendis, hoſpitalitatis condigne Mi-
 „niſterium ibidem commodius exhibeatur eiſdem, cum honeſtius ſit, & Deo acceptius,
 „Spirituales fratres Spiritualibus hominibus cohabitare, quàm mundanis, juxta Autho-
 „ritatem Pfalmiſtæ, ecce quàm bonum & quàm jucundum fratres habitare in unum.
 „Hanc ſiquidem dicti fratris G. quondam Spirenſis Epifcopi conſeſſionem ac naturam
 „non ſolum gratam, verùm etiam ratam habentes præſentem paginulam exinde con-
 „ſcriptam, ſigilli noſtri munimine dignam duximus roborandam. Actum anno Domini
 „milleſimo ducentefimo viceſimo octavo, pridie Idus Februarii.

HOERNINGENSE.

Venerabilis Congregationis Windefimienſis commembrum Diœceſis Hildelienſis, in par-
 tibus inferioris Saxoniz, ſeu (uti vocant) Weſtphaliz, Parthenium Cœnobium,
 cui nuper multo cum fructu, magnaque ſui nominis laude totis 19. annis digniſſimè
 præfuit, qui poſt ſpontaneam Prælaturæ ſuæ reſignationem anno 1688. factam curam
 illius in ſpiritualibus ſuſcepit, Reverendiſſimus ac Ampliſſimus Dominus Joannes Heubs
 Monafterii Everhardo-Cluſani Prior dimiſſus, idem demùm anno 1697. die 21. Novem-
 bris iter æternitatis ingreſſus. Cæterum ampliorem Hörningenſis Cœnobii hujus noti-
 tiam ad manus acquirere nobis nondùm licuit, fortè alibi ſuo tempore producendam.

HOGENSE.

Seu apud *Hogum* vel *Hugum* Leodiensis Diœceſis Monafterium Abbatiale, fundatum
 à Venerabili Petro Sacerdote & Eremita, qui Jeruſolyman devotionis & orationis
 cauſa profectus, cum oppreſſionem Chriſtianorum non ſine multis lacrymis vidiffet, pro
 Simeone Jeruſolymorum Patriarcha ad Romanum Pontificem & Principes Chriſtianos in
 Europã degentes legatione functus, omnes Occidentales ad recuperationem Sanctæ Ci-
 vitatis incitavit, quod & reiſa Deo favente, perfecit. Hic cum urbem feliciter recu-
 peratam vidiffet, in Belgium reverſus, in ſuburbio Hogenſi Monafterium Canonicorum
 fundavit, ſumptibus præfertim Cononis Comitis Montis acuti, & Lamberti Comitæ
 Clari Montis, in quo & Prior obiit circa annum 1115. quod poſtea Abbatiali titulo fuit
 donatum per Epifcopum Leodiensem. Hæc Pennotus in *Historia Tripart.* lib. 2.
 cap. 38. n. 6. ex Molano in Natalibus die 15. Julii. Vide etiam Myræum de Cann.
 Regg. cap. 53. fol. 158.

HOHENBURGENSE

Monafterium S. Othiliæ fundatum circa annum 690. ſub Childerico Francorum Rege
 ab Adelrico S. Othiliæ Patre, Regio tunc in Alſatia Prætoze. Hic arcem ſuam in
 Monafterium commutavit, & pluribus, haud exiguis dotavit bonis. Primam loci Ab-
 batiffam ipſammet Sanctam Othiliam fuiſſe, inter alios ſcribit Bernardus Hörzog in
 Chron. Alſat. L. 3. cap. 9. fol. 21. & vitam vixiſſe Canonicam diſſertè ſat probat fæ-
 pius laudatus Gallicanæ Can. Reg. Congregationis Author Anonymus in ſua Diſputatio-
 ne de Ordine Can. Reg. fol. 125. ſic inquiens: *B. Oportuna Monafterioli in Neuſtria Abba-
 tiſſe aliquot annis antecellit B. Odilia Abbatiffa Hoemburgenſis in Alſatia.* Scripfit de hujus
 Odiliæ vita Author Anonymus eo tempore, cum arbores, ipſa Odiliæ manu conſitæ umbra
 ſua

sua videbantur in ardore æstatis præstare ancillis Christi magnum refrigerium, se per plurimum extendentes spatium; tunc & Canonica vita, & Regularis è regione quadam inter se opponi consueverant; inde ego quidem conficio, ipsam eandem ante undecimum sæculum vixisse. Is porro, quisquis est Scriptor, sanè gravis, B. Odiliæ, & duorum Cænobiorum, ab ea initio octavi Sæculi conditorum Sanctimonialibus testimonium dat vitæ Canonice ad hunc modum: *Erat autem ei, Odiliæ consuetudo peregrinas ad sanctam conversationem suscipere feminas Scotiæ, & Britannicæ, & viros religiosissimos, ex diversis provinciis venientes cum gaudio, ex quibus sibi Presbyteros ordinari rogavit, & consummavit utraque Monasteria, & collocavit ibi Sanctimoniales; & postea convocavit omnes sorores, & rogavit eas, ut sibi indicarent, num Canonicam aut Regularem vitam ducere vellent? tunc omnes unanimiter respondere, se Regularem vitam velle ducere: illa autem cum humili mansuetudine respondit: scio, meæ charissimæ sorores, & Matres, vos promptissimas esse ad omnia aspera, & dura pro Christi nomine toleranda; sed timeo, nos, si Regularem vitam elegerimus, maledictionem à successoribus nostris incurere, quia is, ut scitis, locus valde incompetens est, & laboriosus Regulari vitæ, adeò, ut nec aqua, nisi magno labore adipisci potest; unde mihi videtur, si vestræ placuerit Almitati, melius esse, ut Canonico habitu consistatis. Tunc omnes secundum Illius verba elegere Canonicam Regulam, in qua usque hodie in dictis Monasteriis degentes, præcedentium normam sequentes perseverant. Hujusmodi testimonium Lector ingenio suo judicet, an æquare possit auctoritas unius Monachi Richerii, qui sæculo decimo tertio præterito judicans secundum præsentia, non dubitavit, Ordini suo Odilian, & socias Ejus sumere. Ita hic Author Anonymus Gallus. Solidè quidem pro domo sua discurret Alanus LARGIUS, five LE LARGE, quem hic ac in Decursu Operis Anonymum Gallum vocare solet Germanicæ Canonico-Augustinianæ Author, ejusdemque Continuatores, cum Disquisitionibus suis proprium non addiderit nomen; adeò tamen Benedictini Ordinis Scriptoribus Regularem Canonicatum Hohenburgensium Monialium persuadere non potuit, ut à profligata dudum opinione sua desisterent. At verò ab hac, ut opinor, facile deflectent, si solidissimam Apologiam legerint, quam *Annalibus Præmonstratensibus* à se editis inferuit Reverendissimus ac Eruditissimus DD. Carolus Ludovicus Hugo Stigaviensis Abbas, Part. I. Tom. II. pag. 411. ubi Celeberrimi Mabillonii, alteriusque Benedictini Humberti Bellhome Argumentis respondet, eaque ponderosissimis rationibus omnino diluit. Nec importunum, nec injucundum Lectoribus hujus Operis fore existimo, totam Doctissimi Stigaviensis Abbatis Apologiam huc de verbo ad verbum transferre, illa enim non tantum ferviet pro fortiter asserendo Hohenburgensium Monialium sub Regula S. Augustini quondam militantium Canonicatu, quàm etiam pro aliis Canonici instituti antiquissimis Cænobiis sacro Ordini nostro vindicandis. Apologiam suam itaque sic orditur & profequitur:*

Quemadmodum olim Panormitanos inter, & Catanenses extitit circa natalem S. Agathæ locum, ita & nunc circa professam à S. Odilia Regulam existit altercatio. Benedictinam fuisse supponit vir, in Republica Litteraria merito celebratus, Mabillonius, tum in Actis SS. Ordinis S. Bened. tum in ejusdem Ordinis Annalibus, invictis, ut opinatur, fretus argumentis, in præfatione Sæculi II. Benedictini fusè productis. Cum verò in quibusdam, quæ occurrerant, Diplomatis & MS. & variis monumentis, ex incendio superstitibus, non ambigua Canonice Hohenburgensium vitæ vestigia deprehendisset, respondit, in variis laudatorum operum locis Sanctimonialibus Hohenburgensibus X. Sæculo successisse Canonissas, aut potius illas in Canorissas degenerasse, re-tenta tamen Regula Benedictina (a) cujus collapsam disciplinam præterit à Rilinde, Bergensis Cænobii, Diocesis Eistatensis, professâ, sub medium XII. Sæculi restitutam: at duplicem hanc metamorphosin multo fulcit argumento vir eruditus. Eandem terunt viam, quotquot ante, & post Mabillonium, Hohenburgensium meminere Benedictini Scriptores.

Inter eos speciatim nominandus mihi venit vir, eruditione, & aliis dotibus clarissimis maximè commendandus, Reverendissimus *Belbone*, Mediani Monasterii in Vosagiæ partibus Abbas, & Benedictinæ Congregationis SS. Vitoni, & Hidulphi multoties electus Præses, viam universæ carnis nuper ingressus, à quo cum fuisset sciscitatus, quibus niteretur fulcris Benedictinorum circa professam ab Hohenburgensibus Regulam, opinio, hæc mihi, pro ea, quam tum suis, tum extraneis largè profunde-bat, humanitate communicavit.

Videlicet asserit, licet tamen suam modesto DUBII titulo asseritionem inscribat, Canonissarum Ordinem desinente tantum VIII. Sæculo inchoatum, & ineunte IX. stabilitum, adeoque seligi non potuisse à S. Odilia illud vitæ genus, utpote necdum adinventum. Antecedens probat

(a) Tom. 2. Annal. Benedic. pag. 58.

1. Ex omnibus Historiæ Ecclesiasticæ monumentis, in quibus de Canonissarum statu altissimum ante VIII. Sæculi finem haberi contendit silentium.

2. Probat ex Concilio, quod habuit in Germania S. Bonifacius ex mandato Zachariæ Papæ: ubi sic legis: *Decrevimus . . . ut Monachi, & Ancillæ Dei Monasteriales juxta Regulam S. Benedicti, Cænobia, vel Xenodochia sua ordinare, gubernare, vivere studeant, & vitam propriam degere secundum hujus P. ordinationem non negligant.* Nondum ergo, inquit, erant in Ecclesiæ sinu Canonissæ.

3. Ex Moguntini, & Cabilonensis Conciliorum, anno 813. habitorum, verbis, quæ Canonissarum nativitatem, ut ait, aperte insinuant; cum in iis varii Canones ad illarum vitæ genus reformandum, & paulo post in Aquisgranensi, anno 816. multò plures editi fuerint ad illud perficiendum.

4. Ex Concilio, Romæ sub Nicolai II. Pontificatu anno 1059. (a) cujus hæc sunt verba: *Et certe hujusmodi Sanctimonialium, (loquitur de Canonissis) institutionem usque nunc tota Asia, Africa, & Europa, excepto minimo angulo Germaniæ, nec scivit, nec recepit; quam quotquot receperunt, à tempore præfati Ludovici recepisse comprobantur.* Unde constat ante illum Sanctimoniales ubivis terrarum habuisse, quam sequerentur, Regulam, à SS. PP. conscriptam, velut in latina lingua à B. P. Benedicto, aliquibus dictionibus à virili sexu ad fæmininum translatis: quam utique in sui regni Provinciis inventam nec Ludovicus mutare qualibet ratione debuit, aut potuit sine consensu, & Auctoritate S. R. & Apostolicæ Sedis: quia, quamvis Imperator, & devotus, tamen erat Laicus. Sed nec Monachorum quisquam; quia non est illorum, novam in Ecclesia proprio suo magisterio, vel arbitrio regulam introducere, insuperque illi contrariam, quam B. Gregorius testatur discretione præcipuam, & sermone luculentam. Ex quibus colligit, Canonissarum institutionem Ludovici Pii temporibus haud esse anteriorem, nec unquam ab Ecclesia Romana probatam. En momenta, quibus cum Mabillonio Canonissarum antiquitatem valido velut ariete ratur oppugnandam eruditus Abbas.

Aliud etiam subjungit DUBIUM, num Hohenburgenses, quas ex modo allatis supponit, ab incunabilis Monasterii fuisse Benedictinas, decimo Sæculo Canonicalem statum amplexas, & duodecimo mediante primævo tandem instituto redintegratas, ab introductæ Reformationis Periodo ad Canonicæ Professionis normam, & mitigationes iterum deflexerint? Responi negativi hæc profert fundamenta.

Medio Sæculo XII. evocata est à Friderico Imperatore ex Bergensi Monasterio Ordinis S. Benedicti pia Kilindis ad fuscipiendam Hohenburgensis Parthenonis præfecturam, & restaurandam regularem vitam. Ad quid autem, inquit, Benedictina Reformatrix fuisset Hohenburgum transmissa, nisi, quia hæ militiæ S. Benedicti censebantur adscriptæ?

Medio Sæculo XIII. Richerius Senonensis Monasterii Ord. S. Benedicti Religiosus L. I. Chron. cap. 14. asserit, Hohenburgenses sub vexillo S. Benedicti militare. Cum vero sedecim tantum milliariibus à Senonensi Monasterio distet Hohenburgum, fieri nequit, ait Abbas eruditus, ut ignotus fuerit Richerio saltem actualis Hohenburgensium status.

Ineunte Sæculo XIV. Anonymus Author Chronici Colmariensis ad Annum 1279. hæc habet: *In Nidermunster Claustro nigrarum Monialium furtim sublata fuit corona Crucifixi cum Reliquiis multis.* Monachorum nigrorum nomine designabantur olim Benedictini; ergo, inquit, & Monialium nigrarum nomine Benedictinæ. Eadem autem Regula factibus omnibus obtinebat apud Hohenburgenses, & Niderburgenses.

Testatur pariter Bruschius in *Chronol. Monast. Germ. in Truttenbauisio* tum superius, tum inferius Hohenburgum fuisse S. Benedicti legibus obnoxium. Ait, *in umbilico Montis est inferioris Monasterii, vulgo Niderminster præclarum Nobilium Puellarum, Deo dicatarum, & ei juxta institutum D. Benedicti servientium Cænobium.* Et de Hohenburgo ait, *Kilindem, Cænobii Bergensis Monialem à Friderico Imperatore fuisse translata in instaurandam iterum ibi Monastica Congregationis prorsus collapsam disciplinam.* Idem recitat Bucelinus Germ. fac. Parte II. referens factam ab Athico Duce Parthenonis Hohenburgici foundationem, cui, inquit, *ejusdem Athici filia S. Odilia in omni sanctitate præfuit, & multas illustrissimas genere Virgines sub Regula S. P. Benedicti congregavit.*

Ex quibus omnibus Abbas eruditus Benedictinam regulam postliminio à Kilinde instauratam apud Hohenburgenses ad interitum usque Monasterii perseverasse concludit.

(a) Tomo 4. Annal. Bened. in append. num. 77.

Priusquam argumentis ab ipso prolatis respondeam, lubet hic alia opponere momenta, quæ in Hohenburgensis Collegii cunis ad occasum usque Canonicam Regulam viguisse demonstrant. Conferat ea Lector, & suum de utrisque interponat iudicium.

1. Quidem asserit Codex manuscriptus Vitæ S. Odiliæ metro exaratus cap. 9. & alius pag. 15. & Codex MS. Carthusiæ Molsheimensis scribens de Sanctimonialibus inferioris Hohenburgi, quas constat eidem Regulæ fuisse mancipatas, quam profitebantur superioris Hohenburgi Sorores; quippe, cum ab ejusdem Institutricis regimine gemina penderet familia, & à superiore Parthenio ad inferiorem transmigrasset Niderburgensis Colonia, hæc habet pag. 180. *Erat tunc, (loquitur de Caroli M. ævo;) in inferiore Monasterio S. Congregatio Ancillarum Christi, canonicè secundum antiquam SS. V. Ottiliæ, Matronæ suæ institutionem, imò religiosissimam ordinationem, sub imperio Abbatissæ religiosissimæ militantium.* Idem affirmat MS. vitæ S. Odiliæ apud Mabillon. in Actis SS. Ord. S. Bened. Sæculi III. parte 2. pag. 493. his verbis: *Post hæc venerabilis Abbatissa Odilia convocavit omnes sorores, & rogavit eas, ut sibi indicarent, utrum Canonicam, an regularem vitam ducere vellent? Tunc omnes unanimiter responderunt, se regularem vitam ducere velle, & conversationem habere. Illa autem cum humili mansuetudine respondit: Scio, meæ charissimæ sorores & Matres, vos promptissimas esse ad omnia dura, & aspera pro Christi nomine toleranda, sed timeo, nos, si regularem vitam elegerimus, maledictionem à Successoribus nostris incurrere, quia locus iste, ut scitis, valde incompetens est, & laboriosus regulari vitæ, adeo, ut nec aqua nisi magno labore adipisci possit. Unde mihi videtur, si vestræ placuerit Amitati, melius esse, ut in Canonico habitu consistatis. Tunc omnes, secundum illius verba elegere Canonicam Regulam, in qua usque hodie in dictis Monasteriis degentes, præcedentium normam sequentes perseverant.*

2. Canonice Professioni addictam fuisse Odiliam demonstrat antiquissima figura, lapide sculpta in moderno Hohenburgensis Monasterii claustro profans, & exhibens Athicum Ducem, traditione libri conferentem filiæ suæ montem Hohenburgensem cum appenditiis.

Fassus est Mabillonius, vir in antiquariis peritissimus, hanc statuam, cum præsens eam inspiceret, & characterem circum exaratum esse decimi ad minus Sæculi. Forma, vestitus, & capillitium illius non sunt sanè Monialis Benedictinæ. Canonissam pariter exhibent imagines ejusdem Virginis depictæ Obehernemii in Aula majore Judiciorum, & Argentinæ in vetustissimis Collegii S. Stephani peristromatibus, tum & alibi conspicuæ.

3. Idem suadet communis Alsatia, & finitimarum regionum traditio; cui adstipulantur antiqua Basileensis, Augustanæ, & Argentinensis Diœceson Breviaria.

4. Idem evincitur ex Bullis SS. Pontificum, & Diplomatum Imperatorum, in quibus Hohenburgense Monasterium dicitur *Ordinis S. Augustini*. Sic Bulla Lucii III. confirmantis Truttenhausiani Monasterii foundationem, (a) & Innocentii IV. confirmantis Jura, & Privilegia Hohenburgis ab Imperatoribus indulta, (b) & Bulla Commissionis Apostolicæ datæ Præposito in *Itenweiler*, (c) à Martino V. Pontificatus anno 3. Ita & Carolus IV. Imperator in Diplomate, Hohenburgensibus concessio, in testimonium aperti coram se S. Odiliæ sepulchri. (d) Idem habet Fridericus Imper. Diplomate Brisaci dato (e) anno 1442.

5. Idem adstruit charta donationis quorundam bonorum, factæ Monasterio Niderburgensi à Joanne de *Hagenowe* coram Judice curiæ Argentinensis anno 1340. (f) Idem docent Gebwilerius in *Vita S. Odilia* cap. 7. Ruyr. *Antiquit. Vosag.* Parte 2. L. 4. cap. 13. 1. Editionis, Schilterus in *Annot. ad Regiovillani Chron.* p. 54. P. Lyra in sua de *Crace Niderburgensi Historia*, p. 11. his verbis: *vixisse autem D. Odiliam cum prole sua sub legibus, & institutis S. Augustini, multa adhuc, quæ supersunt in Archivo Illustrissimi Capituli Argentinensis testantur documenta . . . Ex quibus facile scrupulus quorundam tollitur, existimantium, hunc pium cetum vivendi normam, & Regulam S. Benedicti fuisse primitus secutum.*

Tom. IV. Cann. Regg. Origines.

R r r

Ex-

(a) Probat. num. 14.

(b) Prob. num. 10.

(c) Ex Archiv. summi Capituli Argent. Erat *Itenweiler*, seu *Stienvilla* C. R. Præpositura, sex à *Schle-Radio* milliaribus distans, anno 1137. à *Conrado* Argent. Ecclesiæ Canonico fundata. Grassante per Alsatiam Lutheranismò dispersi sunt Canonici, & proventus Argentin. Episcoporum ditioni cessere.

(d) Probat. num. 12.

(e) Ex Archiv. Episcop. Argent.

(f) Ex Archiv. summi Capituli Argentin. Utriusque chartæ copiam mihi fecit humanissimus D. *Gross*, hujus Nobilis Capituli Consiliarius, & Syndicus.

Excusserat ille præfati Capituli chartas, ut ibidem asserit, adeoque testem de visu se potuit exhibere. Accedunt & Authores Alfaticorum Ordinis S. Benedicti Monasteriorum utriusque sexus, textentes catalogum, cui nullus Hohenburgense inferit domicilium, excepto Bruschio, dubiæ fidei viro.

6. Canonicitatis suæ testimonium ferunt utriusque Odiliani Parthenonis Abbatissæ in chartis, & Instrumentis à se confectis: sic enim habent: *Nos Katarina, Dei providentia Abbatissa Monasterii in Hohenburg . . . Est etiam in hac ordinatione adjectum, quod dicti fratres Stigavienses . . . interdum celebrabunt, & cantabunt Missam majorem; videlicet . . . quando inhumatur Canonica nostri Conventus . . . Datum anno 1312. mense Februario. (a) Mathildis Dei patientia Abbatissa in Hohenburg Ordinis S. Augustini Argentinenfis Diæcesis . . . Actum 16. Kal. Januarii anno 1411. (b)*

7. Virginum Odilianarum Canonicitati suffragatur antiquum Stivagiensis Abbatiae Necrologium pergameneum, in quo per anni curriculum variæ leguntur. Sic Non. Januarii Commemoratio Aleidis Canonice in Hombourc.

8. Idus Januarii Commemoratio Luchardis Canonice in Hombourc.

Sequuntur aliæ sexaginta & amplius Commemorationes Abbatissarum, & Canonissarum Hohenburgensium, quas in præfato mortuorum Catalogo inseruerunt Stigavienses Canonici, &c. ab initio inter utrumque Collegium reciproco sacrificiorum, & suffragiorum pro decedentibus commercio.

8. Probabilissimum est, ad Argentoratense S. Stephani Monasterium delatam fuisse à S. Attala eandem Regulam, quam fuerat Hohenburgi sub SS. Amitæ discipulatu professæ. Viguit autem primitus in eo Stephanensi Parthenone Canonicus Ordo, ut asserit Codex MS. de corpore Domini pag. 20. his verbis: *Divina inspirante gratia Dux Adalbertus pater ejus, S. Attalæ, vir Christianissimus, ut imitator bonus fieret patris sui . . . rationabili deliberatione in urbe Argentina secus flumen Bruscbæ Cœnobium construxit, quod ad usum XXX. Canonicarum, & IV. Canonicorum, Deo ibi famulantium multis prædiis copiose ditavit . . . Ad quod Cœnobium S. Attala deducitur . . . Vocatis in unum dilectissimis in Christo Sororibus, Regulam eis Canonicam in femineo sexu, facilius, quàm S. Benedicti, observabilem earum consensu instituit. Idem sentit Regiovillanus in Chronico pag. 67. Adalbertus Dux, pater S. Attalæ, volens construere Cœnobium in aliquo loco sui juris, elegit Castrum Argentoratium, in quo loco vastæ solitudinis in antiquis muralium ruinis secus fluenta Bruscbæ Cœnobium struxit ad usum XXX. Canonicarum, & IV. Canonicorum. Id etiam habet Innocentii IV. Bulla, Stephanensibus data: *Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei dilectis in Christo filiabus, Abbatissæ, & Conventui S. Stephani Ordinis S. Augustini Argentinenfis Diæcesis . . . Datum Lugduni 3. Nonas Jul. Indiæ. 6. Pontificatus nostri anno 6. (c)**

Suffragantur Guillimannus I. de Episc. Argentin. pag. 63. S. Stephani autorem supra dedimus, Nobilium Canonicarum. Huberus in Dissertatione hist. de Collegio Stephanensi p. 122. *Albrechtus . . . alterum, quod extruxit, fuit Nobilium Virginum Monasterium, Ordinis S. Augustini in honorem S. Stephani. Et Schilterus in Observat. ad Regiovillani Chronicon p. 514.*

Concinunt illis authoribus Diplomata Lotharii Imperatoris, & Ludovici Germaniæ Regis, quibus Stephanensis Monasterii fundationem confirmant. (d) 1. hoc est: *In lecta cognata nostra, venerabilis Sanctimonialis, & Abbatissæ S. Proto - Martyris Stephani Ruadrut . . . Majestatem nostram adiit . . . Et sicut rogavit, facta antecessorum meorum scriptis, & præceptis confirmavi . . . ut ibi permaneat certus numerus IV. Canonicorum sacerdotum . . . & XXX. Sorores ad ministeria claustrum peragenda. Alterum hoc est: *Ludewicus favente gratia Dei rex . . . Nobilis, & venerabilis Abbatissa Basilla S. Stephani . . . præsentavit nobis . . . auctoritatem D. & genitoris nostri Hlodevici, bonæ memoriæ piissimi Augusti, in qua continebatur assertum, quod non solum idem genitor noster, sed & prædecessores ejus Reges Franchorum apud locum jam dictum B. Stephano, & Congregationi Canonicorum IV. sacerdotum, & sanctimonialium XXX. cum necessariis ministris dedicatum sub suo munimine . . . munita fuisset Abbatia.**

Numerus idem Canonicorum, & Canonicarum in Diplomatis, & citatis authoribus. Equidem in Diplomatis Sororum, seu Sanctimonialium, non Canonissarum fit mentio, quia, licet Regula, nondum tamen nomenclatura discernebantur ab omnibus Sancti-

(a) Probat. num. 6.

(b) Ex Historia de Cruce Niderburg. pag. 12.

(c) Apud Huber Dissert. Hist. de Monast. S. Stephani p. 137.

(d) Utrumque Diploma dat Schilterus in Observat. ad Regiovillani Chronicon. Primum p. 517. alterum pag. 478.

Sanctimonialia eo Sæculo, seu sub Canonica, seu Monastica Disciplina norma degentes; ut apertum ex Concilio Cabilonensi anni 813. in cujus Canone 53. sic legis: *libuit namque, sacro huic Conventui quasdam admonitiunculas breviter eis Sanctimonialibus scribere, quæ se Canonicas vocant.* Ergo vocabant se *Canonicas*; at eo nomine nondum univèrsim, ut postea, insigneabantur.

Et sanè quis credat, Stephanenses conscientia suæ curam *Fratribus Canonicis* fuisse concredituras, nisi propter morum, & Regulæ convenientiam? Virginibus Monasticum Institutum sectantibus primum fuisset, Monachos potius, quàm Canonicos deligere, spiritualis, & temporalis status Monasterii sui Moderatores, ut in Romarico-Montensium institutione postea contigit.

9. Aliud erui posset argumentum ex silentio omnium Bullarum Apostolicarum, Diplomatum, Instrumentorum, & Litterarum, quæ vel Odilianis concessæ fuere, vel ab eis emanarunt, in quibus earum Benedictinatus ne apicem quidem reperis. Non parvi ponderis est hoc silentium: nam, cum antiquiores Spinlaensium, Andelacensium, & Romarico-Montensium Chartæ ad Moniales Ordinis S. Benedicti, ibi Deo famulantes dirigantur, signum est non æquivocum, eas tunc celeberrimo huic Ordini fuisse adscriptas. Ergo, cum tale nil penitus occurrat in Odilianis, quis, nisi immoderatoris votorum mensuræ non tantum silentibus, sed & reclamantibus veteris ævi documentis, Hohenburgenses à primævo S. Benedicti Spiritu ad Sæculares mores, & habitum X. Sæculo transvolasse, temeratis, & calcatis votorum compedibus, & in eodem à Kiline refuscitato ad novissimi Collegii suspirium perseverasse comminiscatur?

Propositis respondetur Argumentis.

Ut verò ad Argumenta in oppositum ab erudito Abbate producta nunc respondeam, stupui, fateor, ad primum, ex prætenso monumentorum Ecclesiasticorum silentio depromptum; vulgatius enim nil est apud Benedictinos Scriptores repetita toties cantilena, Regulam S. Augustini, Epist. 211. novæ Editionis contentam, solis Virginibus fuisse conscriptam. An non eæ, quæso, erant Canonicae, & quidem Ordinis S. Augustini? Esto, Canonissarum titulo non donentur, modò rem habeam, *voca, quidquid vis, non enim mihi de nominibus laborandum, cum res aperta sit*, ajebat olim Evodius Augustino. (a) Præterea, si nomen ipsum rei congruum desideres, faciet satis S. Basilius Tractatu de Pœnitentia, post parvas regulas Tomo 2. pag. 530. novæ Editionis. Et Novella 59. cap. 2. 3. 4. ubi Justinianus determinans distributiones inferioribus Ecclesiæ Ministris faciendas, ait: *Quod hætenus datum est laborantibus circa funerum exequias, & deinceps detur, hoc est, per singulum mensem quadringentos solidos, dividendos Decanis, & Acolytis, & Asceteriis, & Canonissis.* Præerat his superior, spiritualis, & temporalis earum status sollicitudinem gerens, ut patet ex sequentibus: *Quod autem contingit Acolytos, & Canonicas, oportet eis dari, qui nunc eis præsunt.* Erant igitur jam in Orientis partibus Canonicae, & quidem ab Asceteriis distinctæ; nec implicat, quò minus, ut Possidio teste in vita S. Aug. cap. 11. coaluere protinus in Europa Clericorum Regularium Cætus ad imitationem Monasterii, ab Augustino Episcopo erecti, quos ætas subsecuta Canonicos appellavit, ita & convenerint simul Europæe Virgines, Augustini Regulam Africanarum instar sectantes.

Imò, quod fieri potuit, factum asserit Author *de Origine, & progressu Ordinum* pag. 15. scribens, institutam fuisse Laterani à Gelasio Papa, Augustini discipulo, Virginum Congregationem sub Regula ejusdem Augustini. Legimus & de aliis Canonissis sub S. Augustini Regula à S. Brigitta fundatis, anno 515. Begguinas Flandrenses à S. Begga, secundum eundem Canonem, Andanæ ad Mosam anno 692. stabilitas, constans est traditio, calculum addente Molano in *Indice SS. Belgii*. Item in vita S. Erhardi (b) mentio fit Monasterii Canonissarum, Ratisponæ erecti, ubi humatus est Præsul S. quod & dein in *Monacharum Conventum* agente S. Volfgango transmutatum est. Fundatum etiam fuisse Augustoduni, & à Brunehilde Regina dotatum Canonissarum Parthenonem asserit Jonas, ejusdem urbis Episcopus, & Successor illius, qui Canonissis Moniales suffecerat; ait enim: *Notum est, qualiter in urbe sedis nostræ ab antiquo constructum sit Monasterium Sanctimonialium, ubi Domino sacrata sub Canonico habitu vitam duxerit temporalem pro perceptione sempiternæ. Sed, quia abundante iniquitate multorum, quod refrigescente charitate idem Ordo ibi vacillare videbatur, Prædecessor meus S. recordationis Motboinus Episcopus eundem, divina tactus inspiratione in Regularem, & Monasticum transferre ibi studuit ... Datum 13. Kal. Junii anno 18. re-*

R r r 2

gnante

(a) L. de quantit. animæ Cap. 6. Opera S. Aug. novæ Edit. Col. 302.

(b) Apud Bollaad. tomo 1. Januarii pag. 538. &c.

gnante Carolo glorioso Rege. (a) Denique videmus, nullum virorum Ordinem in Ecclesia exortum, quin protinus devotas post se traxerit mulieres, pietatis æmulas; quidni ergo primævus Canoniorum fervor ad se, sui que exemplum allexerit Canonissas?

Equidem haud ita expatiatum est subito Canonissarum, ut Monacharum nascens institutum, & ideo rarior illarum, quàm istarum in Ecclesiasticis monumentis habetur mentio, maximè, cum utriusque statui, ut supra dixi, nominibus designativis nondum tunc discreto conveniant plurimæ, quæ illorum temporum supersunt, Canonum ordinationes: at, ut primum latius extendit propagines suas Canonica Virginum professio, clarior etiam illius, ut à Monastico statu distincti facta est expressio. Hinc Vener. Beda discrimen id aperit in suo Tractatu de remediis peccatorum (b) tit. de Clericorum pœnitentia: *Clericus sine voto Monachi fornicatus . . . cum Canonica, duos annos pœniteat.* Titulo autem de fornicatione jam dixerat: *Si Monacham Laicus, duos annos pœniteat.* Distinguit ergo Monachas à Canonissis. Eandem distinctionem astruit antiquus Ordo Romanus cap. cui titulus: *in capite Jejunii*, ubi ritum Confessionis audiendæ, & pœnitentiæ injungendæ sic tradit: *Sacerdos . . . inter virginem, & feminam, Canonicam, & Sanctimonialem . . . discernat.* (c) Item in Concilio Francofordiensi can. 47. decernitur, ut de Abbatissis, quæ canonicè, aut regulariter non vivunt, Episcopi inquirent, & Regi annuntient, ut honore priventur. (d) Anno etiam imperii sui 2. Carolus M. (e) *Missis* dedit in mandatis, ut inquirerent *de Monasteriis puellarum, num secundum regulam, an canonicè vivant?* (f) Et in Addit. II. Capitularium ejusdem Imperatoris cap. 19. *Quia etiam comperimus, quosdam Canonicos, & Monachos, posthabito Religionis suæ pudore Monasteria Sanctimonialium Monacharum, & Canonicarum inconsulto Episcopo suo imprudenter, & irreverenter adire &c.* (g)

Notatu dignum est mandatum illud Imperatoris, & Francofordensis Concilii decretum, Canonissarum antiquitatem apertè redolentia: nec enim tam citò nascentis Ordinis elanguet observantia regularis, ut calcaribus indigeant primi ejus professores, nec, nisi processu temporis sat diuturno, fervoris in locum ingerit se tepiditas. Cum igitur Caroli M. ætate dubium esset, num Canonissarum Monasteria canonicè viverent, & de inobservata clausura querelæ moverentur, indicium est, huic instituto varias jam tunc temporum successiones accevisse.

Conclusio ex Germani Concilii verbis è meritissimo Abbate illata evidenter innuit, eruditos viros à præjudiciorum altè præceptorum fascinatione non semper alienos existere.

i. Enim vocibus illis *Ancilla Dei Monasteriales* nemo non videt intelligendas esse Monasticorum Ordinum SS. Hieronymi, Basilii, Columbani professoras &c. quibus injungitur, ut ad S. Benedicti Regulæ libellum Cænobia, vel Xenodochia sua componant, *vitamque propriam degere secundum prædicti Patris ordinationem non negligant.* Suadet aperte sensum hunc ipsiusmet Concilii scopus; voluit nempe uniformitatem in omnibus Ordinis Monastici claustris, quæ Mabillonio fatente (h) singula propriis tunc administrabantur legibus, & statutis, inducere, illorumque habitatrices uni Regulæ S. Benedicti, quæ vix hucusque Cisalpinis innotuerat, (i) subiicere. Propagandi ergo Benedictini Ordinis causa, in Monasteriis, alteri Monasticæ Regulæ mancipatis, laudatus Canon editus est, in Concilio Germano, curis potissimum S. Bonifacii Præsidis, Benedictini Ascetæ, & Carolomanni, Francorum Principis, qui sacrum hunc Ordinem singulari deperibat affectu, cuique haud multo post relicta sæculi pompa fuit cooptatus. Verùm, sicut Canonicos, quorum officium, & nomen jam dudum erat in rerum natura, nullatenus attingit præfatus Canon, sed solos Monachos, ita & solas Monachas, nulla autem modo Canonissas.

2. Si

(a) Tomo 4. Gall. Christ. vet. Edit. pag. 42.

(b) Tomo 8. pag. 965.

(c) Tomo 13. Biblioth. PP. pag. 669.

(d) Celebratum est hoc Concilium anno 794.

(e) *Missi* proprie dicebantur, qui e palatio in civitates, & provincias extra ordinem mittebantur à Principe cum amplissima potestate, ut de omnibus causis, quæ ad correctionem pertinere viderentur, quanto possent, studio per semetipsos Regia autoritate cognoscerent. Ex Capitul. 111. Lud. Pii Cap. 3. 4. 5.

(f) Tomo 1. Capitular. Col. 375.

(g) Ibid. Col. 1139.

(h) Præfat. Tomi 1. Annal. Benedic. num. 18.

(i) Marthamus Præfat. Tomi 1. Monastic. Anglic. ait, se non sat scire, an Fuldensi verustius extra Italiam sub S. Benedicti Regulæ conditum sit Monasterium. Videa etiam Comiti Annales, & Albericum ad annum 930.

2. Si in latitudine illius phrasæ *Ancillæ Dei Monasteriales* ipsæ quoque, ut Benedictinis arridet, includerentur Canonissæ, supponendum esset, Germanorum Episcoporum in eo Canone condendo intentionem fuisse, vel proscribendi Canonissarum statum jam natum, vel prohibendi nascendum, neutrum dici potest.

Non primum: aliàs eruditi Abbatis objectio non esset ad rem, nempe ad procrastinanda usque ad VIII. sæculi finem Canonissarum natalitia probationem adhiberet, ex qua sequeretur, eodem ineunte jam extitisse Canonissas. Secundum verò quis somniet? Conciliorum enim mos nunquam fuit, edere Canones ad regulandum aliquid, cui nec aderat, nec ad futura existentia probabiliter saltem præciebatur: conscios alioquin futuri fuisse oportuisset laudatos Antistites, ut præviderent orituram sequioribus ævis Canonissarum sectam, cujus nativitati deberent speciali Canone in antecessum obviare. Quo quid naniis proximius? Præterea imaginariam hanc intentionem, prohibendi Canonissarum statum nondum existentem, iisdem Præsulibus affingere, vetant citationes, & Capitularia, & Francofordiensis Concilii decretum, superius allegata, ex quibus evidenter colligitur, plurima tunc extitisse Monasteria, ubi Canone dicto non obstante, canonicè vivebatur, quæ sanè fungorum instar uno die non prodiere. Denique in illis Capitularibus, & Canonibus, Francofordiensi 47. & 13. Moguntino anni 813. Virgines à Monialibus, seu regulariter viventibus distinctæ, non ad Benedictinæ, sed *Canonicæ* Legis normam *Canobia sua ordinare jubentur*: illudne, obsecro, mandâssent Imperator, Conciliorum decretis addictissimus, & Francofordiensis, & subsequenti Synodorum Præsules, si prohibitum in nupero Germaniæ cætu Canonissarum Institutum autumâssent? apage commentum!

Ad 3. Argumentum ex Moguntino, Cabilonensi, & Aquisgranensi Conciliis ineunte nono Sæculo celebratis accersitum, respondeo, nequidem ad motis Syracusani Senis machinis Canonissarum Instituti novitatem inde trahi posse. Quod ut planum fiat, Canones illorum laudari solitos breviter expendamus

Hæc habent Moguntini Patres Can. 13. *Quæ verò professionem S. Regulæ Benedicti fecere, regulariter vivant; sin autem, canonicè vivant pleniter, & sub diligente cura custodiam habeant, & in claustris permaneant.* Promant Adversarii, quid hæc sonent verba, *Canonicè vivant pleniter*, an vitam cujuslibet proprio permissam arbitrio, nullisque legum, aut Constitutionum repagulis coercitam? Item, *sub diligente cura custodiam* habere, & in claustris permanere jubentur Canonissæ; at, si nullius adhuc regulæ jugo colla submississent, ut placet Adversariis, istudne solum, laxatis, quantum ad alia, frænis, postulâssent ab eis virginibus Episcopi, quorum auspiciis extruebantur Parthenones, & quorum Jurisdictioni plane suberant Parthenonum habitatrices, ab Ordinariorum cura, privilegiis deinceps extortis nondum emancipatæ? Rursum, sicut ea verba, *regulariter vivant*, de Monialibus Benedictinis dicta, innuebant, eas ad Regulæ S. Benedicti normam vivere debere, quidni & hæc *canonicè vivant pleniter*, ad Canonissas directâ significabant, istas ad *Canonicæ*, quam profitebantur, Regulæ mensuram debere vitam suam exigere?

Sic autem loquuntur Patres Cabilonenses Can. 53 *tribuit namque sacro huic Conventui quasdam admonitiunculas breviter eis Sanctimonialibus scribere, quæ se Canonicas vocant.* Siccine, quæso, fantur, & brevibus tantum admonitiunculis uti solent, qui Ordini nascenti suas præscribunt Constitutiones? Præterea ante illius Concilii tempora existebant illæ Sanctimoniales, quæ se *Canonicas* vocabant, & à centum quidem ad minus annis, ut patet ex autoritatibus supra allatis: at totòne illo ad hunc usque Conventum interstitio Sarabaitarum more vivebant exleges? Et quid sibi voluissent Carolus M. cum PP. Francofurti, decernentes, ut inquireretur *de Monasteriis Puellarum num canonicè viverent*, nî jam sancita fuisset iis Lex, & Canon, cui sua facta, & mores tenerentur ad amissim conformare, & à cujus orbita si deviarent Abbatissæ, suo venirent honore privandæ?

Nec dicant, ex sequentibus Cabilonensis Concilii verbis, *quoniam hæc, quæ sub Monastica Regulæ norma degunt, totius vitæ suæ ordinem in ea, quam profitentur, Regula scriptum habent*, evidenter sequi, Monialibus quidem suam tunc adfuisse Regulam, Canonissis autem nullam; respondeo enim, ex iis evinci solum id, quod ultro fatemur, nempe in ea, quam Canonissæ amplectebantur, Regula totius vitæ illarum ordinem non fuisse scriptum; nam S. Augustinus illius Author, tantum generalia morum præcepta erat in ea complexus, nec modum clausuræ, victus, & vestitus, nec quotidianam temporis distributionem, nec alia plura, in Regulis Monasticis expressa sigillatim adnotârat: hinc

omissionem illam Cabilonense, & paulo post Aquisgranense Concilia superadditis Constitutionibus duxere supplendam. Alias, si Canonissarum institutionis ortum, & vagientem ætatem argueret facta illa per dictos PP. Cætus Canonum in gratiam Canonicè viventium congeries, Benedictini pariter instituti vagitum arguerent octoginta illa generalia capita, quæ Ludovicus Imp. teste Leone Ostiensi in Chron. Cassinat. L. 1. Cap. 16. quarto imperii sui anno, Christi vero 817. Aquisgrani in Palatio, cum pluribus totius Franciæ Abbatibus, & Religiosis Monachis Concilium faciens, utilissima nostri Benedictini Ordinis observationi instituit: quæ omnia apud nos perinde fere, ac Regula S. Benedicti observantur. Ut ergo ista Benedictinum, sic & illa Canonissarum Instituti cunas non redolent, sed correctionem tantum, vel fusiores, si placet, Regulæ explanationem.

Huic autem opinioni, nempe in Cabilonensi Concilio sermonem haberi de Sanctimonialibus, Augustini Regulam sectantibus, jam antea manus dedere illustri Glossarii Author Tomo 1. pag. 842. & Hoffmannus in suo Lexico universali Tomo 1. pag. 690. Et hæc quidem dicta sufficiant in exsufflationem Argumenti, ex Canonibus Aquisgranensibus inducti: quibus tamen non nulla placet insuper adnectere; si enim, ut arbitratur post Mabillonium eruditus Abbas, Canonissis Regulam describere mens fuisset PP. Aquisgrani, cum ex Athanasii, Cypriani, Hieronymi, & Cæsarii scriptis ea deflorarunt, quæ ipsarum institutioni videbantur apprime convenire, cur nil ex S. Augustini Libris decerpserunt? Unde saltem tam altum de ipsius ad Sorores epistola silentium, maximè, cum Regulam in ea contentam Canonico statui formando, perficiendove peridoneam esse demonstrari plurium Sæculorum experientia? probabiliorem aliam hujusce silentii causam non excogitabis, nisi, quod supervacaneum fuisset virginibus hanc, quam professæ erant, Regulam rursus occinere.

Præterea Aquisgranenses objectæ Constitutiones, si mente præjudiciis vacua discutiantur, non innuunt nascentem, sed potius delapsam à primævo rigore statum, ejus redintegrationi adlaborandum duxere præfati Præsules, essentialia quædam accuratius inculcando; quædam verò, equidem imperfecta, sed attentis circumstantiis curatu vix possibilis, per conniventiam, ut ajunt, tolerando. Sicut enim Clericis communiter viventibus, sic & Canonissis tantæ infirmitatis vitium tunc inoleverat, ut possessionibus suis renuntiare nequirent, de quo jam antea sui temporis Canonicos postularat Julianus Pomerius, seu Author *vita contemplat.* L. 2. Cap. 12.

Ad Argumentum ex Concilio Romano, sub Nicolao II. quæsitum respondeo, à Patribus tunc Canonissarum institutionem, ut Aquisgranensi mitigatione deformatam reprehendi velut novam, & Imperatoris Ludovici tempore adinventam. Reprehensionis causam propalant ibi laudati PP. his verbis: *Quia institutio illa, vel Regula, ut dicitur, nulli institutioni Apostolorum, vel SS. PP. concordare noscitur, in eo maxime, quod in Congregatione viventibus statuit, ut simul Ecclesiasticis facultatibus, & suis proprietatibus decenter utantur: siquidem à tempore Apostolorum usque ad præfatum Imper. Ludovicum nulli professioni Sanctimonialium virginum, vel viduarum constat ab aliquo SS. PP. istud fuisse concessum, vel permissum.* En querimoniam motivum: clamant ii PP. in Aquisgranensis Regulæ, proprietatem permittentis abusum; nunquid & abusu resecto similiter in institutum declamassent? minimè profus, quippe, cum albos dent calculos diversis Regulis, quas virginibus conscripserant Patres: constat, ajunt, ante illum Imperatores Sanctimonialia ubivis terrarum habuisse, quam sequerentur, Regulam, à SS. PP. sibi conscriptam. Inter eas autem locum habet Regula S. Augustini, Virginibus data, quam dubio procul haud carpebat Concilium.

Hanc esse PP. illius Concilii mentem, aperiunt hæc verba: *Et certe hujusmodi Sanctimonialium institutionem . . . quotquot recepere, à tempore præfati Ludovici recepisse comprobantur.* Ex quibus sic arguo: vel Canonissarum instituti substantiam, & natalitiorum epocham attingunt Romani Præsules, asserendo, illud non esse Imperatoris Ludovici tempore anterius; vel exagitant solum permissam ab Aquisgranensibus per conniventiam paupertatis votatæ solutionem: si primum: falsa dixere, & ideo dictis eorum omnis esset abroganda fides; florebat enim Canonissarum status permultis ante Ludovicum lustris, ut satis, superque supra probavi. Si secundum: non militat contra thesin nostram objectio; cum ultro concedamus, voluntariæ paupertatis voto, cæterisque religiosæ vitæ observantiis adstrictas fuisse, prioribus instituti sui temporibus, Canonissas, quemadmodum iisdem etiamnum Canonissæ Regulares adstringuntur, ut apertè colligis ex his Epist. S. Augustini 211. novæ Editionis verbis, quæ Canonissarum Regulam complectitur: *Hæc sunt, quæ ut observetis, præcipimus in Monasterio constituta. Primum, propter quod in unum estis congregatæ,*

gregata, ut unanimes habitetis in demo . . . & non dicatis aliquid proprium, sed sint vobis omnia communia, & distribuatur unicuique vestrum à Præposita vestra victus, & tegumentum . . . Sicut cuique opus fuerit . . . Quæ aliquid habebant in Sæculo, quando ingressæ sunt Monasterium, libenter velint illud esse commune . . . Nec extollantur, si communi vitæ aliquid de suis facultatibus contulerint, nec de suis divitiis magis superbiant, quia eas in Monasterio partiuntur, quàm si eis in Sæculo fruerentur. Ita S. Augustinus votatæ Canonissarum suarum paupertatis modum exponens.

Responsi veritas elucet ex eo, quòd, non obstante illo Romani Concilii decreto Alexander II. Nicolai II. successor tribus post illud Concilium annis probavit, & confirmavit vigentem jam à pluribus centuriis Canonissarum Lateranensium sub S. Augustini statutis formam. (a) Quod argumento est, Canonissarum instituti substantiam in Concilio Romano nequaquam fuisse improbatam.

Ex his omnibus perpende, Lector, quàm stramineæ sint rationes affirmantium, ante VIII. Sæculi finem nullas extitisse Canonissas.

Trutinanda nunc alterius DUBII momenta, quibus innixus Abbas eruditus, Monasticam S. Benedicti disciplinam à Reformatrice Kilinde, ut opinatur, Hohenburgi restauratam ad incineratum usque Parthenonem constanter ibi floruisse contendit.

Primum ducit ex præfata Reformatione, Hohenburgum introducta curis, & zelo dictæ Kilindis, Benedictinæ Monialis; ex quo infert, Hohenburgenses fuisse pariter Benedictinas. Consequentia illius inanitatem indicant pares, nec raræ Monialium evocationes è proprio Monasterio ad aliud, licet instituti plane diversi regendum, & reformandum. Et, nisi forent notiora, plurima recentia, & antiqua exempla similibus utriusque sexus translationum possem hic congerere. Unicum ejusdem ævi, & parie speciei hic proponam.

Canonicam Præmonstratensium Regulam XII. desinente Sæculo professa in Doxanensi Parthenone B. Agnes Wladislai II. Bohemiæ Regis filia, tam uberes edidit sanctitatis fructus, ut hujus Parthenonis gubernaculis admota, & deinceps ad reformandum S. Georgii, Monialium Ordinis S. Benedicti Cœnobium Pragam cum Antistitæ dignitate fuerit evocata. (b)

Quod autem Monastici ritus, & mores non fuerint Hohenburgum à Kilinde revocati, ut arridet Mabillonio, & erudito Abbati, probat fundatum Can. Præmonstratensium in S. Gorgonii loco anno 1178. & Canonicorum Marbacensium in Truttenhausii loco anno 1182. ab Herrat Abbatisa, Kilindi proximè suffecta Collegium: quis enim sibi suadeat, accersitos fuisse ad sacra sibi, & suis faciendâ, & ex propriis Monasterii fundis dotatos à Benedictina Moniali Canonicos Regulares? idem evincit Necrologium Stigaviense, ubi eadem Herrat dicitur Canonica.

10. Kal. Augusti *Commemoratio Herrat Canonice, & Abbatisæ in Homburg.* Idem & conficit pius ejusdem Herratis Liber MS. cui titulus est: *Hortus deliciarum*, ubi singulas manu sua depinxit Parthenonis sui Sanctimoniales, habitum Canonicum gestantes. Tam minimo sanè temporis intervallo Benedictinæ Regulæ jugum non excussissent Hohenburgenses, si pia Kilindis industria fuisset ipsarum humeris impositum, maxime cum Herratis non minori, quàm Kilindis fuerit regularitatis, & disciplinæ zelo succensa. Denique idem evidenter adstruit Bulla Lucii III. confirmantis sæpe dictam Truttenhausii Fundationem; dicitur enim in ea Ecclesiam Hohenburgensem ad honorem Dei prudenter, & honorifice à Kilinde reformatam, & omnem divinæ Religionis, & Canonice disciplinæ rigorem secundum Regulam B. Aug. ibi fuisse pleniter informatum. Ex quibus novum exurgit Argumentum, primævæ Hohenburgensium Canonicitati favens; si enim Regulari, seu Monasticæ vitæ fuissent à primordiis Hohenburgenses addictæ, collapsam illius disciplinam dubio procul revocasset Reformatrix Kilindis Benedictina, Imperatoris Friderici autoritate suffulta; nec Reformatio dici deberet transitio à rigidiori, seu Monastico ad laxiorem, seu Canonicalem statum. Ergo, cum & reformavit, & Canonice disciplinæ rigorem Hohenburgi informavit, patet, Canonica-

Sss 2

calem

(a) Anonymus L. de origine, & progressu Ordinum Religiosorum p. 15.

(b) Ex Archiv. S. Georgii mortuario Doxan. MS. & Balbino, Epitome rerum Boëm. pag. 256.

calem statum apud Odilianas ab initio viguisse, à cujus tamen rigore processu temporis deflecentes Reformatione indigerint.

Authorum, ab erudito Abbate citatorum hallucinationem ad oculum denudant varia, jam laudata, & in Probationibus danda monumenta. Nam, quantum ad Richerium Senonensem, primum omnium quem sciam, Benedictinatus Hohenburgensis fabulam contextentem, & Anonymum Chronici Colmariensis Authorem, falsi revincuntur ex Bullis Lucii III. anno 1135. & Innocentii IV. anno 1249. quæ Hohenburgenses dicunt *Ordinis S. Augustini*: Canonicam autem Regulam ab eo tempore in gemino Parthenone ad utriusque deliquium, casumve perdurasse demonstrant ea, supra allegata testimonia, nempe Elizabethæ, anno 1295. Catharinæ 1312. Mathildis 1329. Judicis Curia Argent. 1340. Caroli Imperatoris 1353. Susannæ ex *Rathsenausen* 1411. Martini V. P. M. 1420. & alia multo plura, quæ videri possunt in Archivii Episcopatus Argentinensis, & Illustrissimi summi Capituli ejusdem urbis.

Vice versa sententiæ nostræ impugnatores vel unicum proferant Instrumentum Hohenburgensium Canonicitati repugnans, & eorum opinioni me daturum manus profiteor. Quæ si possibilitatis excedant metas, desinant ergo S. Odiliam in sua castra pertrahere, desinant, quod non licet, Apostaseos nota sine ullo penitus fundamento filias ejusdem S. Virginis X. florentes Sæculo inurere.

Hæc tamen dixi non ridiculo, & infano pruritu deprimentæ gloriæ celeberrimi Ordinis Benedictini, quem maximè sincero veneror affectu, & qui falsis non eget, pluribus aliis clarissimis nobilitatis honorum titulis, sed solo amore veritatis, cui præscribere non debet patrociniū personarum. Hucusque eruditissimus Abbas, ex quo etiam desumptus est sequens, sed contractior

Syllabus Abbatissarum.

- I. S. Odilia, Athici, Ducis Alfatia, & Sueviæ, & Beresindæ, seu Bruswindæ filia.
- II. S. Eugenia, B. Odiliæ neptis ex Adalberto fratre. Subscripta anno 722. Luitfridi & Eberhardi fratrum suorum donationi.
- III. Verentrudis.
- IV. Adala. Illius fit mentio in Charta Donationis ab Odesinde facta, anno XV. Regnante Carolo Rege, in qua dicitur *in Regimine idonea, sed & moribus Religiosis sanctæ conversationis ornata*.
- V. Odilia. Hermanni Comitis & Mathildis filia, erat *Abbatissa Ancillarum Dei*, in Monte S. Odiliæ, undecimo ineunte Sæculo. Obiit inter verba Orationis anno 1006.
- VI. Bertha.
- VII. Kilindis vel Rilindis, Virgo Virtutibus & Litteris ornatissima, ex Bergensi cui præerat, Monasterio Ordinis S. Benedicti, Diœcesis Eustätensis, ad Hohenburgense reformandum ac regendum, duodecimo mediante Sæculo ab Imperatore Friderico translata. Postquam *egregie omnem Hohenburgi divinæ Religionis ac Canonice disciplinæ rigorem secundum Regulam B. Augustini inibi pleniter informavit*. Vivere desit anno 1167. Videatur apud cit. Abbatem Stigaviensem Charta in Prob. Num. XIV.
- VIII. Herradis, ex Nobilissima Landspergiorum familia. Sorores ut ad pietatem informaret piissima Abbatissa edidit Librum sub titulo *Hortus deliciarum*, ex quo Idyllion elegantissimum habes apud Brusichium in Descriptione hujus Cœnobii. Obiit circa annum 1195. 23. Julii.
- IX. Edelindis. Præerat anno 1200. luxerat anno superiori triste Parthenonis hujus incendium.
- X. Attala. Circa annum 1206.
- XI. Elizabeth I. transigit anno 1332. cum Magistratibus Urbis Rodesheimensis.

XII.

XII. V. legitur Abbatissa Hohenburgensis in Instrumento anno 1239. XVII. Kal Julii.

XIII. Elizabeth II. anno 1249. obtinuit ab Imperatore Wilhelmo restitutionem Juris Patronatus Ecclesie Obeherneimensis. Præterea Hohenburgensem Ecclesiam, tum propter excellentiam ipsius, tum propter Religionis observantiam honorare volens idem Imperator, possessiones & prærogativas ipsius amplo Diplomate confirmavit.

XIV. Margarita I. Sennin, de consensu Bertholdi, Basileensis Episcopi, parochialem Ecclesiam de Gertweiler suo annexuit Monasterio.

XVI. Agnes I. sedebat ad clavum anno 1256. anno 1263.

XVI. Gerlindis. Obtinuit à Rudolpho Imperatore investituram feudorum Regalium, & Administrationem temporalium Principatus & Ecclesie Hohenburgensis anno 1273.

XVII. Agnes II. occurrit in Charta anni 1277.

XVIII. Elizabeth III. de consensu Episcopi Argentinensis quasdam bonorum portiones alienavit anno 1299.

XIX. Catharina, præerat anno 1304. Stigaviensibus Canonicis triginta solidos denariorum Argentinensium in meliorationem suarum præbendarum concessit.

XX. Elizabeth IV. ad cujus preces confirmavit Ludovicus Imperator anno 1328. privilegia & Libertates ab Antecessoribus concessas.

XXI. Mathildis. Circa annum 1329.

XXII. Agnes III. de Strouffenberg. Tribunal in Urbe Rodersheimensi creavit anno 1350. sub illius Regimine defecit Regularis disciplina.

XXIII. Margaretha II. memoratur in Chartis annorum 1362. 1369. & 1385.

XXIV. Agnes de Strouffenberg. 1388. 1390.

XXV. Margareta III. legitur præfuisse anno 1347.

XXVI. Clara, ex Nobili familia Equitum de Lutzelburg. Regebat anno 1443. anno 1453. Nobilem Eberhardam ab Andlau feudi ab Hohenburgensi Parthenio pendentis Juribus investivit.

XXVII. Susanna ex Hohenstein, Claræ suffecta, non nisi decimo post electionem anno, id est 1463. Confirmationem à Pio II. & ab Argentinensi Episcopo, impetravit.

XXVIII. Margarita IV. de Kanelle, anno 1489.

XXIX. Veronica ab Andlau, ex Nobili familia Equitum ab Andlau, Civitatis ejusdem nominis Toparcharum, etiamnum maximè florente; præerat anno 1508. obiit 15. Aprilis 1524.

XXX. Anastasia ex Oberkirk. vivere desiit anno 1529.

XXXI. Ursula ex Equestri familia de Rathsamhausen. 1534.

XXXII. Agnes V. ex illustri familia Equitum de Zucmantel. Obiit 1542. 29. Jan.

XXXIII. Agnes VI. ex Equestri familia d' Oberkirk. ultima Abbatissa.

Præter enumeratas Abbatissas, recensentur insuper in Necrologio Stigaviensi sequentes:

XXXIV. Cunegundis. 17. Januarii.

XXXV. Mathildis. 21. Junii.

XXXVI. Clara. 12. Junii.

XXXVII. Mathildis. 20. Julii.

XXXVIII. Catharina. 15. August.

XXXIX. Aleidis. 17. August.

XL. Cunegundis. 21. August.

XLI. Olizenna de Luxembourg. 7. Decembris. Verùm quo ordine, quoque tempore præfederint, incertum est.

Post fatale incendium, quod sub Agnete VI. ultima Abbatissa Hohenburgensem Ecclesiam cum Cœnobio in cineres (excepta sola S. Odiliae Capella, in qua sanctæ hujus Canonissæ sacra quiescunt Exuvia) redegit, Agnes & Desiderius Abbas Stigaviensis in eam convenere sententiam, ut Agrorum dicti Monasterii fructus, vectigalia, censuumque proventus ERASMO, Argentinensium Episcopo ea conditione consignarent, ut

idem Episcopus alienata recuperare, ædificia igne absumpta de novo restituere, Monasterium ab omnibus debitis liberare, cultumque divinum in eo, cum primum fieri posset, instaurare teneretur. Conventionem hanc Zelo Religionis & divini cultus etiam acceptavit Antistes, quam Authoritate sua, etiam confirmavit Cardinalis Sfondratus in Partibus Germaniæ à latere Legatus anno 1548. Quam totam Codici Probationum Nro. XIII. inseruit sæpe laudatus Ludovicus Hugo Stigaviensis Abbas, qui pariter recenset, quo pacto Hohenburgensis Abbatia tandem tota Præmonstratensibus cesserit, suntque etiam hodie Abbates Stigavienses Odiliani Monasterii Patres Abbates.

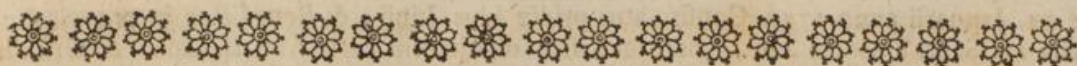
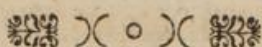
Horreum.

Nunc quidem Ordinis S. Benedicti, sed olim Canonissarum Regularium Monasterium, Trevis, hoc nomen fortitum, quia ex Dagoberti Galliarum Regis horreo in Cænobium fuit mutatum. In honorem B. V. Mariæ temporibus Modowaldi Trevirorum Archi-Episcopi fundatum est anno Domini 606. locupletatum verò anno Domini 645. à Dagoberti Galliarum Regis ex Mathilde filia, Domina *Irmina*. Hasce Canonissas ab omni voto liberatas fuisse denuo contendit Bruschius, sed absque tabulis, & quia ita placuit, addit tamen hujus Loci Canonissas aliquoties relicta Benedictina Regula **CANONISSAS REGULARES** factas fuisse. Saltem ex hoc titulo, si etiam abessent cætera, jure in GERMANIA CANONICO - AUGUSTINIANA hoc Horreum meretur locum.

FINIS.

ADDEN.

ADDENDA.

Tomo III. pag. 95.

Post verba: In Abbatem Agaunensem initiatus, addantur sequentia:

Anno 1693. & die 23. mensis Febr. tantum incendium, furentibus ventis, excitatum fuit, ut urbs, & tota Abbatia cum Ecclesia, Campanis, pretiosis Ornamentis, suppellectili, Bibliotheca &c. cum multis titulis, seu juribus misere perierint. Silentio non est prætereundum, quod Sacristiâ, ac foliis Canentium in choro igne penitus consumptis, janua sacelli, in quo asservantur Reliquiæ SS. Mauritii, & fociorum Martyrum Thebæorum, aliorumque sanctorum, ac sanctarum, quæ vix intervallo unius pedis à foliis sejungitur, illæsa, sacerque Thesaurus miraculosè servatus fuit. Damnum, quod in hoc incendio passâ est Abbatia, taxatum est ad duodecim millia aureorum. In his Calamitatibus transacto quinquennio ultimum in Domino diem clausit prima Maii anno 1698.

LXXVI. *Nicolaus Zurthammen* Helvetius, Civis Patricius Friburgensis, Canonicus Agaunensis, & Curatus ejusdem loci, Abbas electus est tertia Maii anno 1698. Sed quoniam renuit acceptare quasdam hæcenus inauditas Conditiones, quas supremus Vallesis senatus (cujus Abbates Agaunenses sunt Clientes beneficiarii strictiores) ipsi præscribere volebat in præjudicium Jurium, & Exemptionis suæ Abbatia, ab Eodem senatu Vallesis expulsus, die 13. Decembris 1699. una cum Reverendo Francisco Pittet Friburgensi, Canonico & Priore Agaunensi, Friburgum Helvetiorum patriam suam se recepit. Ubi Confirmationem suæ electionis à Clemente undecimo obtinuit 13. cal. Junii 1701. Obiit paralyti Friburgi die 21. Martii anno 1704.

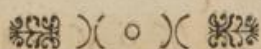
LXXVII *Nicolaus Camanis* Agaunensis, Canonicus, & Procurator hujus monasterii, electus fuit Abbas 21. Aprilis 1704. Jam Procurator multa incendii supra memorati detrimenta reparavit, Abbas factus majora perfecit. Anno etenim 1707. ædificium totius Monasterii à fundamentis cœptum ad apicem (fere ut hodie cernitur) demptâ Ecclesiâ, quam reparavit, & non nulla alia construi fecit. Debita persolvit, plura & majora Præsule digna fecisset, nisi morte præmatura, omnibus allachrymantibus, è medio fuisset sublatus die 13. Febr. Anno 1715. ætatis suæ 42.

Anno 1711. & prima Julii. Dum fodiebantur ultima fundamenta versus rupem, cui innitebatur antiqua, & prima Ecclesia Agauni, repertum est sepulchrum in introitu Catacumarum, cum hac sequenti inscriptione AD. AB. L. R. †. 70V. Qui Characteres videntur optimè interpretari, & intelligi, ut sequitur. *Anno Domini, Abbas Ludulphus, requiescit, seu requievit, in Domino, septingentesimo quinto.* Hæc interpretatio convenit cum chronologiâ Monasterii, quæ ad id tempus meminit, & refert eundem Abbatem Ludulphum.

LXXVIII. *Franciscus de fago* Agaunensis, Canonicus & Curatus Vallis Bagnearum, Abbas electus fuit 22. Febr. 1715. Verùm obortis circa validitatem ejus electionis quibusdam difficultatibus, Romam profectus, ibidem confirmatus fuit pridie Idus Julii 1716. Obtinuit unionem hujus Abbatia cum Congregatione Lateranensi. Obiit 20. Septembr. Anno 1719.

LXXIX. *Ludovicus Nicolaus Charleti* Agaunensis, Canonicus & Rector Xenodochii Agaunensis, electus die 24. Sept. 1719. à S. Sede confirmatus fuit 3. Calend. Junii 1721. non superbus philosophus, forma gregis factus, omnibus bono præibat exemplo. Sanctuarium cum altari, & sacro - sanctæ Eucharistiæ tabernaculo ex marmore fieri fecit, & Organa renovari. Restauravit quoque Castrum de Bagnes, & in Equitum Sanctorum Mauritii, & Lazari numero adscriptus fuit à Victore Amedeo Rege Sardinia, cum adjuncta Conditione, quod Abbates successores eodem honore, ac dignitate potirentur. Obiit 9. Decembr. 1736.

LXXX. *Joannes Josephus Claret* Vallesius, ex Tribus torrentibus, inter Canonicos Agaunenses cooptatus anno 1709, Procuratoris sexdecim annis, Prioris Claustralis tribus, et Rectoris Xenodochii quinque munere optimè functus, in Abbatem electus est

die 24. Januarii anno 1737. Confirmatus pridie Idus Junii, & Benedictus in propria Ecclesia 15. Sept. ejusdem anni, perhonorifice dignitatem gerit Abbatialem. Acerrimus Libertatum, Immunitatum Ecclesiasticarum, Juriumque Abbatia defensor, feudum Mandamenti Granæ redintegravit, Comites de Challand ad debitum Abbatibus Agaunensibus homagium præstandum compellendo, alia Jura vetera renovavit, deperdita recuperavit, labentia stabilivit, sacellum S. Mauritii à fundamentis erexit, nonnulla ædificia, aut ex integro condidit, aut innovavit, tantoque etiamnum exæstuat zelo domus amplificandæ, ac ritè undequaque componendæ, ut nullus à labore desistat. Verè dignus cui apprecemur Nestoreos annos. Fiat!

Tomo IV. pag. 173.

Post verba: 1698. Calendis Junii. Suppleatur Abbatum Catalogus.

XLV. Gelafius unanimi verè, & omnium Capitularium suffragiis ad Clavum Garsensis Ecclesiæ, & Infulam per Canonicam Electionem assumptus, cui Anno Virginei Partus 1667. 2. Novembr. Natales dedit Hala, Tyroleos Civitas, Patre è nobili Ludwigiorem familia oriundo. Egregius Philosophus, præstans Jurista, insignis Theologus, dum domi suos religiosos discipulos Jura peripatetica strenuè defendere docet, in arte Magister, Jure ad Jus Prælaturæ vocatus, Jura Archi-Diaconalis Collegii Garsensis gnaviter tutatus est. Pro Maxima habebat: *ut bene quis imperet, sibi ipsi imperare debet.* Hinc ex una parte plena sui ipsius abdicatio, totalis sensuum exteriorum mortificatio, & omnimoda interioris hominis coram Domino Deo Annihilatio: Ex altera parte Exercitia religiosa, præprimis quotidiana Meditatio, quam *religiosi hominis vitam* dicebat, antiquam (nempe primam) apud illum gravissimis licet distentum negotiis, ad ultimum usque vitæ halitum tenuerunt stationem. Potens verbo, opere, & Exemplo, Patris optimi, Pastoris vigilantissimi, & Eximii Præfulis officium ex amussi adimplens subditorum Corda in funiculis Charitatis non tam traxit, quàm ad se rapuit, communia onera communi onere supportando. Inter exteros varios rerum Casus, sinistros eventus, domuum Parochialium conflagrationes, aliæque sexcenta in bonis fortunæ, mala, immutato animo eodemque vultu divinæ ordinationi, atque Providentiæ sese committebat, præsertim ultimis belli turbis. Quanta insuper cura pastorali, & Archi-diaconali suo muneri invigilavit, ad oculos demonstrant exactæ causarum discussiones, litium decisiones, pia monita, & salubres Exhortationes, quas partim in Synodis annuis, partim in Collationibus domesticis, spiritu, sapientia, & discretionem, & acesci plenas ad nos direxit, quibus noxias morum corruptelas fortiter amovit, impendentes repressit, & ad honestam vitæ compositionem omnes feliciter permovit, salutemque Proximi, ac gloriam Dei fideliter promovit. Hinc quia sic docebat, dicebat cum fructu, & quia etiam delectabat, audiebatur cum plausu.

Decorem domus Dei additis nobilibus Ecclesiæ Ornamentis augendo diligebat, & dum Collegii sui commodis, ac Emolumentis totus insudabat, venerabili Clero, cui summis semper in honoribus erat & amoribus, pro viribus inserviebat. Pauperum necessitatibus admirabilem in modum subveniebat, atque in aliorum utilitatem, quæ corporalem, quæ spiritualem se totum infumebat, sicque omnibus omnia fiebat. Anno 1736. 25. Novembris Omnipotenti Deo sacre Religionis secundo solenne vovit sacramentum, expletis in religiosa Palæstra quinquaginta annis. Nobilem spiritum, postquam religiosos suos filios, quemadmodum antea opere, & Exemplo, ita tunc ultimis verbis potenter ad sui sequelam invitavit, Conditori suo reddidit 17. April. Anno 1742. plenus dierum, & meritorum, Anno ætatis 75. Sacre Professionis 56. Sacerdotii 48. Præfularis regiminis 44.

XLVI. Reverendissimus Perillustris ac Amplissimus Dominus Paulus Hölzl. Cui anno 1742. Abbatialis Infula omnibus applaudentibus fuit imposita, quam tamen anno 1751. per spontaneam resignationem iterum deposuit. Deo nunc soli vacans optimam hanc Laudem adhuc vivens est consecutus, quod *optime de Canonica Garsensi sit meritis.*

XLVII. Reverendissimus Perillustris ac Amplissimus Dominus Josephus per Canonicam Electionem anno 1751. decimo septimo Novembris Abbatialem Dignitatem consecutus est, ac hodieum felicissimè præest, cui omnigenam felicitatem ac vitam longævam vovemus ex animo.

INDEX.

INDEX.

A.

- S. *Adeodati* Monasterium 54.
Aganensium Abbatum Catalogi Supplementum V. ADDENDA hujus Tomi.
Anilla Dei Monasteriales, quænam Moniales veniant sub his vocibus? 252. 253.
Angelus Philippus C. R. 67.
Anonymus Gallus est *Alanus le Large* C. R. S. *Genovesæ* 247.
Anonymi scriptores *Garsensis Canonie* 173.
Anonymus Dieffensis Vitæ B. Mechtildis Author 83.
S. *Altmannus* Episcop. *Pataviensis* fundat *Gottwicense* CC. RR. Monasterium 181.
Argentoratense S. *Stephani Partheuæ* Regulares habuit *Canonissas* Ordinis S. *Augustini* 250.
Arneftus Archi. Episcop. *Pragensis Glacensis* Canonie fundator. 177. & seq.
S. *Attala* *Canonissarum Regularium* Institutrix 250.
Augiense Monasterium 189. Ejus *Præpositi*. 191.
Aystettense Monasterium 99.

B.

- S. *Bartholomæi* in *Sulta* Monasterium 231.
S. *Begga* *Canonissas* Regulares instituit 251.
Belbome Abbas *Benedictinus* refutatur ab *Abbate Stigaviensi* 247. & seq.
S. *Bemmo* 180.
Boden-Monsier 70.
Boso 133.
S. *Brigitta* fundat *Canonissas* Regulares 251.
Brunechildis Regina dotat *Canonissarum Parthenonem Augustoduni* 251.
S. *Bruno* C. R. 106.
S. *Burchardus* Ep. C. R. 229.
Busebius Joan. *Præpositus Sultanus*, scriptor insignis 236.

C.

- Cæz* 2.
Calmonstratense Monasterium 1.
Calmoftacense Monasterium 1. Ejus fundator, & *Abbat* *ibid.*
Tom. IV. Can. Regg. Origines.

- Canenzum* 2.
Canaji Collegium 229.
Canonissarum Regularium origo 251. Instituit *Illas* S. *Augustinus*, *ibid.* Earum meminit S. *Bafilus*, *ibid.*
Cassellæ Monasterium Ordinis S. *Augustini* subversum 2.
Caziense Monasterium 2. Ejus fundator. *ibid.*
Cella S. Mariæ 3. 120. ejus *Antistites* 120.
Charzawicense Monasterium 3.
Chiniense Monasterium 3. ejus *Author*, & *Abbat* *ibid.*
Citium 7.
Cizium 7.
Clauftro-Neoburgicum Ordinis *Canonico-Augustiniani* Monasterium 7. ejus *Author* *ibid.* *Præpositi* 9. *Aliud* *fæminini* *fexus* Ordinis ejusdem 22.
S. *Clementis* *Abbatia* in *Ducatu Lotharingico* extra *muros Metenses* 22.
Coloniense Collegium Metropolitanum 22. ejus *Author* *ibid.*
Coloniense S. Cuniberti 23.
Coloniense *fæcularium*, hodie *Canonicorum Collegium* 27.
Coloniense S. Mariæ 23.
Coloniense S. Corporis Christi 23. ejus *Priores* 25.
Confluentinum S. Caftoris 27.
Confluentinum S. Mariæ Magdalenæ 27.
Confluentinum S. Barbaræ V. M. 28.
Constantiense *Cathedrale* intra *muros urbis* *fitum* 28.
Constantiense S. Stephani 29.
Coziense 2.
Creuzlingense 29. ejus *Author*, *ibidem*, *ratio nominis* 30. *Abbat* 32. *Scriptores* *uarii* 44.
Crucellense 46.

D.

- Dachsteinium* 47. primo CC. RR. S. *August.* 47. *Author Illius* *ibid.* dein *Benedictinum* *ibid.*
Dalheim 48. ejus *Authores* *ibid.* *Præsules* 51.
Denkendorfium 53.
Derenburgum 54.
S. *Diedoldi* 54.

Uuu

Dieffen-

INDEX.

Dieffenſe 54. Author illius primus *ibid.* ſecundus 55. tertius 55. Præpoſiti *ibid.* ſcriptores 67.
Dieffenſe aliud ſacrarum Virginum 68.
Dietramcellenſe 69. ejus Authores *ibid.*
Divionenſe 71.
Domagrenſe 69. ejus Author 70. Abbates *ibid.*
Dommartinenſe 71. ejus Authores *ibid.*
Ducumburgenſe 71. ejus fundator 72. Præpoſiti 73.
Duderſtadium 78
Duellius Raym. C. R. S. Hippolyti 242
Dürnſteinium 78.
Dürr Thomas C. R. Dieſſæ 67.
Duiſlacenſe 78.
Dulcinus 106.
Dunetenſe 219.

E

Eberſpergenſe 79. primo CC. RR. S. Auguſtini, dein Benedictinum 80. tandem ſocietatis JEſu *ibid.* Author illius *ibid.* Præpoſiti *ibid.*
Eboracum 82.
Ebſtorſum 83.
Edelſteitenſe 83. illius Author *ibid.* Abbatiffæ Regulares, & ſeculares 90.
Egeſſtorpe 91.
Eichenſe 91.
Eickendorff Henricus. Ejusdem Echo 188. & Epitaphium 189.
Eiſenſtadium 92. ejus Author *ibid.*
Eiſler Hier. 174.
Eltreburgum 93.
Embracenſe 93.
Endel Martialis C. R. Creuzl. 46.
Engelthalenſe 93.
Eppo 106.
Erath Carolus C. R. Dieſſæ 66.
Erfordienſe Monasterium S. Aug. 94. Aliud ejusdem Ordinis ſacrarum Virginum 94. Antiftites illius *ibid.*
Erz Auguſtinus 74.
Eſchenbachium 95.
Everhardocluſanum 95. ejus origo, *ibid.* Antiftites. 98.
Ewichenſe S. Salvatoris 98.
Eybingenſe 99.
Eyſtadienſe primum 99. ſecundum 100.
Eyſtetenſe primum 99. alterum 100.
Ezingenſe 100.

F

Faber Philip. C. R. Wettenhuſanus 228. fit Præpoſitus Herbrechtingæ *ibid.* ſcriptor Chronici Wettenhuſani *ibid.*
Falderenſe Monasterium 101.
Falkenbergſe 101.
Felſler Conrad. C. R. Creuzl. 44.
Floreſſienſe Monasterium 106.

Florenſis Abbatia 107.
S. Floriani 107. ejus origo, & Præſules. *ibid.* Aliud ſacrarum Virginum 117.
Florinenſe Monasterium 118.
Frankenbergſe 101.
Franckenthalenſe primum 118. alterum *ibid.*
Freyberger Caſpar C. R. Creuzl. 44.
Freyſtorfſenſe 118.
Friburgenſe 118. ejus Author, & Præpoſiti *ibid.*
Friedericus I. Barbaroſſa 221.
Friſenſe Monasterium 123.
Friſingenſe 124.
Frobete Conradus C. R. Herzenhagenſis piiffimus. Ejus vitæ compendium 230.
Fünſleutner Præful S. Hippolyti 240.
Fulnecenſe Monasterium 125. ejus Author, & Præpoſiti 128.

G

S. Galli Monasterium 131.
Garundianum 131.
Garsenſe 131. ejus Author 133. Præpoſiti, & Archidiaconi 133. Vid. etiam ADDENDA in f. hujus Tomi Baſilicæ huic ſubjectæ Eccleſiæ 166. Eccleſiæ parochiales 167. & ſeqq. filiales 169.
Garſum 132.
Garſenſe Monasterium 175. illius Author *ibid.*
Gerrenrodens Abbatia 175. ejus Author *ibid.*
Gimmi Aug. Abb. Creuzl. 44.
Glacenſe Monasterium 176. apparatus ad fundationem factus 176. fundatio ipſa 177. acceſſiones 179.
Glazenſe 176.
Glöggel Arſenius 173.
Goslarienſe Monasterium 180.
Gottſcellenſe 181.
Gottwicenſe 181.
Granarienſe 181.
Grandicurtium 181.
Gravenhof 182.
Grauenhofienſe 182. 203.
Greiffenthal 189.
Griefenſe 189. ejus ortus, & progreſſus *ibid.* Præpoſiti 191.
Griefs 189.
Grynbergens Canonica 192.
Gurcenſe Monasterium 192. ejus origo, Præpoſiti, & Archidiaconi 193. Aliud ſacrarum Virginum 195.

H

Hagerſtorpe 196.
Hagerus Jo. Chryſoſt. Decanus Garſenſis, ſcriptor inſignis 174.
Haibacenſe Monasterium, Præpoſiti, & Decani 196.

Halber-

INDEX.

Halberstadiensis SS. Joanni Baptistæ, & Evangelistæ dicatum, ejus fundator 198. Aliud B. V. 202. Capitulum S. Petri & Pauli *ibid.*
Halla CC. RR. S. Aug. Cœnobio olim celeberrimo 202.
Hallense Cœnobium, ejus Author 203.
Hamburgensis Metropolitana 204.
Hammerslebense 205. ejus Author *ibid.*
 B. Hartmannus C. R. Claustro-Neoburgensis 10.
Hartenburgum 206.
Haslachense 206.
Havelburgum 206.
Hedersleben 207.
Heidenfeldensis Præpositura 207. ejus fundatio, benefactores præcipui, & incrementa, Fata varia, Præpositi, & eorum facta 208. & seqq.
Heidenricus C. R. Hallensis 202.
Heiningense Cœnobium 219. sacrarum Virginum 220. reformatur 236.
Heiss Georg. C. R. Creuzl. 46.
Helmstadiensis sacrarum Virginum 220.
Hennegowienſe 220.
Herbipolensis Ecclesiæ Cathedralis regularitas 228.
Herbrechtingensis Præpositura, illius fundator, & Præpositi 221. & seqq. reformatur 226.
Herradis C. R. Abbatissa Hohenburgensis edit Librum 256.
Herrensahense Cœnobium 229.
Herzegenried 230.
Herzenhagen 230.
Herzogenburg 71.
Heslingense Cœnobium 230.
Hildesheimense virorum 231. ejus fundator, & Præpositi 235.
Hildesheimensis Ecclesia Cathedralis 231.
Hildefiensis Cœnobium 203.
S. Hippolyti, authores, 239.
Högelwoerthense, fundator, Præpositi, 242.
Hoerdenſe 245.
Hörningense 246.
Hogenſe 246.
Hohenburgense 246.
Horreum 258.
Hugo S. Victoris, ejus patria 205.

I.

Ibingense Mon. 99.
Igelmayr Anton. Præpositus Dieffæ, ejus scripta 62. & seqq.
Imaudus C. R. Halberstadiensis 197.

K.

Keserlober Innoc. 66.
Kneffe Athan. 66.
Kilindis Abbatissa Hohenburgi 226.
Klebaner Epiphani. 174.
Tom IV. Cann. Regg. Origines.

L.

Le Large Alanus, alias Anonymus Gallus, C. R. S. Genovefæ 247.
Laux Laurentius C. R. Creuzl. 46.
Leopoldus Marchio Austriae 7.
Lipsius Martin. 46.
Ludbertus 106.
Ludolphus 106.
Luzenberger Ubaldus C. R. Dieffæ 67. Ejus scripta. 68.

M.

Magius Gregor. 174.
Mareys Anianus 173.
S. Mariæ Cella 3.
Marienthal 189.
Matilda uxor Wernheri de Geppenheim 135.
S. Mechtildis Abbatissæ Edelstettensis vita 83. & seqq.
B. Meinvercus 197.
S. Medardi Episcopi Noviomensis Reliquiæ ubi adserventur 7.
Michaël I. Præpos. Weng. Ulmæ, Reformator Mon. Herbrechtingani 226.
Mittmann Petrus Præpositus Garsensis 152. fuga honoris *ibid.* Ejus extrema ad Garsenses suos Canonicos supplicatio 157. Epitaphium 158.
Molitor Joan. Præpos. Heidenfeld. vitæ sanctimonia celebris 215. & seqq.
Mons B. V. 220.
Müller Bruno 45.
Muller Christophorus Præpos. S. Hippol. 242.

N.

Natterberg 132.
Niderburgense Canonissarum Mon. Ord. S. Aug. 249.
Nett Theodorus C. R. Creuzl. 44.
Novitiatus Prædictus MS. hujus Author. 68.
Novum Monasterium, ejus Author 101.

O.

S. Odilia 246. Mon. Hohenburgense *ibid.* non fuit Ordinis S. Benedicti 247. & seqq. Sed Canonissarum S. Aug. qualis & S. Odilia fuit 249.
Oib Gaud. C. R. Creuzl. 44.
Otto CR. Claustro-Neoburgensis. 9. Amplectitur Ordinem Cisterciensem 10. fit Episcopus Frisingensis. *ibid.* continuat Chronicon. *Ibidem* moritur. *Ibidem.*
Ostlinstettense Mon. vide Edelstettense.

INDEX.

P.

- Pals* Joan. Præpositus & Archidiaconus Hallensis. 203. vindicatur Ordini Canonico. *ibidem*.
Pappus Franc. Abbas Herbr. ejus scripta 228.
Pesche Abrahamus, CR. Herbrechtingæ floret. 228. ejus scripta *ibid*.
Pfau Sebast. C. R. Creuzl. 44.
Prinz Theodoricus C. R. Creuzl. 45.

Q. vacat.

R.

- B. Rathardus* C. R. 54.
Reingerus vide Reinhardus.
Reinhardus Ecclesiæ Halberstadiensis Episcopus XIV. 205.
Rilindis Hohenburgensis Abbatissa 255. 256.
de Rodt Margaritha Abbatissa Edelstet. furgit e feretro. 90.

S.

- Sackbrüder* 119.
Schneider Ignat. C. R. Creuzl. 46.
Seherus C. R. Abbas Culmofiacensis scribit Abbatia suæ historiam. 1.
Sirm Joan. 44.
S. Stephani Cænobium Argentorati habuit Canonissas Ord. S. Aug. 250.
S. Suingerus C. R. 197.

T.

- Tachsteinium* vide Dachsteinium.
Teuto Alb. 66.
Tbassilo 131. seqq.
B. Theodoricus C. R. Saxo. 197.
Thietmarus 101. 104. seqq.
Traisenburg 72.

Trafenburg 72.

Tregele, Augustin. Can. Reg. Creuzlinganus 46.

V.

S. Vicelinus 101. seqq.

W.

- Wagner*, Liborius 211. crudeliter ob fidem Catholicam occiditur. 212. Ejus Epitaphium. *ibid*.
Walder, Francisc. C. R. Creuzl. 44.
Walckirch, Ivo, aliis Joannes 118.
Weber, Joan. Adam. Præpositus Högelwerthanus. Ejusque scripta 244.
Werlinus, Simon Præpositus Dieffensis. Scriptor præclarus 67.
Wernherus de Geppenheim 135.
S. Willibaldus, primus Episcopus Eyftadiensis 99.
Wilibrordus 91.
Wilburgis, Can. Reg. ad S. Florianum 117.
Würzburgensis Ecclesiæ Cathedralis regularitas 228.
S. Wunibaldus 99.
Wurmlingen 29. templum, vertici montis impositum *ibid*.

X. vacat.

Y.

Yestetten, Henricus ab. Monachus Ordinis S. Benedicti Abbas commendatarius CC. RR. 120.

Z.

Ziegenmayer, Berthold. Heiningensis Parthenonis reformator 236.
Zunggo, Joan. Ant. Ordinis Canonico-Augustiniani insignis Historiographus 207.

Errata quædam Notabiliora.

Pag.	Linea.	Erratum.	Lege.
189.	19.	illata.	illatæ.
197.	49.	Zuchingerus.	Zwingerus.
204.	19.	sive præservatione.	sive præservatione.
204.	40.	addit.	addit novum robur.
204.	52.	Knappen.	Kappen.
207.	21.	elegantionis.	elegantioris.
228.	40.	Latriæ.	Latriæ.
228.	42.	Dultu Dulia.	Cultu Dulia.
254.	21.	demonstrari.	demonstrârit.

Cætera Benevolus Lector corrigat.

P. n. H. G. 271,

